

**Gemeente
Haarlem**

Programmabegroting 2023 – 2027

Programmabegroting 2023 - 2027

Gemeente Haarlem

Uitgave gemeente Haarlem
September 2022

Informatie

(023) 511 51 15
www.haarlem.nl, ook voor een digitale versie
Stadhuis, Grote Markt 2
Postbus 511
2003 PB Haarlem

Aanbiedingsbrief

Begroting 2023-2027: Actie! Aan de slag voor een sociale, groene en leefbare stad

Het college van burgemeester en wethouders biedt met de Programmabegroting 2023-2027 de eerste begroting van de nieuwe coalitieperiode aan. De afspraken uit het coalitieakkoord zijn in deze begroting verwerkt. Het nieuwe college zet koers te midden van grote uitdagingen als inflatie, een moeizame arbeidsmarkt en onzekere economische vooruitzichten. Uitdagingen die vragen om actie. Het is de ambitie van de nieuwe coalitie om de komende vier jaar Haarlem verder te brengen als sociale, leefbare en duurzame stad.

Actie!

In deze tijd van samenhangende crisis op gebied van wonen, energie en klimaat beginnen we in Haarlem gelukkig niet op nul: er ligt een stevig sociaal en duurzaam fundament in onze stad met een flink aantal plannen die in de afgelopen jaren zijn voorbereid en nu tot zichtbare uitvoering komen. Ook hier geldt samenhang: zo versterken niet alleen problemen maar ook oplossingen elkaar. Dat doen we samen met inwoners, partners, college en de raad.

Sociale stad

Bovenaan de agenda staat het sociale gezicht van onze stad: ondersteuning voor alle Haarlemmers die dat nodig hebben om mee te kunnen doen in de samenleving, vanzelfsprekend inclusief. Het minimabeleid wordt verruimd naar 130% van de bijstandsnorm.

Er is direct extra geld en hulp voor het bestrijden van energiearmoede, zowel met inkomensondersteuning, als met inzet op energiebesparende maatregelen. De energietoeslag wordt toegekend aan huishoudens met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm.

Met een nieuwe aanpak voor vroegsignalering en problematische schulden ontstaat meer rust en ruimte om te focussen op de toekomst voor Haarlemmers die in deze situatie komen.

Door intensivering van de jongerenaanpak, extra inzet op de begeleiding van gezinnen met kinderen (waaronder statushouders) en meer plaatsingen op garantiebanen voor mensen met een arbeidsbeperking mikt het college erop het aantal uitkeringsgerechtigden laag te houden en zo mogelijk nog verder te verlagen. Met de introductie van Gewoon in de Wijk ontstaat een aanpak waarbij inwoners van Haarlem laagdrempelig en passend ondersteuning kunnen vinden en kunnen meedoen aan activiteiten die bijdragen aan hun welzijn of de leefbaarheid van de wijk.

De gemeente stimuleert sporten en bewegen, met name door laagdrempelig sportaanbod te organiseren voor kwetsbare groepen en sportverenigingen te ondersteunen. Er is geld voor de hoog nodige investeringen in de huidige sportaccommodaties, er wordt gewerkt aan een nieuwe sporthal in Schalkwijk in 2023.

In het onderwijs komen veel geplande projecten in de uitvoering. Geschikte huisvesting vraagt de komende jaren veel aandacht. Haarlem is voorloper in het traject Rijke Schooldag. Een rijke schooldag biedt een integraal aanbod van educatie, sport, cultuur, welzijn en kinderopvang voor kinderen die dit hard nodig hebben. Het aantal leerlingen in het primair en voortgezet nieuwkomersonderwijs is sterk toegenomen vanwege onder meer de oorlog in Oekraïne en de instabiele situatie in de wereld in het algemeen.

Stad om te wonen

De stad groeit ondertussen verder door. Alleen al de komende drie jaar komen er ruim 4.750 betaalbare woningen bij, grotendeels voor de doelgroepen ouderen en starters. Begin 2023 volgt een actualisatie van het Actieplan Versnellen Woningbouw om door te groeien tot 10.000 woningen in 2030. Het college stuurt aan op een gebalanceerde, evenwichtige groei van de stad met

noodzakelijke veranderingen in hoe we ons voortbewegen, onze leefomgeving en in onze energievoorziening. Oude oplossingen voldoen niet meer en er is concrete actie nodig voor meer groen en aanpassingen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Woningbouw en verdichting in ontwikkelzones doen we duurzaam: natuurinclusief, 20 % biobased vanaf 2025, klimaatbestendig en sociaal.

De komende twee jaar wordt het groeiende probleem van parkeerdruk op veel plekken in de stad aangepakt met de invoering van gereguleerd parkeren, inclusief vergunningenplafond. De parkeernormen bij nieuwbouw worden ook verlaagd. Hiermee ontstaat ruimte voor verbeteringen op gebied van veiligheid, groen, leefbaarheid en toegankelijkheid.

Bereikbaarheid van onze groeiende stad organiseren we met duurzame vormen van vervoer zoals voetganger, fiets, ov, verbetering van vervoerknooppunten en deelmobiliteit.

30 kilometer per uur is al de standaard, de komende jaren passen we de wegen hierop (verder) aan. Met scholen wordt bekeken wat nodig is om de veiligheid rondom de school te verbeteren, zodat kinderen makkelijker te voet of met de fiets naar school kunnen komen. Daarnaast wordt gewerkt aan fietsroutes en het uitbreiden van stallingen.

Duurzame stad

Elk project en elk onderhoud in de stad biedt een kans op zichtbare verbeteringen voor ons klimaat, duurzaamheid, vergroening, het toevoegen van water en de mobiliteitstransitie. We werken aan een groene, klimaatbestendige openbare ruimte. Het Groenbeleidsplan komt direct tot uitvoering en er is meer geld voor groene initiatieven, beplanting op daken en pleinen, het vervangen van stoeptegels door groen, het vergroten van de biodiversiteit en het stimuleren van het betrekken van natuurwaarden bij bouwprojecten: Haarlem gaat op groen!

Het verminderen van ons energieverbruik heeft meer urgentie dan ooit. Nog dit jaar wordt een Haarlems Isolatieprogramma uitgerold om Haarlemmers zoveel mogelijk te helpen met mogelijkheden voor isolatie. Daarnaast werken we aan lokale schone opwek van energie en warmte. Belangrijke mijlpalen deze periode zijn het definitief ontwerp om 5.200 huurwoningen in Schalkwijk van duurzame warmte te voorzien, de realisatie van het Zonnewarmtenet in het Ramplaankwartier en het Uitvoeringsplan warmtenet Waarderpolder. Op grote daken worden zoveel mogelijk zonnepanelen geïnstalleerd. Ook worden serieuze stappen gezet op het energielandschap Schoterog: een zonneweide op de afvalberg, een plan voor het vervangen van de huidige stilstaande windmolens en onderzoek naar het inpassen van wind en zon langs de Waarderpolder.

De inspanningen om afvalscheiding te verbeteren om afval weer als grondstof te kunnen gebruiken worden voortgezet. Met het Actieprogramma Circulaire Economie werken we richting een nieuwe en circulaire economie.

Betrokken stad

Het behouden, stimuleren en aantrekken van werkgelegenheid is belangrijk om ervoor te zorgen dat Haarlemmers in Haarlem kunnen werken. Het Actieprogramma Impact Ondernemen wordt uitgebreid en de dienstverlening aan ondernemers verbeterd.

Na de zware dip ten gevolge van corona is er geld voor versterking voor Haarlem als culturele stad. Er komt verdubbeling van het budget Amateurkunst, een onderzoek en voorstel voor uitbreiding van cultuurlocaties in 2023, herijking van de afspraken en financiering met Frans Hals en een nieuwe impuls voor de nachtcultuur. Er start een pilot met het verstrekken van een beperkt aantal 24-uursvergunningen voor de horeca.

De balans tussen een levendige nachtcultuur en het woon- en leefklimaat in de binnenstad wordt daarbij goed bewaakt.

De overlast rond het Reinaldapark wordt aangepakt en er komt versterking voor de aanpak van ondermijning in de Waarderpolder.

Met de integrale wijkaanpak worden concrete veiligheids- en leefbaarheidsproblemen, tegelijk met fysieke knelpunten en sociale problematiek aangepakt. Dit heeft in de buurten Rozenprieel en Transvaal vorm gekregen en wordt nu uitgebreid naar een derde wijk.

De gemeente blijft maatschappelijke initiatieven ondersteunen. Maatschappelijke initiatiefnemers worden aan elkaar gekoppeld, er is budget voor bewonersinitiatieven en voor de buurt. Er wordt in 2023 een zogeheten menukaart gemaakt met mogelijkheden voor ondersteuning. De mogelijkheid de gemeente uit te dagen met een bewonersinitiatief blijft bestaan.

In 2023 wordt geactualiseerd participatiebeleid opgeleverd. Daarin worden nieuwe regels (Omgevingswet) en geleerde lessen van de afgelopen jaren opgenomen.

Financiën

De Kadernota 2023 is het startpunt voor het financieel kader van deze begroting 2023. Hierin is het coalitieakkoord 2022-2026 Actie! verwerkt. Daarnaast is de meicirculaire opgenomen, wat resulteert in voornamelijk incidentele voordelen voor Haarlem. De structurele financiële ruimte van de gemeente is echter beperkt.

Ook de gemeente heeft te maken met inflatie en prijsstijgingen. Om de gevolgen daarvan op te vangen zijn op verschillende onderdelen van de begroting maatregelen genomen. Bij de Kadernota 2023 is gerekend met een inflatie van 4,5 %. In deze begroting wordt voorgesteld dit percentage ook toe te passen op subsidies. Om toekomstige prijsstijgingen op te vangen is een stelpost van €5,5 miljoen opgenomen.

Het college houdt de stijging van de woonlasten in Haarlem beperkt tot de 3,7% die is afgesproken in de Kadernota 2023.

Raadsbehandeling Programmabegroting

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld op 7 en 10 november.

Op maandag 3 oktober wordt een technische presentatie gegeven voor raadsleden.

Tot en met vrijdag 14 oktober 12.00 uur is er gelegenheid tot het indienen van technische raadsvragen. Het indienen en beantwoorden van de technische vragenronde gebeurt digitaal.

Op 27 oktober komt de ambtelijke beantwoording beschikbaar.

Het college van burgemeester en wethouders,
Haarlem, 20 september 2022

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	3
Inhoudsopgave	6
Leeswijzer	8
 Deel 1 Algemeen	 9
1.1 Begroting in één oogopslag	10
1.2 Ontwikkeling financieel kader	12
1.3 Samenvatting van baten en lasten	27
1.4 Financiële positie	28
1.5 Uitwerking Coalitieakkoord	31
1.6 Taakstellingen	35
1.7 Investerings	37
1.8 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a	43
1.9 Interbestuurlijk toezicht	44
1.10 Duurzaamheidsbegroting	44
 Deel 2 Programma's	 62
2.1 Inleiding programma's	63
Cluster Sociaal	66
Programma 1 Maatschappelijke participatie	76
Programma 2 Ondersteuning en zorg	87
Programma 3 Werk, inkomen en schulden	97
Cluster Fysiek	106
Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing	115
Programma 5 Beheer en onderhoud	126
Cluster Burger en bestuur	136
Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid	142
Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead	150
2.2 Gebiedsgerichte vertaling	160
 Deel 3 Paragrafen	 162
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	163
3.2 Lokale heffingen	171
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	182
3.4 Financiering	188

3.5 Bedrijfsvoering	195
3.6 Verbonden partijen en subsidies.....	201
3.7 Grondbeleid.....	225
Deel 4 Besluit.....	230
4.1 Besluit.....	231
Deel 5 Bijlagen	233
5.1 Investeringsplan 2023-2027	234
5.2 Samenstelling bestuur	241
5.3 Kerngegevens	243
5.4 Benchmarkindicatoren	247
5.5 Toelichting doelen en prestaties zonder indicatoren	261
5.6 Overzicht personeel	266
5.7 Productenraming.....	268
5.8 Overzicht taakvelden.....	276
5.9 Incidentele baten en lasten.....	283
5.10 Reserves en voorzieningen.....	289
5.11 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG.....	295
5.12 Overzicht risico's.....	301
5.13 Uitwerking coalitieakkoord	307

Leeswijzer

De programmabegroting bestaat een vijftal delen:

1. Algemeen;
2. Programma's;
3. Paragrafen;
4. Besluit;
5. Bijlagen.

Het deel [Algemeen](#) schetst allereerst de algemene ontwikkelingen op het gebied van beleid. Er wordt ingegaan op de grotere beleidsmatige ontwikkelingen die de programmatische indeling van de begroting overstijgen. In dit deel is ook de Duurzaamheidsbegroting opgenomen. Naast de beleidsmatige ontwikkelingen wordt in dit deel ingegaan op de financiële ontwikkelingen en positie van de gemeente.

[Programma's](#) vormen het beleidsmatige deel van de begroting. De zeven programma's zijn gegroepeerd in de clusters [Sociaal](#), [Fysiek](#) en [Burger en bestuur](#). De programma's kennen allemaal dezelfde structuur. Deze structuur wordt toegelicht in de inleiding van dit deel. In dit deel is ook aandacht voor de vertaling van de beleidsmatige ontwikkelingen naar de verschillende stadsdelen in Haarlem.

Het deel [Paragrafen](#) bestaat uit de wettelijk voorgeschreven paragrafen die volgens het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) moeten worden opgenomen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting vanuit verschillende perspectieven (risico's, financiering, verbonden partijen, etc.). De kengetallen zijn opgenomen in [paragraaf 3.1](#).

Het [Besluit](#) bevat het voorstel van het college aan de raad om de Programmabegroting 2023-2027 vast te stellen.

Het deel [Bijlagen](#) bestaat onder andere uit meer gedetailleerde financiële informatie, extra informatie over indicatoren, het [Investeringsplan 2023-2027](#), een overzicht van reserves en voorzieningen en de productenraming.

Alle financiële tabellen geven de primaire begroting 2023 weer. Wijzigingen en invulling taakstellingen, zoals opgenomen in [paragraaf 1.6](#), zijn bij het publiceren van deze begroting nog niet vastgesteld en dus nog niet verwerkt.

Alle in de financiële tabellen vermelde bedragen zijn maal € 1.000, tenzij anders vermeld.

Digitale begroting

Naast de aan de raad aangeboden papieren versie van de begroting is deze eveneens beschikbaar via de website van de gemeente als pdf-bestand. Vanuit dit bestand kan de achterliggende informatie (beleidsnota's, visie documenten, etc.) met een klik worden geraadpleegd.

Om de begroting ook begrijpelijk te maken voor alle lezers, is een '[begroting in één oogopslag](#)' (BIEO) ontwikkeld. Hierop staan in een infographic de hoofdlijnen uit de begroting en staan in de inkomsten en uitgaven van de gemeente weergegeven.

DEEL 1 ALGEMEEN

Programma's

1 Maatschappelijke participatie | 74 miljoen

De gemeente stimuleert zoveel mogelijk de zelfredzaamheid van Haarlemmers. Inwoners hebben, waar mogelijk, de regie over hun eigen leven, kunnen meedoen in de maatschappij en voelen dat zij erbij horen. Daarvoor zijn goede algemeen toegankelijke voorzieningen nodig, vooral op het gebied van welzijn, onderwijs, sport en gezondheid. Aan inwoners die daar behoefte aan hebben, biedt de gemeente advies en ondersteuning. De gemeente draagt op deze manier bij aan de mate waarin elke Haarlemmer, ongeacht beperking of kwetsbaarheid, meetelt en mee kan doen en wil zo de inzet van (zwaardere) zorg voorkomen.

Begroting 2023

De begroting geeft aan wat de inkomsten en de uitgaven van de gemeente zijn. Dit overzicht is de begroting voor 2022 in één oogopslag. De volledige begroting is te vinden op www.haarlem.nl/begroting.

Per programma is aangegeven waar de gemeente het geld aan uitgeeft en wat de belangrijkste punten van het beleid zijn. Hoeveel geld dat per programma is, staat aangegeven in de tekst bij het programma. Rechtsboven staat in een cirkeldiagram waar de gemeente haar inkomsten uit krijgt.

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld op maandag 7 en donderdag 10 november 2022.

Gemeente Haarlem

2 Ondersteuning en zorg | 143 miljoen

De gemeente organiseert specialistische ondersteuning en zorg op maat. Als sprake is van een beperking, van chronische, psychische of psychosociale problemen bij volwassenen en jeugdigen en/of als jeugdigen opgroeien in een onveilige situatie of een strafbaar feit hebben begaan, biedt de gemeente passende zorg. Deze zorg is zo licht mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis, gaat uit van de individuele inwoner, leefeenheid of gezin en duurt niet langer dan nodig. De zorg heeft tot doel dat Haarlemmers weer zoveel mogelijk kunnen deelnemen aan de maatschappij.

3 Werk, inkomen en schulden | 97 miljoen

Alle Haarlemmers, ook de Haarlemmers met een uitkering, moeten kunnen meedoen in de samenleving door werk, opleiding of andere vormen van participatie, zoals vrijwilligerswerk of arbeidsmatige dagbesteding. De gemeente Haarlem ondersteunt als dat nodig is inwoners bij werk, inkomen en schulden. Mensen worden begeleid naar werk en ontvangen (tijdelijke) financiële ondersteuning als betaald werk niet of nog niet mogelijk is.

4 Duurzame stedelijke vernieuwing | 65 miljoen

Haarlem is ook in de toekomst een aantrekkelijke stad om te wonen en te werken. In beleidsvorming, visievorming en planadvisering is duurzame stedelijke ontwikkeling de leidraad. Groei biedt kansen om naast woningen ook kwaliteit toe te voegen aan de leefomgeving.

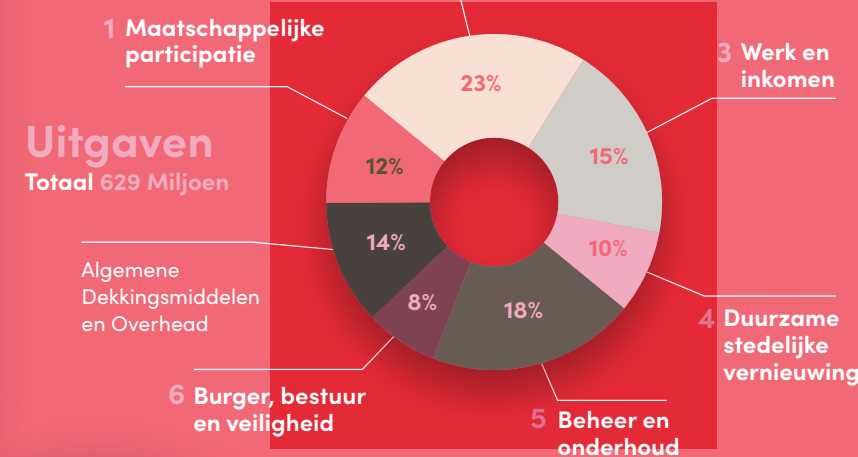
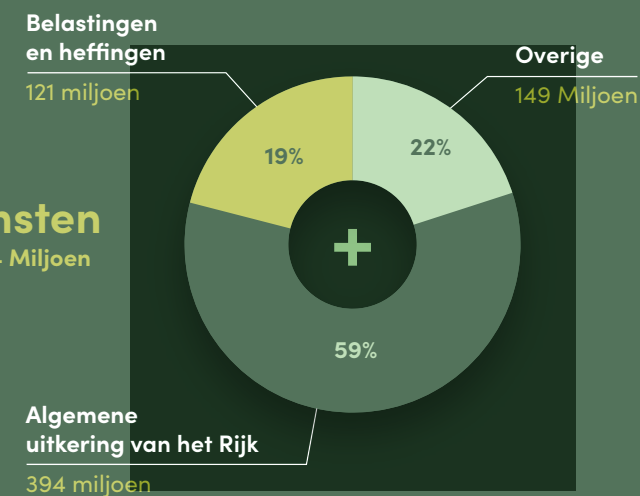
5 Beheer en onderhoud | 113 miljoen

De openbare ruimte moet een omgeving zijn waarin het prettig verblijven is. Vervuiling, verrommeling en parkeerdruk wordt tegengegaan en bij het beheer en onderhoud wordt toekomstgericht rekening gehouden met de opgaven op het gebied van klimaat, vergroening, het toevoegen van water en de mobiliteitstransitie. Dit leidt tot een stad die klimaatbestendig, groen, schoon, bereikbaar en toegankelijk is (ook voor mindervaliden) en waar mensen vaker kiezen voor lopen, fietsen en het openbaar vervoer.

6 Burger, bestuur en veiligheid | 48 miljoen

In Haarlem kan iedereen veilig meedoen, meedenken en meepraten met de gemeente. De gemeente zet in op vitale wijken, waar inwoners zelf bijdragen aan leefbaarheid van hun omgeving. Op straat moeten inwoners zich vrij en veilig voelen. De gemeente zorgt voor een goede balans tussen hulp bieden, overlast en incidenten voorkomen en strafbare feiten aanpakken. Inwoners en ondernemers kunnen initiatieven aandragen. Met de integrale wijkaanpak worden concrete veiligheids- en leefbaarheidsproblemen, tegelijk met fysieke knelpunten en sociale problematiek aangepakt. Participatie is belangrijk. Nieuwe regels en geleerde lessen van de afgelopen jaren krijgen een plek in de actualisering van het participatiebeleid.

Woonlasten meerpersoonshuishouden

2023

OZB € 423,-
Gemiddelde woning

Rioolheffing € 156,-
Gemiddelde woning

Afvalstoffenheffing € 426,-
Meerpersoonshuishouden

Totale woonlasten € 1.005,-

Woonlastenindex t.o.v. 2022: 103,7%

1.2 Ontwikkeling financieel kader

Inleiding

Het financieel kader voor de Programmabegroting 2023-2027 is gebaseerd op de vastgestelde Kadernota 2023. De uitkomst van het begrotingskader van de Kadernota 2023 is het startpunt voor het financieel kader van de begroting 2023. In het vernieuwde kader is o.a. het coalitieakkoord 2022-2026 Actie! verwerkt. De uitwerken van Actie! en de aanvullende voorstellen zijn niet opgenomen in de primaire begroting en worden bij het voorstel college naar aanleiding van de indicatorenconferentie en inrichten programmabegroting op programma 4 en 5 naar thema's omgevingswet zichtbaar in de programmaoverzichten. Daarnaast is de meicirculaire opgenomen in het kader, wat resulteert in voornamelijk incidentele voordelen voor Haarlem.

Incidentele middelen

Met de meicirculaire vindt een herhaling van de financiële situatie van de Kadernota 2023 plaats. Toen waren de incidentele middelen een gevolg van het coalitieakkoord Rutte IV. Met het vastzetten van het accres vanaf 2026 werd de structurele financiële ruimte van de gemeente beperkt. Deze beslissing van het kabinet leidt bij de meicirculaire weer tot vooral incidentele voordelen voor Haarlem.

In navolging van het regeerakkoord heeft het kabinet een onderzoekopdracht gegeven om tot een contourennota te komen voor de beperkte structurele ruimte voor medeoverheden. Het proces om tot de contourennota te komen is begeleid door José Lazeroms, die vlak voor de zomer verslag heeft gedaan. In de contourennota geeft het kabinet aan begrip te hebben voor de zorgen van de gemeenten over de structurele ruimte vanaf 2026. Het kabinet wilt in het najaar van 2022 meer duidelijkheid geven de structurele ruimte voor gemeenten. In de contourennota wordt onder andere erkend dat de jaarlijkse uitgaven van gemeente meer stijgen dan alleen inflatie, bijvoorbeeld door bevolkingsgroei en vergrijzing. Met het vastzetten van het accres verliest de gemeente de mogelijkheid om deze uitgavengroei te dragen.

Een van de aanbevelingen uit deze nota is om incidentele middelen 2023-2025 te reserveren voor komende jaren, totdat meer duidelijk is. Uitgangspunt van Haarlem blijft echter om structurele uitgaven ook structureel te dekken. Vanuit financieel perspectief wordt vooral gekeken naar het inzetten van incidentele middelen die leiden tot structurele verbeteringen of versterkingen. Een belangrijk deel van dit gesprek en de besteding wordt doorgeschoven naar de Kadernota 2024. De raad zal tijdig betrokken worden voorafgaand aan de behandeling van de kadernota.

Aannamen structurele middelen

In het financieel kader van de Kadernota 2023 is, gezien de beperkte ruimte, een aantal aannamen gemaakt op het structurele karakter van incidentele middelen. Dit is gedaan op het accres, de middelen jeugd en de opschalingskorting.

Accres

De bestaande afspraken tussen het Rijk en de gemeenten zijn dat een stijging van de rijksuitgaven leidt tot een hogere algemene uitkering, het accres. Dit staat ook wel bekend als het trap-op-trap-af principe. In het regeerakkoord wordt dit toegepast tot en met 2025 (bevroren t/m 2025). De hogere uitgaven van het Rijk als gevolg van het regeerakkoord, leidt dan ook tot een positief effect op het financieel beeld van Haarlem. In het regeerakkoord is besloten om de trap-op-trap-af systematiek vanaf 2026 los te laten en vast te zetten op € 1 miljard ten opzichte van de miljoenennota 2022. Door het grote verschil tussen de voordelen van 2023 t/m 2025 en 2026 e.v. worden de structurele mogelijkheden van de gemeente beperkt.

De beweegreden van het kabinet om het accres handmatig neerwaarts bij te stellen is dat het kabinet kijkt naar een andere bekostigingssystematiek voor gemeenten en een ruimer lokaal belastinggebied. Voor gemeenten leidt dit tot een sterke daling van de structurele ruimte. Gezien het belang van stabiliteit voor gemeentelijk beleid is de werkwijze van het kabinet niet logisch. Een nieuwe bekostigingssystematiek of een groter lokaal belastinggebied zou niet tot een daling van inkomsten voor gemeenten moeten leiden. Het eenzijdige besluit van het kabinet om het accres los te koppelen van rijksuitgaven en de daaruit volgende beperkte structurele ruimte lijkt dan ook niet houdbaar. Bij de Kadernota 2023 is daarom de aanname gemaakt dat het accres in 2026 gelijk is aan het gemiddelde accres over de jaren 2022-2025. Dit leidt tot een verwacht structureel extra accres van € 0,5 miljoen vanaf 2026, dat reeds bij de Kadernota 2023 is verwerkt.

Middelen jeugd

In 2021 is een arbitragecommissie ingesteld tussen Rijk en gemeente voor de middelen jeugdzorg. De uitspraak van deze commissie van wijzen was bindend en concludeerde dat het Rijk ruim € 1,5 miljard extra beschikbaar moet stellen voor gemeente om de jeugdzorg te financieren. Naast de extra middelen werd besloten om tot een hervormingsagenda jeugd te komen om de kosten van jeugdzorg toekomstbestendig te maken.

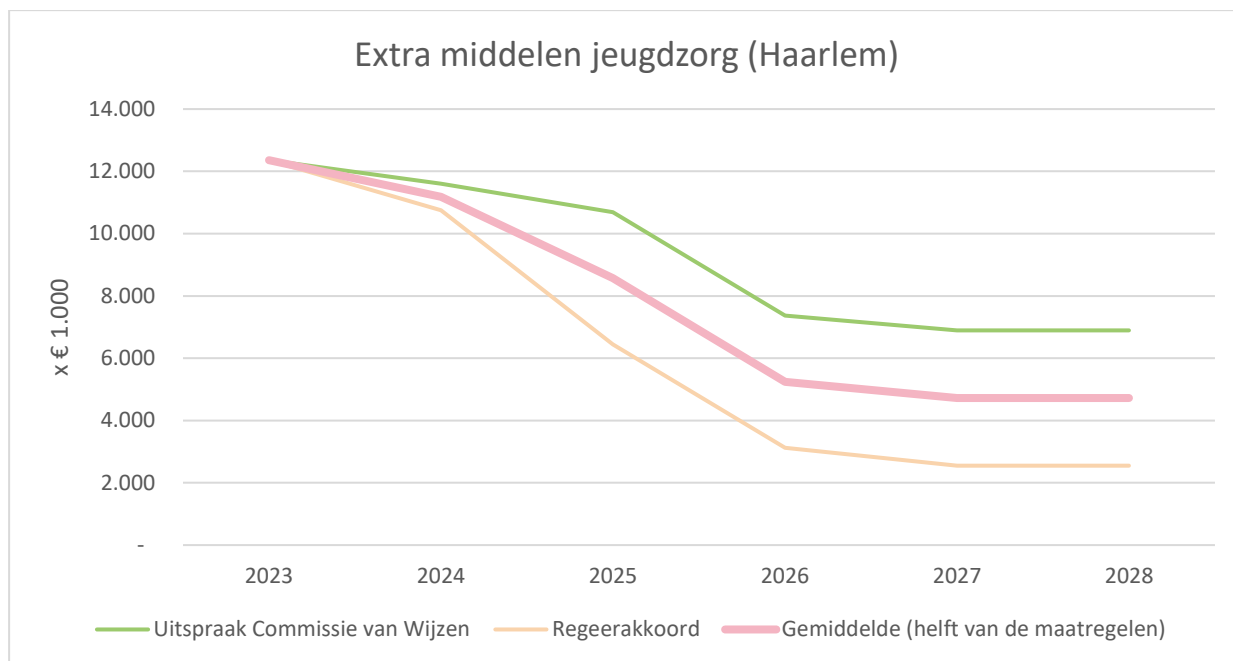
In het coalitieakkoord komt het kabinet-Rutte IV terug op deze bindende afspraak. Eenzijdig is besloten om de extra middelen jeugd conform uitspraak van 'de commissie van wijzen' te verlagen met € 100 miljoen in 2024, € 500 miljoen in 2025 en 2026 en € 511 miljoen structureel. De onderbouwing van de bezuiniging zou worden verwerkt in de hervormingsagenda jeugd.

Echter, een resolutie van de VNG om de hervormingsagenda op te schorten naar aanleiding van de bezuinigingen is met 100% van de stemmen aangenomen. Het is te bezien of de bezuinigingen gerealiseerd kunnen worden en het is dan ook opmerkelijk dat het Rijk met extra bezuinigingen komt en afwijkt van de bindende uitspraak van de commissie van wijzen.

Halverwege Mei 2022 is een Kamerbrief betreffende de hervormingen jeugdzorg gedeeld met de Tweede Kamer. Daarin staat dat het kabinet heeft besloten om de aanvullende bezuinigingen een Rijksverantwoordelijkheid te maken. Daarmee is de bezuiniging op de middelen jeugd bij de Kadernota 2023 teruggedraaid.

Begin Juni is de Meicirculaire gepubliceerd, waar de bezuiniging op de middelen jeugd gehandhaafd is. De bezuiniging van structureel € 511 miljoen is tot een Rijksverantwoordelijkheid gemaakt. Dit houdt in dat het aan het Rijk is om de besparing in te vullen met maatregelen. Dit kan door maatregelen waardoor minder middelen nodig zijn of door extra inkomsten te generen, bijvoorbeeld het invoeren van een eigen bijdrage. De verwachting is dat de hervormingsagenda een set van maatregelen bevat om invulling te geven aan deze bezuiniging, zodat de gemeenten minder uitgaven of hogere opbrengsten krijgen.

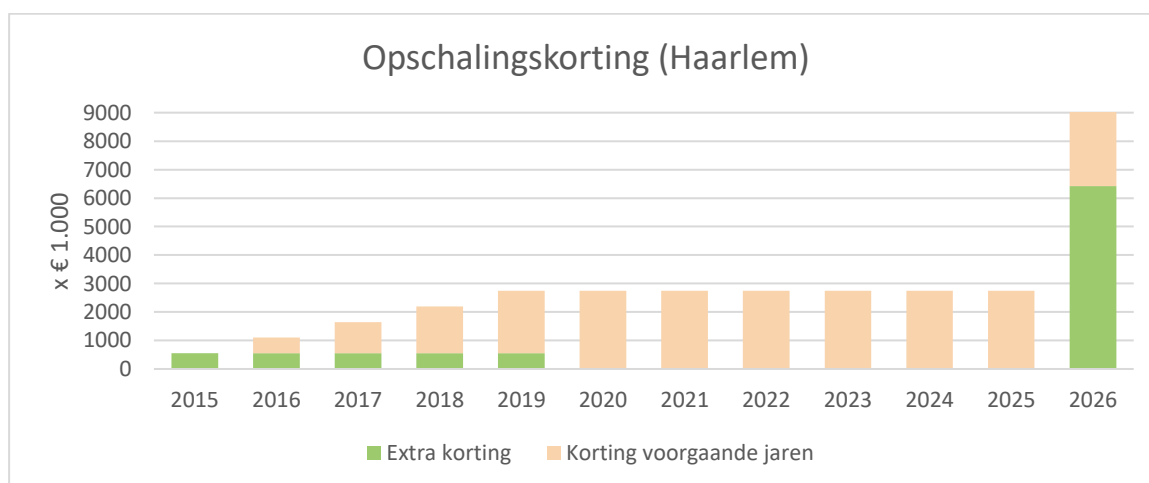
Echter, het is waarschijnlijk dat Haarlem al een deel van de maatregelen in het verleden heeft doorgevoerd om de uitgaven van jeugd beheersbaar te houden. De aanvullende set van maatregelen uit de hervormingsagenda zal naar verwachting een verminderd effect hebben voor Haarlem. Het uitgangspunt is dat de helft van de maatregelen daadwerkelijk leiden tot lagere lasten of hogere baten. Dit leidt tot een structureel nadeel van € 2,1 miljoen.

Opschalingskorting

In 2015 is de opschalingskorting geïntroduceerd. Deze korting is door het Rijk opgelegd omdat gemeenten moesten opschalen naar grotere en efficiëntere gemeenten en daardoor kosten kunnen besparen. De efficiencykorting voor gemeenten loopt op tot € 975 miljoen in 2025. De ambitie en beleidswijziging van het opschalen is niet gerealiseerd, op dit moment zijn er 345 gemeenten, maar de korting voor gemeenten is wel blijven staan. In het regeerakkoord wordt de korting niet geschrapt, maar opnieuw bevroren tot en met 2025.

In 2026 wordt de opschalingskorting weer effectief en vervalt het voordeel voor de gemeenten. Dit beperkt de structurele mogelijkheden van gemeenten. Gezien de bevroering van de opschalingskorting in het regeerakkoord tot 2025 loopt en daarmee de gehele coalitieperiode bestrijkt, is het niet de verwachting dat een volgend kabinet de gehele opschalingskorting effectief maakt in 2026. Des te meer omdat de ambitie van het Rijk om gemeenten verder op te schalen er niet meer is. Om deze verwachting te kwantificeren maar tegelijkertijd prudent te blijven ramen is in het financieel kader van de Kadernota 2023 gerekend met het terugdraaien van de (extra) opschalingskorting met 50% vanaf 2026. Een structureel voordeel van € 3,2 miljoen vanaf 2026 is reeds bij de Kadernota 2023 verwerkt.

Inflatie

Gezien de onzekerheden ten aanzien van toekomstige prijsstijgingen is op verschillende onderdelen van de begroting maatregelen genomen om de verwachte financiële consequenties op te kunnen vangen.

In eerste instantie is in de Kadernota 2023 de verwachte inflatie voor materiele budgetten uit de richtlijn van de Programmabegroting 2023-2027 verhoogd van 2,2% naar 4,5%. Het totale structurele effect naar aanleiding van deze indexatie is € 2,7 miljoen nadelig en reeds opgenomen in het financieel kader van de Kadernota 2023. In de begroting wordt voorgesteld om de bijstelling van het indexatie percentage voor materiele budgetten ook door te voeren naar subsidies. Dit geeft een extra structureel nadelig effect van € 554.000.

Gezien de onzekerheden en de augustusraming van het CPB ten aanzien van toekomstige prijsstijgingen op de onderdelen materieel en personeel en de eventuele structurele doorwerking van de verschillen tussen geraamde en werkelijke inflatie in 2022 is een stelpost van € 5,5 miljoen in het kader opgenomen. De stelpost is opgebouwd uit een additioneel structureel effect van 10% inflatie op de materiele budgetten voor 2022 (€ 5,9 miljoen), hogere personeelslasten van circa 1,5% extra dan huidige raming vanaf 2023 (€ 1,4 miljoen) en een structureel effect voor hogere subsidies (€ 3,6 miljoen). Totaal bedraagt dit een € 11 miljoen, gegeven de onzekerheden in welke mate waar de kostenstijgingen zich de komende jaren zullen voordoen binnen de begroting is 50% van het totaal bedrag opgenomen in het kader. Daarnaast is een risico opgenomen voor hogere inflatie in paragraaf 3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Naast prijsstijgingen in de exploitatiebegroting zijn ook lasten naar aanleiding van hogere investeringskosten te verwachten. Om prijsstijgingen van investeringen op te kunnen vangen is een oplopende stelpost, gelijk aan het investeringstempo, opgenomen in het kader. Hierbij wordt rekening gehouden met onderrealisatie alsook de veronderstelling dat de niet gerealiseerde investeringen doorschuiven naar daarop volgende jaren.

Claims met betrekking tot prijsstijgingen worden bij de Voortgangsrapportage 2023 en de Kadernota 2024 afgewogen. Het kan voorkomen dat wachten op de Voortgangsrapportage 2023 en Kadernota 2024 niet wenselijk of niet mogelijk is. In deze gevallen wordt voorgesteld om het college te autoriseren om de stelposten voor de inflatie in te zetten als dekkingsmiddel. Het college informeert de raad vervolgens bij gebruik van de stelposten.

Onderstaande tabel geeft het verwachte nadelige effect van de hoge inflatie weer op het financieel kader vanaf de Kadernota 2023. De nadelen zijn inclusief het aanpassen van de baten naar het prijspeil van 2023.

Totaal nadelig effect indexatie									
Bedragen	2023		2024		2025		2026		2027
Indexatie Kadernota 2023	2.996	n	2.863	n	2.807	n	2.752	n	2.752 n
Aanvullende indexering subsidies	564	n	652	n	554	n	554	n	554 n
Stelpost prijsstijgingen exploitatie	5.500	n	5.500	n	5.500	n	5.500	n	5.500 n
Stelpost investeringen			249	n	545	n	854	n	1.320 n
Totaal	9.060	n	9.264	n	9.406	n	9.660	n	10.126 n

Financieel kader

<i>Financieel kader</i>	2023	2024	2025	2026	2027
Meerjarenraming Kadernota 2023 blz. 27	-23.092 v	-19.626 v	-22.710 v	-14.223 v	-13.948 v
1 Incidenteel Coalitieakkoord	17.200 n	14.010 n	10.775 n	9.815 n	
Structureel Coalitieakkoord	9.719 n	10.206 n	11.041 n	10.752 n	10.752 n
Kapitaallasten investeringen Coalitieakkoord		140 n	830 n	1.489 n	2.573 n
2 Dekking positief Jaarrekeningresultaat 2021 (algemene reserve)	-3.827 v	-4.730 v		-7.833 v	
Subtotaal	0	0	-64 v	0	-623 v
3 Meicirculaire	-14.251 v	-17.561 v	-19.721 v	-3.083 v	-2.192 v
Subtotaal	-14.251 v	-17.561 v	-19.785 v	-3.083 v	-2.815 v
4 Bezuiniging Rijk op middelen jeugd		409 n	2.042 n	2.042 n	2.087 n
5 Inflatie stelpost	5.500 n	5.500 n	5.500 n	5.500 n	5.500 n
Inflatie investeringen		249 n	545 n	854 n	1.320 n
Indexering subsidies	564 n	562 n	554 n	554 n	554 n
6 Saldo autonoom	-625 v	-442 v	-789 v	-892 v	-122 v
7 Aanvullende beleidsvoorstellen	649 n	-55 v	469 n	1.278 n	357 n
8 Hogere lasten afvalverwerking HVC	663 n	663 n	663 n	663 n	663 n
Dekking afvalstoffenheffing		-663 v	-663 v	-663 v	-663 v
Vergoeding garantieprovisie HVC	-370 v	-370 v	-370 v	-370 v	-370 v
9 Stelpost kapitaallasten Kadernota 2023	-4.807 v	-2.039 v	-1.153 v	-1.145 v	2.096 n
Actualisatie investeringsplan	-212 v	-2.210 v	-3.274 v	-3.482 v	-4.682 v
Uitkomst begrotingskader	-12.889 v	-15.958 v	-16.262 v	1.256 n	3.925 n

1. *Het coalitieakkoord*

Voor toelichting wordt verwezen naar [paragraaf 1.5.](#)

2. *Dekking positief Jaarrekeningresultaat 2021 (algemene reserve)*

Bij de Kadernota 2023 is het resultaat na bestemmingsvoorstellen van de Jaarrekening 2021 (€ 16,8) gedoteerd naar de algemene reserve in afwachting van het coalitieakkoord. In het coalitieakkoord is bestemming gevonden voor de incidentele middelen die beschikbaar zijn gekomen. Middels deze reeks worden de incidentele middelen gesaldeerd met het resultaat van de Jaarrekening 2021 via de algemene reserve.

3. *Meicirculaire*

De meicirculaire heeft geresulteerd in een positief effect voor het meerjarenbeeld. Voor de toelichting wordt verwezen naar de informatienota [\(2022/0958449\).](#)

4. Bezuiniging Rijk op middelen jeugd

De aanname op de bezuiniging middelen jeugd uit de Kadernota 2023 is aangepast, zie aannamen structurele middelen onder ontwikkeling financieel kader. Het is waarschijnlijk dat Haarlem de maatregelen die zullen volgen uit de hervormingsagenda jeugd al voor een deel heeft genomen. Hierdoor zal voor Haarlem de lagere lasten niet geheel worden gerealiseerd.

5. Inflatie

Gezien de onzekerheden en de augustusraming van het CPB ten aanzien van toekomstige prijsstijgingen op de onderdelen materieel en personeel en de eventuele structurele doorwerking van de verschillen tussen geraamde en werkelijke inflatie in 2022 is een stelpost van € 5,5 miljoen in het kader opgenomen. Voor investeringen betreft de stelpost, oplopend aan het investeringsvolume, € 1,3 miljoen. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op inflatie onder ontwikkeling financieel kader.

Daarnaast wordt het aangepaste indexatiepercentage uit de Kadernota 2023 voor materiele lasten ook doorgevoerd naar de subsidies. Dit leidt tot een structureel nadelig effect van € 554.000.

6. Autonoom

Autonoom	2023	2024	2025	2026	2027
a Nadeel lokale belastingen en heffingen	31 n				
b Actualisatie herziene begroting 2023 Regionaal bureau Leerplicht	-21 v	-24 v	-24 v	13 n	13 n
c Subsidie Buurtbedrijf Haarlem	30 n	30 n	30 n	30 n	30 n
d Verhoging brandpremie	102 n	102 n	102 n	102 n	102 n
e Actualisatie van de loonsom	107 n	81 n	109 n	124 n	184 n
f Omgevingswet	326 n	111 n			
g Verhoogde lasten publiekrechtelijke heffingen OR	60 n	60 n	60 n	60 n	60 n
h Actualisatie verhuur grond en vastgoed	168 n	168 n	168 n	168 n	168 n
i Indexatie huren	-116 v	-172 v	-172 v	-172 v	-172 v
j Voordeel publiekrechtelijke heffingen VG	-150 v	-150 v	-150 v	-150 v	-150 v
k Aanpassing scenarioanalyse jeugd	142 n	142 n	142 n	142 n	142 n
l Extra rentelasten	489 n	1.004 n	740 n	577 n	1.298 n
m Uitbreiding FTE NME	85 n	85 n	85 n	85 n	85 n
n Technische mutaties	3 n	2 n	2 n	10 n	-1 v
Subtotaal autonoom	1.256 n	1.439 n	1.092 n	989 n	1.759 n
Reeds genomen besluiten					
o Bijstelling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)	119 n	119 n	119 n	119 n	119 n
Subtotaal Reeds genomen besluiten	119 n	119 n	119 n	119 n	119 n
p Reservering autonoom	-2.000 v	-2.000 v	-2.000 v	-2.000 v	-2.000 v
Saldo autonoom	-625 v	-442 v	-789 v	-892 v	-122 v

a. *Nadeel lokale belastingen en heffingen*

De geraamde uitvoeringskosten worden met € 192.000 naar beneden bijgesteld naar € 3.063.000 op basis van de begroting 2023 Cocensus. Dit betreft het structurele effect uit de Bestuursrapportage 2022 aangevuld met een correctie op de vanuit de kadernota aangebrachte indexatie. Deze is in de begroting 2023 van Cocensus lager vastgesteld dan het door Haarlem in de kadernota vastgestelde generieke percentage (2% i.p.v. 4,5%).

De geraamde kwijtscheldingslasten worden met € 107.000 naar boven bijgesteld naar € 1.661.000 Dit betreft het structurele effect uit de Bestuursrapportage 2022.

Op basis van de Kadernota 2023 zijn de geraamde opbrengsten uit toeristenbelasting geïndexeerd. Dit is echter (net als de reclamebelasting) een tarief die jaarlijks niet automatisch wordt geïndexeerd maar waarbij een eventuele tariefswijziging expliciet ter besluitvorming wordt voorgelegd.

b. *Actualisatie herziene begroting 2023 Regionaal bureau Leerplicht*

Met deze wijziging wordt de herziene en vastgestelde begroting van de gemeenschappelijke regeling (GR) regionale leerplicht aangepast. Ieder jaar wordt na het vaststellen van de jaarrekening, de begroting voor het lopende en het volgende jaar herzien. Het bedrag dat per saldo resteert is de herziene bijdrage voor het Haarlems deel.

c. *Subsidie Buurtbedrijf Haarlem*

In de jaren 2019-2022 is de subsidie voor het Buurtbedrijf voor het bieden van Waardevol Werk aan deelnemers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt gefinancierd uit incidentele middelen binnen programma 5 en programma 2. De activiteiten richten zich op het schoon, heel en veilig houden van de wijken Schalkwijk en Haarlem Oost. Middels deze mutatie wordt de dekking van € 30.000 structureel geraamd op programma 2.

d. *Verhoging premie brandverzekering*

Vorig jaar is de brandverzekering van de gemeente Haarlem opnieuw aanbesteed. De nieuwe premie ligt aanzienlijk hoger dan de voorgaande jaren. Oorzaken zijn de krimpende markt en de hogere schadesommen van storm- en brandschades die in de afgelopen jaren in de gemeente hebben plaatsgevonden als ook de hogere herbouwwaarde. De extra kosten bedragen € 102.000. Er is geen ruimte binnen de bestaande begroting om dit uit andere budgetten te dekken.

e. *Personeelslasten*

De salarislaster stijgen met € 656.000 meer dan waarmee in de Kadernota 2023 rekening is gehouden. Bij het actualiseren van de loonkosten bleek dat diverse ramingen voor sociale lasten tussen 2020 en 2022 structureel harder zijn gestegen dan waarmee bij het bepalen van de indexmatige verhoging van de personeelsbudgetten in 2020 en 2021 rekening is gehouden. Daarnaast worden de personeelskosten verdeeld over de producten. De uren die worden toegerekend aan investeringen leiden tot een positief effect voor het begrotingskader. Per saldo resteert een nadelig effect van € 107.000 voor 2023.

f. *Omgevingswet*

Na meerdere malen uitstel van de invoering van de Omgevingswet, is recent door de Eerste Kamer een motie aangenomen om de Omgevingswet per 1 januari 2023 in werking te laten treden. Haarlem ligt op schema om conform de minimale eisen van de Omgevingswet te kunnen werken, zodra deze in werking treedt. Alle voorbereidende werkzaamheden van de afgelopen jaren moeten leiden tot een zo soepel mogelijke overgang op het gebied van met name de werkprocessen en de digitalisering. De verwachting van de VNG wordt echter gedeeld dat de invoering tijdelijk effect zal hebben op het niveau van de dienstverlening. Extra inzet bij vergunningverlening en klantcontactcentrum zowel in de periode vlak voor inwerkingtreding als in de eerste periode daarna moet hier positief aan bijdragen. Hiervoor wordt extra budget gevraagd in 2023. Het Rijk compenseert deze extra invoeringskosten met de septembercirculaire. De door het Rijk beschikbaar

te stellen middelen zijn voldoende om de incidentele kosten te dekken. De structurele effecten van de Omgevingswet zijn nog steeds onzeker. Eind 2022 wordt de nieuwe legesverordening aangeboden aan de raad met daarin beleidskeuzes welke eventueel financiële effecten zullen hebben.

g. Verhoogde lasten publiekrechtelijke heffingen

Bijstelling van de publiekrechtelijke heffingen ten laste van de gemeente lopen niet mee met stijging van de tarieven en de areaal uitbreidingen.

h. Actualisatie verhuur grond en vastgoed

Een onderdeel van de exploitatie van vastgoed en gronden is het aangaan, verlengen en beëindigen van contracten voor verhuur vastgoed, grondverhuringen, erfpachten en gebruiksvergoedingen.

I.v.m. de verkoop van de grond Boerhavelaan 8, de verkoop Claes Ruyvenstraat 8 en de overdracht van het economische eigendom Haya van Somerenpad 1, 1A en 1B dienen de lopende contracten te worden beëindigd.

i. Indexatie huren

Conform de huurovereenkomsten wordt de huur jaarlijks geïndexeerd. Indexaties vinden naar gelang contractafspraken plaats op 1 januari dan wel op 1 juli van het jaar. Voor de indexatie per 1 juli heeft dit een effect op de vastgestelde begroting. Dit levert een positief begrotingsresultaat op omdat de gemeente Haarlem commerciële huurders én maatschappelijke huurders zonder subsidie relatie heeft. Tegenover deze extra huurbaten zullen (voor een groot gedeelte) ook extra onderhoudslasten staan als gevolg van de prijstoenames. Bij de komende herijking van de onderhoudsbegroting van het gemeentelijk vastgoed (volgend jaar) zullen nadelen komen te staan die verband houden met de huidige voordelen in de huurbaten.

j. Voordeel publiekrechtelijke heffingen Vastgoed

Uit voortschrijdend inzicht blijkt dat de publiekrechtelijke heffingen structureel te hoog geraamd zijn binnen de afdeling Vastgoed wat structureel vanaf 2023 een voordeel oplevert van € 150.000 op.

k. Aanpassing scenarioanalyse jeugd

Betreft de overhead op de formatie die in de scenario analyse niet juist was verwerkt, het gaat om een bedrag van € 141.853. Met deze correctie wordt dit hersteld.

l. Extra rentelasten

Op basis van de programmabegroting en de geraamde investeringen is de meerjarige financieringsbehoefte geactualiseerd welke lager uitvalt als eerder geraamd. Toch stijgen de toekomstige rentelasten doordat de rentetarieven in 2022 behoorlijk zijn gestegen. Hierdoor rekenen we voor nieuw aan te trekken leningen met 2,5% i.p.v. de bij de vorige begroting geraamde 1%. Daarnaast stellen we de dividenden bij aan de hand van de laatste inzichten.

m. Uitbreiding FTE NME

In 2014 is door het anders organiseren van taken naast een voordeel ook frictie ontstaan. Er was toen budgettair rekening gehouden met deze frictie maar de verwachting was dat dit binnen een aantal jaar door onder andere een werk-naar-werk-traject buiten de gemeente zou zijn opgelost. Nu blijkt dat uit deze inspanningen een verplichting van € 85.000 resteert die nu niet begroot is. Aangezien het NME een passende werkomgeving is, wordt voorgesteld om deze omissie structureel recht te zetten en een formatieplaats in te richten (schaal 5) bij het NME.

n. Technische mutaties

Bevat kleine technische mutaties veelal voorkomend uit afrondingsverschillen in de begroting.

o. *Reeds besloten: Bijstelling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)*

Als gevolg van de vaststelling van de VRK (incl. Veilig thuis) begroting 2023-2026 wordt de Haarlemse begroting (programma 1, 2 en 6) middels deze mutatie bijgesteld.

p. *Reservering autonoom*

In de Kadernota 2023 is rekening gehouden met circa € 2 miljoen aan autonome ontwikkelingen bij de Programmabegroting 2023-2027. De autonome ontwikkelingen worden verrekend met deze reservering.

7. *Aanvullende beleidsvoorstellen*

Aanvullende beleidsvoorstellen	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Aangepaste fasering</i>					
a Overheveling budget statushouders 2023	-219 v	36 n	36 n	36 n	36 n
b Construct Strategische beheervisie:					
In Actie! opgenomen onttrekking reserve OOR	8.900 n	8.900 n	8.900 n	8.900 n	8.900 n
In Actie! Onderhoud	-8.900 v	-8.900 v	-8.900 v	-8.900 v	-8.900 v
Groot onderhoud basis	5.000 n	5.000 n	5.000 n	5.000 n	5.000 n
Toename groot onderhoud	1.000 n	1.000 n	1.000 n	1.000 n	1.000 n
Herziene Onderhoud en capaciteit	2.900 n	2.900 n	2.900 n	2.900 n	2.900 n
Toename capaciteit beheerorganisatie	803 n	803 n	803 n	803 n	803 n
Kapitaallasten MN ten laste van onderhoudsbudget	160 n	319 n	479 n	776 n	1.211 n
Beschikbaar onderhoudsbudget	-8.300 v	-8.300 v	-8.300 v	-8.300 v	-8.300 v
Onttrekking reserve OOR	-1.563 n	-1.722 n	-1.882 n	-2.179 n	-2.614 n
Kapitaallasten ten laste van algemene middelen			-1.100 v	215 n	215 n
c Impuls afvalscheiding (Bijv. Pilot voedselrestenvermalers)	-750 v	250 n	250 n	250 n	
d Datagedreven werken	62 n	62 n			
Openbaarheid	-62 v	-62 v			
e Atelier stad	115 n	40 n	40 n	40 n	
Vorbereidingskosten gebiedsontwikkeling	-115 v	-40 v	-40 v	-40 v	
f Actieplan woonwagens	60 n				
Middelen woonvisie	-60 v				
g Bemensing scanscooters	174 n	174 n			
Hogere baten naheffingen	-174 v	-174 v			
h Nul emissie-zone vracht per 2025	80 n	175 n			
Milieuzone Brom en Snorfietsen per 2025 (incl. opkoop subsidie)	65 n	-1.110 v	790 n		
i Traineeships	210 n	435 n	225 n		
Stelpost overhead	-210 v	-435 v	-225 v		
j Dotatie aan reserve Ongedeelde stad t.b.v. onrendabele top ontwikkelzones	10.940 n				
Dekking reserve GREX	-10.940 v				
Subtotaal	-824 v	-649 v	-24 v	501 n	251 n
Verslechtingen kader					
k Correctie reserve schuldbeheersing	500 n				
l Correctie dubbeltelling Actie!				285 n	
m Aanpak invasieve exoten	120 n	120 n	120 n	120 n	
n Parkeerregulering (voorbereidingskosten)	400 n				
o Dekking adviseur cultuur en vastgoed niet ten laste van budget Frans Halsmuseum	105 n	105 n	105 n	105 n	
p Extra formatie handhaving camera's milieuzone, flietpalen Spaarndam, autoluwe Vijfhoek	160 n	160 n	160 n	160 n	

Aanvullende beleidsvoorstellen	2023	2024	2025	2026	2027
q Programmamanager Bereikbare steden en zoneontwikkeling	100 n	100 n			
r Verlenging afspraken governance Zuid kennermerland	88 n				
s Versterken griffie	pm	pm	pm	pm	pm
t Kapitaallasten nieuwe investeringen		109 n	108 n	107 n	106 n
subtotaal	1.473 n	594 n	493 n	777 n	106 n
Totaal	649 n	-55 v	469 n	1.278 n	357 n

a. Overheveling budget 2023 Statushouders

Om juridische begeleiding van statushouders en vluchtelingen na de inwerkingtreding van de nieuwe Wet inburgering (1 januari 2022) te borgen wordt voorgesteld om de resterende middelen 2023 van € 254.643 uit het budget Sociaal Programma Statushouders over te hevelen naar het budget Wet inburgering. Het doel is om deze middelen in de periode 2023 tot en met 2029 in te zetten voor de financiering van deze juridische begeleiding bestaande uit onder andere het hulp bieden bij het aanvragen, verlengen of omzetten van vergunningen, het informeren van vluchtelingen en statushouders over rechten en plichten en het verlenen van juridische steun bij gezinshereniging. Met de overheveling van het budget worden alle inkoop- en subsidierelaties met betrekking tot inburgering op één plek binnen de gemeente belegd.

b. Construct strategische beheervisie

In 2022 is de Strategische Beheervisie 2022 vastgesteld. Voor de extra exploitatiekosten is afgesproken dat deze tot en met 2031 worden gedekt uit de beschikbare reserves Onderhoud Openbare Ruimte (OOR) en de reserve kapitaallasten maatschappelijk nut. Omdat die laatste reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van reeds geactiveerde investeringen maatschappelijk nut komen die afschrijvingslasten naar verwachting in 2025, als de reserve OOR is uitgeput, ten laste van de algemene middelen.

De benodigde toename van investeringen in de openbare ruimte m.i.v. 2025 (rekening houdend met de gemiddelde voorbereidingstijd) leidt tot extra kapitaallasten vanaf 2026. De toename van investeringen en onderhoud impuls vraagt ook meer capaciteit. Afgesproken is die toename van kapitaallasten en capaciteit binnen het structureel beschikbare onderhoudsbudget op te vangen. Gedurende de uitvoering van de beheervisie wordt duidelijk in hoeverre de onderhoudsimpuls een structureel karakter heeft en kan de komende jaren indien nodig structurele ruimte in de begroting worden gemaakt, extra stortingen worden gedaan in de reserve OOR (spaargeld voor extra onderhoudsimpuls) of andere keuzen in de onderhoudskwaliteit worden gemaakt.

c. Impuls afvalscheiding

De ruimteclaim is door SPA toegenomen, terwijl in de ontwikkelzones en door mengen en verdichten (Omgevingsvisie) ingezet wordt op kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte. Verschillende inzamelvoorzieningen (voedselrestenvermalers, perscontainers en grotere containers) kunnen bijdragen aan ruimtebesparing. Met verschillende pilots wordt hiermee ervaring opgedaan. Voedselrestenvermalers leveren daarnaast ook een stevige bijdrage aan de gescheiden inzameling van GFE. Hiervoor gaan we in gesprek met ontwikkelaars en stellen we eenmalig budget beschikbaar voor de pilots.

d. Verschuiving Datagedreven werken en openbaarheid

De organisatie wil meer datagedreven werken; handelen en beslissen op basis van data en inzichten. Datagedreven werken draagt bij aan de ontwikkeling, monitoring en verantwoording van beleid en ondersteunt de ambitie van de coalitie om de kracht van data op verschillende domeinen beter te benutten. Met de toegezegde middelen kunnen we de komende twee jaar inzetten op het adequaat ondersteunen en bevorderen van het datagedreven werken voor opgaven in de domeinen. Dit doen

we door middel van de inzet van data/informatie analisten en door de technische ‘back office’ die daarvoor nodig is te versterken. Daarnaast verbeteren we het informatie instrumentarium en de dienstverlening daarom heen. Andere activiteiten zullen zich concentreren rond het opstellen van beleid/kaders rond data/informatie, opzetten van de data-architectuur en advisering, ondersteuning, bewustwording en training van de organisatie.

Voorgesteld wordt om een deel van het budget van open overheid (€ 62.000 van de € 180.000 per jaar) te benutten ten behoeve van Datagedreven werken, omdat Data en informatie onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, Openbaarheid ook gaat om open data en om meer integraal te kijken naar data en informatie.

e. Atelier stad

In Atelier Stad wordt geëxperimenteerd met ontwerpend onderzoek om projecten en initiatieven vroegtijdig te bespreken. In 2023 wordt het atelier ingericht en de communicatie opgezet, en jaarlijks worden bijeenkomsten georganiseerd. Er is incidenteel € 115.000 beschikbaar voor 2023, en de daaropvolgende jaren € 40.000 per jaar tot en met 2026.

f. Actieplan Woonwagens

Met het actieplan Woonwagens geeft de gemeente invulling aan de oproep uit het Rijksbeleidskader gemeentelijk woonwagens en standplaatsenbeleid om de woonwagencultuur te erkennen en het beleid over woonwagenstandplaatsen te herzien. Om het actieplan woonwagens in 2023 te continueren is € 60.000 opgenomen in het kader met dekking uit de middelen van de woonvisie.

g. Bemensing Scanscooters

Voor de bemensing van de scanscooter is extra capaciteit nodig. Voorgesteld wordt om de capaciteit gedurende 2 jaar met 2 fte uit te breiden. De kosten voor inzet van twee fte handhavers bedragen € 174.000. De verwachting is dat deze kosten gedekt kunnen worden door stijgende baten uit naheffingen. De verwachting is dat de inzet van twee scansvoertuigen zal zorgen voor de toename van de naheffingsinkomsten, er zullen immer meer controles worden verricht. Op dit moment is de stijging lastig in te schatten omdat in 2022 reeds sprake is van significante stijging van de baten uit naheffingen. Mocht uit de evaluatie blijken dat de trend van de stijging van naheffingen doorzet en hoger is dan de nu ingeschatte baten, dan zal dit worden verwerkt in de begroting van 2024 en verder.

h. Nul emissie-zone vracht en Milieuzone Brom en Snorfietsen

Het verbeteren van de luchtkwaliteit is een van de opgaven. Haarlem heeft vanaf 1 januari 2022 een milieuzone. We breiden deze grootstedelijke milieuzone in 2025 uit naar een nulmissie-zone voor stadslogistiek. Hiermee realiseren we een efficiënte en duurzame aanpak van het toenemend vervoer en gaan we voor minder CO₂-uitstoot door deze vervoersbewegingen te verminderen.

In 2026 willen we een nulmissie-zone voor vervuilende brom- en snorfietsen in Haarlem ingevoerd hebben. Hiervoor werken we onder andere een compensatieregeling uit. De verdeling van de middelen over tijd is aangepast naar aanleiding van de verfijning van de businesscase en de ingangsdata. Er volgt een aanpassing over de jaren die in totaal neutraal is.

i. Traineeships

Door traineeships krijgt jong talent de kans om zich verder te ontwikkelen en om te ontdekken hoe het is om bij de overheid te werken. De opdrachten kunnen gericht zijn op het verkennen van rollen (generiek) of juist steeds meer verdiepend en groeiend naar een functie (specialistisch). Het aanbieden van traineeships versterkt onze arbeidsmarktpositionering en werkgeversmerk. Haarlem neemt reeds met twee trainees deel aan de MRA-trainee pool. Door hiernaast eigen tweejarig traineeship te ontwikkelen wordt extra ingezet op het binden, opleiden en via doorstroom behouden

van talent voor de organisatie. Additioneel op Actie! zijn middelen nodig om uit te breiden van 6 naar 12 trainees, de uitbreiding wordt gedekt uit de stelpost overhead.

j. *Dotatie aan reserve Ongedeelde stad t.b.v. onrendabele top ontwikkelzones*

In het coalitieakkoord is voorgesteld de Reserve Ongedeelde Stad minimaal te verdubbelen. Met dit fonds worden zowel grote gebiedsontwikkelingen (de overige ontwikkelzones) als kleinere initiatieven met minimaal 50 procent sociale huur gemakkelijk gemaakt.

De extra toevoeging van € 10,9 miljoen aan de reserve Ongedeelde Stad wordt gedekt middels een onttrekking aan de reserve GREX. Het surplus in de reserve GREX bedraagt ultimo 2023 € 19 miljoen (zie paragraaf 3.7. Grondbeleid). Na deze onttrekking en storting in de reserve Ongedeelde Stad resteert een surplus van € 9 miljoen in de reserve GREX. Dit blijft beschikbaar om risico's van nieuwe grondexploitaties te dekken of bij te dragen aan mogelijke onrendabele toppen bij andere gebiedsontwikkeling.

k. *Correctie: reserve schuldbeheersing*

In het ambitie voorstel wordt gesproken over het opheffen van de reserve waardoor er in 2023 een voordeel ontstaat van € 500.000. Echter in het jaar 2023 stond al een onttrekking geraamd (vanuit de Programmabegroting 2020) en komt het saldo van de reserve op nul. De Reserve Schuldbeheersing is dus leeg, waardoor er een correctie moet worden gemaakt van € 500.000 in 2023.

l. *Correctie: dubbeltelling coalitieakkoord*

In het coalitieakkoord is onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele uitgaven. De baten en lasten van het gereguleerd parkeren zijn in 2026 per abuis bij beide categorieën meegeteld. Dit leidt tot een correctie van € 285.000 nadelig.

m. *Aanpak invasieve exoten*

De methoden voor de bestrijding van de Japanse Duizendknoop zijn in ontwikkeling. Voorlopig ligt de nadruk daarom op het in toom houden van de plant, niet op bestrijding. De kosten voor de aanpak van de Japanse Duizendknoop en andere invasieve exoten bedragen € 240.000. Waardoor € 120.000 additioneel op Actie! benodigd is.

n. *Vorbereidingskosten parkeerregulering*

In veel wijken staat de leefbaarheid, toegankelijkheid en verkeersveiligheid onder druk door de grote hoeveelheid auto's op straat. In wijken waar de parkeerdruk 85% of hoger is, wordt gereguleerd parkeren ingevoerd, in logisch begrensde gebieden. Na invoering komt er een vergunningenplafond. Hier zijn voor de komende vier jaar middelen voor vrijgemaakt. In 2023 wordt gestart met de voorbereidingen. Waardoor € 400.000 additioneel op Actie! benodigd is.

o. *Adviseur vastgoed en cultuur*

Voor de huisvesting van het FHM (inclusief depot), de verbouwing bibliotheek en verhuizing naar winkelcentrum Schalkwijk, en de uitbreiding van cultuurlocaties is extra capaciteit nodig in de jaren 2023 tot en met 2026.

p. *Extra formatie handhaving camera's milieuzone, flitspalen Spaarndam, autoluwe Vijfhoek*

Momenteel wordt een groot aantal projecten uitgevoerd die effect hebben op de uitbreiding van werkzaamheden van (parkeer)handhavers. Concreet gaat het om handhaven op de milieuzone, dit gebeurt met een camerasysteem waarmee op afstand boetes opgelegd worden. Daarnaast handhaven van andere gebieden waar uitbreiding heeft plaatsgevonden/gaat plaatsvinden; bijvoorbeeld een nieuw voetgangersgebied in de Vijfhoek en een zwaar verkeer verbod in Spaarndam (flitspalen Spaarndam). Bij de vaststelling van het beleid is onvoldoende of geen rekening

gehouden met de benodigde handhavingscapaciteit. Dit wordt nu gecorrigeerd. De handhaving op de milieuzone en de flitspalen in de Vijfhoek en Spaarndam is een specifieke handhavingstaak in die zin dat de taak moet worden uitgevoerd door een volledig opgeleide BOA, maar de handhaving vindt niet op straat plaats maar vanuit een desktop waar foto's beoordeeld worden.

q. *Programmamanager Bereikbare steden en zoneontwikkeling*

In 2021 heeft het college het Gebiedsplan Bereikbare steden Haarlem vastgesteld. In het gebiedsplan wordt beschreven wat de identiteit en opgaven zijn van de drie OV-knooppunten Haarlem Nieuw-Zuid, Stationsgebied en Oostpoort en welke ontwikkelstrategie gevolgd gaat worden, welke woningbouw-, openbare ruimte- en infrastructurele projecten opgepakt worden en hoe de fasering en organisatie voorzien is. De huidige organisatie is nog onvoldoende geëquipeerd voor de coördinatie en sturing op de uitvoering en planning van deze grootschalige projecten. Voorstel is om hiervoor 0,4 á 0,6 fte in te huren (max. € 100.000). De helft van de kosten voor externe inhuur wordt gedekt uit de flexibele schil van de provincie. Daarnaast wordt een werkbudget van € 50.000 voorgesteld.

r. *Verlenging afspraken governance zuid Kennemerland*

In maart 2021 hebben de gemeenteraden Haarlem, Zandvoort, Heemstede en Bloemendaal afzonderlijke een convenant vastgesteld ([2021/255710](#)). Om de beoogde samenwerking goed tot stand te brengen is enige regie nodig. De gemeenten hebben daarom afgesproken om voor de periode van 1,5 jaar (medio 2021 tot eind 2022) gezamenlijk een ambtelijk regisseur regionale samenwerking (1 fte) en assistent regisseur (0,5 fte) aan te stellen. De oorspronkelijke afspraak was een regisseur regionale samenwerking en assistent aan te stellen van medio 2021 tot en met 2022 en dat er medio 2022 een evaluatie zou plaatsvinden. De burgemeesters ZKL willen deze evaluatie van het convenant en de governance ZKL een jaar uitstellen, omdat de gemeenten na dit verkiezingsjaar, feitelijk nog (en weer) in een opstartfase zitten. Nieuwe raden en nieuwe bestuurders krijgen zo de kans om zelf ervaring op te doen met de governance in een normaal bestuurlijk jaar. Op basis van het aantal inwoners is afgesproken dat Haarlem 70% van de kosten voor haar rekening ca. € 88.000 per jaar.

s. *Versterken griffie*

In afwachting van voorstel is het versterken van de griffie als pm post opgenomen in het kader.

t. *Kapitaallasten nieuwe investering*

Voor toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Investerings 1.7.

8. *HVC*

Het toetredingseffect HVC bedraagt structureel € 663.000. Voorgesteld wordt dit effect van € 663.000 in het eerste jaar te bekostigen uit de algemene middelen en in de jaren daarop volgend onder te brengen in de afvalstoffenheffing. Voor de toetreding tot de HVC dient de gemeente Haarlem garant te staan voor een deel van de uitstaande leningen van de HVC. Met het afgeven van garanties kan de HVC voor de lagere gemeente tarieven leningen aantrekken. Voor de garantstelling ontvangt de gemeente jaarlijks € 370.000 garantstellingsprovisie. Dit is een voordeel voor de algemene middelen.

9. *Actualisatie IP*

Voor toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Investerings 1.7.

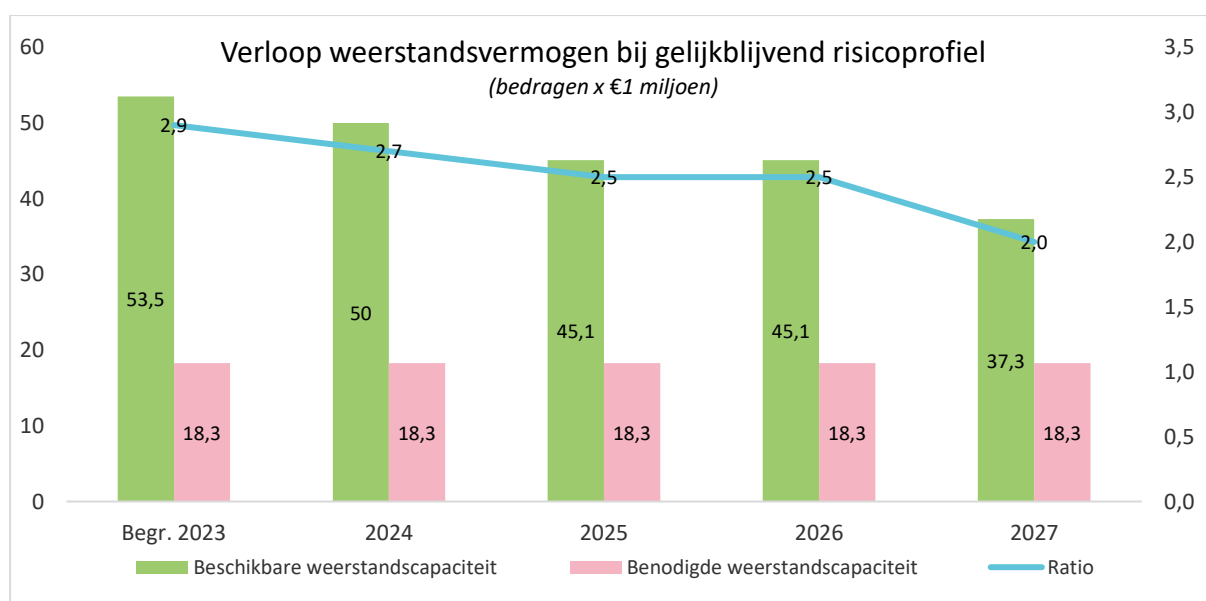
Ontwikkeling reserves

Algemene reserve en ontwikkeling weerstandsvermogen

Het resultaat van de Jaarrekening 2021 (€ 16,8 miljoen) wordt in het coalitieakkoord ingevuld doormiddel van incidentele uitgaven. De middelen hiervoor lopen via de algemene reserve. In onderstaande tabel is het verloop van de algemene reserve weergegeven.

Algemene reserve	2022	2023	2024	2025	2026
Stand per 1-1	-34.210 v	-53.516 v	-49.959 v	-45.107 v	-45.107 v
Saldi meerjarenbegroting	2.309 n	-1.146 v			
Extra middelen jeugd	-6.000 v				
Saldo t.b.v. bestemming resultaat 2021:	-475 v	353 n	122 n		
Dotatie restant resultaat 2021:	-16.817 v	3.827 n	4.730 n		7.833 n
Voormalig reserve Sociaal domein	627 n	473 n			
Terugdraaien onttrekking reserve Vastgoed	1.000 n				
Bestemming resultaat 2018 (Kadernota 2019)	50 n	50 n			
Stand per 31-12	-53.516 v	-49.959 v	-45.107 v	-45.107 v	-37.274 v

Het verloop van de algemene reserve heeft effect op het weerstandsvermogen. In onderstaande grafiek is het verloop van het weerstandsvermogen weergegeven bij een gelijkblijvend risicoprofiel (€ 18,3 miljoen). Dat risicoprofiel is gezien het dynamische karakter van risico's niet waarschijnlijk, maar geeft een indicatie. Daarnaast is het huidige risicoprofiel gezien de onzekerheden rondom inflatie relatief hoog. Ondanks het verhoogde risicoprofiel en de afnemende algemene reserve blijft de ratio van het weerstandsvermogen meerjarig boven de 2 en is daarmee uitstekend.

Reserve groei van de stad

Onderstaande tabel geeft het verloop van de reserve Groei van de stad weer. De Algemene uitkering van het gemeentefonds is gekoppeld aan de reserve Groei van de stad. Het doel van de koppeling is een systematiek van groei en voorzieningenniveau afwegingen. De praktijk functioneert net anders en daarom wordt de systematiek herijkt. Bij de Kadernota 2024 wordt een andere systematiek voorgesteld, waarna de reserve Groei van de stad kan worden opgeheven.

Reserve Groei van de stad	2022	2023	2024	2025	2026
Stand per 1-1	712 v	1.278 v	1.045 v	1.188 v	820 v
Mutatie	566 v	-233 n	143 v	-368 n	-820 n
Stand per 31-12	1.278 v	1.045 v	1.188 v	820 v	0

Besluitpunten:

1. Ten aanzien van het *begrotingskader* en de *financiële meerjarenraming 2023-2027* uit deel 1 van de programmabegroting deze vast te stellen, met inbegrip van de financiële gevolgen van:
 - a. de Meicirculaire 2022;
 - b. de financiële ontwikkelingen die van invloed zijn op de meerjarenbegroting, maar geen onderdeel uitmaken van de Kadernota 2023, zoals *autonome ontwikkelingen, aanvullende beleidsvoorstellen* en *afvalverwerking HVC* (paragraaf 1.2);
 - c. de actualisatie van het *Investeringsplan 2023-2027*, inclusief nieuwe investeringen en investeringen uit het coalitieprogramma *Actie!* ([paragraaf 1.7](#));
 - d. uitkomsten *treasury* ;
 - e. overige actualisaties.
2. Met betrekking tot de **stelposten Inflatie** (paragraaf 1.2):
 - a. een algemene stelpost inflatie in het financieel kader op te nemen ter grootte van € 5,5 miljoen;
 - b. een stelpost inflatie t.b.v. investeringen op te nemen oplopend tot € 1,3 miljoen;
 - c. het college te autoriseren deze stelposten in te zetten ter dekking van prijsstijgingen waarvoor besluitvorming niet kan wachten tot het volgend P&C-product en bij aanwending hiervan de raad hierover te informeren, wat betreft 2b zal dit veelal via een kredietbesluit worden voorgelegd.

1.3 Samenvatting van baten en lasten

Nr.	Programmanaam	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
1	Maatschappelijke participatie	71.783	76.353	73.860	74.413	74.212	73.307	73.528
2	Ondersteuning en Zorg	132.576	147.458	143.105	142.856	142.875	142.409	142.415
3	Werk, Inkomen en Schulden	106.223	103.352	97.136	100.673	99.457	99.062	98.378
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	56.248	66.300	65.428	50.829	48.036	48.089	47.357
5	Beheer en Onderhoud	113.375	118.957	113.008	112.850	116.097	115.238	115.974
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	52.093	47.428	47.880	47.337	47.385	47.352	47.278
7	Algemene Dekkingsmiddelen & Overhead	77.155	83.037	89.270	85.648	83.382	83.965	81.788
	- waarvan overhead	70.817	71.257	74.977	74.862	74.123	74.974	75.318
	- waarvan vennootschapsbelasting	0	700	700	700	700	700	700
Totaal lasten		609.454	642.886	629.687	614.605	611.443	609.422	606.718
Baten (exclusief mutaties reserves)								
1	Maatschappelijke participatie	-9.352	-11.480	-9.652	-9.590	-9.053	-8.590	-8.590
2	Ondersteuning en Zorg	-3.505	-4.556	-2.242	-2.242	-2.916	-2.923	-2.920
3	Werk, Inkomen en Schulden	-73.694	-62.554	-62.060	-60.063	-59.896	-59.896	-59.896
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	-18.117	-16.528	-24.967	-13.031	-8.540	-8.173	-7.574
5	Beheer en Onderhoud	-93.060	-93.664	-93.774	-96.898	-96.290	-92.397	-92.414
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	-19.186	-10.363	-10.639	-10.602	-10.602	-10.602	-10.602
7	Algemene Dekkingsmiddelen & Overhead	-431.861	-427.339	-460.685	-468.535	-473.659	-448.535	-447.640
	- waarvan overhead	-12.227	-12.173	-12.796	-12.908	-13.020	-13.020	-13.020
	- waarvan vennootschapsbelasting							
Totaal baten		-648.775	-626.484	-664.019	-660.960	-660.957	-631.117	-629.635
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
1	Maatschappelijke participatie	62.431	64.873	64.207	64.823	65.159	64.717	64.938
2	Ondersteuning en Zorg	129.071	142.902	140.863	140.614	139.959	139.486	139.495
3	Werk, Inkomen en Schulden	32.529	40.798	35.077	40.610	39.561	39.166	38.482
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	38.131	49.772	40.461	37.798	39.496	39.916	39.783
5	Beheer en Onderhoud	20.315	25.293	19.234	15.952	19.807	22.840	23.560
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	32.907	37.065	37.241	36.735	36.782	36.749	36.676
7	Algemene Dekkingsmiddelen & Overhead	-354.706	-344.302	-371.415	-382.887	-390.277	-364.570	-365.852
	- waarvan overhead	58.590	59.084	62.181	61.954	61.104	61.954	62.298
	- waarvan vennootschapsbelasting	0	700	700	700	700	700	700
Totaal saldo		-39.322	16.402	-34.332	-46.355	-49.513	-21.695	-22.918
Toevoegingen aan reserves		43.275	26.894	12.185	15.677	11.869	6.499	6.499
Onttrekkingen aan reserves		-36.047	-46.324	-14.696	-7.607	-7.086	-4.782	-3.487
Totaal saldo incl. mutaties reserves		-32.094	-3.028	-36.843	-38.285	-44.731	-19.978	-19.905

Een '-' (negatief saldo) is voordelig.

Structureel begrotingssaldo

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten	-34.332	-46.355	-49.513	-21.695	-22.918
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-2.511	8.070	4.783	1.717	3.012
Begrotingssaldo na bestemming	-36.843	-38.285	-44.731	-19.978	-19.907
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-7.847	-3.532	-3.517	-1.705	-262
Structureel begrotingssaldo	-28.996	-34.753	-41.213	-18.273	-19.644

1.4 Financiële positie

Overzicht van baten en lasten 2023

Overzicht van baten en lasten 2023 op onderdelen	Begroting Lasten	Begroting Baten	Begroting Saldo
A. Programmakosten			
1 Maatschappelijke participatie	73.860	-9.652	64.207
2 Ondersteuning en Zorg	143.105	-2.242	140.863
3 Werk, Inkomen en Schulden	97.136	-62.060	35.077
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	65.428	-24.967	40.461
5 Beheer en Onderhoud	113.008	-78.314	34.694
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	47.342	-10.289	37.053
7 Alg. Dekkingsmiddelen & Overhead	13.126	-490	12.636
B. Algemene dekkingsmiddelen			
a Lokale heffingen		-67.805	-67.805
b Algemene uitkering		-394.370	-394.370
c Dividend		-1.000	-1.000
d Saldo financieringsfunctie	579	-33	546
e Overige algemene dekkingsmiddelen			
C. Onvoorziene uitgaven			
Onvoorziene uitgaven	426		426
D. Overhead			
Overhead	74.977	-12.796	62.181
E. Vennootschapsbelasting			
Vennootschapsbelasting	700		700
Saldo exclusief reservemutaties	629.687	-664.018	-34.331
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	12.185	-14.696	-2.511
Totaal inclusief reservemutaties	641.872	-678.714	-36.843

Geprognosticeerde balans

Activa (stand per ultimo)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vaste activa	694.534	724.105	761.135	800.151	840.782	902.023
(Im)materiële vaste activa	665.473	695.102	732.187	771.258	811.946	873.242
Financiële vaste activa	29.061	29.003	28.948	28.892	28.837	28.781
Vlottende activa	67.513	70.301	74.964	70.895	70.895	70.895
Voorraden	-3.032	-244	4.419	350	350	350
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	44.740	44.740	44.740	44.740	44.740	44.740
Liquide middelen	220	220	220	220	220	220
Overige vlottende activa	25.585	25.585	25.585	25.585	25.585	25.585
Totaal activa	762.047	794.406	836.099	871.046	911.678	972.919
Passiva (stand per ultimo)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vaste passiva	621.274	653.633	695.326	731.942	770.905	832.146
Algemene reserves	53.516	53.786	53.664	53.664	53.664	53.664
Bestemmingsreserves	124.515	121.734	129.925	134.708	136.424	139.436
Saldo van baten en lasten	3.028	39.871	78.156	122.887	142.865	162.771
Voorzieningen	23.556	25.658	27.760	29.862	31.964	34.067
Vaste schulden	416.660	412.584	405.821	390.821	405.987	442.209
Vlottende passiva	140.773	140.773	140.773	139.104	140.773	140.773
Netto vlottende schuld met looptijd < 1 jaar	73.474	73.474	73.474	71.805	73.474	73.474
Overlopende passiva	67.299	67.299	67.299	67.299	67.299	67.299
Totaal passiva	762.047	794.406	836.099	871.046	911.678	972.919

Ontwikkeling EMU-saldo

	2022	2023	2024
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves zie BBV, artikel 17c)	-16.402	34.332	46.354
2 Mutaties (im)materiële vaste activa	-18.634	-29.629	-37.085
3 Mutaties voorzieningen	2.182	2.102	2.102
4 Mutaties voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	2.923	-2.788	-4.663
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
	-29.931	4.017	6.708

Uitkomsten investeringsplan

De volgende zaken zijn meegenomen als mutaties ten opzichte van de Programmabegroting 2022:

- Reeds besloten ophogingen van investeringsposten of nieuwe investeringen;
- Actualiseren van investeringsplanningen;
- Tevens is een voorstel bijgevoegd voor aanvullende investeringen, mede voortkomend uit het coalitieakkoord.

In het onderstaande overzicht is aangegeven wat qua investeringsvolumes het verschil is tussen het investeringsplan op hoofdlijnen bij de Kadernota 2023 en dat uit deze programmabegroting (de bij deze programmabegroting nog te nemen besluiten over aanvullende investeringen zijn nog niet in onderstaande saldi verwerkt).

Vergelijking Investeringsplan	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kadernota 2023	59.713	117.032	107.314	83.502	80.469	15.422
Dit investeringsplan (actualisatie)	53.250	76.303	74.660	76.610	80.762	109.540
Mutatie	-6.463	-40.729	-32.653	-6.892	293	94.118

Ontwikkeling schuld

De vaste schuld is het totaal van langlopende leningen die de gemeente is aangegaan. In de Jaarrekening 2021 is de vaste schuldpositie geëindigd op € 412 miljoen. De prognose van de vaste schuld per eind 2022 is € 417 miljoen. In onderstaande tabel is te zien dat de verwachte schuld de komende jaren eerst daalt en daarna stijgt en naar verwachting € 438 miljoen bedraagt eind 2027. Deze stijging komt voornamelijk door de (extra) investeringen in de stad. Meer informatie over de schuldpositie van de gemeente is te vinden in de paragraaf [3.4 Financiering](#).

Verloop van de vaste schuld	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand vaste schuld per 1 januari	412	417	412	404	387	403
Bij (nieuw aan te trekken)	65	57	42	0	36	70
Af (af te lossen)	60	62	50	15	20	35
Stand vaste schuld per 31 december	417	412	404	387	403	438

Uitkomst weerstandsvermogen

Om de financiële gevolgen die samenhangen met bepaalde risico's te kunnen opvangen houdt de gemeente weerstandscapaciteit aan. Op basis van een risico-inventarisatie binnen de organisatie wordt een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie berekent hoeveel weerstandscapaciteit nodig is om het totaal aan (financiële) risico's te kunnen dekken. Dit wordt weergegeven door het weerstandsvermogen.

Ontwikkeling kengetallen	Rek. 2019	Begr. 2021	Rek.2020	Begr. 2022	Rek.2021	Begr. 2023
Weerstandsratio	2,4	1,5	1,9	2,1	2,3	2,9

Ontwikkeling woonlasten

De lokale lastendruk wordt bepaald door de tarieven van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de navolgende tabel is de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2023 ten opzichte van 2022 inzichtelijk gemaakt. Voor huurwoningen is alleen de hoogte van de afvalstoffenheffing bepalend, aangezien bewoners hiervan niet worden aangeslagen voor OZB en rioolheffing. De lokale lastendruk stijgt in 2023 in absolute zin met afgerond € 36 van € 969 naar € 1.005 per meerpersoonshuishouden. Een stijging van 3,7%.

Lokale lastendruk in euro's voor een meerpersoonshuishouden	2021	2022	2023
Rioolheffing	154	151	156
OZB eigenarendeel	399	405	423
Afvalstoffenheffing	412	413	426
Totaal	965	969	1005
Index t.o.v. 2022			103,7%

1.5 Uitwerking Coalitieakkoord

De coalitie heeft met het coalitieakkoord 'Actie!' haar ambities voor de komende bestuursperiode uiteengezet. Bij de Kadernota 2023 heeft de raad met het aannemen van een amendement het college opdracht geven om de ambities uit het coalitieakkoord uit te werken. Het college heeft de opdracht deze ambities, samen met de raad, te realiseren. Een eerste stap hiertoe is het financieel technisch verwerken van het coalitieakkoord in de begroting van de gemeente Haarlem. Dat is bij deze programmabegroting gedaan. De technische verwerking hiervan is terug te vinden in de bijlage [\(5.13 Uitwerking coalitieakkoord\)](#).

Een groot aantal ambities vergt nadere uitwerking. Een eerste stap is tussen de presentatie van het coalitieakkoord en het opstellen van deze begroting gemaakt.

Het resultaat van de eerste uitwerking wordt in deze paragraaf op hoofdlijnen toegelicht. Daarbij spitst de toelichting zich toe op de doelstellingen en ambities die voor het komende begrotingsjaar (2023) het meest relevant of urgent zijn en waar de Haarlemmer het eerste actie zal zien.

Invulling geven aan het coalitieakkoord is niet het stapelen van nieuwe ambities bovenop reeds bestaande. Het vergt op meerdere beleidsterreinen een wezenlijke verandering van de organisatie in taken en prioritering. Dat vraagt ook om het maken van keuzes en het scherp prioriteren van werkzaamheden. Het college beschouwt dit als een continue opdracht aan zichzelf en aan de organisatie voor de komende bestuursperiode.

Onderstaand is een overzicht van de financiële betekenis van de uitwerking per domein opgenomen. Wanneer er in deze tekst bij de ambities budgetten zijn opgenomen, gaat dit over incidenteel budget dat beschikbaar is gesteld voor de jaren 2023 tot en met 2026. Waar dit niet het geval is, en/of de middelen structureel van aard zijn, is dit aangegeven.

Verwerking Actie! per domein	2023	2024	2025	2026	2027
Sociaal	16.149 n	11.466 n	10.701 n	10.197 n	8.622 n
Fysiek	7.790 n	8.180 n	8.925 n	9.040 n	2.440 n
Burger en Bestuur	4.250 n	4.860 n	3.105 n	3.055 n	655 n
Baten	-750 v	-750 v	-750 v	-750 v	-750 v
Totaal	27.439 n	23.756 n	21.981 n	21.542 n	10.967 n

Sociaal domein

Haarlem is en blijft een sociale stad waar het meedoen van alle Haarlemmers prioriteit heeft. Er wordt geïnvesteerd in het bereiken van Haarlemmers die dat het hardste nodig hebben, bijvoorbeeld door ondersteuning bij huisvesting, het vinden van werk en bij de oplopende kosten voor energie en het beperken van die kosten door verduurzaming.

Sociale stad. Het minimabeleid wordt vanaf 2023 verruimd van 120% naar 130% van de bijstandsnorm. Uitgangspunt blijft dat werken moet lonen en dat werken ook vaak een opstap is om meer grip te krijgen op het eigen leven. Met een intensieve voorlichtingscampagne, samenwerking met de partners in de stad en met de sociaal wijkteams, wordt ingezet om inwoners met een inkomen tot 130% optimaal te bereiken. Hiervoor is vanaf 2023 structureel € 1,655 miljoen beschikbaar.

Om energiearmoede te bestrijden is financiële steun nodig, maar ook preventie en verduurzamende maatregelen. De gemeente zal inwoners hierbij financiële ondersteuning bieden waar dat nodig is. In 2023 is hiervoor € 6 miljoen vrijgemaakt. De energietoeslag wordt toegekend aan huishoudens met

een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm. In november 2022 komt er een uitwerking van de aanpak van energiearmoede.

De preventieprogramma's gericht op jeugd worden versterkt, met daarin aandacht voor de toenemende problematiek rond suïcide. Vanaf 2023 is hiervoor € 300.000 beschikbaar. Het bestaande aanbod om psychische problemen bij jongeren te voorkomen, kan hiermee worden uitgebreid en de drempel om aan preventieprogramma's mee te doen, kan worden verlaagd. In september 2022 wordt een actieplan opgesteld met daarin een aantal concrete voorstellen voor extra inzet op preventie.

Er wordt extra ingezet op het aan werk helpen van Haarlemmers door de overgang van uitkering naar werk te versnellen door middel van gerichte dienstverlening en acties. Hiervoor is vanaf 2023 € 575.000 beschikbaar. De aanpak voor jongeren wordt geïntensiveerd en er komt extra begeleiding voor gezinnen en statushouders. Voor mensen met een arbeidsbeperking wordt de kans op betaald werk vergroot door garantiebanen. Ook worden er in komende periode, net als in voorgaande periode(s), acties ondernomen om het tekort aan personeel in onderwijs en kinderopvang terug te dringen. Vanaf 2023 is hier € 250.000 voor gereserveerd.

Stad om te wonen. Om dak- en thuisloosheid te helpen oplossen, wordt er in 2023 een actieplan 'Housing First' opgesteld. Dit doet de gemeente samen met woningcorporaties en (zorg)aanbieders. Het recht van wonen staat daarin centraal, het verblijf in de opvang wordt verkort en het aantal huisuitzetting wordt zoveel mogelijk teruggedrongen. Voor de inzet op Housing First is vanaf 2023 € 100.000 beschikbaar.

Fysiek domein

Haarlem werkt aan meerdere grote transitie's die zijn weerslag krijgen in de stad, op straat en voor huishoudens in Haarlem. Haarlem zet voluit in op een duurzame stad worden. Bijvoorbeeld door minder gebruik en bezit van de auto en meer gebruik van schonere vervoersmiddelen. Maar ook door beter afval te scheiden en de energietransitie te versnellen. Haarlem blijft een stad waar het prettig wonen is en dat vraagt om een gevarieerd aanbod woningen, vergroening, een goed leefklimaat maar ook een sterke, onderscheidende culturele sector.

Mobiliteit. Haarlem richt zich meer en meer op voetgangers, fietsers, reizigers met het OV en het stimuleren van deelmobiliteit. In veel wijken staat de leefbaarheid, toegankelijkheid en verkeersveiligheid onder druk door de grote hoeveelheid auto's op straat. In wijken waar de parkeerdruk 85% of hoger is, wordt gereguleerd parkeren ingevoerd, in logisch begrensde gebieden. De lopende campagnes om de verkeersveiligheid te verbeteren, worden voortgezet. Hier is vanaf 2023

€ 200.000 voor gereserveerd.

Verder is de doelstelling dat de laadinfrastructuur gelijke tred houdt met de groei van het aantal elektrische auto's en hiervoor is vanaf 2023 € 100.000 beschikbaar. Ook zal er een stadsadviseur mobiliteitstransitie benoemd worden die gaat zorgen voor een goede afstemming tussen de invoering van de diverse mobiliteitsmaatregelen. Hiervoor is vanaf 2023 € 100.000 beschikbaar gesteld.

Stad om te wonen. In de Woonvisie 2021-2025 hebben starters en ouderen prioriteit gekregen en met het opstellen van de Stadsdeal Ouderenhuisvesting is een belangrijke eerste stap gezet. Vanaf 2023 is € 320.000 gereserveerd voor het opstellen en realiseren van de uitvoeringsagenda van de woonvisie. Het actieplan Woonwagens zal in 2023 voortgezet worden. Ook het handhaven op vakantieverblijf en leegstand zal worden voortgezet, hiervoor is voor de komende twee jaar

€ 250.000 per jaar vrijgemaakt. Ook met het huurderssteunpunt !WOON gaat de gemeente de komende vier jaar door. Hiervoor is vanaf 2023 € 100.000 beschikbaar.

In Atelier Stad wordt geëxperimenteerd met ontwerpend onderzoek om projecten en initiatieven vroegtijdig te bespreken. In 2023 wordt het atelier ingericht en de communicatie opgezet. Jaarlijks worden bijeenkomsten georganiseerd. Er is € 115.000 beschikbaar voor 2023 en de daaropvolgende jaren € 40.000 per jaar tot en met 2026.

De komende vier jaar is er ook aandacht voor het oplossen van knelpunten bij gebiedsontwikkeling en worden er voorbereidingen ten behoeve van gebiedsontwikkeling getroffen.

Gezonde stad. Het verbeteren van de luchtkwaliteit is een opgave. In het kader hiervan is voor het uitvoeren van luchtmetingen vanaf 2023 € 50.000 beschikbaar. Verder wordt de grootstedelijke milieuzone in 2025 uitgebreid naar een nulemissie-zone voor stadslogistiek. In 2023 is hiervoor € 140.000 gereserveerd, in 2024 € 665.000 en in de daaropvolgende jaren structureel € 280.000. Voor vervuillende brom- en snorfietsen is het doel dat Haarlem in 2026 een nulemissie-zone heeft ingevoerd. In 2023 is hiervoor € 65.000 gereserveerd en dit loopt op tot € 100.000 in 2024 en € 1,07 miljoen in 2025. Vanaf 2026 is er structureel € 280.000 beschikbaar.

In een gezonde stad is er ruimte voor sport en bewegen. Daarom wordt er onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om een rivierzwembad te maken in het Spaarne. In 2023 is hiervoor € 50.000 vrijgemaakt. Vanaf 2023 is er € 210.000 beschikbaar voor de inzet van clubkadercoaches. In het investeringsplan zijn middelen gereserveerd ten behoeve van sport in de openbare ruimte. Structureel is er vanaf 2023 € 190.000 beschikbaar voor sport en bewegen in de openbare ruimte en urban sport.

In de komende periode streeft de gemeente naar 68% afvalscheiding. Momenteel lukt het Haarlem om 50% van het afval te scheiden. Er wordt ingezet op een slimme kosteneffectieve vorm van verdere afvalscheiding om het doel te behalen, waarvoor vanaf 2023 € 420.000 beschikbaar is. Het grootste deel van het restafval bestaat nog steeds uit groente-, fruit- en tuinafval en etensresten. Er komen in de komende periode pilots met drie nieuwe inzamelconcepten. Op basis van de resultaten gaat de gemeente nieuwe inzamelmethoden breder invoeren. Er is hiervoor vanaf 2023 € 350.000 vrijgemaakt. Daarnaast komen er verschillende pilots om ervaring op te doen met nieuwe manieren van afvalscheiding, bijvoorbeeld de pilot voedselrestenvermalers. Hiervoor is vanaf 2023 € 250.000 beschikbaar.

De methoden voor de bestrijding van de Japanse Duizendknoop zijn in ontwikkeling. Met de € 120.000 vanaf 2023 uit het coalitieakkoord wordt de Japanse Duizendknoop in toom gehouden, met de aanvullende middelen van € 120.000 zal de plaag ook worden bestreden.

Duurzame stad. De gemeente gaat extra inzetten op klimaatadaptie, onder meer door klimaatbestendig bouwen, duurzame energiewinning en controle op de ondergrond. Vanaf 2023 wordt hiervoor € 250.000 vrijgemaakt. Daarnaast is er aandacht voor het vergroenen van de stad, dat in samenwerking met de buurt wordt opgepakt. De gemeente zet in op groen-inclusief ontwerpen en dit wordt ook opgenomen in de aanbestedingsregels. Vanaf 2023 is hiervoor € 1,25 miljoen beschikbaar.

Verder is er aandacht voor de transitie naar een circulaire economie en wordt er ingezet op de samenwerking in het programma Circulaire economie van de MRA en op de samenwerking en uitvoering van Europese programma's. Vanaf 2023 is hier € 350.000 voor beschikbaar.

Er is een reservering vanaf 2023 van € 250.000, voor energie-opwerkprojecten, onder andere door middel van zonnepanelen. Met deze reservering wordt de rol en inzet van de gemeente bij de invulling van activiteiten uit Actieplan Schone Energie groter. Daarnaast wordt een plan van Aanpak uitgewerkt voor het Haarlems Isolatieprogramma. Dit is in voorbereiding. Ook hiervoor is vanaf 2023 € 250.000 beschikbaar gesteld.

Er wordt gekeken naar mogelijkheden om de energievoorziening voor festivals te verduurzamen door het aanleggen van vaste stroompunten op evenementlocaties.

In 2022 wordt de Strategische Beheervisie 2022 – 2031 aan de raad voorgelegd. Hierin is onder meer vastgelegd dat er de komende jaren meer onderhoud in de stad uitgevoerd gaat worden. Nieuw in de aanpak is dat de stedelijke opgaven voor o.a. klimaat, mobiliteit en vergroening voortaan worden meegenomen in het beheer en onderhoud.

Sociale stad. In de binnenstad kan een aantal zaken elkaar versterken. Ten eerste, Wonen boven winkels: dit zal komende periode extra gestimuleerd worden waarvoor vanaf 2023 € 50.000 beschikbaar is. Ten tweede, herstel van historische puien. Dit brengt kwaliteit terug in het staatbeeld en draagt bij aan het behouden en versterken van de aantrekkelijkheid, leefbaarheid en economische vitaliteit van de binnenstad. Hiervoor is vanaf 2023 € 100.000 beschikbaar. Ten derde, om nieuw ondernemerschap te stimuleren, voert Haarlem het Actieprogramma Impact Ondernemen 2020 – 2024 uit. Hiervoor is € 120.000 gereserveerd vanaf 2023. Daarnaast wordt de komende vier jaar het accountmanagement van de gemeente versterkt om ervoor te zorgen dat Haarlem aantrekkelijk blijft voor ondernemers om zich te vestigen. Vanaf 2023 is hiervoor € 300.000 vrijgemaakt.

Culturele stad. In de komende vier jaar is er extra aandacht voor kleinere instellingen en amateurkunst, bijvoorbeeld door te investeren in gecombineerde huisvesting van meerdere organisaties. Vanaf 2023 is hiervoor € 250.000 gereserveerd. Daarnaast komt er meer ruimte voor nachtcultuur. De gemeente maakt een integrale visie op nachtcultuur, waarin diversiteit, veiligheid en inclusiviteit een belangrijke plek krijgen. Dat zorgt voor een gastvrije en bruisende stad. Vanaf 2023 is hiervoor € 150.000 beschikbaar. Verder is er een reservering in 2023 van € 250.000 voor het ondersteunen van door coronamaatregelen getroffen evenementen.

Er is onderzoek gedaan naar het onderhoud van de museale gebouwen. Op basis daarvan wordt voorgesteld de komende periode extra in te zetten op het versterken van museale taken zoals collectiebeheer en op onderhoud van het Frans Halsmuseum. Hiervoor is een structurele reservering van € 800.000 gedaan. Ook ligt er een uitdaging voor het opzetten van een gezamenlijk depot, onder andere met het Noord-Hollands Archief. Verder wordt de inzet van een adviseur cultuur en vastgoed voortgezet. De adviseur houdt zich bezig met de huisvesting van het Frans Halsmuseum, met de verbouwing van de bibliotheek en met de uitbreiding van cultuurlocaties.

Burger en bestuur

Haarlem is een veilige stad, waar iedereen zichzelf kan zijn. De raad wordt voor het einde van het kalenderjaar op de hoogte gebracht van de keuze voor een aanvullende wijk voor een wijkaanpak. De gemeente geeft het goede voorbeeld bij diversiteit, verduurzaming van het vastgoed en duurzame inkoop. Daarnaast investeert de gemeente in de eigen organisatie om de betrouwbare uitvoering van taken te kunnen te garanderen.

Dienstverlening. Er wordt ingezet op integrale dienstverlening, omdat dienstverlening de hele stad en de hele organisatie raakt. Er ligt een solide Visie op Dienstverlening en de eerste resultaten van de uitvoeringsagenda zijn zichtbaar. In de komende periode wordt deze lijn doorgezet en is hier € 100.000 voor vrijgemaakt vanaf 2023.

Diversiteit en inclusie. In 2023 wordt er een vervolg gemaakt op het Regenboogplan met een programma diversiteit en inclusie. Dit programma dient ook als actualisatie van het huidige diversiteitsbeleid dat dateert uit 2012. Onderdeel hiervan is de structurele roze (regenboog) agenda voor het onderwijs, verenigingsleven en ouderenzorg. Deze is specifiek gericht op de acceptatie en inclusie van LHBTIQ+ Haarlemmers. Hier is vanaf 2023 € 100.000 voor vrijgemaakt.

Wijkaanpak. In een aantal buurten is er aanleiding om de leefbaarheid te versterken door een integrale aanpak met externe partners. Deze zogenaamde wijkaanpak is een samenhangende aanpak gericht op het verbeteren van de leefsituatie van bewoners in een gebied waar sprake is van een

optelsom van sociale en/of fysieke problemen. Voor extra wijkaanpak is vanaf 2023 € 120.000 vrijgemaakt.

Datagedreven werken en open overheid. De gemeentelijke organisatie wil meer werken, handelen en beslissen op basis van data en inzichten. Dit datagedreven werken draagt bij aan de ontwikkeling, monitoring en verantwoording van beleid en ondersteunt de ambitie van Haarlem om de kracht van data op verschillende domeinen beter te benutten. In de komende twee jaar wordt ingezet op het adequaat ondersteunen en bevorderen van datagedreven werken. Ook het informatie instrumentarium en de dienstverlening daaromheen wordt verbeterd.

1.6 Taakstellingen

Wanneer de gemeente bezuinigingen of taakstellingen in de begroting opneemt, moeten deze aantoonbaar realistisch en haalbaar zijn. Om deze opgave te kunnen realiseren dient daarom inzicht te worden gegeven in de wijze waarop de taakstellingen worden ingevuld. Deze paragraaf maakt inzichtelijk welke taakstellingen in de Programmabegroting 2023 zijn opgenomen. Onderstaand wordt per nog openstaande taakstelling toegelicht wanneer verwacht wordt deze 'weg te werken'.

Taakstelling	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Efficiënter verhuur acc sector cultuur	0	0	-110.000	-190.000	-190.000	-190.000
Tekort uitvoer WSW	0	-533.548	-485.352	-742.987	-503.153	-1.187.153
Taakstelling Jeugd	-2.318.000	-2.318.000	-2.318.000	-2.318.000	-2.318.000	-2.318.000

Taakstelling Efficiënter verhuur accommodaties sector cultuur

Bij de Programmabegroting 2020 is een taakstelling vastgesteld "effectiever accommodatiegebruik culturele instellingen" van € 250.000 voor 2022 oplopend tot € 330.000 vanaf 2023. Deze taakstelling is tot nu toe voor € 80.000 structureel ingevuld met concrete maatregelen. Voor 2022 en 2023 is de resterende taakstelling van € 170.000 incidenteel opgelost door de restantmiddelen cultuur uit de coronagelden te benutten.

Inmiddels is ook de definitieve huur voor het nieuwe Popcentrum Slachthuis bepaald en blijkt dat de begrote huursubsidie met € 60.000 verlaagd kan worden. Voorgesteld wordt deze besparing vanaf 2024 in te zetten voor de taakstelling.

In overleg met de culturele instellingen zal voor 2024 en verder gewerkt worden aan voorstellen om de resterende € 110.000 te realiseren. Bij de Kadernota 2024 worden de mogelijke scenario's voor de besparing uitgewerkt.

Daarnaast geldt een taakstelling van € 80.000 vanaf 2025 gekoppeld aan de verbouwing van de stadsbibliotheek. Aangezien deze taakstelling samenhangt met besparing op energie nadat de verduurzamingsmaatregelen zijn doorgevoerd, kan de bezuiniging pas plaatsvinden nadat het gebouw van de bibliotheek is verbouwd. Verwachting is dat dit in 2024 gereed is.

Taakstelling Tekort uitvoer WSW

De WSW taakstelling wordt jaarlijks in de ministeriële circulaire (de Integratie Uitkering Participatie) bijgesteld. Onderdeel van de Integratie-uitkering Participatie is de WSW. Wanneer het deel voor de WSW meer wordt verhoogd of verlaagd dan is begroot, dan daalt of stijgt de taakstelling. Samen met de hoogte van de begroting WSW van de uitvoerende gemeenschappelijke regeling Spaarne Werkt wordt de taakstelling beïnvloedt in hoogte. Dit is een systeem afspraak.

De begroting 2022 van Spaarne Werkt is in maart voor zienswijze aangeboden aan de deelnemende gemeenten en in juni door het bestuur van Spaarne Werkt definitief vastgesteld. Met betrekking tot de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) stijgen de lasten licht ten opzichte van de bestaande raming. De taakstelling op de WSW wordt daarmee evenredig verhoogd waardoor het effect neutraal is. Het tekort op de uitvoeringskosten ten opzichte van de Rijksbijdrage WSW neemt echter af. Dit is het gevolg van de gunstige financiële ontwikkeling in de meicirculaire 2022: het bedrag voor het WSW-deel uit de Integratie-uitkering 2022 wordt verhoogd. Deze ontwikkeling doet de taakstelling afnemen en wordt verwerkt in de melding meicirculaire 2022. Per saldo is het gunstige effect van de meicirculaire op de taakstelling WSW groter dan het negatieve effect van de bijstelling in de begroting Paswerk. Bij iedere wijziging van de rijksbijdrage van de WSW wordt de berekening opnieuw gedaan. Dit wordt jaarlijks her-berekend en heeft daardoor invloed op de taakstelling. De ervaring leert dat de taakstelling in de meicirculaire jaarlijks wordt opgelost.

Kortom, de taakstelling Tekort uitvoer WSW betreft een structurele taakstelling die jaarlijks voor het betreffende jaar met de meicirculaire (of de decembercirculaire) wordt opgelost.

Taakstelling Jeugd

Om de uitgaven te beheersen, zijn eerder budgetplafonds opgelegd aan zorgaanbieders. Deze budgetplafonds liggen lager ligt dan op basis van de volumegroei van de zorgvraag en contractuele prijsindexatie reëel zou zijn. Hiermee wordt een korting opgelegd aan de gecontracteerde aanbieders om de kosten van de jeugdzorg te beheersen. Besluitvorming hierover heeft eerder op diverse momenten in de P&C cyclus plaatsgevonden. Vooralsnog wijzen de prognoses erop dat de taakstelling 2022 en verder gerealiseerd zal worden. Dit blijft lastig in te schatten vanwege volume-effecten en uitgezonderde zorgaanbieders op het budgetplafonds zoals vrijgevestigde aanbieders, landelijke transitie arrangementen, JeugdzorgPlus en Gecertificeerd Instellingen.

Taakstelling capaciteit Fysiek Domein

Begin 2021 is besloten tot uitbreiding van de personele capaciteit van het fysiek domein met 16,57 fte (2021/87667). Hierbij is een inverdientaakstelling opgenomen op de personele capaciteit van € 293.000 vanaf 2023. Doelstelling voor de komende jaren is het realiseren van de woningbouwopgaven en het realiseren van de ambities die zijn geformuleerd in de omgevingsvisie. Daarbij is het noodzakelijk om voldoende capaciteit en kwaliteit van de ambtelijke organisatie hierop in te zetten zodat de ambities ook worden gerealiseerd. Het fysieke domein ziet mogelijkheden om meer capaciteit van de ontwikkelorganisatie te verhalen op de betreffende gebiedsontwikkeling. Kosten van de ambtelijke capaciteit die actief bijdraagt om zoneontwikkeling te realiseren, zoals de zonemanagers, wordt in rekening gebracht bij de betreffende gebiedsontwikkeling en komt dan niet ten laste van de algemene middelen.

Besluitpunt:

Met betrekking tot de **openstaande taakstellingen** (paragraaf 1.6):

- a. de structurele vrijval van € 60.000 als gevolg van hoger dan nodig geraamde huursubsidie voor popcentrum Slachthuis in te zetten t.b.v. gedeeltelijke invulling efficiencytaakstelling 'Efficiënter verhuur accommodaties sector cultuur'.

1.7 Investerings

Investeringsplan 2022 – 2027

1. Actualisatie van het Investeringsplan

1.1 Realistisch plannen van voorgenomen investeringen

In dit Investeringsplan 2022-2027 (verder: Investeringsplan) zijn alle investeringen die reeds waren opgenomen bij de Programmabegroting 2022-2026 en de investeringen die zijn toegevoegd bij de Kadernota 2023, op basis van de meest recente planningen waar nodig opnieuw in de tijd gezet. Verder is een voorstel opgenomen waarin de investeringen vanuit het coalitieakkoord in de tijd zijn gezet.

De hoeveelheid investeringen die kunnen worden uitgevoerd binnen het financiële kader van een maximum aan de netto schuldquote (NSQ) en (met name) een structureel sluitende begroting, is beperkt. Als investeringen worden gepland maar niet of niet tijdig worden uitgevoerd, wordt er ten onrechte schaarse investeringsruimte geclaimd binnen het kader. Daarom is er extra goed gekeken naar het realisme van de planningen. Met de kennis over de voortgang van investeringen tot medio 2022 is opnieuw gekeken naar de planning van investeringen voor 2022 en verder. Dit heeft geleid tot een bijgestelde, meer gelijkmatige planning van investeringen door de jaren.

1.2 Bijgesteld Investeringsplan en gevolgen voor begrote kapitaallasten

Na de actualisatie en de verwerking van eerdere besluiten is het Investeringsplan op hoofdlijnen als volgt.

Programma	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1 Maatschappelijke participatie	17.927	26.588	24.447	13.481	18.883	1.906
2 Ondersteuning en Zorg	100	1.823	0	2.024	0	0
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	3.457	3.062	7.702	17.135	13.763	37.283
5 Beheer en Onderhoud	30.441	40.403	37.486	38.910	43.740	65.893
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	50	100	0	0	0	0
7 Alg. Dekkingsmiddelen & Overhead	1.275	4.327	5.025	5.060	4.376	4.458
Eindtotaal	53.250	76.303	74.660	76.610	80.762	109.540

De investeringen die in 2027 staan geraamd, zullen niet allemaal in dat jaar worden uitgevoerd. Dit betreft investeringen voor de periode 2027 en verder. Bij de Kadernota 2024 volgt een uitbreiding naar een tienjarig investeringsplan. De investeringen voor 2027 en verder worden dan in de juiste jaren geraamd. Binnen deze programmabegroting staan deze, om ze in ieder geval in beeld te hebben, allemaal verzameld in het laatste jaar (2027).

De grootste investeringen vallen onder de programma's 1 (maatschappelijke participatie) en 5 (beheer en onderhoud). In programma 1 gaat het om investeringen in onderwijshuisvesting en sportcomplexen en -accommodaties. Programma 5 bevat de investeringen in de openbare ruimte, waaronder riolering en de investeringsbudgetten voor de Structuurvisie Openbare Ruimte (SOR).

Vanaf 2024 en met name de periode 2027 en verder staan relatief grote investeringsbedragen geraamd in programma 4, voor de ontwikkelzones en het programma Bereikbare Steden. Een gedetailleerde weergave van het Investeringsplan is opgenomen als [bijlage 5.1](#) bij deze programmabegroting.

Bij deze actualisatie is meer dan bij eerdere actualisaties gekeken naar toekomstige jaren. Waar in de planning zoals vastgesteld bij de Kadernota 2023 nog een grote piek zichtbaar was in de jaren 2023

en 2024, zijn de voorgenomen investeringen nu meer realistisch verspreid over de periode 2023-2027. Evengoed is sprake van een sterke stijging van het investeringsvolume ten opzichte van 2022 en de afgelopen jaren. Er ligt dan ook een grote opgave om te zorgen voor een tijdige realisatie van deze investeringen.

Het totaal aan geraamde investeringen in 2022 is gedaald van € 60 miljoen bij de Kadernota 2023 naar € 53 miljoen in deze begroting. Ook de ramingen voor 2023 t/m 2025 zijn gedaald ten opzichte van de Kadernota 2023, naar een meer realistische programmering verspreid over de periode tot en met 2027.

Programma	Mutatie 2022	Mutatie 2023	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
1 Maatschappelijke participatie	-2.980	-8.015	8.787	1.600	1.977	0
2 Ondersteuning en Zorg	-859	859	-2.024	2.024	0	0
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	-134	-124	-10.186	-3.000	-2.620	36.000
5 Beheer en Onderhoud	-1.179	-32.446	-28.826	-8.116	-64	57.036
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	-37	0	0	0	0	0
7 Alg. Dekkingsmiddelen & Overhead	-1.273	-1.003	-405	600	1.000	1.082
Eindtotaal	-6.463	-40.729	-32.653	-6.892	293	94.118

De wijzigingen in het investeringsplan werken door in de begrote rente- en afschrijvingslasten. Deze zijn nu als volgt:

Kapitaallasten	2023	2024	2025	2026	2027
Kapitaallasten	38.735	41.796	44.313	47.303	49.815
- Waarvan kapitaallasten riolering	5.223	5.393	5.656	5.814	6.086
- Waarvan kapitaallasten reserve MN	1.312	1.379	1.489	1.619	1.729
- Waarvan afschrijving gedekt uit reserves	182	588	406	406	406
Totaal	32.018	34.436	36.762	39.464	41.594

Waar kapitaallasten worden verrekend met de vereveningsreserve voor de rioolheffing, de reserve kapitaallasten maatschappelijk nut of andere reserves hebben deze mutaties geen effect op het begrotingssaldo.

Onderstaand zijn de mutaties van deze kapitaallasten ten opzichte van de begrote kapitaallasten bij de Kadernota 2023 inzichtelijk gemaakt.

Mutatie lasten uit investeringen (negatief is voordeel)	2023	2024	2025	2026	2027
Mutatie kapitaallasten	-212	-2.503	-3.681	-3.982	-5.272
- Waarvan mutatie kapitaallasten riolering	-8	-329	-443	-556	-646
- Waarvan mutatie kapitaallasten reserve MN	9	37	37	57	57
- Waarvan mutatie gedekt uit reserves	-1	-1	-1	-1	-1
Saldo effect begroting van actualisatie	-212	-2.210	-3.274	-3.482	-4.682
Effect kapitaallasten uit eerdere actualisaties	-4.807	-2.039	-1.153	-1.145	2.095
Totaal saldo effect begroting	-5.019	-4.249	-4.427	-4.627	-2.587

Bij de eerdere actualisaties van het investeringsplan voor de Programmabegroting 2022-2026 en de Kadernota 2023 ontstonden effecten ten opzichte van de op dat moment vastgestelde begrotingen. Vanwege de onzekere financiële situatie op die momenten zijn deze effecten destijds niet verwerkt in het begrotingssaldo, maar als stelpost opgenomen. Met de voordelen uit de nu voorliggende

actualisatie en het inmiddels minder onzekere financiële beeld, is er geen reden meer om de eerdere effecten niet in het begrotingssaldo te verwerken.

De kapitaallasten zijn na de actualisatie lager dan was begroot bij de Kadernota 2023. Dit is met name het gevolg van in tijd naar achteren schuiven van investeringen die eerder in 2022, 2023 en 2024 geraamd waren.

2. Wijzigingen waarover nog besluitvorming plaats moet vinden

De hiervóór benoemde totale investeringen bevatten alle investeringen die al waren opgenomen in het Investeringsplan in de Kadernota 2023, aangevuld met de nieuwe investeringen waartoe bij de Kadernota 2023 is besloten. In aanvulling op die investeringen worden vanuit het coalitieakkoord en de verdere actualisatie de volgende aanvullingen voorgesteld.

2.1 Investerings coalitieakkoord

In aanvulling op het geactualiseerde Investeringsplan worden vanuit het coalitieakkoord de volgende investeringen voorgesteld.

Investerings IP 2023-2027	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Sport (Programma 1)						
Zwembaden						0
Vervanging Spaarnehal (buiten periode)					25.000	25.000
Sporthal Schalkwijk	200	800	5.000	6.000		12.000
Zwembaden Planeet en Houtvaart (na 2028)						PM
Sport in de OR		500	250	250	1.500	2.500
Onderwijs (Programma 1)						
Onderwijshuisvesting			5.000	5.000		10.000
VO school in Schalkwijk		5.000				5.000
Groene schoolpleinen						PM
Cultuur (Programma 4)						
Uitbreiding (kleine) cultuurlocaties	200	300	1.500	1.500	1.500	5.000
Mobiliteit (Programma 4 & 5)						
Investering Bereikbare Stad/mobiliteitstransitie (met name t.b.v. de fiets)	500	1.000	1.500	2.000		5.000
Nul-emissie zone		300				300
Nul-emissie zone vracht en bestel		320				320
Uitbreiden gereguleerd parkeren	400	1.550	1.050	450		3.450
SOR Duurzame mobiliteit (met name t.b.v. de fiets)					(9.000)	(9.000)
[al in Kadernota, telt niet als nieuw]						
Wonen, groei van de stad (Programma 4 & 5)						
Schalkwijk Centrum nieuwbouw bibliotheek	960	750	1.310	1.880		4.900
Huis van de Wijk, Beatrixplein				230	3.300	3.530
Vergroenen en Vernatten en aanvullende beleidsambities Onderhoud Openbare ruimte (Programma 5)						
Herstellen watergangen (Papentorenvest etc.)						PM
Investerings openbare ruimte en beleidsambitie (kapitaallasten gedekt uit reserve openbare ruimte)			2.850	5.700	5.700	14.250
Investerings klimaatadaptatie	340	340	1.700	3.400	3.400	9.180
Openbare ruimte ontwikkeling (Programma 5)						
Aanpassingen veilig naar school (ook voor middelbare scholen)						PM
IVORIM					3.500	3.500
Energietransitie en duurzaamheid (Programma 5)						
Verduurzaming Gemeentelijk bezit				7.000	7.000	14.000

Investerings IP 2023-2027	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Eigen vloot emissievrij	70	230				300
Informatievoorzieningen, organisatieontwikkeling, organisatie(Programma 7)						
Aanvullende investeringen		200	200	300	300	1.000
Totaal	2.770	11.060	17.060	33.940	65.440	119.230

Het totaal van € 119 miljoen aan investeren wijkt af van het in het coalitieakkoord (pagina 31 en 32) genoemde bedrag van € 55 miljoen. Dit heeft drie redenen. Ten eerste is in deze tabel ook de € 25 miljoen investering in de Spaarnehall opgenomen die zal plaatsvinden in de jaren 2027 en verder, die in het coalitieakkoord buiten de telling was gelaten omdat dit buiten deze raadsperiode valt. Ten tweede is in deze tabel ook € 23 miljoen aan investeringen in de openbare ruimte opgenomen die samenhangen met het in het coalitieakkoord opgenomen overzicht financieel kader (pagina 26), samen met de investeringen voor klimaatadaptatie. Tot slot bevat deze tabel de bruto investeringen, om een beeld te geven van de totale omvang van het IP. In het coalitieakkoord zijn de investeringen voor de verduurzaming van gemeentelijk bezit niet meegeteld omdat er dekking is voor de bijbehorende kapitaallasten.

2.2 Nieuwe investeringen

Naast de investeringen vanuit het coalitieakkoord dienen zich nog enkele nieuwe of hogere investeringen aan.

Basisscholen De Verbeelding en Zonnewijzer

In 2020 en 2021 zijn plannen goedgekeurd voor de nieuwbouw/uitbreiding van basisschool de Verbeelding en vervanging van een deel van het gebouw van de Zonnewijzer I. Deze plannen zijn verder uitgewerkt en aangepast.

Bij het uitwerken van de plannen voor de Verbeelding bleek dat er geen geschikte locatie te vinden was voor nieuwbouw of uitbreiding van deze school. Er is daarom gewerkt aan een alternatief plan. Volgens dit alternatieve plan worden de Zonnewijzer I en II samengevoegd op de locatie van Zonnewijzer I. Het gebouw van Zonnewijzer I moet daartoe uitgebreid worden tot 20-21 lokalen. Zodoende komt het gebouw van Zonnewijzer II beschikbaar voor de Verbeelding. Na interne aanpassing van dit gebouw kan de Verbeelding er in trekken.

Omdat dit alternatieve plan afwijkt van eerdere besluitvorming en leidt tot andere en hogere kosten, is instemming met deze plannen noodzakelijk voor het vervolg.

De totaalkosten zijn € 4.107.000 hoger ten opzichte van het eerdere plan. Dit is te verklaren doordat sprake is van meer vierkante meters, een eerder niet geplande gymzaal, de realisatie van een IKC (dat kostprijs dekkend zal worden verhuurd) en prijsstijgingen. Omdat de kosten aan het gebouw van de Zonnewijzer hoger zijn en aan het gebouw van de Verbeelding lager zijn dan in het oorspronkelijk plan, is ook sprake van een verschuiving van eerder verleende kredieten. Omdat vanuit de stelpost al werd gerekend met kapitaallasten, hebben de kapitaallasten volgend uit deze verschuiving en ophoging van het krediet geen gevolgen voor het begrotingssaldo.

Met het vaststellen van de programmabegroting besluit de raad om een bedrag van € 1.330.000 te verschuiven van het krediet van de Verbeelding naar de Zonnewijzer en om een aanvullend krediet te verlenen voor de Zonnewijzer met € 4.107.000 ten laste van de stelpost onderwijsvoorzieningen (IP post 77.01).

Vervanging parkeerapparatuur parkeergarages

Op IP post 12.15 is een budget van € 1.187.000 gereserveerd om de verouderde apparatuur in de

parkeergarages te vervangen. Uit het plan van aanpak blijkt dat de totale kosten van het vervangen van de apparatuur € 1,9 miljoen bedragen. De toename in de kapitaallasten vanuit de hogere investering kunnen gedragen worden in de parkeerexploitatie.

Met het vaststellen van de programmabegroting besluit de raad om een bedrag van € 713.000 toe te voegen aan IP post 12.15 en een aanvullend krediet vrij te geven voor de vervanging van apparatuur in parkeergarages van € 713.000 ten laste van IP post 12.15.

Vervanging inwinapparatuur

In 2020 is nieuwe inwinapparatuur aangeschaft, als vervanging van de toen verouderde landmeet apparatuur. Deze apparatuur gaat gemiddeld zeven jaar mee, dus is te voorzien dat in 2027 vervanging nodig is. Het gebruik van inwinapparatuur is nodig om de kwaliteit van de data in de wettelijke basisregistraties te borgen en verbeteren.

Met het vaststellen van de programmabegroting besluit de raad om in 2027 een bedrag van € 150.000 te reserveren voor de vervanging van inwin apparatuur op IP post DVL.02.

Sportzaal Beatrixplein

Het Prinses Beatrixplein in Haarlem Oost is na 60 jaar toe aan vernieuwing. Het Beatrixplein is een belangrijke schakel in het sociale weefsel van Haarlem Oost. Door de centrale ligging in de wijk is het gebied zeer kansrijk om verder te ontwikkelen als hart van de wijk. Een nieuw vitaal wijkwinkelcentrum, de bijdrage aan het sociaal weefsel in de wijk en het bouwen aan een vitale en zorgzame buurt staat daarom centraal. De gemeenteraad heeft op 23 april 2020 unaniem de startnotitie vastgesteld. Er komen circa 570 nieuwe woningen, supermarkt en een vernieuwd winkelcentrum met een gezellig plein. Bovenop het Huis van de Wijk komt een nieuwe sportzaal ter vervanging van de twee huidige gymzalen.

Met het vaststellen van de programmabegroting besluit de raad om een bedrag van € 4.750.000 toe te voegen aan IP post 81.30 verdeeld over 2026 en 2027 voor de bouw van een sportzaal aan het Beatrixplein.

Internationale Taal Klas (ITK) Beatrixplein

Naast de hiervoor beschreven ontwikkelingen rond het Beatrixplein krijgt ook de Internationale Taalklas een nieuw onderkomen in dit gebied.

Met het vaststellen van de programmabegroting besluit de raad om een bedrag van € 3.650.000 te reserveren voor de Internationale Taal Klas, ten laste van de stelpost onderwijsvoorzieningen op IP post 77.01.

Aanleggen van markt- en evenementenkasten op evenementenlocaties

Door stroompunten aan te leggen bij de locaties Kenaupark, Reinaldapark, Haarlemmer Hout & Frederikspark en Veerplas kan bij markten en evenementen op een duurzame manier stroom worden aangeboden. Dit is een uitwerking van actiepunten 'De energievoorzieningen voor festivals gaan we verduurzamen met vaste stroompunten of andere duurzame stroomvoorziening' uit het Coalitieakkoord (p. 8). Haarlem zet in op het reduceren van onze CO2 uitstoot. Het verduurzamen van de energievoorzieningen van festivalterreinen is een zichtbare uiting hiervan.

Met het vaststellen van de Programmabegroting besluit de raad om een bedrag van € 258.000 te reserveren voor de aanleg van markt- en evenementenkasten. Deze reservering komt ten laste van de reeds in het IP opgenomen stelpost Duurzaamheid (DRZ.01) en leidt niet tot extra kapitaallasten.

2.3 Effecten op het begrotingssaldo

De kapitaallasten vanuit deze nieuwe investeringen en investeringen uit het Coalitieakkoord zijn als volgt (in financieel beeld verwerkt):

Mutatie lasten uit aanvullende voorstellen	2023	2024	2025	2026	2027
Kapitaallasten uit investeringen Coalitieakkoord (2.1)	0	140	830	1.489	2.573
Kapitaallasten uit nieuwe investeringen (2.2)	0	109	108	107	106
Totaalsaldo effect begroting	0	249	938	1.596	2.679
Mutatie lasten uit aanvullende voorstellen	2023	2024	2025	2026	2027

2.4 totaal financieel effect Investeringsplan inclusief aanvullende voorstellen

De actualisatie van het investeringsplan, samen met de aanvullende voorstellen, leiden tot het volgende financiële beeld:

Mutatie lasten Investeringsplan (negatief is voordeel)	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo uit actualisatie IP (zie 1.2)	-212	-2.210	-3.274	-3.482	-4.682
Saldo uit aanvullende voorstellen (zie 2.3)	0	249	938	1.596	2.679
Totaalsaldo effect begroting	-212	-1.961	-2.336	-1.886	-2.003

De kapitaallasten zijn na de actualisatie en na de aanvullende investeringen over de hele periode lager dan was begroot bij de Kadernota 2023. Dit is het effect van het eerder genoemde doorschuiven van een deel van de geraamde investeringen van 2022, 2023 en 2024 naar latere jaren. Met de toegevoegde investeringen vanuit het coalitieakkoord stijgen de kapitaallasten in 2024 en de daaropvolgende jaren ten overstaan van de huidige presentatie, na 2027 leidt dit ook tot absoluut hogere kapitaallasten.

3. Voorbereidingskredieten

3.1 Bij begroting standaard vrijgeven van voorbereidingskredieten

In de informatienota 'versnelling bestedingsruimte investeringen openbare ruimte' ([2021/0549531](#)) wordt een aantal oplossingsrichtingen geformuleerd om de bestedingsruimte te versnellen. Een van deze voorstellen is om de voorbereidingstijd van investeringen te versnellen door voorbereidingskredieten niet via apart op te stellen raadsnota's vrij te geven, maar bij de begrotingsbehandeling voor investeringen die starten in het begrotingsjaar.

Bij de Kadernota 2023 is besloten om met ingang van de vaststelling van de programmabegroting 2023 voorbereidingskredieten vrij te geven voor meerjarige investeringen waarvan de eerste uitgaven staan geraamd in het begrotingsjaar, steeds ter hoogte van het bedrag dat in het IP is opgenomen voor het begrotingsjaar. In de tekst over het Investeringsplan in de Programmabegroting zal ter verduidelijking steeds worden benoemd welke bedragen voor welke investeringen als krediet worden verleend met het vaststellen van de Programmabegroting. Onderstaand gebeurt dat voor 2023.

3.2 Voorbereidingskredieten 2023

Met het vaststellen van deze programmabegroting worden de voorbereidingskredieten vrijgegeven:

IP post	Investering	Kredietbedrag
GOB.23	Reconstructie Nieuwe Groenmarkt	49.000
HVD.02	Havendienstboot	100.000
OR.001	Cronjéstraat herinrichten	80.000
OR.003	Fietsknelpunten rond Kennemerplein en Schoterweg	50.000
OR.005	LV-verbinding Entree-oost ter hoogte van St. Jacob	10.000
OR.008	Paul Krugerstraat Fietsstraat	100.000
OR.009	Groen in de Zuiderpolder	50.000
OR.010	Vergroening Amsterdamsebuurten	50.000
OR.013	Waternverbinding Floris van Adrichemlaan	200.000
OR.016	Gedempte Oude Gracht Verwulft plateau	60.000
OR.018	Prinsenbrug onderdoorgang	100.000
OR.020	Wilhelminastraat herinrichting (basis)	150.000
OR.021	Vergroening Oostersingelgracht	100.000
OR.022	Westergracht spoorovergang	100.000
SOR.10	Schoteroog nieuwe entree	40.000
SOR.12	Onderdoorgang Scheepmakerskwartier / Prinsenbrug	50.000
SOR.13	Verkeersveiligheid Oudeweg - Fustweg	35.000
SOR.18	Fietsknelpunt Kennemerplein / Schoterweg / Kennemerstraat	100.000
SOR.20	Lange termijn fietsparkeren bij OV Stationsplein	200.000
SOR.21	Busverkeer; o.a. knooppunt Buitenrust / Zuid-Oost	200.000
SOR.22	Herstructurering Stadsstraat Europaweg	200.000
SOR.23	Dwars door Schalkwijk: Kennedylaan/Belgiëlaan/Floris van Adrichemlaan	200.000

Besluitpunten:

Ten aanzien van de **investeringen** om:

- het geactualiseerde *Investeringsplan 2023-2027* ([bijlage 5.1](#)) en de daaruit voortvloeiende wijziging van kapitaallasten vast te stellen;
- de aanvullende voorstellen zoals opgenomen in alinea 2.1 en de en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten zoals benoemd in alinea 2.3 vast te stellen (paragraaf 1.7);
- de hogere en nieuwe investeringen zoals opgenomen in alinea 2.2. en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten zoals benoemd in 2.3 vast te stellen (paragraaf 1.7);
- het eerder verleende krediet voor de Zonnewijzer van € 4.063.000 te verhogen naar € 9.500.000 en het eerder verleende krediet voor de Verbeelding van € 3.330.000 te verlagen naar € 2.000.000, waarbij per saldo de toename van het totale krediet voor beide projecten van € 4.107.000 ten laste komt van de stelpost op IP post 77.01 'onderwijsvoorzieningen' (paragraaf 1.7);
- een krediet vrij te geven voor de vervanging van apparatuur in parkeergarages van € 713.000 ten laste van IP post 12.15 (paragraaf 1.7);
- de voorbereidingskredieten zoals genoemd in alinea 3.2 van de paragraaf investeringen vrij te geven (paragraaf 1.7).

1.8 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a

De Gemeentewet artikel 213a schrijft voor dat gemeenten doelmatigheidsonderzoeken uitvoeren. In Haarlem is dit bekrachtigd door de raad in de 'Verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Haarlem' ([2012/469231](#)). Middels de programmabegroting geeft het college aan welke onderwerpen geschikt lijken om in 2022 een 213a onderzoek voor in te zetten. Overwegingen die daarbij een rol spelen zijn onder andere rendement van het verwachte resultaat en wenselijkheid en haalbaarheid van het onderzoek naar betreffende onderwerpen.

Voor het jaar 2023 wil het college de volgende 213 onderwerpen onderzoeken:

- Onderwijshuisvesting: organisatievorm en de wijze waarop grip gehouden kan worden op deze investeringen;
- Minimabeleid: toekomstgericht onderzoek waarbij lessen uit eerdere verruiming van het minimabeleid betrokken kunnen worden bij de verruiming van het beleid naar 130% van de bijstandsnorm.

Beschikbaar budget

Voor de uitvoering van onderzoek wordt mogelijk een beroep gedaan op externe deskundigheid. Voor 2023 is een onderzoeksbudget beschikbaar van € 100.000.

1.9 Interbestuurlijk toezicht

Kader

De Wet revitalisering generiek toezicht (zie ook de informatienota Interbestuurlijk toezicht [2013/393816](#)) is de basis voor het door het kabinet gewenste interbestuurlijk toezicht (IBT): het toezicht van de ene overheid op de andere.

Het uitgangspunt van de wet is het vertrouwen in een goede taakuitoefening door de gemeente. Daarbij hoort dat de horizontale verantwoording (college aan raad) en het horizontale toezicht (raad op college) in orde zijn. Het toezicht op de uitvoering van al deze medebewindstaken door het college ligt primair bij de raad.

Invulling interbestuurlijk toezicht door provincie

Ook in 2023 houdt de provincie toezicht op de volgende medebewindstaken voor Haarlem:

1. Omgevingsrecht;
2. Archiefbeheer (vastgelegd in de provinciale informatieverordening).

Ad 1 Omgevingsrecht

De provincie heeft de processen op toezicht- en handhaving binnen dit kader in de laatste beoordeling, tot 15 juli 2021, als adequaat beoordeeld. De beoordeling van de provincie over dit onderwerp voor de periode tot 15 juli 2022, is medio 2022 nog niet beschikbaar.

Ad 2 Archiefwet

De uitvoering van het informatie- en archiefbeheer verloopt conform de gemaakte afspraken met de toezichthouder en archiefinspectie. De uitvoering van de Archiefwet- en regelgeving in Haarlem in 2021 is door de provincie als 'adequaat' gekwalificeerd, de hoogst mogelijke kwalificatie. Er is medio 2022 nog geen nieuwe beoordeling van de provincie beschikbaar.

1.10 Duurzaamheidsbegroting

Inleiding

Voor u ligt de Duurzaamheidsbegroting van Haarlem. Een "duurzaamheidsbegroting" is een instrument voor het gemeentebestuur van Haarlem om tot een efficiënte besluitvorming te komen over een doelmatige en doeltreffende inzet van middelen, en hierover verantwoording af te leggen aan de Raad. Vanaf 2021 is de Haarlemse Duurzaamheidsbegroting voor het eerst opgeleverd. Er zijn stappen gezet op verschillende niveaus op het gebied van duurzaamheid, zoals in beleid en in processen, hierdoor ligt er een goede basis. Voor de komende tijd ligt er nog een opgave om de

overige thema's van duurzaamheid uit te werken. De duurzaamheidsbegroting zal dan ook in ontwikkeling blijven.

De duurzaamheidsbegroting biedt meer dan enkel een cijfermatig inzicht in de CO₂-uitstoot van de gemeente. Het is een samenstel van een begrotingsdocument en -instrumenten ten bate van effectief en kostenefficiënt klimaatbeleid ten behoeve van een leefbare stad voor Haarlemmers. Het belang van integrale afweging en het meenemen van duurzaamheid als criterium in de afweging staat hierbij centraal. Door het zetten van deze stappen wordt toegewerkt naar een situatie waarbij de gemeente de "duurzaamheidsopgave" steeds beter en op verantwoorde wijze kan vertalen naar kwantitatief onderbouwde impactanalyses en de impact hiervan op klimaatdoelstellingen. De huidige duurzaamheidsbegroting bestaat voor een groot deel uit verantwoording over de periode 2017 tot en met 2020, er wordt in dit document dus teruggekeken op de afgelopen jaren. Normaliter worden in een begroting de doelstellingen gepresenteerd met daarbij de realisatie van afgelopen jaar en een meerjarenperspectief van de aankomende jaren. In het jaarverslag wordt vervolgens verantwoording afgelegd ten opzichte van de begroting. Op den duur is de ambitie om de duurzaamheidsbegroting op dezelfde wijze in te richten, ook dit is onderdeel van de ontwikkelopgave.

In eerste instantie is de duurzaamheidsbegroting gericht op de klimaatdoelstelling 'reductie van CO₂-uitstoot'. In de doorontwikkeling van de duurzaamheidsbegroting wordt stapsgewijs de duurzaamheidsbegroting verrijkt met doelstellingen in het kader van circulariteit en brede welvaart. Het uitgangspunt van de duurzaamheidsbegroting is dat er wordt aangesloten op landelijke doelstellingen, regelgeving en metingen.

Haarlemse Routekaart Duurzaamheid

De Haarlemse Routekaart Duurzaamheid 'Route voor CO₂-reductie' is een belangrijk beleidsdocument voor de gemeente Haarlem. De routekaart bevat de huidige beleidsvisie en strategie van de gemeente voor het reduceren van CO₂-uitstoot en hoe deze wordt uitgewerkt in doelstellingen en beleid. Naast beleid zijn in de routekaart ook aanvullende plannen opgenomen om de CO₂-reductie doelstelling te behalen. Deze aanvullende plannen worden, aansluitend op de doelstelling van deze coalitie, nader geconcretiseerd.

De feitelijke gevolgen van het geïmplementeerde beleid zullen zichtbaar worden in de duurzaamheidsbegroting.

Leeswijzer

In deze Duurzaamheidsbegroting wordt kort stil gestaan bij de opgave voor gemeente Haarlem. Vervolgens wordt inzicht gegeven in de huidige impact van de gemeente Haarlem op het klimaat: binnen de energietransitie is in de periode 2017 tot en met 2020 de totale CO₂ uitstoot gedaald met 21%, daarnaast heeft de gemeente in 2020 40,3% circulair ingekocht (op basis van de meetmethode Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap welke binnen de MRA is ontwikkeld). Ook is er al een doorrekening gemaakt wat het Regeerakkoord (60% CO₂-reductie i.p.v. 49%) betekent voor Haarlem. Hiermee is de opgave voor Haarlem inzichtelijk, de maatregelen die benodigd zijn om dit te bereiken zullen komende periode verder uitgewerkt worden. Daarna volgt een verdiepende analyse op de eigen organisatie: Haarlem is opnieuw gecertificeerd op trede 3 van de CO₂ prestatieladder. Vervolgens wordt stil gestaan bij het begrotingsinstrumentarium. Tot slot wordt inzicht gegeven in de doorontwikkeling van de duurzaamheidsbegroting.

De opgave, een blik vooruit

Reductie van de CO₂-uitstoot speelt een belangrijke rol in duurzaamheidsthema's. In het regeerakkoord 2021 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' zijn de klimaatdoelstellingen vastgelegd. Om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn, is de doelstelling voor 2030 in de Klimaatwet aangescherpt tot tenminste 55% CO₂ reductie. In de daaropvolgende jaren wordt er ingezet op 70% CO₂ reductie in 2035 en 80% in 2040. Deze verscherpte doelstelling is in lijn

de Europese “Fit for 55”-voorstellen ([CPB ‘economische beschouwing Fit for 55-pakket](#)). Het Fit for 55-pakket, dat op 14 juli 2021 is voorgesteld door de Europese Commissie, geeft invulling aan de klimaatdoelen uit de Green Deal om de netto broeikasgasuitstoot in de EU in 2030 met ten minste 55% te verminderen ten opzichte van 1990, met als einddoel een klimaat-neutrale economie in 2050.

De Klimaatwet stelt vast dat het kabinet een Klimaatplan moet maken. Het eerste Klimaatplan geldt voor de periode tussen 2021 en 2030. In het Klimaatplan heeft het kabinet op hoofdlijnen het klimaatbeleid voor de komende 10 jaar opgenomen, dit is voor een belangrijk deel bepaald door de hoofdlijnen van het klimaatakkoord, daarnaast bevat het klimaatplan beleid dat volgt uit Europese verplichtingen, lopend beleid en beleid dat in het regeerakkoord is aangekondigd maar nog geen onderdeel uitmaakt van het klimaatakkoord. Het Klimaatplan wordt elke 5 jaar op basis van actuele inzichten bijgesteld. Na 10 jaar wordt een nieuw Klimaatplan gemaakt.

Juni 2022 heeft de overheid het ‘Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat’ gepresenteerd, dit programma bevat de uitwerking van het klimaatbeleid uit het regeerakkoord en bevat de hoofdlijnen van het klimaatbeleid voor de komende 10 jaar, gericht op het realiseren van de (aangekondigde) aangescherpte doelen uit de Klimaatwet. Het beleidsprogramma is een aanvulling op het Klimaatplan uit 2020 dat werd gebaseerd op het Klimaatakkoord.

De maatregelen in het beleidsprogramma leggen de lat hoger dan de doelstellingen in het regeerakkoord. Er wordt namelijk gestreefd naar 60% CO₂ reductie in 2030. De ratio hierachter is dat wanneer er iets tegenzit, het doel van 55% alsnog behaald wordt. De klimaatwet zal aangepast worden op de verscherpte doelstelling. Mogelijk zullen er ook tussendoelen voor 2035 en 2040 in de klimaatwet komen te staan. Als het “fit for 55”-pakket is vastgesteld en de nieuwe verplichtingen voor Nederland duidelijk zijn, zal gekeken worden of het nationale beleid voldoende is om aan deze verplichtingen te voldoen, indien nodig zal het beleid herijkt worden. De gemeente Haarlem heeft in het coalitieakkoord opgenomen dat er wordt aangesloten bij de doelstelling vanuit het Rijk, nl. 60% CO₂ reductie in 2030.

De klimaatdoelstellingen in het klimaatakkoord zijn opgesplitst naar vijf sectoren, namelijk: elektriciteit, gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, en landbouw en landgebruik. Per sector zijn in het klimaatakkoord en het klimaatplan van de rijksoverheid, verschillende soorten maatregelen aangekondigd. Bijvoorbeeld door toename van de productie van hernieuwbare energie en de sluiting van kolencentrales zal de netto CO₂-uitstoot in de elektriciteitssector dalen, met als uiteindelijke doel een klimaatneutraal elektriciteitssysteem in 2050. Vervolgens zal door het aardgasvrij maken en de overstap naar een klimaatneutraal elektriciteitssysteem, de gebouwde omgeving ook klimaatneutraal kunnen worden.

De klimaatopgave is fors, zo blijkt ook uit deze duurzaamheidsbegroting. De duurzaamheidsbegroting zoals gepresenteerd in dit document bevat objectief inzicht in de CO₂ uitstoot van Haarlem. Er is gebruik gemaakt van betrouwbare informatie van o.a. de regionale Klimaatmonitor en andere objectieve bronnen zoals de lijst CO₂-emissiefactoren.

Strategische analyse: Ontwikkeling huidige CO₂-uitstoot en doel in 2030

In de strategische analyse wordt cijfermatig inzicht gegeven in: belangrijke ontwikkelingen in de CO₂-uitstoot in heel Haarlem en een de vertaling van het Regeerakkoord naar de opgave in Haarlem in relatie tot de Routekaart Duurzaamheid ‘Route voor CO₂-reductie’. Dit wordt gevolgd met een analyse op de transitiepaden Wonen, Werken, Mobiliteit en Elektriciteit en opwek.

De peildatum voor deze gegevens is: 1 juli 2022.

De gebruikte data is afkomstig uit de Regionale Klimaatmonitor. In de Regionale Klimaatmonitor wordt veel informatie gepubliceerd over het historische energiegebruik en CO₂-uitstoot voor

provincies en gemeente, dus ook voor de gemeente Haarlem. De informatie in de Klimaatmonitor is nuttig omdat het als datafundament kan fungeren om beleid mee te ontwerpen en evalueren. Het voordeel van het gebruik van de informatie in de Klimaatmonitor is dat zo aansluiting kan worden gezocht bij (inter)nationale afspraken en statistische informatie.

Niet alle gegevens zijn tot en met het jaar 2020 compleet, hierdoor zijn er op onderdelen berekeningen gemaakt op basis van trends of is het gemiddelde genomen van omliggende jaren. De gegevens van gasverbruik zijn temperatuur gecorrigeerd, waardoor er geen schommelingen zijn door bijvoorbeeld een milde of juist koude winter.

Duiding CO₂-uitstoot

De afname van CO₂-uitstoot wordt uitgedrukt in kilogram of ton (1.000 kilogram)

Ter illustratie: 1 ton CO₂ is de uitstoot van ongeveer 6.000 kilometer rijden in een dieselauto.

De CO₂ opslag van alle bomen in Haarlem, conform I-tree met 2.371.000 kg CO₂ opslag per jaar, compenseert ongeveer 0,4% van de CO₂ uitstoot uitgaande van basisjaar 2017.

Inzicht in CO₂-uitstoot in Haarlem

De duurzaamheidsbegroting hanteert dezelfde indeling als de Routekaart Duurzaamheid 'Route voor CO₂-reductie' (hierna: Routekaart). Een groot aandeel van de directe CO₂-uitstoot in gemeente Haarlem komt voort uit het verbruik van aardgas voor warmte en koken én het gebruik van fossiele brandstoffen voor mobiliteit. De indirecte CO₂-uitstoot komt voort uit het elektriciteitsverbruik en de uitstoot die bij de opwek ervan elders plaatsvindt.

De onderstaande tabel maakt de totale CO₂ uitstoot per transitiepad inzichtelijk. Haarlem kent geen grote industrieën of afvalverwerkingsbedrijven zoals in Amsterdam en ook geen landbouwsector zoals in Haarlemmermeer.

CO ₂ -uitstoot Transitiepaden in kiloton CO ₂	2017	2018	2019	2020
Wonen	163	164	165	161
% van totaal	27%	27%	29%	33%
Werken	86	85	79	70
% van totaal	14%	14%	14%	15%
Mobiliteit	112	114	113	87
% van totaal	18%	19%	20%	18%
Elektriciteit en opwek	251	242	207	163
% van totaal	41%	40%	37%	34%
Totale CO₂-uitstoot	612	606	565	480

De CO₂-uitstoot in Haarlem is door de jaren heen fors gedaald. De onderstaande tabel maakt inzichtelijk dat tussen 2017 en 2020 de totale CO₂-uitstoot is gedaald met 21% en de CO₂-uitstoot per inwoner met 23%.

Totale CO₂-uitstoot, mutatie en CO₂-uitstoot per inwoner	2017	2018	2019	2020
Totale CO ₂ -uitstoot in kton	612	606	565	480
Daling t.o.v. 2017		-1%	-8%	-21%
Totale CO ₂ -uitstoot per inwoner in ton CO ₂	3,8	3,8	3,5	2,9
Daling t.o.v. 2017		-1%	-9%	-23%

De onderstaande tabel laat zien dat de daling tussen 2017 en 2020 van CO₂-uitstoot door aardgas en elektriciteit voor 84 procent te verklaren is door een dalende CO₂-emissiefactor voor elektriciteit, en maar voor 17% aan een lager energieverbruik bestaande uit 19% lagere gasverbruik en 2% hogere elektriciteitsverbruik. Met andere woorden, in recente jaren is de daling van CO₂-uitstoot grotendeels toe te schrijven aan het feit dat elektriciteit steeds schoner wordt geproduceerd, en in minder mate toe te schrijven is aan lager aardgasgebruik.

	Energieverbruik	CO₂-emissiefactor
Aardgas	19%	1%
Elektriciteit	-2%	83%

Doelstelling Regeerakkoord vertaald naar Haarlem

In het Coalitieakkoord 2022-2026 is afgesproken dat we, in aansluiting op het Regeerakkoord, streven naar 60% CO₂ reductie in 2030 en doorgaan met de Routekaart Duurzaamheid. In de Routekaart Duurzaamheid is eerder aangegeven welke effect het Klimaatakkoord (49% CO₂ reductie) heeft op de transitiepaden in Haarlem. Op basis van de nieuwe sectorale doelstellingen van het Rijk als gevolg van het Regeerakkoord (60% CO₂-reductie i.p.v. 49%) is een doorrekening gemaakt wat dit betekent voor Haarlem.

Regeerakkoord vertaald naar reductiedoel per transitiepad	CO ₂ - uitstoot 2017	Doelstelling 2030 vs. 2017		Reductiedoel in kton CO ₂ t.o.v. 2017
		Klimaatakkoord	Regeerakkoord	
Wonen	163	-38%	-59%	-97
Gas en warmte	163	-38%	-59%	-97
Werken	87	-37%	-55%	-48
Gas publieke dienstverlening	31	-38%	-59%	-18
Gas commerciële dienstverlening	38	-38%	-59%	-23
Gas industrie	17	-36%	-39%	-7
Gas landbouw	1	-14%	-23%	0
Warmte	0	-38%	-59%	0
Mobiliteit	109	-29%	-33%	-36
Brandstoffen personenauto's en motoren	67	-29%	-33%	-22
Brandstoffen bestel- en vrachtverkeer	21	-29%	-33%	-7
Brandstoffen bus en trein	4	-29%	-33%	-1
Brandstoffen mobiele werktuigen	17	-29%	-33%	-6
Brandstoffen binnenvaart	0	-29%	-33%	0
Elektriciteit en opwek	250	-74%	-87%	-218
Woningen	79	-74%	-87%	-69
Publieke dienstverlening	40	-74%	-87%	-35
Commerciële dienstverlening	97	-74%	-87%	-85
Industrie	33	-74%	-87%	-29
Landbouw	1	-74%	-87%	-1
Mobiliteit	-	-74%	-87%	
Totaal	609	-51%	-65%	-399

In de bovenstaande tabel is te zien dat de vertaling van het Regeerakkoord naar de Haarlemse transitiepaden ervoor zorgt dat het gewogen gemiddelde CO₂ reductie in 2030 65% is. Het CO₂ reductiepercentage voor Haarlem komt met 65% hoger uit dan de 60% CO₂-reductie opgenomen in het regeerakkoord. Het pad Elektriciteit en Opwek zorgt voor 41% van de uitstoot van Haarlem, vanuit het Rijk ligt hier de hoogste reductiedoelstelling, nl. 87%. Dit heeft daardoor een grote impact op de doelstelling van Haarlem. Bij de paden Wonen en Werken is de opgave aanzienlijk groter dan het klimaatakkoord.

In de onderstaande tabel is zichtbaar dat de beoogde reductie in de Routekaart in 2030 296 kiloton (kton) CO₂ is. Dit ligt fors lager dan de benodigde reductie van 399 kiloton CO₂ om de aangescherpte doelstelling te behalen uit het regeerakkoord.

Het regeerakkoord geeft aan dat voor 2030 20% groen gas moet worden bijgemengd in het aardgas netwerk. Conform de [Kamerbrief](#) over bijmengverplichting groen gas van 1-7-2022 is dit bestemd voor de gebouwde omgeving (transitiepaden Wonen en Werken) en is het effect op de CO₂ emissie van aardgas 20% extra reductie.

In de Routekaart is nog gerekend met de verwachte emissiefactor van elektriciteit uit de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2020. In de onderstaande tabel is weergegeven wat het positieve effect is op de emissie van elektriciteit op basis van de KEV 2021. Het regeerakkoord zet ook in op extra duurzame opwek. Het effect hiervan wordt verwacht in de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2022 eind november 2022.

Door de doorvertaling van de doelstellingen uit het regeerakkoord naar Haarlem is de opgave voor Haarlem inzichtelijk gemaakt, de maatregelen die benodigd zijn om dit te bereiken zullen komende

periode verder uitgewerkt worden. De Routekaart Duurzaamheid zal dan ook geactualiseerd moeten worden. Begin 2023 zal er een actuele doorrekening komen.

Reductie CO₂ in kton uit Routekaart, effect groen gas

Transitiepad	Routekaart reductie 2030	Reductie door bijmengen Groengas en update Elektra door KEV 2021	Herziene prognose reductie 2030	Prognose reductie %	Doel %
Wonen (aardgas)	-71	-33	-104	-64%	-59%
Werken	-31	-13,8	-44,8	-51%	-55%
Gas publieke dienstverlening	-17	-6,2	-23,2	-75%	-59%
Gas commerciële dienstverlening	-6	-7,6	-13,6	-36%	-59%
Gas industrie	-8		-8	-47%	-39%
Mobiliteit	-33		-33	-30%	-33%
Elektriciteit en opwek	-161	-24	-185	-74%	-87%
Totaal	-296	-70	-366	-60%	-65%

Strategische analyse: transitiepaden

In de Routekaart is de indeling van de Haarlemse transitiepaden gepresenteerd. Bij de indeling is er rekening mee gehouden dat helder moet zijn waar de gemeente impact op heeft of waar juist niet. Zo hebben we als Haarlem minimale invloed op de emissiefactor van Elektriciteit, die landelijk wordt bepaald en vooral afhankelijk is van de mate van duurzame opwek in heel Nederland. Ook moet de indeling aansluiten bij de sectorgewijze benadering uit het Klimaatakkoord en de landelijke doelstellingen.

De landelijk gehanteerde sectoren zijn: Elektriciteit, Industrie, Gebouwde Omgeving, Mobiliteit, Landbouw en landgebruik. Gemeente Haarlem onderscheidt vijf transitiepaden waarmee de omslag richting een CO₂-neutrale stad moet plaatsvinden. Dit zijn 1. Wonen, 2. Werken, 3. Mobiliteit, 4. Elektriciteit en opwek, en 5. Ketenverantwoordelijkheid. Het indelen in deze transitiepaden zorgt voor structuur en focus. Zo richten de paden Wonen en Werken zich op het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving voor woningen en utiliteit.

In deze paragraaf analyseren we de CO₂ uitstoot vanaf 2017 van de transitiepaden Wonen, Werken, Mobiliteit, Elektriciteit en opwek. Voor de opwek geven we het opgesteld vermogen weer van zonnepanelen en windenergie.

Tot slot gaat het transitiepad Ketenverantwoordelijkheid over de emissies buiten Haarlem voor productie of afvalverwerking van in Haarlem geconsumeerde goederen. In dit transitiepad proberen we waar mogelijk de CO₂-impact te verkleinen die het gevolg is van activiteiten die in Haarlem plaatsvinden. De uitstoot vindt dan niet direct in Haarlem plaats, maar elders in de keten, bijvoorbeeld bij productie van goederen die in Haarlem worden gebruikt. Dit transitiepad is nog niet gekwantificeerd omdat hiervoor nog geen standaard monitor protocol voor beschikbaar is.

Wonen

Het transitiepad Wonen omvat het aardgas- en warmteverbruik van woningen. Het elektriciteitsverbruik van woningen valt niet onder dit transitiepad, maar onder het transitiepad Elektriciteit en opwek.

De onderstaande tabel laat zien dat de er een daling is tussen 2017 en 2020 van CO₂-uitstoot door gasverbruik door huurwoningen. De CO₂-uitstoot van koopwoningen is na een lichte stijging in 2018 en 2019 weer gelijk aan 2017.

Transitiepad Wonen	2017	2018	2019	2020
Huurwoningen aardgas (in kton CO ₂)	67	66	66	64
Gasverbruik per woning (in m3)	1.086	1.068	1.058	1.003
Koopwoningen aardgas (in kton CO ₂)	95	97	98	95
Gasverbruik per woning (in m3)	1.366	1.367	1.355	1.321
Woningen warmte (in kton CO ₂)	1	1	1	1
Totale CO₂-uitstoot Wonen	163	164	165	161

Het gasverbruik per woning daalt voor zowel huur- als koopwoningen in de periode 2017-2020. Bij huurwoningen daalt het gasverbruik sneller dan bij koopwoningen (zie onderstaande tabel). Vanaf 1 juli 2018 worden nieuwbouwwoningen aardgasvrij gebouwd. Uitzonderingen daarop zijn bouwplannen van de woningen die al voor die datum vergund waren.

Daling gasverbruik koop- en huurwoningen (%)	Vershil 2017 en 2020
Huur	8%
Koop	3%

Werken

Het transitiepad Werken omvat het aardgas- en warmteverbruik van utiliteitsbouw, industrie en landbouw. Utiliteitsbouw is de verzamelnaam voor gebouwen voor publieke dienstverlening (gemeentelijk vastgoed, scholen, zorginstellingen, sport en cultuur) en voor commerciële dienstverlening (zoals detailhandel, horeca en kantoren). Dit transitiepad omvat geen emissies door elektriciteitsverbruik.

Transitiepad Werken (CO₂-uitstoot in kton)	2017	2018	2019	2020
Overheid	5	3	3	3
Onderwijs	6	6	5	4
Zorg	13	13	13	11
Cultuur	4	4	4	3
Overige publieke dienstverlening	3	3	2	2
Commerciële dienstverlening	38	38	35	30
Industrie	17	18	17	16
Landbouw	1	1	0	0
Totale CO₂-uitstoot Werken	86	85	79	70

In bovenstaande tabel staat de CO₂ uitstoot door gasverbruik van het transitiepad Werken. De hoogste uitstoot, iets minder dan de helft van het totaal in dit transitiepad, zit bij sector Commerciële Dienstverlening. Handel, Vervoer en Opslag en Horeca zorgen in deze sector voor de grootste uitstoot. Naast de sector Commerciële Dienstverlening zorgen Industrie en de Zorg voor de meeste uitstoot.

De grootste procentuele daling zit bij de Landbouw met 47% en de sector sector Overheid met 45% reductie tussen 2017 en 2020 (zie onderstaande tabel).

Daling gasverbruik (%)	Vershil 2017 en 2020
Overheid	45%
Onderwijs	24%
Zorg	14%
Cultuur	27%
Overige publieke dienstverlening	28%
Commerciële dienstverlening	21%
Industrie	3%
Landbouw	47%

Mobiliteit

Het transitiepad Mobiliteit gaat over alle mobiliteit in de stad. Denk hierbij aan auto's, vrachtauto's, bestelbusjes en het openbaar vervoer.

De onderstaande tabel maakt inzichtelijk dat 71% van de CO₂-uitstoot plaatsvindt binnen de bebouwde kom, 26% op de buitenwegen en 3% toegerekend wordt aan snelwegen. Bezien vanuit het soort vervoer komt 67% van de CO₂-uitstoot door personenauto's, waarvan 48% binnen de bebouwde kom. Vervolgens is de CO₂-uitstoot van bestelauto's 13% van het totaal, dit geldt ook voor de zware bedrijfswagens (13%).

	CO ₂ -uitstoot, % totaal, 2020			Totaal
	Bebouwde kom	Buitenwegen	Auto(snel)wegen	
Autobus	4%	0%	0%	5%
Bestelauto	8%	4%	1%	13%
Personenauto	48%	18%	2%	67%
Tweewielers	2%	1%	0%	3%
Zware bedrijfsvoertuigen	9%	3%	1%	13%
Totaal	71%	26%	3%	100%

De lichte daling van CO₂-uitstoot van de sector mobiliteit is het grootste deel te verklaren doordat nieuwere personenauto's steeds zuiniger worden en doordat steeds meer mensen elektrische personenauto's gebruiken (zie onderstaande tabel). Opvallend is de groei van de CO₂-uitstoot door bestelauto's.

	Vershil 2017 en 2020, ton CO ₂		
	Bebouwde kom	Buitenwegen	Auto(snel)wegen
Autobus	-973	-64	-7
Bestelauto	-853	421	78
Personenauto	-13.996	-1.349	-104
Tweewielers	-380	27	3
Zware bedrijfsvoertuigen	-341	231	-171

De onderstaande tabel maakt inzichtelijk dat het groeiende gebruik van elektrische personenauto's ook zichtbaar is in de groei van het aantal (semi) publieke laadpalen voor elektrische auto's. Op basis van de huidige openbare informatie is het niet mogelijk het totale aantal elektrische auto's in Haarlem inzichtelijk te maken, omdat een deel van de elektrische auto's dat gebruikt wordt als leaseauto niet in Haarlem geregistreerd is. In het aantal elektrische voertuigen dat wel geregistreerd is in Haarlem is een groei te zien vanaf 2018.

Ondanks dat het totale aantal elektrische auto's incompleet is door het ontbreken van leaseauto's, is onderstaand het aantal (semi) publieke laadpunten per geregistreerd elektrisch voertuig weergegeven. Het werkelijke aantal (semi) publieke laadpunten per elektrische auto ligt door het ontbreken van elektrische leaseauto's eigenlijk lager.

	2017	2018	2019	2020	2021
(semi) publieke laadpunten	202	258	461	589	696
geregistreerd elektrisch voertuig	740	655	1022	1530	2234
(semi) publieke laadpunten per geregistreerd elektrisch voertuig	0,27	0,39	0,45	0,38	0,31

Elektriciteit en opwek

Het transitiepad Elektriciteit en opwek gaat over de emissies die gepaard gaan met Haarlems elektriciteitsverbruik en over lokale opwek van schone elektriciteit. De elektriciteitsproductie in Nederland wordt steeds schoner: er komen steeds minder broeikasgassen vrij bij het opwekken ervan. Dit is de optelsom van kleine en grote ontwikkelingen, van zonnepanelen op het dak van je huis tot windparken op de Noordzee en het sluiten van kolencentrales. Het elektriciteitsnet wordt landelijk aangestuurd zodat vraag en aanbod op elk moment precies in balans zijn. Daarom wordt er gerekend met een landelijke emissiefactor, ook voor Haarlem. De emissiefactor vertelt hoeveel CO₂ er wordt uitgestoten voor elke kilowattuur aan elektriciteitsverbruik.

Transitiepad Elektriciteit en opwek (CO ₂ -uitstoot in kton)	2017	2018	2019	2020
Wonen: Huur	31	29	25	20
Wonen: Koop	48	45	39	31
Werken: Overheid	12	10	7	6
Werken: Onderwijs	5	5	4	3
Werken: Zorg	14	14	12	9
Werken: Cultuur	6	6	5	3
Werken: Overige publieke dienstverlening	2	2	2	1
Werken: Commerciële dienstverlening overig	57	52	44	34
Werken: Datacenters	41	43	41	33
Werken: Industrie	34	37	29	22
Werken: Landbouw	1	1	0	0
Totale CO₂-uitstoot	251	242	207	163

De CO₂-uitstoot in dit transitiepad daalt aanzienlijk (zie bovenstaande tabel) in de periode 2017-2020. De voornaamste reden voor de daling van CO₂ is de emissiefactor van de verbruikte elektriciteit. De emissiefactor is aanzienlijk gedaald.

De volgende tabel laat zien in hoeverre de daling CO₂ uitstoot van elektriciteit te wijten is aan het verbruik of aan de emissiefactor. Ter illustratie: De daling van CO₂ uitstoot door elektriciteit 'Wonen: Huur' is voor 4% door het minder verbruiken van elektriciteit, 96% is te verklaren door een lagere emissiefactor.

De daling van CO₂ uitstoot door elektriciteit bij 'Werken: Datacenters' komt volledig door de lagere emissiefactor, aangezien het verbruik van de datacenters met 155% is gestegen. De lagere emissiefactor compenseert het hogere verbruik, wat daardoor alsnog resulteert in een daling van CO₂ uitstoot. Ook 'Wonen: Koop' en 'Werken: Industrie' laten een toename van verbruik zien, wat wordt gecompenseerd door de lagere emissiefactor. Hierdoor laat de totale CO₂ uitstoot van elektriciteit alsnog een daling zien.

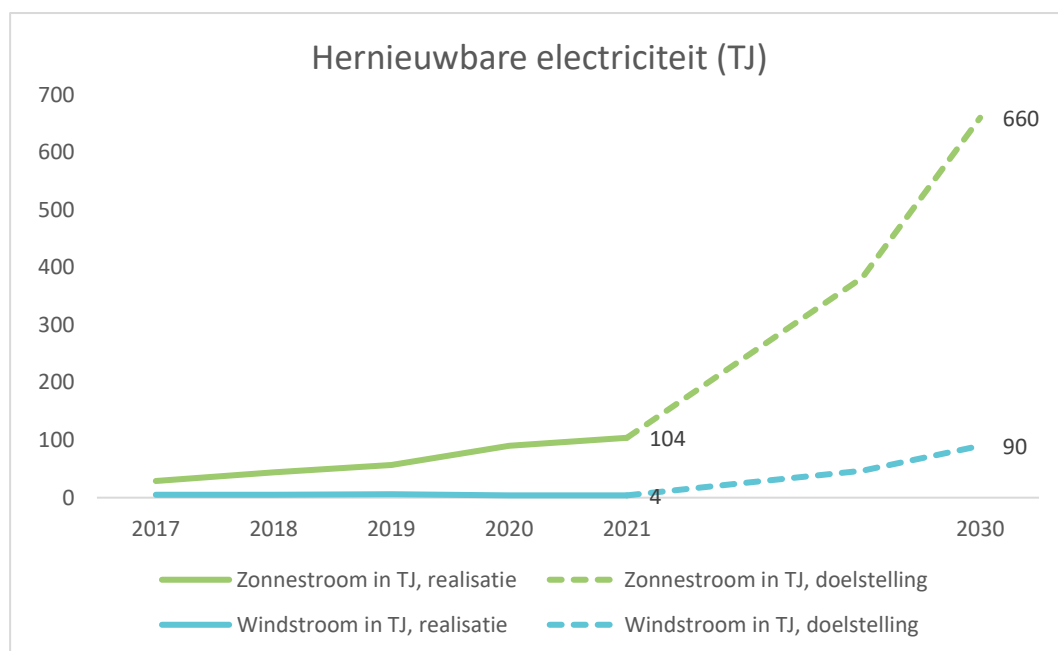
Opvallend is dat met name Datacenters voor een hoger elektraverbruik zorgen en dat de sector publieke dienstverlening het verbruik aanzienlijk heeft verminderd.

Daling CO ₂ uitstoot	Verbruik	CO ₂ -emissiefactor
Elektriciteit uitgesplitst in verbruik en impact van de emissiefactor		
Wonen: Huur	4%	96%
Wonen: Koop	-4%	104%

Werken: Overheid	50%	50%
Werken: Onderwijs	35%	65%
Werken: Zorg	8%	92%
Werken: Cultuur	34%	66%
Werken: Overige publieke dienstverlening	51%	49%
Werken: Commerciële dienstverlening	16%	84%
Werken: Datacenters	-155%	255%
Werken: Industrie	-7%	107%
Werken: Landbouw	71%	29%

Gemeente Haarlem heeft op 10 december 2020 aan de commissie beheer het actieplan schone energie gepresenteerd ([2020/0891686](https://www.haarlem.nl/document/2020/0891686)). Het actieplan gaat uit van een totale opwek door zon en wind van 750 Tj in 2030.

De onderstaande grafiek maakt de historische ontwikkeling van hernieuwbare zonnestroom en windenergie (in TJ) inzichtelijk, en de opgave richting 2030 zoals die gepresenteerd is in het actieplan schone energie. In 2020 vlakt de stijging van zonnestroom wat af. Dit is tegen verwachting, want er werd vanuit gegaan dat de groei zich exponentieel door zou zetten. De afvlakking kan te maken hebben met de onzekere periode en lockdowns in 2020 door de Coronacrisis.

Ketenverantwoordelijkheid – Circulaire economie

Het transitiepad Ketenverantwoordelijkheid gaat over de CO₂-uitstoot in de keten door de aanschaf van o.a. producten en diensten door de gemeentelijke organisatie, bewoners, bedrijven en instellingen. Bij de productie van goederen wordt er CO₂ uitgestoten en vastgelegd in een product die meestal weer vrijkomen bij afdanking van de goederen.

In de eerste vier transitiepaden zit de CO₂-uitstoot in de gemeente door het gebruik van energie van aardgas, elektriciteit en motorbrandstoffen. Dit is reeds goed inzichtelijk, zoals is weergegeven in voorgaande paragrafen. Voor het vijfde transitiepad Ketenverantwoordelijk is de CO₂ uitstoot nog niet inzichtelijk. Er is vooralsnog geen universeel geaccepteerde methodiek voor het meten van de circulaire economie. Met alleen energietransitie (transitiepad 1-4) bereikt de wereld volgens het Circularity Gap report 2021 hooguit 15% van wat er in 2015 in het Parijs-akkoord is afgesproken. De overige 85% moet komen uit een circulaire economie. Het in beeld brengen van de CO₂ uitstoot door

de ketenverantwoordelijkheid is nieuw voor Haarlem. Komende periode zal ingezet worden om de circulaire economie meer inzichtelijk te maken.

Circulair inkopen en opdrachtgeverschap

De gemeente Haarlem heeft, samen met andere gemeenten in de Metropoolregio Amsterdam, de ambitie om in 2025 50% circulair in te kopen. In 2019 was er 37,2% circulair ingekocht, in 2020 was dit 40,3%. De cijfers over 2021 zullen in het najaar bekend zijn. Het percentage is gebaseerd op de meetmethode Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap welke binnen de MRA is ontwikkeld. In deze meetmethode wordt het inkoopproces doorgelicht. Dit betekent hier vooral elementen van het proces meewegen (marktconsultatie, uitvraag, contract en borging). Om het ambitieniveau in 2025 te behalen zal conform deze meetmethode ook de impact moeten worden geformuleerd.

Verdieping: de gemeentelijke organisatie

CO₂ prestatieladder

Deze paragraaf beschrijft de CO₂ -uitstoot als gevolg van activiteiten van de gemeentelijke organisatie Haarlem, waarvan het energiegebruik ook deels plaatsvindt buiten Haarlem. Deze informatie volgt uit de CO₂-prestatieladder en ziet toe op duurzame bedrijfsvoering en inkoop van de organisatie. De CO₂-Prestatieladder is een instrument dat bedrijven en overheden helpt om hun CO₂-uitstoot en de kosten te verlagen.

De CO₂-Prestatieladder kent vier invalshoeken: 1) inzicht in de CO₂ uitstoot van de organisatie, 2) de ambitie CO₂-reductie, 3) wijze waarop in- en extern gecommuniceerd wordt over CO₂ uitstoot en CO₂-reductie, en 4) deelname aan initiatieven om CO₂ te reduceren in de sector en/of keten. De CO₂-Prestatieladder bestaat uit 5 niveaus. De gemeentelijke organisatie is gecertificeerd op niveau 3. Tot en met het derde niveau gaat de organisatie zelf aan de slag via allerlei projecten om de CO₂-uitstoot van de organisatie inzichtelijk te krijgen en vervolgens omlaag te krijgen. Bij niveau 4 en 5 wordt er verder gekeken dan de eigen organisatie, dan wordt er ook gekeken naar de invloed en actie die ondernomen wordt in de keten en met ketenpartners.

Halfjaarlijks wordt de CO₂-uitstoot in kaart gebracht zodat hierop gestuurd kan worden. Jaarlijks vindt er een verplichte directiebeoordeling plaats. Vanaf 2018 was een jaarlijkse daling te zien tot het jaar 2020, (2018: 1.605 ton CO₂, 2019: 1.564 ton CO₂, 2020: 1.444 ton CO₂). Vervolgens is er na het jaar 2020 een stijging zichtbaar. In 2021 was de totale emissie van de gemeentelijke organisatie 1.570 ton CO₂.

Jaarlijkse voortgang

De gemeente beschrijft in een plan van aanpak welke maatregelen er in de komende jaren worden uitgevoerd. Deze zullen er samen voor zorgen dat de gemeente Haarlem 35% CO₂ zal reduceren in 2025 ten opzichte van 2018. Het daadwerkelijke resultaat is op totaal niveau -2,2% in 2021 ten opzichte van 2018.

De zeer grote reductie op de CO₂ emissie in 2020 is volledig te wijten aan de maatregelen ten gevolge van de corona pandemie, door het thuiswerken was de bezetting op de locaties veel lager en daarmee ook het energieverbruik. Ook de weersinvloeden kunnen een rol spelen wat van invloed is op een eenduidige analyse. Er wordt nog nader onderzocht waar de stijging in 2021 ten opzichte van 2020 door wordt veroorzaakt.

Toekomstige maatregelen

Voor 2022 en verder ligt de focus met name op het vastgoed van de gemeente, omdat hier de meeste uitstoot vandaan komt. Vanaf 2022 worden er structurele maatregelen genomen in de

vastgoedportefeuille volgens de door de raad gewenste prioritering. Er is nog geen stappenplan om naar certificering op trede 4 en 5 te komen.

Verbonden partijen

Ten behoeve van het jaarverslag 2021 is er een uitvraag geweest naar alle verbonden partijen aangaande Duurzaamheid. In het jaarverslag 2021 zijn de resultaten per verbonden partij opgenomen.

De uitvraag naar duurzaamheid van de Haarlemse Verbonden Partijen is als vast onderdeel opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). In een jaarverslag wordt verantwoording afgelegd aan de raad over de realisatie van beleidsvoornemens. Hierdoor is naast de bestaande uitvraag die zich richt op de realisatie, ten behoeve van aansluiting, een uitvraag van de beleidsvoornemens nodig.

Er is in 2021, bij de jaarrekening 2020, gestart met een inventarisatie over duurzaamheid. Hierbij is aan deze partijen gevraagd om informatie aan te leveren met betrekking tot CO₂ prestatieladdercertificering, het voornemen tot certificering en CO₂ uitstoot (indien gecertificeerd), doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en al behaalde resultaten op dit vlak.

Het thema duurzaamheid en energietransitie krijgt aandacht bij alle Haarlemse verbonden partijen, dit in meer of mindere mate afhankelijk van de aard van de activiteiten en doelstelling van de partij. De meeste verbonden partijen hebben maatregelen in het kader van duurzaamheid en/of verschillende energiebesparende maatregelen getroffen, maar zijn niet gecertificeerd via de CO₂ prestatieladder noch hebben ze de kwantitatieve impact in termen van CO₂-reductie inzichtelijk. Spaarnelanden is tot dusver de enige partij die gecertificeerd is op de CO₂ prestatieladder (trede 5). Cocus en SRO geven aan de intentie te hebben zich te laten certificeren, andere verbonden partijen hebben deze intentie niet. De Parnassiagroep geeft aan hiermee bezig te zijn.

Een aantal verbonden partijen geeft aan een andere duurzaamheidscertificering behaald te hebben. Voorbeelden hiervan zijn Hart, de Toneelschuur, Bibliotheek Zuid-Kennemerland en Frans Hals Museum (Green Key, gouden status).

Zorgbalans geeft aan te werken aan een CO₂ Routekaart met als doel CO₂ reductie, en het Patronaat brengt middels de milieubarometer de CO₂ uitstoot met terugwerkende kracht in beeld.

Anderzijds zijn er ook verbonden partijen die zie nog aan het oriënteren zijn en/of het voornemen hebben om een duurzaamheidscertificaat te behalen, Stichting Arkin is bijvoorbeeld voornemens de Green Key gouden status te behalen aan de hand van de MPZ Milieuthermometer Zorg.

Motie 'Ook verbonden partijen ondernemen maatschappelijk verantwoord en duurzaam circulair' (2021/0645349)

De raad heeft tijdens de bespreking van de Nota Verbonden Partijen op 25 november 2021 de motie 'Ook verbonden partijen ondernemen maatschappelijk verantwoord en duurzaam circulair' (2021/0645349), aangenomen om verbonden partijen aan te sporen om ook in ecologische en sociale zin een positieve bijdrage aan Haarlem te leveren. In deze motie wordt opgeroepen om in overleg met alle betrokken verbonden partijen te komen met een inventarisatie van de stad van zaken op het gebied van maatschappelijk verantwoord en duurzaam circulair ondernemen.

Er afgesproken dat er (per begroting 2023) aanvullend gerapporteerd wordt over de volgende thema's:

o	MVO beleid;	o	Duurzaamheidsbeleid;
o	Diversiteitsbeleid;	o	Circulariteitsbeleid;
o	Sociale Toegankelijkheid;	o	Certificering (CO ₂ -prestatieladder)

Op basis van o.a. de jaarverslagen 2021 van de verbonden partijen, is een beeld gevormd over hetgeen de verbonden partijen ondernemen op het gebied van de bovenstaande thema's. Op basis van deze documenten is zichtbaar dat het merendeel van de verbonden partijen bewust is van het belang van maatschappelijk verantwoord ondernemen en een duurzame bedrijfsvoering, de wijze waarop en de focus varieert. Zo geven Werkpas Holding en Paswerk aan dat er een maatschappelijke impact gemaakt wordt door mensen perspectief te bieden op verdere ontwikkeling en werk. BNG geeft aan een aantoonbare maatschappelijke impact te willen maken, hiervoor worden de Sustainable Development Goals (SDG's) gebruikt als uitgangspunt. Door de ligging in de stad geeft Spaarnelanden aan een directe maatschappelijke impact te hebben waarbij wordt ingezet op een duurzame omgeving, belangrijke thema's zijn daarbij circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit en duurzame mobiliteit. Recreatieschap Spaarnwoude heeft door de ligging en het gebruik van het gebied een direct maatschappelijke impact, en geeft dan ook aan in te zetten op sociaal-maatschappelijke meerwaarden, duurzaamheid, natuurinclusiviteit, klimaatadaptatie en circulariteit. Ook SRO geeft aan dat er door het opereren in de maatschappij nadrukkelijk aandacht is voor maatschappelijke betrokkenheid waarbij wordt aangegeven dat duurzaamheid en de opgestelde duurzaamheidsstrategie een belangrijk thema is. SRO heeft de ambitie gesteld om in 2040 netto positief te zijn, maar SRO richt zich ook op andere duurzaamheidsthema's zoals circulair, aardgasvrij en klimaatbestendig in 2030.

Naast ambities, beleid en doelstellingen, wordt er door een aantal verbonden partijen enkele concrete voorbeelden gegeven van een duurzame bedrijfsvoering, voorbeelden hiervan zijn het verduurzamen van panden door LED, klimaatsystemen en/of dakbedekking. Verder wordt er circulair ingekocht door enkele verbonden partijen.

Een aantal van de verbonden partijen benadrukt, in het kader van diversiteit en sociale toegankelijkheid, dat de medewerkers van de organisatie een afspiegeling dienen te vormen van de maatschappij (VRK, NH archief en Alliander). SRO geeft aan gestart te zijn met een beleid voor diversiteit en inclusiviteit. Verder geven enkele verbonden partijen aan aandacht te hebben voor duurzame inzetbaarheid van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Recreatieschap Spaarnwoude, Spaarnelanden, Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio West Kennemerland en Werkpas).

De gemeente zal, waar relevant, duurzaamheid aan de orde stellen is gesprekken met de verbonden partijen.

Duurzaamheid begrotingsinstrumenten

De duurzaamheidsbegroting is een samenstel van een begrotingsdocument en -instrumenten ten bate effectief en kostenefficiënt klimaatbeleid. De gemeente Haarlem gaat met deze begroting zichtbaar verder dan veel andere gemeenten. De gemeente beoogt duurzaamheid te versleutelen in de haarvaten van de beleids-, investerings- en besluitvormingsprocessen van de gemeente via onder andere het opnemen van de duurzaamheidsparagraaf in bestuurlijke nota's, door klimaatinvesteringen te versnellen via het Revolverend Fonds Energiebesparing (RFE) en de stelpost Duurzaamheid, en vooral ook door een objectieve klimaatmonitoring en verantwoording in het voorliggende document. In deze paragraaf wordt kort stilgestaan bij bovengenoemde instrumenten.

Duurzaamheid in bestuurlijke besluitvorming. Om de CO₂-uitstoot van de gemeente Haarlem verder terug te dringen, is het noodzakelijk om in elk project waar van toepassing en bij nieuw beleid de impact op de duurzaamheidsdoelstellingen van Haarlem inzichtelijk te maken. Vanaf 1 maart 2022 wordt om deze reden een duurzaamheidsargument opgenomen in bestuurlijke nota's. In deze paragraaf wordt de impact op de duurzaamheidsdoelstellingen Aardgasvrij 2040, Circulaire stad 2040 en Klimaatbestendig 2050, zowel negatief als positief, van het nieuwe beleid, voorstel of project

beschreven. De opsteller dient minimaal beschrijvend en waar mogelijk cijfermatig te onderbouwen wat de impact op de duurzaamheidsdoelstellingen is.

Begin juli 2022 is een eerste kleine evaluatie uitgevoerd om na te gaan hoe men invulling geeft aan het duurzaamheidsargument. Om een beeld te kunnen vormen over de tot dusver opgestelde duurzaamheidsargumenten, zijn er 13 bestuurlijke nota's bekeken waar dit argument in was opgenomen, opgesteld over de periode 1 maart tot eind juni. In het duurzaamheidsargument wordt verwacht een onderbouwing op te nemen wat de impact is van het beleid/voorstel/project op duurzaamheid, dit moet minimaal beschrijvend en waar mogelijk cijfermatig. Vooralsnog wordt er veelal beschreven in het duurzaamheidsargument wat men voornemens is te doen in het kader van duurzaamheid, onderzoeken worden gestart om te bepalen welke verduurzamings-mogelijkheden en/of circulaire maatregelen haalbaar zijn en meegenomen worden in het project. Andere duurzaamheidsargumenten geven wel al concreter inzicht in hetgeen men voornemens is te ondernemen in het kader van duurzaamheid, hierbij kan o.a. gedacht worden aan het inzichtelijk maken van CO₂ uitstoot, de keuze voor een duurzamere optie en het opzoeken van lokale samenwerking om gehuurd meubilair en/of tweedehands spullen te regelen (circulariteit). Soms worden de groenparagraaf en het duurzaamheidsargument gecombineerd. Opvallend is verder dat er veelal wordt ingegaan op één van de thema's van de duurzaamheid, bijvoorbeeld klimaatadaptatie, maar dat vervolgens niet in wordt gegaan op de andere thema's zoals de energietransitie en circulariteit.

Kortom, deze eerste kleinschalige evaluatie laat zien dat het duurzaamheidsargument wordt ingevuld, soms cijfermatig, maar vooralsnog voornamelijk beschrijvend. Er wordt pas sinds enkele maanden gevraagd naar het duurzaamheidsargument, de organisatie is daarom nog lerende. Er wordt ondersteuning geboden aan de organisatie door het geven van presentaties over het duurzaamheidsargument en door het opstarten van een leerlijn Duurzaamheid.

Duurzaamheid meewegen in investeringen. Voor een goede integrale afweging en om te kunnen sturen op kosten efficiëntie van maatregelen is het nodig om te weten waar een euro de grootste bijdrage aan het behalen van de beleidsdoelen biedt. Duurzaamheid dient verweven te zijn in o.a. (nieuwe) investeringsvoorstellen middels inzicht in CO₂-reductie. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door het opnemen van een duurzaamheidsratio (CO₂/€). Inzicht in deze duurzaamheidsratio geeft de mogelijkheid om de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed te prioriteren op basis van de mate van de te verwachten CO₂-besparing per te investeren euro ([2021/570677](#)).

Stelpost Duurzaamheid. In de programmabegroting 2022 is invulling gegeven aan de wens om hogere kosten voor duurzaamheid in investering te faciliteren met de Stelpost Duurzaamheid. De ratio hierachter is dat in de praktijk is gebleken dat investeringen, wanneer deze worden aangedragen voor het Investeringsplan, vaak nog niet zo ver zijn uitgewerkt om al een duurzaamheidseffect te kunnen doorrekenen. Dit terwijl duurzaamheidsmaatregelen vaak wel een aanvankelijk hogere investering vragen, die op langere termijn wordt terug verdiend door directe besparingen, milieuvoordeel, een langere levensduur en/of een restwaarde hebben aan het eind van de levensduur. Wanneer in een later stadium in de uitwerking van de plannen deze kosten wel in beeld zijn, komt het voor dat hier geen ruimte (meer) voor is. Voor dergelijke situaties is de Stelpost Duurzaamheid.

	2023	2024	2025	2026	2027
Stelpost Duurzaamheid	250	500	750	1.000	2.000

Revolverend Fonds Energiebesparing. Er is een revolverend fonds energiebesparing (RFE) ingesteld om tegemoet te komen aan het langetermijnperspectief en belemmeringen weg te nemen om

renderende investeringen in duurzaamheid te doen. Het RFE kan inzet worden indien het een “verduurzamingscomponent” van de investering betreft in het kader van energiebesparing, waarbij alle energiebronnen in aanmerking komen.

Het RFE kan mogelijk faciliterend optreden om de verduurzamingsopgave te versnellen. Door het vormen van een reserve voor duurzaamheidsinvesteringen wordt ervoor gezorgd dat er dekking is voor investeringen waarbij de voordelen op een later moment in de tijd zitten of waarbij eventuele nadelen naar voren treden.

	2023	2024	2025	2026	2027
Reserve Energiebesparing					
Toevoeging					
<i>Straatverlichting</i>	182	182	182	182	182
Onttrekking					
	0	0	0	0	0
Eindstand per 01/01	546	728	910	1.092	1.274

In het coalitieprogramma is opgenomen dat het gemeentelijk vastgoed verduurzaamd zal worden. Er is een krediet van € 9,0 miljoen verleend ([2021/570677](#)). De kapitaallasten behorende bij het krediet van € 9,0 miljoen worden niet onttrokken uit het RFE, maar de te realiseren besparingen worden hier wel aan toegevoegd, om zo verdere verduurzaming in de toekomst mogelijk te maken.

Doorontwikkeling van de duurzaamheidsbegroting

Er zijn al veel stappen zijn gezet op verschillende niveaus op het gebied van duurzaamheid, zoals in beleid en in processen, hierdoor ligt er een goede basis. Voor de komende tijd ligt er nog een opgave om de overige thema's van duurzaamheid uit te werken. De duurzaamheidsbegroting zal dan ook constant in ontwikkeling blijven.

Onderstaand raamwerk presenteert de opgaven voor de komende periode, verdeeld over de strategische fasen van de begrotingscyclus.

1) Duurzaamheidsbegroting: uitvoering, monitoring en verantwoording

De duurzaamheids-begroting geeft een objectief beeld van de voortgang van de energietransitie en de CO₂ uitstoot. Er wordt aangesloten bij de RWS Klimaatmonitor en deze data wordt verwerkt in 'Haarlem in Cijfers'. Het doel is om de implementatie van maatregelen en geboekte voortgang te

Fase	Ambities
1) Duurzaamheidsbegroting: uitvoering, monitoring en verantwoording	De Duurzaamheidsbegroting geeft een objectief beeld van de voortgang richting duurzaamheidsdoelstellingen. Duurzaamheidsbegroting als vast onderdeel in de Programmabegroting - Monitoren en duiden voortgang energietransitie en CO₂ uitstoot (uit de klimaatmonitor) - Monitoren middels indicatoren <i>Haarlem in Cijfers 'Duurzaamheid'</i> Monitoren besluitvorming, implementatie van de maatregelen en voortgang
2) Strategische planning en raamwerk	Duurzaamheid wordt als belangrijk afwegingscriterium meegenomen in beleids- en investeringsbeslissingen - Nieuw beleid: Inzichtelijk maken van de bijdrage aan duurzaamheidsdoelstelling om CO₂ te reduceren en hoe dit te monitoren - Nieuwe investeringsbeslissingen: Duurzaamheidsratio als kengetal (CO₂/€) - Processen: o.a. door duurzaamheidsargument in bestuurlijke nota's, en integreren in procesopdrachten - P&C cyclus: Integratie doelstellingen en indicatoren - Duurzaamheidstoets team adviseert i.h.k.v. duurzaamheidsthema's Uitvoering MRA roadmap circulair inkopen (50% circulair inkopen 2025) CO₂ prestatieladder: gecertificeerd zijn op trede 5 in 2025 Transitiepaden uit de Routekaart koppelen aan portefeuillehouders Verbonden partijen: het meenemen van duurzaamheid in afspraken (contracten, DDO's, verantwoording)
3) Begrotingsvoorbereiding, doorontwikkeling van de duurzaamheidsbegroting	Duurzaamheidsbegroting doorontwikkelen: - Circulariteit meetbaar maken en indicatoren definiëren - Mogelijkheden onderzoek naar integreren van landelijke monitor brede welvaart (CBS) - Consistente CO₂-rekenregels en kengetallen Haarlem in cijfers herindelen en verrijken met indicatoren i.h.k.v. circulariteit, brede welvaart Gezamenlijk de mogelijkheden verkennen om directe en indirecte uitstoot in de keten ten benutte van de circulaire economie te berekenen. Mogelijke denkrichtingen: inzichtelijk maken van koolstofbudget, netto-nul, afvalstromen, groenbalans/biodiversiteit. Revolverend Fonds Energiebesparing (RFE) en Stelpost Duurzaamheid faciliteren en ondersteunen duurzaamheidsmaatregelen In beeld brengen aanvullende maatregelen binnen de energietransitie om de doelstelling van 60 % Co2 reductie in 2030 te halen

monitoren.

2) Strategische planning en raamwerk

De intentie is om duurzaamheid(smaatregelen) te verankeren in de strategische planning van het proces, en om duurzaamheid in te bedden in de organisatie. Het doel hiervan is dat duurzaamheid wordt meegenomen als afwegingscriterium in besluitvorming. Dit wordt onder andere beoogd door het een plek te geven in nieuw beleid, nieuwe investeringsbeslissingen en in processen. Daarnaast wordt er gekeken naar de eigen organisatie door circulair in te kopen en door stappen te zetten op de CO₂ prestatieladder, waarvoor het doel gesteld is om op de hoogste trede (5) gecertificeerd te zijn in 2025. Verder wordt er gekeken naar de mogelijkheden om Verbonden Partijen aan te sporen om een positieve bijdrage te leveren op het gebied van Duurzaamheid in Haarlem.

3) Begrotingsvoorbereiding, doorontwikkeling van de duurzaamheidsbegroting

Haarlem heeft met de duurzaamheidsdoelstellingen Aardgasvrij 2040, Circulaire stad 2040 en Klimaatbestendig 2050 een duidelijk doel voor zichzelf gesteld. Om de voortgang op deze doelstellingen te monitoren, wordt de duurzaamheidsbegroting doorontwikkeld. Het behalen van de doelstellingen van Aardgasvrij in 2040 is goed meetbaar, echter zijn de mate van circulariteit in 2040 en klimaatbestendig in 2050 vooralsnog onvoldoende meetbaar. Haarlem zal in de komende periode in samenwerking met (landelijke) partijen zich inzetten om dit meetbaar te maken.

Inzicht in (de uitstoot in) de circulaire economie

Het Circularity Gap report 2021 geeft aan dat 85% van wat er in 2015 in het Parijs-akkoord is afgesproken uit de circulaire economie moet komen. Dit is het grootste, maar ook het moeilijkst meetbare gebied. Om dit inzichtelijk te maken kan Haarlem overwegen om aan te sluiten bij landelijke en/of Europese bewegingen zoals het koolstofbudget, de netto-nul methodiek en/of het navolgen van afvalstromen. Een koolstofbudget is een gelimiteerde hoeveelheid CO₂ die de gemeentelijke organisatie, bewoners, bedrijven en instellingen in totaal mogen uitstoten. Netto-nul betekent dat de totale uitstoot van broeikasgassen van de gemeentelijke organisatie, bewoners, bedrijven en instellingen gelijk is aan de uitstoot die ze uit het milieu verwijderen. Haarlem onderzoekt nog wat de best passende methode is.

Brede welvaart

In het coalitieakkoord 'Actie!' is de ontwikkelopdracht meegegeven dat het doel is om aan het einde van de periode brede welvaart volledig te integreren in de reguliere begroting. Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden, waarbij het o.a. gaat om zaken zoals gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. In brede welvaart staat centraal dat er naast een financieel-economische dimensie, ook een sociaal-maatschappelijke en ecologische dimensie is. Het college stelt voor om dit thema gezamenlijk te verkennen, waarbij de thema's uit het coalitieakkoord bepalend zijn voor de te ondernemen stappen.

Vorig jaar is bij de bespreking over de Kadernota met als onderdeel daarvan de duurzaamheidsbegroting, de motie 'Duurzaamheidsbegroting' aangenomen met als doel de duurzaamheidsbegroting te verbreden. Met de huidige duurzaamheidsbegroting en het daarin opgenomen Raamwerk worden de eerste stappen al gezet. Bij de Kadernota 2024 zal een voorstel gepresenteerd worden om invulling te geven aan (de strekking van) de motie.

In de komende periode wil het college graag in gesprek met de raad over de ontwikkelopgave van de duurzaamheidsbegroting.

Besluit:

Met betrekking tot de **duurzaamheidsbegroting**:

- a. in te stemmen met het ondernemen van de hierin opgenomen activiteiten en opgaven als afgeleide van landelijke normering in het kader van duurzaamheid (paragraaf 1.10).

DEEL 2 PROGRAMMAS

2.1 Inleiding programma's

In dit deel van de programmabegroting wordt het beleid voor 2023 toegelicht. De opbouw van de programmateksten volgt een vaste structuur die hieronder wordt verklaard.

Allereerst zijn de zeven programma's gegroepeerd in drie clusters: Sociaal, Fysiek en Burger en bestuur. Elk cluster begint met een clustertekst waarin de context van het cluster wordt gegeven, de onderliggende programma's worden benoemd en de hoofdkoers van het cluster wordt toegelicht. Ook staan hier standaard lopende zaken en belangrijke ontwikkelingen binnen het cluster en de onderliggende programma's.

Vervolgens worden de onderliggende programma's verder uitgediept volgens de volgende indeling:

- Een overzicht van de handelende commissies (raad), portefeuilles (bestuur) en afdelingen (ambtelijk);
- De doelenboom. Deze brengt de samenhang in beeld tussen de programmadoelstelling, de beleidsvelden en de hieraan gekoppelde doelen en prestaties en bijbehorende producten;
- De programmadoelstelling;
- De kaderstellende beleidsnota's. Deze zijn (vrijwel) allemaal voorzien van de corresponderende nummers uit het Bestuurlijk Informatie Systeem (BIS) en daarmee in het pdf-document via een link te openen;
- De beleidsvelden. Per beleidsveld worden de doelen omschreven (wat willen we bereiken), de prestaties die Haarlem nastreeft (wat gaan we ervoor doen) en de bijbehorende effect- en prestatie-indicatoren. Hierbij worden de verbonden partijen genoemd die bijdragen aan het doel of de prestatie. Deze kunnen in het pdf-document aangeklikt worden voor meer informatie in de [paragraaf 3.6](#) Verbonden partijen;
- De financiën van het programma.

Doelen, prestaties en bijbehorende indicatoren zijn overzichtelijk in een schema (de doelenboom) gepresenteerd. Effectindicatoren hebben betrekking op doelen. Prestatie-indicatoren hebben betrekking op prestaties. R/S in de tabel staat voor resultaten uit voorgaande realisatiejaren en streefwaarden voor komende jaren. Bij nieuwe indicatoren waarbij nog geen nulmeting voor handen is, is aangegeven dat nulmeting nog plaats moet vinden en dat de streefwaarden daarom nog een (ruwe) inschatting zijn.

In navolging van de aanbevelingen van de Duisenberg Light methode op de jaarstukken 2019 zijn in [bijlage 5.5](#) toelichtingen opgenomen waarom voor sommige doelen en prestaties geen indicator geformuleerd is. Hierin is ook opgenomen hoeveel doelen en prestaties geen indicator hebben en een vergelijking met indicatoren uit de begroting 2022, 2021 en 2020.

Landelijk verplichte indicatoren (BZK)

Naast de door gemeente Haarlem zelf geformuleerde indicatoren zijn ook de landelijk verplichte indicatoren opgenomen onder de verschillende programma's, daar waar deze het beste tot hun recht komen. Deze indicatoren zijn herkenbaar aan de toevoeging 'BZK' (naar het ministerie dat dit heeft opgesteld). Ook is een link in het pdf-document opgenomen naar het dashboard van '[Waar staat je gemeente](#)', waarop deze indicatoren voor alle gemeenten zijn gepubliceerd. Via dit dashboard kunnen online vergelijkingen worden gemaakt met andere gemeenten of landelijke cijfers. De belangrijkste vergelijkingen zijn ook opgenomen in bijlage [5.4 Benchmark indicatoren](#). Hier is Haarlem in grafieken weergegeven ten opzichte van vergelijkbare gemeenten en Nederland. De verplichte indicatoren worden op het online dashboard met regelmaat geactualiseerd of met terugwerkende kracht gecorrigeerd. Het is zodoende mogelijk dat deze indicatoren in deze begroting afwijken van de actuele situatie op het dashboard. In deze programmabegroting zijn deze indicatoren

opgenomen, zoals deze op 1 augustus 2020 op het dashboard zijn gepubliceerd. In deze begroting zijn alleen cijfers voor hele jaren opgenomen, terwijl op het dashboard soms ook halfjaarcijfers worden gepubliceerd.

Inwonerspeiling

Gemeente Haarlem voert aan het eind van elk kalenderjaar onderzoek uit onder inwoners waarbij hun mening wordt gevraagd over verschillende onderwerpen. Doordat veel van deze vragen meerdere jaren worden herhaald kunnen trends in de tijd worden onderscheiden. Daarmee zijn deze uitkomsten bruikbaar als indicator in begroting en jaarverslag. Alle uitkomsten van dit onderzoek worden gepubliceerd op het platform [Haarlem in Cijfers](#), onder de tegel 'Inwonerspeiling'. Dit betreft een openbare gegevensbron die naast medewerkers van de gemeente en ingewijden ook door inwoners en andere geïnteresseerden geraadpleegd wordt.

Nieuw in deze begroting

Verband tussen doelen, prestaties en middelen (producten)

De raad heeft meerdere malen aangegeven dat zij meer inzicht wenst in de samenhang tussen , doelen, prestaties en middelen, onder andere bij monde van de Duisenbergrapporteurs. Het college heeft toegezegd om de productenraming onderdeel te maken van de doelenbomen om zo het inzicht voor de raad te vergroten.

Aan de hand van de productenraming zijn in deze begroting de verschillende producten op beleidsveldniveau toegevoegd aan de doelenboom van het desbetreffende programma (inclusief saldo van de baten en lasten).

Zoals in eerdere reacties aangegeven is er geen lineair verband tussen de prestaties en producten. Daarom is gezocht naar de best passende samenhang tussen producten en prestaties. Hierbij is gekozen om de volledige productenraming te koppelen aan prestaties en zijn alle producten nu in de doelenbomen verwerkt. Het kan voorkomen dat een product is gekoppeld aan meerdere prestaties. In dat geval wordt het totaal saldo van het product tussen haakjes weergegeven.

Om duidelijk te maken waarom een lineair verband tussen product en prestatie in veel gevallen ontbreekt, volgen hieronder enkele voorbeelden uit verschillende programma's.

In Programma 1 is de prestatie "uitvoeren onderwijskansenbeleid" gericht op het uitvoeren van de nota onderwijskansenbeleid die gaat over het creëren van gelijke kansen voor alle kinderen op het gebied van onderwijs. In dit product worden ook de kosten voor bijvoorbeeld leerlingenvervoer meegenomen terwijl deze kosten geen directe relatie hebben met het uitvoeren van de prestatie. Het product '1301 Sociale basis' valt onder programma 1, maar een deel van deze middelen wordt ingezet voor uitvoering van prestaties in programma 3 bijvoorbeeld prestatie "het ondersteunen en bemiddelen naar participeren in de samenleving".

In programma 4 is het product erfgoed gekoppeld aan de prestatie "Opstellen van integraal omgevingsbeleid, visies en plannen o.b.v. richtlijn duurzame stedenbouw" omdat er geen andere passende prestatie is die verband houdt met erfgoed. De kosten binnen dit product zijn voornamelijk kosten voor inzet personeel en overige kosten monumenten en archeologie.

In programma 6 wordt product '6303 Handhaving en overig' gekoppeld aan prestaties inzake inzet handhaving maar binnen die producten horen ook de kosten voor bijvoorbeeld kermissen en weekmarkten.

Binnen alle programma's is sprake van dergelijke voorbeelden waarbij producten zijn gehangen aan prestaties die geen één-op-één relatie hebben ofwel waar de samenhang tussen product en prestatie

wel bestaat maar het product een grote diversiteit aan kosten kent waardoor de informatiewaarde beperkt is.

Opknippen beleidsveld Onderwijs en Sport

Op verzoek van de raad is het beleidsveld Onderwijs en Sport opgeknipt in twee beleidsvelden: 1.1 Onderwijs en 1.2 Sport. Het programma Maatschappelijke participatie bestaat daarmee uit 3 beleidsvelden.

Wijziging indicator

Zoals aangegeven in de jaarstukken 2021 vervalt de effect-indicator "Gemiddelde energie-index corporatiewoningen (Corporaties)" (beleidsveld 4.1). In deze begroting is hiervoor een nieuwe indicator opgenomen: "Vermogen zonnepanelen (in Terrajoule) woningen woningcorporaties".

Ontwikkelopgave komende periode

De komende periode zal gekeken worden welke aanpassingen op het programmadeel nodig zijn om ook hierin invulling te geven aan de ambities van het coalitieakkoord Actie! Op verzoek van de raad zal eind november een conferentie worden georganiseerd over de indeling en indicatoren in de begroting. Tegelijkertijd wordt onderzocht hoe de programma's binnen het fysiek domein beter aan kunnen sluiten op de ambities uit de Omgevingsvisie. De input uit deze trajecten komt samen in een voorstel wat het college voor het einde van het jaar aan de raad aanbiedt.

CLUSTER SOCIAAL

Inleiding en context

Het cluster Sociaal gaat over de brede ondersteuning van kinderen, jeugdigen, volwassenen en ouderen. Deze ondersteuning kan bestaan uit jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning, opvang wonen en herstel, participatie, werk, inkomensondersteuning, armoedebestrijding en schulddienstverlening.

In het coalitieakkoord 2022-2026 staat: 'We leven in een tijd met meerdere crises. Wonen, energie en klimaat strijden om voorrang in onze maatschappelijke opgaven. Kansenongelijkheid in de samenleving maakt deze crises dieper en breder.' Voor het sociaal domein betekent dit dat de gemeente ondersteuning organiseert voor alle Haarlemmers die dat nodig hebben om mee te kunnen doen in de samenleving.

Dat betekent dat het college zich inzet voor een goede start van kinderen, jongeren en ook nieuwkomers. Dit gebeurt in de vorm van onderwijs zodat zij het beste uit zichzelf kunnen halen en hun vaardigheden optimaal kunnen ontwikkelen. Het verminderen en/of wegwerken van leervertragingen op school als gevolg van de coronacrisis hoort daarbij. Het betekent ook dat inwoners van Haarlem, laagdrempelig en passend ondersteuning kunnen vinden in hun directe omgeving en kunnen meedoen aan activiteiten die bijdragen aan hun welzijn of de leefbaarheid van de wijk. En het betekent dat met waardevol werk inwoners bijgedragen wordt aan een gevoel van eigenwaarde, eigen regie op het leven en dat er ruimte is voor ontmoetingen en een nuttige invulling van tijd.

Het college heeft de ambitie om de komende jaren het aantal bijstandsgerechtigden laag te houden en waar mogelijk de komende jaren verder te verlagen door meer mensen aan het werk te krijgen. De aandacht gaat daarbij uit naar intensivering van de jongerenaanpak, extra begeleiding voor gezinnen met kinderen, statushouders en op meer plaatsingen op garantiebannen voor mensen met een arbeidsbeperking. Tevens worden maatregelen genomen om de overgang van uitkering naar werk te versnellen.

De financiële tekorten op jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning zijn, zoals ook aangegeven in het coalitieakkoord, in de afgelopen jaren alleen maar toegenomen. Daarom stelt het college de komende jaren structureel extra geld beschikbaar. Met de aanstaande afronding van de regionale aanbesteding Jeugdhulp en de inmiddels gegunde lokale aanbesteding Gewoon in de Wijk verwacht het college positieve effecten op de kwaliteit van de zorg. Andere maatregelen worden nu niet overwogen.

Het verminderen van kansenongelijkheid betekent ook inzetten op een betere verbinding tussen het sociaal en het fysiek domein. Een gezonde leefomgeving verkleint immers gezondheidsverschillen.

Haarlemmers die moeten rondkomen van een laag inkomen kunnen een beroep doen op bijzondere bijstand. Het minimabeleid wordt verruimd naar 130% van de bijstandsnorm. Extra aandacht vraagt daarbij het bestrijden van energiearmoede, zowel met inkomensondersteuning, als het inzetten op energiebesparende maatregelen in samenwerking met het beleidsveld duurzaamheid. Extra aandacht is er ook voor kinderarmoede. Het college kiest hierbij voor een programmatische, integrale en concrete aanpak.

In Haarlem mag je zijn wie je bent. Haarlem is een inclusieve stad en zet in op het bevorderen van diversiteit bij zowel de gemeentelijke organisatie als partners in de stad. Een belangrijke opdracht voor de gemeente, het onderwijs en de sociale basis.

Onderliggende programma's

Het cluster Sociaal bestaat uit drie programma's:

Programma 1: Maatschappelijke participatie is gericht op zelfredzaam zijn en regie over het eigen leven hebben, een goede start, gelijke kansen in het onderwijs en het behalen van een start- en/of beroepskwalificatie, minder gezondheidsverschillen, sociale samenhang, het hebben van een netwerk en over advies en ondersteuning als iemand zelf minder regie heeft.

Programma 2: Ondersteuning en zorg is gericht op maatwerk op het gebied van voorzieningen voor jeugd en volwassenen. Die voorzieningen zorgen dat iedereen zoveel mogelijk mee kan doen in de samenleving vanuit eigen kracht. Waar nodig zijn er voorzieningen met verblijf.

Programma 3: Werk, inkomen en schulden is gericht op een tijdelijk financieel vangnet en toeleiding naar werk, scholing of participatie, om vanuit eigen kracht zelfredzaam te zijn in de samenleving. Haarlemmers met een minimum inkomen of met schulden worden ondersteund.

Hoofdkoers

Maatschappelijke participatie en Ondersteuning en zorg

Gewoon in de Wijk

2023 is het eerste jaar van de achtjarige afspraken met VanHier voor de opdracht Gewoon in de Wijk. Gewoon in de Wijk is een aanpak waarbij inwoners van Haarlem, laagdrempelig en passend ondersteuning kunnen vinden en kunnen meedoen aan activiteiten die bijdragen aan hun welzijn of de leefbaarheid van de wijk. Met een integrale opdracht voor de sociale basis, sociaal wijkteam, begeleiding en een vast budget wordt verder vorm gegeven aan de transformatie van het sociaal domein en is er een gedeelde verantwoordelijkheid van de gemeente en VanHier voor de kwaliteit van de ondersteuning en de kostenbeheersing. Een belangrijk onderdeel van de opdracht aan VanHier is het faciliteren, ondersteunen en stimuleren van bewonersinitiatieven die gericht zijn op ontmoeting. Zo worden er middelen en ruimte beschikbaar gesteld voor bewonersinitiatieven die gericht zijn op ontmoeting. Zo worden er meer middelen en ruimte beschikbaar gesteld voor bewonersinitiatieven; beleid opgesteld voor het gealloceerde budget voor vrijwilligersorganisaties zonder personeel en worden bewonersinitiatieven betrokken bij het opstellen van de wijkprogrammering.

Preventieakkoorden gezondheid

Het opstellen en uitvoering geven aan de gebiedsgerichte preventieakkoorden is onderdeel van het lopende gezondheidsbeleid en uitvoeringsplan 'Samen Gezond in Haarlem'. Naar verwachting is het preventieakkoord voor Haarlem Oost eind 2022 klaar en daarna volgen de andere gebieden.

Maatschappelijke opvang en Beschermd Wonen

De gemeente heeft de taak beschermd wonen te organiseren. Die taak is nu nog regionaal geregeld, met Haarlem als centrumgemeente. Decentralisatie naar de afzonderlijke gemeenten in de regio moet er voor zorgen dat gemeenten meer ruimte krijgen om zorg voor hun meest kwetsbare inwoners dichtbij en op maat te organiseren. Samenwerken met de regio is wel verplicht. De afspraken daarover tussen de gemeenten zijn al per januari 2022 gemaakt, maar de decentralisatie en het nieuwe verdeelmodel zijn uitgesteld naar 1 januari 2024. Haarlem blijft ook in 2023 centrumgemeente.

De druk op de maatschappelijke opvang blijft onverminderd groot. Het aantal mensen dat intensiever en langer gebruik maakt van de opvang neemt toe. Daarom wordt sterker ingezet op het voorkomen van dakloosheid door het gebruik van nieuwe methodieken, zoals de resourcemethodiek,

waarbij ingezet wordt op de mogelijkheden in het netwerk van de dakloze. Waar nodig worden inwoners begeleid om hun zelfredzaamheid te vergroten. Dit gebeurt zo snel als kan en in samenwerking met de wijkteams (VanHier).

De uitgangspunten van het beleidskader 'Opvang, Wonen en Herstel 2022 -2027' zijn 'inwoner centraal' en 'zo thuis mogelijk'. Deze uitgangspunten zijn leidend in de verwervingsstrategie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen. Een dialooggerichte aanbesteding moet leiden tot nieuwe overeenkomsten voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen die ingaan per 1 juli 2023. Het beoogde resultaat is dat, samen met de gecontracteerde zorgaanbieders, de beweging wordt gemaakt naar 'zo thuis mogelijk'. In 2023 wordt gestart met het lokaal uitvoeringsprogramma Opvang, Wonen en Herstel.

Mensen in de opvang kunnen onvoldoende doorstromen naar vervolgvoorzieningen en woningen omdat daaraan een tekort is. Dit vraagt om een creatieve aanpak. Naast de duurzame uitstroom via Pact voor uitstroom, wordt in 2023 een actieplan Housing First ontwikkeld om het probleem van dak- en thuisloosheid te helpen oplossen, waarbij het recht op wonen centraal staat. Housing First is een methode die zich richt op het direct, zonder voorwaarden, huisvesten van dakloze mensen met intensieve, integrale ondersteuning bij verder herstel. Hierbij wordt samen met de woningcorporaties en (zorg)aanbieders de instroom in de opvang beperkt; de verblijfsduur in de opvang verkort en het aantal huisuitzettingen zoveel mogelijk teruggedrongen.

Ook moeten er meer flexibele woonplekken komen, bijvoorbeeld corporatiewoningen die op termijn zullen worden afgebroken. Het woonvraagstuk vraagt om een integrale aanpak, waarbij de grenzen voor het toepassen van maatwerk worden opgezocht. Ook gespecialiseerde (beschermd) woonvormen voor wie zelfstandig wonen (nog) niet mogelijk is, zoals Domus Plus en Skeave Huse, zijn zeer gewenst om de doorstroom bij de maatschappelijke opvang te verbeteren. De komende jaren wordt gewerkt aan het realiseren van deze voorzieningen.

Bevordering van diversiteit en inclusie

In 2023 komt er een programma diversiteit en inclusie als actualisatie van het huidige diversiteitsbeleid. Acceptatie en inclusie is ook belangrijk vanwege het voorkomen en tegengaan van discriminatie en daarom zullen deze opgaven in het nieuwe diversiteitsbeleid meer aan elkaar worden verbonden. Een ander onderdeel is een structurele roze (regenboog)agenda voor het onderwijs, verenigingsleven en ouderenzorg dat specifiek gericht is op de acceptatie en inclusie van LHBTI+ Haarlemmers.

Huiselijk geweld

Bij huiselijk geweld gaat het over alle vormen van geweld bij personen van 0 tot 100 jaar in afhankelijkheidsrelaties zoals kindermishandeling, ouderenmishandeling, partnergeweld en eengerelateerd geweld. Het programma Geweld Hoort Nergens Thuis is medio 2022 opgegaan in het landelijk uit te rollen programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Dit programma is nog in ontwikkeling. Het doel is meer samenhang van passende, tijdige hulp en bescherming voor kinderen en volwassenen die dat nodig hebben. Hiervoor worden professionals van lokale en regionale organisaties geschoold vanuit de gezamenlijke visie 'gefaseerd samenwerken aan veiligheid'.

Onderwijs

In het coalitieakkoord is de ambitie geformuleerd om ongelijk te investeren voor gelijke kansen. Samen met de aanbieders van peuteropvang, onderwijs- en jeugdpartners zet Haarlem zich in om ieder kind vanaf jonge leeftijd gelijke kansen in het onderwijs te bieden. De gemeente voert hierover gesprekken met kinderopvang, onderwijs, welzijn, zorg en sport. Ook het onderwijskansenbeleid (link) en de incidentele Haarlemse Programma Onderwijsmiddelen (NPO) (link) dragen bij aan gelijke

kansen en ze helpen corona-achterstanden weg te werken. Er is extra aandacht op scholen en in de opvang met veel doelgroepkinderen. Daar wordt een goede verbinding met jeugdpreventie en het financieel toegankelijk houden voor ouders via minimabeleid.

Haarlem is voorloper in het traject Rijke Schooldag. Beginnend in 2023 biedt een rijke schooldag een integraal aanbod van educatie, sport, cultuur, welzijn en kinderopvang voor kinderen die dit hard nodig hebben.

Maar het personeelstekort in de kinderopvang en het onderwijs zet kansengelijkheid en de mogelijkheid tot ontwikkeling onder druk. Ook zijn meer locaties nodig voor kinderopvang gezien de ambitie van het Rijk om per 2028 gratis kinderopvang aan te bieden. De gemeente spant zich in om dit landelijke probleem, samen met de partners zo goed als mogelijk regionaal te verlichten.

De regionale verzuimaanpak, de thuiszittersaanpak en de aanpak voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare posities wordt vanaf 2023 geïntensiveerd. De samenhang met het gelijke kansenbeleid, passend onderwijs- jeugdpreventie/hulp, de toeleiding naar de arbeidsmarkt en de aanpak van jeugdwerkloosheid en dagbesteding wordt versterkt.

Onderwijshuisvesting

Het nieuwe strategisch huisvestingsplan onderwijs 2023 – 2038 (link) staat in het teken van actie: het uitvoeren van geplande projecten. Daarbij zijn er flinke uitdagingen om te voldoen aan alle landelijke en lokale (duurzaamheids)eisen en door de krapte op de markt voor materialen en arbeid. De middelen van het Rijk voor het vernieuwen van schoolgebouwen schieten al jaren tekort. Haarlem trekt ook in 2023 met andere gemeenten en de VNG op om dit onder de aandacht van het Rijk te houden.

In 2023 wordt verder onderzocht of het mogelijk is om het Haarlem College uit te breiden met een havo-afdeling. Als dit kan, moet het gebouw aangepast worden.

Het aantal leerlingen in het primair en voortgezet nieuwkomersonderwijs is sterk toegenomen vanwege onder meer de oorlog in Oekraïne en de instabiele situatie in de wereld in het algemeen. Geschikte huisvesting vraagt de komende jaren veel aandacht.

Het vergroenen van schoolpleinen is goed voor de gezondheid en de ontwikkeling van kinderen, maar ook voor een leefbare buurt en meer biodiversiteit. In 2023 wordt op de eerste pleinen groen aangeplant.

Jeugdpreventie en -hulp

Jeugdpreventie wordt versterkt. Via het [actieprogramma Kansrijke Start](#) wordt ingezet op het verbeteren van de gezondheid van kinderen in de eerste duizend dagen om fysieke en/of mentale problemen op latere leeftijd te voorkomen. Een groot aantal kinderen krijgt tijdige jeugdhulp op maat geboden. Het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) zet in 2023 samen met zorgaanbieders en ketenpartners in op het tijdig in beeld hebben van jongeren om passende hulp te bieden en het verkleinen van wachtlijsten.

De gemeente besteedt jeugdpreventie en -hulp opnieuw aan. De huidige contractperiode loopt af per 31 december 2022. Haarlem zet bij de nieuwe contracten in op zorgcontinuïteit en zoveel mogelijk verschuiving van zware naar lichte zorg. De zorg moet eenvoudig worden georganiseerd en toegankelijk zijn, in samenwerking met huisartsen. Er moeten strategische keuzes gemaakt worden welke vormen van jeugdhulp gecontinueerd, geïntensiveerd, anders georganiseerd of afgebouwd worden. Dit gebeurt op basis van inzicht in de vraag naar jeugdhulp en de ervaringen van de afgelopen jaren.

In 2023 wordt gewerkt aan een eenvoudige toegang en versterking van de jeugdzorg. De gemeente staat voor de uitdaging om nieuwe wetgeving van het Rijk te implementeren, zoals de invoering van de hervormingsagenda Jeugd. En als gevolg van de beweging 'stoppen met gesloten jeugdzorg' werkt de gemeente er naar toe om meer kinderen thuis te laten opgroeien. Er wordt gestart met de 'implementatie van het toekomstscenario kind en gezinsbescherming'. De 'doorbraakaanpak onderwijs en jeugdhulp' staat centraal. Jeugdhulp wordt opnieuw ingekocht, waarbij de focus ligt op het goed ontwikkelen van het meest passende hulpaanbod. Er moeten strategische keuzes worden gemaakt welke vormen van jeugdhulp gecontinueerd, geïntensiveerd, anders georganiseerd of afgebouwd worden.

Het goed organiseren van jeugdhulp is complex. Het heeft veel perspectieven en thema's die integraal verbonden moeten zijn om te zorgen voor effect. Jeugdhulp is deels regionaal georganiseerd en er is een sterke behoefte aan andere manieren van werken. Dit alles vraagt om een goede borging van kennis en expertise in de gemeentelijke organisatie.

Sportstimulering

De gemeente stimuleert sporten en bewegen, met name door laagdrempelig sportaanbod te organiseren voor kwetsbare groepen en sportverenigingen te ondersteunen. Haarlemse sportverenigingen worden vanaf 2023 extra ondersteund met de inzet van clubkadercoaches. Zij helpen verenigingen een veilig en inclusief sportklimaat te creëren, pedagogische vaardigheden te versterken en verbinding te maken met maatschappelijke organisaties in de wijk.

Het Haarlems Sportakkoord wordt voortgezet, waar mogelijk in samenwerking met de preventieakkoorden. Dit bevordert een gezonde leefstijl en het versterkt de samenwerking tussen zorg, welzijn, onderwijs en sport.

De gemeente gaat in gesprek met verenigingen om het sportaanbod voor mensen met een fysieke en/of lichamelijke beperking uit te breiden. Waar mogelijk worden accommodaties ook toegankelijk gemaakt voor sporters, begeleiders of toeschouwers met een beperking.

Daarnaast kunnen met het verruimde budget voor het jeugdfonds sport en cultuur ook in 2023 meer kinderen uit minimagezinnen sporten.

Sportaccommodaties en toegankelijkheid gebouwen

De sportaccommodaties in Haarlem zijn kwantitatief en kwalitatief ontoereikend. Binnensportverenigingen kunnen niet groeien en minder activiteiten aanbieden dan zij zouden willen. De benodigde (vervangings)investeringen voor de huidige sportaccommodaties worden opgenomen in het investeringsplan sport in de meerjarige stelpost in de gemeentelijke begroting ([2021/558211](#)). Er is ook een start gemaakt met het verbeteren van de toegankelijkheid bij de sportaccommodaties. Verbeteringen worden meegenomen bij grotere werkzaamheden aan de accommodaties ('werk met werk'). De voortgang wordt gemonitord en zo inzichtelijk gemaakt. Het traject om te komen tot een nieuwe sporthal in Schalkwijk wordt in 2023 voortgezet. Grootschalige renovatie en/of nieuwbouw is nodig voor de twee Haarlemse binnenzwembaden, en ook buitenzwembad de Houtvaart is dringend aan renovatie toe. Op basis van haalbaarheidsstudies wordt een keuze gemaakt tussen verschillende scenario's.

De gemeente stimuleert dat de bezettingsgraad van accommodaties stijgt door meer multifunctioneel gebruik en aanpassingen aan de veranderde (sport)behoefte van inwoners.

Beweegvriendelijke Omgeving

De openbare ruimte moet beter worden benut voor sporten en bewegen. In 2023 wordt een start gemaakt met een sport- en beweegplan om de openbare ruimte beweegvriendelijker te maken.

Onderdeel hiervan is te monitoren hoe de ruimte nu wordt gebruikt en inzicht te krijgen in de behoeften van Haarlemmers in verschillende wijken.

In 2023 worden al hardloop- en wandelroutes in elk stadsdeel gerealiseerd, evenals een sportcontainer en een Cruijffcourt in Schalkwijk. Ook wordt in 2023 gestart met een onderzoek naar het aanleggen van een rivierzwembad zodat zwemmen in het Spaarne veilig kan.

Werk, inkomen en schulden

De gemeente Haarlem is verantwoordelijk voor inkomensondersteuning en begeleiding naar werk en participatie van Haarlemmers die dit nodig hebben. Haarlemmers met een laag inkomen of met schulden en geldzorgen kunnen worden ondersteund met minimaregelingen en schulddienstverlening. Hierbij wordt rekening gehouden met de menselijke maat.

Werk

Een grote groep kwetsbare mensen profiteert niet van de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de toenemende vraag naar werknemers. Het gevolg hiervan is dat er met name mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt in de bijstand instromen. Daarnaast resteert een grote groep kwetsbare mensen die langdurig in de bijstand zit. In het coalitieakkoord is de ambitie opgenomen om het aantal uitkeringsgerechtigden laag te houden en met extra inspanning dit aantal zo mogelijk nog verder te verlagen. Dit gebeurt door de jongerenaanpak te intensiveren, extra in te zetten op de begeleiding van gezinnen met kinderen (waaronder statushouders) en meer plaatsingen op garantiebanen voor mensen met een arbeidsbeperking te realiseren.

Het aantal plaatsingen op garantiebanen bij werkgevers vakt landelijk en ook in de Haarlemse arbeidsmarktregio af. Ook blijft de participatiegraad onder de doelgroep banenafpraak achter. Haarlem heeft samen met de regiogemeenten en UWV opdracht gegeven om onderzoek te doen naar het achterblijven van de realisatie banenafpraak. Er is tot dusver een eerste analyse van de aanpak in succesvolle arbeidsmarktregio's opgeleverd met daarin advies over inzet, werkwijze en/of instrumenten. Dit wordt de komende tijd verder geconcretiseerd in een regionaal plan van aanpak, met als doel meer plaatsingen op garantiebanen in onze regio realiseren. Verwachting is dat het plan van aanpak in 2023 wordt geïmplementeerd.

In de arbeidsmarktregio werken zeven gemeenten, UWV, onderwijs, werkgevers- en werknemersorganisaties samen om in te spelen op actuele en toekomstige ontwikkelingen van de regionale arbeidsmarkt. De coronacrisis heeft nieuwe arbeidsmarktvraagstukken blootgelegd die vragen om een brede en intensieve samenwerking. Met de komst van het Regionale Mobiliteitsteam (RMT) is de ontwikkeling ingezet naar een platform voor Levenslang Ontwikkelen (LLO). LLO is een belangrijke sleutel voor een dynamische arbeidsmarkt die kansen biedt voor alle werkenden en ook voor mensen voor wie dit niet vanzelf gaat. De Regionale doe-agenda 2020-2022 wordt in 2023 opgevolgd.

Het Rijk zet in op een fundamentele herziening van de Participatiewet. In de nota 'Participatiewet in balans' staat hoe de wet vereenvoudigd kan worden en een toereikend bestaansminimum biedt met aandacht voor de menselijke maat. Een voorbeeld hiervan is het aanpassen van de kostendelersnorm waardoor de hoofdbewoner niet meer wordt gekort op zijn uitkering vanwege een medebewoner in huis. Ook wordt het mogelijk gemaakt makkelijker van uitkering naar werk te kunnen switchen en vice versa.

Het participatiebedrijf Spaarne Werkt organiseert vanaf 1 januari 2022 betaald werk voor de doelgroepen Wet sociale werkvoorziening en (nieuw) beschut werk en leidt werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt naar betaald werk. Ook richten zij zich, met baanafspraken en leerwerktrajecten, op de doelgroep jongeren zonder beroeps- of startkwalificatie (voortijdige

schoolverlaters). De financiering legt een zware last op het beschikbare Participatiebudget van de deelnemende gemeenten. Spaarne Werkt heeft daarom een ontwikkelopgave om de tekorten op nieuw Beschut Werk in drie jaar terug te dringen naar nul.

Minima en schulden

Inflatie en stijging van de energielasten zetten de bestaanszekerheid van inwoners met een laag inkomen onder druk. Om deze energie armoede te bestrijden worden preventieve en verduurzamende maatregelen genomen en waar nodig biedt Haarlem financiële ondersteuning. Hiervoor zijn vanuit het coalitie akkoord extra middelen beschikbaar gesteld.

In het coalitieakkoord is het minimabeleid verruimd van 120% naar 130% van de bijstandsnorm in de wetenschap dat werken moet lonen en dat werken ook vaak een opstap is om verder te komen in het leven. Een intensieve voorlichtingscampagne wordt ingezet om inwoners met een inkomen tot 130% optimaal te bereiken. Dit gebeurt in samenwerking met de partners in de stad en met de sociaal wijkteams.

Haarlem gaat vanaf 2023 problematische schulden versneld oplossen door saneringskredieten te verstrekken. De Kredietbank Nederland koopt dan alle schulden op van de klant en wordt de enige schuldeiser. Dit geeft rust bij de klanten en biedt hen de ruimte te focussen op de toekomst en het vinden van betaald werk.

Vroegsignalering van schulden is het in een zo vroeg mogelijk stadium op basis van signalen in achterstanden van de vaste lasten inwoners hulp te bieden. Vroegsignalering is gericht op het voorkomen van problematische schulden, zodat niet het zware traject van drie jaar reguliere schuldhelpverlening ingezet hoeft te worden. In 2023 wordt verder ingezet op het beter bereiken van inwoners en in het intensiveren van de ondersteuning, extra capaciteit voor het oplossen van de energie schulden en om meer huisbezoeken te kunnen doen.

Vanaf 2021 heeft de gemeente een intensieve taak gekregen in de hersteloperatie voor ouders die zich als gedupeerde van de Kinderopvangtoeslag hebben gemeld. De Kinderopvangtoeslagaffaire heeft in Haarlem rond de 400 ouders getroffen. Haarlem biedt tot 2025 aanvullende hulp als het gaat om de gezinssituatie, eventuele schulden, gezondheid of opvoeding van de kinderen.

Wijziging Iv3 verantwoording Wmo en Jeugd

Met ingang van 2023 verandert de indeling van de Informatie voor derden (Iv3) verantwoording Wmo en Jeugd. Iv3 is de standaard waarbinnen financiële gegevens van gemeenten naar het rijk gestuurd worden. De bestaande uitvraag binnen Iv3 op het gebied van WMO en Jeugd was vrij grofmazig, waardoor vergelijken lastig is en trends moeilijk zijn te ontwaren. Om die reden is landelijk geadviseerd meer detail aan te brengen in het Iv3-model. De Ministeries van BZK en VWS hebben deze adviezen uitgewerkt in een model waarin de vijf bestaande taakvelden voor individuele voorzieningen Wmo en Jeugd (Maatwerkvoorzieningen, Maatwerkdienstverlening 18+, Maatwerkdienstverlening 18-, Geëscaleerde zorg 18+, Geëscaleerde zorg 18-) worden opgedeeld in negentien taakvelden.

Deze verfijning van Iv3 ondersteunt de informatiebehoefte van gemeenten en Rijk in het sociaal domein en is tevens dienstbaar aan de doelstellingen van de hervormingsagenda Jeugd. Landelijke trends en effecten worden zo beter meetbaar en biedt gemeenten meer mogelijkheden om zichzelf te vergelijken. De nieuwe indeling voor de taakvelden Wmo en Jeugd wordt voor 2023 ingevoerd, zie daarvoor [bijlage 5.8](#) van deze Programmabegroting.

De nieuwe Iv3-indeling sluit qua detaillering nu meer/beter aan bij de wijze waarop in Haarlem al tekstueel wordt verantwoord over de uitgaven Wmo en Jeugd (er wordt al verantwoord op

bestedingen huishoudelijke ondersteuning, begeleiding of zware jeugdhulp om wat voorbeelden te noemen). In het overzicht taakvelden in [bijlage 5.8](#) kan vanaf 2023 gedetailleerder dan nu teruggevonden worden wat de bestedingen zijn geweest.

Nadeel voor Haarlem is dat de Iv3 uitgaat van een uitvoeringsgerichte bekostiging ($p \cdot q$), waarbij door middel van de declaraties van aanbieders op productcodes heel gedetailleerd inzicht is in de kosten per product. Maar door de aanbestedingen Wmo en Jeugd wordt vanaf 2023 juist een groot deel van de uitvoering via taakgerichte bekostiging (lump-sum) gefinancierd. Daarbij wordt van de aanbieder(s) niet meer tot in detailniveau inzicht in het geleverde product gevraagd. Dat maakt een goede aansluiting tussen de contractuele werkelijkheid en de Iv3-verantwoording complex. Mogelijk dat een groot deel van de Iv3-verantwoording via 'start zorg meldingen zonder facturatie' bepaald kan worden. Maar in het slechtste geval moet er straks een handmatige verdeling naar de Iv3 gemaakt worden (risico op fouten) of moet er meer informatie van aanbieders gevraagd worden, met extra administratieve lasten van dien.

Doelenboom Programma 1 ‘Maatschappelijke participatie’

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Product	Prestatie-indicator
1.1 Onderwijs	Meer kansen voor de jeugd in het onderwijs en peuteropvang	% leerlingen dat voortijdig het VO- en MBO-onderwijs verlaat (BZK)	Uitvoeren onderwijskansenbeleid	1101 Onderwijsbeleid (€3.689)	% kinderen dat deelneemt aan peuteropvang met voorschoolse educatieprogramma
		Aantal leerplichtigen dat ongeoorloofd afwezig is (BZK)			% jongeren dat school voortijdig verlaat
		Aantal leerplichtigen dat niet op school staat ingeschreven (BZK)	Uitvoeren ‘Vervolgaanpak bestrijding voortijdig schooluitval’	1102 Leerplicht regionaal (€862)	Aantal stage- en leerwerkplekken
	Goed onderhouden van onderwijsvoorzieningen	Het aantal opgeleverde projecten uit het strategisch huisvestingsplan onderwijs (SHO)	Uitbreiden en (ver)nieuwbouw schoolgebouwen	1103 Onderwijshuisvesting (€12.685)	Aantal gestarte (ver)nieuwbouw- en uitbreidingsprojecten schoolgebouwen
1.2 Sport	Meer Haarlemmers sporten of bewegen	% niet wekelijkse sporters t.o.v. totaal aantal inwoners van 19 jaar en ouder (BZK)	Uitvoeren van beweeg- en sportprogramma's, ook voor kwetsbare groepen	1201 Sportbeleid (€11.406)	Aantal deelnemers van 4 -18 jaar aan sportactiviteiten
		% volwassenen (19 – 64) dat voldoende beweegt			Aantal deelnames van (kwetsbare) inwoners van 18+ aan sportactiviteiten
		% kinderen (4 – 11) dat lid is van een sportvereniging			
		% ouderen (65+) dat voldoende beweegt			
	Goed onderhouden van sportvoorzieningen	Het oordeel van Haarlemmers over gemeentelijke sportaccommodaties	Zorg voor voldoende en goed onderhouden sportaccommodaties	1202 Sportaccommodaties (€2.771)	% goed onderhouden sportaccommodaties
1.3 Sociale basis	Haarlemmers ervaren sociale verbondenheid	Kencijfer sociale kwaliteit buurt	Zorg voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners	1302 Sociale basis (€13.920)	
	Haarlemmers zetten zich in voor elkaar en voor hun buurt, wijk of stad	% Haarlemmers vindt voldoende ruimte te krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren	Faciliteren bemiddeling tussen inwoners en vrijwilligerswerk, ruimte bieden voor initiatieven en zorgen voor ondersteuning voor mantelzorgers.	1302 Sociale basis (€13.920)	Aantal matches via BUUV
		% Haarlemmers dat vrijwillige inzet pleegt			Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt
		% mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn			
	Haarlemmers zijn zo redzaam mogelijk in het dagelijks leven	% Haarlemmers dat zichzelf volledig zelfredzaam beschouwt	Zorg voor voldoende ondersteuning t.b.v. redzaamheid	1302 Sociale basis (€13.920)	% cliënten dat aangeeft bekend te zijn met cliëntondersteuning
	Inwoners ervaren een goede gezondheid	% Haarlemmers dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt	Zorg voor voldoende ondersteuning t.b.v. gezondheid	1301 Publieke gezondheid (€4.470)	
	Haarlemmers met een afstand tot de arbeidsmarkt doen mee met waardevol werk	% uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert	Zorg voor voldoende ondersteuning t.a.v. arbeidsmatige dagbesteding	1302 Sociale basis (€13.920)	
	Voorkomen van escalatie problematiek op het gebied van welzijn	% Haarlemmers dat sociaal wijkteam kent	Versterken zelfredzaamheid via voorlichting en ondersteuning i.s.m. CJG en SWT	1303 Sociale wijkteams (€4.867)	Aantal (nieuw) bereikte kinderen, gezinnen en jongeren door CJG
		% Haarlemse gezinnen dat zelfstandig verder kan		1304 CJG (€9.538)	% Haarlemmers dat het CJG kent

Programma 1 Maatschappelijke participatie

Commissie (Coördinerende) Portefeuilles	Samenleving Zorg, Welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Onderwijs, Sport, Ouderen
Afdeling(en)	Jeugd, Onderwijs, Sport en Maatschappelijke Ondersteuning

Programmadoelstelling (missie)

De gemeente stimuleert zoveel mogelijk de zelfredzaamheid van Haarlemmers. Het is van belang dat inwoners, waar mogelijk, regie voeren over hun eigen leven, meedoen in de maatschappij en voelen dat zij erbij horen. Daarvoor zijn goede algemeen toegankelijke voorzieningen nodig, vooral op het gebied van welzijn, onderwijs, sport en gezondheid. Aan de inwoners die daar behoefte aan hebben, biedt de gemeente advies en ondersteuning. De gemeente draagt op deze manier bij aan de mate waarin elke Haarlemmer, ongeacht beperking of kwetsbaarheid, meetelt en mee kan doen en wil zo de inzet van (zwaardere) zorg voorkomen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Uitnodiging tot Inschrijving Gewoon in de Wijk ([2022/53240](#))
- Samen Gezond in Kennemerland 2021-2028 ([2021/0212250](#))
- Nota Mantelzorg(er) in Balans ([2019/144253](#))
- Transformatieprogramma Sociaal Domein 2018-2020 ([2018/432318](#))
- Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293272](#))
- Verordening Jeugdhulp gemeente Haarlem 2019 ([2019/228846](#))
- Regiovisie verbinden en versterken in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling 2020 – 2024 ([2020/048818](#))
- Regionaal Meerjarenplan Aanpak Verbeteren Lage Basisvaardigheden Zuid-Kennemerland en IJmond 2021-2024, inclusief de regionale samenwerkingsagenda ([2021/37602](#))
- Onderwijskansenbeleid ([2019/462550](#))
- Meerjarenbeleidsplan Vervolgaanpak voorkomen voortijdig schooluitval van jongeren 2019 t/m 2022 RMC regio West Kennemerland (Zuid-Kennemerland en IJmond) ([2018/871454](#))
- Aanvullende maatregelen VSV en jongeren in kwetsbare posities 2021 tot en met 2024 ([2020/1135473](#))
- Agenda voor de Sport 2020+ ([2020/915663](#))
- Uitvoeringsplan Sportaccommodaties 2018-2028 Sport aan zet ([2018/15838](#))
- Geactualiseerde Investeringsagenda binnensport 2019 – 2022 ([2019/237490](#))
- Stand van zaken Investeringsagenda binnensport 2019 – 2022 ([2021/90597](#))
- Lokale Educatie Agenda 2020-2024 Haarlem ([2019/952025](#))
- Regionale Educatieve Agenda 2019-2023 ([2019/952025](#))
- Het Strategisch huisvestingsplan onderwijs 2019-2022 ([2019/842178](#))
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Haarlem 2015 ([2014/361046](#))
- Verordening leerlingenvervoer gemeente Haarlem 2015 ([2015/127816](#))

Beleidsvelden

Beleidsveld 11 Onderwijs

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 11	Onderwijs											
Doel	Meer kansen creëren voor de jeugd in het onderwijs en de peuteropvang.											
Effect indicator	Voortijdig schoolverlaters: het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het vo- en mbo-onderwijs verlaat (Ingrado t/m 2016 en Verzuimloket Dienst Uitvoering Onderwijs/OCW, 2018)(BZK). Vanaf 2021-2024 wordt van rijkswege niet meer gewerkt met percentages. Vooralsnog is het aantal (500) vanaf 2021 in percentages weergegeven. Het voorlopige percentage van het schooljaar 2020-2021 is gepubliceerd. Vanwege corona in de schooljaren 2020-2022 zijn de cijfers niet goed vergelijkbaar.											
R/S	5,0%	2,0%	2,0%	2,4%	2,0%	2,1%	1,9%	1,9%	1,9%	1,7%	1,7%	1,7%
	(2008)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Relatief verzuim: het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen (Ingrado, t/m 2017 en Dienst Uitvoering Onderwijs/OCW, 2018) (BZK). Het voorlopig percentage van het schooljaar 2020-2021 is gepubliceerd. Vanwege corona in de schooljaren 2020-2022 zijn de cijfers niet goed vergelijkbaar.											
R/S	29	21	23	27	-	19	30	30	30	25	23	23
	(2014)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Absoluut verzuim: het aantal leerplichtige jongeren tussen de 5 en 16 jaar of jongeren van 16 of 17 jaar die vallen onder de kwalificatieplicht, dat niet is ingeschreven op een school en ook niet is vrijgesteld van de inschrijvingsplicht, per 1.000 leerlingen (Ingrado, t/m 2017 en Dienst Uitvoering Onderwijs/OCW, 2018) (BZK). Het voorlopige percentage van het schooljaar 2020-2021 is gepubliceerd.											
R/S	0,4	2,2	1,4	1,2	1,8	1,1	1	1	1	1	1	1
	(2014)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	De gemeente maakt gelijke kansen voor de jeugd in het onderwijs mogelijk zoals beschreven in het vastgestelde onderwijskansenbeleid (2018/695279). Dit gebeurt in samenwerking met partners in de stad, zoals peuteropvang met een voorschools educatieprogramma, (passend) onderwijs met een voegschool educatieprogramma, Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en andere zorg- en welzijnsinstellingen.											
Prestatie indicator	Het percentage kinderen dat deelneemt aan peuteropvang met een voorschoolse educatieprogramma als percentage van de totale geïndiceerde groep VE- kinderen (totaal absoluut aantal: 691 in 2021). In verband met een wijziging in rijksbeleid per 2020 is de definitie van de doelgroep veranderd, waardoor het percentage doelgroepkinderen verlaagd is (Beleidsnota Onderwijskansenbeleid Haarlem; 2018/91353).											
R/S	80%	80%	85%	75%	64%	70%	70%	70%	75%	75%	75%	75%
	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	(2027)
Prestatie indicator	Het percentage jongeren tot 23 jaar dat voortijdig school heeft verlaten, onderverdeeld naar vooropleiding (vmbo, vmbo-t, havo, vwo), vavo en mbo niveaus 1 t/m 4 als percentage van het totaal aantal VSV jongeren van 12 tot 23 jaar.											
R/S	VO	77	90	90	85	85	80	80				
	vavo	16	30	30	30	25	25	25				
	mbo	436	380	380	380	370	370	370				
	Totaal	529	500	500	500	500	500	500				
			(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)				
	VO		18%	18%	17,20%	17,70%	16,80%	16,80%				
	vavo		6%	6%	6,10%	5,20%	5,30%	5,30%				
	mbo		76%	76%	76,80%	77,10%	77,90%	77,90%				
Prestatie	In opdracht van het bestuur van de gemeenschappelijke Regeling schoolverzuim en Voortijdig schoolverlaten zorgt het RBL Leerplein ook voor het voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten door jongeren tot en met 23 jaar, zoals beschreven in het meerjarenbeleidsplan Vervolgaanpak bestrijding voortijdig schooluitval 2019 t/m 2022 RMC regio 'West Kennemerland' (2018/871454). Dit gebeurt in samenwerking met alle betrokken schoolbesturen van het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs, re-integratie- en dagbestedingspartners in Haarlem en de regio.											

Prestatie indicator	Het aantal stage- en leerwerkplekken ter versterking van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt (Gemeentelijke registratie CAREL). Het aantal stage- en leerwerkplekken is door corona in 2020 en 2021 sterk gedaald.											
R/S	30 (2012)	88 (2017)	110 (2018)	115 (2019)	90 (2020)	44 (2021)	115 (2022)	115 (2023)	115 (2024)	115 (2025)	115 (2026)	115 (2027)
Doel	Voldoende goed onderhouden van onderwijsvoorzieningen.											
Effect indicator	Het aantal opgeleverde projecten uit het vastgestelde Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022 (SHO) (2019/842178), waardoor schoolgebouwen uitgebreid, nieuw en/of vernieuwd zijn).											
R/S				7 (2019)	2 (2020)	8 (2021)	5 (2022)	4 (2023)	3 (2024)	8 (2025)	6 (2026)	3 (2027)
Prestatie indicator	De gemeente zorgt in samenwerking met de schoolbesturen voor primair en voortgezet onderwijs voor uitbreiding en (ver) ouw van schoolgebouwen, zoals beschreven in het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022 (2019/842178). Het nieuwe op te stellen SHO geeft het beeld na 2022.											
Prestatie indicator	Het aantal gestarte (ver)nieuwbouw- en uitbreidingsprojecten schoolgebouwen (Jaarlijks Onderwijshuisvestingsplan (2019/842178)).											
R/S					7 (2020)	2 (2021)	2 (2022)	4 (2023)	8 (2024)	6 (2025)	3 (2026)	4 (2027)

Beleidsveld 12 Sport

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 12	Sport											
Doel	Meer Haarlemmers sporten of bewegen.											
Effect indicator	Percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van het totaal aantal inwoners van 19 jaar en ouder (GGD Gezondheidsmeter, CBS en RIVM, vierjaarlijks) (BZK).											
R/S	40% (2012)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	43% (2020)	- (2021)	- (2022)	- (2023)	42% (2024)	- (2025)	- (2026)	- (2027)
Effect indicator	Het percentage volwassenen (19-64 jaar) dat voldoende beweegt (GGD Gezondheidsmeter in samenwerking met CBS en RIVM). Beweegrichtlijn is 2,5 uur per week matig intensief bewegen, verspreid over meerdere dagen.											
R/S	63% (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	64% (2020)	- (2021)	- (2022)	- (2023)	65% (2024)	- (2025)	- (2026)	- (2027)
Effect indicator	Het percentage kinderen van 4 - 11 jaar dat lid is van een sportvereniging (GGD Gezondheidsmeter, vierjaarlijks).											
R/S	79% (2014)	- (2017)	85% (2018)	- (2019)	- (2020)	- (2021)	85% (2022)	- (2023)	- (2024)	- (2025)	85% (2026)	- (2027)
Effect indicator	Het percentage ouderen (65+) dat voldoende beweegt (GGD Gezondheidsmeter in samenwerking met CBS en RIVM). Beweegrichtlijn is 2,5 uur per week matig intensief bewegen, verspreid over meerdere dagen.											
R/S	37% (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	46% (2020)	- (2021)	- (2022)	- (2023)	47% (2024)	- (2025)	- (2026)	- (2027)
Prestatie indicator	De gemeente voert sport- en beweegprogramma's uit en gebruikt de kracht van sport voor kwetsbare groepen binnen het sociaal domein, zoals genoemd in de nota Agenda voor de Sport 2020+ (2020/915663). Dit gebeurt in samenwerking met sportverenigingen, jongerenwerk, onderwijs, zorg- en welzijnsinstellingen en SportSupport die namens de gemeente breedtesportactiviteiten organiseren.											
Prestatie indicator	Het aantal deelnames van 4 – 18 jaar aan door de gemeente aangeboden sportactiviteiten (SportSupport).											
R/S					3.316 (2020)	4.072 (2021)	3.500 (2022)	3.700 (2023)	3.900 (2024)	4.100 (2025)	4.300 (2026)	4.300 (2027)
Prestatie indicator	Het aantal deelnames van (kwetsbare) inwoners ouder dan 18 jaar aan door de gemeente aangeboden sportactiviteiten (SportSupport).											
R/S			410	343	411	472	400	400	400	400	400	400

	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)		
Doel	Voldoende goed onderhouden van sportvoorzieningen.											
Effect indicator	Oordeel Haarlemmers over gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties, sporthallen, zwembaden en gymzalen in Haarlem (rapportcijfer) (Inwonerspeiling)											
R/S	7,5 (2015)	7,7 (2017)	7,7 (2018)	7,7 (2019)	7,8 (2020)	7,6 (2021)	>7,6 (2022)	>7,6 (2023)	>7,6 (2024)	>7,6 (2025)	>7,6 (2026)	>7,6 (2027)
Prestatie	De gemeente zorgt voor voldoende en goed onderhouden sportaccommodaties, zoals beschreven in het Integraal Uitvoeringsplan Sportaccommodaties 2018 t/m 2028 Sport aan zet (2018/15838), in de nota Toekomstig extra areaal buiten- en binnensportaccommodaties (2017/227826) en de Stand van zaken Investeringsagenda binnensport 2019-2022 (2019/237490). Dit gebeurt in samenwerking met sportverenigingen en SRO die namens de gemeente de sportaccommodaties beheert en onderhoudt.											
Prestatie indicator	Het percentage goed onderhouden sportaccommodaties (Registratie SRO).											
R/S	93% (2014)	95% (2017)	95% (2018)	94% (2019)	95% (2020)	95% (2021)	95% (2022)	95% (2023)	95% (2024)	95% (2025)	95% (2026)	95% (2027)

Beleidsveld 13 Sociale Basis

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 13	Sociale basis											
Doel	Haarlemmers ervaren sociale verbondenheid.											
Effect indicator	Kencijfer sociale kwaliteit buurt (Het kencijfer is een combinatie van antwoorden op vier stellingen: 'Mensen gaan hier prettig met elkaar om', 'Ik voel mij thuis in deze buurt', 'Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid' en 'Hier kennen mensen elkaar nauwelijks') (Inwonerspeiling)											
R/S	6,1 (2014)	6,3 (2017)	6,3 (2018)	6,3 (2019)	6,4 (2020)	6,6 (2021)	>6,3 (2022)	>6,4 (2023)	>6,5 (2024)	>6,6 (2025)	>6,7 (2026)	>6,8 (2027)
Prestatie	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door openstelling van buurt- en wijkcentra en ontmoetingsactiviteiten.											
Doel	Haarlemmers zetten zich in voor elkaar en voor hun buurt, wijk of stad.											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat vindt voldoende ruimte te krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren (Inwonerspeiling)											
R/S				38% (2019)	43% (2020)	41% (2021)	>40% (2022)	>40% (2023)	>40% (2024)	>40% (2025)	>40% (2026)	>40% (2027)
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat vrijwillige inzet pleegt (Inwonerspeiling).											
R/S	55% (2015)	48% (2017)	49% (2018)	50% (2019)	43% (2020)	43% (2021)	>50% (2022)	>50% (2023)	>50% (2024)	>50% (2025)	>50% (2026)	>50% (2027)
Effect indicator	Percentage mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn (Inwonerspeiling).											
R/S	12% (2009)	16% (2017)	16% (2018)	14% (2019)	12% (2020)	13% (2021)	<12% (2022)	<12% (2023)	<12% (2024)	<12% (2025)	<12% (2026)	<12% (2027)
Prestatie	De gemeente faciliteert bemiddeling tussen inwoners en vrijwilligerswerk, biedt ruimte voor initiatieven en zorgt voor ondersteuning voor mantelzorgers.											

Prestatie indicator	Aantal matches via BUUV (registratie BUUV).											
R/S	1.200 (2011)	3.341 (2017)	2.975 (2018)	2.936 (2019)	3.523 (2020)	3.668 (2021)	3.250 (2022)	3.250 (2023)	3.250 (2024)	3.250 (2025)	3.250 (2026)	3.250 (2027)
Prestatie indicator	Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt om overbelasting te verminderen (registratie Tandem).											
R/S	584 (2007)	4.025 (2017)	4.041 (2018)	3.777 (2019)	3.792 (2020)	3.532 (2021)	>4.000 (2022)	>4.000 (2023)	>4.000 (2024)	>4.000 (2025)	>4.000 (2026)	>4.000 (2027)
Doel	Haarlemmers zijn zo redzaam mogelijk in het dagelijks leven.											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat zichzelf volledig zelfredzaam beschouwt (Inwonerspeiling).											
R/S	85% (2013)	86% (2017)	86% (2018)	85% (2019)	86% (2020)	86% (2021)	>85% (2022)	>85% (2023)	>85% (2024)	>85% (2025)	>85% (2026)	>85% (2027)
Prestatie	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, zoals klussen in en om het huis, vrijwilligersvervoer en cliëntondersteuning.											
Prestatie indicator	Percentage cliënten dat aangeeft bekend te zijn met de mogelijkheid gebruik te maken van cliëntondersteuning (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).											
R/S	42% (2015)	37% (2017)	47% (2018)	25% (2019)	22% (2020)	22% (2021)	>40% (2022)	>45% (2023)	>50% (2024)	>50% (2025)	>50% (2026)	>50% (2027)
Doel	Inwoners ervaren een goede gezondheid.											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt (Inwonerspeiling).											
R/S	76% (2014)	75% (2017)	72% (2018)	74% (2019)	73% (2020)	74% (2021)	>74% (2022)	>74% (2023)	>74% (2024)	>74% (2025)	>74% (2026)	>74% (2027)
Prestatie	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door middel van voorlichting op scholen en sport- en beweegactiviteiten.											
Doel	Haarlemmers met een afstand tot de arbeidsmarkt doen mee met waardevol werk (werk waar geen loon tegenover staat, maar dat waardevol is voor de deelnemer en de samenleving).											
Effect indicator	Percentage uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert (Gemeentelijke Registratie).											
R/S				73% (2019)	82% (2020)	77% (2021)	>85% (2022)	>85% (2023)	>85% (2024)	>85% (2025)	>85% (2026)	>85% (2027)
Prestatie	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners door middel van arbeidsmatige dagbesteding.											
Doel	Het voorkomen van escalatie van problematiek bij Haarlemmers op het gebied van welzijn.											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat het sociaal wijkteam kent en weet waarvoor je hier terecht kunt (Inwonerspeiling).											
R/S	20% (2016)	24% (2017)	24% (2018)	25% (2019)	22% (2020)	24% (2021)	>40% (2022)	>45% (2023)	>50% (2024)	>50% (2025)	>50% (2026)	>50% (2027)
Effect indicator	Percentage Haarlemse gezinnen dat zelfstandig verder kan met of zonder duurzame hulp (registratie CJG Kennemerland).											
R/S				82% (2019)	85% (2020)	96% (2021)	83% (2022)	83% (2023)	83% (2024)	83% (2025)	83% (2026)	83% (2027)
Prestatie	De gemeente versterkt Haarlemmers in hun redzaamheid via laagdrempelige, professionele voorlichting, informatie, advisering en ondersteuning door inzet van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het sociaal wijkteam (SWT).											

Prestatie indicator	Aantal (nieuw) bereikte kinderen, gezinnen en jongeren door het Centrum voor Jeugd en Gezin (via onder andere haar website, het Informatie- en Adviesteam, de CJG-coaches en de CJG praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen) (registratie CJG Kennemerland). Per 2021 wordt gebruik gemaakt van een Vinkapp bij enkele advies- en informatievragen. Deze registraties zijn vanaf 2022 meegenomen, waardoor het bereik van CJG na 2021 aanzienlijk is vergroot.								
R/S	2.394 (2019)	2.673 (2020)	1.579 (2021)	7.059 (2022)	>7.059 (2023)	>7.059 (2024)	>7.059 (2025)	>7.059 (2026)	>7.059 (2027)
Prestatie indicator	Het percentage Haarlemmers (18+) dat het CJG kent en weet waarvoor je hier terecht kunt (bron: registratie CJG; indicator 35 uitvoeringsplan Samen voor Jeugd)								
R/S	30% (2019)	30% (2020)	- (2021)	30% (2022)	35% (2023)	35% (2024)	35% (2025)	35% (2026)	35% (2027)

Financiën

Progr. Bel. veld	Maatschappelijke participatie	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
11	Onderwijs	25.316	28.132	26.600	27.346	27.062	25.968	26.070
12	Sport	13.428	13.921	14.198	14.432	14.508	14.631	14.750
13	Sociale Basis	33.039	34.299	33.061	32.636	32.642	32.708	32.708
	Totaal lasten	71.783	76.353	73.860	74.413	74.212	73.307	73.528
Baten (exclusief mutaties reserves)								
11	Onderwijs	-8.745	-11.020	-9.364	-9.364	-8.827	-8.364	-8.364
12	Sport	-254	-101	-22	-22	-22	-22	-22
13	Sociale Basis	-353	-359	-266	-204	-204	-204	-204
	Totaal baten	-9.352	-11.480	-9.652	-9.590	-9.053	-8.590	-8.590
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
11	Onderwijs	16.571	17.112	17.236	17.981	18.235	17.604	17.706
12	Sport	13.174	13.820	14.176	14.410	14.486	14.609	14.728
13	Sociale Basis	32.686	33.940	32.795	32.432	32.438	32.504	32.504
	Totaal saldo	62.431	64.873	64.207	64.823	65.159	64.717	64.938
	Toevoegingen aan reserves	50	50	50	50	50	50	50
	Onttrekkingen aan reserves	-1.712	-1.377	-489	-50	-50	-50	-50
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	60.769	63.546	63.768	64.823	65.159	64.717	64.938

Analyse saldo beleidsveld Onderwijs

11 Onderwijs	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	28.132	-11.020	17.112
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	26.600	-9.364	17.236
Vershil	-1.532	1.656	124

1.1 Onderwijs	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 1,5 miljoen lager dan in 2022.	-1.532	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-647	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Actualisatie kapitaallasten	405	n
Corr. urenverdeling onderwijs tussen producten (verschuiving tussen beleidsvelden 1.1 en 2.2)	106	n
OAB en NPO rijksregeling, verschuiving tussen de jaren	-1801	v
Ventilatie onderwijsgebouwen (onttrekking uit reserve Steunmaatregelen Corona)	-350	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	316	n
Programmabegroting 2023-2027		82

1.1 Onderwijs	bedrag	v/n
Bijstelling budget huur onderwijshuisvesting	366	n
<i>Begroting 2023</i>		
Bijstellen WEB budget	166	n
Actualisatie herziene begroting 2023 Regionaal bureau Leerplicht	-66	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-27	v

1.1 Onderwijs	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 1,6 miljoen lager dan in 2022.	1.656	n
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
OAB en NPO rijksregeling, verschuiving tussen de jaren	1.801	n
<i>Begroting 2023</i>		
Bijstellen WEB budget	-166	v
Actualisatie herziene begroting 2023 Regionaal bureau Leerplicht	66	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-45	v

Analyse saldo beleidsveld Sport

12 Sport	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	13.921	-101	13.820
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	14.198	-22	14.176
Vershil	277	79	356

1.2 Sport	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 277.000 hoger dan in 2022.	277	n
<i>Begroting 2022 aanvullingen</i>		
Versterkers Duurzaam Doen	-615	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Sportbeleid verschuivingen tussen IP en exploitatie	500	n
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	423	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-31	v

1.2 Sport	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 nagenoeg gelijk gebleven.	79	n

Analyse saldo beleidsveld Sociale Basis

13 Sociale Basis	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	34.299	-359	33.940
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	33.061	-266	32.795
Verschil	-1.238	93	-1.145

1.3 Sociale Basis	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 1,2 miljoen lager dan in 2022.	-1.238	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-141	v
<i>Begroting 2022 aanvullingen</i>		
Versterkers Duurzaam Doen	-425	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Verschuivingen tussen IP en exploitatie	162	n
Bestemming resultaat jaarrekening 2021	-242	v
Maatregelen noodsteun corona eerste helft 2022	-250	v
Herindeling budgetten Sociale Basis	-1388	v
Preventie-akkoord Volksgezondheid	-100	v
Septembecirculaire 2021	-136	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	914	n
<i>Begroting 2023</i>		
Effect aanpassing kostenverdeling	-403	v
Bestedingsvoorstellen gelden Versterking dienstverlening gemeenten	856	n
Functieonderhoud PG	-116	v
Diverse verschillen < € 100.000.	31	n

1.3 Sociale Basis	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 nagenoeg gelijk gebleven.	93	n
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere baten gerekend	100	n
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Preventie-akkoord Volksgezondheid	100	n
<i>Begroting 2023</i>		
Multisignaal baten verplaatsing vanaf beleidsveld 2.2	-90	v

1.3 Sociale Basis	bedrag	v/n
Diverse verschillen < € 100.000.	-17	v

Reservemutaties per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2023	50	489
Reserve Duurzame Sportvoorzieningen	50	194
Reserve Budgetoverheveling		245
Algemene reserve		50

Investerings programma

IP nummer	Omschrijving	Investering 2023
Investeringsen waarvoor reeds krediet is verleend		
77.01	De Talenten (VB krediet)	278
77.01	Gymzaal Zonnewijzer	750
77.01	IKC Zonnewijzer	500
77.01	Internationale Taalklas (VB krediet)	240
77.01	JOP 2019: Schoter college	5.500
77.01	JOP 2019: Stedelijk Gymnasium	4.440
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw De Globe	313
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw De Verbeelding	950
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw De Wadden Boerhaave	313
77.01	JOP 2020 Permanente uitbreiding Mgr. Huibersschool	1.341
77.01	JOP 2020 Permanente uitbreiding Zonnewijzer	3.700
77.01	JOP 2020 stelpost prijsverhogingen	44
77.01	JOP 2020 stelpost versnellingen, aankopen, bouw- en woonrijp	151
77.01	Nieuwbouw IKC Schalkwijk	334
81.27	Vervanging kleedaccommodaties Kon. HFC	400
81.30	Turnhal Jaap Edenlaan	832
JGD.01	Scoda Plein skatepark ('t Landje)	403
JGD.01	Scoda Plein skatepark ('t Landje) (bijdrage)	3-
JGD.02	Cruijff Court	300
Investeringsen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
77.01	Renovatie HMS	400
77.01	SHO VO Coornhert Lyceum	2.000
81.06	Vervanging grassportvelden	97
81.27	Accommodaties sport	581
81.28	Atletiekbaan renovatie en uitbreiding	1.000
81.28	Vervanging sportvelden: toplagen	724
81.30	Binnen- en buitensportaccommodaties	1.000
Totaal netto investeringen		26.588

Risico's

Er zijn geen risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 1.

Doelenboom Programma 2 'Ondersteuning en zorg'

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Product	Prestatie-indicator	
2.1 Voorzie-ningen volwassenen	Haarlemmers zo lang mogelijk thuis laten wonen, functioneren en maatschappelijk participeren	% cliënten Wmo dat aangeeft zich beter te kunnen redden	Verstrekken materiële – en immateriële voorzieningen	2101 Vervoersvoorz. (€6.273)	Aantal cliënten maatwerkarrangementen Wmo (BZK)	
				2102 Woonvoorzieningen (€3.433)	% cliënten Wmo dat snel geholpen is met aanvraag	
		2103 Huishoudelijke onderst. (€16.675)		% cliënten dat aangeeft dat medewerker gemeente hen serieus nam		
		2104 Begeleiding en dagbesteding (€18.511)			% cliënten dat kwaliteit zorg goed vindt	
		2105 Gezinsbeg. en jongvolwassenen (€2.261)				
		2106 Overige voorz. volw (€-4.633)				
2.2 Voorzie-ningen jeugd	Tijdige jeugdhulp op maat bieden	% jongeren met jeugdhulp (BZK)	Betere aansluiting jeugdhulp op vraag en behoefte jongere/gezin	2201 Ambulante jeugdhulp (€25.541)	% beëindigde jeugdhulptrajecten volgens plan	
	Jongeren groeien zo veel mogelijk thuis op, in een gezins-vervangend verblijf	% jongeren in pleegzorg / gezinsgerichte omgeving	Meer passend en toereikend aanbod voor gezinsvervangende zorgvormen	2202 Jeugdhulp met verblijf (€12.586)		
				2204 Overige voorzieningen jeugd (€-826)		
	Herstellen veiligheid en voorkomen (verdere) ontsparing jongeren	% jongeren met jeugdbescherming (BZK)	Verminderen jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen	2202 Jeugdhulp met verblijf (€12.586)	Aantal jongeren in pleegzorg / gezinsvervangende verblijfsvormen	
					% cliënten dat jeugdhulp als zeer nuttig ervaart (8 of hoger)	
				2203 Hoogspecialistische jeugdhulp (€3.096)	% cliënten dat jeugdhulp als niet nuttig ervaart (4 of lager)	
Aantal (voorlopige) OTS						
2.3 Opvang wonen en herstel	Zelfredzaamheid van psychisch kwetsbare Haarlemmers vergroten en waar mogelijk zelfstandig laten wonen	Het aantal cliënten beschermd wonen dat bij uitstroom gebruik maakt van een contingentwoning	Zorgen voor passend aanbod bij ondersteuningsbehoefte van cliënten	2302 Beschermd Wonen (€36.768)	Aantallen Domus, Skeave Huse, contingent, beschermd en beschut wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang	
		Het aantal cliënten dat uitstroomt uit de maatschappelijke opvang	Passende begeleiding voor cliënten in de MO en BW	2301 Maatschappelijke opvang (€20.676)	Aantallen trajecten in de maatschappelijke opvang	
	Terugdringen aantal daklozen	Het aantal feitelijke daklozen	Het voorkomen van huisuitzettingen door huurschuld	2301 Maatschappelijke opvang (€21.179)	Aantal maatwerkarrangementen in beschermd wonen	
	Stoppen en duurzaam oplossen van huiselijk geweld en kindermishandeling	% triage binnen 5 dagen		Passende en tijdige inzet beoordeling en onderzoek Veilig Thuis	2301 Maatschappelijke opvang (€21.179)	% onderzoek naar huiselijk geweld en kindermishandeling binnen 10 weken
				Passende en tijdige inzet CJG en SWT	2301 Maatschappelijke opvang (€21.179)	% meldingen dat wordt overgedragen naar CJG/SWT

Programma 2 Ondersteuning en zorg

Commissie
(Coördinerende) Portefeuilles
Afdeling(en)

Samenleving
Zorg, Welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Ouderen
Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugd,
Onderwijs en Sport

Programmadoelstelling (missie)

De gemeente organiseert specialistische ondersteuning en zorg op maat. Als er sprake is van een beperking, van chronische, psychische of psychosociale problemen bij volwassenen en jeugdigen en/of als jeugdigen opgroeien in een onveilige situatie of een strafbaar feit hebben begaan, biedt de gemeente passende zorg. Deze zorg is zo licht mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis, gaat uit van de individuele burger, leefeenheid of gezin en duurt niet langer dan nodig. De zorg heeft tot doel dat Haarlemmers weer zoveel mogelijk kunnen deelnemen aan de maatschappij.

Kaderstellende beleidsnota's

- Kansrijke start ([2022/78214](#))
- Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293272](#))
- Verordening Jeugdhulp gemeente Haarlem 2019 ([2019/228846](#))
- Regiovisie Jeugdhulp Zuid-Kennemerland en IJmond ([2021/327593](#))
- Regionale verwervingsstrategie jeugdhulp ([2021/46902](#))
- Opinionota Regionale verwervingsstrategie jeugdhulp vanaf 2022 ([2021/39654](#))
- Preselectiedocument regionale verwerving jeugdhulp ([2021/421247](#))
- Transformatieprogramma Sociaal Domein 2018-2020 ([2018/432318](#))
- Wijzigingsverordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Haarlem 2020 ([2021/501417](#))
- Uitnodiging tot Inschrijving Gewoon in de Wijk ([2022/53240](#))
- Regionaal kader Opvang, Wonen en Herstel 2022 t/m 2027 ([2021/593411](#))
- Verwervingsstrategie voorzieningen Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang ([2021/600141](#))
- Regiovisie verbinden en versterken in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling 2020-2024 ([2020/048818](#))

Beleidsvelden

Beleidsveld 21 Voorzieningen volwassenen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 21	Voorzieningen volwassenen											
Doel	Haarlemmers zo lang en zelfstandig mogelijk thuis laten wonen, functioneren en maatschappelijk participeren.											
Effect indicator	Percentage cliënten Wmo dat aangeeft zich beter te kunnen redden door de zorg/ondersteuning die zij krijgen (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).											
R/S	77% (2015)	82% (2017)	86% (2018)	82% (2019)	80% (2020)	84% (2021)	>80% (2022)	>80% (2023)	>80% (2024)	>80% (2025)	>80% (2026)	>80% (2027)
Effect indicator	Percentage cliënten dat aangeeft dat zij een betere kwaliteit van leven hebben door de zorg/ondersteuning die zij krijgen (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).											
R/S	70% (2015)	74% (2017)	78% (2018)	75% (2019)	77% (2020)	75% (2021)	>77% (2022)	>77% (2023)	>77% (2024)	>77% (2025)	>77% (2026)	>77% (2027)
Prestatie	Verstrekken materiële en/of immateriële voorzieningen naar tevredenheid van de burger.											
Prestatie indicator	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners (CBS Monitor Sociaal Domein Wmo) (BZK).											
R/S	650 (2016)	660 (2017)	670 (2018)	740 (2019)	720 (2020)	710 (2021)	<750 (2022)	<750 (2023)	<750 (2024)	<750 (2025)	<750 (2026)	<750 (2027)
Prestatie indicator	Percentage cliënten Wmo dat aangeeft dat zij door de gemeente snel geholpen werden met hun hulpvraag (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).											
R/S	61% (2015)	73% (2017)	68% (2018)	77% (2019)	84% (2020)	75% (2021)	>80% (2022)	>80% (2023)	>80% (2024)	>80% (2025)	>80% (2026)	>80% (2027)
Prestatie indicator	Percentage cliënten Wmo dat aangeeft dat de medewerker van de gemeente hen serieus nam (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).											
R/S	81% (2015)	91% (2017)	85% (2018)	94% (2019)	96% (2020)	93% (2021)	>92% (2022)	>92% (2023)	>92% (2024)	>92% (2025)	>92% (2026)	>92% (2027)
Prestatie indicator	Percentage cliënten Wmo dat aangeeft dat zij de kwaliteit van de zorg/ondersteuning die zij krijgen goed vinden (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).											
R/S	71% (2015)	82% (2017)	83% (2018)	83% (2019)	84% (2020)	85% (2021)	>84% (2022)	>84% (2023)	>84% (2024)	>84% (2025)	>84% (2026)	>84% (2027)

Beleidsveld 22 Voorzieningen jeugd

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 22	Voorzieningen jeugd											
Doel	Tijdige jeugdhulp op maat bieden.											
Effect indicator	Percentage jongeren met jeugdhulp als percentage van alle jongeren tot 18 jaar (CBS)(BZK). Per 2020 is er sprake van een toename van de berichtgeverspopulatie van jeugdhulpaanbieders en verandering in de berekenwijze van de definitieve cijfers over jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering.											
R/S	8,1% (2015)	8,3% (2017)	9,0% (2018)	9,7% (2019)	9,7% (2020)	11,2% (2021)	11% (2022)	11% (2023)	11% (2024)	11% (2025)	11% (2026)	11% (2027)
Prestatie	De jeugdhulp is toegankelijk en sluit aan op de vraag en behoefte van de jongere en gezin. Er is een verschuiving van residentiële zorg naar ambulante jeugdhulp, zoals beschreven in de beleidsnota Samen voor Jeugd Haarlem (2019/293272).											

Prestatie indicator	Het percentage beëindigde jeugdhulptrajecten volgens plan (CBS). Het CBS heeft hierover een nieuwe reeks gepubliceerd.												
R/S	86% (2015)	81% (2017)	87% (2018)	86% (2019)	87% (2020)	pm% (2021)	87% (2022)	87% (2023)	87% (2024)	87% (2025)	87% (2026)	87% (2027)	
Doel	Jongeren groeien zo veel mogelijk thuis op, in een gezinsvervangend verblijf.												
Effect indicator	Het percentage jongeren in pleegzorg of gezinsgerichte omgeving van totaal percentage jeugdhulp met verblijf (CBS)												
R/S	60,0% (2015)	67,0% (2017)	70,0% (2018)	63,0% (2019)	77,0% (2020)	92,0% (2021)	63% (2022)	63% (2023)	63% (2024)	63% (2025)	63% (2026)	63% (2027)	
Prestatie indicator	Meer passend en toereikend aanbod voor gezinsvervangende zorgvormen zoals beschreven in de nota Samen voor Jeugd Haarlem (2019/293272). Dit gebeurt in samenwerking met jeugdhulpaanbieders en aanbieders van pleegzorg.												
Prestatie indicator	Het aantal jongeren in pleegzorg of gezinsvervangende verblijfsvormen (CBS). De realisatiewaarde voor 2021 betreft voorlopige cijfers van het CBS.												
R/S	180 (2015)	195 (2017)	195 (2018)	205 (2019)	240 (2020)	275 (2021)	225 (2022)	- (2023)	241 (2024)	250 (2025)	255 (2026)	255 (2027)	
Prestatie indicator	Tevredenheid van cliënten over het effect van de jeugdhulp: percentage dat het zeer nuttig ervaart (8 of hoger) (bron: registratie aanbieders). De gegevens voor deze indicator moeten worden aangeleverd door de aanbieders. De aanbieders leveren deze onvoldoende aan. In de nieuwe contractering wordt de aanlevering van deze gegevens beter geregeld. Nu de contractering een jaar is uitgesteld zullen deze gegevens voor het eerst in 2024 beschikbaar komen daarom is voor 2023 geen streefwaarde opgenomen.												
R/S							- (2021)	- (2022)	- (2023)	>70% (2024)	>75% (2025)	>75% (2026)	>75% (2027)
Prestatie indicator	Tevredenheid van cliënten over het/effect van de jeugdhulp: percentage dat het niet nuttig ervaart (4 of lager) (bron: registratie aanbieders). De gegevens voor deze indicator moeten worden aangeleverd door de aanbieders. De aanbieders leveren deze onvoldoende aan. In de nieuwe contractering wordt de aanlevering van deze gegevens beter geregeld. Nu de contractering een jaar is uitgesteld zullen deze gegevens voor het eerst in 2024 beschikbaar komen, daarom is voor 2023 geen streefwaarde opgenomen.												
R/S							- (2021)	- (2022)	- (2023)	<30% (2024)	< 25% (2025)	<25% (2026)	<25% (2027)
Doel	Herstellen van de veiligheid en voorkomen van (verdere) ontsporing van jongeren, zoals verwoord in de nota Samen voor Jeugd Haarlem (2019/293272).												
Effect indicator	Percentage jongeren met jeugdbescherming als percentage van alle jongeren tot 18 jaar (CBS)(BZK).												
R/S	1,1% (2015)	0,9% (2017)	0,8% (2018)	0,9% (2019)	0,9% (2020)	0,9% (2021)	0,9% (2022)	0,9% (2023)	0,9% (2024)	1% (2025)	0,9% (2026)	0,9% (2027)	
Prestatie indicator	Het verminderen van het aantal jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen door preventieve maatregelen, samen met het CJG. Het versterken van de vrijwillige hulpverlening en het verminderen van de hulpverlening onder dwang van de rechter, zoals beschreven in de nota Samen voor Jeugd Haarlem (2019/293272).												
Prestatie indicator	Het aantal (voorlopige) onder toezicht stellingen (OTS) (CBS). De realisatiewaarde voor 2021 betreft voorlopige cijfers.												
R/S	300 (2015)	240 (2017)	235 (2018)	260 (2019)	265 (2020)	275 (2021)	220 (2022)	220 (2023)	220 (2024)	210 (2025)	210 (2026)	210 (2027)	
Prestatie indicator	Percentage jongeren met een jeugdreclassering als percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar (CBS)(BZK).												
R/S	0,4% (2015)	0,4% (2017)	0,5% (2018)	0,4% (2019)	0,4% (2020)	0,4% (2021)	0,4% (2022)	0,4% (2023)	0,4% (2024)	0,4% (2025)	0,4% (2026)	0,4% (2027)	

Beleidsveld 23 Opvang, wonen en herstel

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 23	Opvang, wonen en herstel									
Doel	De zelfredzaamheid van psychisch kwetsbare Haarlemmers vergroten en hen waar mogelijk weer zelfstandig laten wonen.									
Effect indicator	Het aantal cliënten beschermd wonen dat bij uitstroom gebruik maakt van een contingentwoning (Gemeentelijke registratie).									
R/S		19 (2018)	31 (2019)	20 (2020)	36 (2021)	20 (2022)	25 (2023)	25 (2024)	25 (2025)	25 (2026)
Effect indicator	Het aantal cliënten dat uitstroomt uit een maatschappelijke opvanglocatie binnen 6 maanden, binnen 9 maanden en de totale uitstroom (deze cijfers zijn gebaseerd op de uitstroomcijfers van alle aanbieders in de maatschappelijke opvang; dit zijn Kenter, Hvo-Querido, PerMens en de RIBW/KAM). De aantallen van de verschillende aanbieders zijn bij elkaar opgeteld. In de uitstroomcijfers zijn ook cliënten meegerekend die binnen de maatschappelijke opvang uitstromen naar een doorstroomlocatie.									
R/S	<6mnd	66 (2018)	95 (2019)	67 (2020)	100 (2021)	99 (2022)	90 (2023)	90 (2024)	90 (2025)	90 (2026)
	<9mnd	36	48	34	46	51	45	45	45	45
	Totaal	152 (2018)	232 (2019)	183 (2020)	233 (2021)	245 (2022)	230 (2023)	230 (2024)	230 (2025)	230 (2026)
Prestatie indicator	Zorgen voor aanbod dat past bij de ondersteuningsbehoefte van cliënten, waaronder het omklappen van plekken 'beschermd wonen' naar plekken 'beschut wonen' en zorgen voor huisvesting voor een Domus Plus en Skaeve Huse.									
Prestatie indicator	Aantal plekken: (Gemeentelijke registratie) * met winternoodopvang ** is inclusief circa 35 extra plekken in het kader van de coronacrisis *** is inclusief 20 extra plekken in het kader van de coronacrisis **** Contingentenregeling m.i.v. 2022 het Pact voor Uitstroom. Het totaal aantal contingentwoningen is met ingang van 2022 voor de regio Zuid-Kennemerland 110 (Haarlem 85).									
R/S	Domus Plus	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skaeve Huse	-	-	-	-	-	-	6	6	6
	Perron 18	0	0	13	16	16	16	16	16	16
	Contingentwoningen	95	100	90	92	110****	110	110	110	110
	Beschut wonen	6	47	59	73	80	90	100	110	110
	Beschermd wonen	610	608	585	314	310	320	315	310	305
	Maatschappelijke opvang	181	181/199*	216**	216***	214	220	220	220	220
	Vrouwenopvang	26	26	26	26	26	26	26	26	26
		(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)
Prestatie indicator	Passende begeleiding voor cliënten in de maatschappelijke opvang (trajectbegeleiding) en beschermd wonen (maatwerkarrangement).									
Prestatie indicator	Aantal trajecten in de maatschappelijke opvang (Gemeentelijke registratie).									
R/S		316 (2019)	348 (2020)	403 (2021)	416 (2022)	418 (2023)	423 (2024)	425 (2025)	427 (2026)	429 (2027)
Prestatie indicator	Aantal maatwerkarrangementen beschermd wonen (Gemeentelijke registratie).									
R/S		110 (2018)	403 (2019)	458 (2020)	519 (2021)	350 (2022)	360 (2023)	365 (2024)	370 (2025)	375 (2026)
										380 (2027)

Doel	Het terugdringen van het aantal daklozen.										
Effect indicator	Het aantal feitelijke daklozen (Brede Centrale Toegang).										
R/S	545 (2018)	548 (2019)	470 (2020)	439 (2021)	520 (2022)	450 (2023)	450 (2024)	450 (2025)	450 (2026)	450 (2027)	
Prestatie	Het voorkomen van huisuitzettingen door vroegtijdig signaleren van huurschuld. Het voorkomen van een huurschuld is met ingang van 2022 integraal onderdeel van de aanpak Vroegsignalering schulden.										
Prestatie indicator	Aantal huisuitzettingen door huurschuld (Elan, Pré en Ymere).										
R/S	15 (2018)	15 (2019)	4 (2020)	4 (2021)	11 (2022)	15 (2023)	15 (2024)	15 (2025)	15 (2026)	15 (2027)	
Doel	Stoppen en duurzaam oplossen van individuele gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling.										
Effect indicator	Het percentage triage (=beoordeling op onveiligheid) binnen 5 dagen (Veilig Thuis).										
R/S	92% (2017)	38% (2018)	35% (2019)	47% (2020)	71% (2021)	90% (2022)	60% (2023)	70% (2024)	70% (2025)	70% (2026)	70% (2027)
Prestatie	Passend en tijdige inzet van beoordeling en onderzoek door Veilig Thuis.										
Prestatie indicator	Het percentage onderzoek naar huiselijk geweld en kindermishandeling door Veilig Thuis binnen 10 weken (Veilig Thuis).										
R/S	80% (2017)	56% (2018)	83% (2019)	47% (2020)	71% (2021)	90% (2022)	64% (2023)	64% (2024)	64% (2025)	64% (2026)	64% (2027)
Prestatie	Passende en tijdige inzet van het CJG en het Sociaal Wijkteam naar aanleiding van meldingen bij Veilig Thuis.										
Prestatie indicator	Het percentage meldingen dat direct na veiligheidsbeoordeling kan worden overgedragen naar het CJG of Sociaal Wijkteam (Veilig Thuis).										
R/S	25% (2018)	32% (2019)	21% (2020)	26% (2021)	45% (2022)	55% (2023)	60% (2024)	60% (2025)	60% (2026)	60% (2027)	

Financiën

Progr. Bel. veld	Ondersteuning en Zorg	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
21	Voorzieningen volwassenen	39.480	45.246	42.671	42.345	42.347	42.342	42.336
22	Voorzieningen jeugd	37.758	41.886	41.390	41.193	41.196	41.200	41.200
23	Opvang, wonen en herstel	55.338	60.326	59.044	59.319	59.333	58.867	58.880
	Totaal lasten	132.576	147.458	143.105	142.856	142.875	142.409	142.415
Baten (exclusief mutaties reserves)								
21	Voorzieningen volwassenen	-1.379	-1.106	-1.145	-1.145	-1.819	-1.826	-1.823
22	Voorzieningen jeugd	-360	-90	0	0	0	0	0
23	Opvang, wonen en herstel	-1.767	-3.360	-1.097	-1.097	-1.097	-1.097	-1.097
	Totaal baten	-3.505	-4.556	-2.242	-2.242	-2.916	-2.923	-2.920
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
21	Voorzieningen volwassenen	38.101	44.141	41.526	41.200	40.528	40.516	40.513
22	Voorzieningen jeugd	37.398	41.796	41.390	41.193	41.196	41.200	41.200
23	Opvang, wonen en herstel	53.572	56.965	57.947	58.222	58.236	57.770	57.783
	Totaal saldo	129.071	142.902	140.863	140.614	139.959	139.486	139.495
	Toevoegingen aan reserves	10.149	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen aan reserves	-8.247	-3.496	-150	-393	-393	-393	-393
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	130.973	139.407	140.713	140.221	139.566	139.093	139.102

Analyse saldo beleidsveld Voorzieningen volwassenen

21 Voorzieningen volwassenen	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	45.246	-1.106	44.141
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	42.671	-1.145	41.526
Verschil	-2.575	-39	-2.614

2.1 Voorzieningen volwassenen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 2,5 miljoen lager dan in 2022.	-2.575	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-112	v
<i>Begroting 2022 aanvulling</i>		
Verwerking trendanalyse Wmo uit Kadernota 2022	-5.369	v
Overheveling middelen Digitale Transformatie Sociaal Domein	-289	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Verwerken trendanalyse Wmo uit Kadernota 2023	342	n

2.1 Voorzieningen volwassenen	bedrag	v/n
Herindeling budgetten Sociale Basis	1.073	n
Septembecirculaire 2021	133	n
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	1.441	n
<i>Begroting 2023</i>		
Meicirculaire 2022	-77	v
Effect aanpassing kostenverdeling	277	n
Diverse verschillen < € 100.000.	6	n

2.1 Voorzieningen volwassenen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) blijven in 2023 nagenoeg gelijk.	-39	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-39	v

Analyse saldo beleidsveld Voorzieningen jeugd

22 Voorzieningen jeugd	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	41.886	-90	41.796
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	41.390		41.390
Verschil	-496	90	-406

2.2 Voorzieningen jeugd	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,5 miljoen lager dan in 2022.	-496	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-773	v
<i>Begroting 2022 aanvulling</i>		
Verwerking trendanalyse Jeugd uit Kadernota 2022	700	n
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Verwerken trendanalyse Jeugd uit Kadernota 2023	-1.937	v
Corr. urenverdeling onderwijs tussen producten (verschuiving tussen beleidsvelden 1.1 en 2.2)	-106	v
Septembecirculaire 2021	53	n
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	1.433	n
<i>Begroting 2023</i>		
Effect aanpassing kostenverdeling	151	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-17	v

2.2 Voorzieningen jeugd	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) blijven in 2023 nagenoeg gelijk.	90	n
Diverse verschillen < € 100.000.	90	n

Analyse saldo beleidsveld Opvang, wonen en herstel

23 Opvang, wonen en herstel	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	60.326	-3.360	56.965
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	59.044	-1.097	57.947
Verschil	-1.282	2.263	981

2.3 Opvang, wonen en herstel	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 1,2 miljoen lager dan in 2022.	-1.282	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd met hogere lasten gerekend	149	n
<i>Begroting 2022 aanvulling</i>		
Versterkers Duurzaam Doen	-200	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-320	v
Bijstellen budget Opvangvoorzieningen MO	-2.500	v
Herindeling budgetten Sociale Basis	101	n
Septembecirculaire 2021	-144	v
Verwerking raadsbesluit 2021/630224 - Domus Plus Nieuweweg 2	-100	v
Vorbereidingskosten Skaeve Huse	-150	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	191	n
<i>Begroting 2023</i>		
Effect aanpassing kostenverdeling	215	n
Meicirculaire 2022	3.527	n
Bijstellen Beschermd Wonen budget n.a.v. uitstroom naar WLZ	-2.000	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-51	v

2.3 Opvang, wonen en herstel	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 2,2 miljoen lager dan in 2022.	2.263	n
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd met lagere baten gerekend	265	n
<i>Begroting 2023</i>		
Bijstellen Eigen bijdrage n.a.v. uitstroom naar WLZ	2.000	n

2.3 Opvang, wonen en herstel	bedrag	v/n
Diverse verschillen < € 100.000.	-2	v

Reservemutaties per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2023		150
Reserve Opvang, wonen en herstel		150

Investerings programma

IP nummer	Omschrijving	Investering 2023
	Investeringsen waarvoor reeds krediet is verleend	
MTS.01	Maatschappelijke opvang Anton Pieckhofje	1.823
	Investeringsen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen	
	-	
	Totaal netto investeringen	1.823

Risico's

Er zijn elf risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 2, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 3,5 miljoen.

Doelenboom Programma 3 ‘Werk, inkomen en schulden’

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Product	Prestatie-indicator
3.1 Werk	Uitkeringsgerechtigden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt vinden betaald werk.	Het aantal uitkeringsgerechtigden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden	Het ondersteunen, werk-fit maken en bemiddelen van werkzoekenden	3101 Re-integratie (€7.692)	Aantal uitkeringsgerechtigden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat is overgedragen aan een uitzendbureau
		Netto arbeidsparticipatie: % werkzame beroepsbevolking t.o.v. totale beroepsbevolking (BZK)			Aantal uitkeringsgerechtigden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat in een ondersteuningstraject zit
		% werkloze jongeren (BZK)			
		Lopende re-integratievoorzieningen (BZK)			
	Uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt participeren	Aantal uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert	Het ondersteunen en bemiddelen naar participeren in de samenleving	3102 Participatie (€228)	
	Mensen met een arbeidsbeperking hebben betaald werk	Aantal Sw-ers dat werkzaam is in de sociale werkvoorziening	Behouden van bestaande werkplekken voor medewerkers in sociale werkvoorziening	3103 Sociale werkvoorz. (€14.231)	
		Aantal mensen werkzaam in een garantiebaan	Creëren beschut werk werkplekken	3101 Re-integratie (€7.692)	Aantal mensen met indicatie beschut werk
			Voldoen aan regionale opgave voor de invulling van garantiebanen	3101 Re-integratie (€7.692)	
3.2 Inkomen	Het bieden van meer kans op bestaanszekerheid voor financieel kwetsbare Haarlemmers	Aantal Participatiewet-uitkeringsgerechtigden	Tijdig helpen van Haarlemmers met aanvragen inkomensondersteuning.	3201 Inkomen (-€1.667)	Aantal volwassenen en kinderen met HaarlemPas
		Aantal huishoudens dat gebruik maakt van minimaregeling		3202 Inkomensonderst. (€10.916)	% binnen de wettelijke termijn afgehandelde aanvragen Participatiewet-uitkering (1), bijzondere bijstand (2) en minima- voorzieningen (3)
		% kinderen tot 18 jaar waarvan gezin van bijstandsuitkering moet rondkomen (BZK)		3203 Fraudebestrijding (€1.031)	Aantal HaarlemPashouders dat individuele inkomens toeslag ontvangt
		Aantal personen (18+) met bijstandsuitkering (BZK)	HaarlemPashouders maken gebruik van inkomens ondersteunende voorzieningen	3202 Inkomensonderst. (€10.916)	Aantal volwassenen en kinderen met gemeentelijke zorgpolis
	Haarlemmers met een laag inkomen en/of geldzorgen doen mee	% Haarlemmers dat aangeeft in het dagelijks leven beperkt te worden door de eigen financiële situatie	HaarlemPashouders zijn tevreden over de dienstverlening	3202 Inkomensonderst. (€10.916)	Beoordelingscijfer klanten over dienstverlening minimavoorzieningen
		Haarlempashouders weten minimaregelingen te vinden			Beoordelingscijfer over aanbod minimavoorzieningen
	Kinderen uit minimagezinnen groeien op zonder geldzorgen	Tevredenheid over mate waarin kinderen kunnen meedoen	Kinderen uit minimagezinnen maken gebruik van de regelingen	3202 Inkomensonderst. (€10.916)	Aantal gezinnen dat gebruik maakt van schoolkostenregeling Aantal kinderen dat gebruik maakt van JeugdFonds Sport en Cultuur
3.3 Schulden	Haarlemmers met geldzorgen of schulden zijn snel schuldenzorgvrij	Aantal gestarte schulddienstregelingen versus het aantal intakes	Snel verhelpen van betalingsachterstanden Haarlemmers	3301 Schulddienstverlening (€2.042)	Aantal geholpen Haarlemmers met betalingsachterstand
			Snel starten met schuldregeling van Haarlemmers met problematische schulden	3301 Schulddienstverlening (€2.042)	Aantal dagen tussen intake en start schulddienstregeling
				3302 Budgetondersteuning (€603)	
	Haarlemmers die problematische schulden hadden, zijn schuldenvrij	Aantal klanten dat succesvol uitstroomt na drie jaar reguliere schuldbemiddeling	Leveren van adequate begeleiding gedurende schuldregelingstraject	3301 Schulddienstverlening (€2.042)	Beoordelingscijfer van klanten voor schulddienstverlening
		% succesvolle uitstroom van klanten met schulden			
	Haarlemmers met een schone lei maken geen nieuwe schulden	% recidive bij nieuwe aanvraag voor schuldbemiddeling	Het geven van nazorg	3301 Schulddienstverlening (€2.042)	Aantal klanten in nazorg na geslaagde schuldbemiddeling

Programma 3 Werk, inkomen en schulden

Commissie
(Coördinerende) Portefeuilles
Afdeling(en)

Samenleving
Sociale Zaken, Schulden en Minima
Werk en Inkomen, Schulden, Minima en Sociale
Recherche

Programmadoelstelling (missie)

Alle Haarlemmers, ook de Haarlemmers met een uitkering, moeten kunnen meedoen in de samenleving door werk, opleiding of andere vormen van participatie, zoals vrijwilligerswerk of arbeidsmatige dagbesteding. De gemeente Haarlem ondersteunt als dat nodig is inwoners bij werk, inkomen en schulden. Mensen worden begeleid naar werk en ontvangen (tijdelijke) financiële ondersteuning als betaald werk niet of nog niet mogelijk is.

Schulden kunnen een belemmering zijn om mee te doen in de maatschappij. De gemeente biedt brede ondersteuning bij (dreigende) schulden en het voorkomen ervan. Aan Haarlemmers met een inkomen tot 130% van het bestaansminimum biedt de gemeente een financieel vangnet met diverse regelingen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Uitvoeringsprogramma Participeren naar vermogen 2015 ([2015/162169](#))
- Wijzigingsverordening individuele inkomenstoelag ([2016/61507](#))
- Diverse verordeningen Participatiewet 2015
- Eerste wijzigingsverordening Participatiewet ([2015/56604](#))
- Beleidsnota Handhaven met zorg Participatiewet ([2017/294348](#))
- Verordening Loonkostensubsidie 2015 ([2015/136644](#))
- Verordening Participatieraad sociaal domein 2015 ([2014/412378](#))
- Koersdocument Werk en Inkomen 2016 ([2016/255654](#))
- Verordening Re-integratie Participatiewet, IOAW, IOAZ 2017 ([2017/210169](#))
- Integrale beleidsvisie Armoede en Schulden 'In Haarlem meer kans voor financieel kwetsbaren' ([2020/935630](#))
- Verordening beslistermijn schulddienstverlening ([2020/1045486](#))

Beleidsvelden

Beleidsveld 31 Werk

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 31	Werk											
Doel	Uitkeringsgerechtigden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt vinden betaald werk.											
Effect indicator	Het aantal uitkeringsgerechtigden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dan wel met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden ten opzichte van het totale aantal binnen deze doelgroep. (gemeentelijke registratie)											
R/S	320 (2020)		334 (2021)	350 (2022)		350 (2023)	350 (2024)	350 (2025)	350 (2026)	350 (2027)		
Effect indicator	Netto arbeidsparticipatie: het percentage van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (CBS)(BZK).											
R/S	69,4% (2007)	70,1% (2017)	71,4% (2018)	71,1% (2019)	70,1% (2020)	72,0% (2021)	72,0% (2022)	72,0% (2023)	72,0% (2024)	72,0% (2025)	72,0% (2026)	72,0% (2027)
Effect indicator	Percentage werkloze jongeren (16-22 jaar) (CBS) (BZK)											
R/S	3% (2005)	2% (2017)	2% (2018)	2% (2019)	2% (2020)	2% (2021)	1% (2022)	1% (2023)	1% (2024)	1% (2025)	1% (2026)	1% (2027)
Effect indicator	Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners 15-64 jaar (CBS)(BZK).											
R/S	101,1 (2015)	- (2017)	238,8 (2018)	130,0 (2019)	312,4 (2020)	250 (2021)	250 (2022)	250 (2023)	250 (2024)	250 (2025)	250 (2026)	250 (2027)
Prestatie	Het ondersteunen, werk-fit maken en bemiddelen van werkzoekenden.											
Prestatie indicator	Het aantal uitkeringsgerechtigden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat is overgedragen aan een re-integratiepartner ten opzichte van het totale aantal binnen deze doelgroep. (gemeentelijke registratie)											
R/S	22 (2018)		61 (2019)	200 (2020)	86 (2021)	120 (2022)	120 (2023)	120 (2024)	120 (2025)	120 (2026)	120 (2027)	
Prestatie indicator	Het aantal uitkeringsgerechtigden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat in een ondersteuningstraject zit ten opzichte van het totale aantal binnen deze doelgroep. (gemeentelijke registratie)											
R/S	940 (2018)		750 (2019)	2.079 (2020)	2.210 (2021)	2.391 (2022)	2.391 (2023)	2.391 (2024)	2.391 (2025)	2.391 (2026)	2.391 (2027)	
Doel	Uitkeringsgerechtigden met een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt participeren.											
Effect indicator	Het aantal uitkeringsgerechtigden met een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert in de vorm van maatschappelijke participatie of arbeidsmatige dagbesteding (gemeentelijke registratie).											
R/S	638 (2018)		1.300 (2019)	1.273 (2020)	1.164 (2021)	1.464 (2022)	1.464 (2023)	1.464 (2024)	1.464 (2025)	1.464 (2026)	1.464 (2027)	
Prestatie	Het ondersteunen en bemiddelen van uitkeringsgerechtigden naar participeren in de samenleving door onder andere onze re-integratiepartner Spaarne Werkt .											
Doel	Zorgen dat mensen met een arbeidsbeperking betaald werk hebben.											
Effect indicator	Het aantal subsidie-eenheden (se) met een indicatie op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening dat werkzaam is in de sociale werkvoorziening (gemeentelijke registratie). Eén subsidie-eenheid staat gelijk aan één persoon die fulltime begeleid werkt.											
R/S	684 (2014)	631 (2017)	622 (2018)	576 (2019)	547 (2020)	518 (2021)	500 (2022)	470 (2023)	440 (2024)	410 (2025)	380 (2026)	350 (2027)

Effect indicator	Het aantal mensen werkzaam in een garantiebaan binnen de arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond (gemeentelijke registratie).											
R/S	1.134 (2015)	1.454 (2017)	1.744 (2018)	1.844 (2019)	1.724 (2020)	1.856 (2021)	1.950 (2022)	1.950 (2023)	1.950 (2024)	1.950 (2025)	1.950 (2026)	1.950 (2027)
Prestatie	Het behouden van bestaande werkplekken voor de medewerkers in de sociale werkvoorziening bij Spaarne Werkt .											
Prestatie	Het creëren van werkplekken voor mensen met een indicatie Beschut werk.											
Prestatie indicator	Aantal mensen dat werkzaam is op een beschut werkplek.(gemeentelijke registratie)											
R/S		17 (2017)	23 (2018)	37 (2019)	58 (2020)	70 (2021)	80 (2022)	90 (2023)	100 (2024)	110 (2025)	120 (2026)	130 (2027)
Prestatie	Voldoen aan de regionale opgave voor de invulling van garantiebanen in de arbeidsmarktregio voor mensen die opgenomen zijn in het doelgroepenregister.											

Beleidsveld 32 Inkomen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 32	Inkomen											
Doel	Het bieden van meer kans op bestaanszekerheid voor financieel kwetsbare Haarlemmers.											
Effect indicator	Het aantal uitkeringsgerechtigden dat een Participatiewet-uitkering ontvangt (gemeentelijke registratie).											
R/S	2.536 (2009)	3.760 (2017)	3.580 (2018)	3.507 (2019)	3.553 (2020)	3.415 (2021)	4.090 (2022)	3.330 (2023)	3.247 (2024)	3.166 (2025)	3.087 (2026)	3.087 (2027)
Effect indicator	Het aantal huishoudens dat gebruik maakt van een minimaregeling via een gemeentelijke aanvraag (gemeentelijke registratie).											
R/S	2.536 (2013)	4.460 (2017)	4.807 (2018)	4.876 (2019)	5.062 (2020)	4.838 (2021)	5.500 (2022)	5.500 (2023)	5.500 (2024)	5.500 (2025)	5.500 (2026)	5.500 (2027)
Effect indicator	Percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen (CBS) (BZK).											
R/S	8% (2000)	6% (2017)	6% (2018)	6% (2019)	5% (2020)		6,0% (2022)	6,0% (2023)	6,0% (2024)	6,0% (2025)	6,0% (2026)	6,0% (2027)
Effect indicator	Aantal personen (18 jaar en ouder) met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners (CBS) (BZK).											
R/S	358,4 (2015)	375,3 (2017)	371,9 (2018)	355,7 (2019)	493,8 (2020)	413,9 (2021)	370 (2022)	370 (2023)	370 (2024)	370 (2025)	370 (2026)	370 (2027)
Prestatie	Het tijdig helpen van Haarlemmers met aanvragen inkomensondersteuning.											
Prestatie indicator	Het percentage aanvragen Participatiewet-uitkering dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld (gemeentelijke registratie).											
R/S	83% (2015)	88% (2017)	89% (2018)	86% (2019)	86% (2020)	83% (2021)	98% (2022)	98% (2023)	98% (2024)	98% (2025)	98% (2026)	98% (2027)
Prestatie indicator	Het percentage aanvragen bijzondere bijstand dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld (gemeentelijke registratie).											
R/S	98% (2015)	98% (2017)	96% (2018)	91% (2019)	80% (2020)	89% (2021)	98% (2022)	98% (2023)	98% (2024)	98% (2025)	98% (2026)	98% (2027)
Prestatie indicator	Het percentage aanvragen minimavoorzieningen dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld (gemeentelijke registratie).											
R/S	82% (2015)	82% (2017)	85% (2018)	90% (2019)	98% (2020)	64% (2021)	99% (2022)	99% (2023)	99% (2024)	99% (2025)	99% (2026)	99% (2027)

Prestatie	HaarlemPashouders maken gebruik van inkomens ondersteunende voorzieningen.											
Prestatie indicator	Het aantal volwassenen en het aantal kinderen (4-18jr) met een HaarlemPas (gemeentelijke registratie).											
R/S												
Volwassenen	4.240	7.222	7.302	7.162	7.023	7.355	8.400	8.500	8.500	8.500	8.500	8.500
Kinderen	1.857	2.587	2.522	2.580	2.385	2.540	2.550	2.600	2.600	2.600	2.600	2.600
	(2014)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	Aantal HaarlemPashouders dat individuele inkomens toeslag ontvangt (gemeentelijke registratie).											
R/S												
			2.311	2.496	2.479	2.760	3.000	3.500	3.750	3.750	3.750	3.750
			(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	Aantal volwassenen en kinderen dat deelneemt aan de gemeentelijke zorgpolis (gemeentelijke registratie).											
R/S												
Volwassenen			2.557	3.481	3.887	4.199	4.000	4.125	4.250	4.250	4.250	4.250
Kinderen			629	1.492	1.609	1.617	1.650	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
			(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Doel	Haarlemmers met een laag inkomen en/of geldzorgen doen mee.											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat aangeeft in het dagelijks leven beperkt te worden door de eigen financiële situatie (Inwonerspeiling).											
R/S	25%	17%	17%	16%	15%	21%	<20%	<19%	<17%	<16%	<16%	<16%
	(2013)	2017	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	HaarlemPashouders weten minimaregelingen makkelijk te vinden (Klanttevredenheidsonderzoek Werk, Inkomen en Schulden). Dit beoordelingscijfer wordt in 2021 voor het eerst uitgevraagd.											
R/S												
						-	6,7	7	7,2	7,2	7,2	7,2
						(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	HaarlemPashouders zijn tevreden over de dienstverlening											
Prestatie indicator	Beoordelingscijfer van klanten over dienstverlening minimavoorzieningen (Klanttevredenheidsonderzoek Werk, Inkomen en Schulden).											
R/S												
			6,7	-	7,6	7,6	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
			(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	Beoordelingscijfer over aanbod minimavoorzieningen (Klanttevredenheidsonderzoek Werk, Inkomen en Schulden).											
R/S												
			7,0	-	7,7	7,3	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
			(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Doel	Kinderen uit minimagezinnen groeien op zonder geldzorgen.											
Effect indicator	Tevredenheid over mate waarin kinderen kunnen meedoen (Klanttevredenheidsonderzoek Werk, Inkomen en Schulden). Dit beoordelingscijfer wordt in 2021 voor het eerst uitgevraagd.											
R/S												
						7,7	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
						(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	Kinderen uit minimagezinnen maken gebruik van de regelingen.											
Prestatie indicator	Het aantal gezinnen dat gebruik maakt van de schoolkostenregeling (gemeentelijke registratie).											
R/S												
			1.207	1.330	1.350	1.255	1.400	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450
			(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	Aantal kinderen dat van JeugdFonds Sport en Cultuur gebruik maakt (registratie JFSC).											
R/S												
				1.250	1.113	1.180	1.250	1.300	1.350	1.350	1.350	1.350
				(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)

Beleidsveld 33 Schulden

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 33	Schulden											
Doel	Haarlemmers met geldzorgen of schulden zijn snel schuldenzorgvrij.											
Effect indicator	Aantal gestarte schulddienstregelingen versus het aantal intakes (gemeentelijke registratie).											
R/S												
Gestart	157	118	129	130	120	120	110	110	110	110		
Intakes	230	203	250	-	200	200	160	160	160	160		
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)		
Prestatie	Betalingsachterstanden van Haarlemmers worden snel verholpen.											
Prestatie indicator	Aantal Haarlemmers geholpen met geldzorgen door Vroeg er op Af (gemeentelijke registratie en registratie Stapp).											
R/S							-	600	800	1.000	1.000	1.000
							(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)
Prestatie	Haarlemmers met problematische schulden kunnen zo snel mogelijk starten met de schuldregeling.											
Prestatie indicator	Aantal dagen tussen intake en start schulddienstregeling (gemeentelijke registratie).											
R/S							-	180	140	120	100	100
							(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)
Doel	Haarlemmers die problematische schulden hadden, zijn schuldenvrij.											
Effect indicator	Het aantal klanten dat succesvol uitstroomt na drie jaar reguliere schuldbemiddeling (gemeentelijke registratie).											
R/S	99	116	151	164	156	113	155	115	115	115	105	100
	(2015)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Percentage succesvolle uitstroom van klanten met schulden (gemeentelijke registratie).											
R/S	80%	80%	83%	86%	95%	92%	90%	90%	90%	90%	90%	90%
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	Het leveren van adequate begeleiding gedurende schuldregelingstraject.											
Prestatie indicator	Het beoordelingscijfer van klanten voor schulddienstverlening (Klanttevredenheidsonderzoek Werk, Inkomen en Schulden).											
R/S	7,9				-	8,1	8,0	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
	(2018)				(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)
Doel	Haarlemmers met een schone lei maken geen nieuwe problematische schulden.											
Effect indicator	Percentage recidive bij nieuwe aanvraag voor schuldbemiddeling (gemeentelijke registratie).											
R/S	0,25%		0,12%	0,45%	0,18%	0,25%	0,25%	0,25%	0,25%	0,25%	0,25%	0,25%
	(2018)		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	
Prestatie	Het geven van nazorg.											
Prestatie indicator	Het aantal klanten in nazorg na geslaagde schuldbemiddeling (gemeentelijke registratie).											
R/S	105		98	95	143	95	90	90	90	90	90	
	(2018)		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	

Financiën

Progr. Bel. veld	Werk, Inkomen en Schulden	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
31	Werk	22.558	26.227	22.151	21.737	21.294	20.900	20.216
32	Inkomen	80.606	72.933	70.833	74.809	74.279	74.279	74.279
33	Schulden	3.059	4.193	4.152	4.126	3.884	3.884	3.884
	Totaal lasten	106.223	103.352	97.136	100.673	99.457	99.062	98.378
Baten (exclusief mutaties reserves)								
31	Werk	-210	-1.180	0	0	0	0	0
32	Inkomen	-72.697	-61.089	-61.584	-59.607	-59.607	-59.607	-59.607
33	Schulden	-787	-284	-476	-456	-289	-289	-289
	Totaal baten	-73.694	-62.554	-62.060	-60.063	-59.896	-59.896	-59.896
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
31	Werk	22.349	25.047	22.151	21.737	21.294	20.900	20.216
32	Inkomen	7.909	11.844	9.249	15.203	14.672	14.672	14.672
33	Schulden	2.272	3.908	3.677	3.670	3.594	3.594	3.594
	Totaal saldo	32.529	40.799	35.077	40.610	39.561	39.166	38.482
	Toevoegingen aan reserves	2.134	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen aan reserves	-2.554	-4.988	-280	-294	0	0	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	32.110	35.811	34.797	40.316	39.561	39.166	38.482

Analyse saldo beleidsveld Werk

31 Werk	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	26.227	-1.180	25.047
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	22.151		22.151
Verschil	-4.075	1.180	-2.895

3.1 Werk	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 4,1 miljoen lager dan in 2022.	-4.075	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-1.051	v
<i>Begroting 2022 aanvullingen</i>		
Overheveling invoeringskosten wet Inburgering	-100	v
Lokale middelen - Impuls re-integratie & Startbanenplan - Leerwerktrajecten met baangarantie	-700	v
Lokale middelen - aanvullende re-integratiekosten	-694	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Specifieke Uitkering Wet Inburgering	-1.180	v
Maatregelen noodsteun corona eerste helft 2022	-434	v
Maatschappelijk begeleiding statushouders rijksbijdrage 2022	-89	v

3.1 Werk	bedrag	v/n
Bestemming resultaat jaarrekening 2021	-66	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	201	n
<i>Begroting 2023</i>		
Meicirculaire 2022	68	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-30	v

3.1 Werk	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 1,2 miljoen lager dan in 2022.	1.180	n
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Specifieke Uitkering Wet Inburgering	1.180	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Inkomen

32 Inkomen	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	72.933	-61.089	11.844
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	70.833	-61.584	9.249
Verschil	-2.100	-495	-2.595

3.2 Inkomen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 2,1 miljoen lager dan in 2022.	-2.100	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	200	n
<i>Begroting 2022 aanvullingen</i>		
Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO)	-546	v
Impuls aan armoedebeleid (n.a.v. corona en verhoging vergoeding JFSC)	-410	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Bestemming resultaat jaarrekening 2021	-2.379	v
Maatregelen noodsteun corona eerste helft 2022	-169	v
Aanpassing BUIG 2022	216	n
Herindeling budgetten Sociale Basis	212	n
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	263	n
<i>Begroting 2023</i>		
Effect aanpassing kostenverdeling	433	n
Meicirculaire 2022	31	n

3.2 Inkomen	bedrag	v/n
Diverse verschillen < € 100.000.	49	n

3.2 Inkomen	bedrag	v/n
-------------	--------	-----

Toelichting baten

De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,5 miljoen hoger dan in 2022. -495 v

Meerjarenraming 2022-2026

In de vorige meerjarenraming werd al met lagere baten gerekend 5.412 n

Voortgangsrapportage 2022

Aanpassing BUIG 2022 -5.907 v

Diverse verschillen < € 100.000.

Analyse saldo beleidsveld Schulden

33 Schulden	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	4.193	-284	3.908
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	4.152	-476	3.677
Vershil	-40	-191	-232

3.3 Schulden	bedrag	v/n
--------------	--------	-----

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 nagenoeg gelijk aan 2022. -40 v

Begroting 2022 aanvullingen

Uitbreiding team budgetcoaches -129 v

Voortgangsrapportage 2022

Maatregelen noodsteun corona eerste helft 2022 -339 v

Bestemming resultaat jaarrekening 2021 -110 v

Begroting 2023

Effect aanpassing kostenverdeling 313 n

Begroting kinderopvangtoeslag 2022 2023 248 n

Diverse verschillen < € 100.000. -23 v

3.3 Schulden	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,2 miljoen hoger dan in 2022.	-191	v
<i>Begroting 2023</i>		
Begroting kinderopvangtoeslag 2022 2023	-187	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-4	v

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2023		280
Reserve Steunmaatregelen corona		218
Reserve Kinder Opvang Toeslagaffaire		62

Investerings programma

IP-nr	Omschrijving	Investering 2023
	Geen investeringen in dit programma in 2023	
	Totaal netto investeringen	0

Risico's

Er zijn zeven risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 3, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 0,9 miljoen.

CLUSTER FYSIEK

Inleiding en context

Sociaal, leefbaar en duurzaam zijn centrale thema's voor de verdere ontwikkeling van Haarlem. Haarlem kiest voor een gebalanceerde, evenwichtige groei van de stad én voor veranderingen in mobiliteit en energievoorziening om aantrekkelijk te blijven als stad. De Omgevingsvisie Haarlem 2045 is de leidraad in het fysiek domein. In de komende jaren staan de ontwikkel- en beheeropgaven centraal en worden er concrete besluiten genomen en veranderingen doorgevoerd.

De ontwikkelopgave is om 10.000 woningen toe te voegen in 2030 in Haarlem. Bij de beheeropgave staat een leefbare duurzame stad met meer ruimte voor groen en fietsen en minder ruimte voor de auto centraal. Beide opgaven vragen om een aanpassing van het parkeerregime en -beleid om zo ruimte te creëren in de stad voor groen, voetganger en fiets.

De aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad krijgt een extra impuls met een aantal iconprojecten op het gebied van vergroenen en mobiliteit.

Het realiseren van de ambities voor de stad is mede afhankelijk van externe factoren. De economische gevolgen van de oorlog in Europa, stijgende energieprijzen, tekorten aan materialen en de hoge prijs daarvan, samen met tekorten aan arbeidskrachten, de beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet en de stikstofcrisis maken dit tot een grote uitdaging. De inzet die de gemeente wil doen in 2023 en de jaren daarna is verwoord in deze begroting, maar kent dus een duidelijk voorbehoud qua omstandigheden en afhankelijkheden van anderen, zoals het Rijk.

Onderliggende programma's

Het cluster Fysiek bestaat uit twee programma's:

Programma 4: Duurzame stedelijke vernieuwing gaat over de ontwikkeling van Haarlem: een mooie leefomgeving, beter aanbod van woningen en duurzaamheid. Het gaat ook over een goed klimaat voor (duurzame) ondernemers, grip op toerisme en een goed cultuuraanbod.

Programma 5: Beheer en onderhoud gaat over de openbare ruimte die schoon, heel en veilig is en groener en klimaatbestendiger wordt en over voorrang geven aan schone manieren van vervoer, die zo min mogelijk ruimte innemen: voet, fiets en openbaar vervoer.

Hoofdkoers

Duurzame stedelijke ontwikkeling

De met de omgevingsvisie vastgestelde ambities richten zich op mengen en verdichten; buurtgericht ontwikkelen; vergroenen en vernatten; bevorderen gezonde leefomgeving; ruimte voor energietransitie en mobiliteitstransitie. De ambities dwingen tot het maken van afgewogen en integrale plannen, waarbij recht wordt gedaan aan de verschillende belangen. Deze coalitieperiode worden concrete besluiten genomen en veranderingen doorgevoerd.

De uitvoering van de Omgevingsvisie wordt in heel Haarlem merkbaar. Niet alleen in de ontwikkelzones, maar ook in de bestaande stad door onder andere verbeteringen in het voet- en fietspadennetwerk (tien minuten netwerk), de realisatie van maatschappelijke voorzieningen en extra groen en water. Inwoners, ondernemers en partners worden hierbij betrokken. Om hierover het goede gesprek te voeren, is visualisatie van ideeën belangrijk. Het stadsatelier wordt hiervoor ingezet, om ideeën met elkaar via ontwerpend onderzoek verder uit te werken.

In de Omgevingsvisie staan een aantal sleutelprojecten die de koerswijziging illustreren. Deze worden de komende periode opgepakt. In 2023 gaat de gemeente aan de slag met ten minste één van de benoemde sleutelprojecten.

Na meerdere malen uitstel van de invoering van de Omgevingswet, is recent door de Eerste Kamer een motie aangenomen om de Omgevingswet per 1 januari 2023 in werking te laten treden. Nog steeds zijn niet alle zorgen rondom het digitaliseringsvraagstuk opgelost. In oktober verschijnt naar verwachting een nieuw rapport over de status van de digitaliseringsopgave. Mocht daar noodzaak toe zijn, kan de Eerste Kamer alsnog tot uitstel van de invoering van de wet overgaan. Haarlem ligt op schema om overeenkomstig de minimale eisen van de Omgevingswet te kunnen werken. De Omgevingsvisie is begin 2022 vastgesteld en daarmee liggen de hoofdlijnen van een integrale langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving vast. De visie wordt vanaf 2022 uitgewerkt in onder meer Omgevingsprogramma's en het Omgevingsplan. In 2023 wordt naar verwachting een Omgevingsplan voor het deelgebied Centrum vastgesteld. Daarnaast is gestart met de voorbereidingen van het tweede deelgebied dat bekend staat als het "Centraal stedelijk gebied". In 2025 is het de bedoeling dat alle deelgebieden zijn opgestart.

De ontwikkeling van Haarlem mag niet ten koste gaan van kwaliteiten van de stad, zoals het erfgoed. In 2023 wordt de nieuwe erfgoednota afgerond. Met dat kader kunnen de komende jaren afgewogen keuzes gemaakt worden over erfgoed, rekening houdend met de maatschappelijke opgaven die spelen, zoals verduurzaming. Extra aandacht is er voor het realiseren van (culturele) ontmoetingsplekken in monumentale gebouwen en voor buurtbakens en broedplaatsen.

In Haarlem is ruimte schaars en kan niet alles op iedere plek worden gerealiseerd. Uitvoering van het een gaat vrijwel altijd ten koste van iets anders. Dat geldt zowel boven de grond als ondergronds. Dat vraagt om zorgvuldige afwegingen en om strategische keuzes zodat de opgaven waar de stad als geheel voor staat wel behaald kunnen worden.

Bij de woningbouw en verdichting in de zones wordt duurzaam ontwikkeld. Ambitie is om de zones natuurinclusief, 20 procent biobased vanaf 2025, klimaatbestendig en sociaal te ontwikkelen. In de prioritaire ontwikkelzones Europaweg, Oostpoort en Zuidwest wordt, ondersteund door de rijksregeling Woningbouwimpuls, in deze coalitieperiode gestart met de bouw van de eerste woningen. Extra aandacht vragen knelpunten op het vlak van milieu, waarbij stikstof maar ook geluidsnormen een extra uitdaging zijn voor de ontwikkeling van de zones. Haarlem is met de provincie in gesprek om, als dit nodig is, een aandeel van de provinciale stikstofruimte te krijgen.

Met de groei van het aantal woningen moet de stad bereikbaar blijven, vooral door duurzame vormen van vervoer te stimuleren zoals openbaar vervoer. Dit kan door openbaar vervoerknooppunten met goede verbindingen vanuit onze regio naar de omliggende steden. Door bij deze knooppunten versneld woningen en voorzieningen te bouwen en werkgelegenheid te concentreren wordt dit nog eens versterkt. Haarlem werkt daarvoor samen met acht andere middelgrote gemeenten rond Amsterdam in het traject Bereikbare Steden, onderdeel van het Rijk- en regioprogramma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid.

Met het [Gebiedsplan Bereikbare Steden van Haarlem](#) ligt er een stevige basis voor de aanpak en wordt gewerkt aan het verwerven van cofinanciering voor infrastructurele projecten die nodig zijn voor de versnelling van de woningbouw. Voor het nieuwe OV-knooppunt Nieuw-Zuid zijn middelen beschikbaar gesteld door Rijk, provincie en uit het Mobiliteitsfonds van de regio Zuid-Kennemerland. In het vierde kwartaal van 2022 wordt duidelijk of het Rijk aanvullende middelen beschikbaar gaat stellen voor de OV-knooppunten Stationsgebied en Oostpoort.

De komende jaren gaan Haarlem verder met de uitvoering van de projecten uit het Gebiedsplan, samen met de buurgemeenten, de Vervoerregio Amsterdam, NS, ProRail, de provincie Noord-Holland, de MRA en de Ministeries van BZK en I&W.

Bereikbaarheid in het algemeen is niet alleen belangrijk voor Haarlem als woonstad, maar ook voor Haarlem als werkstad. Het behoud van vierkante meters voor werkfuncties draagt bij aan het terugdringen van het forensenverkeer en bevordert de levendigheid en vitaliteit van de stad. Haarlem probeert bedrijven aan te trekken en profileert zich daarbij als stad van circulaire economie.

In het fysiek domein liggen veel opgaven. Niet alles kan tegelijk opgepakt worden, alleen al omdat de arbeidsmarkt krap is. Via portfoliomanagement worden projecten geprioriteerd en zo nodig gekoppeld met als doel dat in de komende vier jaar zoveel mogelijk projecten tot uitvoering komen. Ook wordt beleid, door middel van het zogeheten beleidshuis, meer uitvoeringsgericht gemaakt. In 2023 wordt gestart met de uitwerking van de omgevingsvisie in omgevingsprogramma's.

De Haarlemse opgaven uit de Omgevingsvisie zijn nauw verbonden met de opgave van de regio en de Metropool Regio Amsterdam (MRA). Haarlem werkt met regiogemeenten, MRA en het Rijk samen om in de regio de opgaven afgestemd en gerealiseerd te krijgen. Voorbeelden zijn de Verstedelijkingsstrategie MRA (inclusief investeringsstrategie), Samen bouwen aan bereikbaarheid (SBAB) en het Gebiedsplan van het programma Bouwen en Wonen.

Duurzaamheid

Haarlem gaat de komende jaren door op de ingeslagen weg, met het verminderen van de CO₂-uitstoot als stad, via de [Routekaart Duurzaamheid](#). De komende jaren worden de activiteiten op het gebied van circulaire economie en de energietransitie die de gemeente de afgelopen jaren heeft opgepakt geïntensiveerd met de aangekondigde middelen van het Rijk.

De ontwikkelingen rondom aardgasvrij verwarmen worden in 2023 opgenomen in een geactualiseerde Transitievisie warmte. Maar in de tussentijd worden de eerste uitvoeringsplannen die de gemeente samen met de corporaties, bewoners en ondernemers maakten afgerond. Voorbeelden zijn het definitief ontwerp om 5.200 huurwoningen in Schalkwijk van duurzame warmte te voorzien, het Zonnewarmtenet in het Ramplaankwartier en het Uitvoeringsplan warmtenet Waarderpolder. Belangrijke mijlpalen in de uitvoering. De gemeente gaat door met de subsidie strategie om de uitvoering te versnellen.

Haarlem bestrijdt energiearmoede met behulp van de regeling Bestrijding energiearmoede vanuit het Rijk. De ervaring die hiermee wordt opgedaan wordt de basis voor vervolgacties in een uitvoeringprogramma sociale energietransitie.

Het Rijk komt met een Nationaal Isolatieprogramma om koop- en huurwoningen te isoleren. Haarlem doet eind 2022 de aanvraag voor een lokale aanpak: een Haarlems Isolatieprogramma. De gemeente en de corporaties maken in 2023 een plan om eind 2026 geen corporatiewoningen meer te hebben met een energielabel E, F of G.

Om meer schone energie op te wekken in de stad wordt in 2023 het intensiever gestimuleerd dat op grote daken in en buiten de Waarderpolder zonnepanelen worden geïnstalleerd. Ook worden verdere stappen gezet om het energielandschap Schoterhoek in te richten: een zonneweide op de afvalberg, een plan voor het vervangen van de huidige stilstaande windmolens en onderzoek naar het inpassen van wind en zon langs de Waarderpolder. Natuurcompensatie is daar onderdeel van.

Met de Metropoolregio Amsterdam en met bewoners en ondernemers wordt de transitie naar een circulaire economie vorm gegeven met activiteiten op het gebied van voedsel, de bouw en textiel. Voor het bereiken van de doelstellingen van de energietransitie, circulaire economie en het klimaatbestendig maken van de stad is veel geld nodig. Haarlem vraagt daarvoor meerdere subsidies aan, bij de EU, het Rijk en de provincie en lobbyt ervoor dat deze van voldoende omvang zijn.

Met het programma 'Haarlem doet duurzaam' ondersteunt de gemeente de stad en de eigen organisatie om de landelijke doelstellingen van het klimaatakkoord sneller te bereiken, zoals door de raad gewenst. Binnen de gemeente wordt duurzaamheid een vast onderdeel van investeringsbeslissingen, zowel bij de eigen inkoop als fysieke projecten, mede in het licht van de duurzaamheidsbegroting.

Wonen

Bij het toevoegen van woningen in Haarlem stuurt de gemeente op de verdeling 40 procent sociale huurwoningen, 40 procent middeldure huur- en koopwoningen en 20 procent overige woningen. Op basis van de huidige woningbouwplannen is voor de periode 2022 tot en met 2025 een groei mogelijk van ruim 4.750 woningen. De nieuwbouw richt zich voor een groot deel op betaalbare woningen, en op de doelgroepen ouderen en starters.

De gemeente zet zich in om de bouw van woningen te versnellen en monitort continu de ontwikkeling van de woningvoorraad. Begin 2023 wordt een actualisatie van het Actieplan Versnellen Woningbouw aan de gemeenteraad aangeboden.

Daarnaast wil de gemeente het mogelijk maken dat voor eind 2026 250 flexwoningen worden gebouwd, in eerste instantie voor de huisvesting van Oekraïners en statushouders. In samenwerking met de woningcorporaties wordt ook gezocht naar mogelijkheden voor flexwonen voor andere doelgroepen.

Met de stadsdeal ouderenhuisvesting '[Een fijn thuis voor nu en later](#)' van zorgaanbieders, corporaties en de gemeente moeten er meer inclusieve wijken komen. Door de vergrijzing en veranderende woonbehoeften van ouderen zijn er tot 2040 in Haarlem zo'n 4.400 extra woningen nodig die geschikt zijn voor 65+ huishoudens. De uitvoeringsagenda wordt nog in 2022 vastgesteld en in 2023 wordt bijvoorbeeld een scan uitgevoerd op kansrijke gebieden en projecten voor ouderenhuisvesting.

De Huisvestingsverordening wordt waar nodig geactualiseerd en aangescherpt. In 2023 wordt ook het Actieplan Woonwagens verder uitgevoerd.

Met de drie grote woningcorporaties worden, naar aanleiding van de afschaffing van de verhuurdersheffing, aanvullende prestatieafspraken gemaakt als addendum op de [prestatieafspraken 2022-2025](#). Deze afspraken gaan over de inzet van deze middelen voor nieuwbouw verduurzaming van de bestaande voorraad en betaalbaarheid. Daarnaast wordt de inzet van corporaties bij het actieplan *housing first* besproken.

Begin 2023 wordt de Woondeal tussen Rijk, provincie en de Metropoolregio Amsterdam geactualiseerd. Hierin staan afspraken over een veelheid aan zaken met betrekking tot wonen, zoals de nieuwbouwpoging, huisvesting van aandachtsgroepen, aandeel sociaal en betaalbaar, maar ook verduurzaming, flexwoningen, verstedelijking et cetera. Op basis van deze Woondeal kan Haarlem bij het Rijk projecten indienen voor het krijgen van de Woningbouwimpuls (WBI).

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting per 1 januari 2023 in werking. Haarlem ligt op schema om conform de minimale eisen van de Omgevingswet te kunnen werken. De invoering zal wel tijdelijk effect hebben op het niveau van de dienstverlening, die de gemeente zo goed mogelijk opvangt met extra inzet bij vergunningverlening en het Klantcontactcentrum.

Toerisme

Toerisme is economisch belangrijk voor Haarlem, waarbij de gemeente bewaakt dat de stad leefbaar

blijft. In 2021 is de Toeristische Koers 2022-2025 ([2021/368795](#)) vastgesteld. De komende jaren stuurt de gemeente op zaken als het versterken van het merk Haarlem, waardevolle bezoekers en spreiding van bezoek in de tijd en over de stad. De binnenstad moet aantrekkelijk en toekomstbestendig zijn. Daarvoor wordt het Vitaliteitsplan Binnenstad opgesteld en uitgevoerd en wordt voor de binnenstad een nieuw convenant gesloten.

Er worden concrete maatregelen voorgesteld voor particuliere vakantieverhuur en bootverhuur. De evenementenkalender raakt weer goed gevuld. De organisatoren hebben te maken met kostenstijgingen, bijvoorbeeld voor beveiliging. De gemeente ondersteunt daarin gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde evenementen, net als bij verduurzaming.

Haarlem neemt deel aan programma toerisme van de Metropoolregio Amsterdam (MRA), waarin gewerkt wordt aan bezoekersmanagement en duurzaam toerisme en er is aandacht voor recreatie in het groen. Lokaal en regionaal worden de ontwikkelingen op het gebied van toerisme gemonitord en wordt toeristische data geanalyseerd.

Economie

De gemeente werkt aan het behouden, stimuleren en aantrekken van werkgelegenheid om de woon-werkbalans te behouden. Focusgebieden zijn de ontwikkelzones, de OV-knooppunten en Waarderpolder Haarlem Business Park. Voor het zuidelijk deel van de Waarderpolder wordt een ruimtelijk economische visie opgesteld om daar werkgelegenheid te intensiveren.

De gemeente versterkt het ondernemings- en vestigingsklimaat. Dit gebeurt samen met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en andere partijen in de stad en regio. De gemeente verbetert de dienstverlening aan ondernemers.

De gemeente werkt toe naar een nieuwe en circulaire economie en stelt een Actieprogramma Circulaire Economie op, met aandacht voor brede welvaart. Het Actieprogramma Impact Ondernemen wordt uitgebreid. Economie beperkt zich niet tot de gemeentegrenzen, Haarlem werkt daarom samen met de Metropoolregio Amsterdam en Zuid-Kennemerland aan een regionale visie en afstemming op economische ontwikkeling.

Voor de aanpak van problemen op de arbeidsmarkt is een meer gezamenlijke benadering nodig vanuit het beleidsveld economie en het beleidsveld werk en inkomen. Van uitkering naar werk, van opleiding naar werk, van werk naar werk en levenslang ontwikkelen staan centraal. Haarlem heeft als centrumgemeente een belangrijke taak in het aanjagen van de regionale samenwerking op dit thema.

Cultuur

De komende jaren wordt Haarlem als culturele stad versterkt, verbreed en vernieuwd voor een nog levender cultureel klimaat. Amateurkunst wordt beter ondersteund door het actualiseren van de regeling en verdubbeling van het budget daarvoor. Over de nachtcultuur gaat de gemeente met de betrokkenen in de stad in gesprek om zo te komen tot integraal plan om dit verder te ontwikkelen.

Voor de huisvesting van het Frans Hals Museum worden enkele scenario's onderzocht. Ook wordt een locatieonderzoek uitgevoerd voor een nieuw gezamenlijk depot voor tenminste drie partijen (Frans Hals Museum, Noord-Hollands Archief en de gemeentelijke archeologische collectie. Daarna kan een besluit worden genomen over de realisatie van het nieuwe depot, binnen circa 5 jaar. De afspraken uit 2009 met het Frans Hals Museum worden herijkt, inclusief de financiering. De uitbreidingsplannen van De Schuur worden onderzocht.

Naast de grote cultuurlocaties zijn ook andere locaties belangrijk voor een veelzijdig en bereikbaar aanbod aan kunst en cultuur in de stad. De gemeente onderzoekt uitbreiding hiervan: waar zijn er mogelijkheden; waar is ontwikkeling nodig en welke plannen zijn er al. Op basis van dit onderzoek volgt eind 2023 een voorstel. In Schalkwijk verhuist de bibliotheek naar het nieuwe winkelcentrum en biedt de huidige locatie daarna mogelijk ruimte aan een culturele broedplaats. Dit wordt meegenomen in bovenstaand locatieonderzoek.

De bestaande programmasubsidies worden na 2024 gecontinueerd. Deze zijn bedoeld voor vernieuwing, experimenten en het stimuleren van bijzondere samenwerkingen tussen culturele makers en organisaties. De resultaten van een evaluatie van de bestaande regeling worden meegenomen.

Openbare ruimte

De druk op de schaarse openbare ruimte neemt toe. Het aantal Haarlemmers groeit, de stad verdicht en de behoefte aan recreatie in de buitenlucht wordt groter. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt hiermee rekening gehouden. Bij groot en vervangingsonderhoud wordt toekomstgericht gewerkt aan de openbare ruimte. De middelen worden ingezet om onderhoud te combineren met de opgaven waar Haarlem voor staat, zoals klimaat, duurzaamheid, vergroening, het toevoegen van water en de mobiliteitstransitie. Deze opgaven gelden ook voor de meer technische ingrepen, zoals aanpassing van het riool waarvoor in het najaar van 2023 een nieuw rioleringsplan zal worden gepresenteerd.

De gemeente zet zich in voor een groene, klimaatbestendige openbare ruimte. Maar Haarlemmers kunnen zelf natuurlijk ook maatregelen nemen. Groene, levende tuinen maken Haarlem mooier en ze spelen een grote rol bij het verrijken van de biodiversiteit. Verder wordt extra geld beschikbaar gesteld voor vergroening via bijvoorbeeld beplanting op daken en pleinen, het vervangen van stoeptegels door groen, het vergroten van de biodiversiteit door groene gebieden beter te verbinden en het stimuleren van het betrekken van natuurwaarden bij bouwprojecten. Inwoners van Haarlem moeten groen in de directe omgeving kunnen ervaren en hier ontspanning kunnen vinden, maar ook hun eigen bijdrage aan een groener Haarlem kunnen geven door hier in de buurt mee bezig te zijn. Het verbeteren van het groen is ook goed voor de dieren in de stad. Het dierenwelzijnsbeleid wordt geactualiseerd. Landelijk wordt ingezet op duidelijke kaders (regelgeving) voor natuurinclusief en faunavriendelijk bouwen en beheren. De consequenties hiervan worden verbonden met de maatregelen uit het Groenbeleidsplan en het vast te stellen Natuur netwerk Haarlem.

Om de doelstelling van 68% afvalscheiding te halen worden de inspanningen om afvalscheiding te verbeteren voortgezet. In beginsel door gebruik te maken van de opbrengsten van de grondstoffenbalans. Vanaf 2023 wordt extra geld vrijgemaakt om een impuls te geven aan de afvalscheiding, waarbij wordt gekeken welke inzamelconcepten daaraan bijdragen, waaronder een verkenning van de inzet van voedselvermalers.

Mobiliteit en parkeren

In Haarlem is 30 kilometer per uur de standaard, de komende jaren passen we de wegen hierop (verder) aan. Met scholen wordt bekeken wat nodig is om de veiligheid rondom de school te verbeteren, zodat kinderen makkelijker te voet of met de fiets naar school kunnen komen. Daarnaast wordt gewerkt aan fietsroutes en het uitbreiden van stallingen, zoals bijvoorbeeld bij het Houtplein. Om de juiste prioriteiten te stellen voor de fiets wordt nu gewerkt aan het fietsbeleid, inclusief een actieagenda. Ook OV speelt een belangrijke rol in de mobiliteitstransitie. Plannen voor nieuwe openbaar vervoerknooppunten, zoals Haarlem Nieuw-Zuid, worden verder uitgewerkt, de resultaten van de studie hoe het OV beter over Haarlem en de regio te spreiden zullen er liggen en samen met de provincie en vervoerregio Amsterdam wordt gestudeerd op hoe de reizigersgroei op HOV-corridor Haarlem – Schiphol / Amsterdam te voorzien. Voor degenen die toch gebruik willen blijven maken

van de auto wordt laadinfrabeleid opgesteld om de randvoorwaarden te creëren om elektrisch rijden zo goed mogelijk te ondersteunen.

Bij alle maatregelen in de openbare ruimte en op het gebied van parkeren en mobiliteit wordt ook gekeken naar het verder vergroten van de toegankelijkheid van de stad voor minder-validen. Onder andere door verrommeling tegen te gaan. Niet alleen zorgt dit voor mooiere en beter te onderhouden straten, pleinen en parken, ook wordt de stad er toegankelijker door. Door de invoering van parkeerregulering in combinatie met een vergunningenplafond, kan op trottoirs weer worden gelopen en gespeeld en neemt het zoekverkeer af. De uitwerking wordt naar verwachting nog in het najaar van 2022 aan de commissie Beheer ter bespreking voorgelegd. Uitvoering is voorzien in de periode 2023/2024. In het centrum worden nieuwe, gebouwde fietsenstallingen in gebruik genomen die ervoor moeten zorgen dat geparkeerde fietsen van de stoepen verdwijnen.

Doelenboom Programma 4 ‘Duurzame stedelijke vernieuwing’

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Product	Prestatie-indicator
4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	Een duurzame, veilige en gezonde fysieke leefomgeving nu en in de toekomst	Leefomgeving wordt als aantrekkelijk ervaren door inwoners	Opstellen van integraal omgevingsbeleid, visies en plannen o.b.v. richtlijn duurzame stedenbouw	4102 Ruimte ontwikkeling (€5.042)	Oordeel Haarlemmers over hun straat
		Demografische druk (BZK)		4104 Erfgoed (€1.185)	
		Gemiddelde WOZ waarde van woningen (BZK)		4105 Gebied Noord (€661)	
	Meer, betaalbaarder en energiezuiniger aanbod van woningen	Gemiddelde inschrijf- en wachttijd sociale huurwoning		4106 Gebied Schalkwijk (€487)	
		Nieuw gebouwde woningen (BZK)		4107 Gebied Oost (€474)	
		Gemiddelde energie-index corporatiewoningen		4108 Gebied Centrum (€395)	
	Een duurzaam Haarlem	Totale CO2 uitstoot (x1000 ton) in Haarlem	Afspraken maken met woningcorporaties, private partijen en omringende gemeenten over woningbouwprogramma	4109 Gebied Zuid West (€372)	Aantal sociale huurwoningen van woningcorporaties
		Percentage hernieuwbare elektriciteit (BZK)	Financiële stimulans energiebesparing en duurzame opwekking	4101 Wonen (€1.683)	
		Oordeel Haarlemmers over eigen mate duurzaam doen	Creëren bewustwording hoe Haarlemmers zelf bij kunnen dragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen.	4103 Omgevingskwaliteit (€3.400)	
4.2 Economie, toerisme en cultuur	Toename economische activiteiten en werkgelegenheid	Aantal bedrijfshuisvestingen (BZK)	Zorgen voor ruimte voor werkfuncties	4103 Omgevingskwaliteit (€3.400)	Aantal verstrekte duurzaamheidsleningen
		Aantal banen (BZK)	Bieden van optimaal ondernemersklimaat	4201 Economie (€1.126)	% geldige energielabels woningen C of hoger
		Percentage functiemenging: de verhouding tussen banen en woningen (BZK)		4201 Economie (€1.126)	
	Kwalitatieve groei toerisme met aandacht voor de leefbaarheid bewoners	Aantal toeristische binnenlandse dagbezoeken	Stimuleren kwaliteitstoerist	4202 Toerisme (€1.742)	Aantal bezoekers in Haarlemse hotels met zakelijk motief
		Gemiddelde besteding per Nederlandse dagbezoeker		4202 Toerisme (€1.742)	Gemiddelde bezettingsgraad hotels in laagseizoen
		Aantal overnachtingen van toeristische bezoekers	Het voorkomen van negatieve effecten van toerisme door spreiding bezoekers	4203 Cultuur (€29.419)	Aantal gesubsidieerde projecten Cultuurstimuleringsfonds
		% inwoners dat aangeeft overlast te ervaren van toerisme			
	Vergroten deelname aan een kwalitatief en gevarieerd kunst- en cultuuraanbod	Bezoekersaantallen bibliotheek, podia en musea	In stand houden / subsidiëren culturele infrastructuur.	4301 Grondexploitaties alg. (€-5.524)	
		Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod			
4.3 Grondexploitaties	Risico's bij grondverkoop beheersbaar houden		Verstrekken van financiële stand van zaken bij grondverkoop		

Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing

Commissie (Coördinerende) Portefeuilles	Ontwikkeling Duurzaamheid, Economie, Ruimtelijke Ontwikkeling, Erfgoed (Monumenten en Archeologie), Wonen, Cultuur, Grondbeleid
Afdeling(en)	Economie, Cultuur, Duurzaamheid en Wonen, Omgevingsbeleid, Project- en contractmanagement, Programma- en gebiedsmanagement

Programmadoelstelling (missie)

Haarlem is ook in de toekomst een aantrekkelijke stad om te wonen en te werken. In beleidsvorming, visievorming en planadvisering is duurzame stedelijke ontwikkeling de leidraad. Groei biedt kansen om naast woningen ook kwaliteit toe te voegen aan de leefomgeving.

Kaderstellende beleidsnota's

- Omgevingsvisie Haarlem 2045 ([2021/492095](#))
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit, 2012 ([2012/192768](#))
- Kernregistratie erfgoed en ruimte ([2015/433564](#))
- Structuurvisie openbare ruimte: Haarlem 2040 groen en bereikbaar ([2017/477571](#))
- Uitvoeringsprogramma Structuurvisie Openbare Ruimte 2020-2040 ([2019/813762](#))
- Woonvisie Haarlem "Samen doorbouwen aan een Duurzaam (t)huis" ([2020/25829](#))
- Kaders en instrumenten sociale huur en middensegment ([2018/273161](#))
- Cultuur maakt Haarlem – Cultuurplan 2022-2028 ([2021/581363](#))
- Duurzaamheidsprogramma Haarlem 2015-2019 ([2015/245568](#))
- Versnelling van het Duurzaamheidsprogramma (incl. Routekaart Haarlem Aardgasvrij 2040, [2016/266008](#); [2017/93567](#))
- Voortgang klimaatadaptatieprogramma ([2018/808064](#))
- Onderzoek naar een energiestrategie ([2018/876759](#))
- Startnotitie Regionale energiestrategie 2019 ([2019/434911](#))
- Duurzame warmtebronnen voor Haarlem 2019 ([2019/393567](#))
- Governance voor warmtenetten in Haarlem ([2019/691719](#))
- Transitievisie warmte (tvw): Startnotitie ([2019/771699](#))
- Concept Regionale Energie Strategie (RES) Noord Holland Zuid ([2020/391602](#))
- Parkeervisie ([2013/138311](#))
- Beleidsregel bergingen bij nieuwe woongebouwen Haarlem 2018 ([2018/702509](#))
- Beleidsregels Hogere waarden Wet Geluidshinder ([2009/163223](#))
- Bodemkwaliteitskaart en nota bodembeheer ([2018/253584](#))
- Bodembeleidskader 2014 ([2014/307156](#))
- Woonakkoord Zuid-Kennemerland/IJmond 2021-2025 "Samen bouwen aan een toekomstbestendige regio" ([2021/614](#))
- Huisvestingsverordening Zuid-Kennemerland/IJmond: Haarlem 2022 ([2021/571131](#))
- Hotelbeleid Haarlem ([2019/912298](#))
- Stadsdeal ouderenhuisvesting "Een fijn (t)huis voor nu en later" ([2022/73147](#))
- Beleidsregels Alternatief personenvervoer ([2019/260546](#))
- Evenementenbeleid Haarlem 2018-2022 ([2019/507237](#))
- Uitvoeringsaanpak evenementenbeleid Haarlem ([2019/507234](#))
- Economische Visie Haarlem ([2020/0500490](#))
- Actieprogramma impact ondernemen 2020-2024 ([2020/0246333](#))

- Actieplan detailhandel en horeca 2020 t/m 2022 [2020-2022](#)
- Regionale aanpak arbeidsmarkt Zuid-Kennemerland en IJmond 2020-2022, inclusief Haarlems addendum ([2020/0903313](#) en [Haarlems addendum](#))
- Convenant Waarderpolder [2021-2025](#)
- De Toeristische Koers ([2021/0397691](#))

Beleidsvelden

Beleidsveld 41 Duurzame stedelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 41	Duurzame stedelijke ontwikkeling											
Doel	Een duurzame, veilige en gezonde fysieke leefomgeving nu en in de toekomst											
Effect indicator	Een leefomgeving die door de inwoners van Haarlem als aantrekkelijk wordt ervaren (www.atlasleefomgeving.nl , kaart leefbaarometer wordt tweejaarlijks geactualiseerd)											
R/S												
	-	goed	-	-	-	goed	-	goed	-			
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)			
Effect indicator	Demografische druk: de som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (CBS) (BZK)											
R/S	58,8%	63,4%	63,8%	64,0%	64,2%	64,3%	64%	64%	64%	64%	64%	64%
	(2007)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Gemiddelde WOZ waarde van woningen in duizenden euro's (CBS) (BZK)											
R/S	219	249	286	325	356	381	350	380	385	385	390	390
	(2007)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	Opstellen van integraal omgevingsbeleid, visies en plannen o.b.v. richtlijn duurzame stedenbouw.											
Prestatie indicator	Oordeel Haarlemmers over hun straat (rapportcijfer) (Inwonerspeiling)											
R/S	7,0	7,0	7,2	7,0	7,2	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
	2017	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	
Doel	Meer, betaalbaarder en energiezuiniger aanbod van woningen											
Effect indicator	Gemiddelde inschrijf- en wachttijd voor een sociale huurwoning in jaren voor Haarlem (Woonservice)											
R/S	5,5	7,5	7,6	8,1	8,1	7,8	8,1	8,1	8,0	8,0	8,0	8,0
	(2012)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)(BAG/ABF)(BZK). Prognose is gebaseerd op plancapaciteit											
R/S	7,7	9,2	7,0	5,2	7,7	6,6	16,7	15	15,5	19,3	26,8	11,5
	(2012)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Vermogen zonnepanelen (in Terrajoule) woningen woningcorporaties.											
R/S			20	-		-	-	-	32	-	-	
			(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	
	De energie-index is, zoals opgenomen in het jaarverslag 2021, komen te vervallen. Streefwaarden energieprestatie woningen (en mogelijk de effectindicator) worden opnieuw bepaald via Addendum n.a.v. afschaffing verhuurdersheffing en Plan van aanpak lage labels (EFG). Vanaf begroting 2024 kan de nieuwe energieprestatie indicator worden opgenomen.											
Prestatie	De gemeente maakt (prestatie-)afspraken met woningcorporaties, private partijen en omringende gemeenten over het te realiseren woningbouwprogramma om zo groei van de sociale woningvoorraad te realiseren.											
Prestatie indicator	Aantal sociale huurwoningen van woningcorporaties in Haarlem (opgave corporaties)											

R/S	21.750 (2015)	21.600 (2017)	21.800 (2018)	21.850 (2019)	22.023 (2020)	21.816 (2021)	21.800 (2022)	21.850 (2023)	22.045 (2024)	22.650 (2025)	22.900 (2026)	23.150 (2027)
Doel	Een duurzaam Haarlem waarin de gemeente samen met maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners, inzet op de energietransitie, een circulaire economie en klimaatbestendigheid.											
Effect indicator	Totale CO2 uitstoot (x1000 ton) in Haarlem (Rijkswaterstaat Klimaatmonitor)											
R/S	673 (2012)	611 (2017)	606 (2018)	564 (2019)	478 (2020)	nmb (2021)	500 (2022)	475 (2023)	450 (2024)	425 (2025)	400 (2026)	375 (2027)
Effect indicator	Percentage hernieuwbare elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa (Rijkswaterstaat Klimaatmonitor) (BZK)											
R/S	0,3% (2010)	2,3% (2017)	2,9% (2018)	3,8% (2019)	5,4% (2020)	nmb (2021)	10,3% (2022)	9,0% (2023)	11,0% (2024)	13,0% (2025)	15,0% (2026)	17,0% (2027)
Effect indicator	Oordeel Haarlemmers over de mate waarin zij zelf "duurzaam doen" op een schaal van 1 t/m 10 (waarbij 1 = geheel niet duurzaam en 10 = volledig duurzaam) (Inwonerspeiling). Hierbij is ter inleiding eerst gevraagd naar een aantal concrete voorbeelden van "duurzaam doen" o.a. op het gebied van energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie.											
R/S				6,8 (2019)	6,8 (2020)	6,8 (2021)	7 (2022)	7,5 (2023)	8 (2024)	8 (2025)	8 (2026)	8 (2027)
Prestatie	Gemeente Haarlem stimuleert en faciliteert Haarlemmers om energie te besparen en duurzame energie op te wekken via het beschikbaar stellen van financiering (zoals een subsidie, lening)											
Prestatie indicator	Aantal verstrekte duurzaamheidsleningen (Rijkswaterstaat Klimaatmonitor)											
R/S	30 (2014)	20 (2017)	52 (2018)	97 (2019)	103 (2020)	nmb (2021)	100 (2022)	110 (2023)	110 (2024)	110 (2025)	110 (2026)	110 (2027)
Prestatie	Creëren van bewustwording hoe Haarlemmers zelf bij kunnen dragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen door middel van campagnes, educatie en het delen van goede voorbeelden.											
Prestatie indicator	Percentage energielabels woningen C of hoger van geldige energielabels (RVO)											
R/S				51% (2019)	55% (2020)	56% (2021)	55% (2022)	55% (2023)	57% (2024)	58% (2025)	60% (2026)	62% (2027)

Beleidsveld 42 Economie, toerisme en cultuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 42	Economie, toerisme en cultuur											
Doel	Toename economische activiteiten en werkgelegenheid											
Effect indicator	Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar (LISA) (BZK)											
R/S	106,5 (2007)	139,7 (2017)	147,4 (2018)	157,5 (2019)	169,0 (2020)	176 (2021)	160 (2022)	178 (2023)	178 (2024)	178 (2025)	178 (2026)	178 (2027)
Effect indicator	Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar (CBS/LISA) (BZK)											
R/S	678,4 (2007)	624,9 (2017)	647,3 (2018)	656,2 (2019)	656,6 (2020)	664 (2021)	663 (2022)	664 (2023)	665 (2024)	666 (2025)	666 (2026)	666 (2027)
Effect indicator	Percentage functiemenging: de verhouding tussen banen en woningen, waarbij de index varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)(CBS/LISA/ABF) (BZK)											
R/S	48,3% (2004)	47,1% (2017)	47,7% (2018)	48,0% (2019)	48,0% (2020)	48,0% (2021)	49,1% (2022)	49,2% (2023)	49,3% (2024)	49,4% (2025)	49,4% (2026)	49,4% (2027)
Prestatie	Borgen van ruimte voor werken door voldoende planologische ruimte in de ontwikkelzones, rondom OV-knooppunten en intensivering van werkgebieden.											

Prestatie indicator	Woon-werkbalans: de verhouding tussen het aantal banen en het aantal inwoners												
R/S	0,41 (2015)	0,41 (2017)	0,43 (2018)	0,43 (2019)	0,43 (2020)	0,44 (2021)	0,5 (2022)	0,5 (2023)	0,5 (2024)	0,5 (2025)	0,5 (2026)	0,5 (2027)	
Prestatie indicator	Bieden van optimaal ondernemers- en vestigingsklimaat op basis van de actuele Economische visie Haarlem. Voor de Waarderpolder speelt Stichting Parkmanagement hier een rol in.												
Prestatie indicator	Rapportcijfer ondernemingsklimaat (Onderzoek ondernemingsklimaat: VNG vanaf 2020)												
R/S					6,4 (2020)	6,4 (2021)	6,4 (2022)	6,5 (2023)	6,6 (2024)	6,7 (2025)	6,7 (2026)	6,7 (2027)	
Doel	Kwalitatieve groei toerisme met aandacht voor de leefbaarheid bewoners. Groei en spreiding van toeristische bezoekers die het aanbod voor kunst en cultuur in Haarlem kunnen waarderen en ervoor kiezen om Haarlem te bezoeken als het minder druk is. De groei van het toerisme mag niet ten koste gaan van de leefbaarheid van bewoners. Dagrecreatie van Haarlemmers wordt samen met Recreatieschap Spaarnwoude vormgegeven. De balans tussen wonen, werken en recreëren en het beperken van overlast staan hierbij centraal.												
Effect indicator	Aantal toeristische binnenlandse dagbezoeken aan Haarlem (x 1.000) (Toeristisch bezoek aan steden NBTC-NIPO Research).												
R/S		4.944 (2017)	5.689 (2018)	4.254 (2019)	799 (2020)	2.828 (2021)	3.000 (2022)	3.500 (2023)	4.000 (2024)	4.500 (2025)	4.500 (2026)	4.500 (2027)	
Effect indicator	Gemiddelde besteding per Nederlandse dagbezoeker in Haarlem in euro's (Toeristisch bezoek aan steden NBTC-NIPO Research).												
R/S		49,6 (2017)	51,3 (2018)	56,3 (2019)	52,1 (2020)	55,9 (2021)	45 (2022)	57 (2023)	57 (2024)	58 (2025)	58 (2026)	59 (2027)	
Effect indicator	Aantal overnachtingen van toeristische bezoekers in Haarlem x 1.000 (Cocensus). De cijfers over 2019 betreffen een prognose omdat vanwege de coronacrisis het rappelleren van iedereen die nog geen aangifte heeft gedaan is uitgesteld.												
R/S		286 (2008)	427 (2017)	496 (2018)	501 (2019)	267 (2020)	295 (2021)	325 (2022)	475 (2023)	500 (2024)	500 (2025)	500 (2026)	500 (2027)
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat aangeeft vaak of regelmatig overlast te ondervinden van toerisme (Inwonerspeiling)												
R/S				11% (2019)	10% (2020)	6% (2021)	8% (2022)	9% (2023)	10% (2024)	10% (2025)	10% (2026)	10% (2027)	
Prestatie indicator	Stimuleren waardevolle bezoekers door samen met Haarlem Marketing en het Haarlem Convention Bureau gericht deze doelgroep aan te trekken. In ieder geval wordt daarbij ingezet op de zakelijke (verblijfs)bezoeker, omdat die relatief veel besteedt en vooral op doordeweekse dagen Haarlem bezoekt.												
Prestatie indicator	Het aantal bezoekers dat in hotels in Haarlem verblijft met een zakelijk motief x 1.000 (VisitorData).												
R/S					28 (2020)	25 (2021)	40 (2022)	32 (2023)	34 (2024)	36 (2025)	38 (2026)	40 (2027)	
Prestatie indicator	Het voorkomen van negatieve effecten van toerisme (zoals overlast) door bezoekers in tijd en plaats te spreiden. Dit kan onder andere door te kiezen voor jaarrond (zakelijk) toerisme en te sturen op spreiding van dagattracties/voorzieningen in de stad.												
Prestatie indicator	Gemiddelde bezettingsgraad hotels in het laagseizoen in de maanden januari, februari, maart, november en december (VisitorData).												
R/S					34% (2020)	25% (2021)	40% (2022)	48% (2023)	50% (2024)	50% (2025)	50% (2026)	50% (2027)	
Doel	Vergroten deelname aan een kwalitatief en gevarieerd kunst- en cultuuraanbod, waarbij het cultuurhistorische gedeelte onder andere met het Noord-Hollands Archief wordt ingevuld.												
Effect indicator	Bezoekersaantallen (x1.000) bibliotheek en gesubsidieerde podia en musea.												
R/S			1.400 (2018)	1.393 (2019)	645 (2020)	470 (2021)	700 (2022)	1.000 (2023)	1.400 (2024)	1.400 (2025)	1.400 (2026)	1.400 (2027)	

Effect indicator	Oordeel Haarlemmers over het cultureel aanbod in Haarlem (rapportcijfer)(Inwonerspeiling)											
R/S	7,4 (2007)	8,1 (2017)	8,1 (2018)	7,8 (2019)	7,8 (2020)	7,7 (2021)	8 (2022)	8 (2023)	8 (2024)	8 (2025)	8 (2026)	8 (2027)
Prestatie	Instandhouden/subsidiëren culturele infrastructuur. De gemeente geeft talentontwikkeling en meer cultuur in Haarlemse wijken prioriteit. De gemeente stimuleert de kruisbestuiving van cultuurinstellingen onderling door versterking van de samenwerking tussen kleine en grote instellingen.											
Prestatie indicator	Aantal gesubsidieerde projecten Cultuurstimuleringsfonds (Gemeentelijke registratie)											
R/S	47 (2006)	80 (2017)	80 (2018)	109 (2019)	73 (2020)	52 (2021)	90 (2022)	90 (2023)	90 (2024)	90 (2025)	90 (2026)	90 (2027)

Beleidsveld 43 Grondexploitaties

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 43	Grondexploitaties
Doel	Risico's bij grondverkoop beheersbaar houden
Prestatie	Verstrekken van financiële stand van zaken bij grondverkoop

Financiën

Progr. Bel. veld	Duurz. Stedelijke Vernieuwing	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
41	Duurzame sted. ontwikkeling	17.722	23.252	19.338	14.030	13.935	13.902	13.073
42	Economie, toerisme en cultuur	31.596	35.031	33.384	32.922	31.637	31.726	31.824
43	Grondexploitaties	6.930	8.017	12.706	3.877	2.465	2.462	2.459
	Totaal lasten	56.248	66.300	65.428	50.829	48.036	48.089	47.357
Baten (exclusief mutaties reserves)								
41	Duurzame sted. ontwikkeling	-6.865	-4.196	-5.640	-2.512	-2.665	-2.298	-1.698
42	Economie, toerisme en cultuur	-1.099	-1.009	-1.098	-1.080	-1.080	-1.080	-1.080
43	Grondexploitaties	-10.154	-11.323	-18.230	-9.438	-4.795	-4.795	-4.795
	Totaal baten	-18.117	-16.528	-24.967	-13.031	-8.540	-8.173	-7.574
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
41	Duurzame sted. ontwikkeling	10.857	19.057	13.699	11.518	11.270	11.604	11.375
42	Economie, toerisme en cultuur	30.498	34.022	32.286	31.841	30.557	30.646	30.744
43	Grondexploitaties	-3.224	-3.307	-5.524	-5.562	-2.331	-2.333	-2.336
	Totaal saldo	38.131	49.772	40.461	37.798	39.496	39.916	39.783
	Toevoegingen aan reserves	7.459	5.067	6.971	6.378	3.601	2.748	2.748
	Onttrekkingen aan reserves	-3.568	-7.724	-4.857	-2.187	-1.849	-800	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	42.022	47.115	42.575	41.990	41.247	41.864	42.530

Analyse saldo beleidsveld Duurzame sted. ontwikkeling

41 Duurzame sted. ontwikkeling	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	23.252	-4.196	19.057
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	19.338	-5.640	13.699
Verschil	-3.914	-1.444	-5.358

4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 3.9 miljoen lager dan in 2022.	-3.914	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-4.373	v
<i>Begroting 2022 aanvullingen</i>		
Versterkers Duurzaam Doen: Nota Internationaal	-80	v
Implementatie Omgevingswet: doorschuiven deel budget naar 2022	-490	v
Versterkers Duurzaam Doen: Sociale energietransitie (cluster)	-525	v
Versterkers Duurzaam Doen: Versnellen actieplan schone energie	-145	v
Versterkers Duurzaam Doen: Erfgoeddeal	-315	v

4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	bedrag	v/n
Pilot stadsbrede uitbreiding huurderssteunpunt (Amendement)	-100	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Implementatie Omgevingswet	-189	v
Coronaherstelplan 2022	-500	v
Regeling Reductie Energieverbruik Woningen (RREW)	-985	v
Vorbereidingskosten Bereikbare Steden t.b.v. gebiedsontwikkeling (stationsgebied, SPVE bushub)	135	n
Versterkers Duurzame Evenementen en Ondernemingsklimaat	-125	v
Bestemming resultaat jaarrekening 2021	-824	v
Diverse verschillen < € 100.000	-14	v
<i>Kadernota</i>		
Indexatie Kadernota 2023	171	n
<i>Begroting 2023</i>		
Nieuwe kostenverdeling 2023-2027	587	n
Geactualiseerde kapitaallasten Begroting 2023	-25	v
Ontwikkelpzone Oostpoort	1034	n
Invullen taakstelling capaciteit fysiek domein	-223	v
Wijkaanpak Transvaalbuurt en Delftwijk	200	n
Uitbreiding team Duurzaamheid t.b.v. warmtebronnen en schone opwek	178	n
Formatie teammanagers Duurzaamheid en Wonen	-115	v
Invullen taakstelling capaciteit fysiek domein	294	n
Uitbreiding team Duurzaamheid t.b.v. warmtebronnen en schone opwek	-242	v
Besteding subsidiebudget aanpak energiearmoede	2928	n
Uitbreiding formatie in het kader van bestrijding energiearmoede	-32	v
Functieonderhoud PG	-116	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-23	v

4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 1.4 miljoen hoger dan in 2022.	-1.444	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere baten gerekend	1.548	n
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Regeling Reductie Energieverbruik Woningen (RREW)	985	n
<i>Kadernota</i>		
Indexatie Kadernota 2023	-5	v
<i>Begroting 2023</i>		
Besteding subsidiebudget aanpak energiearmoede	-2928	v
Extra capaciteit verstrekking bodemleges	-31	v
Ontwikkelpzone Oostpoort	-517	v
Kosten gebiedsontwikkeling Ontwikkelpzone Zuidwest	-496	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Economie, toerisme en cultuur

42 Economie, toerisme en cultuur	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	35.031	-1.009	34.022
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	33.384	-1.098	32.286
Verschil	-1.647	-89	-1.736

4.2 Economie, toerisme en cultuur	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 1.6 miljoen lager dan in 2022.	-1.647	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-515	v
<i>Begroting 2022 aanvullingen</i>		
Coronacompensatie en Coronamaatregelen	-53	v
Budgetoverheveling Patronaat	-109	v
Versterkers Duurzaam Doen: Restauratie Kenauschilderij (Amendement)	-80	v
Versterkers Duurzaam Doen: Historisch onderzoek Slavernijverleden	-50	v
Versterkers Duurzaam Doen: Projectbudget voor uitvoering onderzoek Frans Hals Museum	-50	v
Versterkers Duurzaam Doen: Bijdrage Joods historisch centrum	-100	v
Versterkers Duurzaam Doen: Motie wereldmuziekschool	-125	v
Versterkers Duurzaam Doen: Circulaire stad 2040, routekaart, randvoorwaarden, reikwijdte	-50	v
Versterkers Duurzaam Doen: Middelen voor uitvoer laaghangend fruit plan Circulaire stad 2040	-50	v
Versterkers Duurzaam Doen: Duurzame evenementen	-25	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Geactualiseerde kapitaallasten	-5	v
Bestemming resultaat jaarrekening 2021	-1.346	v
Bijdrage Patronaat/ Slachthuis	-60	v
Continuering van de projectmedewerker corona	-60	v
Extra subsidie Haarlem Marketing	100	n
Noodsteun aan niet-gesubsidieerde organisaties	-100	v
Ondersteuning amateurkunst	-60	v
Ondersteuning voor evenementen	-325	v
Overhevelen middelen historisch onderzoek slavernijverleden	50	n
Publiekscampagne	-25	v
Steun aan de makers en culturele zelfstandigen	-150	v
Versterkers Duurzame Evenementen en Ondernemingsklimaat	125	n
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie 2023	1.003	n
Taakstelling accommodatiegebruik cultuur	80	n
<i>Begroting 2023</i>		
Geactualiseerde kapitaallasten Begroting 2023	2	n
Budgetoverheveling	161	n
Nieuwe kostenverdeling 2023-2027	170	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

4.2 Economie, toerisme en cultuur	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 nagenoeg gelijk aan 2022.	-89	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-89	v

Analyse saldo beleidsveld Grondexploitaties

43 Grondexploitaties	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	8.017	-11.323	-3.307
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	12.706	-18.230	-5.524
Vershil	4.689	-6.906	-2.218

4.3 Grondexploitaties	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 4.7 miljoen hoger dan in 2022.	4.689	n
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend	3.852	n
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Geactualiseerde kapitaallasten	95	n
<i>Begroting 2022</i>		
Actualiseren MPG	1.273	n
Nieuwe kostenverdeling 2023-2027	-651	v
Geactualiseerde kapitaallasten	120	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

4.3 Grondexploitaties	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 6.9 miljoen hoger dan in 2022.	-6.907	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere baten gerekend	-4.349	v
<i>Begroting 2023</i>		
Actualiseren MPG	-3.269	v
Geactualiseerde kapitaallasten	711	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2023	6971	4857
Reserve Grondexploitaties	6156	1675
Reserve Kapitaallasten Maatschappelijk Nut	815	
Reserve Leefomgeving		1015
Reserve Participatie en Leefbaarheid		326
Programmabegroting 2023-2027		123

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Reserve Ongedeelde stad		496
Reserve Steunmaatregelen corona		770
Reserve Groei van de stad		575

Investerings programma

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2023
Investeringsen waarvoor reeds krediet is verleend		
CLT.03	Philharmonie koude opwekking	114
CLT.04	Philharmonie keukenvoorziening	108
CLT.06	Toneelschuur filmprojectoren	150
GOB.92	Slachthuis gebouw E - renovatie en inbouwpakket popcentrum	400
GRX.01	Vorbereiding grex 'Entree het Verre Oosten'	140
Investeringsen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
CLT.04	Vervanging Philharmonie	330
CLT.08	Vervanging Patronaat	370
CLT.10	Archeologisch museum inrichting	200
CLT.12	Stelpost Cultuur PB21	500
DRZ.01	Stelpost Duurzaamheid	250
IMP.02	Europawegzone (Impulsaanvraag 1e fase)	200
WON.01	Actieplan Woonwagens	300
Totaal netto investeringen		3.062

Risico's

Er zijn tien risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 4, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 3,8 miljoen.

Doelenboom Programma 5 ‘Beheer en onderhoud’

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Product	Prestatie-indicator	
5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	Kwaliteit van de openbare ruimte op vastgesteld niveau houden	% Haarlemmers dat tevreden is over onderhoud openbare ruimte in hun wijk	Uitvoeren van dagelijks onderhoud in openbare ruimte	5102 Openbare ruimte en ondergr. (€-2.914)	% openbare ruimte waar dagelijks onderhoud voldoet aan het beeldkwaliteitsniveau	
		Cijfer Haarlemmers over onderhoud openbare ruimte in hun wijk		5103 Beheer Openbare ruimte (€33.449)		
	Toename van groen en ecologie in de stad	Groenoppervlak van de openbare ruimte (ha)		5104 Wegen, straten pleinen (€-260)		
				5105 Haarlem: Groen & Overig (€3.502)		
			Verminderen verharding en aanbrengen groen	5103 Beheer Openbare ruimte (€33.449)	Groenoppervlak wijk- en buurtgroen (ha)	
			Toevoegen meer bomen in projecten en versteende wijken	5103 Beheer Openbare ruimte (€33.449)	Aantal bomen in de openbare ruimte	
			Aanwijzen groenstroken voor ecologisch beheer	5103 Beheer Openbare ruimte (€33.449)	Aantal nieuw geplante bomen in de openbare ruimte	
						Toename van de biodiversiteit
	Verbetering van de duurzame inzameling van het huishoudelijk afval.	Omvang huishoudelijk restafval (BZK)	Verbetering van de mogelijkheden voor huishoudens om afval gescheiden aan te leveren	5101 Afvalinzameling en rein. (€-656)	Oppervlak ecologisch beheerd groen (ha)	
	Verduurzamen mobiliteit: meer gebruik van schonere vervoermiddelen	% Haarlemmers dat voor de grootste afstand in het woon-werk verkeer de fiets gebruikt % Haarlemmers dat regelmatig de fiets gebruikt % Haarlemmers dat meestal loopt, fietst of OV gebruikt % elektrische auto's t.o.v. totaal aantal auto's	Verbetering fietsroutes en fietsnetwerk	5103 Beheer Openbare ruimte (€33.449)	Percentage afval dat gescheiden wordt aangeleverd	
Verbeteren verkeersveiligheid			Oordeel Haarlemmers over de verkeersveiligheid Aantal verkeersslachtoffers	Verbeteren verkeersveiligheid bij herinrichtingen en inzet op aanpak school-thuisroutes.	5103 Beheer Openbare ruimte (€33.449)	Oordeel Haarlemmers over totaalvoorzieningen fietsers
				Verkeerseducatie op scholen en meedoen met landelijke verkeersveiligheidscampagnes	5103 Beheer Openbare ruimte (€33.449)	Tevredenheid reizigers over gebruik van openbaar vervoer
5.2 Parkeren	Voldoende en goede fietsparkeervoorzieningen	Oordeel Haarlemmers over parkeerplekken voor fietsers	Realiseren extra fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten	5201 Fietsparkeren (€1.402)	% scholen dat mee heeft gedaan met aanpak veilige school-thuisroutes.	
			Realiseren extra fietsparkeerplekken in de binnenstad	5201 Fietsparkeren (€1.402)	% scholen met verkeerseducatie	
	Minder parkeeroverlast in woonwijken	% Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ervaart van parkeren in de eigen woonbuurt	Verlagen parkeerdruk door invoering parkeerregulering	5202 Parkeren algemeen (€5.361)	Aantal fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten	
				5203 Straatparkeren (€-12.374)	Parkeerdruk van fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten	
5.3 Overige beheertaken	Verhogen waardering varende bezoekers Haarlemse waterwegen	Oordeel van (varende) Haarlemmers over de kwaliteit van waterwegen	Uitvoeren van gedeeltes van Ambitiekaart Haarlemse wateren	5204 Parkeergarages (€-6.718)	Aantal fietsparkeerplekken in de binnenstad	
				5205 Parkeren handhaving (€ 881)	Parkeerdruk van fietsparkeerplekken in de binnenstad	
				5301 Havendienst (€825)	Parkeerdruk in gereguleerd gebied	
				5302 Begraafplaatsen (€236)	Parkeerdruk buiten gereguleerd gebied	
				5303 NME/Kinderboerderij (€987)		
				5305 Vastgoedbeheer (€-4.487)		

Programma 5 Beheer en onderhoud

Commissie (Coördinerende) Portefeuilles	Beheer Beheer en onderhoud openbare ruimte, Parkeren, Mobiliteit, Vastgoed
Afdeling(en)	Bedrijven, Beheer en Beleid Openbare Ruimte, Project- en contractmanagement, Vastgoed, Veiligheid en handhaving

Programmadoelstelling (missie)

De openbare ruimte moet een omgeving zijn waarin het prettig is te verblijven. Vervuiling, verrommeling en parkeerdruk wordt tegengegaan en bij het beheer en onderhoud wordt toekomstgericht rekening gehouden met de opgaven op het gebied van klimaat, vergroening, het toevoegen van water en de mobiliteitstransitie. Dit leidt tot een stad die klimaatbestendig, groen, schoon, bereikbaar en toegankelijk is (ook voor minder-validen) en waar mensen vaker kiezen voor lopen, fietsen en het openbaar vervoer.

Kaderstellende beleidsnota's

- Omgevingsvisie Haarlem 2045 ([2021/492095](#))
- Structuurvisie Openbare Ruimte ([2018/137160](#))
- Strategisch Beheerplan Openbare Ruimte 2022-2030 ([2022/565479](#))
- Beleidsplan Schoon 2019-2023 ([2019/782659](#))
- Strategisch Plan Afvalscheiding SPA ([2017/183828](#))
- Regionale bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland ([2021/609572](#))
- Mobiliteitsbeleid ([2021/313959](#))
- Verkeersveiligheidsbeleid ([2021/460861](#))
- Moderniseren Parkeren ([2016/502227](#))
- Groenbeleidsplan 2022-2030 (concept vrijgegeven voor inspraak [2021/252484](#))
- Bomenverordening 2021 ([2021/232874](#))
- Actualisatie ecologisch beleidsplan 2013-2030 ([2019/693806](#))
- Omvorming maaibeheer ([2020/199046](#))
- Speelruimtebeleid 2013-2020 ([2012/46255](#))
- Strategisch Plan Klimaatadaptatie ([2021/640034](#))
- Ambitiekaart Haarlemse wateren ([2017/408688](#))
- Integraal Waterplan 2014 ([2013/526116](#))
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan ([2017/361078](#))
- Gemeentelijk Grondwaterplan ([2008/136751](#))

Beleidsvelden

Beleidsveld 51 Openbare ruimte en mobiliteit

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 51	Openbare ruimte en mobiliteit											
Doel	De kwaliteit van de openbare ruimte op vastgesteld niveau houden.											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk (Inwonerspeiling Haarlem).											
R/S	46%	44%	44%	43%	45%	43%	48%	46%	48%	50%	50%	50%
	(2010)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Gemiddelde rapportcijfer Haarlemmers voor de kwaliteit van de openbare ruimte in hun wijk (Inwonerspeiling).											
R/S	6,5	6,6	6,6	6,7	6,6	6,5	6,8	6,8	6,8	7,0	7,0	7,0
	(2010)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	Het uitvoeren van dagelijks onderhoud in de openbare ruimte op verharding, riolering, groen en andere objecten.											
Prestatie indicator	Percentage openbare ruimte waar dagelijks onderhoud voldoet aan het beeldkwaliteitsniveau (Spaarnelanden).											
R/S					90%	90%	90%	90%	91%	92%	92%	92%
					(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Doel	Toename van groen en ecologie in de stad.											
Effect indicator	Het groenoppervlak van de openbare ruimte (ha) in Haarlem (gemeentelijke registratie).											
R/S	357	357	373	374	371	372	376	374	376	378	378	378
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	De verharding wordt verminderd en hier wordt groen aangebracht.											
Prestatie indicator	Groenoppervlak wijk- en buurtgroen (ha) (gemeentelijke registratie).											
R/S	162	162	161	163	164	167	166	167	168	169	170	170
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	Aantal bomen in de openbare ruimte (gemeentelijke registratie). Minimaal een keer in de drie jaar worden de bomen herteld (telling in 2020). Dit kan leiden tot schommelingen in het aantal bomen. - Bij de kadernota is aangegeven dat er per 2021 gebruik gemaakt wordt van een meer sluitende definitie en registratie (bomen in de openbare ruimte, zonder bomen bij sportvelden en scholen), hierdoor is een vergelijking met voorgaande jaren niet te maken. Het aantal bomen is daarom weergegeven vanaf 2021 (conform realisatiecijfer nieuwe definitie in het jaarverslag 2021). - Het aantal bomen bij sportvelden en scholen bedraagt ruim 1.500 (via een volgende aanpassing van de indicatoren kunnen deze eventueel als aparte indicator worden opgenomen).											
R/S						60.398	60.900	61.200	61.500	61.800	62.100	62.400
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	In projecten worden waar mogelijk meer bomen toegevoegd dan er voorheen stonden. Ook worden er meer bomen toegevoegd in versteende wijken.											
Prestatie indicator	Aantal nieuw toegevoegde bomen in de openbare ruimte (gemeentelijke registratie).											
R/S					433	591	500	300	300	300	300	300
					(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	De biodiversiteit gemeten aan de hand van het aantal soorten wilde bijen op 34 locaties in Haarlem (meting eens in de twee jaar; gemeentelijke registratie).											
R/S					77	-	79	-	80	-	81	-
					(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	Een aantal groenstroken wordt aangewezen voor ecologisch beheer											

Prestatie indicator	Het oppervlak ecologisch beheerd groen in ha (gemeentelijke registratie).											
R/S	232	246	256	275	275	300	310	315	320			
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)			
Doel	Verbetering van de duurzame inzameling van het huishoudelijk afval.											
Effect indicator	Omvang huishoudelijk restafval in kg per inwoner (CBS/ BZK). Volgens de regelgeving moet worden uitgegaan van cijfers van het CBS, deze cijfers zijn pas met enige vertraging beschikbaar.											
R/S	311	248	238	220	233	n.n.b.	230	220	210	210	210	200
	(2006)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	Verbetering van de mogelijkheden voor huishoudens om afval gescheiden aan te leveren.											
Prestatie indicator	Percentage afval dat gescheiden wordt aangeleverd door de huishoudens (gemeentelijke registratie via Spaarnelanden).											
R/S	37%	-	-	49%	49%	51%	54%	54%	56%	58%	58%	58%
	(2015)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Doel	Verduurzamen mobiliteit: meer gebruik van schonere vervoermiddelen en minder auto kilometers voor kortere afstanden.											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat fiets, e-bike of OV gebruikt als belangrijkste vervoersmiddel voor de grootste afstand in het woon-werkverkeer (Inwonerspeiling).											
R/S	57%	56%	54%	52%	53%	57%	57%	58%	58%	59%	59%	
	(2008)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat regelmatig de fiets gebruikt (Inwonerspeiling).											
R/S	82%	83%	82%	81%	81%	84%	84%	85%	85%	86%	86%	
	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat zich voor verplaatsingen binnen Haarlem het vaakst loopt, fietst of het OV gebruikt (Inwonerspeiling).											
R/S				86%	88%	88%	88%	90%	90%	90%	90%	
				(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	
Effect indicator	Aandeel elektrische auto's (op het totaal aantal auto's) (RDW/CBS).											
R/S	1,1%	1,2%	1,1%	1,6%	2,4%	n.n.b.	8,0%	12,0%	17,0%	23,0%	28,0%	32,0%
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	Verbeteren van fietsroutes en fietsnetwerk, waaronder het inzetten op regionale fietsroute Haarlem-Velsen, het realiseren van een fietsstraat in de L. van Deyssellaan, voorrang voor fietsers bij de Stuyvesantbrug en Orionbrug, verbreden fietspad Zijlweg richting Westelijke Randweg. Dit wordt ook regionaal gestimuleerd door Gemeenschappelijke Regeling Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland											
Prestatie indicator	Oordeel Haarlemmers over het totaal van het voorzieningenniveau voor fietsers (rapportcijfer) (Inwonerspeiling).											
R/S	6,2	6,2	6,2	6,1	6,2	6,2	6,3	6,4	6,5	6,5	6,6	6,6
	(2009)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	Toegankelijk maken bushaltes, verbeteren OV-knooppunt Houtplein en onderzoek naar extra OV-knooppunt Haarlem-Nieuw Zuid in combinatie met andere routes van buslijnen.											
Prestatie indicator	Tevredenheid reizigers over het gebruik van openbaar vervoer, voor buslijnen die vallen onder de concessie Haarlem/IJmond (rapportcijfer, Landelijke OV-Monitor). Vanwege corona is er in 2020 geen onderzoek gedaan naar de tevredenheid van reizigers in het OV.											
R/S	7,9	-	8,4	8,0	8,0	8,0	8,0	8,1	8,1			
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)			

Doel	Verbeteren verkeersveiligheid.											
Effect indicator	Oordeel Haarlemmers over de verkeersveiligheid van de stad (rapportcijfer) (Inwonerspeiling).											
R/S	6,1 (2007)	6,5 (2017)	6,5 (2018)	6,5 (2019)	6,5 (2020)	6,6 (2021)	6,7 (2022)	7,0 (2023)	7,0 (2024)	7,0 (2025)	7,0 (2026)	7,0 (2027)
Effect indicator	Aantal verkeersslachtoffers (gewonden en overledenen) (Landelijk/VIAstat).											
R/S				365 (2019)	279 (2020)	242 (2021)	275 (2022)	240 (2023)	240 (2024)	240 (2025)	240 (2026)	240 (2027)
Prestatie	Verbeteren verkeersveiligheid bij herinrichtingen en inzet op aanpak school-thuisroutes.											
Prestatie indicator	Percentage scholen dat mee heeft gedaan met de aanpak veilige school-thuisroutes. Vanwege de coronacrisis en het thuisonderwijs, is deze aanpak nog niet uitgerold.											
R/S				0% (2019)	0% (2020)	0% (2021)	10% (2022)	15% (2023)	20% (2024)	25% (2025)	30% (2026)	40% (2027)
Prestatie	Verkeerseducatie op scholen en meedoen met landelijke verkeersveiligheidscampagnes (bijv. MONO (aandacht bij het verkeer) en fietsverlichting).											
Prestatie indicator	Percentage scholen met verkeerseducatie (Monitor PNH). De systematiek van monitoren is nog niet ingericht door de provincie.											
R/S				38% (2019)	- (2020)	- (2021)	45% (2022)	45% (2023)	45% (2024)	55% (2025)	65% (2026)	70% (2027)

Beleidsveld 52 Parkeren

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 52	Parkeren											
Doel	Voldoende en goede fietsparkeervoorzieningen.											
Effect indicator	Oordeel Haarlemmers over het aantal parkeerplekken voor fietsers (rapportcijfer; Inwonerspeiling).											
R/S	5,5 (2009)	5,9 (2017)	5,9 (2018)	5,8 (2019)	5,8 (2020)	6,0 (2021)	6,5 (2022)	6,5 (2023)	6,8 (2024)	7,0 (2025)	7,0 (2026)	7,0 (2027)
Prestatie	Realiseren extra fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten (stations en R-net haltes).											
Prestatie indicator	Aantal fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten (tweejaarlijks; Meetel).											
R/S				9.686 (2019)	- (2020)	- (2021)	- (2022)	11.066 (2023)	- (2024)	15.266 (2025)	- (2026)	16.000 (2027)
Prestatie indicator	Parkeerdruk van fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten (tweejaarlijks; Meetel).											
R/S				94% (2019)	- (2020)	- (2021)	- (2022)	89% (2023)	- (2024)	80% (2025)	- (2026)	70% (2027)
Prestatie	Realiseren extra fietsparkeerplekken in de binnenstad.											
Prestatie indicator	Aantal fietsparkeerplekken in de binnenstad (tweejaarlijks; Meetel).											
R/S				6.597 (2019)	- (2020)	6.602 (2021)	- (2022)	9.027 (2023)	- (2024)	9.577 (2025)	- (2026)	10.000 (2027)
Prestatie indicator	Parkeerdruk van fietsparkeerplekken in de binnenstad (tweejaarlijks; Meetel).											
R/S				136% (2019)	- (2020)	157% (2021)	- (2022)	105% (2023)	- (2024)	90% (2025)	- (2026)	80% (2027)

Doel	Minder parkeeroverlast in woonwijken											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ervaart van parkeren in de eigen woonbuurt (Inwonerspeiling).											
R/S	29%	34%	35%	35%	36%	37%	32%	35%	32%	30%	29%	29%
	(2010)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	Verlagen parkeerdruk door (op plekken waar de situatie erom vraagt) invoeren van parkeerregulering i.c.m. vergunningplafonds en passende tarieven.											
Prestatie indicator	Parkeerdruk in gereguleerd gebied, weergegeven als percentage van de parkeercapaciteit dat bezet is (Trajan). Vanwege de coronacrisis is geen meting verricht in 2021 (vanaf 2022 wel metingen).											
R/S					88%	-	87%	87%	86%	85%	85%	84%
					(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie indicator	Parkeerdruk buiten gereguleerd gebied, weergegeven als percentage van de parkeercapaciteit dat bezet is (Trajan). Vanwege de coronacrisis is geen meting verricht in 2021 (vanaf 2022 wel metingen).											
R/S					98%	-	88%	87%	87%	86%	86%	85%
					(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)

Beleidsveld 53 Overige beheertaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 53	Overige beheertaken											
Doel	Verhogen van de waardering van varende bezoekers voor kwaliteit Haarlemse waterwegen.											
Effect indicator	Oordeel van (varende) bezoekers aan Haarlem over de voorzieningen op en langs de wateren in Haarlem (rapportcijfer, Onderzoek 'Pleziervaart op het Spaarne', 3-jaarlijkse meting).											
R/S	7,0	-	-	7,5	-	-	7,7	-	-	7,9	-	-
	(2010)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	Uitvoeren van gedeeltes van de Ambitiekaart Haarlemse wateren (2017/408688)											

Financiën

Progr. Bel. veld	Beheer en Onderhoud	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
51	Openbare ruimte en mobiliteit	72.823	78.493	75.141	74.844	76.320	77.289	78.233
52	Parkeren	14.001	14.626	14.123	14.828	15.052	14.816	14.782
53	Overige beheertaken	26.551	25.838	23.744	23.177	24.725	23.133	22.959
	Totaal lasten	113.375	118.957	113.008	112.850	116.097	115.238	115.974
Baten (exclusief mutaties reserves)								
51	Openbare ruimte en mobiliteit	-41.388	-40.459	-42.021	-42.128	-42.289	-42.447	-42.677
52	Parkeren	-21.570	-23.412	-25.571	-25.571	-25.571	-25.571	-25.571
53	Overige beheertaken	-30.101	-29.792	-26.182	-29.198	-28.430	-24.380	-24.166
	Totaal baten	-93.060	-93.664	-93.774	-96.898	-96.290	-92.397	-92.414
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
51	Openbare ruimte en mobiliteit	31.435	38.034	33.121	32.716	34.031	34.842	35.556
52	Parkeren	-7.569	-8.786	-11.448	-10.743	-10.519	-10.755	-10.789
53	Overige beheertaken	-3.550	-3.954	-2.438	-6.022	-3.705	-1.247	-1.207
	Totaal saldo	20.315	25.294	19.234	15.952	19.807	22.840	23.560
	Toevoegingen aan reserves	13.524	9.569	3.426	8.406	7.718	3.701	3.701
	Onttrekkingen aan reserves	-8.437	-11.411	-5.844	-4.312	-4.426	-2.720	-3.044
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	25.402	23.451	16.816	20.046	23.098	23.821	24.217

Analyse saldo beleidsveld Openbare ruimte en mobiliteit

51 Openbare ruimte en mobiliteit	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	78.493	-40.459	38.034
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	75.141	-42.021	33.121
Vershil	-3.352	-1.561	-4.913

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 3,4 miljoen lager dan in 2022.	-3.452	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-882	v
<i>Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2022</i>		
Versterkers duurzaam doen	-3.260	
SPA 2.0	398	
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-327	v
Programmabegroting 2023-2027		

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	bedrag	v/n
Investeringsbudget naar exploitatiebudget	-280	v
Herstel schades bruggen en bomen	-300	v
Correctie middelen toegankelijkheid	-100	v
Budgetoverheveling van 2021 naar 2022	-1.205	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	1.736	n
Areaaluitbreidingen	200	n
<i>Begroting 2023</i>		
Actualisatie kapitaallasten	68	n
Aanpassing kostenverdeling	205	n
Meerkosten afvalverwerking	300	n
Diverse verschillen < € 100.000	-5	v

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 1,6 miljoen hoger dan in 2022.	-1.561	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere baten gerekend	207	n
<i>Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2022</i>		
Kostendekkenheid riolering en afval (SPA 2.0)	-427	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie Kadernota 2023	-1.117	v
<i>Begroting 2023</i>		
Extra afvalstoffenheffing vanwege meerkosten afvalverwerking	-300	v
Diverse verschillen < € 100.000	76	n

Analyse saldo beleidsveld Parkeren

52 Parkeren	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	14.626	-23.412	-8.786
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	14.123	-25.571	-11.448
Verschil	-503	-2.159	-2.662

5.2 Parkeren	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,5 miljoen lager dan in 2022.	-503	v
<i>Meerjarenraming 2022 - 2026</i>		
In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met hogere lasten	235	n
<i>Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2022</i>		
Maatregelen parkeren	-240	
Aanvullende voorstellen investeringsplan	55	
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-412	v
Bestemming resultaat jaarrekening 2021	-375	v
Mutatie reserve Vastgoed n.a.v. nieuwe opgave onderhoud Vastgoed	-100	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie	279	n
<i>Begroting 2023</i>		
Nieuwe kostenverdeling 2022-2026	-138	v
Extra formatie inzake handhaving met extra scanscooter/uitbreiding fiscale gebieden	129	n
Diverse verschillen < € 100.000	64	n

5.2 Parkeren	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 2,2 miljoen hoger dan in 2022.	-2.159	v
<i>Meerjarenraming 2022 - 2026</i>		
In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met hogere baten	125	n
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Lagere parkeerbaten door coronacrisis	-1.000	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie	-1.088	v
<i>Begroting 2023</i>		
Extra baten naheffingen	-194	v
Diverse verschillen < € 100.000	-2	v

Analyse saldo beleidsveld Overige beheertaken

53 Overige beheertaken	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	25.838	-29.792	-3.954
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	23.744	-26.182	-2.438
Verschil	-2.095	3.610	1.515

5.3 Overige beheertaken	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 2,1 miljoen lager dan in 2022.	-2.095	v
<i>Meerjarenraming 2022 - 2026</i>		
In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met lagere lasten	-329	v
<i>Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2022</i>		
Extra onderhoud NME panden en areaauitbreiding vastgoed	-298	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Actualisatie kapitaallasten	277	n
Mutatie reserve vastgoed n.a.v. nieuwe opgave onderhoud vastgoed	-1.821	v
Vorbereidingskosten Skaeve Huse en boerderijcomplex Noord Akendam	-120	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie	615	n
<i>Begroting 2023</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-318	v
Overdracht budget voor onderhoud kades en oevers	-100	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-1	v

5.3 Overige beheertaken	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 3,6 miljoen lager dan in 2022.	3.610	n
<i>Meerjarenraming 2022 - 2026</i>		
In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met lagere baten	10.601	n
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Wijziging verkoopresultaat en mutatie reserve vastgoed	-4.200	v
Aframen voorziening achterstallig onderhoud vastgoed	-1.238	v
Verkoop Rijksstraatweg 370	568	n
Maatregelen noodsteun corona eerste helft 2022 Vastgoed	-213	v
Aanpassing huurbaten en aanhuur	-120	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie	-1.013	v
<i>Begroting 2023</i>		
Mutaties onttrekking reserve vastgoed	-750	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-25	v

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2023	3.426	5.844
Reserve Baggeren	219	
Reserve Begeer en Onderhoud Openbare Ruimte		1048
Reserve Kapitaallasten Maatschappelijk Nut	1.275	1312
Reserve Energiebesparing	182	
Reserve Opvang, wonen en herstel		181
Reserve Vastgoed	1750	3303

Investerings programma

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2023
Investeringsen waarvoor reeds krediet is verleend		
12.15	Vervanging apparatuur parkeergarages	1.150
63.19	Amerikaweg riool	284
64.04 b	Waterplan Schalkwijk: Aziëweg waterverbinding	834
64.04 b	Waterplan Schalkwijk: Aziëweg waterverbinding (bijdrage)	393-
64.04 b	Waterplan Schalkwijk: Aziëweg waterverbinding (res. Waterberging)	402
BIB.01	Renovatie en modernisering bibliotheekvestigingen	1.300
BRG.02	Centrale afstandsbediening bruggen	965
GOB.62	Houtplein herinrichting	2.779
GOB.62	Houtplein herinrichting (bijdrage)	1.190-
GOB.62	Houtplein nutswerkzaamheden	670
GOB.62	Houtplein nutswerkzaamheden (bijdrage)	670-
GOB.70	Bereikbaar houden Schalkwijk: Amerikaweg (bijdrage)	600-
GOB.75	Middengebied Schalkwijk (stad tussen de bomen) herinr. OR	847
GOB.80	Bruggen: Schalkwijkerbrug vervanging	1.218
IP.MN	Investing maatschappelijk nut (stelpost)	2.000
JGD.03	Speeltuingebouw Theemspan	550
OR.023	Zuidstrook blok 6 t/m 8 herinrichting	949
OR.023	Zuidstrook blok 6 t/m 8 herinrichting, bijdragen derden	500-
PRK.04	Speedgates parkeergarages	430
SOR.02	Haarlem - Velsen Snelfietsroute	200
SOR.02	Haarlem - Velsen Snelfietsroute (bijdrage)	163-
SOR.03	Vijfhoek herinrichting	163
SOR.06	Voortplantsoen SOR.01	100
SOR.08	Bisschop Bottemanneplein SOR.01	130
VG.01	Verduurzaming speeltuingebouwen	200
VG.02	Verduurzaming NME gebouw	1.200
VG.DRZ	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	2.400
VG.IN	Bakenessertoren, restauratie	800
VG.IN	Waarderweg 78 renovatie	143
Investeringsen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
63.19	Herinrichten Prins Bernhardlaan (Riolerings)	200
63.19	Integrale vernieuwing openb.ruimte Meerwijk, riolerings	1.850
63.19	Riolerings (2023 e.v.)	4.700
BRG.01	Vervanging bedieningscomputer Prinsenbrug	200
FTS.01	Actieplan Fiets (inc. Groenmarkt)	1.500

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2023
FTS.02	Fietsenstalling Houtplein	650
GOB.23	Cameratoezicht toegangssysteem	70
GOB.23	Reconstructie Nieuwe Groenmarkt	49
GOB.64	Aanpassing kruising Jan Gijzenkade/P.C. Boutenstraat	100
GOB.70	Bereikbaar houden Schalkwijk: Amerikaweg	2.170
GOB.73	Bomen in Schalkwijk	450
GOB.77	Schalkstad openbare ruimte	100
GOB.78	Integrale vernieuwing openb.ruimte Meerwijk (IVORIM)	1.850
GOB.79	Integrale vernieuwing openb.ruimte Zuiderpolder	850
GOB.90	Vervangen openbare verlichting door LED	400
HVD.01	Vervanging Havenkantoor Spaarndamseweg	1.675
HVD.02	Havendienstboot	100
OR.001	Cronjéstraat herinrichten	80
OR.003	Fietsknelpunten rond Kennemerplein en Schoterweg	50
OR.004	Herinrichten Prins Bernhardlaan	596
OR.004	Herinrichten Prins Bernhardlaan (bijdrage subsidie)	200-
OR.005	LV-verbinding Entree-oost ter hoogte van St. Jacob	10
OR.008	Paul Krugerstraat Fietsstraat	100
OR.009	Groen in de Zuiderpolder	50
OR.010	Vergroening Amsterdamsebuurten	50
OR.013	Waterverbinding Floris van Adrichemlaan (incl Poort van Boerhaave grachtje)	200
OR.015	Rijksstraatweg / Schoterweg fietspad	1.200
OR.016	Gedempte Oude Gracht Verwulft pleateau	60
OR.017	Prof Eijkmanlaan meerkosten boven vervanging	2.339
OR.018	Prinsenbrug onderdoorgang	100
OR.020	Wilhelminastraat herinrichting (basis)	150
OR.021	Vergroening Oostersingelgracht	100
OR.022	Westergracht spoorovergang	100
PRK.01	Parkeerregulering Entree en Sportheldenbuurt	200
PRK.02	Parkeerregulering obv draagvlakonderzoek	100
SOR.10	Schoteroog nieuwe entree	40
SOR.12	Onderdoorgang Scheepmakerskwartier / Prinsenbrug	50
SOR.13	Verkeersveiligheid Oudeweg - Fustweg	35
SOR.14	Ambassadeursplek Spaansevaartstraat / Transvaalstraat	30
SOR.15	Fietsparkeren binnenstad	700
SOR.18	Fietsknelpunt Kennemerplein / Schoterweg / Kennemerstraat	100
SOR.20	Lange termijn fietsparkeren bij OV Stationsplein	200
SOR.21	Busverkeer; o.a. knooppunt Buitenrust / Zuid-Oost	200
SOR.22	Herstructurering Stadsstraat Europaweg	200
SOR.23	Dwars door Schalkwijk: Herprofileren Kennedylaan/Belgiëlaan/Floris van Adrichemlaan	200
SOR.25	Budget voor adaptieve maatregelen, ovw externe cofinanciering	250
Totaal netto investeringen		40.403

Risico's

Er zijn vijf risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 5, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 0,6 miljoen.

CLUSTER BURGER EN BESTUUR

Inleiding en context

In het cluster Burger en Bestuur gaat het over het goed besturen van de stad en de zorg voor veiligheid. Het besturen van de stad gebeurt door het college en de gemeenteraad in samenspraak met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Het is belangrijk dat Haarlemmers vertrouwen hebben en behouden in de besluiten die worden genomen.

Er liggen veel opgaven voor de stad. Dit vraagt om daadkracht van het gemeentebestuur om plannen die in de afgelopen jaren zijn voorbereid de komende jaren zo veel mogelijk uit te voeren. Dat betekent dat de gemeente ingrijpende keuze moet maken, ook als die keuzes leiden tot ongemak. Het gesprek over deze keuzes en de consequenties gaat Haarlem graag aan, binnen het bestuur en met de stad. Besluiten over deze keuzes worden genomen in het samenspel tussen de gemeenteraad en het college.

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een leefbare stad. De gemeente speelt een grote rol bij de zorg voor veiligheid en streeft naar een veilige stad voor alle inwoners. Zowel veilig thuis, veilig op straat als digitaal veilig. De gemeente zoekt daarbij naar een goede balans tussen het voorkomen van overtredingen, het scheppen van voorwaarden voor een leefbare woon- en werkomgeving en het handhavend optreden tegen overtredingen.

Onderliggende programma's

Het cluster Burger en bestuur bestaat uit twee programma's:

Programma 6: Burger, bestuur en veiligheid gaat over de dienstverlening naar inwoners en bedrijven en het gebruik van digitale gegevens. Ook gaat dit programma over het gemeentelijk bestuur dat begrijpelijk communiceert en participatie bevordert. Het bestrijden van overlast, criminaliteit en ondermijning versterken de openbare orde en veiligheid.

Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen en overhead beschrijft de uitgangspunten die Haarlem hanteert bij het bepalen van de hoogte van lokale belastingen en woonlasten. Hierin staat wat wordt bedoeld met Haarlem als financieel gezonde stad en hoe de gemeente dit voor elkaar krijgt.

Hoofdkoers

Dienstverlening

De dienstverlening door de gemeente staat continu op de agenda van de organisatie. Er zijn verschillende werkmethodes ontwikkeld waarmee medewerkers bewust en bekwaam worden gehouden in hun houding en invloed op het niveau van de dienstverlening. Het organisatiekompas en de uitgangspunten voor de dienstverlening zijn leidraad daarbij.

Het proces van de meldingen in de openbare ruimte is geoptimaliseerd. Haarlem gaat nu de communicatie over de meldingen verbeteren door aan te geven wanneer een melding daadwerkelijk is opgelost in plaats van wanneer de melding wordt beantwoord. De gemeente is bezig om het voor de inwoners makkelijker te maken om digitaal hun zaken te kunnen regelen. Het online aangeven van geboorten en het digitaal aanvragen van rijbewijzen zijn hiervan voorbeelden.

Bestuur

Versterken lokale democratie

De opgaven waar de stad voor staat zijn groot: woningbouw, energie, klimaat en kansengelijkheid. Haarlem heeft vele betrokken inwoners, ondernemers en partners in de stad en iedereen die dat wil moet mee kunnen doen bij de ontwikkelen van de stad. En iedereen moet op eigen wijze zijn stem

kunnen laten horen. Om dat voor elkaar te krijgen moet de lokale democratie versterkt en vernieuwd worden.

De gemeente blijft maatschappelijke initiatieven ondersteunen. Op stedelijk niveau door maatschappelijke initiatiefnemers aan elkaar te koppelen en zo te versterken. In de wijken door bewoners budget te geven voor initiatieven en voor de buurt. Hiervoor wordt in 2023 een zogeheten menukaart gemaakt met mogelijkheden voor ondersteuning. De mogelijkheid de gemeente uit te dagen met een bewonersinitiatief blijft bestaan.

De gemeente wil betrokken Haarlemmers in de wijken meer ruimte geven door wijkraden om te vormen naar wijkplatforms, in overleg met de bewoners van de wijken. De gemeente gaat hiermee niet over een nacht ijs en neemt de tijd om dit samen met actieve bewoners te doen. In 2023 wordt geactualiseerd participatiebeleid opgeleverd. Daarin worden nieuwe regels (Omgevingswet) en geleerde lessen van de afgelopen jaren opgenomen. De nadruk komt te liggen op heldere rollen, kaders en beïnvloedingsruimte. Een van de nieuwe instrumenten die in 2023 wordt ontwikkeld is het burgerberaad.

Regionale samenwerking en belangenbehartiging

In de komende jaren worden de samenwerkingsverbanden in de regio, landelijk en internationaal voortgezet en probeert Haarlem haar positie daarin te versterken, zoals in de Vervoerregio Amsterdam. Dit zorgt ervoor dat doelen uit het coalitieakkoord beter waargemaakt kunnen worden.

Dit kan door samen te werken aan projecten en door een effectieve lobby richting het Rijk en de EU voor passend beleid, regelgeving en externe financiering. Haarlem gaat haar belangrijkste opgaven (wonen, mobiliteit, energietransitie en circulaire economie) meer proactief op de regionale en landelijke agenda's zetten, zelf en via de G40 en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). In Brussel kan Haarlem haar bekendheid en verworven positie benutten voor EU-bijdragen.

Om dit goed te kunnen doen wordt belangenbehartiging door de gemeente versterkt. Het nog vast te stellen Strategie- en actieplan Belangenbehartiging wordt vanaf 2023 uitgevoerd. De inhoudelijke prioritaire thema's uit het coalitieakkoord worden verder uitgewerkt naar concrete doelstellingen op het gebied van belangenbehartiging en lobby; voor de korte en de lange termijn. Met de middelen uit het coalitieakkoord wordt een lobbyist aangetrokken om bijvoorbeeld beleid te beïnvloeden en externe middelen aan te trekken.

De Metropoolregio Amsterdam (MRA), provincie Noord-Holland en de samenwerking met de gemeenten in Zuid-Kennemerland zijn belangrijk voor Haarlem. Want de opgaven waar de stad voor staat overschrijden vaak de grenzen van de eigen gemeente. Haarlem doet actief mee in de uitvoering van de verschillende agenda's, plannen en programma's. Voorbeelden zijn de [MRA Agenda](#), [MRA Verstedelijkingsstrategie](#), [Bereikbare Steden](#) en [Zuid-Kennemer Agenda](#).

Openbare orde en Veiligheid

De inzet van de gemeente en de uitgangspunten voor het realiseren van een veilige stad voor alle inwoners worden in een nieuw integraal veiligheids- en handhavingsbeleid vastgelegd. Dit beleid wordt door de raad vastgesteld.

Onderdeel van de gemeentelijke inzet is een integrale wijkaanpak. Die heeft in de buurten Rozenprieel en Transvaal al vorm gekregen en wordt nu uitgebreid naar een derde wijk. Het doel is om de problematiek in een wijk breed integraal aan te pakken. Dus niet alleen concrete veiligheids- en leefbaarheidsproblemen, maar ook fysieke knelpunten in de openbare ruimte en sociale problematiek. De gemeente doet dit samen met bewoners en ondernemers.

De overlast rond het Reinaldapark wordt aangepakt en er komt versterking voor de aanpak van ondermijning in de Waarderpolder. Leegstaande panden en illegale verhuur van panden zetten de leefbaarheid in wijken en buurten onder druk. Toezicht en handhaving hierop wordt voortgezet.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat er meer ruimte komt voor de nachtcultuur. Het verstrekken van 24-uursvergunningen voor de horeca is daar onderdeel van. Er start een pilot met het verstrekken van een beperkt aantal 24-uursvergunningen voor de horeca. De balans tussen een levendige nachtcultuur en het woon- en leefklimaat in de binnenstad wordt daarbij goed bewaakt.

Doelenboom Programma 6 ‘Burger, bestuur en veiligheid’

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Product	Prestatie-indicator	
6.1 Dienstverle- ning	Dienstverlening KCC (en burgerzaken) voldoet aan de wensen en verwachtingen van inwoners en bedrijven.	Net Promotor Score	Binnen het kwaliteitsmanagement systeem bewaken van kwaliteit klantencontacten, producten en diensten.	6101 Dienstverlening (€3.479)	% inkomend telefoonverkeer dat binnen de 60 seconden wordt beantwoord	
		Aantal klachten over de dienstverlening		6102 Basisregistraties (€2.610)		
		Score telefonische bereikbaarheid organisatie				
6.2 Gemeentelijk bestuur	Meer Haarlemmers participeren in het besturen van de stad	% Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente inwoners voldoende betreft	Uitvoering van het actieprogramma Nieuwe Democratie 2019 - 2022	6201 Gemeenteraad (€2.538)	Aantal uitgevoerde pilots omtrent zeggenschap	
		% Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat inwoners en organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren		6202 College van B&W (€ 4.593)		
6.3 Openbare orde en veiligheid	Leefbaarheid van wijken en buurten verbeteren door de aanpak van fysieke en sociale overlast	Aantal overlastmeldingen bij de gemeente	Inzet handhaving d.m.v. aanspreken, waarschuwen en boetes uitdelen	6302 WABO (€ -579)	Aantal handhavingsinterventies; boetes gericht op het verminderen van overlast	
				6303 Handhaving & overig (€4.115)	Aantal handhavingsinterventies; waarschuwingen gericht op het verminderen van overlast	
			Aanpakken overlast samen met partners	6301 Openbare orde en veil. (€5.833)		
	Minder criminaliteit in Haarlem.	Het percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	De gemeente Haarlem voert de regie op de aanpak van criminaliteit.	6301 Openbare orde en veil. (€5.833)	Aantal gepleegde handhavingsinterventies	
		Aantal geweldsmisdrijven (BZK)				
		Aantal diefstallen uit woning (BZK)				
		Aantal winkeldiefstallen (BZK)	De gemeente voert de geplande acties uit en behaalt de doelen van het Actieprogramma Veiligheid en Handhaving 2020	6301 Openbare orde en veil. (€5.833)	% uitgevoerde acties van het totale Actieprogramma 2020	
		Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (BZK)		6303 Handhaving & overig (€4.115)		
		Verwijzingen naar Halt (BZK)		6304 Branden en Crisis (€14.653)		
		Het percentage jongeren met een delict voor de rechter (BZK)				

Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid

Commissie (Coördinerende) Portefeuilles	Bestuur Bestuurszaken en organisatie, Openbare orde en Veiligheid, Dienstverlening
Afdeling(en)	Klantcontactcentrum, Data Informatie en Analyse, Veiligheid en Handhaving, Vergunningen Toezicht en Handhaving, Bestuur en Communicatie

Programmadoelstelling (missie)

Het Klantcontactcentrum is een klantvriendelijk en deskundig eerste aanspreekpunt voor bewoners, ondernemers en bezoekers van Haarlem en Zandvoort. We geven snel, efficiënt en effectief informatie en verlenen producten en diensten vanuit het taakveld burgerzaken

Kaderstellende beleidsnota's

Dienstverleningsvisie De menselijke maat 2021-2024 ([2020/083124](#))

Beleidsvelden

Beleidsveld 61 Dienstverlening

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 61	Dienstverlening									
Doel	De dienstverlening van het klantencontactcentrum (KCC) en burgerzaken voldoet aan de wensen en verwachtingen van burgers en bedrijven.									
Effect indicator	Net promotor score van het klantencontactcentrum (KCM survey). Hiermee wordt inzichtelijk hoeveel mensen de dienstverlening positief beoordelen (9 of hoger) ten opzichte van die het lager beoordelen (6 of lager). De range is tussen -100 (iedereen 6 of lager) en +100 (iedereen 9 of hoger).									
R/S	6 (2018)	1 (2019)	27 (2020)	26 (2021)	>0 (2022)	>0 (2023)	>0 (2024)	>0 (2025)	>0 (2026)	>0 (2027)
Effect indicator	Het aantal klachten over de dienstverlening van het klantencontactcentrum (klachten coördinator)									
R/S	112 (2018)	39 (2019)	70 (2020)	142 (2021)	<80 (2022)	<80 (2023)	<80 (2024)	<80 (2025)	<80 (2026)	<80 (2027)
Effect indicator	De score telefonische bereikbaarheid van de organisatie gemeten en uitgevoerd door een onafhankelijk bureau (Telan)									
R/S	5,7 (2018)	6,4 (2019)	6,2 (2020)	6,0 (2021)	>7 (2022)	>7 (2023)	>7 (2024)	>7 (2025)	>7 (2026)	>7 (2027)
Prestatie	Het bewaken van de kwaliteit van de klantencontacten, producten en diensten binnen het kwaliteitsmanagement systeem									
Prestatie indicator	Het percentage inkomend telefoonverkeer dat binnen de 60 seconden wordt beantwoord (Regiebord gemeente Haarlem)									
R/S	56% (2018)	82% (2019)	77% (2020)	59% (2021)	>75% (2022)	>75% (2023)	>75% (2024)	>75% (2025)	>75% (2026)	>75% (2027)

Beleidsveld 62 Gemeentelijk bestuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 62	Gemeentelijk bestuur									
Doel	Meer Haarlemmers participeren in het besturen van de stad									
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente inwoners voldoende betreft bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen (Inwonerspeiling).									
R/S	42%	45%	40%	>42%	>42%	>42%	>42%	>42%		
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat inwoners en organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren (Inwonerspeiling)									
R/S	38%	43%	41%	>38%	>38%	>38%	>38%	>38%		
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	
Prestatie	Uitvoering van het actieprogramma Nieuwe Democratie 2019-2022 (2019/316944)									
Prestatie indicator	Aantal uitgevoerde pilots waarin is onderzocht hoe zeggenschap aan buurt, wijk of stad wordt overgedragen (Gemeentelijke registratie)									
R/S	1	2	2	2	2	2	2	2		
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)	

Beleidsveld 63 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 63	Openbare orde en veiligheid									
Doel	De leefbaarheid van wijken en buurten verbeteren door de aanpak van fysieke en sociale overlast.									
Effect indicator	Aantal overlastmeldingen bij de gemeente. Het gaat hierbij om de thema's afval, jeugd, honden, parkeren, fietsen, dak- en thuislozen en rijdend verkeer (gemeentelijke registratie).									
R/S	4.855	4.445	5.612	5.988	6.290	6.557	6.600	6.600	6.600	6.600
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2027)
Prestatie	Gemeentelijke handhaving handhaaft op afval, jeugd, honden, parkeren, fietsen, dak- en thuislozen en rijdend verkeer door middel van aanspreken, waarschuwen en boetes uitdelen.									
Prestatie indicator	Aantal gepleegde handhavingsinterventies: boetes gericht op het verminderen van overlast (gemeentelijke registratie)									
R/S	15.400	13.270	11.878	9.900	7.952	6.296	6.500	7.000	6.700	6.600
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2027)
Prestatie indicator	Aantal gepleegde handhavingsinterventies: waarschuwingen gericht op het verminderen van overlast (gemeentelijke registratie)									
R/S	3.270	3.150	4.095	4.362	5.282	5.109	6.000	5.500	5.500	5.500
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2027)
Prestatie	De gemeente werkt samen met andere partners in de aanpak tegen overlast. De Haarlemse taken voor milieutoezicht, inclusief de horeca, niet zijnde acties vanuit de Drank- en horecawet, zijn ondergebracht bij de Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) .									
Doel	Minder criminaliteit in Haarlem.									
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt (Inwonerspeiling)									
R/S	70%	80%	81%	80%	78%	75%	77%	78%	80%	80%
	(2010)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2027)
Effect indicator	Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners (CBS)(BZK)									
R/S	6,3	4,3	4,4	4,2	3,8	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7

	(2012)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners (CBS)(BZK)											
R/S	5,2 (2012)	2,9 (2017)	2,9 (2018)	2,7 (2019)	1,4 (2020)	1,0 (2021)	2,0 (2022)	2,4 (2023)	2,4 (2024)	2,4 (2025)	2,4 (2026)	2,4 (2027)
Effect indicator	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners (CBS)(BZK)											
R/S	3,6 (2012)	2,5 (2017)	2,4 (2018)	3,0 (2019)	2,4 (2020)	2,0 (2021)	2,4 (2022)	2,4 (2023)	2,4 (2024)	2,4 (2025)	2,4 (2026)	2,4 (2027)
Effect indicator	Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (per 1.000 inwoners) (CBS)(BZK)											
R/S	11,3 (2012)	8,5 (2017)	7,2 (2018)	7,3 (2019)	8,3 (2020)	7,4 (2021)	7,5 (2022)	7,5 (2023)	7,3 (2024)	7,3 (2025)	7,3 (2026)	7,3 (2027)
Effect indicator	Aantal verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners (12-18 jaar) (Stichting Halt)(BZK)											
R/S	20 (2013)	21 (2017)	17 (2018)	21 (2019)	17 (2020)	14 (2021)	18 (2022)	21 (2023)	21 (2024)	21 (2025)	21 (2026)	21 (2027)
Effect indicator	Percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen (CBS)(BZK)											
R/S	4% (2000)	1% (2017)	1% (2018)	1% (2019)	1% (2020)		<2% (2022)	<2% (2023)	<2% (2024)	<2% (2025)	<2% (2026)	<2% (2027)
Prestatie	De gemeente Haarlem voert de regie op de aanpak van criminaliteit. De gemeente werkt hierbij samen met ketenpartners uit het zorg- en veiligheidsdomein zoals de Veiligheidsregio Kennemerland. Bij verstoringen van de openbare orde worden, waar mogelijk, bestuursrechtelijke interventies toegepast.											
Prestatie indicator	Aantal gepleegde handhavingsinterventies: bestuursrechtelijke interventies gericht op het verminderen van criminaliteit (Gemeentelijke registratie).											
R/S	338 (2016)	494 (2017)	718 (2018)	487 (2019)	492 (2020)	480 (2021)	500 (2022)	500 (2023)	500 (2024)	500 (2025)	500 (2026)	500 (2027)
Prestatie	De gemeente voert de geplande acties uit en behaalt de doelen van het Actieprogramma Veiligheid en Handhaving 2022 op in ieder geval de volgende geprioriteerde thema's: ondermijning, zorg en veiligheid, leefbaarheid wijken, jeugd en veiligheid en high impact crimes. Voor een overzicht van acties wordt verwezen naar actieprogramma 2021 (2021/1189708).											
Prestatie indicator	Percentage uitgevoerde acties van het totale Actieprogramma 2022 (gemeentelijke registratie).											
R/S					80% (2020)	90% (2021)	90% (2022)	90% (2023)	90% (2024)	90% (2025)	90% (2026)	90% (2027)

Financiën

Progr. Bel. veld	Burger, Bestuur en Veiligheid	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
61	Dienstverlening	8.178	9.343	8.693	8.708	8.658	8.572	8.572
62	Gemeentelijk bestuur	6.371	6.682	7.130	6.970	6.970	7.043	6.970
63	Openbare orde en veiligheid	37.545	31.403	32.056	31.659	31.756	31.737	31.737
	Totaal lasten	52.093	47.428	47.880	47.337	47.385	47.352	47.278
Baten (exclusief mutaties reserves)								
61	Dienstverlening	-2.609	-2.489	-2.604	-2.604	-2.604	-2.604	-2.604
62	Gemeentelijk bestuur	-924	0	0	0	0	0	0
63	Openbare orde en veiligheid	-15.654	-7.875	-8.034	-7.998	-7.998	-7.998	-7.998
	Totaal baten	-19.186	-10.363	-10.639	-10.602	-10.602	-10.602	-10.602
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
61	Dienstverlening	5.569	6.855	6.089	6.104	6.054	5.967	5.967
62	Gemeentelijk bestuur	5.447	6.682	7.130	6.970	6.970	7.043	6.970
63	Openbare orde en veiligheid	21.891	23.528	24.022	23.661	23.759	23.739	23.739
	Totaal saldo	32.907	37.065	37.241	36.735	36.782	36.749	36.676
	Toevoegingen aan reserves	110	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen aan reserves	-285	-380	0	0	0	0	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	32.732	36.685	37.241	36.735	36.782	36.749	36.676

Analyse saldo beleidsveld Dienstverlening

61 Dienstverlening	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	9.343	-2.489	6.855
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	8.693	-2.604	6.089
Vershil	-650	-116	-766

6.1 Dienstverlening	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,6 miljoen minder dan in 2022.	-650	v
<i>Meerjarenraming 2022 - 2026</i>		
In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met lagere lasten	-73	v
<i>Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2022</i>		
Versterkers duurzaam doen: gegevensmanagement DIA	-400	v
<i>Begroting 2023</i>		
Kostenverdeling materiële overhead	341	n

6.1 Dienstverlening	bedrag	v/n
Budgetverschuiving van inhuur naar vaste formatie	-140	v
Kadernota 2023		
Indexatie kadernota 2023	99	n
Technisch beheer Business continuïteit management	48	n
Voortgangsrapportage 2022		
Verschuiven tussen IP en exploitatie	-100	v
Extra kosten i.v.m. corona	-275	v
Claim stelpost mee-adem principe 2022	-150	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

6.1 Dienstverlening	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 0,1 miljoen hoger dan 2022.	-116	v
Kadernota 2023		
Indexatie	-116	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Gemeentelijk bestuur

62 Gemeentelijk bestuur	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	6.682		6.682
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	7.130		7.130
Verschil	449		449

6.2 Gemeentelijk bestuur	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,4 miljoen hoger dan in 2022.	449	n
<i>Meerjarenraming 2022 - 2026</i>		
In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met lagere lasten	-271	v
Begroting 2023		
Kostenverdeling materiële overhead	510	n
Budgetoverheveling De Pletterij	-160	v
Kadernota 2023		
Indexatie 2023	173	n
Wijzigingen governance en directie MRA	174	n
Diverse verschillen < € 100.000.	23	n

6.2 Gemeentelijk bestuur	bedrag	v/n
Toelichting baten		

De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2022 vrijwel gelijk aan 2021.

Diverse verschillen < € 100.000.

Analyse saldo beleidsveld Openbare orde en veiligheid

63 Openbare orde en veiligheid	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	31.403	-7.875	23.528
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	32.056	-8.034	24.022
Verschil	654	-160	494

6.3 Openbare orde en veiligheid	bedrag	v/n
Toelichting lasten		

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,6 miljoen hoger dan in 2022. 654 n

Meerjarenraming 2022 - 2026

In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met lagere lasten -356 v

Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2022

Sociale Veiligheid: aanschaf ingehuurd materiaal -400 v

Begroting 2023

Bijstelling Veiligheids Regio Kennemerland (VRK) n.a.v. begroting 2023-2026 133 n

Kostenverdeling materiële overhead 1.019 n

Voortgangsrapportage 2022

Bestemmingsresultaat jaarrekening 2021 -380 v

Kadernota 2023

Indexatie 642 n

Diverse verschillen < € 100.000. -4 v

6.3 Openbare orde en veiligheid	bedrag	v/n
Toelichting baten		

De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,2 miljoen hoger dan in 2022. -160 v

Meerjarenraming 2022 - 2026

In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met lagere baten 150 n

Kadernota 2023

Indexatie -310 v

Diverse verschillen < € 100.000.

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2023	0	0

Investerings programma

IP-nr	Omschrijving	Investering 2023
Investeringsen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
DVL.01	Vervangen automaat waardedocumenten	100
Totaal netto investeringen		100

Risico's

Er zijn elf risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 6, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 2,0 miljoen.

Doelenboom Programma 7 'Algemene dekkingsmiddelen en overhead'

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Product	Prestatie-indicator
7.1 Lokale belastingen & heffingen	De gemeentelijke belastingtarieven stijgen niet meer dan de inflatie (m.u.v. tarieven toeristenbelasting)	Totale opbrengst belastingen	Een (meerjaren-)begroting ter vaststelling aanbieden waarin de belastingtarieven niet meer dan met inflatie zijn verhoogd.	7101 Belastingen (€ 5.057)	
				7103 Precariobelasting (€-773)	
				7104 Overige belastingink. (€-3.464)	
	Afvalstoffen-en rioolheffing zijn kostendekkend	Mate van kostendekkendheid van de rioolheffing	De gemeente stelt de rioolheffing kostendekkend vast.	7101 Belastingen (€5.057)	
		Mate van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing	De gemeente stelt de afvalstoffenheffing kostendekkend vast.	7101 Belastingen (€5.057)	
	De OZB wordt niet meer dan met inflatie verhoogd en de afval- en rioolheffing zijn kostendekkend	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (BZK)	De gemeente stelt de tarieven tijdig vast.	7102 OZB (€-47.760)	
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens (BZK)					
7.2 Algemene dekkingsmid delen	Een duurzaam financieel gezonde stad.		De gemeente biedt een materieel sluitende begroting voor 2020 tot en met 2022 aan.	7201 Algemene Uitkering (€-394.370)	Een sluitende begroting, de uitgaven worden gedekt door de ontvangsten.
				7202 Financiering (€22)	
				7203 Dividend (€-834)	
			De gemeente beperkt de schuldenlast tot een netto schuldquote van maximaal 120%.	7204 Algemene baten en lasten (€6.880)	Netto schuldquote
				7206 Onvoorzien (€426)	
				7207 Vennootschapsbelasting (€700)	
7.3 Overhead	Optimale ondersteuning en aansturing van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie.	Externe inhuur (BZK)	De gemeente geeft de overheadkosten transparant weer.	7301 Facilitair huisvest. mat (€6.740)	Overheadkosten (BZK)
		Formatie (BZK)		7302 ICT materieel (€8.814)	
		Bezetting (BZK)	De gemeente laat het aandeel overhead niet stijgen t.o.v. de productieve activiteiten.	7303 Overig materieel overh. (€2.786)	
		Apparaatskosten (BZK)		7304 Pers. Centr. Besturend proces (€9.757)	
	Bijdrage leveren aan een duurzaam, circulair en inclusief Haarlem met behulp van inkoop en aanbesteding.		De gemeente zet Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) in.	7306 Personeel dec. overh. (€10.024)	Percentage inkoop en aanbesteding trajecten met MVI als geschiktheidseis en/of gunningscriterium in het aanbestedingsdocument
				7307 Stelposten & doorbel. Overh. (€-782)	
				7305 Pers. Centr. Onderst.proces (€24.874)	

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Commissie
(Coördinerende) Portefeuilles
Afdeling(en)

Bestuur
Financiën en Bedrijfsvoering
Concerncontrol, Financiën, Interne
Dienstverlening, Informatievoorziening,
Facilitaire Zaken, Juridische Zaken en HRM

Programmadoelstelling (missie)

Het programma Algemene dekkingsmiddelen en overhead is een ander programma dan de zes beleidsinhoudelijke programma's. In dit programma verantwoordt gemeente Haarlem de voornaamste inkomstenposten, zoals de baten uit de algemene uitkering (het gemeentefonds) en de opbrengsten uit gemeentelijke belastingen en heffingen, voor zover vrij aanwendbaar. Daarnaast geeft dit programma inzicht in de verhouding tussen ondersteunend personeel (overhead) en het primaire proces van de gemeente Haarlem.

De financiën van Haarlem worden elders in deze begroting inhoudelijk toegelicht. Financiële indicatoren staan in [paragraaf 3.1](#).

Kaderstellende beleidsnota's

- Budgethoudersregeling 2019 ([2019/144491](#))
- Nota reserves en voorzieningen 2022-2026 ([2022/810882](#))
- Financiële verordening 2018, 1e wijziging 2020 ([2020/0027757](#))
- Nota activabeleid 2021-2024 ([2021/183455](#))
- Nota verbonden partijen in Haarlem 2021 ([2021/991803](#))
- Hoofdpijnen vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) 2017 ([Rijksoverheid](#))

Context en achtergronden

Dit programma gaat over de financiën van de gemeente, onderverdeeld in drie beleidsvelden: de belastingen en heffingen die de gemeente oplegt, de algemene dekkingsmiddelen en de overhead.

Lokale belastingen en heffingen

Meer achtergrondinformatie over lokale belastingen en heffingen is te vinden onder [paragraaf 3.2 Lokale heffingen](#).

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

Algemene dekkingsmiddelen zijn gelden die de gemeente vrij kan besteden binnen de wet- en regelgeving. Deze gelden zijn vooral afkomstig uit de algemene uitkering en belastingen. In onderstaande tabel zijn de algemene dekkingsmiddelen en de raming voor onvoorziene uitgaven gespecificeerd.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023
Programma 5, 6 en 7			
Precariobelasting overig	1.335	1.484	1.760
Beleidsveld 5.2 Parkeren			
Parkeerbelastingen	9.767	11.725	12.764
Naheffing parkeren	1.544	1.425	1.509
Parkeeropbrengst Schalkwijk	239	526	549
Beleidsveld 7.1 Lokale belastingen en heffingen			

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023
Onroerende zaakbelasting	45.020	45.704	47.759
Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting	58	63	66
Precariobelasting kabels en leidingen	5.952		
Hondenbelasting	599	586	612
Toeristenbelasting	1.901	2.590	2.706
Reclamebelasting Cronjéstraat	60	60	80

Beleidsveld 7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Overige baten:

Algemene uitkering gemeentefonds	363.898	364.124	394.370
Saldo van de financieringsfunctie*	389	-311	-546
Opbrengst beleggingen (dividenden)	784	764	1.000

Onvoorziene uitgaven:

Raming voor onvoorziene uitgaven		426	426
Totaal	431.545	429.166	463.055

* Dit is het verschil tussen enerzijds de te betalen rentelasten gesaldeerd met de ontvangen rentebaten en anderzijds de rente welke wordt doorberekend aan de producten, investeringen en de grondexploitaties. De nieuwe BBV-voorschriften schrijven een andere wijze van berekenen voor.

Overhead

In het document 'Hoofdpijnen vernieuwing BBV' van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is het uitgangspunt voor de definitie 'overhead' vastgelegd. De basisuitgangspunten van het BBV bij het bepalen van de omvang van de overhead zijn:

- Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren ondeelbaar tot de overhead. Dit betekent dat leidinggevende functies die deels ook productieve taken verrichten voor de vervaardiging van de gemeentelijke producten toch voor 100% tot de overhead worden gerekend.
- Directe kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de producten. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan producten die gericht zijn op de externe activiteiten worden verantwoord bij dat betreffende product.
- Ondersteunende taken, die niet direct dienstbaar zijn aan de externe klant of het externe product behoren tot de overhead.

De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op programma 7, beleidsveld 7.3.

Overhead	2023	2024	2025	2026	2027
Centrale huisvesting	6.671	6.682	6.637	6.597	6.487
ICT materieel	9.456	10.189	9.607	10.169	10.611
Overige materiële overhead	2.839	2.956	2.969	3.072	3.164
Personeel-besturend proces	9.575	9.743	9.743	9.813	9.813
Personeel-ondersteunend proces	24.229	23.422	23.366	23.391	23.231
Personeel-decentrale overhead	9.518	9.518	9.518	9.518	9.518
Mee ademprincipe overhead	1.156	1.177	1.182	1.198	1.198
Totale overheadkosten	63.445	63.687	63.022	63.758	64.023
Doorbelasting overhead	-1.700	-1.700	-1.700	-1.700	-1.700
Totaal beleidsveld 7.3	61.745	61.987	61.322	62.058	62.323

Centrale huisvesting: meerjarig nemen de kapitaallasten voor de centrale huisvesting af. Door de afnemende boekwaarde neemt de toerekening van de rentekosten aan de centrale huisvesting af.
 ICT materieel: de investeringen in de digitale transformatie leiden meerjarig tot een toename aan kosten zowel vanuit het investeringsplan en de exploitatie.

Overig materieel overhead: onder 'overig materieel overhead' worden de kosten voor facilitaire zaken, documentaire informatievoorziening, voertuigen en de verzekeringsportefeuille verantwoord. Als gevolg van de geplande vervangingen van kantoormeubilair nemen de kapitaallasten vanaf 2024 toe.

Personeel: binnen de gemeente Haarlem worden de personele overheadkosten in drie categorieën verdeeld:

- Centraal besturende overhead (de werkzaamheden en kosten van alle afdelingen van de Concernstaf: Bestuur en communicatie, Concerncontrol en de Directie);
- Centraal ondersteunende overhead (de werkzaamheden en kosten van de ondersteunende afdelingen zoals onder andere Financiën, HRM, Informatievoorziening);
- Decentrale overhead (management van de lijnafdelingen).

Personeel-ondersteunend proces: meerjarig nemen de kosten voor personeel in het ondersteunend proces af. Dit komt vooral door enkele tijdelijke formatie-uitbreidingen die aflopen (o.a. HRM, interne dienstverlening) om de doorontwikkeling waar te kunnen maken.

Mee ademen overhead: wanneer er sprake is van de krimp in de lijnorganisatie, vertaalt deze krimp zich in een taakstelling voor de overhead. Hetzelfde principe geldt wanneer er sprake is van groei van de lijnorganisatie. De groei of krimp krijgt bij de overheadafdelingen niet per direct invulling. Daarom wordt het bedrag voor de krimp of groei van de overhead op de stelpost overhead geboekt (groei betekent positief bedrag en krimp betekent negatief bedrag op deze stelpost).

Doorbelasting overhead: het doorberekenen van overhead is alleen toegestaan naar investeringen en grondexploitaties. Het bedrag aan te activeren overhead bedraagt € 1,7 miljoen structureel. Per saldo ontwikkelen de overheadkosten zich meerjarig stabiel rond de € 62 miljoen.

Beleidsvelden

Beleidsveld 71 Lokale belastingen & heffingen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 71	Lokale belastingen & heffingen											
Doel	De gemeentelijke belastingtarieven stijgen niet meer dan de inflatie											
Effect indicator	De totale opbrengst belastingen in miljoenen euro's (Gemeentelijke registratie).											
R/S	51,676 (2014)	58,839 (2017)	61,422 (2018)	65,355 (2019)	62,839 (2020)	67,303 (2021)	65,077 (2022)	68,693 (2023)	68,693 (2024)	68,693 (2025)	68,693 (2026)	68,693 (2027)
Prestatie	Een (meerjaren-)begroting aanbieden ter vaststelling waarin de belastingtarieven niet meer dan met de inflatie zijn verhoogd. Cocensus is belast met de heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen											
Doel	Afvalstoffen-en rioolheffing zijn kostendekkend											
Effect indicator	Mate van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing (Gemeentelijke registratie)											
R/S	100% (2014)	100% (2017)	93% (2018)	94% (2019)	91% (2020)	100% (2021)	97% (2022)	97% (2023)	100% (2024)	100% (2025)	100% (2026)	100% (2027)
Effect indicator	Mate van kostendekkendheid van de rioolheffing (Gemeentelijke registratie)											
R/S	103%	100%	100%	94%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	(2014)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	De gemeente stelt de rioolheffing kostendekkend vast.											
Prestatie	De gemeente stelt de afvalstoffenheffing kostendekkend vast.											
Doel	De OZB wordt niet meer dan met inflatie verhoogd en de afval-en rioolheffing zijn kostendekkend											
Effect indicator	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens (COELO)(BZK)											
R/S					779	822	826	859	859	859	859	859
	(2014)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (COELO)(BZK)											
R/S					914	965	969	1005	1017	1020	1022	1025
	(2014)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	De gemeente stelt tarieven tijdig vast.											

Beleidsveld 72 Algemene dekkingsmiddelen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 72	Algemene dekkingsmiddelen											
Doel	Een duurzaam financieel gezonde stad.											
Prestatie	De gemeente biedt een materieel sluitende begroting 2023 tot en met 2027 aan											
Prestatie indicator	Een sluitende begroting (uitgangspunt is het basisjaar en de twee opvolgende jaren moeten sluitend zijn), de uitgaven worden gedekt door de ontvangsten (gemeentelijke registratie). De BNG bank stelt de gemeente in staat om financiële middelen, noodzakelijk voor de realisatie van haar maatschappelijke doelstellingen en investeringen, tegen aantrekkelijke voorwaarden te verkrijgen.											
R/S	Ja	Nee	Ja	-	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
	(2014)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Prestatie	De gemeente beperkt de schuldenlast tot een netto schuldquote van maximaal 120%.											
Prestatie indicator	Het percentage netto schuldquote. Dit kengetal geeft de verhouding weer van de netto schuld ten overstaan van het totaal aan baten (gemeentelijke registratie).											
R/S	91%	95%	96%	89%	75%	70%	<120%	<120%	<120%	<120%	<120%	<120%
	(2009)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)

Beleidsveld 73 Overhead

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 73	Overhead											
Doel	Optimale ondersteuning en aansturing van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie.											
Effect indicator	Externe inhuur: kosten inhuur externen als percentage van totale loonsom (Gemeentelijke registratie) (BZK). Jaarlijkse daling naar de vastgestelde Roemer-norm (10%) is een inspanningsverplichting, geen resultaatverplichting tot het college antwoord hierover heeft voorbereid aan de raad.											
R/S	23%	16,1%	14,5%	14,1%	13,0%	16,1%	12%	11%	10%	10%	10%	10%
	(2013)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)
Effect indicator	Formatie: fte per 1.000 inwoners (Gemeentelijke registratie) (BZK) Naar aanleiding van de adviezen van de commissie Duisenberg Light methode is de berekening van een aantal indicatoren vanaf 2018 verfijnd met de impact van de ambtelijke samenwerking met Zandvoort . De indicatoren zijn met terugwerkende kracht aangepast vanaf 2018.											
R/S	7,27	6,41	6,7	7,0	7,2	8,11	6,6	7,1	7,0	6,9	6,8	6,8
	(2013)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	(2026)	(2027)

Effect indicator	Bezetting: fte per 1.000 inwoners (Gemeentelijke registratie) (BZK) Naar aanleiding van de adviezen van de commissie Duisenberg Light methode is de berekening van een aantal indicatoren vanaf 2018 verfijnd met de impact van de ambtelijke samenwerking met Zandvoort . De indicatoren zijn met terugwerkende kracht aangepast vanaf 2018.											
R/S	7,18 (2013)	6,61 (2017)	6,8 (2018)	7,2 (2019)	7,2 (2020)	7,87 (2021)	7,1 (2022)	7,5 (2023)	7,4 (2024)	7,3 (2025)	7,2 (2026)	7,2 (2027)
Effect indicator	Apparaatskosten: kosten per inwoner (in euro's) (Gemeentelijke registratie) (BZK) Naar aanleiding van de adviezen van de commissie Duisenberg Light methode is de berekening van een aantal indicatoren vanaf 2018 verfijnd met de impact van de ambtelijke samenwerking met Zandvoort . De indicatoren zijn met terugwerkende kracht aangepast vanaf 2018. Bij het berekenen van deze indicator is vanaf 2023 rekening gehouden met het effect dat er doorgaans gedurende het jaar de ramingen van personele kosten en vooral inhuur worden bijgesteld. De gewijzigde berekeningswijze verklaart de geraamde stijging bij deze indicator.											
R/S	699 (2013)	630 (2017)	655 (2018)	703 (2019)	722 (2020)	773 (2021)	735 (2022)	850 (2023)	850 (2024)	850 (2025)	850 (2026)	850 (2027)
Prestatie	De gemeente geeft de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie transparant weer. Vanaf 2018 is een ambtelijke samenwerking met Zandvoort aangegaan. De kosten die de gemeente maakt voor het uitvoeren van haar taken (overhead) zijn transparant. Bij de begroting komt een overzicht waarmee in één oogopslag voor de Haarlemmer duidelijk is wat de inkomsten van de gemeente zijn en waar dit geld aan uitgegeven wordt. De tabel met meerjarige inzicht in de ontwikkeling van de overhead is standaard onderdeel van de begroting en de jaarstukken (zie programma 7 bij context en achtergronden).											
Prestatie	De gemeente laat het aandeel overhead in de ambtelijke organisatie niet stijgen ten opzichte van de productieve activiteiten.											
Prestatie indicator	Overhead (in % van de totale lasten) (Gemeentelijke registratie) (BZK) De definitie van het begrip overhead volgens de BBV is in 2017 gewijzigd. Hierdoor zijn de realisatiewaarden van eerdere jaren niet vergelijkbaar en dus niet weergegeven.											
R/S		8,6% (2017)	8,9% (2018)	9,1% (2019)	8,9% (2020)	9,6% (2021)	9,2% (2022)	9,7% (2023)	9,7% (2024)	9,7% (2025)	9,7% (2026)	9,7% (2027)
Doel	Bijdrage leveren aan een duurzaam, circulair en inclusief Haarlem met behulp van inkoop en aanbesteding.											
Prestatie	De gemeente zet Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) in.											
Prestatie indicator	Percentage inkoop en aanbesteding trajecten met MVI als geschiktheidseis en/of gunningscriterium in het aanbestedingsdocument											
R/S		(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2024)	100% (2025)	100% (2026)	100% (2027)

Financiën

Progr. Bel. veld	Alg. Dekkingsmiddelen & Overhead	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
71	Lokale belastingen & heffingen	5.253	5.416	5.547	5.546	5.546	5.546	5.546
72	Algemene dekkingsmiddelen	1.190	6.338	8.715	5.209	3.681	3.414	893
73	Overhead	70.713	71.283	75.008	74.893	74.154	75.005	75.349
	Totaal lasten	77.155	83.037	89.270	85.648	83.382	83.965	81.788
Baten (exclusief mutaties reserves)								
71	Lokale belastingen & heffingen	-54.659	-50.010	-52.486	-52.486	-52.486	-52.486	-52.486
72	Algemene dekkingsmiddelen	-364.975	-365.157	-395.403	-403.141	-408.153	-383.029	-382.134
73	Overhead	-12.227	-12.173	-12.796	-12.908	-13.020	-13.020	-13.020
	Totaal baten	-431.861	-427.339	-460.685	-468.535	-473.659	-448.535	-447.640
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
71	Lokale belastingen & heffingen	-49.406	-44.593	-46.940	-46.940	-46.940	-46.940	-46.940
72	Algemene dekkingsmiddelen	-363.785	-358.819	-386.688	-397.932	-404.472	-379.615	-381.241
73	Overhead	58.485	59.110	62.212	61.985	61.135	61.986	62.330
	Totaal saldo	-354.706	-344.302	-371.415	-382.887	-390.277	-364.570	-365.851
	Toevoegingen aan reserves	9.847	12.208	1.738	843	500	0	0
	Onttrekkingen aan reserves	-11.244	-16.949	-3.076	-372	-368	-819	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	-356.102	-349.042	-372.753	-382.416	-390.146	-365.389	-365.851

Analyse saldo beleidsveld Lokale belastingen & heffingen

71 Lokale belastingen & heffingen	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	5.416	-50.010	-44.593
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	5.547	-52.486	-46.940
Verschil	130	-2.477	-2.346

7.1 Lokale belastingen & heffingen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,1 miljoen hoger dan in 2022.	130	n
Kadernota 2023		
Indexatie	132	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-2	v

	0	bedrag	v/n
Toelichting baten			
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 2,8 miljoen hoger dan in 2022.		-2.477	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>			
Maatregelen noodsteun corona eerste helft 2022		-220	v
<i>Kadernota 2023</i>			
Indexatie		-2.257	v
Diverse verschillen < € 100.000.		0	

Analyse saldo beleidsveld Algemene dekkingsmiddelen

72 Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	6.338	-365.157	-358.819
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	8.715	-395.403	-386.688
Verschil	2.377	-30.246	-27.869

7.2 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
-------------------------------	--------	-----

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 2,4 miljoen hoger dan in 2022. **2.377** **n**

Meerjarenraming 2022-2026

In de meerjarenraming was al rekening gehouden met lagere lasten -7.031 v

Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2022

Coronacompensatie en coronamaatregelen Begroting 2022 3.000 n

Aanvullende voorstellen Investeringsplan en overige -118 v

Voortgangsrapportage 2022

Septemercirculaire gemeentefonds 2021 -942 v

Decemercirculaire gemeentefonds 2021 -297 v

Lager rentesaldo 2022 560 n

Actualisatie kapitaallasten -676 v

Verhogen stelpost voordeel kapitaallasten 1.601 n

Maatregelen noodsteun corona eerste helft 2022 1.059 n

Corona herstelplan 2022 500 n

Kadernota 2023

Autome ontwikkeling loonkosten op stelpost -656 v

Reservering autonoom 2.000 n

Algemene taakstelling schrappen 3.000 n

Accres regeerakkoord -8.391 v

Middelen Jeugd -4.559 v

Bevriezen opschalingskorting -3.807 v

Onder realisatie Rijk (25%) 2.098 n

Begroting 2023

Meicirculaire 2022 14.659 n

7.2 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
Autonome ontwikkeling loonkosten	656	n
Actualisatie kapitaallasten	300	n
Actualiseren rentelasten	373	n
Bestedingsvoorstellen gelden Versterking dienstverlening gemeenten	-856	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-96	v

7.2 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 30,2 miljoen hoger dan in 2022.	-30.246	v
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de meerjarenraming was al rekening gehouden met lagere baten	3.560	n
<i>Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2022</i>		
Coronacompensatie en coronamaatregelen Begroting 2022	-2.000	
Extra middelen Jeugd	4.075	
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Septembecirculaire gemeentefonds 2021	3.548	n
Decembecirculaire gemeentefonds 2021	667	n
Lager rentesaldo 2022	140	n
Maatregelen noodsteun corona eerste helft 2022	-200	v
Maatschappelijk begeleiding statushouders rijksbijdrage 2022	119	n
Actualisatie aantallen algemene uitkering	-2.228	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie	-5.478	v
<i>Begroting 2023</i>		
Meicirculaire 2022	-32.564	v
Actualiseren dividend	116	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-1	v

Analyse saldo beleidsveld Overhead

73 Overhead	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2022 (exclusief reservemutaties)	71.283	-12.173	59.110
Begroting 2023 (exclusief reservemutaties)	75.008	-12.796	62.212
Verschil	3.725	-623	3.102

7.3 Overhead	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 3,7 miljoen hoger dan in 2022.	3.725	n
<i>Meerjarenraming 2022-2026</i>		
In de meerjarenraming was al rekening gehouden met hogere lasten	629	n
<i>Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2022</i>		
<i>Versterkers duurzaam doen</i>	-150	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-95	v
Business continuïteit management	288	n
Structurele effecten kosten o.b.v. 2021 - Jeugd	-284	v
Claim stelpost mee-adem principe 2022	150	n
Bestemming resultaat jaarrekening 2021	-987	v
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie	824	n
Actualisatie personeelsbegroting	1.616	n
Business continuïteit management	695	n
Technisch beheer Business conituïteit management	610	n
<i>Begroting 2023</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-235	v
Aanpassing kostenverdeling	-426	v
Budgetverschuiving inhuur naar vaste formatie.	140	n
Capaciteitsuitbreiding afdeling Bestuur & Communicatie; Directieadviseur	115	n
Formatie teammanagers Duurzaamheid en Wonen	192	n
Functieonderhoud PG	232	n
Toename veiligheid en aanpak ondermijning intensiveren.	132	n
Verlengen coördinator Integraal Handhaver Zandvoort	112	n
Diverse verschillen < € 100.000.	167	n

7.3 Overhead	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2023 € 0,6 miljoen hoger dan in 2022.	-623	v
<i>Voortgangsrapportage 2022</i>		
Structurele effecten kosten o.b.v. 2021 - Jeugd	140	n
<i>Kadernota 2023</i>		
Indexatie	-419	v
<i>Begroting 2023</i>		
Capaciteitsuitbreiding afdeling Bestuur & Communicatie; Directieadviseur	-115	v
Toename veiligheid en aanpak ondermijning intensiveren.	-132	v
Verlengen coördinator Integraal Handhaver Zandvoort	-112	v
Diverse verschillen < € 100.000.	15	n

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2023	1.738	3.076
Reserve Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	250	
Reserve Groei van de Stad	342	
Reserve Schuldbeheersing		500
Algemene Reserve	1.146	826
Reserve Budgetoverheveling		1.000
Reserve Vastgoed		750

Investeringen programma

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2023
	Investeringen waarvoor reeds krediet is verleend	
FAC.01	Vervanging meubilair	360
FAC.02	Vervanging interieur	400
ICT.01	Vervanging en uitbreiding ICT	317
ICT.01	Vervanging gemeentelijk netwerk	1.250
	Investeringen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen	
ICT.02	Digitale Transformatie	2.000
	Totaal netto investeringen	4.327

Risico's

Er zijn tweeëntwintig risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 7, deze risico's zijn terug te vinden in [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 8,2 miljoen.

2.2 Gebiedsgerichte vertaling

Betrokkenheid van bewoners is van groot belang voor de vitaliteit en leefbaarheid van wijken. Het college wil daarom het gebiedsgericht werken verder betekenis geven. In redzame wijken worden initiatieven omarmd en ondersteund; in kwetsbare buurten wordt tevens, waar nodig, via integrale aanpakken een gezonde en prettige leefomgeving gestimuleerd. Wijkaanpakken zijn er al in het Rozenprieel, Transvaalbuurt en Delftwijk. Wat er in een gebied nodig is, en welke doelen er voor vier jaar worden gesteld, staat beschreven in de gebiedsopgave.

Naast de opgaven wordt er door de gemeente ook gewerkt met het Gebiedsprogramma. Dit Gebiedsprogramma laat zien welke projecten er in de gebieden worden uitgevoerd en in welke jaren. Deels worden deze ingegeven door de opgave, deels betreft het regulier werk, zoals onderhoud en vervanging. De opgave en het programma hebben het gebied als verbindend element. Het doel waarvoor de documenten zijn geschreven is verschillend. Waar het Gebiedsprogramma zich op de operationele uitvoering richt, zijn de Gebiedsopgaven tactisch van aard.

Gebiedsopgave en gebiedsplan

Eens in de vier jaar wordt voor alle gebieden de Gebiedsopgave opgesteld. De Gebiedsopgave beschrijft wat er in het gebied 'nodig is'. Wat dat is wordt bepaald aan de hand van een gebiedsanalyse, op basis van beschikbare data, ervaringen vanuit de gemeente, van partners, (georganiseerde) bewoners en bestuurlijke ambities.

In 2022 is gestart met het opstellen van de Gebiedsopgave 2023-2027. In de vorm van een korte situatieschets per gebied zijn de eerste opbrengsten van de opgaven vind u [hier](#) ingevoegd, met per gebied de centrale thema's en prioriteiten voor de komende jaren. De schetsen van de gebieden leiden soms tot vergelijkbare prioriteiten, maar de verschillen worden ook duidelijk. Precies dat is de meerwaarde van het gebiedsgericht werken. Er kan worden gevarieerd en door (nieuwe) verbindingen tussen beleidsvelden en inzet van partners, kan worden geboden waar behoefte aan is.

In het najaar worden de thema's en prioritering samen met de gebiedswethouders nader besproken met partners en bewoners in de gebieden en nader ingevuld. De Gebiedsopgave wordt daarna verder uitgeschreven.

De opgaven worden in een Gebiedsplan, voor ieder gebied en dat voor 1 jaar geldt, gekoppeld aan concrete doelen en hoe deze worden gerealiseerd. De uitvoering van het Gebiedsplan kan leiden tot heterschikken van middelen en capaciteit. Het gaat er om de middelen en capaciteit daar in te zetten, waar het grootste effect te halen is voor het gebied en de realisatie van beleidsdoelstellingen. In deze begroting staan de eerste contouren van de gebiedsopgave. De definitieve Gebiedsopgave 2023-2026 wordt bij de Kadernota 2024 ingevoegd; evenals de Gebiedsplannen 2023.

Het Gebiedsprogramma

De Gebiedsopgaven vormen een basis voor het Gebiedsprogramma. In alle gebieden wordt echter meer uitgevoerd. Denk aan de diverse uitvoeringsprogramma's van de beleidsafdelingen; bijvoorbeeld de uitvoering van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs, de onderhoudsprojecten voor de openbare ruimte of het detailhandel actieplan. In het Gebiedsprogramma komen al deze werkzaamheden samen, per gebied weergegeven in een overzicht van projecten. In de Kadernota 2023 was het Concept gebiedsprogramma 2023 – 2027 opgenomen.

Jaarlijks stelt het college bij de programmabegroting het definitieve Gebiedsprogramma vast. Bij de Programmabegroting 2023 – 2027 heeft het college het [Gebiedsprogramma 2023](#) vastgesteld, waarin

de projecten uit de clusters Sociaal, Fysiek en burger en bestuur zijn opgenomen. De programmering van de projecten uit de verschillende beleidsvelden is daarbij zo veel mogelijk op elkaar afgestemd.

Natuurlijk zijn ook de kenmerken van een gebied, de kennis en wensen van ondernemers, wijkraden, belangengroepen en samenwerkingspartners betrokken in de programmering. Tevens zijn bij het opstellen van het Gebiedsprogramma 2023 de bij de kadernota aangenomen consequenties van amendementen en moties in de programmering verwerkt. In de overzichten wordt per gebied elk project kort beschreven, wordt aangegeven onder welk begrotingsprogramma het valt en in welke jaren het wordt uitgevoerd.

Het Gebiedsprogramma 2023 vormt de basis voor het uitvoeringsjaar 2023. In de praktijk verloopt het ene project echter voorspoediger dan het andere. Voorwaarden zijn ook dat de uitvoering van het Gebiedsprogramma 2023 wordt bepaald door wat financieel mogelijk is en de organisatie aankan, waardoor het Gebiedsprogramma tussentijds wordt bijgesteld. Via de online applicatie van het [Gebiedsprogramma](#) worden Haarlemmers goed op de hoogte gehouden wat er in hun straat, buurt, wijk of stad gebeurt en wanneer. Actueel en openbaar via de gemeentelijke website. Binnen de planning en control cyclus wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van de lopende programma's en projecten.

DEEL 3 PARAGRAFEN

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het eerste gedeelte van deze paragraaf is een set verplichte kengetallen opgenomen vanuit het Besluit Begroting en verantwoording, het BBV. Deze kengetallen beogen meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente. Het tweede gedeelte van de paragraaf gaat specifiek over risicobeheersing. Hier wordt waardering gegeven aan de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit: het weerstandsvermogen.

Nadere uitleg kengetallen

Kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid van de gemeente. Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. De kengetallen 'structurele exploitatieruimte' en 'belastingcapaciteit' geven aan of de gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid er is om deze baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen 'netto schuldquote' en 'netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen', 'solvabiliteitsratio' en 'grondexploitatie' hebben betrekking op de balans.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Ook geeft de schuldquote een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Structurele exploitatieruimte

Bij dit kengetal worden de structurele baten en structurele lasten vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer in welke mate het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar door aanwending van belastingcapaciteit kan worden opgevangen. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. Dit kan door de belastingcapaciteit te vergelijken met de hoogte van de landelijk gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing).

Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over de financiële positie van de gemeente. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie. Dit is afhankelijk van of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Ook hoeft een tegenvallende ontwikkeling van de grondprijs geen negatieve invloed

te hebben op de financiële positie indien de structurele exploitatieruimte groot is of de gemeente over voldoende ruimte in belastingcapaciteit beschikt, omdat er dan ruimte is om tegenvallers op te vangen.

Kengetallen begroting 2023

De volgende tabel geeft de verplichte kengetallen vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) weer. De tekstuele toelichting hierop staat in de hierop volgende paragraaf.

Kengetallen (afgerond in hele %)	Rekening 2021	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	70%	72%	71%	68%	74%	80%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	68%	70%	69%	67%	72%	78%
Solvabiliteitsratio	26%	27%	31%	36%	37%	37%
Structurele exploitatieruimte	3%	4%	5%	6%	3%	3%
Grondexploitatie	2%	0%	1%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	115%	111%	111%	111%	111%	111%

Beoordeling financiële positie

Om meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente wordt naast deze set verplichte kengetallen gebruik gemaakt van eigen indicatoren. Deze zijn, in de volgende tabel, toegevoegd aan de verplichte indicatoren. De uitkomsten zijn vergeleken.

Aan de kengetallen zijn geen normen verbonden. De provincie hanteert als toezichthouder wel zogenaamde signaleringswaarden bij de toetsing van de financiële positie van de gemeente. Hiervoor worden drie categorieën gebruikt, een categorie A; het minst risicovol (groen), categorie B; meer risicovol (oranje) en categorie C; het meest risicovol (rood).

Na onderstaande tabel worden de uitkomsten toegelicht.

Indicator	Haarlem	Provincie
1 Netto schuldquote		
2 Solvabiliteitsratio		
3 Rente risiconorm		
4 Structurele exploitatieruimte		
5 Meerjarenbegroting		
6 Grondexploitatie		
7 Onderhoudssituatie		
8 Beschikbare weerstandscapaciteit		
9 Belastingcapaciteit		

Toelichting uitkomst signaleringswaarden

1. Netto schuldquote

Indicator gemeente: de netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Een uitkomst lager dan 100% is groen, tussen de 100% en 130% is oranje en hoger is rood. Met een quote van 72% bevindt Haarlem zich in 2023 in het groene vlak.

Signaleringswaarde provincie: als het percentage lager is dan 90% is, dan is de waarde categorie A.

2. Solvabiliteitsratio

Signaleringswaarde provincie: de solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid. Voor 2023 is de ratio berekend op 27%. Als de signaleringswaarde lager is dan 20% is de waarde categorie C. Een signaleringswaarde tussen de 20% en 35% valt in categorie B.

3. Rente risiconorm

Indicator gemeente: de maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. Deze geeft het maximaal geleende bedrag per jaar aan dat aan rentewijziging onderhevig mag zijn. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor Haarlem ligt de norm op € 126 miljoen. De gemeente heeft de momenten van (mogelijke) herfinanciering gespreid en daardoor is € 62 miljoen daadwerkelijk onderhevig aan rentewijziging in 2022 (zie ook [paragraaf Financiering](#)). Omdat dit ruim onder de norm is kan de indicator groen (categorie A) weergegeven worden.

4. Structurele exploitatieruimte

Signaleringswaarde provincie: een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een negatief getal geeft aan dat structurele lasten worden gedekt door incidentele baten. Voor 2023 bedraagt de structurele exploitatieruimte 4%, de structurele baten dekken de structurele lasten, daarom is de categorie A. Bij de berekening van de structurele exploitatieruimte is geen rekening gehouden met de uitwerking van Actie!. Naar schatting blijft de structurele exploitatieruimte positief na de uitwerking.

5. Meerjarenbegroting

Indicator gemeente: de meerjarenbegroting is één van de kengetallen die de financiële positie van de gemeente aangeeft. Het kengetal geeft aan of de meerjarenraming materieel sluitend is en of de meerjarenraming ruimte biedt om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat aanvullende bezuinigingen nodig zijn.

De primaire begroting (exclusief de invulling van de taakstellingen) is sluitend voor de jaren 2023, 2024 en 2025. Het kengetal is daarom groen.

6. Grondexploitatie

Indicator gemeente: dit kengetal zegt niet zoveel over de risico's van de grondexploitaties zelf, maar geeft wel aan of grondexploitaties nog een bijdrage kunnen leveren aan het mogelijk opvangen van tegenvallers (flexibiliteit van de financiële positie).

Signaleringswaarde provincie: Haarlem scoort 0%. Scores onder de 20% vallen onder categorie A. Voor mogelijk verliesgevend exploitaties is een adequate verliesvoorziening getroffen en er is voldoende weerstandscapaciteit beschikbaar. Bij het afsluiten van winstgevend plannen stijgt ook de reserve grondexploitaties en daarmee wordt de weerstandscapaciteit van de gemeente verder versterkt.

7. Onderhoud

Indicator gemeente: één van de kengetallen om te kijken of de begroting materieel sluitend is, gaat over het vermogen van de gemeente om te voorzien in onderhoud van de kapitaalgoederen, inclusief gemeentelijk vastgoed (panden). Er is op dit moment geen sprake van achterstallig onderhoud. Het kengetal is daarom groen.

Score:

Groen: maximaal één beheerdomein kent achterstallig onderhoud;

Oranje: meer dan één, maar maximaal twee onderhoudsdomeinen kennen achterstallig onderhoud;

Rood: meer dan twee onderhoudsdomeinen kennen achterstallig onderhoud.

8. Beschikbaar weerstandscapaciteit

Indicator gemeente: in de [paragraaf weerstandsvermogen](#) is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op € 18,3 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit bij de primaire begroting bedraagt € 53,5 miljoen. Dit is uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen van 2,9 en dus groen.

Score:

- Groen: ratio 1,4 of hoger. Er is ruimte binnen de algemene reserve om tegenvallers op te vangen.
- Oranje: ratio 1 t/m 1,4. Er is beperkt ruimte binnen de algemene reserve om tegenvallers op te vangen.
- Rood: ratio lager dan 1. De algemene reserve is geheel nodig als weerstandsvermogen om risico's te kunnen opvangen en kan niet worden ingezet om andere tegenvallers op te vangen.

Het beschikbare weerstandsvermogen van de gemeente geeft aan dat er nog enige flexibiliteit is om mogelijke tegenvallers op te vangen, zonder dat het weerstandsvermogen onvoldoende wordt.

9. Belastingcapaciteit

Indicator gemeente en provincie: het kengetal heeft een waarde van boven de 100%, dat wil zeggen dat de woonlasten hoger zijn dan het gemiddelde van de grote steden in Nederland. Dit betekent dat verhoging van de lokale lasten nauwelijks mogelijk is zonder relatief duurder te worden dan andere gemeenten. Daarom is er geen onbenutte belastingcapaciteit die ingezet kan worden om toekomstige nadelen op te vangen. Het kengetal is 111% voor 2023 en is daarmee rood. Indien de score meer dan 105% bedraagt is de uitkomst voor de provincie categorie C.

Risicoparagraaf

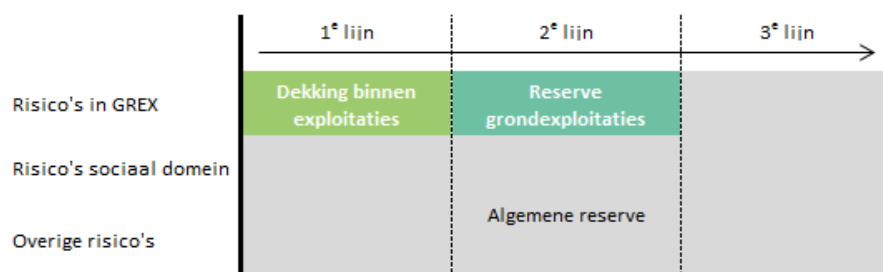
De gemeente Haarlem heeft zoals iedere organisatie te maken met risico's. Het is van belang om die risico's inzichtelijk te maken, onder andere omdat de risico's de uitvoer van beleidsdoelen nadelig kunnen beïnvloeden. De Nota Risicomanagement ([2014/425742](#)) legt het begrippenkader en randvoorwaarden voor risicomanagement vast. De nota definieert risicomanagement als "het effectief en systematisch omgaan met de kansen en bedreigingen die het tot stand komen van organisatiedoelstellingen kunnen beïnvloeden". De Nota Risicomanagement wordt in 2022 geactualiseerd naar huidige inzichten. Om de financiële gevolgen die samenhangen met bepaalde risico's te kunnen opvangen wordt een weerstandscapaciteit aangehouden. Op basis van een risico-inventarisatie binnen de organisatie wordt een risicosimulatie uitgevoerd die berekent hoeveel weerstandscapaciteit nodig is om het totaal aan (financiële) risico's te kunnen dekken. De risico's zullen niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De risico-inventarisatie is vooral gericht op risico's met financiële gevolgen en is een momentopname. De simulatie is uitgevoerd met de inventarisatie per 17 juni 2022.

Weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen bedraagt 2,9 en is daarmee uitstekend.

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen die de gemeente beschikbaar heeft om risico's op te vangen en is gelijk aan de omvang van de algemene reserve en bedraagt € 53,5 miljoen. Bij het opstellen van de paragraaf is uitgegaan van de beginstand 2023, exclusief de aanvullende voorstellen

in de begroting. In paragraaf [1.2 Ontwikkeling financieel kader](#) wordt verder ingegaan op de effecten van de aanvullende voorstellen op het weerstandsvermogen. De reserve grondexploitaties wordt ingezet voor dekking van risico's voor de betreffende beleidsvelden. Als de reserve niet toereikend is, dient de algemene reserve voor voldoende weerstandscapaciteit te zorgen. Vanaf 2020 worden de risico's van het sociaal domein gedekt uit de reserve sociaal domein. Door de overheveling van de reserve sociaal domein naar de algemene reserve worden de risico's binnen het sociaal domein ook gedekt uit de algemene reserve. Dit is schematisch weergegeven in onderstaande figuur.

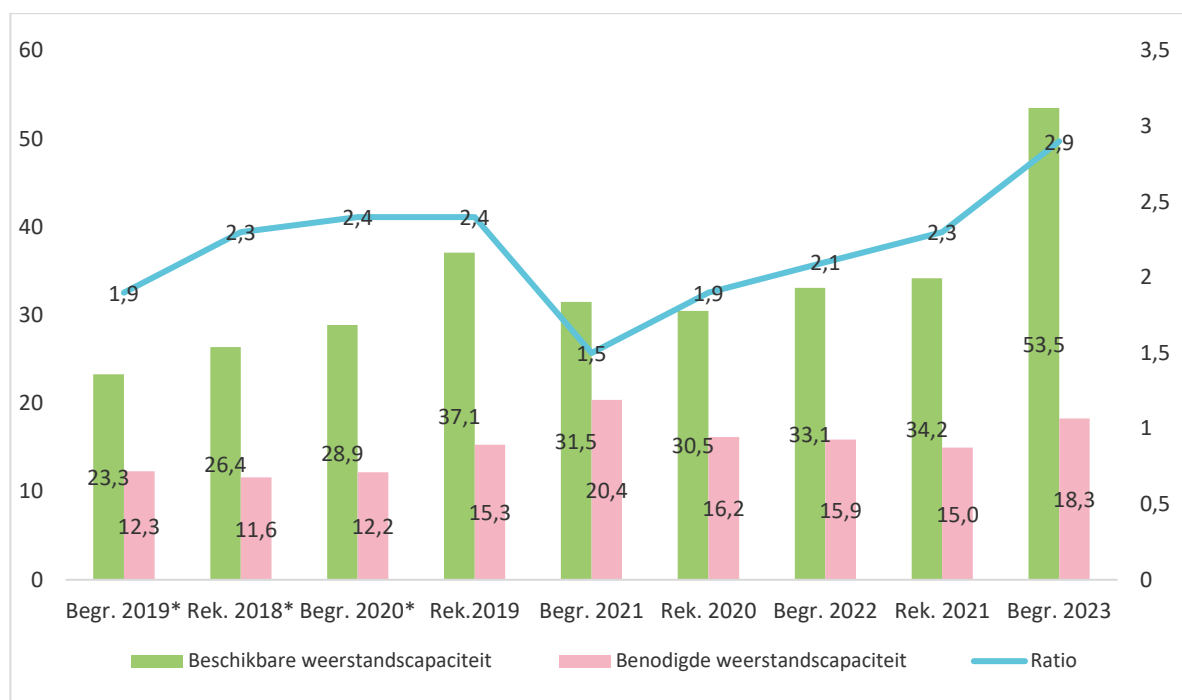
De beleidsuitgangspunten voor het omgaan met reserves en voorzieningen heeft de raad vastgelegd in de Nota reserves en voorzieningen 2021-2025 ([2021/0608291](#)). Hierin staat een samenvatting van de regelgeving, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen ervan. De ratio tussen de weerstandscapaciteit die nodig is om de risico's te kunnen opvangen en de weerstandscapaciteit die daarvoor beschikbaar is, heet het weerstandsvermogen. Alleen voor de netto-risico's resterend na het treffen van beheersmaatregelen, die financieel kwantificeerbaar zijn en geen verplichtend karakter hebben, wordt weerstandsvermogen aangehouden. De weerstandscapaciteit die nodig is om de risico's op te kunnen vangen, volgt uit een risico-inventarisatie en bedraagt op dit moment € 18,9 miljoen. Na dekking uit de reserves voor grondexploitaties bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit nog € 18,3 miljoen.

Ontwikkeling kengetallen	Rek. 2019	Begr. 2021	Rek.2020	Begr. 2022	Rek. 2021	Begr. 2023
Weerstandsratio	2,4	1,5	1,9	2,1	2,3	2,9

Berekening ratio weerstandsvermogen

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 53,5 \text{ miljoen}}{€ 18,3 \text{ miljoen}} = 2,9$$

De weerstandsratio is bij Jaarrekening 2021 voor het laatst bepaald en is toen vastgesteld op 2,3. Er is nu meer weerstandscapaciteit benodigd, daarentegen is meer weerstandsvermogen beschikbaar in vergelijking met de jaarrekening. Dit resulteert in een ratio van 2,9. In onderstaand risicoprofiel wordt hier bij punt 'h' verder op ingegaan.

* Overgang reserve sociaal domein naar algemene reserve

Bij de nog vast te stellen aanvullende voorstellen van de begroting worden onttrekkingen aan de algemene reserve gedaan. Deze zijn niet in deze stand verwerkt. Op de gevolgen is nader ingegaan in paragraaf [1.2 Ontwikkeling financieel kader](#), waarnaar wordt verwezen.

Risicoprofiel

a. Risico's grondexploitatie

Voor de benodigde weerstandscapaciteit van de risico's van grondexploitaties kijkt de gemeente per grondexploitatie of er een positief resultaat wordt verwacht. Als dit het geval is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit gecorrigeerd, omdat het positieve resultaat kan worden ingezet voor de dekking van de risico's. Voor de risico's die niet kunnen worden afgedekt door een positief resultaat wordt getoetst of de reserve grondexploitatie toereikend is. Als dat niet het geval is, moet voor het restrisico het weerstandsvermogen aangehouden worden. De nu berekende risico's van grondexploitatie hebben een benodigd weerstandscapaciteit van € 0,6 miljoen aangehouden worden. Dit is een daling van € 1,0 miljoen ten opzichte van de Jaarrekening 2021. Dit is voornamelijk voor het naar beneden bijstellen van het marktrisico grondexploitaties.

b. Bedrijfsvoeringsrisico's

De bedrijfsvoeringsrisico's met financieel gevolg bedragen maximaal € 81,9 miljoen. Om met 90% zekerheid risico's te kunnen afdekken moet voor deze risico's € 18,3 miljoen aan algemeen weerstandsvermogen reserve aangehouden worden.

c. Top tien risico's gemeente Haarlem

In de tabel 'top tien risico's' staan de tien risico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. De ingeschatte benodigde capaciteit is door middel van risico-simulatie berekend. De risico-simulatie houdt rekening met de kans en gevolg.

	Bedrijfsvoeringsrisico's	Kans van voordoen	Maximaal gevolg	Inschatting benodigde capaciteit
1	Uitval van kritische applicaties/systemen in verband met een cyberaanval	35%	€ 12,0	€ 3,5
2	Effect van prijsstijgingen en hogere rente op de businesscases van de zones	25%	€ 5,4	€ 2,3
3	De daadwerkelijke inflatie valt hoger uit dan geïndexeerd	70%	€ 2,5	€ 1,5
4	Jeugdzorg: Open einde regeling ten aanzien van de financiering jeugdzorg	50%	€ 3,4	€ 1,4
5	Daadwerkelijke Algemene Uitkering wijkt af van de raming	10%	€ 14,0	€ 1,2
6	Indien het aantal bijstandsgerechtigden oploopt draagt de gemeente het risico op een overschrijding van de BUIG tot op het punt dat aan de voorwaarden van de vangnetuitkering wordt voldaan.	20%	€ 4,1	€ 0,7
7	Extra Corona-gerelateerde kosten Maatschappelijke Opvang	80%	€ 1,0	€ 0,7
8	Open einde regeling WMO: jaarlijks toegekende WMO-budget is ontoereikend om de kosten van de voorzieningen en de uitvoeringskosten te financieren.	50%	€ 1,6	€ 0,7
9	Opvang, wonen en herstel: Budgetten Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen niet toereikend.	70%	€ 1,0	€ 0,6
10	Lagere inkomsten bouwleges.	50%	€ 1,0	€ 0,4
Subtotaal 10 risico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit				€ 12,9 miljoen
Overige 46 geïdentificeerde risico's				€ 6,0 miljoen
Totaal benodigde weerstandscapaciteit alle risico's				€ 18,9 miljoen
Af: T.l.v. algemene reserve grondexploitaties				- € 0,6 miljoen
Totaal benodigde weerstandscapaciteit				€ 18,3 miljoen

d. Groei van Haarlem

Haarlem staat voor een opgave om de bevolkingsgroei op te vangen en daarbij rekening te houden met de bestaande kwaliteiten en leefbaarheid van de stad. Hier zijn ook risico's aan verbonden. De risico's hebben in hoofdzaak betrekking op de realisatie van beleidsdoelen en zijn vooralsnog niet kwantificeerbaar. Voorbeelden hiervan zijn het tijdig realiseren van nieuwe woningen, ontsluiting van ontwikkellocaties en uitbreiding van voorzieningen. Financiële risico's zijn nog niet kwantificeerbaar.

e. Klimaatadaptatie

Bij de Programmabegroting 2021-2025 is de motie Klimaatrisico's in kaart aangenomen. Deze motie verzoekt het college de klimaatrisico's vanaf de Programmabegroting 2022-2026 financieel te onderbouwen en daarmee in kaart te brengen. Daaropvolgend zijn de risico's wateroverlast, droogte en hittestress gekwantificeerd en opgenomen in de risico-actualisatie. Gezien de onzekere aard van klimaatrisico's zijn aannamen gemaakt met behulp van de klimaatschadeschatter. Dit is een hulpmiddel die kennis over klimaatverandering bundelt en hiermee de mogelijke klimaatschade per gemeente inschat. Deze kosten zijn niet alleen voor de gemeente maar ook voor bijvoorbeeld particulieren. Ondanks het hulpmiddel blijven de risico's gebaseerd aan een aantal aannamen. Het is dan ook de verwachting dat de kwantificering en onderbouwing van de risico's steeds specifiek

mogelijk is. Onderzoeken, data en het daadwerkelijk voordoen van de risico's zullen hier onderdeel van worden. Ook is het goed mogelijk dat de kans op voordoen van risico's toeneemt naarmate het klimaat verandert. Doordat de impact van deze risico's vooral verder in de toekomst ligt is dit lastig terug te vertalen in naar het huidige weerstandsvermogen. Dit inzicht wordt meegenomen in de actualisatie van de Nota Risicomanagement. Medio 2023 worden nieuwe klimaat scenario van het KNMI (Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut) verwacht. Deze scenario's geven nieuwe inzichten, waardoor de klimaatrisico's mogelijk kunnen wijzigen.

f. Samenwerking Haarlem en Zandvoort

De overeenkomst loopt na 5 jaar af (eind 2022) en wordt na 4 jaar (eind 2021/begin 2022) geëvalueerd. Indien de ambtelijke samenwerking vanaf 2023 niet wordt voortgezet, treedt artikel 15 (Opheffing) van de GR in werking. Een onafhankelijke registeraccountant krijgt dan opdracht om een opheffingsplan op te stellen; het college van Haarlem is daarna belast met de uitvoering van dat plan. In dat plan wordt in ieder geval voorzien in de verplichtingen van de gemeente Zandvoort tot deelneming in de financiële en in de personele gevolgen van de opheffing. Het risico bestaat dat de incidentele opheffingskosten maar ook de structurele kosten voor beide gemeenten aanzienlijk zullen zijn. In het coalitieakkoord "Voor Zandvoort" is benoemd dat de ambtelijke fusie met gemeente Haarlem wordt voortgezet. Over de opzet van de evaluatie na 4 jaar wordt een gesprek met gemeente Haarlem aangegaan. Na afronding van de evaluatie zal bij Jaarrekening 2022 beoordeeld worden of dit risico kan vervallen.

g. HVC

Voor de toetreding tot de HVC dient de gemeente Haarlem garant te staan voor een deel van de uitstaande leningen van de HVC. Met het afgeven van garanties kan de HVC voor de lagere gemeente tarieven leningen aantrekken. Voor de garantstelling ontvangt de gemeente jaarlijks € 370.000 garantstellingsprovisie. Dit is een voordeel voor de algemene middelen.

3.2 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Er zijn twee gemeentelijke heffingen: rechten en belastingen. Bij 'rechten' is sprake van een tegenprestatie van de gemeente en mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor het uitvoeren van de taak. Dat wil zeggen: niet meer dan honderd procent kostendekkend.

Bij 'belastingen' is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente. Haarlem heeft de uitvoering van de volgende taken ondergebracht in een Gemeenschappelijke Regeling, te weten Cocensus: de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) en het opleggen van de aanslagen en de invordering van onroerende zaakbelasting (OZB), roerende woon- en bedrijfsruimte belasting (RRWB), afvalstoffenheffing, rioolheffing, parkeerbelastingen, precariobelasting (deels), hondenbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting en de BIZ-heffingen (Bedrijveninvesteringszones). Ook de kwijscheldingsverzoeken en de afhandeling van bezwaar- en beroepschriften zijn aan Cocensus uitbesteed.

Tijdens de behandeling van de Kadernota 2023 van Cocensus op 10 februari jl. in de commissie Bestuur heeft Hart voor Haarlem gevraagd *“aan te geven op welke wijze er een externe toetsing plaatsvindt op de werkzaamheden die Cocensus verricht voor de deelnemende gemeenten”*. Met onderstaande tekst beschouwt het college deze toezegging als afgedaan:

Externe toetsing op de werkzaamheden van Cocensus vindt plaats door de accountant (Astrium) en de waarderingskamer. De accountant controleert de jaarstukken. De waarderingskamer controleert en oordeelt over de kwaliteit van de uitvoering van de wet waardering onroerende zaken (wet WOZ). Hiernaast vindt er een jaarlijkse audit voor de digid – certificering plaats alsook een jaarlijkse archiefinspectie en laat het bestuur van de gemeenschappelijke regeling zich verder nog toetsen op specifieke onderwerpen. Zo is er vrij recent een PEN-test gedaan (een toets op kwetsbaarheden in het IT systeem door ethische hackers). Ook de Raad zelf heeft een belangrijke controlerende taak als het gaat om de gemeenschappelijke regeling Cocensus. Een taak waaraan u uitvoering geeft middels de P&C cyclus (het vaststellen van begroting, rekening, etc. van Cocensus) en als gevolg van de gewijzigde wet op de gemeenschappelijke regeling nieuwe mogelijkheden bevat.

Het beleid ten aanzien van de lokale belastingen

Algemeen

Het beleid in Haarlem is gebaseerd op twee uitgangspunten: 100% kostendekkendheid bij de afval- en rioolheffing en aanpassing van de tarieven aan inflatie. Voor 2022 houdt de gemeente een inflatiepercentage aan van 4,5%, conform de vastgestelde Kadernota 2023. Uitzondering hierop vormen de reclame- en toeristenbelasting. Voor gemeentelijke rechten geldt dat de baten niet hoger mogen zijn dan de lasten (maximaal 100% kostendekkendheid) en voor een beperkt aantal tarieven gebonden is door het rijk voorgeschreven maximum tarieven. De concrete tarieven stelt de gemeenteraad in december 2022 vast, voorafgaand aan het begrotingsjaar 2023. Naast deze algemene uitgangspunten van het tarievenbeleid ligt als onderdeel van voorliggende begroting een verdere differentiëring van de tarieven afvalstoffenheffing voor.

Onroerende Zaakbelastingen (OZB)

De grondslag voor de OZB is de waarde van het onroerend goed, die jaarlijks wordt vastgesteld via herwaardering. Haarlem hanteert het uitgangspunt dat de gemiddelde waardeinstijging (of daling) die voortvloeit uit de herwaardering wordt gecompenseerd door aanpassing van het tarief. Roerende

woon- en bedrijfsruimtebelasting (RWWB) Eigenaren en gebruikers van roerende woon- en bedrijfsruimten (zoals woonboten en woonwagens) betalen een aan de OZB gelijke belasting in de vorm van RWWB. De wet bepaalt dat het tarief van deze belasting hetzelfde is als het tarief van de OZB.

Hondenbelasting

Onder de naam 'hondenbelasting' heft de gemeente een belasting op het houden van honden binnen de gemeente. De houder van de hond is belastingplichtig. Het aantal honden is bepalend voor de opbrengst van de belasting. In het kwijtscheldingsbesluit wordt jaarlijks voorgelegd dat 50% van de belasting voor de eerste hond voor kwijtschelding in aanmerking komt.

Toeristenbelasting

Via de 'toeristenbelasting' heft de gemeente een directe belasting voor verblijf met overnachting binnen de gemeente. Dit is aan de orde wanneer niet-Haarlemmers tegen een vergoeding in welke vorm dan ook in Haarlem overnachten. Niet-Haarlemmers zijn personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. Belastingplichtig is degene waarbij de niet-Haarlemmer overnacht.

Precariobelastingen

De gemeente heft precariobelasting voor voorwerpen op, boven of onder gemeentegrond.

In de Raad is op 23 december jl. bij de behandeling van de belastingvoorstellen 2022 een vraag gesteld door het raadslid van Hart voor Haarlem, Louise van Zetten over het heffen van precario op luchtgaten: "er wordt precario geheven op luchtgaten. Terwijl er veelal bloembakken op deze luchtgaten geplaatst worden. Is het nog van deze tijd om deze vorm van precario te heffen?"

Het college stelt voor deze vorm van precario niet af te schaffen en daarmee deze toezegging als afgedaan te beschouwen: de belasting op luchtgaten wordt geheven vanwege gemeentelijke prestatie bestaande uit het bij wege van gunst toestaan dat iemand voorwerpen heeft onder, op of boven de grond welke in eigendom is van de gemeente. Behalve voor luchtgaten wordt de belasting ook geheven voor een stoep, stoeptreden, trap, kelderingang en kelderlicht. Dit zijn, evenals luchtgaten, functionele onderdelen van onroerende zaken waarbij de gemeente geen belang heeft. Ergo ze kan hierdoor haar eigen grond niet meer gebruiken. De eigenaren van die onroerende zaken hebben wel belang bij en genot van deze voorzieningen. Door nu van de belanghebbende bij de luchtgaten geen belasting meer te heffen kan er een zekere ongelijkheid ontstaan, indien de belasting wel geheven wordt van de belanghebbende bij een stoep, stoeptreden, trap, kelderingang en kelderlicht. Vanwege deze reden wordt geadviseerd de belasting voor luchtgaten niet af te schaffen. Hiernaast zijn de perceptiekosten zeer beperkt/te verwaarlozen. Belastingplichtigen krijgen doorgaans ook al een aanslagregel voor een andere belasting waardoor geen apart aanslagbiljet wordt verzonden.

Parkeerbelasting

De gemeente heft een parkeerbelasting om het parkeergedrag van bewoners of bezoekers van Haarlem te reguleren. Hierbij gelden twee vormen, namelijk een belasting voor het daadwerkelijke parkeren of een belasting voor een vergunning om te parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen. Artikel 225, 234 en 235 van de Gemeentewet en het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen bieden de wettelijke mogelijkheid voor de heffing van parkeerbelasting.

De opbrengsten uit parkeerbelasting vallen onder de algemene middelen van de gemeente, dus de netto-opbrengst van de parkeerbelasting draagt zo bij aan het voorzieningenniveau van de gemeente. De belastingplichtigen zijn in twee groepen te verdelen:

- De eerste groep bestaat uit mensen die parkeren in het gebied dat in de verordening is aangewezen als gebied voor betaald parkeren. Deze groep betaalt bijvoorbeeld via de aanschaf van een parkeerkaartje;
- De andere groep betaalt voor een vergunning om op een bepaalde plek te parkeren.

Reclamebelasting

Op verzoek van de ondernemers in is een reclamebelasting voor de Cronjéstraat ingevoerd. De hiervoor opgerichte ondernemersfondsen gebruiken de netto-inkomsten uit die belasting voor promotie van deze winkelgebieden. Het tarief in de Cronjéstraat is een vast bedrag van € 600 per vestiging. BIZ-heffing De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting die op verzoek van ondernemers wordt geheven om met de opbrengst promotie activiteiten in de openbare ruimte en op internet voor deze ondernemers te realiseren. De belastingopbrengst wordt als subsidie uitgekeerd aan een door de ondernemers opgerichte uitvoeringsorganisatie. De heffing van de BIZ-bijdrage vindt plaats in een vastgesteld gebied in de gemeente. In Haarlem zijn vier BIZ-heffingen ingevoerd, te weten voor de Waarderpolder, voor de Cronjéstraat, voor de binnenstad, en de Amsterdamstraat. De tarieven gelden voor de hele heffingsperiode waarvoor de BIZ-verordeningen zijn vastgesteld. De Raad heeft in 2022 de nieuwe verordening BIZ Eigenaren Cronjé 2023-2027 vastgesteld.

Het beleid ten aanzien van de gemeentelijke rechten

Algemeen

Onder de naam rechten hanteert de gemeente tarieven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is er een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke activiteit. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de activiteit. De aanvrager van de activiteit of dienst is de belastingplichtige. Om de relatie tussen kosten en opbrengsten transparant te maken heeft de VNG modellen ontwikkeld voor de afvalstoffen- en rioolheffing, de leges en de lijkbezorgingsrechten. Deze worden in Haarlem toegepast. De kostenonderbouwing van deze heffingen is opgenomen in [bijlage 5.11](#). Daarnaast vereist het BBV dat de gemeente inzichtelijk maakt hoe de kostendekkendheid wordt berekend. Omdat de kosten van overhead niet meer als indirecte lasten over de producten worden verdeeld (integrale kostprijsberekening), moeten deze kosten via een opslagmethode in de tarieven worden verrekend. Deze methode is opgenomen in [paragraaf 3.2.5](#) Berekening kostendekkendheid rechten.

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt voor de uitvoering van watertaken verhaalt de gemeente op burgers en bedrijven via de rioolheffing. De kosten voor afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater zijn berekend in het Verbreed Gemeentelijke RioleringsPlan (VGRP) 2018-2023 ([2017/361078](#)) dat door de raad is vastgesteld. De investeringen die hieruit voortvloeien, leiden tot een stijging van de kapitaallasten die worden doorberekend in de tarieven. Uitgangspunt uit het coalitieprogramma 2022-2026 is dat de rioolheffing 100% kostendekkend wordt vastgesteld. Naast de directe kosten worden ook de BTW en de heffingskosten van Cocensus in de heffing doorberekend. De belastingplichtige is de eigenaar van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering.

Afvalstoffenheffing

Wie in de gemeente gebruik maakt van een perceel waarvoor de gemeente op grond van de Wet milieubeheer huishoudelijke afvalstoffen inzamelt, betaalt hiervoor afvalstoffenheffing. Uitgangspunt uit het coalitieprogramma 2022-2026 is dat de afvalstoffenheffing 100% kostendekkend wordt vastgesteld. Naast de kosten van afvalinzameling en -verwerking worden de kosten van kwijschelding aan de heffing toegekend. Ook de BTW en de heffingskosten van Cocensus worden in de tarieven doorberekend.

Ten aanzien van ambitie uit het coalitieakkoord om verdere tariefsdiferentiatie te onderzoeken acht het college, gegeven de huidige omstandigheden (inflatie), het nu niet opportuun met een voorstel hiervoor te komen. Het college legt uiterlijk bij de Kadernota 2024 een voorstel aan de raad voor.

Leges

Voor diensten die het gemeentebestuur levert worden leges betaald. Ook worden leges geheven voor een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. De legesverordening kent drie titels:

- algemene dienstverlening;
- dienstverlening voor fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- dienstverlening voor de Europese dienstenrichtlijn.

Leges kennen een vorm van kruissubsidiëring waarbij niet iedere individuele dienstverlening kostendekkend hoeft te zijn, maar dat een cluster van diensten in totaliteit niet meer dan 100% kostendekkend is. Het BBV verplicht inzicht te geven in de mate waarin dit het geval is. Dit kan door de mate van kostendekkendheid per hoofdstuk weer te geven. Binnen de algemene dienstverlening zijn bijvoorbeeld reisdocumenten en rijbewijzen in hoofdstukken onderverdeeld. Het kader is dat de legestarieven jaarlijks met inflatie worden verhoogd, voor zover tarieven niet aan een wettelijk maximum zijn verbonden.

Naar verwachting treedt de Omgevingswet op 1 januari 2023 in werking. De voorbereidingen voor de aanpassing van de legesverordening is in gang gezet en wordt aan de Raad aangeboden in het vierde kwartaal van 2022. De financiële impact op termijn is naar verwachting groot. Zo vervalt, afhankelijk van de keuzes die de gemeenteraad maakt bij het Omgevingsplan, mogelijk een deel van de legesinkomsten en worden op rijksniveau al besparingen ingeboekt. Het is inmiddels duidelijk dat structurele financiële gevolgen van de invoering van de omgevingswet niet budget neutraal zullen uitpakken voor gemeentes. Bij de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging verandert er veel. Echter het principe van legesheffing verandert niet. Ook zal de wettelijke grondslag dezelfde blijven. Wel zal de totale opbrengst van de leges kunnen wijzigingen. De mogelijkheid bestaat dat er in de toekomst minder vergunningplichten zijn, waardoor er minder leges zal binnenkomen. De huidige omgevingsvergunning zal worden gesplitst in een vergunning voor een omgevingsactiviteit en een bouwactiviteit. In de toekomst zal er waarschijnlijk geen leges meer geheven worden over deze laatste bouwactiviteit. Vermoedelijk zal dit in 2023 nog niet leiden tot al een forse daling van de leges, echter in de nabije toekomst kan dit wel het geval zijn.

Ten aanzien van de ambitie uit het coalitieakkoord om 'leges te vergroenen' kan gemeld worden dat een eerste verkenning naar de consequenties en de betekenis voor de gemeente Haarlem van het inzetten van leges om duurzaamheid te stimuleren heeft plaatsgevonden. De komende maanden wordt verkend waar zich kansen voordoen en op welke wijze (snel) resultaat geboekt kan worden. Hierbij worden ervaringen bij andere gemeenten alsook uitkomsten uit VNG onderzoeken en publicaties meegenomen. Daarbij wordt gekeken of verbinding kan worden gelegd met het convenant duurzaam bouwen (MRA) en de vertaling daarvan naar Haarlem. Bij de Kadernota 2024 komt het college hier op terug.

Begraafrechten

Onder begraafrechten worden rechten verstaan voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. De rechten worden geheven van degene die de dienst aanvraagt.

Tijdens de behandeling van de Kadernota 2023 van Cocensus op 10 februari jl. in de commissie Bestuur heeft de Actiepartij gevraagd waarom de grafrechten niet door Cocensus worden geïnd.

Gemeente Haarlem is na aanleiding hiervan in gesprek getreden met Cocensus over de mogelijkheden om de grafrechten door hen te laten innen, tegen welke kosten en met minimaal behoud van huidige de door de gemeente Haarlem en haar burgers gepercipieerde kwaliteit. Zodra de uitkomsten daarvan beschikbaar zijn en het college hierover een standpunt heeft ingenomen wordt de raad hierover geïnformeerd.

Havengeld

De gemeente vraagt havengeld voor het gebruik van gemeentewateren en daaraan gerelateerde voorzieningen die in beheer of onderhoud zijn bij de gemeente. Havengelden rechten worden betaald door de schipper, de reder, de eigenaar van het vaartuig, degene die het schip heeft gecharterd of de vertegenwoordiger van deze partijen.

Marktgelden

Voor een standplaats op marktterreinen heft de gemeente marktgelden. Dit geldt ook voor andere plaatsen waar markthandel wordt uitgeoefend. Marktgeld wordt geheven van de vergunninghouder of aan wie incidenteel toestemming is verleend om extra ruimte in te nemen.

Berekening kostendekkendheid rechten

1. Rioolheffing

Rioolheffing	% in heffing	Lasten/Baten
Kosten product openbare ruimte ondergronds	100%	10.483
Kosten product afvalinzameling en reiniging (aandeel kosten straatvegen)	18%	998
Baten product openbare ruimte ondergronds		
Netto directe kosten product		11.481
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
6361 uren * 53	100%	337
Toerekening BTW	100%	1.173
Kosten heffing en invordering Cocensus	100%	275
Totale kosten		13.266
Opbrengst heffingen		13.266
Dekking		100%

Riolering	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten totaal	12.948	12.587	13.266
Lasten totaal	12.948	12.587	13.266
Kostendekkendheid	100%	100%	100%

2. Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	% in heffing	Lasten/Baten
Kosten product openbare afvalinzameling- en reiniging	100%	21.413
Kosten product afvalinzameling en reiniging (aandeel kosten straatvegen)	0	

Afvalstoffenheffing	% in heffing	Lasten/Baten
Inkomsten: onttrekking aan egalisatiereserve	0	
Netto directe kosten product		21.413
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
5647 *53 opslag overhead		315
Toerekening BTW		4.560
Toerekening van kosten kwijtschelding afvalstoffenheffing		1.661
Kosten heffing en invordering Cocensus		565
Totale kosten		28.514
Opbrengst heffingen		27.518
Overige opbrengsten		82
Dekking		97%

Afvalstoffenheffing	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten totaal	26.425	26.449	27.601
Lasten totaal	26.425	26.449	28.514
Kostendekkendheid	100%	100%	97%

3. Leges

Leges algemene dienstverlening	% in heffing	Lasten/Baten
Kosten product dienstverlening	100	1.439
Netto directe kosten product		
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (12.916 x € 53)		685
overige kosten		213
Totale kosten		2.337
Opbrengst heffingen		2.252
Dekking		96%

Onderbouwing kostendekkendheid naar hoofdstuk legesverordening

Leges verordening	Lasten product	Overhead	Toe te rekenen kosten	Totaal lasten	Leges	Kostendekkendheid
Algemene dienstverlening						
1. Burgerlijke stand	165	152	47	364	357	98%
2. Reisdocumenten	515	193	60	768	753	98%
3. Rijbewijzen	336	218	68	623	603	97%
4. en 7. GBA en bestuursstukken	32	33	10	75	40	54%
8. Bodem-en vastgoedinformatie				0		0
9. Ov. Publiekstaken	392	89	26	507	498	98%
11. Huisvestingswet				0		0
12. Leegstandswet				0		0

14. Standplaatsen				0		0
16. Kansspelen				0		0
18. Telecom en civiele werken				0		0
19. Verkeer en vervoer				0		0
20. Diversen (< € 1.000)				0		0%
Totaal	1.440	685	213	2.337	2.252	96%

Leges algemene dienstverlening	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten totaal	3.240	2.828	2.252
Lasten totaal	3.740	3.146	2.337
Kostendekkendheid	87%	90%	96%

Leges fysieke leefomgeving	% in heffing	Lasten/Baten
37.476 uren afdeling VTH		3.716
Directe kosten		1.244
Netto directe kosten product		4.960

Afgeleide producten

4.830 uren afdelingen KCC en ID		479
11.850 uren afd. omgevingsbeleid		1.197
1.980 uren afd. DIA		196
Kosten adviescommissie ruimtelijke kwaliteit		111
adviezen VRK brandveilig bouwen		380
Subtotaal afgeleide producten		2.363

Toe te rekenen kosten

Opslag overhead (1583 x € 53)		
Overig		84
Totale kosten		7.407
Opbrengst heffingen		5.760
Dekking		78%

Leges fysieke leefomgeving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten totaal	6.797	5.662	5.760
Lasten totaal	7.637	5.804	7.407
Kostendekkendheid	89%	98%	78%

Leges vallende onder de Europese dienstrichtlijn	% in heffing	Lasten/Baten
Kosten product integrale vergunning en handhaving		261
Netto directe kosten product		261

Toe te rekenen kosten

Opslag overhead (264 uren x € 53)		14
Totale kosten		275

Opbrengst heffingen	171
Dekking	62%

Onderbouwing kostendekkendheid naar hoofdstuk legesverordening

Leges verordening	Lasten product	Overhead	Totaal lasten	Leges	Kostendekkendheid
Dienstenrichtlijn					
1. Horeca	104	2	106	73	69%
2. Evenementen en markten	106	2	108	55	51%
3. Prostitutiebedrijven	0	0	0	0	0%
4. Huisvesting	19	0	19	12	63%
7. Overigen	32	10	42	32	76%
Totaal	261	14	275	172	

Leges Europese dienstrichtlijn	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten totaal	205	168	171
Lasten totaal	354	242	277
Kostendekkendheid	58%	69%	62%

4. Begraafrechten

Begraafrechten	% in heffing	Lasten/Baten
Kosten product begraafplaatsen	100	1.276
Netto directe kosten product		1.276
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (15971 x € 53)		846
Totale kosten		2.122
Opbrengst heffingen		1.041
Dekking		49%

Begraafrechten	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten totaal	1.035	996	1.040
Lasten totaal	2.369	2.148	2.123
Kostendekkendheid	44%	46%	49%

5. Havengelden

Havengelden	% in heffing	Lasten/Baten
Kosten product havendienst		2.006
Netto directe kosten product		2.006
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (2755 x € 53)		1.460
Totale kosten		3.466
Opbrengst heffingen		1.181
Dekking		34%

Havengelden	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten totaal	1.299	1.130	1.180
Lasten totaal	3.665	3.690	3.466
Kostendekkendheid	35%	31%	34%

6. Marktgelden

Marktgelden	% in heffing	Lasten/Baten
Kostenplaats markten, onderdeel van het product integrale vergunning en handhaving	100	587
Netto directe kosten product		587
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead		
Totale kosten		587
Opbrengst heffingen		448
Dekking		76%

Marktgelden	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten totaal	262	448	447
Lasten totaal	552	547	587
Kostendekkendheid	47%	82%	76%

Lokale lastendruk

De lokale lastendruk wordt bepaald door de tarieven van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de navolgende tabel is de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2023 ten opzichte van 2022 inzichtelijk gemaakt. Voor huurwoningen is alleen de hoogte van de afvalstoffenheffing bepalend, aangezien bewoners hiervan niet worden aangeslagen voor OZB en rioolheffing. De lokale lastendruk stijgt in 2023 in absolute zin met afgerond € 36 van € 969 naar € 1.005 per meerpersoonshuishouden. Een stijging van 3,7%.

Lokale lastendruk in euro's voor een meerpersoonshuishouden	2021	2022	2023
Rioolheffing	154	151	156
OZB eigenarendeel	399	405	423
Afvalstoffenheffing	412	413	426
Totaal	965	969	1005
Index t.o.v. 2022			103,7%

In onderstaande tabel is de lokale lastendruk meerjarig weergegeven.

Lokale lastendruk	2022	2023	2024	2025	2026	2027
OZB eigenaren woningen	405	423	423	423	423	423
Rioolheffing	151	156	158	161	163	166
Afvalstoffenheffing	413	426	436	436	436	436
Totaal	969	1005	1017	1020	1022	1025
Woonlastenindex t.o.v. 2022		103,7%				

Haarlem vergeleken met andere gemeenten (begroting en tarieven 2022)

Jaarlijks vergelijkt het COELO (Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden) de tarieven en woonlasten van grote gemeenten. In 2022 stijgen de gemiddelde woonlasten van de grote gemeenten met 2,9 %. De woonlasten in Haarlem stijgen met 0,5 % in 2022. De lokale lastendruk voor een meerpersoonshuishouden in Haarlem ligt in 2022 met € 969 nog boven het gemiddelde in Nederland van € 876. Het verschil tussen de gemiddelde lokale lasten en de lokale lasten in Haarlem is afgelopen jaar wel afgenomen. Haarlem neemt momenteel op de lijst van duurste gemeenten voor huishoudens in een koopwoning de 9e plaats in.

Kwijtscheldingsbeleid

Een gemeente kan kwijtschelding verlenen aan mensen die niet in staat zijn om hun belasting te voldoen. Hiervoor zijn door de wet normen aangegeven. Haarlem hanteert voor de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Haarlem kan kwijtschelding verlenen voor de afvalstoffenheffing, de leges woonvergunningen, de leges voor gehandicapten parkeren en voor 50% op de hondenbelasting voor de eerste hond. Voor kwijtschelding is in 2023 een budget van € 1.661.000 geraamd.

Opbrengst belastingen en heffingen

Belastingen/heffingen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
<i>Belastingen</i>			
OZB- woningen	25.205	25.517	26.665
OZB- niet woningen eigenaren	11.638	11.991	12.530
OZB- niet woningen gebruikers	8.178	8.196	8.564
Roerende woon-en bedrijfsruimtebelastingen	58	63	65
Hondenbelasting	599	586	612
Toeristenbelasting	1.901	2.590	2.706
Precario ondergrondse infrastructuur	5.952	0	0
Overige precario	1.335	1.884	1.760
Straatparkeren/vignetten	9.767	12.219	12.764
Naheffing parkeren	1.544	1.425	1.509
Parkeeropbrengst Schalkwijk	239	526	549
Reclamebelasting Cronjéstraat	60	80	80
BIZ-heffing	827	965	889
Totaal belastingbaten	67.303	66.042	68.693
<i>Heffingen</i>			
Rioolheffing	12.947	12.587	13.167
Afvalstoffenheffing	26.425	26.371	27.493
Leges Algemene dienstverlening	2.436	2.828	2.996
Bouwleges (WABO)	6.796	5.662	5.760
Leges dienstenrichtlijn	1.010	168	304
Begraafrechten	1.004	996	1.040
Havengelden	1.299	1.130	1.181
Marktgelden	298	448	468
Totaal heffingen	52.215	50.190	52.409
Totaal opbrengsten uit belastingen en heffingen	119.518	116.232	121.102
Dotatie aan voorziening dubieuze debiteuren	-333	-700	-700
Kwijtschelding	-1.445	-1.487	-1.554
Netto opbrengst	117.740	114.045	118.848

Besluitpunt:

Ten aanzien van de **belastingen en heffingen**:

- a. kennis te nemen van de collegereactie ten aanzien van de toezeggingen m.b.t. precario op luchtgaten en de externe toetsing op de werkzaamheden van Cocensus (zoals verwoord in paragraaf 3.2), en deze toezeggingen als afgedaan te beschouwen.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf geeft informatie over het onderhoud van de kapitaalgoederen (het areaal), zoals bijvoorbeeld de wegen, straten, pleinen, riolering, groen, sportaccommodaties en vastgoed. Per kapitaalgoed wordt inzicht gegeven in het beleidskader en de benodigde financiële middelen voor het onderhoud op het in het beleidskader benoemde kwaliteitsniveau.

Beleidskaders

Een recente wijziging in de beleidskaders is de vervanging van de Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828) door het Strategisch Beheerplan Openbare Ruimte 2022-2031 ([2022/565479](#)). Met het Strategisch Beheerplan Openbare Ruimte 2022-2031 (SBOR 2022) wordt uitgegaan van opgavegericht beheer en onderhoud waarbij bij ingegrepen (zoveel mogelijk) eveneens beleidsmatig gewenste aanpassingen worden meegenomen. De financiële consequenties van het nieuwe SBOR 2022 zijn verwerkt in deze begroting .

Kapitaalgoederen	Beleidskader
Wegen, straten en pleinen	SBOR 2022: Strategisch Beheerplan Openbare Ruimte 2022-2031 (2022/565479) en HIOR (Handboek Inrichting Openbare Ruimte): Binnenstad (2017/187877), Noord & Schalkwijk (2016/29251), Oost/Waarderpolder & Zuidwest (2019/90153)
Riolering	Verbreed gemeentelijke Rioleringsplan (2017/361078) Strategisch Plan Klimaatadaptie (2021/640034)
Water (kunstwerken, oevers)	SBOR 2022 en HIOR
Groen	SBOR 2022 en HIOR
Speelgelegenheden	SBOR 2022 en HIOR
Openbare verlichting en VRI	SBOR 2022 en HIOR
Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (2018/41031)
Sportaccommodaties	Integraal uitvoeringsplan sportaccommodaties 2018 t/m 2028: Sport aanzet (2018/15838) en Beleidsuitvoeringsplan Sportaccommodaties (2013/594131) en
Vastgoed	Financieel meerjarenperspectief onderhoud vastgoed (2018/49829)

Momenteel wordt gewerkt aan de actualisatie van het HIOR (gereed rond eind 2022). Het strategisch plan voor riolering, drainage en oppervlaktewater (verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan) wordt in 2023 geactualiseerd, waarbij eveneens een koppeling wordt gemaakt met het Strategisch Plan Klimaatadaptie ([2021/640034](#)).

Voor het gemeentelijk vastgoed geldt dat in 2021 het raadbesluit is genomen om te gaan starten met de verduurzaming van de vastgoedportefeuille en hier is voor de periode 2022-2024 € 9 miljoen beschikbaar gesteld. Aanvullend is in de aanvullende investeringsvoorstellen coalitieakkoord € 14 miljoen voor verdere verduurzaming gereserveerd.

Onderhoudsvoorraad kapitaalgoederen openbare ruimte

Het onderhoud van de openbare ruimte bestaat uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingsonderhoud. Het dagelijks onderhoud heeft betrekking op kleine herstelwerkzaamheden zoals het recht leggen van tegels en doorspuiten van kolken en gebeurt op basis van beeldkwaliteit. Dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd door marktpartijen via de domein dienstverleningsovereenkomsten (DDO). De DDO contracten worden per 1-1-2023 opnieuw afgesloten. Het groot- en vervangingsonderhoud wordt gebaseerd op basis van de technische kwaliteit en de theoretische vervangingen conform levensduur.

Met de vaststelling van het SBOR 2022 wordt niet meer alleen gekeken naar technische kwaliteit maar wordt uitgegaan van opgavegericht beheer en onderhoud waarbij bij ingegrepen (zoveel mogelijk) eveneens beleidsmatig gewenste aanpassingen worden meegenomen. Naast de beeldkwaliteit en de technische kwaliteit wordt hiermee ook op de functionele kwaliteit en belevingskwaliteit van de openbare ruimte gestuurd. Hierdoor is er in het beheer en onderhoud meer aandacht voor het veranderend gebruik, de beleving van de openbare ruimte én de grote transitie-opgaven in de stad. In deze paragraaf wordt alleen ingegaan op de beeldkwaliteit en de technische kwaliteit van de kapitaalgoederen, de realisatie van de beleidsmatige doelstelling komt tot uitdrukking via de indicatoren bij de beleidsprogramma's.

Het is gebruikelijk dat een deel van het areaal niet voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau. Voor een effectieve aanpak van het onderhoud is het noodzakelijk om werken te combineren. Zo wordt bijvoorbeeld onderhoud riolering zoveel mogelijk gecombineerd met het onderhoud van de wegen die erboven liggen. Door combinaties te maken kan het voorkomen dat onderhoud van wegen of riool enkele jaren wordt uitgesteld. Er is dan voor het uitgestelde onderhoud van de weg of riolering niet direct sprake van achterstallig onderhoud, maar er is sprake van een werkvoorraad. Bij een te grote werkvoorraad kan een deel van het areaal dat onder de kwaliteitsnormen is niet binnen een acceptabele termijn van vier jaar worden hersteld. Dan is er sprake van achterstallig onderhoud. Wanneer al het benodigde onderhoud binnen vier jaar kan worden uitgevoerd en binnen de beschikbare budgetten, is er sprake van een gezonde situatie met een onderhoudsvoorraad. Als het werk niet binnen de periode van vier jaar uitgevoerd kan worden of het budget is niet genoeg, dan ontstaat er een achterstandsituatie.

Beeldkwaliteit

Voor de kapitaalgoederen geldt dat 90% van het areaal moet voldoen aan eisen die zijn gesteld ten aanzien van de beeldkwaliteit. Met behulp van herkenbare foto's wordt het kwaliteitsniveau bepaald. Er worden jaarlijks voldoende gespreide metingen gedaan om een representatief beeld te vormen. De beeldkwaliteit medio 2022 is zoals in onderstaande tabel weergegeven.

Kapitaalgoederen	Conform Beeldkwaliteit	Toelichting (situatie medio 2022)
Wegen, straten en pleinen	86%	Dit is een gemiddelde van het Domein Elementenverhardingen en meubilair, exclusief asfalt. De streefwaarde van 90% wordt niet gehaald vanwege het uitblijven van groot onderhoud en vervanging.
Riolering	n.v.t.	Riolering bevindt zich (hoofdzakelijk) ondergronds.
Water		Dat de beeldkwaliteit bij de oevers onder de streefwaarde is komt doordat de slootkanten in sommige gebieden zaailingen ontstaan die door de beschoeiing heen schieten, hierdoor is het niet (altijd) goed mogelijk op het gewenste niveau te onderhouden.
- kunstwerken	90%	
- oevers	88%	De streefwaarde wordt niet gehaald door het groeiende weer, het lastig te bestrijden van onkruid (exoten) en het (deels) uitblijven van groot onderhoud.
Groen	88%	
Speelgelegenheden	n.v.t.	Voor spelen is geen beeldkwaliteit gespecificeerd (beheer en onderhoud vindt plaats o.b.v. periodieke inspectie).

Kapitaalgoederen	Conform Beeldkwaliteit	Toelichting (situatie medio 2022)
Openbare verlichting en VRI	97%	Bij het onderhoud van de openbare verlichting is sprake van een scheefstand, waarbij een beperkt deel onder de norm zit wat ruimschoots wordt gecompenseerd door scores hoger dan de norm.

Uit de metingen blijkt dat de ambitie dat 90% voldoet aan de beeldkwaliteitsniveaus op dit moment niet wordt gehaald voor de domeinen verhardingen en groen. Om de beeldkwaliteit hoger te krijgen is meer nodig dan alleen dagelijks onderhoud. Over het algemeen geldt, hoe lager de beeldkwaliteit, hoe hoger de kosten voor dagelijks onderhoud door een toenemend aantal meldingen en spoedreparaties.

De verwachting is dat de beeldkwaliteit in 2023 in ieder geval niet verder zal afnemen. Door specifieke inzet van groot/vervangingsonderhoud in die gebieden waar de beeldkwaliteit lager is dan de ambitie wordt de gewenste niveaus weer gerealiseerd.

Technische kwaliteit

Door inspecties gericht op de technische instandhouding en vervangingsnoodzaak wordt de behoefte aan groot onderhoud en vervanging van de kapitaalgoederen in kaart gebracht. In de onderstaande tabel zijn de huidige inzichten over de technische kwaliteit weergegeven.

Kapitaalgoederen	Aantallen*	Technische kwaliteit
Wegen, straten en pleinen	415 ha open verharding 164 ha gesloten verharding	<i>Grote onderhoudsvoorraad</i> - In 2020 is de technische kwaliteit voor de gehele stad gemeten op wegvakniveau. De technische onderhoudsbehoeften zijn sterk toegenomen. Er heeft zich een onderhoudsvoorraad opgebouwd.
Riolering	521 km riolering 264 km drainage 14 bergbezinkbassins circa 130 gemalen	<i>Grote onderhoudsvoorraad</i> - Vertraging in de uitvoering van onderhoud aan wegen, straten en pleinen werkt door in de onderhoudswerkzaamheden voor riolering. Hierdoor is er een onderhoudsvoorraad ontstaan. Door achterstand in de registratie van de technische kwaliteit en de verwerking van de uitvoering van revisies is het zicht op de technische kwaliteit onvolledig(er wordt gewerkt aan het maken van een inhaalslag). In 2023 wordt een nieuwe rioleringsplan ter besluitvorming voorgelegd waarin een actueel meerjarig inzicht in het noodzakelijke onderhoud wordt weergegeven.
Water (kunstwerken)	546 kunstwerken 1 tunnel, 2 viaducten, 13 beweegbare bruggen, 333 vaste bruggen en verder hellingen, trappen en steigers	<i>Beperkte onderhoudsvoorraad</i> - Kunstwerken worden jaarlijks minimaal één keer visueel geschouwd en één keer in de 4 jaar technisch geïnspecteerd. Van 66 kunstwerken (12%) is de algemene onderhoudsstaat onbekend. Voor verkeersbruggen en fiets- en voetbruggen is de kwaliteit op orde. Van de 13 beweegbare bruggen hebben 2 een slechte onderhoudsstaat. Er is voor de beweegbare bruggen een plan opgesteld om de komende jaren een inhaalslag te maken (de meest beweegbare bruggen die een groot onderhoudsopgave kennen zijn inmiddels geprogrammeerd, alleen de Schoterbrug en de Waarderbrug moeten nog worden geprogrammeerd).
Water (oeveren en kades)	105 km oeveren 16 km kademuren	<i>Geen achterstand</i> - Oeveren worden één keer per vier jaar technisch geïnspecteerd op basis van de NEN-normering. Jaarlijks wordt er minimaal één keer visueel geïnspecteerd. Er zijn geen grote achterstanden en afwijkingen in de technische kwaliteit van de oeveren.

Kapitaalgoederen	Aantallen*	Technische kwaliteit
Groen	circa 62 duizend bomen circa 372 ha groen	<i>Geen achterstand</i> - Bomen zijn in 2021 technisch geïnspecteerd waarbij ook de resterende levensverwachting van de bomen wordt bepaald. Er is daarbij geen significante achterstand geconstateerd. De afgelopen jaren is extra inspanning is verricht op het onderhoud en ook in toekomstige jaren blijft dit nodig. Groenvlakken zijn op dit moment alleen op beeldkwaliteit gemonitord, niet op technische kwaliteit.
Speelgelegenheden	1.119 speeltoestellen	<i>Geen achterstand</i> - Speelvoorzieningen worden jaarlijks gekeurd en onderhouden conform de Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen. Er zijn geen grote afwijkingen geconstateerd.
Openbare verlichting en VRI (lichtmasten)	21.180 lichtmasten	<i>Geen achterstand</i> - Vervanging van de lichtmasten en armaturen gebeurt op basis van leeftijd. Er is geen significante achterstand.
Openbare verlichting en VRI (verkeersinstallaties)	98 verkeersinstallaties	<i>Geen achterstand</i> - De verkeersinstallaties worden periodiek geïnspecteerd en op basis hiervan vindt onderhoud plaats. Programmering vindt plaats op basis van de leeftijd van de verkeersinstallaties. Er is geen significante achterstand.

* de weergegeven aantallen geven een illustratie van het (belangrijkste) areaal per kapitaalgoed

Financieel kader

De totale kosten en budgetten voor (groot en dagelijks) onderhoud en vervanging van de kapitaalgoederen zijn weergegeven in onderstaande tabel. Hierin zijn de financiële consequenties vanuit het nieuwe SBOR 2022 verwerkt. Het financieel kader is voldoende om het onderhoud te programmeren in de komende vier jaar met inzet van onttrekkingen aan de reserve Onderhoud Openbare Ruimte (OOR).

Doordat de onderhoudsvoorraad sterk is gegroeid lukt het niet om de beeldkwaliteitseisen van wegen overs en groen op het gewenste niveau te houden. Daarmee is er sprake van achterstallig onderhoud. De kwaliteitsverlaging leidt nog niet tot onveilige situaties of kapitaalvernietiging en om die reden hoeft er conform de BBV regels geen voorziening van achterstallig onderhoud getroffen te worden. Wel wordt het onderhoudstempo versneld zodat het areaal snel weer op het gewenste kwaliteitsniveau wordt gebracht.

Kapitaalgoederen	Ontwikkeling onderhoudsvoorraad					
	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
<i>Geprogrammeerd Openbare ruimte Groot en Vervangings-onderhoud</i>						
Wegen, straten en pleinen	15.972	15.675	19.593	22.148	23.216	96.604
Riolering	7.507	9.903	8.523	9.673	8.830	44.436
Water (kunstwerken, oevers)	2.450	2.191	2.341	1.176	1.626	9.784
Groen (inclusief spelen)	3.794	4.639	7.052	7.058	6.728	29.271
Openbare verlichting en VRI	869	866	410	460	485	3.090
Totaal geprogrammeerd Openbare ruimte	30.592	33.274	37.919	40.515	40.885	183.185
<i>Budget Openbare Ruimte Groot en Vervangingsonderhoud</i>						
Wegen, straten en pleinen	15.561	15.675	19.593	22.148	23.216	96.193
Riolering	7.507	9.903	8.523	9.673	8.830	44.436
Water (kunstwerken, oevers)	2.400	2.191	2.341	1.176	1.626	9.734
Groen (inclusief spelen)	3.712	4.639	7.052	7.058	6.728	29.189
Openbare verlichting en VRI	864	866	410	460	485	3.085
Strategische Beheerplan 2022 (SBOR 22)			2.850	5.700	5.700	14.250
Klimaatadaptie	340	340	2.090	3.400	3.400	9.570
Reserve Onderhoud Openbare Ruimte	548					548
Totaal Budget Groot en vervanging	30.932	33.614	42.859	49.615	49.985	207.005

Kapitaalgoederen	Ontwikkeling onderhoudsvoorraad					Totaal
	2023	2024	2025	2026	2027	
<i>Dagelijks Onderhoud Openbare Ruimte (budget = programmering)</i>						
Wegen, straten en pleinen	3.440	3.440	3.440	3.440	3.440	17.200
Riolering	3.312	3.312	3.312	3.312	3.312	16.560
Water (kunstwerken, oevers)	2.555	2.600	2.600	2.600	2.600	12.955
Groen (inclusief spelen)	10.274	9.757	9.757	9.757	9.757	49.302
Openbare verlichting en VRI	1.464	1.465	1.465	1.465	1.465	7.324
Totaal budget dagelijks onderhoud	21.045	20.574	20.574	20.574	20.574	103.341

Kapitaalgoederen	Ontwikkeling onderhoudsvoorraad			
	Begin 2022	PB2023	Ontwikkeling t.o.v. 2022	Achterstand 2023
Totaal geprogrammeerd Openbare Ruimte	176.849	183.188	6.339	
Totaal budget groot- en vervangingsonderhoud	177.430	207.008	29.578	
Verschil	581	23.820	23.239	Ja

Het budget voor het dagelijks onderhoud en het groot- en vervangingsonderhoud uit te voeren is toereikend om het onderhoud uit te voeren. Op basis van het nieuwe SBOR is voor het dagelijks onderhoud het budget voor Water (kunstwerken en oevers) en Groen verhoogd (samen circa € 3 miljoen), de eisen verbonden aan het hogere budget worden meegenomen bij de nieuwe aanbesteding van het dagelijks onderhoud. Voor het groot- en vervangingsonderhoud is er op basis van het nieuwe SBOR vanaf 2023 voorzien in € 1 miljoen extra exploitatiebudget en vanaf 2025 extra investeringsbudget (€ 2,9 miljoen in 2025 en € 5,7 miljoen vanaf 2026).

Onderhoudsvoorraad gemeentelijk vastgoed en sportaccommodaties

De gemeente heeft een vastgoedportefeuille van circa 400 objecten.

De onderhoudsstrategie van het gemeentelijk vastgoed is vastgelegd in de Raadsnota onderhoud vastgoed ([2012/471809](#)) en berust op een drietal pijlers:

- het onderhoudsniveau wordt vastgesteld aan de hand van NEN 2767 (norm voor het objectiveren van de staat van onderhoud van een gebouw);
- het onderhoudsniveau is vastgesteld op conditiescore 3: sober en doelmatig (categorie Redelijk: het verouderingsproces is deels in gang gezet en er zijn incidentele gebreken. Technisch voldoet het object nog). Voor de objecten die op korte termijn verkocht worden geldt instandhoudingsonderhoud. Bij deze objecten wordt minimaal onderhoud verricht waarbij in ieder geval wordt voldaan aan wettelijke verplichtingen;
- voor alle objecten die de gemeente onderhoud zijn actuele meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) beschikbaar.

Het gemeentelijke vastgoed wordt onderhouden met de MJOP's als basis, vergelijkbaar met de voor de openbare ruimte gehanteerde werkwijze.

De sportportefeuille (schoolgebouwen, kleedkamers op buitensportaccommodaties, zwembaden, gymzalen en sporthallen) is in beheer (exploitatie) bij SRO. Voor de overige objecten is alleen het onderhoud per 01 januari 2022 uitbesteed aan SRO ([2021/21270](#)) rekening houdend met de onderhoudsstrategie van het gemeentelijke vastgoed.

Buiten de opdracht van SRO vallen objecten waarvoor op basis van afspraken het onderhoud is belegd bij de huurder, zoals de podia en bij de buurtfietsenstallingen in beheer bij Haarlem Fietsstad.

	2022	2023	2024	2025	2026	totaal
Regulier onderhoud	2.740	2.740	2.740	2.740	2.740	13.700
Groot onderhoud	4.400	4.400	4.400	4.400	4.400	22.000
Verduurzaming	3.000	5.400	0	0	0	8.400
Levensduur verlengend onderhoud	2.243	1.480	0	504	500	4.727
Totaal geprogrammeerd	12.383	14.020	7.140	7.644	7.640	48.827
Onderhoudsbudget	5.034	5.037	5.837	5.837	5.837	27.582
Subsidies	214	214	214	214	0	856
Reserve Vastgoed (bijdrage onderhoudsbudget)	1.892	1.889	1.089	1.089	1.303	7.262
Krediet (IP)	5.243	6.880	0	504	500	13.127
Totaal budget	12.383	14.020	7.140	7.644	7.640	48.827

In bovenstaande tabel wordt het geprogrammeerd onderhoud afgezet tegenover het budget, rekening gehouden met voorgestelde meldingen in de Programmabegroting 2023.

De structurele onderhoudsmiddelen in de begroting zijn niet toereikend om het jaarlijks benodigde onderhoud aan het gemeentelijke vastgoed te kunnen uitvoeren. Sinds 2013 worden er jaarlijks middelen vanuit de Reserve Vastgoed toegevoegd aan de onderhoudsbegroting om zo toch het benodigde onderhoud te kunnen uitvoeren. De extra benodigde middelen zijn met het huidige beleid in ieder geval t/m 2027 te dekken vanuit de Reserve Vastgoed.

Conform het Raadsbesluit ([2020/1159511](#)) wordt er voor € 9 miljoen aan duurzame investeringen uitgevoerd. Naar verwachting is eind 2022 € 0,6 miljoen uitgegeven. De resterende € 8,4 miljoen aan duurzame investeringen worden in 2023 en 2024 uitgevoerd.

3.4 Financiering

Inleiding

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. Soms leent de gemeente geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de centrale treasuryfunctie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de gemeentelijke rentelasten zo laag mogelijk blijven.

De gemeente hanteert een systeem van centrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen. Op grond van de benodigde en aanwezige financieringsmiddelen als geheel gaat de gemeente leningen aan. De verwachte (langlopende) schuldpositie van de gemeente valt ultimo 2022 met € 417 miljoen lager uit dan verwacht ten tijde van de Programmabegroting 2022-2026 (€ 501 miljoen). De schuld zal naar verwachting de komende jaren eerst dalen, met name als gevolg van zeer positieve begrotingssaldi om vervolgens te stijgen, voornamelijk het gevolg van extra investeringen. De verwachte vaste schuld eind 2027 bedraagt € 442 miljoen. De netto schuldquote is eind 2022 77%, afnemend naar 72% eind 2023 en 68% eind 2025. Daarna vindt een stijging plaats naar een verwachte schuldquote van 80% eind 2027. Hiermee blijft de schuldquote voor alle jaren onder het in de Kadernota 2018 gestelde maximum van 120%. De verwachte netto schuld per inwoner is met € 3.014 eind 2022 lager dan eerder verwacht (€ 3.262)

Alle rentebaten en rentelasten behorend bij de financieringsmiddelen van de gemeente worden toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente. Voor de begroting is deze omslagrente bepaald op 1% (gelijk aan de omslagrente van 2022). In de [deelparagraaf Toerekening rente en EMU-saldo](#) in deze paragraaf wordt ingegaan op de toerekening van rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden. Daarbij wordt inzicht gegeven in het renteresultaat op het taakveld treasury en het EMU-saldo (saldo voor de Economische en Monetaire Unie).

In deze financieringsparagraaf zijn de verwachtingen rondom liquiditeit (de mate waarin de gemeente aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen), de te betalen en te ontvangen rente en de verwachte ontwikkeling van de leningenportefeuille en de daarbij behorende financieringsbehoefte te vinden.

Liquiditeit en rente

Marktontwikkelingen en rentevisie

De rentetarieven zijn in 2022 sterk gestegen. Dit is met name het gevolg van verminderde monetaire maatregelen vanuit de Europese Centrale Bank (ECB), een hoge inflatie en de oorlog in Oekraïne. Voor 2023 voorspelt het CPB (Centraal Planbureau) in haar Augustusraming een economische groei voor Nederland van 1,1%. Wel wordt aangegeven dat het verloop van de oorlog in Oekraïne van grote invloed is en dat er ook nog andere risico's zijn zoals de hoge inflatie en de onzekerheid over een mogelijke nieuwe coronagolf. Het CPB sluit daarom niet uit dat zich ook kwartalen met negatieve groei voordoen in 2023. Daarnaast zal de inflatie voor Nederland in 2023 naar verwachting 4,3% bedragen en de werkloosheid ongeveer 3,9%.

In het derde kwartaal van 2022 waren de tarieven voor de publieke sector voor lange rente rondom de 2,4%, terwijl de korte rente ongeveer 0,5% was. Naar verwachting zullen deze rentestanden zich handhaven tot iets stijgen naar het einde van 2022.

Kasgeldlimiet en liquiditeitsverloop

Bij het aangaan van leningen heeft de gemeente de keuze tussen langlopende leningen en kortlopende financiering (korter dan één jaar). Deze afweging wordt gemaakt op basis van de liquide positie van de gemeente, de verwachte financieringsbehoefte en de rentestanden.

Omdat de rentepercentages bij kortlopende financiering beweeglijker zijn brengt het aantrekken van veel kortlopende financiering risico's met zich mee. Om te voorkomen dat gemeenten teveel risico nemen is er een wettelijke begrenzing voor kortlopende financiering, de kasgeldlimiet. In de Wet Fido is de kasgeldlimiet vastgesteld op 8,5% van de begroting per 1 januari 2023. Voor 2023 betekent dit voor Haarlem een limiet van € 53,5 miljoen voor kortlopende financiering.

Wanneer de gemeente de kasgeldlimiet drie aaneengesloten kwartalen overschrijdt, moet een plan ter goedkeuring aan de toezichthouder worden voorgelegd waarin staat hoe en binnen welke termijn de overschrijding ongedaan wordt gemaakt. Dit is tot op heden nog nooit voorgekomen. Ook voor 2022 lijkt het overschrijden van de kasgeldlimiet voor drie kwartalen achtereen onwaarschijnlijk.

Renterisiconorm en rente- en aflossingsverplichtingen

Ook voor langlopende financiering geldt een wettelijke begrenzing voor (rente)risico's, de renterisiconorm. Deze norm dwingt tot een spreiding van de aflossingen en renteherzieningen binnen de leningenportefeuille om het risico op rentewijzigingen van een groot deel van de leningenportefeuille binnen een kort tijdsbestek te beperken. De renterisiconorm houdt in dat maximaal 20% van het begrotingstotaal aan rentewijzigingen onderhevig mag zijn (in een jaar). Voor 2023 betekent dit in Haarlem een norm van € 126 miljoen. Dit wordt afgezet tegen de daadwerkelijk verwachte aflossingen.

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 1 januari 2023 t/m 2027	2023	2024	2025	2026	2027
1- Begrotingstotaal	630	615	611	609	607
2-Vastgesteld percentage (in wet Fido)	20%	20%	20%	20%	20%
3- Renterisiconorm (1 * 2)	126	123	122	122	121
4-Maximaal risico vaste schuld herfinanciering	62	50	15	20	35
5-Ruimte onder renterisiconorm (3-4)	64	73	107	102	86

Leningenportefeuille en financieringsbehoefte

Ontwikkelingen vaste schuld

De vaste schuld is het totaal van langlopende leningen die de gemeente is aangegaan. In de Jaarrekening 2021 is de vaste schuldpositie geëindigd op € 412 miljoen. De prognose van de vaste schuld per eind 2022 is € 417 miljoen. Dit is € 84 miljoen minder dan werd verwacht bij de Programmabegroting 2022-2026. De lagere schuldpositie is voornamelijk het gevolg van lagere beginstanden in 2022 dan verwacht. In de Jaarrekening 2021 is reeds benoemd dat 2021 werd afgesloten met minder schuld dan eerder verwacht. De schuldstanden bleken € 65 miljoen minder dan verwacht ten tijde van de Programmabegroting 2021-2025. Dit werkt nu door in de verwachte schuldstanden van eind 2022. Ook zijn de huidige verwachte investeringsbedragen in 2022 € 32 miljoen lager dan verwacht ten tijde van de Programmabegroting 2022-2026. De huidige inschatting omtrent de schuldstand eind 2022 is uiteraard afhankelijk van onzekerheden die er nog zijn voor het vierde kwartaal van dit jaar en zonder de verwerking van aanvullende voorstellen. Wanneer de werkelijkheid niet aansluit bij de huidige verwerking van verwachtingen in de begroting zullen verschillen ontstaan.

De ontwikkeling van de schuld is gebaseerd op prognoses over de financieringsbehoefte, inclusief een geactualiseerd investeringsplan en meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG). Hierbij wordt uitgegaan van een sluitende begroting. De prognose van de schuld is tot stand gekomen met behulp van een model. Het model maakt gebruik van treasury inschattingen van de belangrijkste kasstromen. In onderstaande tabel is te zien dat de verwachte schuld de komende jaren eerst daalt en daarna stijgt en naar verwachting € 442 miljoen bedraagt eind 2027. Deze stijging komt voornamelijk door de (extra) investeringen in de stad.

Verloop van de vaste schuld	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand vaste schuld per 1 januari	412	417	413	406	391	406
Bij (nieuw aan te trekken)	65	58	43	0	35	71
Af (af te lossen)	60	62	50	15	20	35
Stand vaste schuld per 31 december	417	413	406	391	406	442

Het al dan niet aantrekken van geld hangt af van het verloop van kasstromen in de gemeente en het verschil tussen inkomsten en uitgaven. De financieringsbehoefte van de gemeente wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen: liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie, meerjarig investeringsplan, liquiditeitsverloop binnen grondexploitaties en herfinanciering van aflopende leningen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. De netto schuldquote is afhankelijk van zowel schuldposities, uitzettingen, overlopende activa en passiva als van de omvang van de exploitatiebegroting van de gemeente. Het beleid van de gemeente Haarlem resulteert in een schuldquote die naar een niveau van maximaal 120% stijgt eind 2023. Hiermee valt de gemeente in de 'oranje zone' volgens de VNG-norm (tussen de 100% en 130%). In de Jaarrekening 2021 is de netto schuldquote voor het laatst vastgesteld. De netto schuldquote bedroeg 70% en bevond zich daarmee in de 'groene zone' (onder de 100%) volgens de VNG-norm. Onderstaande tabel laat zien dat de netto schuldquote eind 2022 naar verwachting 77% bedraagt en vervolgens, daalt naar 72% in 2023 en uiteindelijk 80% bedraagt in 2027. Hiermee blijft de schuldquote eind 2023 onder het in de Kadernota 2018 gestelde maximum van 120%. Ook in de daaropvolgende jaren zal de schuldquote ruim onder het gestelde maximum blijven.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto Schuldquote	77%	72%	71%	68%	74%	80%

Netto schuld per inwoner

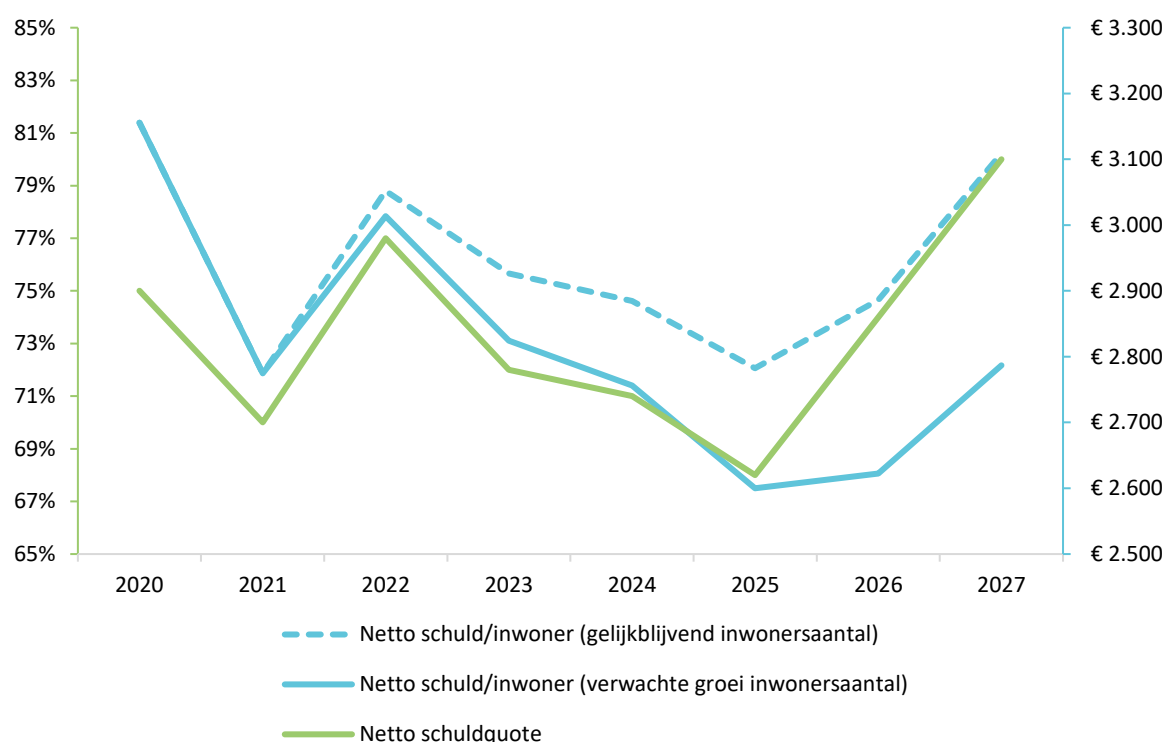
Naast de netto schuldquote wordt er gekeken naar de netto schuld per inwoner. De netto schuld per inwoner is een sturingsinstrument dat rekening houdt met de gevolgen van de groei van de stad. Hierbij wordt de netto schuld zoals gehanteerd in de netto schuldquote gedeeld door het aantal verwachte inwoners van Haarlem.

Door deze methodiek wordt de omvang van de exploitatiebegroting buiten beschouwing gelaten. Deze omvang kan sterk fluctueren als gevolg van de jaarlijks wisselende jaarschijven van de grondexploitaties. Voor een goede monitoring zijn sterke jaarlijkse fluctuaties niet wenselijk. Door de omvang van de exploitatiebegroting te vervangen door het aantal inwoners van de gemeente ontstaat een minder volatiele weergave van de netto schuld, bruikbaar in combinatie met de netto schuldquote.

Onderstaand is de huidige prognose gegeven voor de netto schuld per inwoner. Deze bedraagt € 3.014 eind 2022 en daalt naar verwachting tot € 2.824 eind 2023 (en € 2.787 eind 2027). Dit is een daling van 6%. Wanneer een groei van het aantal inwoners buiten beschouwing wordt gelaten en er wordt uitgegaan van het huidige aantal inwoners (163.065 per 1 januari 2022) bedraagt de schuld per inwoner € 3.052 eind 2022 dalend naar € 2.926 eind 2023 (een daling van 4%).

Netto schuld per inwoner	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bij verwachte aantal inwoners	€ 3.014	€ 2.824	€ 2.756	€ 2.600	€ 2.623	€ 2.787
Bij huidig aantal inwoners	€ 3.052	€ 2.926	€ 2.885	€ 2.782	€ 2.886	€ 3.109

Onderstaand is de percentuele verandering van zowel de netto schuldquote en de netto schuld per inwoner (bij realisatie van de verwachte groei en bij gelijkblijvend inwonersaantal) grafisch weergegeven.

Verstrekte leningen

In het verleden zijn meermaals leningen aan derden verstrekt. Het huidig beleid, vastgesteld met de Nota leningen en garanties ([2020/1146570](#)), is om hier terughoudend in te zijn vanwege het risico dat eraan verbonden is. Er is een beperkt aantal leningen verstrekt aan organisaties en er zijn revolverende fondsen voor starters, duurzaamheid en monumenten. Voor 2023 verwacht de gemeente niet dat er geldleningen worden verstrekt (op basis van op dit moment bekende projecten en beleidskeuzes).

Verstrekte geldleningen	Stand per 1-1-2023	Aflossing 2023	Stand per 31-12-2023	Rente (gemiddeld)	Looptijd (gemiddeld)
Leningen aan organisaties	0,45	0,06	0,39	2,5%	7
Revolverende fondsen	9,4	n.v.t.	9,4	n.v.t.	n.v.t.

Verstrekte garanties

In het verleden zijn garanties verstrekt aan met name corporaties of maatschappelijke organisaties. Ook hier voert de gemeente een terughoudend beleid. Het grootste onderdeel van de verstrekte garanties is de achtervangfunctie voor de woningcorporaties en particuliere woningbouw. Daarbij wordt de gemeente pas aangesproken als de sector zelf en het WSW hun verplichtingen niet kunnen nakomen. Dat is tot nu toe nooit voorgekomen. Het risico wordt daarmee gering geacht en is beperkt tot eventuele rentelasten. De portefeuille voor particuliere woningbouw wordt langzaam afgebouwd, omdat die achtervangpositie is overgenomen door de Nationale Hypotheekgarantie (NHG). Ook bij de achtervangposities voor woningcorporaties is er op dit moment een dalende trend. Voor 2023 verwacht de gemeente dat er geen garanties worden verstrekt, op basis van op dit moment bekende projecten en beleidskeuzes. Uitzondering hierop is de (her)financiering voor woningcorporaties. Aangezien het Waarborgfonds Eigen Woningen (betreffende de particuliere woningbouw) de actuele standen pas in 2023 kenbaar maakt, zijn onderstaande standen (en daarmee de aflossingen) geschat aan de hand van ontvangen overzichten met peildatum 31 december 2021. Ook zijn de eindstanden van het voorgaande jaar waar nodig aangepast ten opzichte van de Jaarrekening 2021 op basis van deze overzichten.

Gegarandeerde geldleningen	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Gemeente als achtervang	1.324	1.265	1.164
Particuliere woningbouw	460	413	372
Woningcorporaties	864	852	792
Gemeente als directe risicodragers	18	21	18
Zorgsector	0,3	0,2	0,1
Culturele instellingen en sportverenigingen	1	1	0,8
Nationaal restauratiefonds	0,1	0,04	0,03
Nutsbedrijven	17	14,8	12,7
Overig	0	4,5	4,5
Totaal gegarandeerde geldleningen	1.342	1.286	1.182

Dividend

Naast inkomsten uit bijvoorbeeld de algemene uitkering en belastingen, heeft de gemeente ook inkomsten door dividend uit deelnemingen. De belangrijkste deelnemingen zijn SRO, Spaarnelanden en BNG. Daarnaast zijn er nog overige dividenden zoals uit nutsbedrijven. Het totaal aan verwacht dividend voor 2023 is € 1 miljoen.

Dividend	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal verwacht dividend	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

Toerekening rente en EMU-saldo

Omslagrente

Over alle investeringen van de gemeente wordt een gemiddelde rente gerekend, de zogeheten omslagrente. Een berekening op basis van actuele gegevens leidt tot een omslagrente van 1,0% voor

2023. Dit is gelijk aan de omslagrente van 2022.

Rente grondexploitaties en disconteringsvoet

De toegestane toe te rekenen rente aan grondexploitaties moet vanuit de BBV-regels worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Om te voorkomen dat de renteparameter ook in de meerjarenprognose elk jaar fluctueert kiest de gemeente (conform de notitie van de commissie BBV) voor het rekenen met een stabiel rentepercentage van 1,0%. Dit kan enkel wanneer het werkelijke rentepercentage niet meer dan 0,5% van de gehanteerde rente afwijkt. Met een afwijking van 0,04% is dit in Haarlem niet het geval. Bij de berekening in de jaarrekening wordt de toe te rekenen rente gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

Rente eigen vermogen

Bij de berekening van de omslagrente kan de gemeente fictieve rentelasten over het eigen vermogen meenemen. De commissie BBV adviseert echter om dit niet te doen. De gemeente volgt het advies van de commissie BBV hierin op.

Renteresultaat

Het renteresultaat is het verschil tussen de werkelijk betaalde rente en de aan gemeentelijke producten toegerekende rente op basis van de omslagrente. Het is door het BBV toegestaan om een omslagrente te hanteren die maximaal 0,5% afwijkt van de werkelijke rente. Voor 2023 wijkt de werkelijke omslagrente 0,06% af van de gebruikte omslagrente (toe te rekenen aan taakvelden). De werkelijke omslagrente is naar verwachting hoger dan de gebruikte omslagrente waardoor er een (negatief) resultaat op het taakveld treasury ontstaat van € 0,5 miljoen. Tegenover dit nadeel op treasury staat een lagere toerekening aan de taakvelden waardoor er per saldo vrijwel geen budgettair effect is.

Renteresultaat treasury	2023
De externe rentelasten over korte en lange financiering	7.498
De externe rentebaten	-33
Totaal door te rekenen externe rente	7.465
De rente die aan de grondexploitatie wordt doorberekend	-90
Saldo door te rekenen externe rente	7.375
Rente eigen vermogen	0
De aan taakvelden/programma's toe te rekenen rente	7.375
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-6.843
Renteresultaat op het taakveld treasury	532

EMU-saldo

Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te kunnen bepalen. Het saldo geeft aan of een overheid een overschot of een tekort heeft.

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo van de gemeente Haarlem is voor 2023 € 4 miljoen. Het betekent dat in EMU-termen de inkomsten € 4 miljoen euro hoger zijn dan de uitgaven. De gemeente draagt voor 2023 dus bij aan de vermindering van het EMU-tekort van het Rijk.

	2022	2023	2024
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves zie BBV, artikel 17c)	-16.402	34.332	46.354
2 Mutaties (im)materiële vaste activa	-18.634	-29.629	-37.085
3 Mutaties voorzieningen	2.182	2.102	2.102
4 Mutaties voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	2.923	-2.788	-4.663
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
	-29.931	4.017	6.708

3.5 Bedrijfsvoering

In deze paragraaf Bedrijfsvoering komen de kaders en beleidsvoornemens op het gebied van bedrijfsvoering aan de orde.

De gemeentelijke organisatie

Samen, met inwoners, ondernemers en partners, zetten ruim 1.500 betrokken en gedreven medewerkers zich dagelijks in voor Haarlem en Zandvoort. Er wordt gewerkt aan de uitdagingen van nu en morgen. Om de ambities van twee besturen waar te maken, willen wij een sterke en wendbare organisatie zijn, met gezonde medewerkers die hun vak verstaan. Wij willen een aantrekkelijk werkgever zijn, waar medewerkers met plezier werken volgens de organisatiewaarden en bouwen aan hun loopbaan. Wij willen collega's binden, boeien en behouden voor Haarlem en Zandvoort. Wij willen een organisatie zijn die divers en inclusief is, waar medewerkers gezien, gehoord en gewaardeerd worden om wie ze zijn en wat ze kunnen. Komende jaren wordt langs verschillende projectlijnen gewerkt om deze doelen te realiseren en de uitvoeringskracht van de organisatie te vergroten.

Strategisch personeelsbeleid

Aan de hand van het Strategisch Personeelsbeleid 2022- 2027 ([2022/56077](#)) wordt gewerkt aan vier doelen:

- 1) Werven en binden
- 2) Boeien, behouden en bewegen
- 3) Betrokken, gedreven en open werken
- 4) Een diverse en inclusieve organisatie

Doel 1 Werven en binden

De krapte op de arbeidsmarkt is zichtbaar binnen onze organisatie. Daarom wordt geïnvesteerd in arbeidsmarktcommunicatie, werving en selectie. Een tweejarig traineeship wordt ontwikkeld om jong talent te binden. Het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers en leidinggevendenden wordt verrijkt zodat de organisatie in de cruciale eerste maanden medewerkers bindt en een vliegende start mogelijk maakt. Er wordt geëvalueerd in hoeverre onze arbeidsvoorwaarden en beloningsbeleid voldoende aansluiten op de huidige arbeidsmarkt. Daarbij is oog voor zowel potentiële kandidaten van buiten als zittende medewerkers. Er wordt gewerkt binnen de kaders die de Cao Gemeenten 2022 en 2023 stelt.

Doel 2 Boeien, behouden en bewegen

Minstens zo belangrijk als het aantrekken van nieuw personeel is het boeien, behouden en kunnen bewegen (doorstromen) van onze medewerkers. Beleid op het gebied van leren, ontwikkelen, interne mobiliteit en duurzame inzetbaarheid wordt ontwikkeld. Daarbij wordt onder andere de Academie Haarlem en Zandvoort, die in 2022 gelanceerd is, verder opgebouwd. Het instrumentarium om strategische personeelsplanning te voeren en te kunnen sturen op in-, door- en uitstroom van vast en externe personeel moet beter. Daarom wordt geïnvesteerd in het 'lean' maken en digitaliseren van de basisprocessen van de personeels- en salarisadministratie. Dit werk onder de motorkap zorgt voor een beter gestroomlijnd proces en levert meer en betere stuurinformatie op voor 2024 en verder, onder andere over externe inhuur en het sociaal jaarverslag.

Doel 3 Betrokken, gedreven en open werken

In 2021 is het programma organisatieontwikkeling gestart. Dit programma bouwt voort op het onderzoeksrapport 'Samen meer dan de som der delen' ([2021/385018](#)) waarbij eerder ingezette organisatieontwikkelingen in de periode 2015-2021 zijn geëvalueerd. Met het programma organisatieontwikkeling wordt met de organisatie toegewerkt naar een heldere richting, inrichting, sturing en identiteit. Er wordt gekeken naar wat goed gaat en verbeteren wat beter kan. Het programma bestaat uit vijf projectlijnen. De projecten 'organisatiekompas', 'leiderschapsontwikkeling' en het verduidelijken 'rollen en verantwoordelijkheden' zijn gestart in 2021 en 2022. Het organisatiekompas met de organisatiewaarden betrokken, gedreven en open geeft richting en wordt doorvertaald binnen alle geledingen van de organisatie. In 2023 wordt verder gewerkt aan de projecten 'strategische samenhang', gericht op het vergroten van de uitvoeringskracht, en 'vast versus flexibel' over de wijze waarop de wendbaarheid van de organisatie vergroot kan worden.

Doel 4 Een diverse en inclusieve organisatie

Met onze missie en visie wordt de ambitie uitgesproken dat we een organisatie willen zijn waar iedereen zich welkom voelt en waar je kunt zijn wie je bent. Daarnaast hebben we als organisatie het Charter Diversiteit ondertekend (2018) waarin we 'gelijke kansen voor iedereen op elk niveau' beogen. In 2019 is de Nederlandse Inclusiviteitsmonitor (NIM) uitgevoerd. Deze monitor wordt opnieuw uitgevoerd en zal als basis dienen voor een herzien plan van aanpak rondom Diversiteit & Inclusie. Ook beleid ten aanzien van veiligheid en integriteit wordt versterkt.

Activiteitengericht werken en hybride vergaderen

De coronacrisis heeft eraan bijgedragen dat de medewerkers van de gemeente deels thuis en deels op kantoor werken waarbij op kantoor steeds meer de functie heeft gekregen van elkaar ontmoeten en projectmatig & programmatisch (samen)werken en het verrichten van kantoorgebonden activiteiten. In het Investeringsplan 2023-2027 dat in deze Programmabegroting is opgenomen, zijn investeringen geraamd voor (planmatige) vervanging van meubilair en interieur. De geraamde bedragen zijn bijgesteld om (ook in tempo) aan te kunnen sluiten bij de ontwikkelingen als gevolg van de corona pandemie; veranderd gebruik van onze kantoorpanden, activiteitengericht werken, hybride vergaderen en de versnelde kanteling naar thuiswerken/PLATO werken (plaats en tijdsafhankelijk werken).

Naast de investeringen voor huisvesting worden eveneens (aanvullende) investeringen in IT hulpmiddelen verwacht voor verdere professionalisering en ondersteuning van het activiteitengericht werken en hybride vergaderen. Nadrukkelijk onderdeel van de verdere uitwerking van de visie 'activiteitengericht werken' zijn maatregelen op het gebied van security.

Het slagen van de kanteling van werken op kantoor zoals we dat voor de pandemie gewend waren te doen naar het activiteitengericht werken, betekent ook een nieuwe manier van samenwerken en bewust kiezen waar te werken. Daarom is er aandacht nodig voor gewenste gedragsverandering die aansluit bij de visie 'activiteitengericht werken'. In het verlengde hiervan is het noodzakelijk te kijken naar arbeidsvoorwaarden, zoals het reiskostenbeleid.

Er wordt gewerkt aan een samenhangend uitvoeringsprogramma activiteitengericht werken, voor de korte termijn (2023) en de lange termijn (3 jaar). Onder activiteitengericht werken wordt verstaan:

- a. 'Werken waar je werk is'. Dit betekent je werkplek bewust bepalen.
- b. 'Plaats en tijd onafhankelijk'. Dit betekent binnen afgesproken grenzen als je werk het toelaat, zelf bepalen waar en wanneer je werkt.
- c. De gemeente faciliteert kantoor en thuis.

Een gemiddelde van 50 procent thuiswerken en 50 procent op kantoor of in de stad/dorp is het uitgangspunt. Maatwerk kan nodig zijn gezien de verschillende type werkzaamheden

Het slagen van hybride werken valt of staat met de medewerkers die van de technische faciliteiten gebruik maken. Het vraagt een nieuwe manier van samenwerken en bewust kiezen waar te werken. Daarom wordt gestuurd op de gewenste gedragsverandering. Ook wordt gekeken naar de aansluiting van arbeidsvoorwaarden, zoals het reiskostenbeleid.

Digitale transformatie

Digitalisering en informatisering zijn integraal onderdeel geworden van ons bestaan, ook van de gemeente en het gemeentebestuur. De dienstverlening aan burgers is niet meer uit te voeren zonder digitale systemen en de daarin beschikbare data/informatie. Om de gemeentelijke taken en de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren is, naast bestuurlijke aandacht, veel inzet op informatievoorziening nodig. Belangrijke doelen daarvan zijn de komende jaren:

1. *Bevorderen continuïteit en veiligheid*: De applicaties en de informatie van de gemeente moeten gegarandeerd beschikbaar zijn en informatie van burgers mag niet “lekker”.
2. *Vernieuwen van de basis*: Vernieuwing van de datafunctie, het applicatielandschap en de infrastructuur zijn noodzakelijk om aan de verwachtingen van bewoners, ondernemers en bezoekers te voldoen en de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren.
3. *Stimuleren van de digitale transformatie*: Benutten van (nieuwe) digitale mogelijkheden - met aandacht voor risico's - draagt bij aan efficiëntie, verbetering van de dienstverlening en het realiseren van ambities uit het coalitieakkoord.

In 2023 gaat specifieke aandacht uit naar:

Aanscherpen security

De verwachting is dat de Europese richtlijn voor cybersecurity (NIS-2) de beveiligingseisen voor gemeenten flink opschroeft. Dit vraagt continuering en aanscherping van de verbetertrajecten die de afgelopen jaren in gang zijn gezet.

Betere mogelijkheden voor digitalisering werkprocessen

Door vernieuwing van de infrastructuur/architectuur kunnen routinematige werkzaamheden en werkprocessen van de gemeente snel worden gedigitaliseerd en geautomatiseerd. Dit verbetert de efficiëntie en kwaliteit (minder handmatig werk).

Meer aandacht voor bescherming publieke waarden

Bij het benutten van de kansen die digitalisering biedt, is ook aandacht nodig voor het borgen van publieke waarden als autonomie, privacy en controle op technologie. Als kader stelt de gemeente daarvoor een visie op de Informatiesamenleving op. Daarnaast wordt gewerkt aan de implementatie van de eind 2022 vast te stellen publieke datastrategie – waarin de gemeente uitspeelt hoe zij omgaat met gegevens. Ook wordt ondersteuning en toezicht/control rond privacy en ethiek geïntensiveerd.

Bevorderen van datagedreven werken

Datagedreven werken is het handelen en beslissen op basis van data en inzichten en draagt daarmee bij aan de ontwikkeling, monitoring en verantwoording van beleid en ondersteunt de ambitie van de coalitie om de kracht van data op verschillende domeinen beter te benutten. Het komende jaar werkt de gemeente aan de inzet van data voor onder meer het beheer en ontwikkeling van de openbare ruimte, projectsturing, beleidsmonitoring en de energietransitie (Aardgasvrij 2040 via warmteuitvoeringsplannen). Er worden data-/informatieanalisten ingezet om het potentieel van data beter uit te nutten in samenwerking met de beleids- en uitvoeringsmedewerkers en daarnaast verbetert de gemeente, ter ondersteuning van het datagedreven werken in de organisatie, de kwaliteit en relevantie van informatieinstrumenten en de dienstverlening daaromheen (training in gebruik en duiding van cijfers).

Een belangrijke voorwaarde om datagedreven te kunnen werken is dat data/informatie beschikbaar, bruikbaar en betrouwbaar is. Er wordt daarom ook ingezet op verbetering van de data/informatiehuishouding. De komende periode werkt de gemeente onder meer aan het opstellen van beleid/kaders rond data/informatie – daarvoor werken we onder meer de eind 2022 vast te stellen publieke datastrategie uit in een activiteitenplan. Daarnaast wordt gewerkt aan de data-architectuur en advisering en ondersteuning van de organisatie.

Bevorderen transparantie en openbaarheid van informatie

Transparantie en openbaarheid van informatie staan hoog in het vaandel van de gemeente; het is belangrijk dat inwoners en bedrijven zoveel mogelijk toegang hebben tot informatie en beleid van de gemeente. De gemeente start in 2023 een meerjarenprogramma vanuit het adagium 'open, tenzij'. Dit reikt verder dan de verplichtingen van de Wet open overheid (WOO). De gemeente werkt aan het actief openbaar maken van informatie, de verbetering van de afhandeling van WOO-verzoeken, bewustwording en training van de organisatie en het op orde brengen van de informatiehuishouding. Een goede informatiehuishouding is randvoorwaardelijk voor het beter vindbaar en toegankelijk maken van data/informatie, maar ook voor datadreven werken.

Actie en resultaat!

De nadruk in het coalitieakkoord Actie! op het realiseren van doelen voor de stad vraagt in 2023 ook extra inzet op informatievoorziening. Om de uitvoeringskracht te verbeteren wordt gewerkt aan verbetering van de sturing op projecten het oplossen van knelpunten in de personele bezetting en het ontwikkelen van digitale competenties (kennis en vaardigheden) in de hele organisatie.

Rechtmatigheidsverantwoording door college

Het wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers' is op 31 mei jl. aangenomen door de Tweede Kamer. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is ook een onderdeel van dit wetsvoorstel. Tot op heden heeft de externe accountant een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekeningen verstrekt. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording wijzigt dit. Het college van B en W geeft dan een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Daarmee valt de rechtmatigheidsverantwoording onder het getrouwheidsoordeel van de accountant. De accountant controleert nog wel of de rechtmatigheidsverantwoording 'juist' is. Vanaf verantwoordingsjaar 2023 gaat deze wijziging in. Bij de jaarrekening 2021 heeft de gemeente Haarlem reeds een pilot uitgevoerd met betrekking tot het afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording door het college. De organisatie is hierdoor reeds bekend met dit proces waardoor de verwachting is dat het opnemen van de verantwoording vanaf dit jaar soepel zal verlopen.

Versterken realiseren inkoopdoelstellingen

Haarlem is sinds medio 2017 coördinerende gemeente van het Europese programma 'Urban Agenda partnerschap' rondom Innovatief en Verantwoord Aanbesteden. In de afgelopen jaren is hard gewerkt aan het uitbreiden van het Europese netwerk. Het programma heeft een concrete bijdrage geleverd aan de realisatie van Haarlem klimaatneutraal, duurzaamheid, aantrekkelijke stad voor duurzaam en innovatief ondernemerschap. Er zijn subsidies verworven; Haarlem neemt deel aan verschillende Europese duurzame, maatschappelijk verantwoorde en innovatieve projecten; de kennis van de medewerkers wordt uitgebreid door middel van workshops, trainingen, kennisuitwisseling, best practices; er wordt een bijdrage geleverd aan de lokale economie. Om te blijven profiteren van het Europese netwerk, meer kans te maken op het verwerven van de Europese subsidies en vele andere voordelen is dit Europese programma in structureel ingebed in de organisatie (collegebesluit 2021/141583).

Wat zijn concrete opbrengsten van het programma?

1. Subsidies: in het kader van het Europese programma Urban Agenda lobbyt Haarlem om grotere kans te maken voor het verwerven van de subsidies. Zo wordt Haarlem gevraagd om partner te worden bij de Europese subsidie aanvragen. Als coördinator van het Europese Urban Agenda én voorzitter van de Eurocities werkgroep 'Inkoop en aanbesteding door overheden' heeft Haarlem meer invloed en lobby mogelijkheden om de subsidies te verwerven.
2. Deelname aan duurzame en innovatieve projecten: Door deelname aan het Europese programma wordt Haarlem uitgenodigd om aan duurzame en innovatieve projecten en pilots deel te nemen.
3. Kennisverbreding medewerkers: Deelname aan het Europees programma zorgt voor de kennisverbreding van de medewerkers van de gemeente Haarlem. Zo worden er onder andere workshops en trainingen gegeven.
4. Bijdrage aan Haarlemse ambities: Het Europese programma levert een bijdrage aan het bereiken van de Haarlemse ambities, bijvoorbeeld het versterken van de lokale economie.
5. Positief imago Haarlem: Door succesvolle coördinatie van het Europees programma heeft Haarlem een positief imago in Europa en internationaal.

Wat staat er op de planning voor 2023?

Het Urban Agenda partnerschap gaat in 2023 focussen op de implementatie van de volgende acties:

- Europees inkoopplatform, waarin onder andere Europese best practices, tekstueel en visueel trainingsmateriaal wordt opgenomen over klimaat adaptatie, circulaire, duurzame, maatschappelijk- en gender verantwoorde inkoop en aanbestedingen.
- Europese Green Deal doelen bereiken door middel van strategisch inkopen: in deze actie worden de trainingsbehoeftes van de inkopers geïdentificeerd en worden er les materialen en handreikingen ontwikkeld.
- Duurzaam economisch herstel door inkoop en aanbesteding: in het kader van deze acties wordt er een concrete handreiking opgesteld wat er gedaan kan worden door middel van inkoop en aanbesteding om de (lokale) economie te stimuleren en te herstellen na of tijdens een crisis.
- Daarnaast gaat het Urban Agenda partnerschap bijdrage leveren aan klimaat adaptatie en circulariteit van de gemeente Haarlem met behulp van de Europese subsidies zoals bijvoorbeeld PROTECT Horizon subsidie (marktconsultatie voor optimale klimaat adaptieve oplossingen) en LIFE subsidie (realiseren van circulaire sportvelden).

Vergoeding 2023 ambtelijke samenwerking

In het kader van de ambtelijke samenwerking betaalt de gemeente Zandvoort jaarlijks een financiële vergoeding aan de gemeente Haarlem. De hoogte en de samenstelling van die vergoeding is geregeld in artikel 9 van het Dienstverleningshandvest. De vergoeding bedraagt voor het jaar 2023 in totaal € 11.775.000 inclusief indexering (prijspeil 2023). Het totaalbedrag van € 11.775.000 wordt als volgt gespecificeerd:

Omschrijving	Bedrag
Basis: met Zandvoort afgesproken structurele vergoeding begroting 2022	€ 10.885.000
Extra: structurele bijdrage op basis van advies geschillencommissie	€ 108.000
Extra: door Zandvoort geaccordeerde formatie-uitbreiding	€ 471.000

Omschrijving	Bedrag
Extra: indexering 2023 (3,5%)	€ 386.000
Totaal vergoeding Zandvoort ambtelijke samenwerking	€ 11.775.000

3.6 Verbonden partijen en subsidies

Inleiding

Deze paragraaf geeft een beknopt overzicht van verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen, plus het beleid hierin. Het begrip ‘verbonden partij’ is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en gedefinieerd als “een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft”. In datzelfde besluit wordt een financieel belang gedefinieerd als “een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft via een vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht.

Als de gemeente samenwerkt met een partij waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, heet dit een verbonden partij. Wanneer er geen bestuurlijk belang is, heet dit een subsidierelatie.

Kaders verbonden partijen

In de raadsnota Verbonden partijen in Haarlem ([2020/0991803](#)) staat de actuele visie op verbonden partijen en subsidies van meer dan € 0,5 miljoen. Deze paragraaf geeft alleen een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen, de financiële effecten ervan en de manier waarop de gemeente toezicht houdt, gebaseerd op het risicoprofiel van de verbonden partij.

Wijzigingen subsidieplafonds 2023

Bij behandeling van de Algemene subsidieverordening 2021 ([2020/80654](#)) is toegezegd ([2021/34616](#)) om in de P&C documenten verantwoording af te leggen over het wijzigen van de hoogte van de subsidieplafonds.

De subsidieplafonds voor de subsidieregelingen Amateurkunst, Cultuurstimuleringsfonds en het Leefbaarheid en initiatiefbudget worden met 3,1% geïndexeerd conform de richtlijnen voor de begroting 2023-2027 ([2022/563794](#)). De subsidies worden verdeeld op basis van de verdeelregels vastgesteld in de betreffende regelingen.

Subsidieregeling	Subsidieplafond 2022	Index	Subsidieplafond 2023	Beleidsveld
Amateurkunst	122.808	0,031	126.615	4.2. Economie, toerisme en cultuur
Cultuurstimuleringsfonds	325.328	0,031	335.413	4.2. Economie, toerisme en cultuur
Leefbaarheid en Initiatiefbudget	249.534	0,031	257.270	4.1. Duurzame stedelijke ontwikkeling

Het subsidieplafond voor de subsidies op grond van de Verordening op de Wijkraden 2021 wordt met 3,1% geïndexeerd en bedraagt in 2023 € 236.692.

Toepassing kaders verbonden partijen

De gemeente wil een zakelijke (subsidie)relatie tussen gemeente en instellingen om doelmatig en doeltreffend te kunnen voldoen aan de gewenste effecten en doelen. Daarvoor is één van de voorwaarden dat een verbonden partij zich zowel bestuurlijk als bedrijfseconomisch stabiel ontwikkelt binnen de afgesproken kaders.

Om het risicomanagement in het algemeen te versterken, hanteert de gemeente classificaties voor verbonden partijen. Met deze methode krijgt de gemeente inzicht in hoe intensief de toezichtrelatie van de gemeente met een verbonden partij of gesubsidieerde instelling moet zijn om zeker te zijn dat de doelstellingen van de gemeente worden bereikt. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een set met

vragen waar een score op het gebied van algemeen risico, bedrijfsvoeringsrisico en financieel risico uit voortkomt. De uitkomst van het onderzoek kan zijn dat sprake is van: normaal toezicht (scores tot 15 punten), verhoogd toezicht (scores tussen de 16 en 21 punten) of intensief toezicht (meer dan 21 punten). Verhoogd en intensief toezicht bestaan uit meer overleg en informatie-uitwisseling tussen de organisatie en de gemeente. Het doel is om op tijd en doeltreffend te kunnen bijsturen om de gemeentelijke en maatschappelijke belangen veilig te stellen.

Toepassing verhoogd toezicht

Op basis van de uitgevoerde risicoclassificatie vallen er komend jaar geen organisaties in de categorie verhoogd toezicht. Voor Kenter en het Frans Hals Museum geldt dat deze partijen niet op basis van de risicoclassificatie onder verhoogd toezicht vallen, maar op basis van de omstandigheden verhoogd toezicht van toepassing is. Dit betekent volgens de nota Verbonden partijen en de subsidieverordening ([2020/80654](#)) dat de beheersmaatregelen intensiever zijn toegepast. Van de verbonden partijen met een verhoogd risico wordt de situatie hieronder toegelicht.

Kenter

Kenter Jeugdhulp is de grootste aanbieder van gespecialiseerde jeugdhulp in de regio's Zuid-Kennemerland en IJmond. Er zijn al langere tijd zorgen rondom de bedrijfsvoering en daarmee de continuïteit bij Kenter Jeugdhulp. In 2019 en 2020 is onderzoek gedaan naar de factoren en gebeurtenissen die discontinuïteit bij Kenter Jeugdhulp (kunnen) veroorzaken. Op basis van de onderzoeken en het externe advies van de Jeugdautoriteit is aan Kenter Jeugdhulp eenmalig lokale steun toegekend. Daarnaast is een aantal producten opnieuw aanbesteed waarmee een oplossing voor de knelpunten rondom tarieven en productiviteit is geboden.

De openstaande vorderingen/voorschotten zijn aan de gemeenten Haarlem, Haarlemmermeer en Amsterdam terugbetaald en het financiële resultaat is iets verbeterd.

De financiële positie blijft krap en gelet daarop wordt de bedrijfsvoering van Kenter Jeugdhulp zo lang als nodig gemonitord door de gemeente(n) en de Jeugdautoriteit om goed zicht te houden op de voortgang van alle verbetermaatregelen en mogelijke nieuwe risico's.

Frans Hals Museum

De gemeente en het Frans Hals Museum werken aan het versterken van de exploitatie, de huisvesting en het collectiebeheer van het museum. In afwachting van besluitvorming over de structurele financiering van museale taken geldt verhoogd financieel toezicht (niet op basis van de risicoclassificatie).

Met de begroting 2022-2026 is besloten tot een structurele subsidieverhoging voor het Frans Hals Museum met € 300.000. Het coalitieakkoord voorziet in verdere maatregelen ter ondersteuning van de museale bedrijfsvoering. De ontwikkeling van de exploitatie en het effect van de coronacrisis op de financiële positie worden nauwlettend gevolgd. Het museum heeft 2021 kunnen afsluiten met een positief resultaat van € 333.000. Als gevolg van een half jaar durende lockdown was sprake van beperkte invulling van activiteiten en het niet vervullen van vacatures. Daarnaast had het museum extra inkomsten uit corona steunmaatregelen (TVL, ministerie OCW). De corona-bestemmingsreserve van bijna 800.000 blijft in stand, en kan in 2022 voor coronaverliezen worden ingezet.

Afhankelijk van besluitvorming bij de programmabegroting 2023-2027 over de versterking van het Frans Hals Museum, kan besloten worden om met ingang van 2023 het verhoogd financieel toezicht af te schalen naar het regulier regime van subsidieverantwoording.

Wet normering topfunctionarissen

In 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector, kortweg Wet normering topinkomens (WNT) van kracht geworden. De wet stelt grenzen aan de beloning van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De wet is daarom ook van toepassing op sommige verbonden partijen in Haarlem.

- Gemeenschappelijke regelingen zijn onderdeel van de publieke sector en vallen daarom rechtstreeks onder de WNT. Zij moeten zelf informatie opnemen in hun jaarverslagen, net als de gemeente.
- Vennootschappen vallen niet onder de werking van de WNT, tenzij overheden de aandelen in bezit hebben én de vennootschap meer dan 50% van haar inkomsten uit subsidie van de overheid krijgt. Haarlem heeft echter als beleid dat alle vennootschappen waarin de gemeente aandelen heeft zich aan de WNT houden. Haarlem heeft op twee vennootschappen direct invloed om dit af te dwingen, namelijk Spaarnelanden en SRO. De salarissen van deze organisaties blijven binnen de normen van de WNT.

Overzicht verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen

In onderstaande overzichten is per verbonden partij aangegeven wat het financiële belang is. Voor een aantal partijen is de jaarrekening over 2021 nog niet beschikbaar. In die gevallen zijn alleen de gegevens per 31-12-2020 vermeld. Voor de Gemeenschappelijke Regeling Spaarne Werkt en ROM InWest B.V. geldt dat zij nog geen historische gegevens hebben in verband met de recente oprichting.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Pr.nr	Resultaat 2021	V.V. 31-12- 2020	V.V. 31-12- 2021	E.V. 31-12- 2020	E.V. 31-12- 2021	Aandeel %	Bijdrage 2023	Bijdrage 2024	Bijdrage 2025	Bijdrage 2026	Risico
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (GGD)	1	1.820	56.312	62.024	8.900	6.966	30	0	3.674	3.674	3.674	12,40
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)	6	1.820	56.312	62.024	8.900	6.966	30	0	12.958	12.958	12.958	12,40
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (Veilig Thuis)	1	1.820	56.312	62.024	8.900	6.966	30	0	4.587	4.587	4.587	12,40
Gemeenschappelijke regeling Spaarne werkt (Voorheen Werkpas Holding / Paswerk)	3	-	-	-	-	-	85	19.113	18.896	18.927	18.528	-
Recreatieschap Spaarnwoude	4	-1.093	2.988	3.539	16.189	15.095	13	757	796	837	880	6,35
Gemeenschappelijke regeling Noord-Hollands Archief	4	312	1.748	1.637	1.513	1.849	34	2.412	2.435	2.458	2.482	4,06
Gemeenschappelijke regeling Cocensus	7	554	13.664	15.895	477	804	22	3.063	3.063	3.063	3.063	14,16
Gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio West Kennemerland	1	0	400	484	0	0	n.v.t.	773	782	820	827	-
Gemeenschappelijke regeling Bereikbaarheid Zuid Kennemerland	5	1.238	31	0	6.214	7.483	70	1.090	1.090	1.090	1.090	-
Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond	6	160	10.410	11.095	861	648	15	1.488	1.525	1.563	1.602	14,06
Gemeenschappelijke regeling ambtelijke samenwerking Zandvoort-Haarlem	7	-	-	-	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	-

Vennootschappen en cooperaties

Naam	Pr.nr	Resultaat 2021	V.V. 31-12-2020	V.V. 31-12-2021	E.V. 31-12- 2020	E.V. 31-12- 2021	Aandeel %	Bijdrage 2023	Risico
NV SRO	1	1.147	19.123	18.688	10.711	12.107	50	10.113	5,83
Spaarnelanden NV	5	1.893	38.167	28.713	12.379	14.320	90	n.v.t.	12,29
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	7	236.000	155.262.000	143.995.000	5.097.000	5.062.000	0,041	n.v.t.	-
Alliander NV	7	242.000	5.094.000	5.730.000	4.328.000	4.470.000	0,009	n.v.t.	-
ROM InWest B.V.	7	-	-	-	-	-	4	*	-

Stichtingen en verenigingen

Naam	Pr.nr	Resultaat 2021	V.V. 31-12- 2020	V.V. 31-12- 2021	E.V. 31-12- 2020	E.V. 31-12- 2021	Aandeel %	Bijdrage 2023	Risico
Blijfgroep	2	574	4.801	5.179	5.102	5.676	-	2.561	5,53
Jeugdgezondheidszorg Kennemerland	1	364	1.298	1.092	1.597	1.961	-	3.618	6,15
Hero-SPP	1	95	834	2.103	452	452	-	3.109	4,58
SportSupport Kennemerland	1	n.n.b.	614	n.n.b.	400	n.n.b.	-	1.040	3,23
Hart	4	273	1.125	1.174	-58	215	-	1.892	9,90
Bibliotheek Zuid-Kennemerland	4	141	1.620	1.712	1.241	1.200	-	4.773	6,25
Haarlem marketing	4	71	248	225	108	179	-	679	3,85
Frans Hals Museum De Hallen	4	333	4.760	4.788	1.459	1.792	-	3.486	4,90
Patronaat	4	147	1.532	1.961	161	350	-	PM	8,03
Stadsschouwburg en Philharmonie	4	743	3.873	4.400	1.444	2.187	-	PM	5,41
Toneelschuur	4	157	1.724	1.394	1.496	1.653	-	PM	6,25
MEE & de Wering	2	34	2.635	2.419	1.752	1.785	-	PM	5,63
Parnassiagroep	2	17.415	557.605	624.321	205.414	220.622	-	1.044	6,56
Centrum voor jeugd en gezin	1	219	1.708	1.682	702	921	-	6.349	6,88
Kenter Jeugdhulp	2	396	9.983	7.951	1.996	2.392	-	594	11,67

Aan de hierboven genoemde bedragen kunnen instellingen geen rechten ontleen voor te verstrekken subsidies 2023.

Een aantal bijdragen staat op PM. Het subsidiebedrag wordt nog nader bepaald aan de hand van de uitwerking van subsidieafspraken 2023.

Overige verbonden partijen

Naam	Pr.nr	Resultaat 2021	V.V. 31-12- 2020	V.V. 31-12- 2021	E.V. 31-12- 2020	E.V. 31-12- 2021	Aandeel %	Bijdrage 2023	Risico
Stichting Parkmanagement Waarderpolder	4	3	214	161	3	6	50	n.n.b.	-

Inhoudelijke informatie verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) Veiligheid, GGD en Veilig Thuis								
Vestigingsplaats:	Haarlem								
Openbaar belang:	De VRK geeft uitvoering aan de wettelijke taken ten aanzien van de Wet veiligheidsregio's en de Wet publieke gezondheid. De VRK voert namens de deelnemende gemeenten taken uit op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding, en op het gebied van het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid. Ook geeft VRK invulling aan de brandweertzorg in Haarlem. Per 1-1-2020 is Veilig Thuis onderdeel van de VRK. Veilig Thuis is er voor iedereen, jong en oud, die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis geeft advies en biedt ondersteuning, ook aan professionals.								
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De VRK levert een adequate en professionele crisisorganisatie en creëert hiermee een basisvoorwaarde voor het bewaken van de fysieke veiligheid in de gemeente Haarlem. Brandweer Kennemerland draagt daar ook aan bij met zorg voor het verminderen van schade en slachtoffers door brand en met hulpverlening bij incidenten. Onder de vlag van de VRK functioneert GGD Kennemerland die handen en voeten geeft aan het beleid op het gebied van volksgezondheid en jeugdgezondheid (4-18 jaar). Verdere bijdragen aan de doelstellingen levert de GGD op het vlak van Wmo en Wvggz (o.a. meldpunt zorg en overlast) en toezicht kinderopvang. Zowel brandweer als GGD adviseren over ruimtelijke ontwikkelingen in Haarlem en dragen zo bij aan een gezonde en veilige woon- en leefomgeving. Het Zorg & Veiligheidshuis Kennemerland organiseert binnen de kaders van de VRK de samenwerking tussen het justitieel domein, veiligheidsdomein, zorgdomein en sociaal domein om te komen tot persoonsgerichte aanpak van complexe problematiek. Huiselijk geweld en kindermishandeling wordt gemeld bij Veilig Thuis Kennemerland. Deze organisatie zorgt voor het opheffen van acute veiligheid en kan zo nodig onderzoek doen. Wanneer er ondersteuning of hulp nodig is, zal Veilig Thuis deze inzetten. Door samen te werken met partners als de politie en onderwijs, hoopt Veilig Thuis geweld te voorkomen of vroegtijdig te stoppen door zorgen te bespreken wanneer er signalen zijn en zo nodig in te grijpen. Vroegtijdig ingrijpen en zo snel mogelijk inzetten van de juiste hulp kan recidive voorkomen.								
Activiteiten:	De VRK (Veiligheid) voert taken uit op het terrein van regionale brandweertzorg, Crisisbeheersing en Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen). De VRK (GGD) beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners van de regio. Veilig Thuis Kennemerland signaleert, onderzoekt en informeert over huiselijk geweld en kindermishandeling.								
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	De gehele organisatie van de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) is gecertificeerd op grond van de internationale kwaliteitseisen van de ISO 9001 2015. Deze certificering heeft betrekking op alle onderdelen van de VRK, dus Brandweer, Veilig Thuis, GGD, Veiligheidsbureau, Meldkamer Ambulance en Meldkamer Brandweer en de ondersteunende onderdelen. Het onderdeel Ambulancezorg is daarnaast ook gecertificeerd voor de HKZ 2015 en het HKZ Veiligheidsmanagementsysteem.								
Duurzaamheid	De onderdelen Veilig Thuis en GGD zijn daarnaast ook gecertificeerd voor de NEN 7510. Dit zijn kwaliteitseisen voor informatiebeveiliging en privacy die in bijzonder gelden voor gezondheidsinstellingen die werken met patiënt- en medische gegevens. <table><tr><td>1) CO₂ prestatieladder certificering</td><td>Nee</td></tr><tr><td>2) scope + totaaluitstoot CO₂</td><td>N.v.t.</td></tr><tr><td>3) voornemen om te certificeren</td><td>Nee</td></tr><tr><td>4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.</td><td></td></tr></table> Sinds 2022 is een nieuw contract voor afvalverwerking actief, waarin specifiek aandacht is voor gescheiden afvalstromen. Waar mogelijk worden voertuigen vervangen door een elektrische variant, er zijn contracten voor groene stroom, voor de vastgoedportefeuille is onderzocht naar welke mogelijkheden er zijn om deze duurzamer te maken en is een plan van aanpak gemaakt waar de komende jaren uitvoering aan wordt gegeven om de meest	1) CO ₂ prestatieladder certificering	Nee	2) scope + totaaluitstoot CO ₂	N.v.t.	3) voornemen om te certificeren	Nee	4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.	
1) CO ₂ prestatieladder certificering	Nee								
2) scope + totaaluitstoot CO ₂	N.v.t.								
3) voornemen om te certificeren	Nee								
4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.									

effectieve maatregelen door te voeren (verlichting vervangen door LED, automatisch uitschakelen verlichting als er geen aanwezigheid is, leidingen isoleren, klimaatinstallaties inregelen, aanbrengen speciale dakcoating). waar mogelijk wordt bij de inkoop rekening gehouden met duurzaamheid.

5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.

Zie vraag 4.

Deelnemers: Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort.

Website: www.vrk.nl www.brandweer.nl/kennemerland.nl; www.ggdkennemerland.nl; <https://veiligthuis-ken.nl/>

Gemeenschappelijke regeling Spaarne Werkt (Voorheen GR Paswerk)

Vestigingsplaats: Cruquius

Openbaar belang: Uitvoering en behartiging van de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de sociale werkvoorziening.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Spaarne Werkt zorgt voor de uitvoering van de sociale werkvoorziening en nieuw beschut werk en draagt hierdoor bij aan de programmadoelstelling 'participatie voor de doelgroep mensen met een arbeidsbeperking'. Daarnaast biedt Spaarne Werkt ondersteuning en bemiddeling naar werk voor de doelgroep met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt. Hierdoor wordt bijgedragen aan de doelstelling 'uitkeringsgerechtigden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt vinden betaald werk'. Beiden doelstellingen staand in programma 3 Werk en Inkomen, beleidsveld 3.1. Werk.

Activiteiten: Jongeren worden zoveel mogelijk naar een start- en beroepskwalificatie toegeleid. Deze doelstelling staat voor Haarlem in programma 1, deel Onderwijs.

Per 1 januari 2022 zijn de activiteiten Sociale werkvoorziening, nieuw beschut werk, re-integratie voor de doelgroep met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt en leerwerktrajecten voor jongeren met schooluitval ondergebracht in het participatiebedrijf Spaarne Werkt.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: ISO en OHSAS, afhankelijk van de aard van het bedrijfs onderdeel.

Duurzaamheid

1) CO2 prestatieladder certificering Nee

2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t.

3) voornemen om te certificeren Nee

4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.

Diverse projecten energiebesparende verlichting, verwarming bedrijfsgebouwen en eerste stappen met elektrificeren wagenpark.

5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.

Diverse projecten energiebesparende verlichting, verwarming bedrijfsgebouwen en eerste stappen met elektrificeren wagenpark.

Deelnemers: Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort

Website: www.spaarnewerkt.nl

Recreatieschap Spaarnwoude

Vestigingsplaats: Velsen-Zuid

Openbaar belang: Het besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Het recreatiegebied begrenst een groot deel van de oostzijde van de gemeente Haarlem.

Gezien de ligging en het gebruik van het gebied door de inwoners heeft de gemeente Haarlem een direct maatschappelijk belang bij het realiseren van de genoemde doelen en neemt daarom deel aan de gemeenschappelijke regeling.

Activiteiten: Spaarnwoude is ingericht als recreatiegebied om steden en natuurgebieden te ontlasten en aantrekkelijke recreatiemogelijkheid te bieden aan recreanten uit omliggende gemeenten en de regio. Het recreatieschap heeft drie hoofdactiviteiten:

- Beheren en in stand houden van de ingerichte gebieden en voorzieningen;

- Actueel houden en vernieuwen van het aanbod om aan te sluiten bij wensen en behoeften van de recreant;

- Uitvoeren van het inrichtingsplan en investeringsprogramma.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: De GR voldoet aan wettelijke kwaliteitscontroles in de openbare ruimte. Bijvoorbeeld inzake wegen/infra (de wegininspecties). Speeltoestellen worden jaarlijks gekeurd.

Duurzaamheid

1) CO2 prestatieladder certificering Nee

2) Scope + totaaluitstoot CO2 N.v.t.

3) voornemen om te certificeren Nog niet.

4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.

Duurzaamheid en circulariteit is een van de spelregels voor nieuwe initiatieven Spaarnwoude Park. De spelregels Spaarnwoude Park:

- versterken van waarden van het gebied: de activiteit compenseert (en bij voorkeur versterkt) elders in het gebied de waarde van beschermingsregimes; dit met behoud vierkante meters NNN in Spaarnwoude Park als geheel;
- voldoende inbedden in natuur en landschap: de activiteit is (deels) ingebed in het landschap en de natuur in vorm, ligging en volume, met maatwerk;
- meepakken koppelkansen: de activiteit leidt in onderlinge samenhang met andere activiteiten / bouwwerken tot vaker, langer bezoek aan meer activiteiten aaneen (arrangementen), een gevarieerd aanbod, clustering die elkaar versterkt en een overall spreiding (met landmarks) op een voor iedereen toegankelijke manier;
- zoveel mogelijk duurzaam: energie- en klimaatneutraal, materiaal- en afval circulair met bijdrage aan duurzame mobiliteit en 'community values';
- bijdragen aan basisvoorzieningen en bereikbaarheid van het gebied: in een (financiële) bijdrage aan beheer, onderhoud en ontwikkeling van de openbare ruimte/ infrastructuur;
- rekening houden met de leefbaarheid en bestaande bewoners, ondernemers en organisaties in het gebied.

Uit de visie Spaarnwoude Park: Er zijn ook trends die (nog) geen onderdeel van de ontwikkeling van Spaarnwoude waren en geen rechtstreeks verband hadden met de oorsprong als recreatiegebied. Het gaat bijvoorbeeld om duurzaamheid en circulariteit, klimaatregulering, landbouw dichtbij en om meer nadruk op houtproductie, natuurontwikkeling en biodiversiteit. Spaarnwoude treedt graag op als proeftuin voor deze (maatschappelijke) opgaven, met nadruk op initiatieven rondom circulariteit/ duurzaamheid, en met als uitgangspunt dat er geen afbreuk is aan landschapskwaliteiten). Duurzaamheid Met duurzaamheid wordt hier bedoeld op de bijdrage van gebieden aan energietransitie en klimaat-adaptatie (w.o. waterberging) en circulaire ontwikkeling op project- en gebiedsniveau. Binnen elk gebied in Nederland zal bepaald moeten worden of het een functie kan krijgen in de actuele opgaven voor een duurzame samenleving. Dit vraagt letterlijk om ruimte en om selectie bij ondernemers-plannen en eventuele financiële instrumenten.

5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.

Geen specifiek beleid. Projectmatig. Beschoeiingen vervangen door natuurvriendelijke oevers waar dat kan. Aanplant geboortebos Park Zwanenburg voor minder CO2-uitstoot. Revitalisering bossen Oosterbroek / Buitenhuisen. Overstap maken naar meer ecologisch beheer voor meer biodiversiteit. Faciliteren ontwikkelingen rond multimodale locaties (trein, bus, auto, fiets).

Deelnemers: Amsterdam, Haarlem, Haarlemmermeer, Velsen en de Provincie Noord-Holland

Website: www.spaarnwoude.nl

	Gemeenschappelijke regeling Noord-Hollands Archief
Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Historisch informatiecentrum voor Haarlem en de regio. Deze organisatie bewaart, bewerkt, restaureert, acquireert en inspecteert archieven en maakt ze digitaal toegankelijk.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De dienstverlening is gericht op het behoud van de culturele basisinfrastructuur en draagt daarmee bij aan de doelstelling van een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat de deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden en versterkt (programma 4, beleidsveld 4.2 Economie, toerisme en cultuur.
Activiteiten:	Het Noord-Hollands Archief bewaart, bewerkt, restaureert, acquireert en inspecteert archiefbescheiden en -collecties en maakt ze toegankelijk voor publiek.
Gecertificeerd kwaliteitsysteem:	Het Noord-Hollands Archief wordt voor ICT gefaciliteerd door SET ICT-services, die ISO 27001 gecertificeerd is: het certificaat op informatie-beveiligingsgebied. SET ICT-services is daarnaast ook NEN 7510 gecertificeerd. Op het vakgebied van archiefbeheer maakt het Noord-Hollands Archief gebruik van het collectiebeheersysteem Mais Flexis van De Ree Archiefsystemen. De Ree is 'golden partner' van gecertificeerd databaseleverancier Oracle. Het NHA heeft een GOLD KEY status.
Bijzonderheden/risico's:	De nieuwe Archiefwet heeft als doel om informatie beter te kunnen bewaren en beschikbaar te kunnen stellen. Overheden moeten hun informatie al na tien jaar naar een openbaar archief overbrengen. Tegelijkertijd biedt de wet mogelijkheden om onder voorwaarden

Duurzaamheid	bepaalde data zelf duurzaam te bewaren. De impact van de nieuwe wet betekent voor de Regionaal Historische Centra (zoals het NHA) dat zij de opslagcapaciteit fors moeten uitbreiden. Het NHA heeft berekend dat er 25 km meer (fysieke) archiefruimte nodig is. Het ministerie van OCW treedt per 2024 als partner terug uit de Regionale Historische Centra waaronder het NHA. De samenwerking blijft, maar krijgt een andere vorm met bijbehorende financiering (specifieke uitkering). 1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. Zie vraag 5. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. Er vindt een tweejaarlijkse controle plaats van de stand van zaken op het gebied van een duurzame bedrijfsvoering. Hierbij kijkt de organisatie Green Key onder meer naar de genomen maatregelen om het energie- en waterverbruik te verminderen, afvalscheiding, de toegepaste schoonmaakmiddelen en het horeca-aanbod. Uitkomst van de keuring was een gouden certificaat, het hoogst haalbare niveau. De in het najaar van 2019 aangebrachte nieuwe LED-verlichting in de Janskerk heeft geleid tot een vermindering van het elektraverbruik. Sinds 2020 is het aanbod in het archiefcafé volledig biologisch en zo veel mogelijk lokaal.
Deelnemers:	Haarlem, Velsen en het Rijk (OCW).
Website:	www.noord-hollandsarchief.nl
Vestigingsplaats:	Gemeenschappelijke regeling Cocensus
Openbaar belang:	Heemskerk (vanaf april 2021) Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en heffingen.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De GR draagt niet specifiek bij aan het realiseren van programmadoelstellingen. Door de uitvoering van belastingen gezamenlijk te doen wordt de dienstverlening geborgd en worden er efficiencyvoordelen gerealiseerd. Vanaf 2020 is actief uitvoering gegeven aan Corona-beleid ter ondersteuning van ondernemers.
Activiteiten:	Cocensus is belast met de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen, afhandeling van bezwaar-en beroepsschriften, dwanginvordering, afhandeling van kwijtscheldingsverzoeken en het uitvoeren van de wet waardering onroerende zaken. Vanaf 2021 wordt ook de uitvoering van kwijtschelding aan gedupeerden van de toeslagenaffaire verzorgd.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem: Duurzaamheid	Cocensus is ISO-gecertificeerd voor het management-en kwaliteitssysteem. Daarnaast zijn alle medewerkers gecertificeerd op het gebied van de privacy-wetgeving. 1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Ja 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. Nieuwe huisvesting is opgeleverd o.b.v. certificering BEEAM-NL (certificeringsmethode voor duurzaam gebouwde omgeving). Na oplevering pand wordt onderzocht in hoeverre er overeenstemming is tussen deze certificering en de CO2-prestatieladder. Als dat dient te leiden tot extra certificering wordt dat 3e kwartaal 2021 gerealiseerd. Verder is door de pandemie minimaal woon-werkverkeer geweest, omdat al het personeel thuiswerkt. Cocensus heeft een 2021 nieuwe huisvesting betrokken in de gemeente Heemskerk. Randvoorwaarden vanuit het bestuur bij de realisatie van deze nieuwe huisvesting is het streven naar optimale duurzaamheid. Wat betreft energie: meer dan energieneutraal via luchtwarmtepompen en 700 zonnepanelen. Wat betreft klimaat: elk half uur volledig gezuiverde verse lucht. Wat betreft werkplekken: licht, lucht, klimaat, geluid conform Arbo-normen. Het pand is opgeleverd conform het BREEAM duurzaamheidsconcept. BREEAM staat voor Building Research Establishment Environmental Assessment Method. Als het kantoor volledig in gebruik wordt genomen en er geen beperkende overheidsmaatregelen in verband met COVID-19 meer zijn zal BREEAM certificering worden aangevraagd, naar verwachting in 2022. Daarnaast is bij het inkoop- en aanbestedingsbeleid ook opgenomen, dat leveranciers aantoonbaar moeten voldoen aan eisen van duurzaamheid. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.

	Wat betreft energie: meer dan energieneutraal via luchtwarmtepompen en 700 zonnepanelen.
Deelnemers:	Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Castricum, Den Helder, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerhugowaard, Heiloo, Hillegom, Langedijk, Oostzaan, Uitgeest en Wormerland.
Website:	www.cocensus.nl
	Gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio Zuid-Kennemerland en IJmond
Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Beleid en uitvoering van leerplicht voor Zuid-Kennemerland, beleid en uitvoering van Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) en Bestrijding Voortijdig Schoolverlaten (VSV) en de administratie voor leerplicht en RMC voor regio Zuid-Kennemerland en IJmond.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De dienstverlening draagt bij aan de doelstelling alle jongeren hebben een startkwalificatie uit programma 1 Maatschappelijke participatie, beleidsveld 1.1. Onderwijs en Sport.
Activiteiten:	Uitvoering van de voor de aan de gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten deelnemende gemeenten.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering - 2) scope + totaaluitstoot CO2 - 3) voornemen om te certificeren - 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. Deze GR valt onder gemeente Haarlem daarom zijn er geen aparte maatregelen op het gebied van duurzaamheid.
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Heemskerk, Velsen en Zandvoort.
Website:	www.leerplein-mzk.nl
	Gemeenschappelijke regeling Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland
Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Om de regionale bereikbaarheid van Zuid-Kennemerland te verbeteren, werken Haarlem, Zandvoort, Heemstede en Bloemendaal samen vanuit een gezamenlijke visie, met een gezamenlijk spaarfonds (het Mobiliteitsfonds) en een Gemeenschappelijke Regeling, waarin de werkwijze en verantwoording zijn vastgelegd. Door goed overleg en gezamenlijk sparen voor cofinanciering van vooral infrastructurele projecten, is een basis gelegd voor samenwerking; zowel binnen Zuid-Kennemerland, als met onze partners en stakeholders (o.a. Provincie en MRA).
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De regio staat de komende jaren voor grote opgaven op het gebied van klimaat en energie, woningbouw, economie, landschap en recreatie. Een goede bereikbaarheid is daarbij voorwaarde. Inzet van het mobiliteitsfonds is een middel om commitment te tonen met een gezamenlijke financiële bijdrage, veelal in cofinanciering met gemeentelijke, rijks en/of provinciale bijdragen.
Activiteiten:	1. Uitvoeren activiteiten uit vigerend jaarplan 2023; 2. Uitvoeren Actieagenda als leidraad voor uitvoering van de geactualiseerde Bereikbaarheidsvisie 2022-2050 3. Opstellen jaarverslag en jaarrekening 2022 en jaarplan en begroting 2024, inclusief meerjarenbegroting
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee (GR heeft geen eigen uitvoeringsorganisatie) 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. De GR is een samenwerkingsverband van vier gemeenten en geen eigen uitvoeringsorganisatie. Haarlem administreert alleen en zorgt voor aansturing. Projecten uit het jaarplan van de GR die cofinanciering ontvangen uit het Mobiliteitsfonds worden door de verantwoordelijke gemeente zelf uitgevoerd. Bij deze projecten kan de eigen raad eisen stellen ten aanzien van duurzaamheidsverantwoording. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. Zie vraag 4.

Deelnemers:	Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort.
Website:	-
Vestigingsplaats:	Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond Beverwijk
Openbaar belang:	Uitvoeren van taken vergunningverlening, toezicht en handhaving op het terrein van milieu en voor taken, zoals vastgelegd in de packagedeal uit 2009.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De Omgevingsdienst IJmond voert voor de gemeente Haarlem het basistakenpakket milieu uit (wettelijk verplicht ondergebracht bij een omgevingsdienst). Verder verzorgt de Omgevingsdienst IJmond het inrichting gebonden milieutakenpakket voor Haarlem uit (als plustak) heeft de Omgevingsdienst IJmond een signaleringstoezicht(functie) op brandveiligheid en bouw- en woningtoezichttaken bij milieu-inrichtingen. Ten slotte voert ODIJ de algemene advisering voor Haarlem uit met betrekking tot de Schipholtaken. Per 1 januari 2022 voert de Omgevingsdienst IJmond ook de bodemtaken (basistaken) voor de gemeente Haarlem uit.
Activiteiten:	Kerntaken die door de Omgevingsdienst IJmond voor de gemeente Haarlem worden uitgevoerd zijn vergunningen/ meldingen, toezicht en handhaving op de milieutaken, inclusief bezwaar en beroep.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Geen ISO-certificering. De gemeente Haarlem heeft, conform de Wet vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) een Verordening inzake kwaliteitscriteria VTH vastgesteld. Deze verordening ziet ook op taken die ODIJ namens de gemeenten en provincie uitvoert. ODIJ voldoet aan de kwaliteitscriteria 2.2 voor wat betreft de taken die bij haar zijn belegd. Het INK-model is voor ODIJ leidend voor de wijze waarop de organisatie omgaat met kwaliteit.
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. Omgevingsdienst IJmond is gevestigd in een pand dat is voorzien van 32 zonnepanelen en wordt verwarmd en gekoeld via een WKO-installatie. Voor de aankleding van het pand (waaronder het meubilair) wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van gerecyclede materialen. Omgevingsdienst IJmond zet in op digitaal en zoveel als mogelijk is papierloos werken. Belangrijk daarbij is de digitalisering van het archief een aantal jaar geleden. In 2020 is Omgevingsdienst IJmond overgegaan van een wagenpark op groengas naar een volledig elektrisch wagenpark. Sinds een aantal jaar wordt daarnaast gebruik gemaakt van elektrische dienstdiensten en twee elektrische deelauto's. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. Zie vraag 4.
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Edam-Volendam, Haarlem, Heemstede, Heemskerk, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Uitgeest, Velsen, Waterland, Wormerland, Zandvoort en de provincie Noord-Holland.
Website:	www.odijmond.nl
Vestigingsplaats:	Gemeenschappelijke regeling ambtelijke samenwerking Zandvoort-Haarlem Haarlem (gastheer gemeente)
Openbaar belang:	Versterking regionale bestuurskracht, efficiënte en effectieve dienstverlening, kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoering.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Goede samenwerking in de regio Zuid-Kennemerland, gezamenlijke uitvoering van de MRA-agenda, kostenvoordelen door schaalvergroting, verdere professionalisering van de organisatie.
Activiteiten:	Haarlem voert alle ambtelijke taken voor Zandvoort uit, m.u.v. de taken omtrent Dagelijks Beheer en Onderhoud, de taken van de griffie en de taken van de gemeentesecretaris.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Het uitgangspunt is volgens Haarlemse werkwijzen en Haarlemse systemen, maar door wettelijke verplichting of praktische noodzaak zijn (tijdelijk) Zandvoortse systemen overgenomen. Certificering vindt dus plaats op met name Haarlemse systemen.
Duurzaamheid	n.v.t.
Deelnemers:	Haarlem en Zandvoort.
Website:	-

Vennootschappen en coöperaties

NV SRO	
Vestigingsplaats:	Amersfoort
Openbaar belang:	Exploitatie, beheer en onderhoud van (sport)accommodaties en gemeentelijk vastgoed en activiteiten ten aanzien van sportservice.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	SRO Kennemerland BV beheert/exploiteert voor de gemeente een groot aantal sport-, recreatie- en onderwijsaccommodaties (bijvoorbeeld sporthallen en -velden, zwembaden, een aantal gymzalen en scouting- en speeltuingebouwen). Daardoor draagt SRO bij aan de doelstellingen als verwoord bij programma 1 Maatschappelijke participatie, beleidsveld 1.1 Onderwijs en Sport. Belangrijke taak van SRO is ook vastgoedbeheer. Daarmee wordt bijgedragen aan de doelstellingen als verwoord in programma 5 Beheer en onderhoud.
Activiteiten:	SRO Kennemerland BV voert in opdracht van de gemeente het beheer, exploitatie en onderhoud van (bijna) alle sportaccommodaties en een aantal scouting- en speeltuingebouwen uit en zorgt voor adequate ondersteuning bij het vastgoedbeheer. Met ingang van 2022 beheert en onderhoudt SRO het gemeentelijk vastgoed. Tevens verricht SRO werkzaamheden, diensten en adviezen op het gebied van sport, recreatie en onderwijs.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Ja, voornemens certificering duurzaamheid te laten doen. 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. In verschillende accommodaties verduurzamingsmaatregelen uitgevoerd conform de Wet Milieubeheer waaronder bijvoorbeeld het plaatsen van een duurzame luchtbehandelingsinstallatie met WTW unit en LED verlichting in Kennemer Sports Center. Tevens zijn er verschillende sportvelden voorzien van LED-verlichting en blijven we dit doen zodra verlichting aan vervanging toe is. We zien het als onze verantwoordelijkheid om maatregelen te treffen die deze uitstoot minimaliseren. Waar mogelijk nemen we de fiets, carpoolen we en leggen zonnepanelen op de daken van onze eigen panden. Bij alle investeringen die we doen nemen we het milieuaspect mee in onze besluitvorming. Voorbeelden zijn CO2-neutrale houtsnipperkachels voor de verwarming van sportaccommodaties en zonnepanelen op daken van de voorzieningen. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. SRO heeft een budget voor duurzaamheid in 2023. Maatregelen zijn o.a. terugdringen fossiele brandstofverbruik, zonnepanelen, led-verlichting, energiemonitoring etc.
Deelnemers:	Amersfoort en Haarlem, Bv's met Leusden, Zeist, Bunschoten, Joint Venture met Zandvoort en Zeist.
Website:	www.sro.nl
Spaarnelanden NV	
Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Duurzame en plezierige leefomgeving: waardecreatie in openbare ruimte voor lokale samenleving.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het dagelijks beheer en onderhoud van de openbare ruimte is uitbesteed aan Spaarnelanden NV (en andere partijen). De gemeentelijke doelstellingen zijn verwerkt in de domein-dienstverleningsovereenkomsten (DDO) zodat het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau van de openbare ruimte wordt geleverd. De gemeente heeft daarbij de regierol.
Activiteiten:	Spaarnelanden is actief op het gebied van afval- en grondstoffeninzameling, reiniging, beheer openbare ruimte, parkeerservice en mobiliteitservice.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Spaarnelanden werkt volgens de nieuwste ISO 9001 en ISO 14001 kwaliteitsnormen. Klantgerichtheid staat centraal door contracten die zijn gebaseerd op te behalen prestaties of beeldkwaliteit. De veiligheid van medewerkers en klanten wordt beheerst doordat Spaarnelanden een VCA** certificering heeft voor alle activiteiten (VCA staat voor Veiligheid, Gezondheid en Milieu en is bedoeld om veiliger te laten werken en het aantal ongevallen te verminderen).

Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Ja, niveau 5. 2) scope + totaaluitstoot CO2 Spaarnelanden staat sinds 2018 op trede 5 van CO2 Prestatieladder. Het terugbrengen van CO2 emissies gaat dus verder dan de eigen bedrijfsvoering. In 2021 liep het lopende CO2 bewust certificaat af en is er een nieuwe audit voor het totale portfolio voor de CO2 prestatieladder uitgevoerd. Spaarnelanden voldoet opnieuw aan alle eisen die bij de hoogste trede horen. De nieuwe certificering op trede 5 blijft geldig tot 2025. Realisatie scope 1 in ton CO2: inzet alternatieve brandstoffen (28 ton); vervanging wagenpark (194 ton); realisatie scope 3 in ton CO2: verwerking huishoudelijk restafval (1.886 ton) 3) voornemen om te certificeren n.v.t., reeds gecertificeerd. 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. Binnen scope 1 maatregelen voor directe emissies, ligt de focus op emissies afkomstig van het wagenpark. Het gebruik van HVO20 heeft in de laatste maanden van 2021 geleid tot een emissiebesparing van 28 ton CO2. Voor heel 2022 verwachten wij een emissie reductie van 200 ton CO2. Dit zou een besparing binnen scope 1 betekenen van 15%, waarmee het reductiedoel (13%) voor alternatieve brandstof behaald wordt. Een andere besparing binnen scope 1 wordt behaald met inzet van elektrische voertuigen. In 2021 gebruikten onze voertuigen ruim 148 MWh elektriciteit. Hiermee hebben we 194 ton CO2 emissies bespaard, een besparing van 10% tov ons referentiejaar (doel: 2,5%). Binnen scope 3 indirecte emissies derden: verwerking huishoudelijk restafval werd 1.886 ton CO2 emissies bespaard, een daling van 10,1%. Doel is 21%) 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. n.n.b.
Deelnemers:	Haarlem en Zandvoort
Website:	www.spaarnelanden.nl
Vestigingsplaats:	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Openbaar belang:	Den Haag
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Bancaire dienstverlener overheid. n.v.t.
Activiteiten:	-
Gecertificeerd kwaliteitsysteem:	-
Duurzaamheid	-
Deelnemers:	Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk.
Website:	www.bng.nl
Vestigingsplaats:	Alliander NV
Openbaar belang:	Arnhem
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Netbeheer en distribueren en transporteren van elektriciteit en gas voor producenten en afnemers.
Activiteiten:	N.v.t.
Gecertificeerd kwaliteitsysteem:	-
Duurzaamheid	-
Deelnemers:	Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk.
Website:	www.alliander.nl
Vestigingsplaats:	ROM InWest B.V.
Openbaar belang:	Amsterdam
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Bedrijven ondersteunen bij de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie door business development en toegang tot regelingen en investeringsfondsen bij het Rijk en EUB
Activiteiten:	Een duurzaam Haarlem en toename economische activiteiten en werkgelegenheid Investeren in bedrijven en ondersteunen bij Business Development en bij het begeleiden naar of uitvoeren van rijksregelingen

Gecertificeerd kwaliteitsstelsel:	-
Duurzaamheid	1) CO ₂ prestatieladder certificering Niet bekend 2) scope + totaaluitstoot CO ₂ Niet bekend 3) voornemen om te certificeren Niet bekend 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. Het bevorderen van en investeren in duurzaamheid en circulariteit is core business van ROM InWest BV 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.
Deelnemers:	Amsterdam, Amstelveen, Alkmaar, Beverwijk, Den Helder, Dijk en Waard, Edam-Volendam, Haarlem, Heemskerk, Hoorn, Hollands Kroon, Landsmeer, Ouder-Amstel, Purmerend & Beemster, Schagen, Uithoorn, Velsen en Zandvoort
Website:	www.rominwest.nl

Stichtingen en verenigingen

-

Overige verbonden partijen

Openbaar belang:	Stichting Parkmanagement Waarderpolder Herstructurering van de Waarderpolder van traditioneel industrieterrein naar een modern geoutilleerd bedrijventerrein, met focus op verduurzaming, waar het prettig werken en ondernemen is.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Middels veiligheid, communicatie en adequate dienstverlening werkt Stichting Parkmanagement aan de verduurzaming van de Waarderpolder en een intensiever gebruik van de beschikbare ruimte.
Activiteiten:	Organiseren collectieve beveiliging, bijhouden adressenbestand Waarderpolder, communicatie, organiseren themabijeenkomsten, begeleiding bieden bij bedrijfshuisvesting, stageplaatsen, circulair ondernemen.
Gecertificeerd kwaliteitsstelsel:	-
Duurzaamheid	1) CO ₂ prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO ₂ N.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. n.n.b. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. n.n.b.
Deelnemers	Haarlem, Industrie Kring Waarderpolder.
Website:	www.waarderpolder.nl/parkmanagement

Gesubsidieerde instellingen

Openbaar belang:	Blijf Groep Bieden van preventie, opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Blijf Groep draagt bij aan de preventie en aanpak van huiselijk geweld door het bieden van opvang en ambulante hulp.
Activiteiten:	Blijf Groep levert opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld in de vorm van noodopvang, crisisopvang, vervolgoopvang, Oranje Huis Thuis (preventief ambulant), Critical Time Intervention (ambulant nazorg), begeleiding van AWARE alarmknop (ambulant preventief). Noodopvang en crisisopvang vindt plaats in Alkmaar. Vervolgoopvang en ambulant aanbod wordt in onze eigen regio aangeboden. De opvang in Alkmaar en onze regio is beschikbaar voor vrouwen en hun kinderen. Mannelijke slachtoffers worden in een zestal gespecialiseerde instellingen in het land opgevangen.
Gecertificeerd kwaliteitsstelsel:	ISO 9001

Duurzaamheid:	1) CO2 prestatieladder certificering N.n.b. 2) scope + totaaluitstoot CO2 N.n.b. 3) voornemen om te certificeren N.n.b. 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. N.n.b. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. N.n.b.
Bijzonderheden/risico's:	Naast de accountgesprekken tussen Blijf Groep en centrumgemeente Haarlem vinden er ook gesprekken plaats met de centrumgemeenten Haarlem, Alkmaar en Zaanstad gezamenlijk.
Website:	www.blijfgroep.nl
Openbaar belang:	Jeugdgezondheidszorg Kennemerland De JGZ Kennemerland voert de jeugdgezondheidszorg uit voor kinderen van 0-4 jaar in de regio Midden- en Zuid Kennemerland. Onderdeel is het gemeente Haarlem. Onderdeel is het wettelijk basistakenpakket waar de vaccinaties en de meet- en weegmomenten voor 0-4 jarigen onder valt.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De JGZ draagt bij aan programma 1 & 2. De JGZ levert een bijdrage aan het gezond en veilig opgroeien van kinderen in Haarlem en Zandvoort. Ouders kunnen terecht voor informatie en advies over het opgroeien en opvoeden van kinderen. De JGZ richt zich op het versterken van eigen kracht van ouders.
Activiteiten:	De JGZ voert de jeugdgezondheidszorg uit voor kinderen van 0-4 jaar en hun ouders/verzorgers in de regio Midden- en Zuid-Kennemerland. De gemeente Haarlem stelt vanaf 1 januari 2003 middelen ter beschikking om het Basispakket JGZ, inclusief prenatale zorg uit te voeren. Met de JGZ als sterke voorkant van het nieuwe jeugdzorgstelsel kan de beoogde transformatie in de jeugdwet daadwerkelijk vorm krijgen. De organisatie heeft als kerntaak preventie en ze zetten zich graag in voor deze transformatie door middel van een sterk preventieve werkwijze waarin het voorkómen van de zorgvraag voorop staat.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) gecertificeerd.
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 N.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. N.v.t. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. N.v.t.
Bijzonderheden/risico's:	Door krapte op de arbeidsmarkt kan het lastig zijn om jeugdartsen te vinden.
Website:	www.jgzkennerland.nl
Openbaar belang:	Hero-Stichting Spaarne Peuters (voorheen "Stichting Spaarne Peuters")
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Exploiteren van meerdere peuteropvanglocaties met voorschoolse educatie in Haarlem Peuteropvang is een belangrijke voorziening binnen de basisinfrastructuur van het Haarlems sociaal domein om vroegtijdig kinderen gelijke ontwikkelingskansen te bieden en taalachterstanden te voorkomen. De peuteropvangvoorzieningen vormen in Haarlem de basisvoorziening voor het uitvoeren van de wettelijke taak van de gemeente op het gebied van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) in het kader van het Onderwijskansenbeleid.
Activiteiten:	SSP biedt peuters een opvangplek aan waar spelenderwijs aan de ontwikkeling van kinderen wordt gewerkt, ter voorbereiding op de basisschool. Voor kinderen tussen de 2,5 jaar en 4 jaar met een (risico op een) (taal)achterstand is dit tenminste 960 uur.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Hero-SSP maakt geen gebruik van gecertificeerde systemen, maar heeft wel een kwaliteitssysteem dat op ISO/HKZ gebaseerd is.
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 N.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee 4) korte kwalitatieve beschrijving wat aan duurzaamheid wordt gedaan. - De peuterspeelzalen zijn vrijwel allemaal gehuisvest in gehuurde locaties en daarvan veel schoolgebouwen. Er is dus zeer beperkt invloed op te nemen maatregelen om de CO2 uitstoot als gevolg van het gebruik van gebouwen te beperken. Wel wordt op alle locaties het CO2 gehalte in de in gebruik zijnde ruimtes gemeten voor de veiligheid/gezondheid van de

kinderen en de pedagogisch medewerkers.

- Het is beleid om bij nieuw te ontwikkelen locaties duurzaamheid een voorname plek te geven, bijvoorbeeld in de materiaalkeuze, de warmtebronnen en zonnepanelen.
- Het inkoopbeleid is wel al enige jaren gericht op duurzaamheid, met name in de materiaalkeuze voor speelgoed en inventaris en de aanschaf van schoonmaakproducten.
- In het pedagogisch beleid heeft duurzaamheid een educatieve plek gekregen door de kinderen bekend te maken met afvalscheiding en natuurbeleving en het belang van een gezonde natuur.

5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.

Net als in 2021 en 2022 wordt ingezet op betere isolatie en vermindering energieverbruik op het moment dat een locatie aan de beurt is voor groot onderhoud en/of locaties c.q. installaties dermate slecht presteren op dit gebied dat direct ingrijpen noodzakelijk is. Daarnaast wordt ingezet op vergroening van de buitenruimten van de locaties. Tevens scheiding van afval.

Bijzonderheden/risico's: De moederorganisatie van Stichting Spaarne Peuters (SSP/SKOS) is bezig te fuseren met Kinderopvang Haarlem. Kinderopvang Haarlem en Skos/SSP zijn per 1 januari 2020 samen verder gegaan onder de naam Hero Kindercentra. Per 1 juli 2020 zijn zij juridisch geheel gefuseerd.

De VVE peuteropvang, waar een subsidierelatie voor is met de gemeente, valt daarmee onder Hero-SSP.

Website: <https://www.herokindercentra.nl/>

SportSupport Kennemerland

Openbaar belang: Ontwikkelen en ondersteunen van breedtesport in Haarlem.

Bijdrage aan programmadoelstelling:

Door de inzet van buurtsportcoaches en verschillende projecten van SportSupport worden meer sport- en beweeg mogelijkheden gecreëerd voor inwoners van Haarlem en worden drempels om te gaan bewegen voor (kwetsbare) inwoners weg genomen. Zo zijn er speciale projecten om inactieve volwassenen, ouderen en mensen met een beperking te ondersteunen in het vinden van geschikt aanbod. Door verenigingsondersteuners en buurtsportcoaches vanuit SportSupport worden verenigingen ondersteund bij het versterken van de organisatiekracht/ eigen kracht en het invullen van hun maatschappelijke rol. Ondersteuning vindt plaats op het gebied van opleiden, behouden en werven van vrijwilligers, trainers, coaches en bestuurders. Verenigingen worden gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken in de wijk. Koppelingen worden gemaakt tussen maatschappelijke organisaties en sportverenigingen. SportSupport Kennemerland voert activiteiten uit op het gebied van sportstimulering voor verschillende doelgroepen op school, in de wijk/ openbare ruimte en sportverenigingen (met name jeugd, inactieve volwassenen, ouderen, mensen met een beperking), het versterken van de organisatiekracht van sportorganisaties, het versterken van de maatschappelijke rol van sportverenigingen binnen het sociaal domein (door middel van verenigingsondersteuning en inzet buurtsportcoaches)

Gecertificeerd kwaliteitsysteem:
Duurzaamheid

- 1) CO2 prestatieladder certificering Nee
- 2) scope + totaaluitstoot CO2 -
- 3) voornemen om te certificeren SportSupport neemt dit in overweging als zij zich hier meer op georiënteerd hebben.
- 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.
Reductie afval evenementen geen flyers meer, maar digitale communicatie, beperking gebruik petflesjes d.m.v. vervanging met biobekers, inzet Groene Muggen voor beperking zwerfafval, runningshirts worden van gerecycled materiaal geproduceerd, FSC enveloppen voor aanlevering startnummers en info deelnemers, manifest opgesteld voor verdere verduurzaming evenementen en andere activiteiten)
- 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.
Zie vraag 4.

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.sportsupport.nl

Hart

Openbaar belang:

Kennis bijeenbrengen en overdragen op het gebied van kunst,- cultuur-en erfgoededucatie en organisaties en initiatieven samenbrengen.

Bijdrage aan programmadoelstelling:	Met haar activiteiten draagt hart bij aan het vergroten van de cultuurparticipatie en het cultuurbereik in Haarlem.
Activiteiten:	Hart faciliteert en ondersteunt een breed cursusaanbod, is netwerkorganisatie en kenniscentrum voor culturele instellingen en het onderwijs en coördineert verschillende projecten op het gebied van cultuuronderwijs en cultuurparticipatie.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee, green key gecertificeerd (gold status) 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. Hart heeft een eigen Green Team en een Greenkey Audit gehad. Maatregelen zijn o.a. waterbesparende kranen, milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen, aparte inzameling afval en inkoop van duurzame materialen. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. Zie onder vraag 4.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.hart-haarlem.nl/
Openbaar belang:	Bibliotheek Zuid-Kennemerland Bibliotheekvoorziening, bereiken van groepen burgers met een behoefte aan informatie en digitale vaardigheden, bevordering van burgerparticipatie door samenwerking met communities, ontmoetingsplaats voor stedelijke en regionale initiatieven en activiteiten, dienstverlening aan scholen, bedrijven en de overheid.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De Bibliotheek draagt bij aan de ontwikkeling van de inwoners van Haarlem zodat zij als nieuwsgierige en zelfbewuste burgers mee kunnen doen in de samenleving. Samen met leden en partners wordt het aanbod voor de inwoners van Haarlem ontwikkeld. De bibliotheek verbindt ze met elkaar en biedt hen kennis en faciliteiten. Zo wordt de onderlinge verbinding in Haarlem versterkt.
Activiteiten:	De Bibliotheek draagt bij aan een aantrekkelijk cultuurklimaat. De Bibliotheek biedt een vertrouwde, open en gastvrije, laagdrempelige ontmoetingsplek waar mensen graag komen; zonder financiële of fysieke drempels, zelfstandig en in samenwerking met andere organisaties op sociaal, educatief, cultureel en maatschappelijk terrein. De Bibliotheek levert een bijdrage aan het leesplezier en informeel leren op het gebied van lezen en schrijven, onder andere door het Taalplein en BoekStart. De Dienstverlening van de Bibliotheek op het gebied van basisvaardigheden, nodig om mee te kunnen doen in de samenleving, is voor iedereen beschikbaar. De Bibliotheek helpt bij het besef dat literatuur een belangrijke bijdrage levert aan ieders ontwikkeling. Het publiek weet de Bibliotheek te vinden als een plek waar je prettig kan studeren en werken en waar hulp is bij het vinden van de juiste informatie.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	De Bibliotheek is gecertificeerd conform de normen van de SCOB (Stichting Certificering Openbare Bibliotheken). De bibliotheek heeft in januari 2020 het officieel kwaliteitscertificaat ontvangen van het CBCT (Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal). In de audit eind 2019 scoorde de bibliotheek op veel onderwerpen positief. Het maatschappelijk effect en de toekomstbestendigheid van de organisatie zijn belangrijke onderdelen van de toetsing. De functies en diensten van de bibliotheek zijn op een verantwoorde manier georganiseerd en voldoen aan alle kwaliteitsnormen. Het certificaat is vier jaar geldig.
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee, de bibliotheek is reeds Green key gecertificeerd in het algemeen en Green key gold voor zelfstandige vestigingen in Bloemendaal, Haarlem Centrum, Haarlem Noord, Schalkwijk en Hillegom. 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. In 2019 heeft de bibliotheek een duurzame auto gekocht op biogas die de komende jaren gebruikt wordt om boeken te vervoeren. Bij verbouwingen in de komende jaren wordt rekening gehouden met duurzaamheid: ledverlichting, betere isolatie dak / ramen e.a. Ook is dit een thema in meerjarenbeleidsplan (2021-2024) en een onderdeel van programmering.

	5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. Zie vraag 4.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.bibliotheekzuidkennemerland.nl
Openbaar belang:	Haarlem marketing Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Haarlem Marketing stimuleert het hoogwaardig toeristisch bezoek aan Haarlem via marketing en promotie van de stad in samenwerking met diverse partners in de stad en de regio. Door een extra structurele bijdrage van de gemeente is Haarlem Marketing uitgebreid met het Haarlem Convention Bureau dat zich richt op de zakelijke markt.
Activiteiten:	Als hiervoor vermeld.
Gecertificeerd kwaliteitsysteem:	-
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. Haarlem Marketing heeft het afgelopen jaar de keuze gemaakt om het aantal brochures terug te brengen en meer in te zetten op online marketing. Als er sprake is van drukwerk dan wordt, waar mogelijk, gekeken naar het drukken op duurzaam papier. Daarnaast geeft Haarlem Marketing in haar communicatie aandacht aan duurzame initiatieven als bijv. aan een duurzame winkelroute. Daarnaast is er een project duurzaam toerisme / local food fiets route. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. N.v.t.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.haarlemmarketing.nl
Openbaar belang:	Frans Hals Museum De Hallen Kunstmuseum met een brede collectie van oude meesters en hedendaagse kunst. Verantwoordelijk voor het museaal beheer en presentatie van de gemeentelijke collectie van de stad Haarlem. In 2018 zijn het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem verder gegaan als één museum op twee locaties, onder de naam Frans Hals Museum.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Met het museum zijn meerjarenafspraken gemaakt. Daarin staan de doelstellingen uitgebreid omschreven. De doelstellingen zijn ondergebracht in de volgende functies van het Museum: Presentatiefunctie: Het Frans Hals Museum Haarlem stelt zich ten doel om het publiek te laten kennismaken met vernieuwing in heden en verleden, met name de ongekende bloei van de schilderkunst in de Gouden Eeuw en met internationale ontwikkelingen in de eigentijdse beeldende kunst. Zorg- en beheerfunctie collectie: Het Frans Hals Museum Haarlem beheert de collecties van de Gemeente Haarlem. Deze omvatten meer dan 20.000 objecten inclusief bruiklenen. Educatiefunctie: Naast tentoonstellingen en presentaties organiseert het Museum ook educatieve activiteiten en publieksactiviteiten. Hiermee wil het museum verdieping, inspiratie en aandacht voor artistieke vernieuwing bieden. Toerisme functie: In 2017-2020 zet het museum in op groei van het aantal buitenlandse bezoekers in samenwerking met partners als Keukenhof, Haarlem Marketing, Amsterdam Marketing en NBTC.
Activiteiten:	De activiteiten zijn opgenomen als uitwerking van de bijdrage aan de programmadoelstelling.
Gecertificeerd kwaliteitsysteem:	Het museum is aangesloten bij het museumregister en daarvoor ook gecertificeerd. NEN 1010, NEN 3140.
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Nee 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. In 2022 gaan de daken beter geïsoleerd worden door extra isolatiemateriaal aan te brengen. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. Nog niet bekend.
Bijzonderheden/risico's:	In 2020 is door de raad besloten een aanvullende subsidie van € 350.000 beschikbaar te stellen voor het boekjaar 2020. De raad heeft besloten voor 2021 opnieuw een aanvullende subsidie te verstrekken, ter hoogte van € 300.000. Hiermee wordt een verslechtering van de financiële positie op korte termijn voorkomen.

Voor de langere termijn zal op basis van een aantal scenario's door de raad een besluit worden genomen over structurele maatregelen voor een duurzame exploitatie van het Frans Hals Museum, met bijzondere aandacht voor de unieke behoud- en beheerstaak van het museum voor de gemeentelijke collectie.

Met het oog op het financieel toezicht zal elk kwartaal een bestuurlijk overleg plaatsvinden, waarbij de kwartaalrapportage onderwerp van gesprek zal zijn. De actuele begroting zal op financiële houdbaarheid worden getoetst, waarbij de resultaten van het onderzoeksrapport worden betrokken.

Website: www.franshalsmuseum.nl

	Patronaat
Openbaar belang:	Verzorgen van optredens in het poppodium en daarbuiten.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het Patronaat draagt bij aan een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden en versterkt.
Activiteiten:	Het Patronaat verzorgt een gevarieerd en attractief aanbod van optredens en andere activiteiten in het poppodium en daarbuiten. Sinds september 2016 werkt het Patronaat succesvol samen met Hart in het tijdelijke oefenruimte-complex op het Slachthuisterrein, vooruitlopend op de ontwikkeling van een volwaardig Popcentrum.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	De technische apparatuur, hijsmateriaal, hoogwerker en alle horeca apparatuur worden jaarlijks gekeurd (NEN).
Duurzaamheid	1) CO2 prestatieladder certificering Nee 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t. 3) voornemen om te certificeren Reeds gecertificeerd de uitstoot wordt vanaf 2021 met terugwerkende kracht in beeld gebracht met de milieubarometer. 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan. - Alle werk verlichting is verled. Veel theaterverlichting ook en het GBS systeem is vervangen. - Geen disposables en single use plastic meer (concreet: geen flesjes water, rietjes, wegwerp bekertjes, etc.) - Patronaat heeft de PET free pledge getekend bij Doppler - Een stuk of 4 extra afvalstromen opgezet (gezamenlijk met de C9 gezorgd voor het bedrijfsmatig ophalen van plastic afval in Haarlem door Spaarnelanden) - Overal sensor kranen of drukknop kranen - Overal Aquafox, een waterbesparende spoelbak systeem - Terugdringen papier verbruik, facturen digitaal, planning digitaal, zelf A2 printen - Bewustwordingsrol: zowel publiek als personeel wordt voortdurend middels nieuwsbrieven, de website maar ook subtieler middels o.a. cartoons in het pand herinnerd aan onze inspanningen op het gebied van duurzaamheid. We hopen hiermee dat voorbeeld doet volgen. - Patronaat legt inkoop langs de duurzaamheidslat en geeft de voorkeur aan de duurzaamste leverancier (denk aan biologisch, lokaal, vervoer, allerlei facetten die meetellen) - Patronaat is koploper en draagt dat uit, zowel in de stad als richting branche genoten. 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023. Per 01-01-2022 groene stroom. PMD gescheiden inzamelen (nu plastic, dit wordt PMD) zodat restafval wordt verminderd. GFT gescheiden inzamelen. Standaard vegetarische catering voor artiesten en personeel. Reizen van artiesten van minder dan 5 uur van deur tot deur worden per trein voorgesteld. Warmtepompen CV vervangen. Onderzoeken of het mogelijk is om de co2 uitstoot van de reizen van bezoekers / artiesten / personeel te compenseren. Bij de verbouwing van de rechtervleugel (Stage 3 en oude rookruimte) wordt alles vervangen voor LED en wordt duurzaamheid bij de keuze van de materialen meegewogen.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.patronaat.nl

	Stadsschouwburg en Philharmonie
Openbaar belang:	Verzorgen van culturele programma's in de concertzalen en schouwburg.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Met haar activiteiten draagt de Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem bij aan het vergroten van de cultuurparticipatie en het cultuurbereik in Haarlem.
Activiteiten:	Stichting Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem verzorgt een divers en laagdrempelig cultuuraanbod in haar verschillende zalen. Toneel, dans, muziek, literatuur en cabaret vormt hierin de hoofdmoot, voor verschillende doelgroepen. Amateurverenigingen maken gebruik van de podia voor repetities en uitvoeringen. Daarnaast wordt de Philharmonie regelmatig

**Gecertificeerd
kwaliteitssysteem:**

gebruikt voor congressen, evenementen en bijeenkomsten, waarvan sommige ook een cultureel karakter hebben (bijv. Korenlint, Koorbiënnale, Orgelfestival, Geschiedenisfestival). Trekkenwanden in de Grote Zaal van de Philharmonie en in de Zaal van de Stadsschouwburg worden om de 5 jaar gekeurd door de TÜV, en hierbij wordt getoetst op basis van de DIN norm 5659. De zwakstroominstallatie en doormeldingen (t.b.v. brandmelding/ontruiming/beveiliging) worden jaarlijks door een extern bedrijf gekeurd en beoordeeld (R2B) op basis van NEN 3140.

Duurzaamheid

- 1) CO2 prestatieladder certificering Nee
- 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t.
- 3) voornemen om te certificeren Nee
- 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.

Zie vraag 5.

5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.

Philharmonie: Betreft vervangingen koelconvectoren en koelmachine backstage. Met de vervanging van beide installaties zal de Philharmonie weer aan de huidige maatstaven voldoen waarmee op een effectieve en efficiënte wijze, milieubesparend de koude opwekking in het pand plaatsvindt.

Stadsschouwburg: Betreft vervangen van klimaatstelsel. Dit is hetzelfde klimaatstelsel als wat in 2021 vervangen dient te worden in de Philharmonie. Het nieuwe systeem zal dezelfde worden als in de Philharmonie wat het qua onderhoud effectiever en efficiënter maakt. Dit levert naar alle verwachting een aanzienlijke energiebesparing op.

Bijzonderheden/risico's:

-

Website:

www.theater-haarlem.nl

Openbaar belang:

Toneelschuur

Verzorgen van culturele programma's in theater- en filmzalen.

**Bijdrage aan
programmadoelstelling:**

De Toneelschuur draagt bij aan een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden en versterkt.

Activiteiten:

De Toneelschuur verzorgt een gevarieerd en attractief aanbod van theater- en filmvoorstellingen.

**Gecertificeerd
kwaliteitssysteem:**

Alle installaties voldoen aan de NEN norm.

Duurzaamheid

- 1) CO2 prestatieladder certificering Nee
- 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t.
- 3) voornemen om te certificeren Nee, de Toneelschuur heeft voor de accommodatie het Green Key keurmerk gehaald. Dit keurmerk bestaat uit drie gradaties; brons, zilver en goud. Voor de derde keer op rij heeft de Toneelschuur het gouden certificaat ontvangen.
- 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.
Toneelschuur heeft de horeca in eigen beheer genomen om het theatercafé eigentijdser en daarmee duurzamer te maken. De focus ligt op biologische producten. Er is een samenwerking aangegaan met Moyee Coffee, een bedrijf wat ervoor zorgt dat de boeren een betere prijs krijgen voor hun koffie volgens het Fairchain principe. De samenwerking met Coca Cola is stopgezet en er is nu een samenwerking met Earth Water en Fritz, 2 bedrijven die staan voor duurzaamheid. In 2023 wil de Toneelschuur deze lijn doortrekken.
- 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.

Zie hierboven

Bijzonderheden/risico's:

Uit de ingediende meerjarenbegroting 2022-2024 van de Schuur (voorheen Toneelschuur) blijkt dat de organisatie een structureel tekort van ca. € 0,5 miljoen verwacht per 2022. De reden voor het oplopende tekort wordt met name gezien in het concurrerende filmaanbod van de Filmkoepel (6 arthouse filmzalen), die volgens eerder onderzoek een teruggang van 100.000 Schuurbezoekers zal betekenen. De Schuur verwacht dat dit tot een aanzienlijk verlies in publieksinkomsten zal leiden, dat per saldo uitkomt op een structureel exploitatietekort van € 0,5 miljoen.
Op moment van schrijven is de prognose voor 2022 van de Schuur een negatief resultaat van circa € 1 miljoen. De prognose is opgesteld op basis van de tussenrapportage over de eerste helft van 2022 (realisatie jan t/m juni: negatief resultaat - € 582.000) en een inschatting van de tweede helft van 2022, waarin ook het corona-effect op het publieksbereik zich nog duidelijk zal manifesteren (conform landelijke trend). Het definitieve negatieve resultaat over 2022 kan iets beter uitvallen, in het geval de steunaanvraag coronaschade (ad € 475.000) bij

de PNH gehonoreerd wordt (in matching met de gemeente). Voor het overige kan de Schuur een tekort in 2022 incidenteel nog opvangen met de coronareserve van € 600.000 en de egalisatie reserve van bijna € 400.000.

Voor de jaren erna ligt dat anders. In 2023 zal het gesignaleerde probleem gaan spelen en voorziet de Schuur een structureel tekort van 0,5 miljoen, dat de organisatie in de huidige setting niet kan opvangen. Uiteraard kan het probleem op termijn nog iets meevallen, als het publieksbereik (ook na corona) weer aantrekt, maar dat valt op dit moment moeilijk te voorzien. Er vindt intensief overleg plaats met de Schuur en de ontwikkeling van de structurele exploitatie en de (langdurige) effecten van de coronacrisis op de financiële positie worden nauwlettend gevolgd.

De Schuur ziet een oplossing voor het structurele tekort in een mogelijke uitbreiding door het betrekken van het aanpalende pand bij het Schuurcomplex, om daarmee twee multifunctionele (film)zalen te realiseren. Deze uitbreiding zou een andere programmering en activiteitenmix mogelijk maken, die bijdraagt aan de oplossing van het structurele tekort. Zo kan in een van de zalen bijvoorbeeld filmeducatie plaatsvinden, een belangrijk speerpunt voor de toekomst, met de (landelijk gesubsidieerde) Filmeducatiehub. Ook een gevarieerde programmering, activiteiten, verhuur t.b.v. educatie, het cafépodium en horeca in eigen beheer zouden kunnen bijdragen aan de oplossing.

De gemeente heeft de Schuur gevraagd het uitbreidingsplan in kaart te brengen en een gedegen onderbouwing van de financiële omvang van zowel de investering als de gewijzigde exploitatie te geven en daartoe een businesscase op te stellen. Hierin zal duidelijk moeten worden hoe de inkomsten (maar ook de lasten) omhoog gaan waardoor per saldo het tekort wordt weggewerkt. Ook de (bredere) financiële gevolgen voor de gemeente kunnen daarmee bepaald worden (lastenstijging huursubsidie e.d.). De gemeente heeft recent aangeboden de Schuur te ondersteunen door de inzet van een adviesbureau bij het opstellen van de businesscase.

Website: www.toneelschuur.nl

Openbaar belang: Bijdrage aan programmadoelstelling: Activiteiten:	MEE & de Wering Het bieden van ondersteuning aan inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden, met name inwoners met een verstandelijke beperking. Met inzet vanuit de expertises ondersteuning van mensen met een beperking draagt MEE de Wering bij aan de zelfredzaamheid, en aan zorg en ondersteuning voor Haarlemmers. Deelname in sociaal wijkteams en BUUV. Verlenen cliëntondersteuning. Deskundigheidsbevordering. Bijdrage aan bovenlokale voorzieningen zoals het Regionaal Autisme Centrum, Multidisciplinair Centrum Kindermishandeling. Dienstverlening, onderzoek/diagnostiek en integrale vroeghulp aan mensen met een beperking. ISO 9001 gecertificeerd								
Gecertificeerd kwaliteitssysteem: Duurzaamheid	<table border="0"> <tr> <td>1) CO2 prestatieladder certificering</td><td>Nee</td></tr> <tr> <td>2) scope + totaaluitstoot CO2</td><td>N.v.t.</td></tr> <tr> <td>3) voornemen om te certificeren</td><td>Nee</td></tr> <tr> <td>4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.</td><td></td></tr> </table> MEE & de Wering geeft op verschillende wijzen invulling aan het begrip duurzaamheid. Duurzaam herstel: MEE & de Wering zorgt er voor dat mensen hun leven weer op de rit krijgen. We vinden het belangrijk dat iedereen, naar vermogen, kan meedoen in de samenleving. En de regie over het eigen leven krijgt en behoudt. Wij staan voor een samenleving waar voor iedereen een gelijkwaardige plaats is. Een samenleving waarin iedereen ertoe doet en die mensen insluit in plaats van uitsluit. Met onze kennis, ervaring en preventieve aanpak zetten wij ons hier met veel enthousiasme voor in. Onze missie is: inwoners te ondersteunen in het zelfstandig en volwaardig meedoen in de maatschappij. Daar waar zij - om welke reden dan ook - moeite hebben om hun leven (weer) goed op de rit te krijgen. Daarbij richten wij ons op Duurzaam herstel. Of dit nu ondersteuning is op het gebied van financiën, rouw en verlies, opvoedkundige vraagstukken, onderzoek en diagnostiek of relatieproblematiek. Duurzame inzetbaarheid MEE & de Wering is zich bewust van haar maatschappelijke impact. Op zowel inwonersniveau als ten aanzien van de maatschappelijke impact van onze bedrijfsvoering. Daar waar we zijn, werken en leven streven we ernaar dit zo duurzaam mogelijk te doen. We investeren volop in een duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers en onze rol ten aanzien van SROI. Denk hierbij aan: - Routekaart Fit en Vitaal - Werkervaringsplekken - Fietsregeling -	1) CO2 prestatieladder certificering	Nee	2) scope + totaaluitstoot CO2	N.v.t.	3) voornemen om te certificeren	Nee	4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.	
1) CO2 prestatieladder certificering	Nee								
2) scope + totaaluitstoot CO2	N.v.t.								
3) voornemen om te certificeren	Nee								
4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.									

Thuiswerkvergoeding We stimuleren onze medewerkers tijdens hun werk zich zoveel als mogelijk op eigen energie (lopend, fiets) naar de inwoners te begeven. Op verschillende locaties van MEE & de Wering staan dienstfietsen die tijdens het werk gebruikt kunnen worden. Diverse werkervaringsplekken worden ingevuld door mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Duurzame huisvesting Ook op het gebied van huisvesting zetten wij in op energiebesparing en reductie van CO2. Meerdere kantoor panden van MEE & de Wering voldoen op dit moment al aan het A of B energielabel. In onze nieuwe panden in Alkmaar (2019) en Hoorn (2021) hebben we deze verbeteringen kunnen realiseren. Andere panden die we huren voldoen hier nog niet aan. Met de verhuurders zijn we in overleg over o.a. het plaatsen van zonnepanelen, ledverlichting, warmtepomp, verbeterde isolatie en/of aanpassingen van het gebouw waar mogelijk. Wanneer dit niet op korte termijn gerealiseerd kan worden, gaan wij op zoek naar nieuwe duurzamere huisvesting. Het duurzaamheidsbeleid van MEE & de Wering is nog in ontwikkeling. Gaandeweg gaan wij handen en voeten geven aan de diverse aspecten die bij dit beleid komen kijken.

5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.

MEE & de Wering zet zich als zorg- en welzijnsorganisatie in om duurzaamheid te betrachten en daarmee een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappelijke afspraken en doelstellingen.

Bij de zoektocht naar een nieuw hoofdgebouw (huren) in Alkmaar heeft MEE & de Wering rekening gehouden met energiebesparing. Het plaatsen van zonnepanelen, warmtepomp en het overgaan op ledlampen, zijn daar voorbeelden van. Daarnaast wordt gezocht naar een nieuw huurpand in Hoorn. Ook daar zijn dit onderdelen van de onderhandelingen. In Alkmaar heeft MEE & de Wering een deel van de financiering van de investering in warmtepomp, zonnepanelen en ledverlichting op zich genomen. MEE & de Wering is bezig met het vormgeven van duurzaamheidsbeleid in de organisatie voor de langere termijn en hoopt daarmee richting te geven aan de verschillende aspecten van het klimaatakkoord. Maatschappelijk verantwoord inkopen en terugdringen van CO2 maar ook het creëren van een gezonde werk omgeving voor professionals horen daarbij. Samen met de afspraken rond het SROI probeert MEE & de Wering haar verantwoording te nemen en sociaal ondernemerschap vorm te geven.

Bijzonderheden/risico's:

Op basis van de risicoscore staat MEE & de Wering onder verhoogd toezicht.

Website:

www.meewering.nl

Openbaar belang:

Parnassia groep

Parnassia exploiteert twee gebruiksruidten in Haarlem en een inloopvoorziening in Beverwijk. Hiermee draagt Parnassia bij aan het terugdringen van drugs- en alcoholgebruik in de openbare ruidten in Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer. Tevens begeleidt zij verslaafde daklozen door naar reguliere hulpverlening.

Bijdrage aan programmadoelstelling:

Met bovengenoemde exploitatie draagt Parnassia bij aan het terugdringen van het drugs- en alcoholgebruik in de openbare ruidten in Haarlem en omgeving. Door professioneel toezicht en controle op het gebruik worden verslaafden sneller doorgeleid naar de reguliere hulpverlening.

Activiteiten:

In Haarlem exploiteert Parnassia een gebruiksruidte voor gebruik van drugs en een gebruiksruidte voor het gebruik van alcohol in de opvang Wilhelmina. Daarnaast begeleidt ze cliënten naar reguliere hulpverlening. Actief Talent biedt aan daklozen dagbesteding aan. Voor de regio Midden Kennemerland exploiteert Parnassia een inloopvoorziening in Beverwijk en neemt zij deel aan het Vangnet & Adviesteam voor die regio.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: Duurzaamheid

HKZ

- 1) CO2 prestatieladder certificering Nee, Parnassia groep is hiermee bezig.
- 2) scope + totaaluitstoot CO2 n.v.t.
- 3) voornemen om te certificeren Nee, Parnassia groep is hiermee bezig.
- 4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.
Parnassia Groep heeft in haar Energie Beleidsverklaring Huisvesting 2021-2025 de volgende doelstellingen geformuleerd:
- 60 % van het energieverbruik*) is hernieuwbare energie (zon, wind, warmte, WKO)
- Verlaging van het energieverbruik toewerkend naar de Paris Proof score
- Nieuwbouw is all- electric en minimaal BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw)
- 5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.
1.6600 zonnepanelen op 24 verschillende gebouwen geplaatst met een rendement van 1.611.810 kilowattuur per jaar

2. Vervanging van warmteboilers door kleinere elektrische boilers en leidingisolatie
3. Gebruik van ledverlichting met sensoren voor aanwezigheid en daglicht
4. Slimme inkoop van groene energie
5. Het gebruik van een energiemanagement systeem; met slimme meters wordt het verbruik in onze panden 24/7 inzichtelijk gemaakt
6. De inzet van slimme sensoren, die installaties aansturen op basis van aanwezigheid en CO2 gebruik
7. Optimaal gebruik van gebouwen (minimum bezetting 75%) zodat we minder m2 gaan gebruiken inclusief minder gebruik van energie, water en schoonmaak
8. Airco's in medicatie-, en serverruimte worden bijgesteld conform wet-, en regelgeving. Hiermee voorkomen we onnodig energieverbruik. De airco's hoeven pas te gaan werken als de temperatuur 24 graden of hoger is en niet bij 18 graden ...dat scheelt een boel energie.
9. (Duurzaam) Meer Jaren Onderhouds Plan (MJOP)
10. Elektrische laadpunten voor auto's
11. Bewustzijns campagne medicijngebruik
12. Afval scheiden op werklocatie, pilot
13. Werken aan positieve gezondheid

Bijzonderheden/risico's:

-

Website:

www.Parnassiagroep.nl

Openbaar belang:

Centrum voor jeugd en gezin

Het CJG Kennemerland heeft een spilfunctie in uitvoering aan de gemeentelijke taken op het gebied van preventie en hulp aan jeugdigen en gezinnen. Het CJG biedt laagdrempelig informatie en advies, gezins- en jongerencoaching. Daarnaast is het CJG gemandateerd om toegang te verlenen tot gespecialiseerde jeugdhulp.

Bijdrage aan programmadoelstelling:
Activiteiten:

Het CJG biedt tijdige, passende en professionele ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen zodat jeugdigen zich veilig en zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen.
Het CJG biedt informatie en advies, gezins- en jongerencoaching (regie-ondersteuning) en waar nodig en passend toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp. Bij stagnatie in hulpverlening faciliteert het CJG het komen tot een doorbraak, mogelijk middels een Doorbraakberaad. Alle medewerkers van het CJG zijn SKJ-geregistreerd.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem:
Duurzaamheid

1) CO2 prestatieladder certificering	Nee
2) scope + totaaluitstoot CO2	n.v.t.
3) voornemen om te certificeren	Nee
4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.	
Voor inkoop wordt gebruik gemaakt van green deal.	
5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.	
n.v.t.	

Bijzonderheden/risico's:

-

Website:

www.cjghaarlem.nl

Openbaar belang:

Kenter Jeugdhulp

Kenter Jeugdhulp exploiteert de maatschappelijke opvangvoorziening voor de regio Zuid- en Midden Kennemerland en de Haarlemmermeer. Het betreft een maatschappelijke opvangvoorziening voor dak- en thuisloze jongeren. Alle activiteiten van de maatschappelijke opvangvoorziening vallen onder het Regionaal Kompas.

Bijdrage aan programmadoelstelling:

Pension Spaarnezicht maakt onderdeel uit van Kenter Jeugdhulp en biedt opvang aan dak- en thuisloze jongeren voor de VRK regio. Kenter Jeugdhulp draagt bij aan het vraagstuk tijdelijke huisvesting voor daklozen. Door middel van begeleiding worden de dakloze jongeren op weg geholpen naar zelfstandigheid.

Activiteiten:

Kenter Jeugdhulp biedt middels Pension Spaarnezicht een bad-, bed-, en broodvoorziening en trajectbegeleiding aan de dakloze jongeren.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem:

ISO 9001 gecertificeerd

Duurzaamheid

1) CO2 prestatieladder certificering	Nee
2) scope + totaaluitstoot CO2	n.v.t.
3) voornemen om te certificeren	Nee
4) korte kwalitatieve beschrijving wat er aan duurzaamheid wordt gedaan.	
Op dit moment voldoet Kenter aan de Energie Efficiënte Richtlijn (EED).	

5) beschrijf de duurzaamheidsreductiemaatregelen in 2023.

Voor 2023 is op dit moment nog geen plan gemaakt.

Bijzonderheden/risico's:

Vanwege ingeschatte risico's staat de instelling onder verhoogd toezicht.

Website:

www.kenterjeugdhulp.nl

www.spaarnezicht.nl

3.7 Grondbeleid

Inleiding

De paragraaf grondbeleid is een toelichting op het grondbeleid dat de gemeente voert. De gemeente Haarlem heeft de verantwoordelijkheid voor de regie op gebiedsontwikkelingen in de stad.

Per 1 januari van elk jaar worden alle grondexploitaties herzien. De resultaten daarvan alsmede de stand van de reserve en het risicoprofiel zijn toegelicht in het MPG en de paragraaf grondbeleid bij de Jaarrekening. Deze paragraaf grondbeleid geeft een tussenstand ten aanzien van de lopende grondexploitaties en relevante ontwikkelingen daarin. In de paragraaf worden eerst de algemene uitgangspunten en kaders benoemd, vervolgens wordt ingegaan op de financiële stand van zaken en tenslotte wordt een aantal meer algemene ontwikkelingen benoemd.

Beleidskaders

De belangrijkste beleidskaders voor gebiedsontwikkeling zijn de nota Grondbeleid 2018 e.v. ([2018/753507](#)), de Woonvisie 2018-2019 ([2017/47534](#)), de Nota Kaders en instrumenten sociale huur en middensegment ([2018/273161](#)), de nota Grondprijnsbeleid ([2018/753413](#)) en de nota bovenwijkse netwerkvoorzieningen ([2021/ 86978](#)). In de financiële verordening 2018 ([2020/0027757](#)) en het BBV zijn de algemene financiële spelregels opgenomen.

Grondprijzen

De manier waarop de grondprijzen vastgesteld moeten worden, ligt vast in de Nota Grondprijnsbeleid. De gemeentelijke grondprijzen zijn marktconform en worden residueel berekend. De grondprijs is hierbij het verschil tussen de verkoopopbrengst/commerciële waarde en de investeringskosten (bouw en bijkomende kosten). In de nota Grondprijnsbeleid is vastgesteld hoe de Haarlemse grondprijzen worden berekend. Voor sociale woningbouw wordt een vaste grondprijs gehanteerd.

Grondexploitaties

Bij actief grondbeleid worden de projecten apart geadministreerd in de vorm van een grondexploitatie. Een grondexploitatie is een projectbegroting van kosten en opbrengsten uitgezet in de tijd. De grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd en geconsolideerd in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG). Haarlem heeft 17 grondexploitaties. Voor de Programmabegroting 2023 is uitgegaan van de cijfers zoals die verwerkt zijn in de jaarrekening en het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) 2022.

Contante waarde

Om saldi van de projecten onderling vergelijkbaar te maken, moeten de eindwaarden worden vergeleken. Projecten hebben echter verschillende einddata. Door de bedragen 'contant' te maken (eindwaarde terugrekenen naar heden) kunnen projecten worden vergeleken en het totaalresultaat getotaliseerd. Deze waarde heet de 'contante waarde'.

De boekwaarde

De boekwaarde van een project wordt bepaald door de kosten en opbrengsten uit het verleden. Over de boekwaarde wordt rente toegerekend die ten laste worden gebracht van het project. Om de rentelasten te beperken is het zaak zo spoedig mogelijk opbrengsten te genereren of om, zover mogelijk, kosten door te schuiven.

Algemene ontwikkelingen 2023

Het is nog erg onzeker hoe de commerciële vastgoedmarkt zich gaat ontwikkelen nu de coronasteunmaatregelen zijn afgeschaald. Vooral nog lijkt het erop dat de vastgoedmarkt een relatief geringe impact hiervan ondervindt. Daarnaast zetten de aanhoudende bouwkostenstijgingen de betaalbaarheid van woningen erg onder druk. De afgelopen jaren stegen de woningprijzen harder dan de bouwkostenstijgingen. Het lijkt erop dat woningprijzen zich nu stabiliseren. In het eerste kwartaal van 2022 zijn de woningprijzen voor het eerst sinds lange tijd licht gedaald, namelijk met 2,73% ten opzichte van het vorige kwartaal. Indien de stijgende bouwkosten niet langer worden opgevangen door sterker stijgende woningprijzen leidt dit tot een daling van de residuele grondwaarde. Er kan geconcludeerd worden dat deze ontwikkeling de haalbaarheid van grondexploitaties onder druk zet. Als de ontwikkelingen zich voortzetten dan kan het zelfs leiden tot uitstel van plannen. Voorlopig is er nog geen sprake van een stabilisatie van de bouwkostenontwikkeling¹.

Financiële resultaten van de grondexploitaties in 2023

De financiële stand van zaken wordt hier besproken. Er wordt gekeken naar de boekwaarde van de grondexploitaties en het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is een [ratio](#) die aangeeft in hoeverre een organisatie eventuele risico's financieel op kan vangen. Zoals eerder gemeld zijn er momenteel 17 grondexploitaties.

Prognose boekwaarde	2022	2023	2024	2025	2026
Boekwaarde grondexploitaties 1/1	11.680	9.000	-594	4.069	0
Kosten grondexploitatie	10.826	11.984	3.463	2.007	0
Opbrengsten grondexploitatie	-14.652	-11.787	-4.775	-8.865	0
Rente grondexploitatie	117	90	-6	41	0
Verwachte verliezen bij afsluiting grondexploitatie	0	-16.037	0	0	0
Verwachte winsten bij afsluiting grondexploitatie	1.029	6.156	5.981	2.748	0
Boekwaarde grondexploitaties 31/12	9.000	-594	4.069	0	0

De boekwaarde van de zeventien grondexploitaties is per 1 januari 2022 € 11,68 miljoen. Er zijn in 2022 meer opbrengsten gerealiseerd dan kosten.

Voor een groot deel van de lopende grondexploitaties wordt in 2023 de bouwrijpe grond verkocht wat de omvangrijke opbrengsten in 2023 verklaart. In 2023 wordt ook veelal de openbare ruimte woonrijp gemaakt wat de piek aan kosten in 2023 verklaart. De verwachting is dat in 2023 meer kosten gemaakt worden dan dat er opbrengsten gerealiseerd worden. De afname van de boekwaarde wordt verklaard door het afsluiten van de verliesgevende grondexploitaties. Er worden naar verwachting in 2023 drie verliesgevende grondexploitaties afgesloten: Waalderpolder Noordkop, Schalkwijk Aziëweg en Badmintonpad. De boekwaarde gaat hierdoor omhoog. In 2024 en 2025 zijn er meer opbrengsten voorzien dan kosten. In 2024 stijgt de boekwaarde weer, omdat er dan vier winstgevende grondexploitaties worden afgesloten; Koningstein, Zwemmerslaan, Slachthuisterrein en Fietznfabriek. In 2025 sluiten de grondexploitaties af met een winst van € 2,75 miljoen. De boekwaarde wordt dus goedgemaakt. Deze winsten komen vervolgens in de reserve grondexploitatie.

¹ [Actualisatie parameters 2022 - Metafoor Ruimtelijke Ontwikkeling \(metafoorro.nl\)](#)

In 2025 sluiten de resterende lopende grondexploitaties af, waardoor de voorraad in exploitatie dus 0 zou zijn. Er worden nog wel twee nieuwe grondexploitaties geopend; Beatrixplein en Oostpoort. Beatrixplein wordt naar verwachting eind 2022 geopend en Oostpoort in 2023.

Prognose weerstandsvermogen	2022	2023	2024	2025	2026
Stand reserve grondexploitatie per 1/1	-20.589	-21.375	-23.876	-29.857	-32.605
Verwachte winsten bij afsluiting grondexploitatie	-1.029	-2.749	-5.981	-2.748	
Diverse onttrekkingen					
Onttrekking n.a.v. besluit Kadernota 2018					
Onttrekking t.b.v. reserve ongedeelde stad i.v.m. cofinanciering impulsregeling Zuidwest					
Onttrekking CW verliesvoorziening actieve exploitaties	243	248	0	0	
Stand reserve grondexploitatie per 31/12	-21.375	-23.876	-29.857	-32.605	-32.605
Stand verliesvoorziening per 1/1	-12.139	-12.382			
Verwachte verliezen bij afsluiting grondexploitatie	0	12.630	0	0	
CW verliesvoorziening actieve exploitaties	-243	-248	0	0	
Stand verliesvoorziening per 31/12	-12.382	0	0	0	0
Weerstandsvermogen per 31/12	-33.757	-23.876	-29.857	-32.605	-32.605
Boekwaarde grondexploitaties 31/12	9.000	-594	4.069	0	0
Vershil (weerstandspositie)	-24.757	-24.470	-25.788	-32.605	-32.605

De weerstandspositie verbetert in 2023 door het afsluiten van de negatieve grondexploitaties en de hierdoor verlaagde boekwaarde. Meerjarig blijft de weerstandspositie sterk en zijn er voldoende financiële mogelijkheden om nieuwe grondexploitaties te starten.

Om de risico's te kwantificeren is er een globale risicoanalyse gemaakt om de marktrisico's te bepalen, deze kwam uit op minimaal € 1,43 miljoen. Daarnaast zijn de projectrisico's in Naris berekend, in totaal een bedrag van € 0,60 miljoen. Tevens is er een het vennootschapsbelasting-risico van € 2,80 miljoen. Het totale financiële risico bedraagt daarmee circa € 4,83 miljoen. De verwachte stand van de reserve grondexploitatie is per 31 dec 2023 is € 23,88 miljoen. Dat is meer dan voldoende om de risico's ad € 4,8 miljoen op te vangen. Op basis daarvan is sprake van surplus in de reserve grondexploitatie van circa € 19 miljoen. In het coalitieakkoord 2022-2026 is aangegeven dat voor de dekking van de onrendabele top op de 5 overige zones € 10,94 miljoen wordt gedekt uit het surplus in de reserve grondexploitaties. We verwachten dat de investeringen in de komende jaren gefaseerd zullen worden gedaan en dat dit bedrag niet volledig in deze begrotingsperiode zal worden uitgegeven.

Berekening surplus reserve Grondexploitatie per 31/12/23	
Reserve grondexploitatie	-23.876
VPB risico	2.800
Marktrisico's	1.430
Projectspecifieke risico's	600
Benodigde weerstandscapaciteit reserve GREX	4.830
Surplus	-19.046

Belangrijkste ontwikkelingen in 2023

De komende jaren geeft Haarlem invulling aan de uitvoering van de ontwikkelzones met voornamelijk woningbouw. Dit zal gebeuren vanuit verschillende rollen. De gemeente houdt ook de mogelijkheden van een actieve rol open, dus de rol van producent (actief grondbeleid). Dat houdt in dat er de komende jaren ook grondexploitaties geopend kunnen worden. Nieuwe grondexploitaties zijn voorzien voor in ieder geval Beatrixplein en mogelijk voor de gebiedsontwikkelingen Oostpoort en Europaweg (Schalkstad).

De voorbereiding op de te openen grondexploitaties zoals het Beatrixplein en de gebiedsontwikkeling bij de impulszone Oostpoort zijn via een voorbereidingskrediet aan de raad voorgelegd. Als de raad besluit de grondexploitatie te openen worden de kosten van de voorbereiding opgenomen in de te openen grondexploitatie. Ook worden dan de risico's geïnventariseerd, de benodigde weerstandscapaciteit geactualiseerd en wordt de voortgang en realisatie van de grondexploitatie bewaakt. Als de raad het project niet wil voortzetten worden de lasten van de voorbereiding ten laste van de reserve grondexploitatie gebracht. Het gebruik van de reserve grondexploitatie ter dekking van voorbereiding van nieuwe gebiedsontwikkelingen wordt meegenomen in de actualisatie van het beleidskader reserves en voorzieningen.

Eind 2022 worden naar verwachting Ripperda, Badmintonpad Raaks 3 en Europawijk Zuid afgesloten. In 2023 is de verwachting dat Schalkwijk Aziëweg, Deli, Entree, Poort van Boerhaave en Waarderpolder Noordkop worden afgesloten.

Per project worden de volgende ontwikkelingen in 2023 verwacht:

Oost

- Bij de Noordkop worden de laatste grondverkoop in 2023 verwacht.
- De laan van Decima is gelegen binnen het plangebied van Oostpoort. De grondexploitatie zal worden geactualiseerd zodra de plannen van Oostpoort voldoende duidelijk zijn.
- Bij Minckelersweg worden de grondverkoop in 2022 en 2023 verwacht. Daarnaast wordt er woonrijp gemaakt in 2022 & 2023.
- De grond en opstallen in het project Slachthuisterrein zijn geleverd. Het bouw- en woonrijp maken van het terrein is gestart en wordt in 2023 afgerond.
- Beatrixplein. De voorbereidingen voor de grondexploitatie zijn gestart en een voorstel wordt naar verwachting eind 2022 aan de raad voorgelegd, waarna de grondexploitatie eind 2022 of begin 2023 geopend wordt.

Schalkwijk

- Op de locatie Aziëweg is in 2022 de bouw van de twee laatste woontorens in volle gang. De aanleg van het park voor fase 2 en 3 worden gerealiseerd in 2023.
- Bij Poort van Boerhave is de bouw in volle gang. De aanleg van de openbare ruimte wordt in 2023 verwacht.
- Voor de Zwemmerslaan is een bestemmingsplanprocedure in gang gezet. In 2022 wordt er gestart met het bouwrijp maken. Deze werkzaamheden worden in 2023 afgerond. In 2023 worden tevens de gronden verkocht. In 2024 wordt er gestart met het woonrijp maken

Noord

- De levering van de laatste kavel grond Badmintonpad wordt in 2022 verwacht. In 2023 is deze grondexploitatie afgesloten.

Centrum

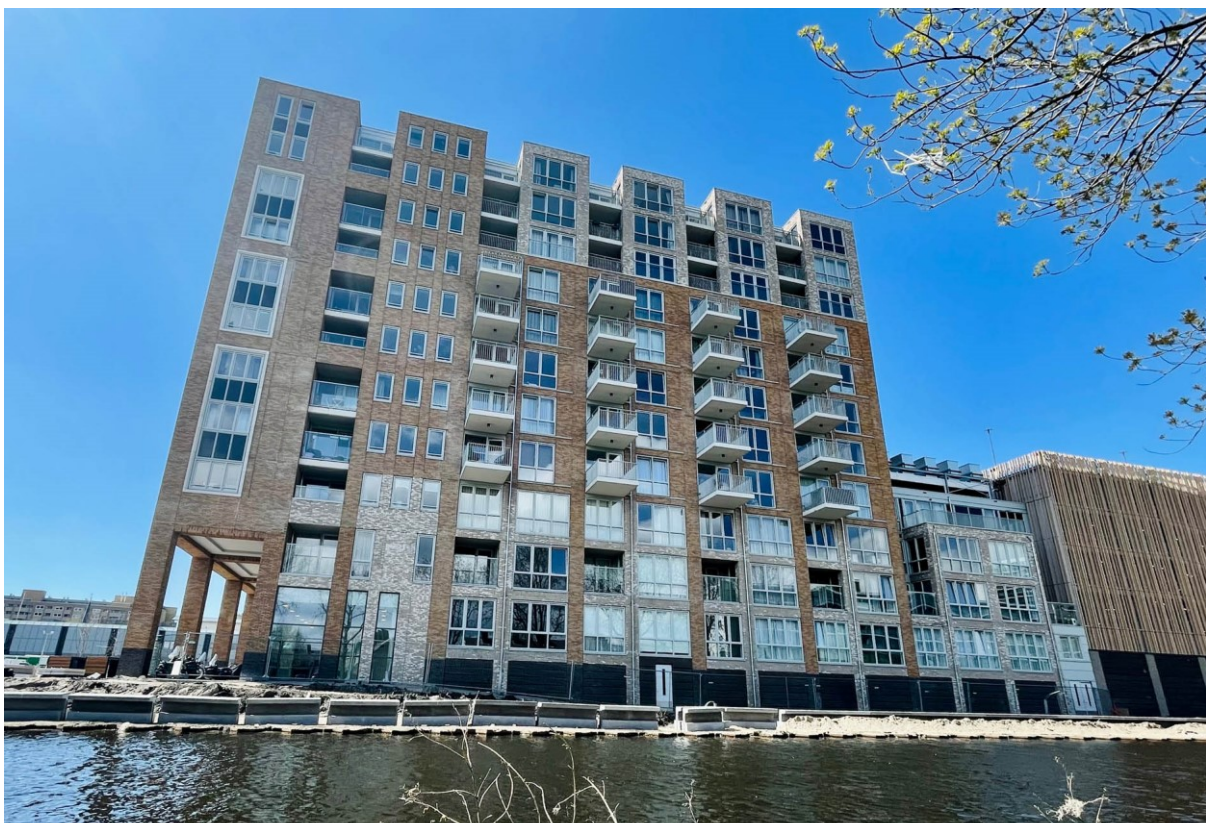
- In 2023 wordt de grondexploitatie Raaks fase 3 afgesloten.

Zuidwest

- In 2023 worden er nog 10 parkeerplaatsen verkocht. In 2024 wordt het plangebied woonrijp gemaakt. Daarna kan het plan worden afgesloten.

Risico's in de grondexploitaties

De oorlog in Oekraïne en de bijbehorende sancties tegen Rusland hebben ervoor gezorgd dat er nauwelijks handel met Oekraïne en geen handel met Rusland mogelijk is. Dit leidt tot een stijging van prijzen op alle vlakken, dus ook een stijging van bouwkosten en civieltechnische kosten. Zo worden bouwmaterialen als metaal en hout veel geïmporteerd uit Oekraïne en Rusland. De handelsstromen zijn tot stilstand zijn gekomen, waardoor er enorme schaarste is aan deze bouwmaterialen. Het gevolg hiervan zijn hoge prijsstijgingen. De stijgende bouwkosten kunnen er tevens toe leiden dat projecten vertraging oplopen of stil komen te liggen. Niet alleen de bouwkosten zijn gestegen, maar ook energiekosten zijn hard gestegen door de sancties tegen Rusland. Een gevolg hiervan is dat de productie van bouwmaterialen, waarvoor veel energie benodigd is, veel duurder zijn geworden. Een ander risico is dat de bestedingsruimte van mensen afneemt door hogere voedselprijzen en brandstof- en energieprijzen. Tevens stijgt de hypotheekrente. Dit kan effect hebben op de betaalbaarheid van woningen, waardoor de afzet mogelijk zal dalen.

DEEL 4 BESLUIT

4.1 Besluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders,

Neemt kennis van:

- a. de begroting in één oogopslag ([paragraaf 1.1](#));
- b. de toelichting op de programma's en beleidsvelden inclusief de gebiedsgerichte vertaling hiervan ([deel 2](#));
- c. de ontwikkeling van de woonlasten ([paragraaf 3.2](#));
- d. de paragrafen uit [deel 3](#) van de programmabegroting; met de kanttekening dat de tarieven lokale heffingen in december 2022 bij de belastingvoorstellen door de gemeenteraad worden vastgesteld;
- e. het opgestelde raamwerk ten behoeve van de duurzaamheidsbegroting ([paragraaf 1.10](#)) en de grote ontwikkelopgave die er nog ligt in het kader van de duurzaamheidsbegroting.

en besluit:

1. Ten aanzien van het *begrotingskader* en de *financiële meerjarenraming 2023-2027* uit deel 1 van de programmabegroting deze vast te stellen, met inbegrip van de financiële gevolgen van:
 - a. de Meicirculaire 2022;
 - b. de financiële ontwikkelingen die van invloed zijn op de meerjarenbegroting, maar geen onderdeel uitmaken van de Kadernota 2023, zoals *autonome ontwikkelingen, aanvullende beleidsvoorstellen* en *afvalverwerking HVC* ([paragraaf 1.2](#));
 - c. de actualisatie van het *Investeringsplan 2023-2027*, inclusief nieuwe investeringen en investeringen uit het coalitieprogramma *Actie!* ([paragraaf 1.7](#));
 - d. uitkomsten *treasury*;
 - e. overige actualisaties.
2. Met betrekking tot de **stelposten Inflatie** ([paragraaf 1.2](#)):
 - a. een algemene stelpost inflatie in het financieel kader op te nemen ter grootte van € 5,5 miljoen;
 - b. een stelpost inflatie t.b.v. investeringen op te nemen oplopend tot € 1,3 miljoen;
 - c. het college te autoriseren deze stelposten in te zetten ter dekking van prijsstijgingen waarvoor besluitvorming niet kan wachten tot het volgend P&C-product en bij aanwending hiervan de raad hierover te informeren, wat betreft 2b zal dit veelal via een kredietbesluit worden voorgelegd.
3. Met betrekking tot de **openstaande taakstellingen** ([paragraaf 1.6](#)):
 - a. de structurele vrijval van € 60.000 als gevolg van hoger dan nodig geraamde huursubsidie voor popcentrum Slachthuis in te zetten t.b.v. gedeeltelijke invulling efficiencytaakstelling 'Efficiënter verhuur accommodaties sector cultuur'.
4. Ten aanzien van de **investeringen** om:
 - a. het geactualiseerde *Investeringsplan 2023-2027* ([bijlage 5.1](#)) en de daaruit voortvloeiende wijziging van kapitaallasten vast te stellen;
 - b. de aanvullende voorstellen zoals opgenomen in alinea 2.1 en de en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten zoals benoemd in alinea 2.3 vast te stellen ([paragraaf 1.7](#));

- c. de hogere en nieuwe investeringen zoals opgenomen in alinea 2.2. en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten zoals benoemd in 2.3 vast te stellen ([paragraaf 1.7](#));
- d. het eerder verleende krediet voor de Zonnewijzer van € 4.063.000 te verhogen naar € 9.500.000 en het eerder verleende krediet voor de Verbeelding van € 3.330.000 te verlagen naar € 2.000.000, waarbij per saldo de toename van het totale krediet voor beide projecten van € 4.107.000 ten laste komt van de stelpost op IP post 77.01 'onderwijsvoorzieningen' ([paragraaf 1.7](#));
- e. een krediet vrij te geven voor de vervanging van apparatuur in parkeergarages van € 713.000 ten laste van IP post 12.15 ([paragraaf 1.7](#));
- f. de voorbereidingskredieten zoals genoemd in alinea 3.2 van de paragraaf investeringen vrij te geven ([paragraaf 1.7](#)).

5. Met betrekking tot de **duurzaamheidsbegroting**:

- a. in te stemmen met het ondernemen van de hierin opgenomen activiteiten en opgaven als afgeleide van landelijke normering in het kader van duurzaamheid ([paragraaf 1.10](#)).

6. Ten aanzien van **deel 2** van de begroting:

- a. de *geformuleerde doelen en prestaties* voor 2023 vast te stellen.
- b. de *baten en lasten op beleidsveldniveau* bij de onderdelen 'Financiën per programma' te autoriseren (excl. verwerking Actie! en aanvullende voorstellen);

7. Ten aanzien van de **belastingen en heffingen**:

- a. kennis te nemen van de collegereactie ten aanzien van de toezeggingen m.b.t. precario op luchtgaten en de externe toetsing op de werkzaamheden van Cocensus (zoals verwoord in [paragraaf 3.2](#)), en deze toezeggingen als afgedaan te beschouwen.

8. Met betrekking tot de **reserves**

- a. de *toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves* voor 2023-2027 conform [bijlage 5.10](#) vast te stellen;
- b. € 10,9 miljoen te onttrekken aan de reserve Grondexploitatie en € 10,9 miljoen toe te voegen aan de reserve Ongedeelde Stad ([paragraaf 1.2](#)).

de griffier,

de voorzitter,

DEEL 5 BIJLAGEN

5.1 Investeringsplan 2023-2027

In onderstaande tabel zijn alle lopende en voorgenomen investeringen opgenomen, uitgesplitst naar programma en vervolgens per cluster.

Programma 1: Maatschappelijke participatie

Cluster onderwijs

lp-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
77.01	De Talenten vb krediet	A	40 jr	0	0	278	0	0	0	0	278
77.01	Gymzaal BO De Kring	A	40 jr	1.654	255	0	0	0	0	0	1.910
77.01	Gymzaal BO De Kring (bijdrage)	A	40 jr	-88	0	0	0	0	0	0	-88
77.01	Gymzaal de Wijzer; Huibersschool)	A	40 jr	385	1.358	0	0	0	0	0	1.743
77.01	Gymzaal Zonnewijzer	A	40 jr	0	0	750	750	0	0	0	1.500
77.01	IKC Zonnewijzer	A	40 jr	0	0	500	0	0	0	0	500
77.01	Internationale Taalklas vb krediet	A	40 jr	0	0	240	0	0	0	0	240
77.01	JOP 2019 Schoter college	A	40 jr	261	2.393	5.500	0	0	0	0	8.154
77.01	JOP 2019 Stedelijk Gymnasium	A	40 jr	351	4.304	4.440	0	0	0	0	9.095
77.01	JOP 2020 De Globe	A	40 jr	0	0	313	0	0	0	0	313
77.01	JOP 2020 De Verbeelding	A	40 jr	0	0	950	1.050	0	0	0	2.000
77.01	JOP 2020 De Wadden Boerhaave	A	40 jr	0	0	313	0	0	0	0	313
77.01	JOP 2020 De Wijde Wereld inc IKC	A	40 jr	1.100	4.944	0	0	0	0	0	6.044
77.01	JOP 2020 Permanente huisvesting ISH	A	40 jr	1.964	75	0	0	0	0	0	2.039
77.01	JOP 2020 Uitbreiding Mgr. Huibersschool	A	40 jr	11	300	1.341	0	0	0	0	1.652
77.01	JOP 2020 Uitbreiding Zonnewijzer	A	40 jr	0	0	3.700	3.800	0	0	0	7.500
77.01	JOP 2020 stelpost prijsverhogingen	A	40 jr	0	0	44	570	0	0	0	614
77.01	JOP 2020 stelpost versnellingen, aankopen, bouw- en woonrijp	A	40 jr	0	0	151	455	0	0	0	606
77.01	Nieuwbouw IKC Schalkwijk	A	40 jr	0	0	334	0	0	0	0	334
77.01	Renovatie HMS	C	40 jr	0	0	400	0	0	0	0	400
77.01	SHO VO Coornhert Lyceum	A/C	40 jr	190	0	2.000	0	0	0	0	2.190
77.01	Stelpost onderwijsvoorzieningen	C	40 jr	0	0	0	13.259	10.000	15.000	0	38.259
Subtotaal onderwijs				5.829	13.629	21.254	19.884	10.000	15.000	0	85.596

Cluster sport

lp-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
81.06	HYS trainingsveld en Veld 1	A	10 jr	109	16	0	0	0	0	0	125
81.06	Renovatie veld Kon. HFC	A	10 jr	33	0	0	77	0	0	0	110
81.06	Vervanging grassportvelden	A/C	10 jr	0	0	97	70	101	126	126	520
81.27	Accommodaties sport	C	40 jr	0	450	581	730	830	830	530	3.951
81.27	Vervanging kleedaccommodaties Kon. HFC	A	40 jr	0	0	400	618	0	0	0	1.018
81.28	Atletiekbaan hellingbaan en LED	A	10 jr	0	116	0	0	0	0	0	116
81.28	Atletiekbaan renovatie en uitbreiding	C	20 jr	0	500	1.000	0	0	0	0	1.500
81.28	FC HK KG veld 3 onderlaag	A	30 jr	0	200	0	0	0	0	0	200
81.28	FC HK KG veld 3 toplaag	A	10 jr	0	375	0	0	0	0	0	375
81.28	Honkbalstadion scorebord	A	10 jr	0	110	0	0	0	0	0	110
81.28	Kinneheim softbal KG toplaag en gravel	A	10 jr	0	325	0	0	0	0	0	325
81.28	Olympia LED verlichting veld 1, 2 en 3	A	30 jr	0	124	0	0	0	0	0	124
81.28	Olympia softbal veld 1 en 2 halfverharding	A	10 jr	0	110	0	0	0	0	0	110
81.28	Stelpost verrekening sportaccommodaties	B	10 jr	-24	0	0	0	0	0	0	-24
81.28	Vervanging sportvelden: onderbouw	A	30 jr	0	0	0	265	260	260	260	1.045
81.28	Vervanging sportvelden: toplagen	C	10 jr	0	0	724	930	990	990	990	4.624
81.28	VV Schoten KG Toplaag en LED	A	10 jr	0	458	0	0	0	0	0	458
81.28	Zomervaat / Ons Kinneheim, toplaag	A	10 jr	65	0	0	0	0	0	0	65

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
81.29	Sporthal Sportweg	A	40 jr	8.784	1.601	0	0	0	0	0	10.385
81.29	Sporthal Sportweg, bijdragen derden	A	40 jr	-599	-149	0	0	0	0	0	-747
81.30	Binnen- en buitensportaccomodaties	C	40 jr	0	0	1.000	500	1.300	1.677	0	4.477
81.30	Turnhal Jaap Edenlaan	A	40 jr	245	0	832	1.373	0	0	0	2.450
JGD.01	Scoda Plein skatepark ('t Landje)	A	10 jr	0	0	403	0	0	0	0	403
JGD.01	Scoda Plein skatepark ('t Landje) (bijdrage)	A	10 jr	0	0	-3	0	0	0	0	-3
JGD.02	Cruijff Court	A	30 jr	0	62	300	0	0	0	0	362
Subtotaal sport				8.614	4.298	5.334	4.563	3.481	3.883	1.906	32.079
Totaal programma 1 Maatschappelijke participatie				14.443	17.927	26.588	24.447	13.481	18.883	1.906	117.674

Programma 2: Ondersteuning en zorg

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
MTS.01	Woonvoorziening Domusplus	C	20 jr	0	0	0	0	2.024	0	0	2.024
MTS.02	Maatschappelijke opvang Anton Pieckhofje	A	5 jr	41	100	1.823	0	0	0	0	1.964
Totaal programma 2 Ondersteuning en zorg				41	100	1.823	0	2.024	0	0	3.988

Programma 4: Duurzame stedelijke ontwikkeling

Cluster duurzaamheid en ontwikkeling

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
DRZ.01	Stelpost Duurzaamheid	C	15 jr	0	0	250	500	750	1.000	2.000	4.500
GRX.01	Voorbereiding grex 'Entree het Verre Oosten'	A	5 jr	28	15	140	0	0	0	0	183
GRX.02	Voorbereiding grex Beatrixplein	A	5 jr	180	5	0	0	0	0	0	185
GRX.03	Voorbereiding grex Oostpoort	A	5 jr	696	333	0	0	0	0	0	1.029
GRX.03	Voorbereiding grex Oostpoort (bijdrage)	A	5 jr	-87	-273	0	0	0	0	0	-360
GRX.04	Voorbereiding grex Stadionplein	A	5 jr	0	285	0	0	0	0	0	285
IMP.01	Oostpoort Impulsaanvraag	C	30 jr	0	0	0	500	500	4.760	10.000	15.760
IMP.01	Oostpoort Impulsaanvraag (bijdrage)	C	30 jr	0	0	0	-250	-250	-2.380	-5.000	-7.880
IMP.02	Europawegzone Impulsaanvraag	C	30 jr	0	0	200	350	0	0	0	550
IMP.03	Impulsaanvraag 2e tranche	C	30 jr	0	0	0	0	0	0	10.000	10.000
ONT.01	Bereikbare Steden	C	30 jr	0	0	0	5.000	10.000	10.000	20.000	45.000
WON.01	Actieplan woonwagens	C	30 jr	0	50	300	400	0	0	0	750
Subtotaal duurzaamheid en ontwikkeling				817	415	890	6.500	11.000	13.380	37.000	70.002

Cluster cultuur

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
CLT.00	Stadsschouwburg keukenvoorzieningen	A	10 jr	96	64	0	0	0	0	0	160
CLT.01	Schouwburg klimaatinstallatie	A	10 jr	0	105	0	550	632	0	133	1.420
CLT.02	Vervanging Schouwburg	C	10 jr	0	0	0	0	0	117	0	117
CLT.03	Philharmonie klimaatinstallatie	A	10 jr	126	0	0	0	0	0	0	126
CLT.03	Philharmonie koude opwekking	A	10 jr	0	106	114	0	1.332	0	0	1.552
CLT.04	Philharmonie keukenvoorziening	A	10 jr	0	0	108	0	0	0	0	108
CLT.04	Philharmonie verlichting	A	10 jr	72	45	0	0	0	0	0	117
CLT.04	Vervanging Philharmonie	C	10 jr	0	0	330	0	0	0	0	330
CLT.05	Vervanging Toneelschuur	C	10 jr	0	0	0	0	0	0	0	0
CLT.06	Toneelschuur filmprojectoren	A	10 jr	0	0	150	0	0	0	0	150

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
CLT.06	Toneelschuur Foyer Cafe	A	10 jr	100	28	0	0	0	0	0	128
CLT.06	Toneelschuur trekkenwand	A	10 jr	0	120	0	0	0	0	0	120
CLT.06	Vervanging Toneelschuur	C	10 jr	0	0	0	134	168	0	150	452
CLT.07	Vervanging Patronaat	C	10 jr	0	0	0	0	0	0	0	0
CLT.08	Patronaat luchtbehandeling	A	10 jr	40	29	0	0	111	0	0	180
CLT.08	Patronaat verlichting	A	10 jr	110	16	0	0	0	0	0	127
CLT.08	Patronaat vloerafwerking	A	15 jr	151	13	0	0	0	0	0	164
CLT.08	Vervanging Patronaat	C	10 jr	0	0	370	18	592	266	0	1.246
CLT.09	Restauratie Müller orgel	A	20 jr	97	223	0	0	0	0	0	320
CLT.09	Restauratie Müller orgel (bijdrage)	A	20 jr	0	-124	0	0	0	0	0	-124
CLT.10	Archeologisch museum inrichting	C	10 jr	0	0	200	0	0	0	0	200
CLT.11	Aankoop pand tbv depot erfgoed	C	40 jr	0	0	0	0	1.300	0	0	1.300
CLT.12	Stelpost Cultuur PB21	C	15 jr	0	0	500	500	2.000	0	0	3.000
GOB.92	Slachthuis - renovatie en popcentrum	A	40 jr	2.777	2.417	400	0	0	0	0	5.594
Subtotaal cultuur				3.569	3.042	2.172	1.202	6.135	383	283	16.787
Totaal programma 4 Duurzame stedelijke ontwikkeling				4.386	3.457	3.062	7.702	17.135	13.763	37.283	86.788

Programma 5: Beheer en onderhoud

Cluster wegen, straten en pleinen

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
81.29	Sporthal Sportweg (Openbare ruimte)	A	30 jr	420	260	0	0	0	0	0	680
DRS.01	Waarderweg / Vondelweg doorstroming	C	30 jr	0	0	0	0	500	500	1.500	2.500
GOB.23	Autoluwe binnenstad	A	30 jr	1.106	-21	0	0	0	0	0	1.085
GOB.23	Cameratoezicht toegangssysteem	C	10 jr	0	0	70	200	0	0	0	270
GOB.23	Reconstructie Nieuwe Groenmarkt	C	30 jr	0	0	49	475	0	0	0	524
GOB.39	Kerklaan parkeervoorziening	A	30 jr	164	256	0	0	0	0	0	420
GOB.62	Houtplein herinrichting	A	30 jr	1.196	4.099	2.779	52	0	0	0	8.125
GOB.62	Houtplein herinrichting (bijdrage)	A	30 jr	-604	-1.779	-1.190	0	0	0	0	-3.573
GOB.62	Houtplein nutswerkzaamheden	A	30 jr	0	680	670	0	0	0	0	1.350
GOB.62	Houtplein nutswerkzaamheden (bijdrage)	A	30 jr	0	-680	-670	0	0	0	0	-1.350
GOB.63	Rijksstraatweg - HOV noord	A	30 jr	3.492	110	0	0	0	0	0	3.602
GOB.63	Rijksstraatweg- HOV noord (bijdrage)	A	30 jr	-3.202	0	0	0	0	0	0	-3.202
GOB.64	Kruising Jan Gijzenkade/P.C. Boutenstraat	C	30 jr	0	0	100	0	0	0	0	100
GOB.70	Amerikaweg	A/C	30 jr	580	550	2.170	2.255	0	0	0	5.555
GOB.70	Amerikaweg (bijdrage)	A	30 jr	0	0	-600	0	0	0	0	-600
GOB.75	Middengebied Schalkwijk herinr. OR	A	30 jr	1.313	220	847	349	0	0	0	2.729
GOB.75	Middengebied Schalkwijk (bijdrage)	A	30 jr	-465	0	0	0	0	0	0	-465
GOB.77	Schalkstad openbare ruimte	A/C	30 jr	19	40	100	500	1.000	1.500	531	3.690
GOB.77	Schalkstad openbare ruimte (bijdrage)	C	30 jr	0	-250	0	0	0	0	0	-250
GOB.78	Openb.ruimte Meerwijk (IVORIM)	A/C	30 jr	906	426	1.850	2.220	3.025	2.600	8.948	19.974
GOB.78	Openb.ruimte Meerwijk (IVORIM) (bijdrage)	A/C	30 jr	0	0	0	0	0	0	-948	-948
GOB.79	Openbare ruimte Zuiderpolder	A/C	30 jr	189	361	850	800	2.000	2.000	5.500	11.700
GOB.90	Vervangen openbare verlichting door LED	A/C	30 jr	1.192	408	400	400	0	0	0	2.400
GOB.91	Aziëweg maatschappelijk nut	A	30 jr	206	259	0	0	0	0	0	465
IP.MN	Investering maatschappelijk nut (stelpost)	A	30 jr	11.938	3.100	2.000	3.285	3.300	3.300	3.300	30.223
OR.001	Cronjéstraat herinrichten	C	30 jr	0	0	80	170	300	550	0	1.100
OR.002	Reconstructie Nassaulaan	C	30 jr	0	0	0	0	200	300	1.500	2.000
OR.004	Herinrichten Prins Bernhardlaan	A/C	30 jr	151	249	596	1.100	1.400	2.000	0	5.496

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
OR.004	Herinrichten Prins Bernhardlaan (bijdrage)	A/C	30 jr	0	0	-200	0	0	0	0	-200
OR.005	LV-verbinding Entree-oost	C	30 jr	12	0	10	428	0	0	0	450
OR.005	LV-verbinding Entree-oost (bijdrage)	C	30 jr	-219	0	0	0	0	0	0	-219
OR.007	Tjaden aanleggen wandelpad	C	30 jr	0	0	0	60	240	0	0	300
OR.016	Gedempte Oude Gracht Verwulft pleateau	C	30 jr	0	0	60	200	400	0	0	660
OR.017	Professor Eijkmanlaan	C	30 jr	132	307	2.339	0	0	0	0	2.778
OR.018	Prinsenbrug onderdoorgang	C	30 jr	0	0	100	200	300	1.500	2.500	4.600
OR.018	Prinsenbrug onderdoorgang (bijdrage)	C	30 jr	0	0	0	0	0	-1.000	-1.000	-2.000
OR.019	Waddenstraat herinrichting	C	30 jr	0	0	0	250	500	2.250	2.000	5.000
OR.019	Waddenstraat herinrichting (bijdrage)	C	30 jr	0	0	0	-250	-500	-1.250	-1.000	-3.000
OR.020	Wilhelminastraat herinrichting (basis)	C	30 jr	0	0	150	200	1.000	1.500	1.800	4.650
OR.022	Westergracht spoorovergang	C	30 jr	0	0	100	500	500	0	0	
OR.022	Westergracht spoorovergang (bijdrage)	C	30 jr	0	0	0	-250	-250	0	0	-500
OR.023	Zuidstrook blok 6 t/m 8 herinrichting	A	30 jr	138	1.105	949	164	0	0	0	2.355
OR.023	Zuidstrook blok 6 t/m 8 herinr. (bijdrage)	A	30 jr	-277	-528	-500	0	0	0	0	-1.305
STLP.01	Vervangingsinvesteringen openbare ruimte	C	30 jr	0	0	0	0	0	0	1.600	1.600
WZ.06	Molenwijk, wandelpromenade	A	20 jr	5.904	396	0	0	0	0	0	6.300
Subtotaal wegen, straten en pleinen				24.291	9.566	13.109	13.308	13.915	15.750	26.231	115.070

Cluster riolering

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
63.19	Amerikaweg riool	A	40 jr	0	55	284	45	0	0	0	384
63.19	Harmenjansweg riool	A	40 jr	178	100	0	0	0	0	0	277
63.19	Prins Bernhardlaan riool	A/C	40 jr	0	0	200	235	0	0	0	435
63.19	Houtplein herinrichting riool	A	40 jr	343	475	0	0	0	0	0	818
63.19	HOV Noord riool	A	40 jr	659	0	0	0	0	0	0	659
63.19	Openb.ruimte Meerwijk, riool	A/C	40 jr	166	200	1.850	1.400	550	1.200	0	5.365
63.19	Rioleringen	A	40 jr	10.936	6.892	4.700	7.750	7.500	8.000	8.357	54.135
Subtotaal riolering				12.282	7.721	7.034	9.430	8.050	9.200	8.357	62.073

Cluster Structuurvisie Openbare Ruimte

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
SOR.00	SOR - Duurzame mobiliteit	A/C	30 jr	0	0	0	0	4.000	3.388	10.000	17.388
SOR.01	SOR - Water, groen, klimaatadapt. ecologie	A/C	30 jr	0	0	0	0	1.000	958	2.500	4.458
SOR.02	Haarlem - Velsen Snelfietsroute	A	30 jr	175	104	200	800	0	0	0	1.279
SOR.02	Haarlem - Velsen Snelfietsroute (bijdrage)	A	30 jr	0	0	-163	-800	0	0	0	-963
SOR.03	Vijfhoek herinrichting	A	30 jr	225	758	163	0	0	0	0	1.146
SOR.03	Vijfhoek herinrichting (bijdrage)	A	30 jr	0	-128	0	0	0	0	0	-128
SOR.04	Ramplaanspad	A	30 jr	22	0	0	0	0	0	0	22
SOR.06	Voortingplantsoen	A	30 jr	132	93	100	0	0	0	0	325
SOR.08	Bisschop Bottemanneplein	A	30 jr	110	60	130	0	0	0	0	300
SOR.10	Schoteroog nieuwe entree	C	30 jr	0	0	40	200	0	0	0	240
SOR.12	Onderdoorgang Prinsenbrug	C	30 jr	0	0	50	100	0	0	0	150
SOR.13	Verkeersveiligheid Oudeweg - Fustweg	C	30 jr	0	0	35	250	0	0	0	285
SOR.14	Vergroenen Indischebuurt	C	30 jr	0	0	30	240	0	0	0	270
SOR.15	Fietsparkeren binnenstad	C	30 jr	0	0	700	425	500	1.000	0	2.625
SOR.16	Houtplein fietsenstalling	A	30 jr	29	71	0	0	0	0	0	100
SOR.16	Houtplein ingang fietsenstalling	A	30 jr	121	79	0	0	0	0	0	200

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
SOR.17	Korte termijn fietspark. OV Spaarnwoude	C	5 jr	0	200	0	0	0	0	0	200
SOR.18	Fietsknelp Kennemerpl / Schoterw / Kennemerstr	C	30 jr	0	0	100	577	400	0	0	1.077
SOR.19	Korte termijn fietsparkeren OV Stationsplein	C	5 jr	93	32	0	0	0	0	0	125
SOR.20	Lange termijn fietsparkeren OV Stationsplein	C	30 jr	0	0	200	200	600	1.000	3.000	5.000
SOR.21	Busverkeer; o.a. knoopp Buitenrust / Zuid-Oost	C	30 jr	0	0	200	200	600	1.000	3.000	5.000
SOR.22	Herstructurering Stadsstraat Europaweg	C	30 jr	0	0	200	300	400	2.000	5.500	8.400
SOR.23	Dwars door Schalkwijk	C	30 jr	0	0	200	300	700	1.000	775	2.975
SOR.25	Budget adaptieve maatregelen, ovw externe cofinanciering	C	30 jr	0	0	250	505	255	0	0	1.010
Subtotaal riolering, groen en overig				906	1.270	2.435	3.297	8.455	10.346	24.775	51.484

Cluster groen, water, oevers en bruggen

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
64.04 a	Centrale Watergang Waarderpolder	A/C	30 jr	4.288	-57	0	0	0	0	0	4.231
64.04 a	Centrale Watergang Waarderp (subsidie)	A	30 jr	-490	0	0	0	0	0	0	-490
64.04 a	Centrale Watergang Waarderp (bijdrage)	A	30 jr	-1.753	0	0	0	0	0	0	-1.753
64.04 b	Aziëweg waterverbinding	A	30 jr	1.024	0	834	0	0	0	0	1.858
64.04 b	Aziëweg waterverbinding (bijdrage)	A	30 jr	-265	0	-393	0	0	0	0	-658
64.04 b	Aziëweg waterverbinding (res. Waterberging)	A	30 jr	0	0	402	0	0	0	0	402
BRG.01	Prinsenbrug	C	15 jr	18	232	200	0	0	0	0	450
BRG.02	Centrale afstandsbediening bruggen	A	20 jr	154	131	965	400	0	0	0	1.650
GOB.43	Schoterbos - vervolgfasen	A	30 jr	2.077	2.323	0	0	0	0	0	4.400
GOB.43	Schoterbos - vervolgfasen (bijdrage)	A	30 jr	-332	-699	0	0	0	0	0	-1.031
GOB.44	Haarlemmerhout	A	10 jr	598	171	0	0	0	0	0	768
GOB.48	Kade Noorder Emmakade-Tuinlaantje	A	40 jr	1.540	0	0	0	0	0	0	1.540
GOB.71	Industriehavenbrug	A	30 jr	16	-5	0	0	0	0	0	11
GOB.71	Industriehavenbrug (bijdrage)	A	30 jr	-250	0	0	0	0	0	0	-250
GOB.73	Bomen in Schalkwijk	A/C	30 jr	946	568	450	596	600	465	400	4.024
GOB.80	Schalkwijkerbrug vervanging	A	30 jr	330	1.152	1.218	0	0	0	0	2.700
OR.009	Groen in de Zuiderpolder	C	30 jr	0	0	50	450	0	0	0	500
OR.010	Vergroening Amsterdamsebuurten	C	30 jr	0	0	50	250	300	0	0	600
OR.011	Schouwbroekerplas saneren en herinrichten	C	30 jr	0	0	0	60	190	250	0	500
OR.012	Kade Kinderhuisvest	C	40 jr	0	0	0	0	150	350	800	1.300
OR.013	Waterverbinding Floris van Adrichemlaan	C	30 jr	0	0	200	350	600	1.500	330	2.980
OR.014	Vervanging kade Buitenzorgkade	A/C	40 jr	96	1.554	0	0	0	0	0	1.650
OR.021	Vergroening Oostersingelgracht	C	30 jr	0	0	100	200	1.500	1.500	500	3.800
WZ.07	Kade Spaarne (Melkbrug- Gravestenenbrug)	A	40 jr	3.536	16	0	0	0	0	0	3.552
WZ.07	Kade Spaarne (Bijdrage NGE)	A	40 jr	-7	0	0	0	0	0	0	-7
Subtotaal groen, water, oevers en bruggen				11.526	5.385	4.077	2.306	3.340	4.065	2.030	32.728

Cluster fiets

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
FTS.01	Actieplan Fiets (inc. Groenmarkt)	C	40 jr	0	200	1.500	500	1.000	1.000	500	4.700
FTS.02	Fietsenstalling Houtplein	C	40 jr	0	650	650	0	0	0	0	1.300
GOB.61	Fietsparkeergarage Raaks	A	40 jr	1.411	289	0	0	0	0	0	1.700
OR.003	Fietsknelp. Kennemerplein en Schoterweg	C	30 jr	0	0	50	150	1.000	700	0	1.900
OR.003	Fietsknelp. Kennemerpl en Schoterw (bijdrage)	C	30 jr	0	0	0	0	-750	0	0	-750
OR.006	Pladellastraat/Merovingestraat fietsstraat	C	30 jr	0	0	0	50	150	350	0	550
OR.008	Paul Krugerstraat Fietsstraat	C	30 jr	0	0	100	415	250	0	0	765

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
OR.015	Rijksstraatweg / Schoterweg fietspad	A/C	30 jr	195	2.305	1.200	900	0	0	0	4.600
	Subtotaal fiets			1.606	3.444	3.500	2.015	1.650	2.050	500	14.765

Cluster parkeren

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
12.15	Vervanging apparatuur parkeergarages	B	7 jr	11	26	1.150	0	0	0	0	1.187
GOB.65	Parkeervoorziening Schalkstad	A/C	40 jr	5.700	300	0	0	0	0	0	6.000
GOB.65	Parkeervoorziening Schalkstad (bijdrage)	A/C	40 jr	-875	-3.525	0	0	0	0	0	-4.400
PRK.01	Parkeerregulering Entree en Sportheldenbuurt	C	5 jr	13	237	200	0	0	0	0	450
PRK.02	Parkeerregulering obv draagvlakonderzoek	C	5 jr	0	100	100	100	0	0	0	300
PRK.03	Nedtrain parkeeroplossing Spaarnesprong	C	40 jr	0	0	0	175	500	1.825	3.500	6.000
PRK.04	Speedgates parkeergarages	B	7 jr	0	60	430	0	0	0	0	490
	Subtotaal parkeren			4.850	-2.803	1.880	275	500	1.825	3.500	10.027

Cluster overige beheertaken (vastgoedbeheer en havendienst)

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
BIB.01	Renovatie en modernisering bibliotheken	A	20 jr	522	4.095	1.300	200	0	0	0	6.117
BIB.01	Renovatie en modern. bibliotheken (subsidie)	C	20 jr	0	-117	0	0	0	0	0	-117
HVD.01	Vervanging Havenkantoor Spaarndamseweg	C	40 jr	42	108	1.675	525	0	0	0	2.350
HVD.02	Havendienstboot	C	10 jr	0	0	100	650	0	0	0	750
JGD.03	Speeltuigebouw Theemsplein	A	40 jr	0	0	550	0	0	0	0	550
VG.01	Verduurzaming speeltuigebouwen	A	15 jr	0	42	200	0	0	0	0	242
VG.02	Verduurzaming NME gebouw	A	15 jr	0	100	1.200	1.200	0	0	0	2.500
VG.DRZ	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	A	15 jr	58	542	2.400	3.000	3.000	0	0	9.000
VG.IN	Bakenessertoren, restauratie	B	20 jr	0	0	800	500	0	0	0	1.300
VG.IN	Drainage Waarderhaven	A	40 jr	0	838	0	0	0	0	0	838
VG.IN	Gedempte Oude Gracht 2, Raaks 7 renovatie	B	20 jr	0	0	0	200	0	0	0	200
VG.IN	Grote Markt 16-18 renovatie	B	20 jr	0	0	0	110	0	0	0	110
VG.IN	Levensd verl investeringen gem. vastgoed	B	20 jr	0	0	0	0	0	504	500	1.004
VG.IN	Noord Schalkwijkerweg 125 renovatie	B	20 jr	0	250	0	0	0	0	0	250
VG.IN	Waarderweg 78 renovatie	B	20 jr	0	0	143	0	0	0	0	143
VG.IN	Zijlvest 39 renovatie	B	10 jr	0	0	0	470	0	0	0	470
	Subtotaal overige beheertaken			621	5.859	8.368	6.855	3.000	504	500	25.707

Totaal programma 5 Beheer en onderhoud

56.082 30.441 40.403 37.486 38.910 43.740 65.893 311.855

Programma 6: Burger, bestuur en veiligheid

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
DVL.01	Vervangen automaat waardedocumenten	C	10 jr	0	50	100	0	0	0	0	150
	Totaal programma 6 Burger, bestuur en veiligheid			0	50	100	0	0	0	0	150

Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
FAC.01	Vervanging meubilair	A/B	10 jr	14	103	360	680	360	376	376	2.269
FAC.02	Vervanging interieur	A/B	10 jr	0	150	400	845	700	500	500	3.095

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
ICT.01	Mobiele communicatiemiddelen 2021	A	4 jr	547	158	0	0	0	0	0	705
ICT.01	Mobiele communicatiemiddelen 2022	A	4 jr	0	400	0	0	0	0	0	400
ICT.01	Vervanging en uitbreiding ICT	B	5 jr	0	0	317	1.000	1.500	2.000	2.033	6.850
ICT.01	Vervanging gemeentelijk netwerk	B	5 jr	0	0	1.250	0	0	0	0	1.250
ICT.01	Vervanging telefonie centrale	B	5 jr	0	127	0	0	0	0	0	127
ICT.02	Digitale Transformatie	C	5 jr	0	0	2.000	2.500	2.500	1.500	1.549	10.049
ICT.02	Vervanging website Haarlem.nl	A	5 jr	34	256	0	0	0	0	0	290
M&S.102	Inrichten werkplekken (ICT)	A	5 jr	186	81	0	0	0	0	0	268
Totaal programma 7 Alg. dekk. en overhead				782	1.275	4.327	5.025	5.060	4.376	4.458	25.302
Eindtotaal				61.030	53.250	76.302	74.660	76.610	80.762	109.540	545.758

Per investering wordt met een categorie (derde kolom) aangegeven waar het budgetrecht voor de investering ligt, en of nog een kredietbesluit nodig is voordat het investeringsbedrag kan worden besteed.

Hiervoor worden de volgende categorieën gehanteerd:

- A - reeds besloten door college en/of raad
- B - gemandateerd aan college, nog te besluiten door college
- C - nog te besluiten door raad

Een combinatie van letters, zoals A/B of A/C wil zeggen dat voor een deel van het investeringsbedrag al een krediet is verleend en dat voor het overige bedrag nog een kredietbesluit nodig is van college (B) of raad (C).

5.2 Samenstelling bestuur

College van burgemeester & wethouders

Dhr. J. Wienen, Burgemeester

Voorzitter van het college van burgemeester en wethouders en voorzitter van de gemeenteraad

Dhr. R.H. Berkhout, Wethouder (GLH)

Portefeuille: Klimaat & energie, vergroenen & openbare ruimte, economie en project invoeren
gereguleerd parkeren

Mw. D. van Loenen, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: Werk & inkomen, minima & schulden, zorg, welzijn & volksgezondheid en cultuur

Mw. E. de Raadt, Wethouder (CDA)

Portefeuille: Sport, diversiteit & inclusie, bedrijfsvoering, dienstverlening & digitalisering en vastgoed

Dhr. B. van Leeuwen, Wethouder (D66)

Portefeuille: Onderwijs, jeugd, mobiliteit & parkeerbeleid, versterken lokale democratie & participatie en project invoeren gereguleerd parkeren

Dhr. F. Roduner, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: Financiën, ruimtelijke ordening, grondbeleid & wonen, monumenten en wijkplatforms

Mw. C.M. Lenstra, Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

PvdA (7 zetels)

dhr. M.H. Wiedemeijer, dhr. M. Abbasi, mw. E.E. Bastiaans, dhr. D.G. Heinis, mw. R. Roodhuizen,
mw. C.M. Verhoeff, dhr. S.R. Visser

GroenLinks (6 zetels)

dhr. J.P.J. Drost, mw. J.N. Barten, mw. P. Hamzad, mw. S.K. Klazes, mw. M.E. Oosterbroek,
mw. S.M.L.M. Schneiders

VVD (5 zetels)

dhr. P.W. van Kessel, dhr. E. Aerssens, dhr. J.W. Blokpoel, dhr. A.H.J. Bruch, mw. N.M.N. Klazinga

D66 (4 zetels)

mw. M. Çimen, dhr. J.T.M. Krouwels, mw. A.J.L. Oudshoorn, mw. Th. van der Windt

CDA (2 zetels)

dhr. A.R. Dreijer, mw. P.J. Oppenhuis

Jouw Haarlem (2 zetels)

dhr. M. Aynan, mw. A. Scholten

OPHaarlem (2 zetels)

dhr. F.N.G. Smit, mw. A. Kok

PvdD (2 zetels)

mw. J.M. van den Broek, mw. J. Moedt

SP (2 zetels)

dhr. R.M. Kuin, mw. S. Özogul-Özen

Actiepartij (1 zetel)

dhr. D.A. van Leeuwen

BVNL (1 zetel)

dhr. J.R. Rademaker

ChristenUnie (1 zetel)

dhr. F.C. Visser

FvD (1 zetel)

mw. M. Hartman

Hart voor Haarlem (1 zetel)

mw. L.C. van Zetten

Trots Haarlem (1 zetel)

dhr. A.P.D. van den Raadt

Griffier

dhr. M. Philips

5.3 Kerngegevens

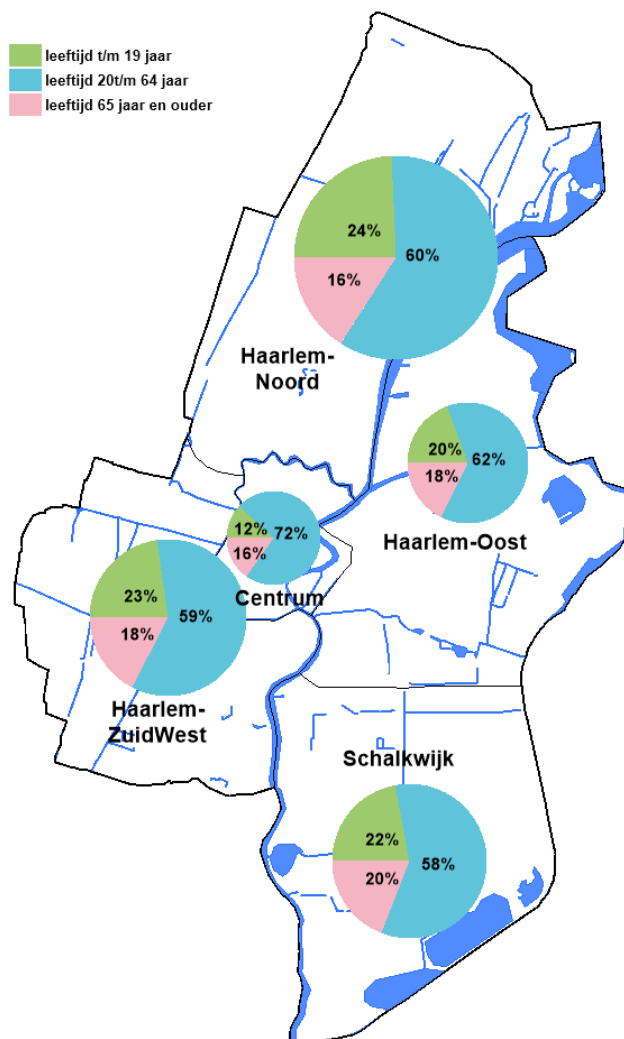
Demografische structuur

Bevolking naar leeftijd, 2017-2032 (per 1 januari)

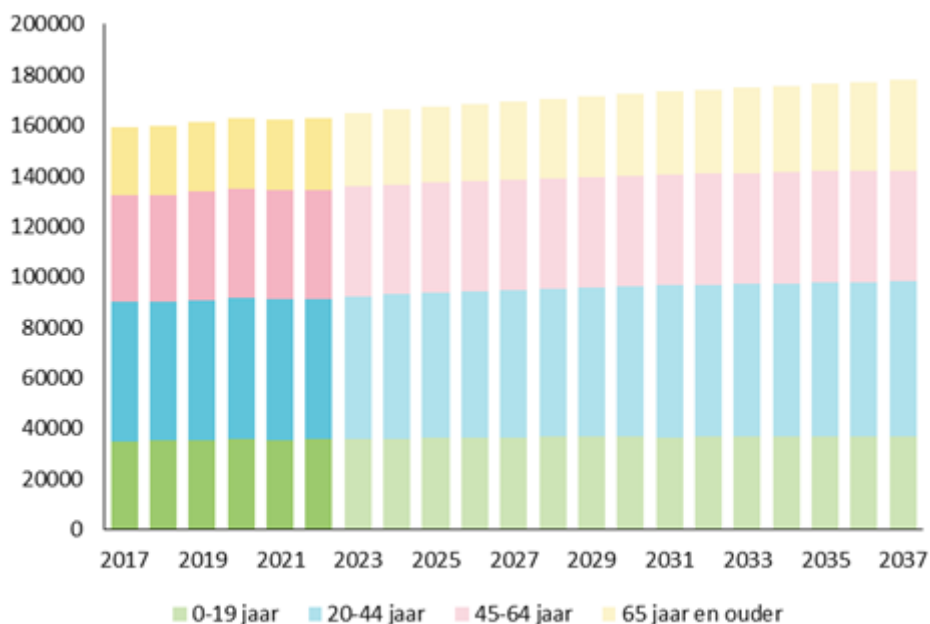
	2017		2021		2022		2023		2027		2033	
leeftijd	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	34.933	22%	35.488	22%	35.638	22%	35.916	22%	36.508	22%	36.658	21%
20-44 jaar	55.042	35%	55.790	34%	55.776	34%	56.539	34%	58.383	34%	60.546	35%
45-64 jaar	42.391	27%	43.144	27%	43.080	26%	43.361	26%	43.725	26%	43.950	25%
65 jaar en ouder	26.836	17%	28.104	17%	28.363	17%	29.063	18%	30.979	18%	33.837	19%
Totaal	159.202	100%	162.526	100%	162.857	100%	164.879	100%	169.595	100%	174.991	100%

Waarvan 15-64 jaar (potentiële beroepsbevolking)

Bron: Bevolkingsgegevens: BRP-Haarlem; prognose: Data Informatie en Analyse, Gemeente Haarlem

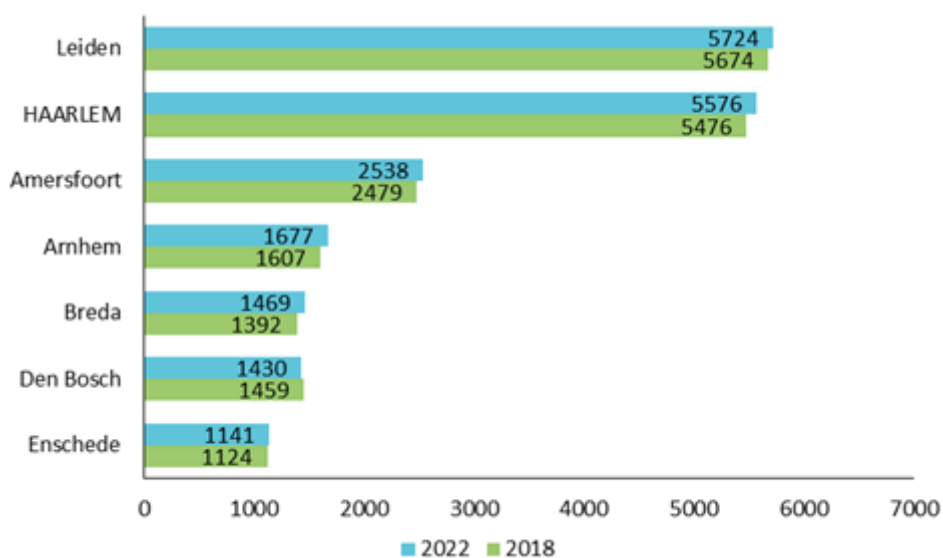
Ontwikkeling inwoners naar leeftijd in Haarlem, 2017-2037

Bron: Bevolkingsgegevens: BRP-Haarlem; prognose: Data Informatie en Analyse, Gemeente Haarlem

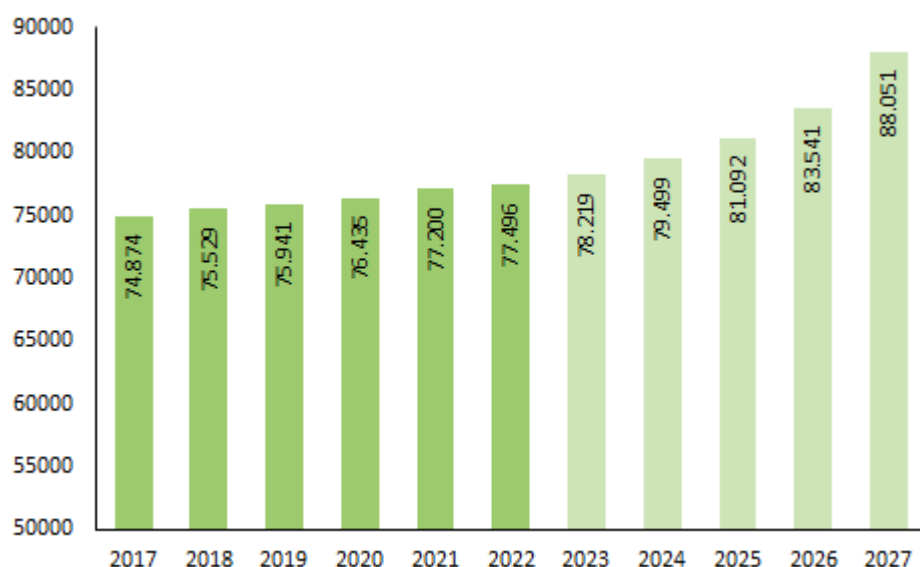
Fysieke structuur

Bevolkingsdichtheid per km2 in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018-2022

Bron: CBS

Ontwikkeling aantal woningen in Haarlem, 2017-2027

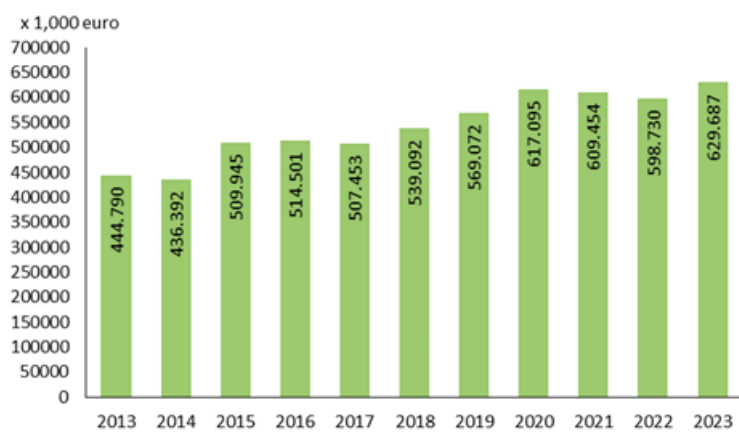
Bronnen en toelichting: De cijfers uit het verleden zijn gebaseerd op de basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG). Voor de prognose is gebruikgemaakt van de Monitor Plan Capaciteit. Deze cijfers komen overeen met die in de Rapportage woningbouw 2022. Het gaat om bij de gemeente bekende nieuwbouw- en transformatieprojecten. Toevoegingen anderszins (zoals splitsing, onttrekking of administratieve correcties) zijn zeer lastig te voorspellen. Om die reden zijn deze niet in de prognose meegenomen. Het aantal te slopen woningen (700 t/m 2025) is in deze prognose gelijk verdeeld over de jaren. Dit komt doordat het jaartal waarin gesloopt wordt vaak nog niet precies vaststaat, of omdat de fasering van het project verschillende jaren beslaat. In werkelijkheid zal het zwaartepunt liggen in 2023/2024 omdat het sloop-nieuwbouwprojecten betreft met een verdichtingsopgave. De kost (sloop) gaat hierbij voor de baat (nieuwbouw) uit. Voor de prognose geldt dat de onzekerheidsfactor groter wordt naarmate men verder in de toekomst kijkt.

Financiële structuur

Algemene financiële gegevens 2023

Totale baten (exclusief reservemutaties)	664.019
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	629.687
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	-2.538
Saldo baten en lasten (+ = negatief saldo)	-36.843
Algemene reserve	53.515
Algemene inkomsten gemeentefonds	394.370
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	47.760
Netto-investeringsvolume	76.302
Vaste schuld	412.000

Ontwikkeling begrotingsomvang in Haarlem, 2013-2023

Bron: Jaarverslagen gemeente Haarlem; 2021-2022: programmabegroting

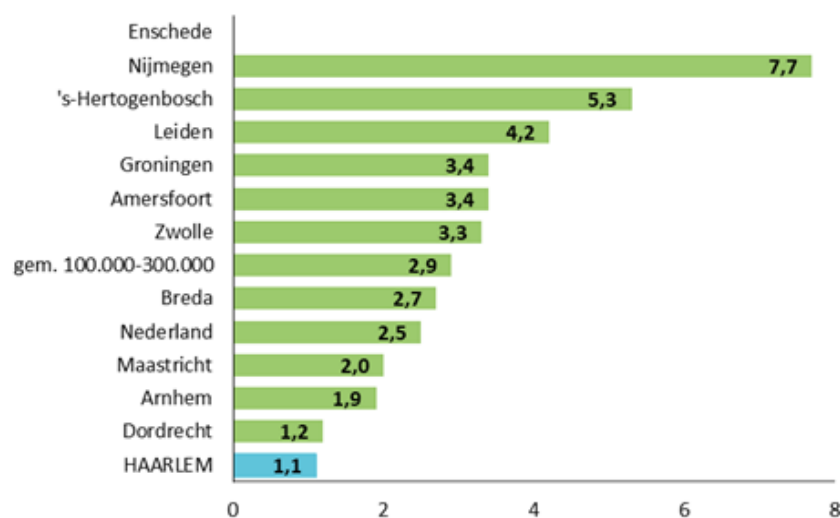
5.4 Benchmarkindicatoren

Inleiding

Onderstaande figuren tonen de 29 landelijk verplichte indicatoren die elke gemeente in de programmabegroting moet opnemen. In de programma's van deze programmabegroting zijn deze indicatoren gemarkeerd met 'BZK'. In deze bijlage wordt gemeente Haarlem steeds vergeleken (benchmark) met 12 vergelijkbare gemeenten, het gemiddelde van gemeenten met tussen de 100.000 en 300.000 inwoners en het gemiddelde voor Nederland. In de figuren zijn de cijfers voor het meest recente beschikbare (hele) jaar opgenomen. Deze indicatoren worden door de VNG centraal gepubliceerd op [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl). Deze indicatoren worden met regelmaat geüpdatet, aangevuld, aangepast of met terugwerkende kracht gecorrigeerd. Het is zodoende mogelijk dat deze indicatoren in deze programmabegroting afwijken van de actuele situatie op het dashboard. In deze programmabegroting zijn de gegevens opgenomen, zoals deze op 1 augustus 2022 op het dashboard zijn gepubliceerd (peildatum).

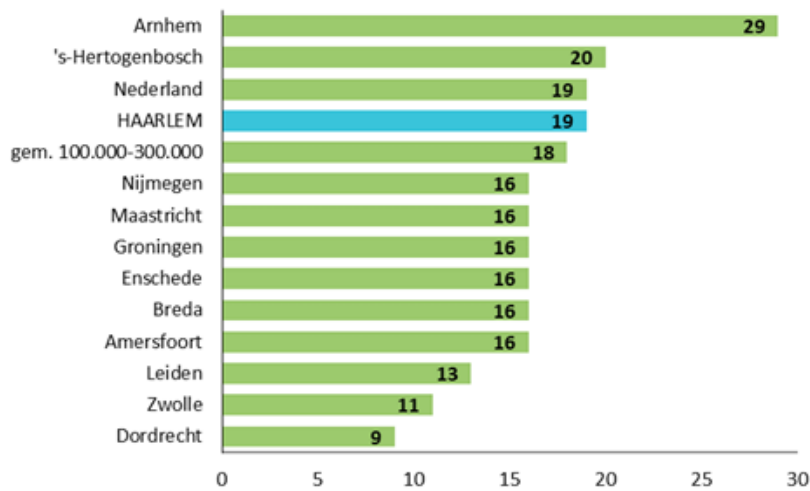
Programma 1 Maatschappelijke participatie

Absoluut verzuim leerlingen in Haarlem en verg. steden, 2021

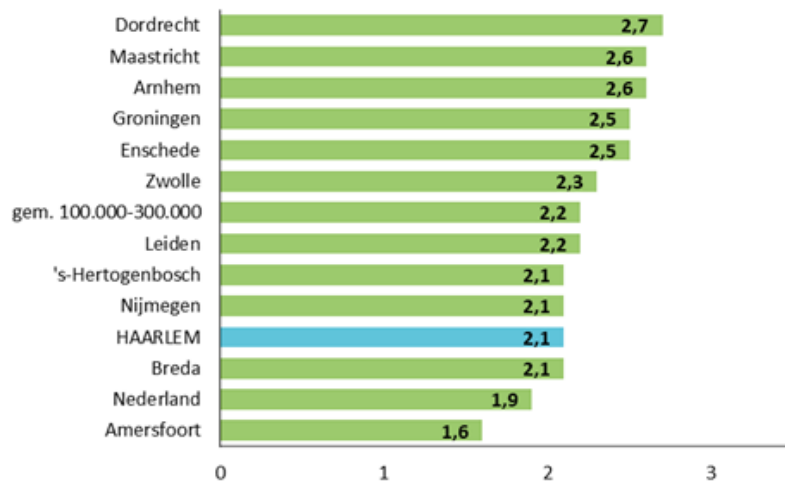
Bron: DUO/Ingrado, aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar, 2021 staat voor schooljaar 2020/2021, geen data voor Enschede

Relatief verzuim leerlingen in Haarlem en verg. steden, 2021

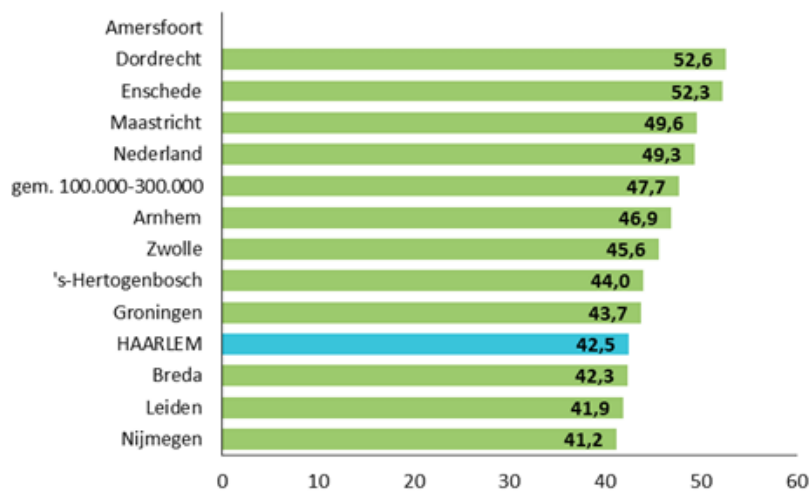
Bron: DUO/Ingrado, relatieve aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren zonder vrijstelling dat langer dan 4 opeenvolgende weken niet ingeschreven was op school, 2021 staat voor schooljaar 2020/2021

Voortijdige schoolverlaters in Haarlem en verg. steden, 2021

Bron: DUO, % van het totaal aantal leerlingen (12 tot 23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat, 2020 staat voor schooljaar 2020/2021

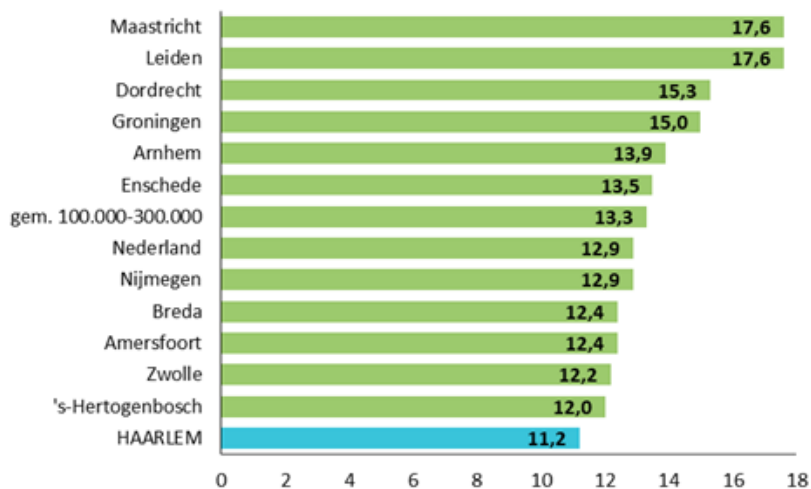
Niet sporters in Haarlem en verg. steden, 2020

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM, % inwoners van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet, geen data voor Amersfoort

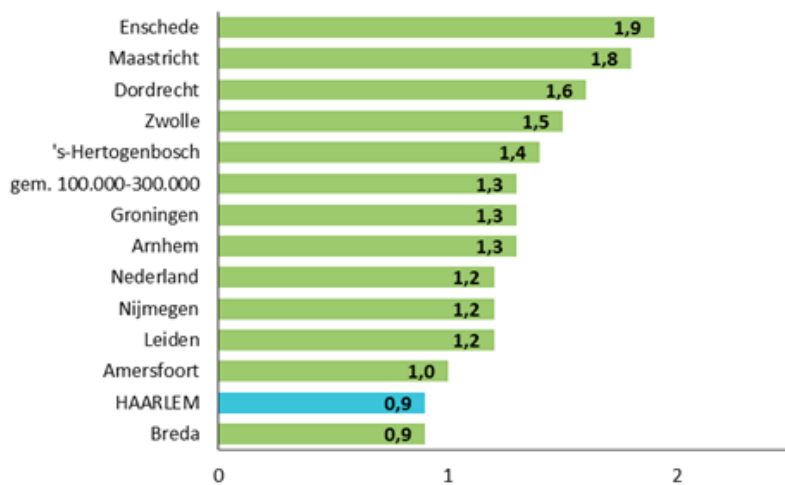
Programma 2 Ondersteuning en zorg

Jongeren met jeugdhulp in Haarlem en verg. steden, 2021

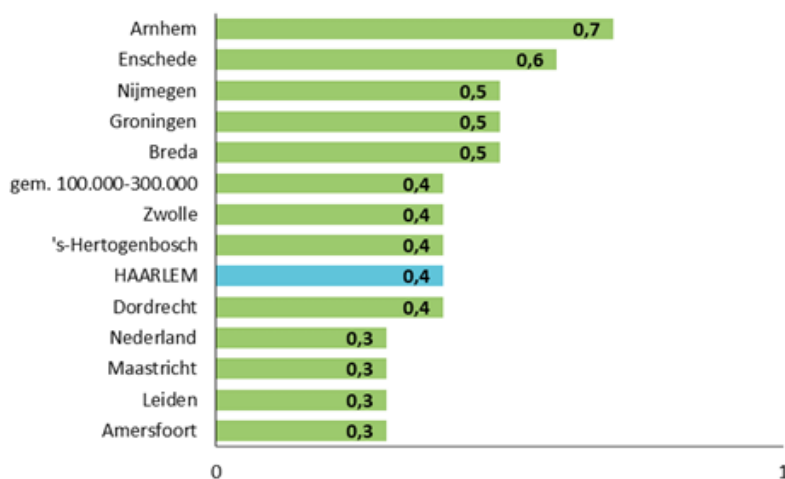
Bron: CBS, in % van alle jongeren tot 18 jaar

Jongeren met jeugdbescherming in Haarlem en verg. steden, 2021

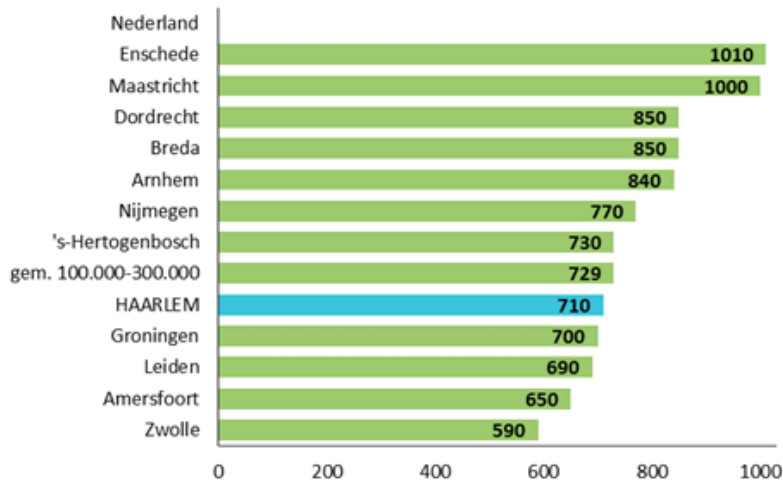
Bron: CBS, % jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming t.o.v. alle 0 t/m 17 jarigen

Jongeren met jeugdreclassering in Haarlem en verg. steden, 2021

Bron: CBS, % jongeren 12-22 jaar met jeugdreclassering t.o.v. alle 12-22 jarigen.

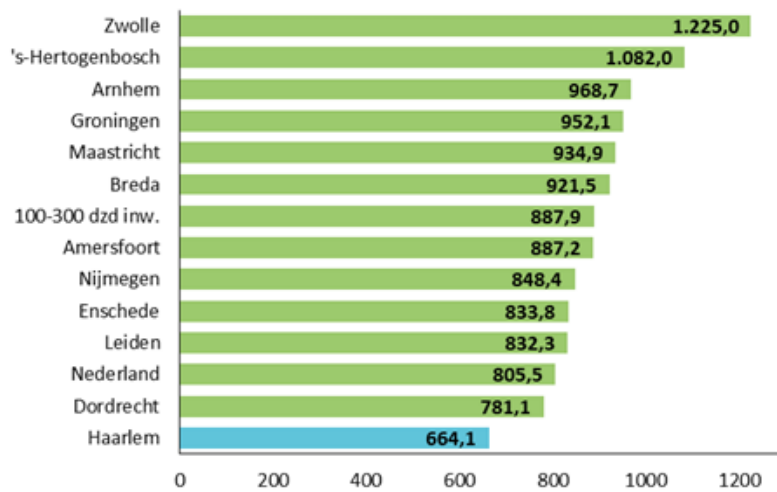
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo in Haarlem en verg. steden, 2021

Bron: CBS, aantal per 10.000 inwoners betreffende bevolkingsgroep, geen data voor Nederland

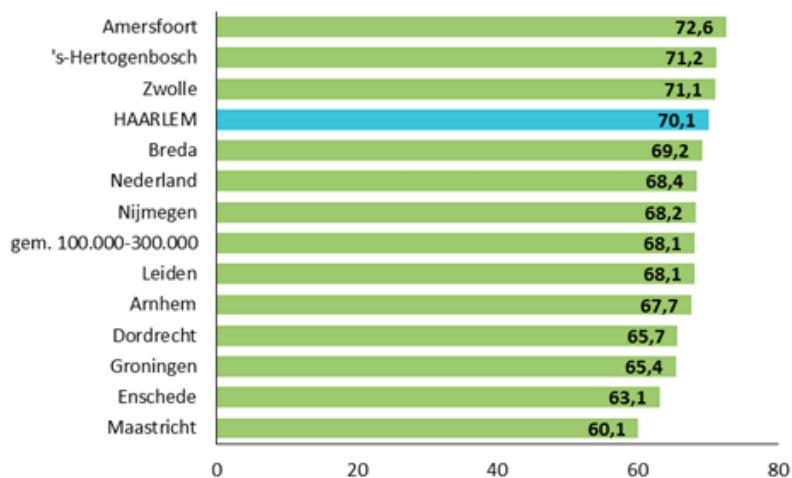
Programma 3 Werk en inkomen

Banen per 1.000 inw. 15-64 jr. in Haarlem en verg. steden, 2021

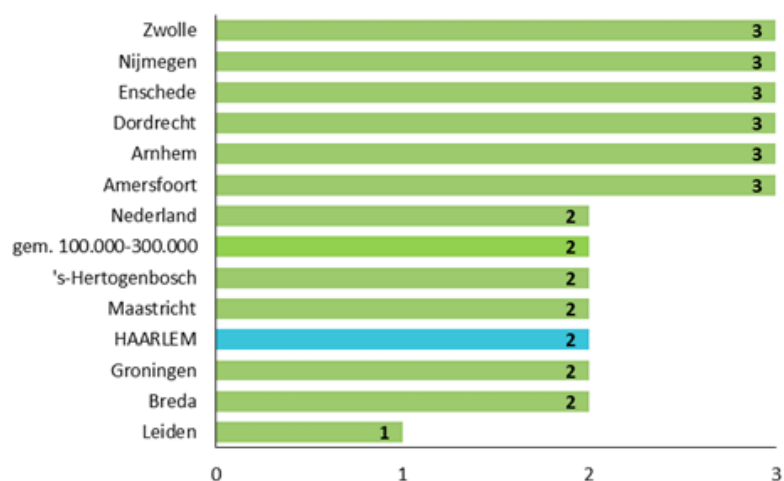
Bron: LISA, aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar

Netto arbeidsparticipatie in Haarlem en verg. steden, 2020

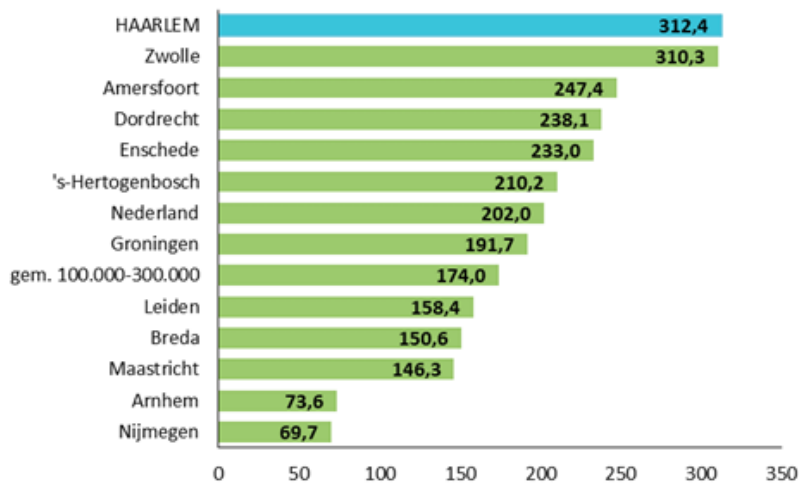
Bron: CBS Arb. deelname, % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking

Werkeloze jongeren in Haarlem en verg. steden, 2020

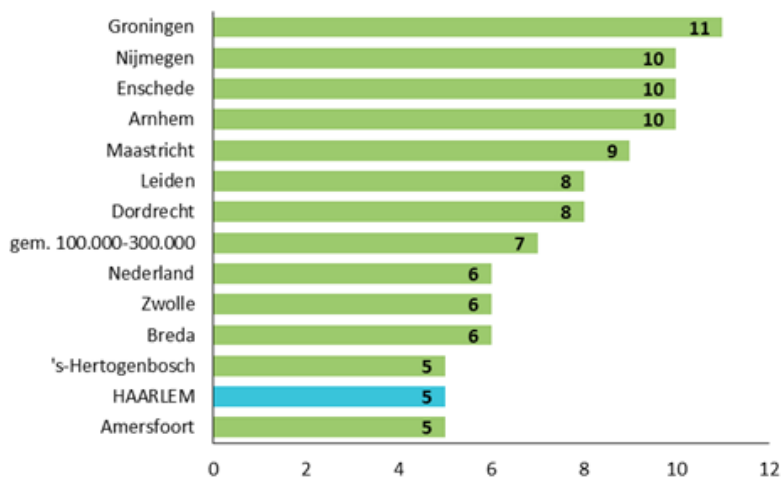
Bron: CBS-Jeugd, % werkeloze jongeren (16-22 jaar).

Lopende re-integratievoorzieningen in Haarlem en verg. steden, 2020

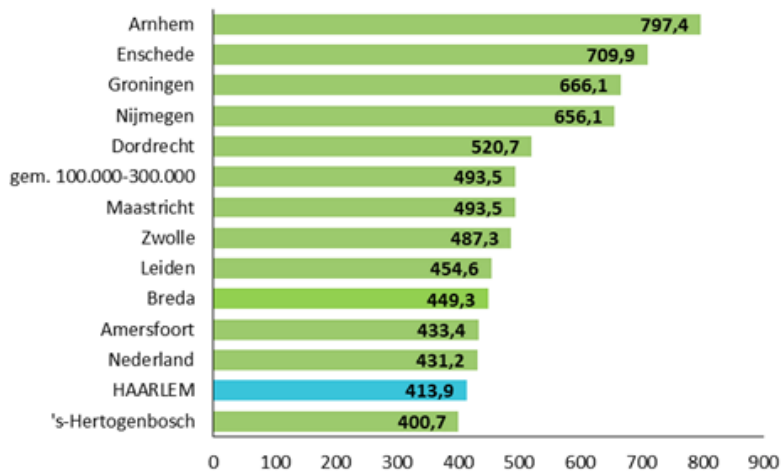
Bron: CBS, aantal re-integratievoorzieningen per 10.000 inw. 15-64 jaar

Kinderen in bijstandsuitkeringsgezinnen in Haarlem en verg. steden, 2020

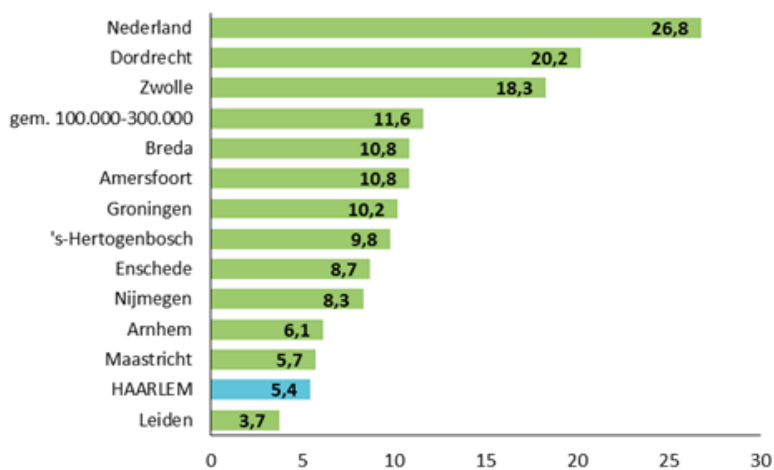
Bron: CBS-Jeugd, % kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen

Personen met bijstandsuitkering in Haarlem en verg. steden, 2021

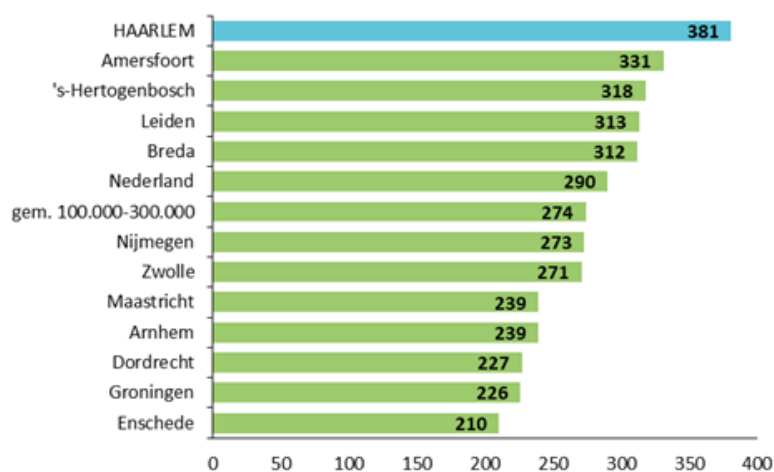
Bron: CBS, aantal bijstandsuitkeringen per 10.000 inw. van 18 jaar e.o.

Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing Hernieuwbare elektr. in Haarlem en verg. steden, 2020

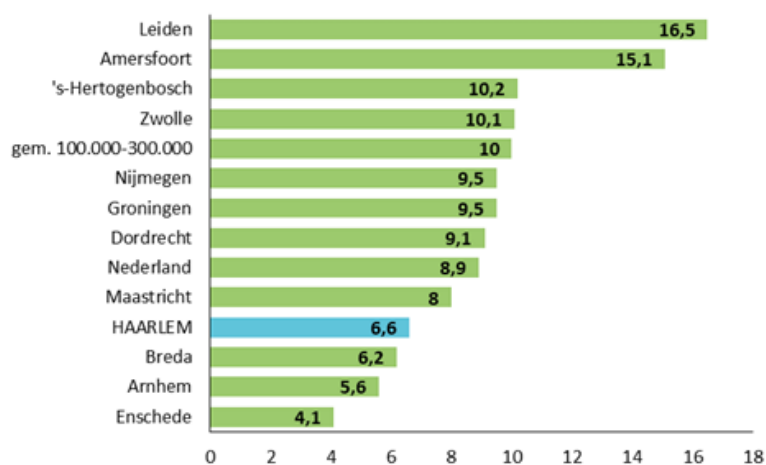
Bron: Rijkswaterstaat-Klimaatmonitor, % van totaal.

WOZ-waarde van woningen in Haarlem en verg. steden, 2021

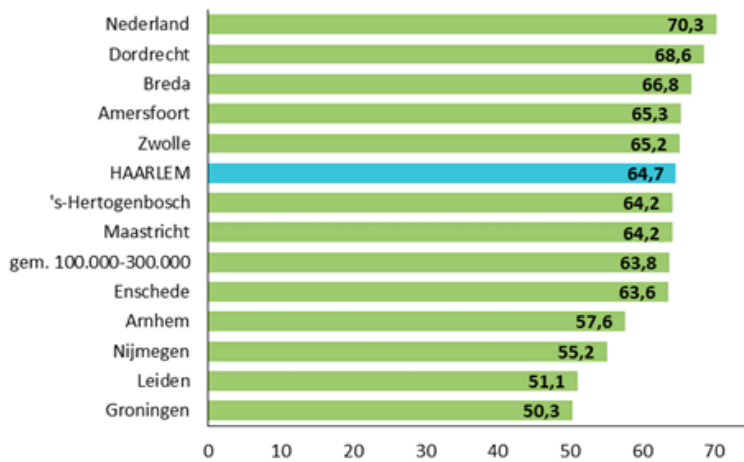
Bron: CBS, gemiddelde WOZ waarde van woningen in duizenden euro's.

Nieuw gebouwde woningen in Haarlem en verg. steden, 2021

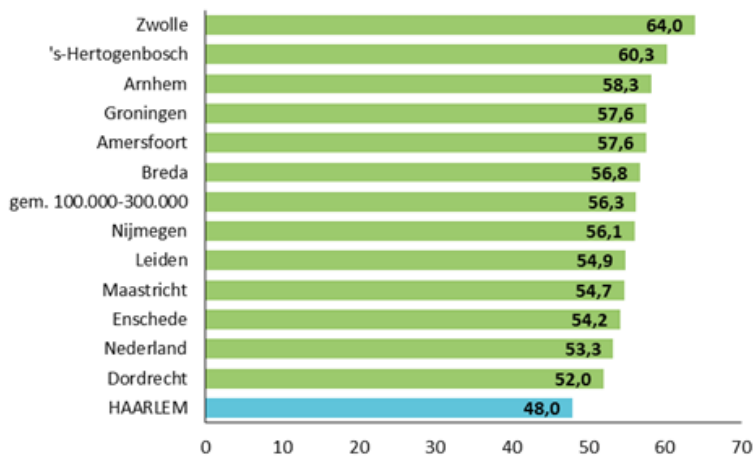
Bron: ABF - Systeem Woningvoorraad; per 1.000 woningen

Demografische druk in Haarlem en verg. steden, 2022

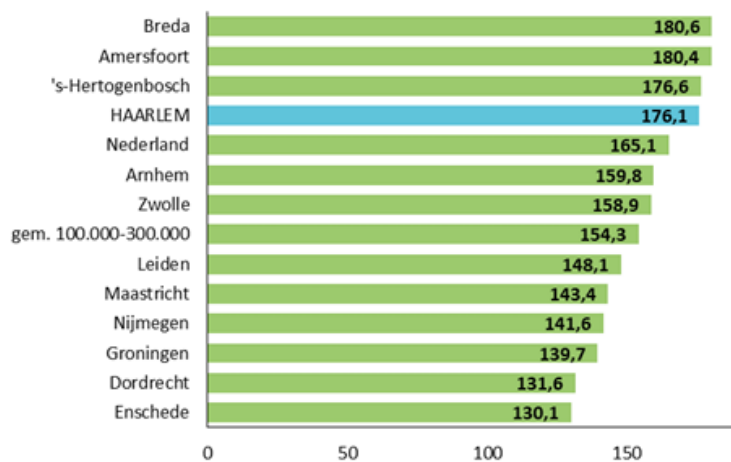
Bron: CBS, de som van het aantal personen van 0-20 jaar (groene druk) en 65 jaar of ouder (grijze druk) in verhouding tot de personen van 20-65 jaar

Functiemenging in Haarlem en verg. steden, 2021

Bron: CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research, de functiemengingsindex weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)

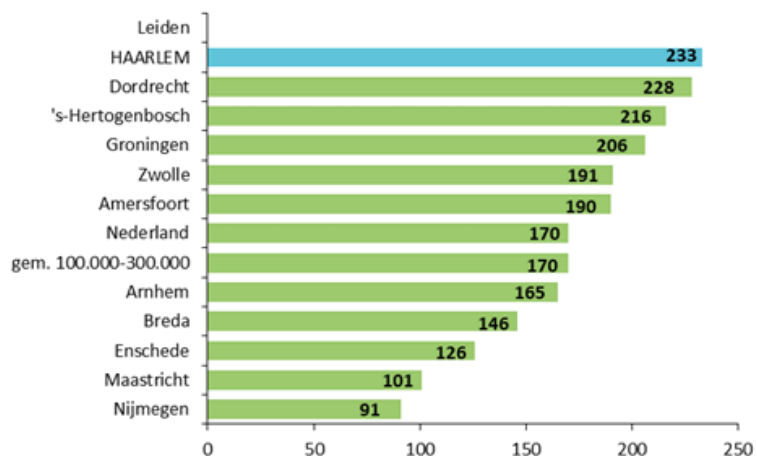
Vestigingen in Haarlem en verg. steden, 2021

Bron: LISA, aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar

Programma 5 Beheer en onderhoud

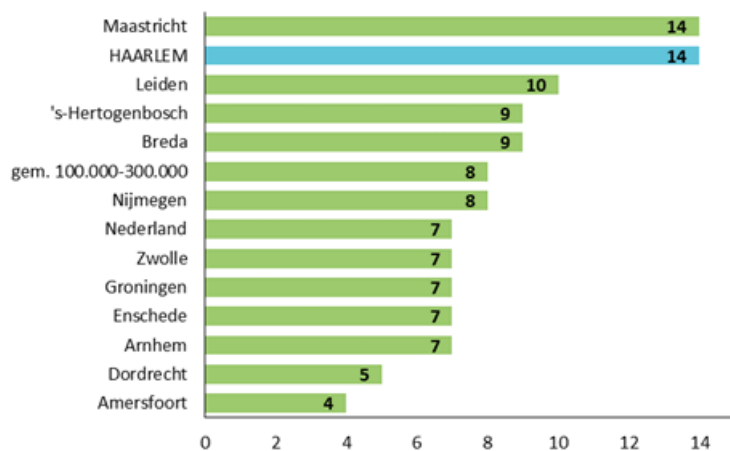
Huishoudelijk restafval in Haarlem en verg. steden, 2020

Bron: CBS, aantal kg huishoudelijk afval per inwoner, geen data voor Leiden

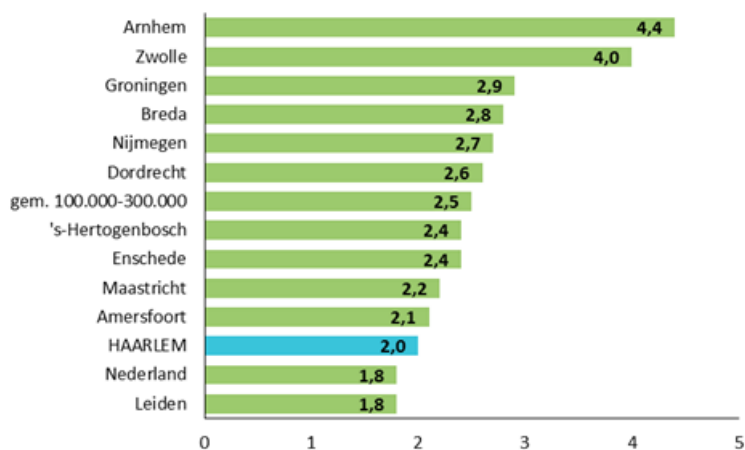
Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid

Aantal verwijzingen naar Halt in Haarlem en verg. steden, 2021

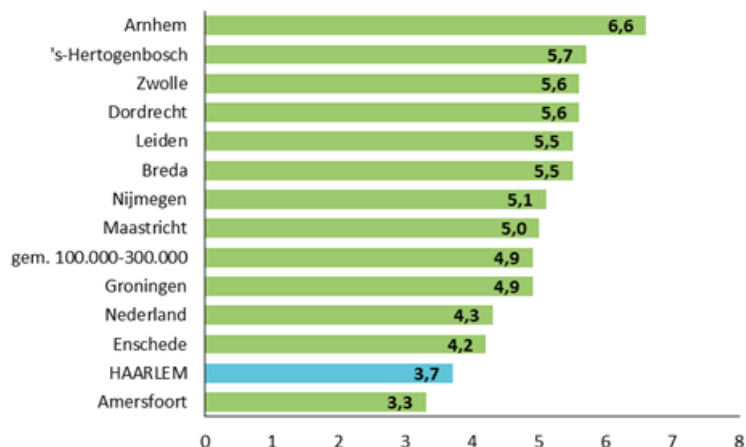
Bron: Bureau Halt, Verwijzingen Halt per 1.000 inw. van 12-17 jaar

Winkeldiefstallen in Haarlem en verg. steden, 2021

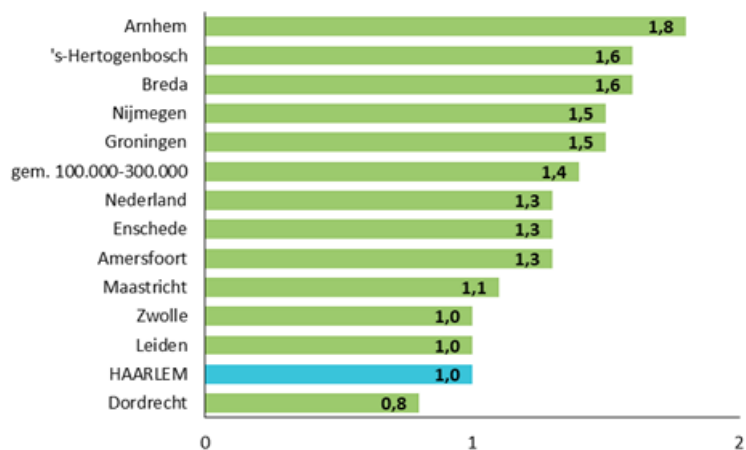
Bron: CBS; per 1.000 inwoners

Gewelds- en seksuele misdrijven in Haarlem en verg. steden, 2021

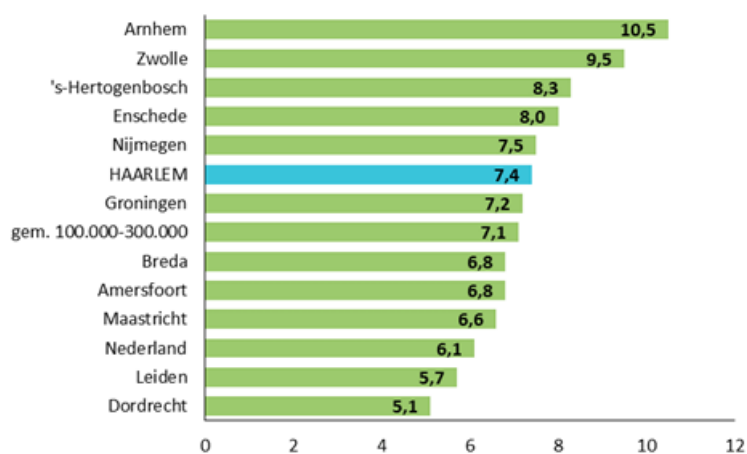
Bron: CBS; per 1.000 inwoners

Diefstal uit woningen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2021

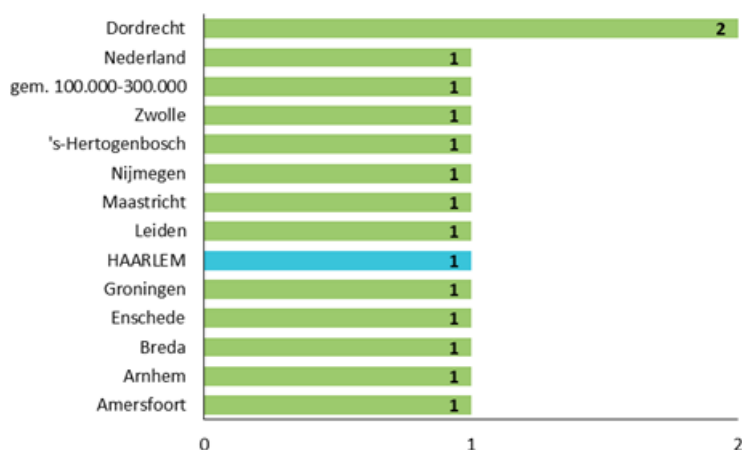
Bron: CBS; per 1.000 inwoners

Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte in Haarlem en verg. steden, 2021

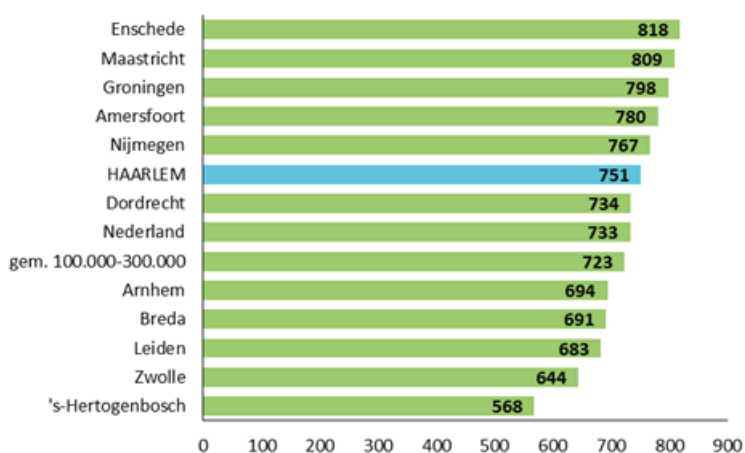
Bron: CBS; per 1.000 inwoners

Jongeren met delict voor rechter in Haarlem en verg. steden, 2020

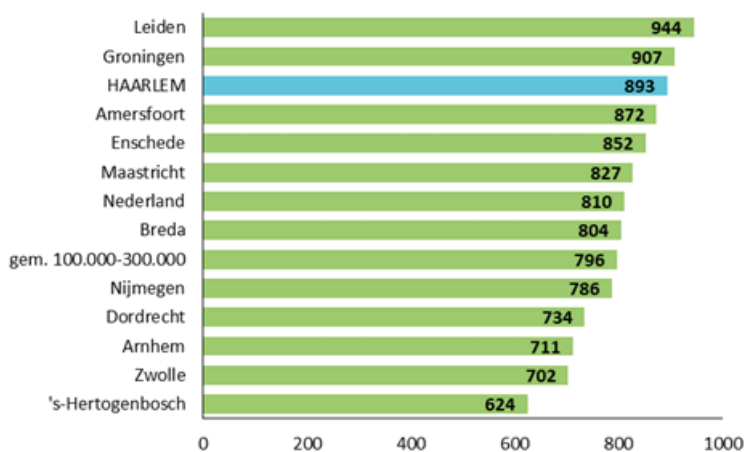
Bron: CBS-Jeugd, % jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead Woonlasten éénpersoonshuishouden in Haarlem en verg. steden, 2021

Bron: COELO-Groningen, gemid. totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten

Woonlasten meerpersoonshuishouden in Haarlem en verg. steden, 2021

Bron: COELO-Groningen, gemid. totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten

5.5 Toelichting doelen en prestaties zonder indicatoren

In 2019 heeft de raad aangegeven de begroting dunner en leesbaarder te willen met 'de begroting ont(k)leed' ([2019/204237](#)). Het college heeft in de raadsinformatiebrief ([2020/312062](#)) opgenomen dat zij een bijlage opneemt om de raad inzicht te geven waarom bij sommige doelen en prestaties (nog) geen indicator is opgenomen. In de raadsconferentie Indicatoren op 18 november 2020 is met de raad het gesprek gevoerd over de indicatoren. Dit heeft geresulteerd dat de raad op 22 april 2021 de indicatoren voor deze begroting heeft vastgesteld ([2020/1186521](#)), aangevuld met een aantal extra indicatoren voor programma 3 ([2021/235824](#)) vastgesteld op 27 mei 2021. In deze bijlage wordt een beeld geschetst wat de dekking is van de indicatoren, met een toelichting waarom bij sommige doelen en prestaties geen indicatoren zijn opgenomen. Hieronder ziet u een overzicht van de totale dekking in cijfers van indicatoren in Programmabegroting 2023-2027 (inclusief de verplichte indicatoren):

Programma	Aantal doelen	Aantal effect-indicatoren	Aantal doelen zonder effectindicator	Aantal prestaties	Aantal prestatie-indicatoren	Aantal prestaties zonder prestatie indicator	Totaal aantal indicatoren per programma
1	10	18	0	11	12	3	30
2	7	9	0	9	16	0	25
3	9	18	0	13	15	3	33
4	7	18	1	10	9	1	27
5	8	13	0	13	17	1	30
6	4	13	0	6	6	1	19
7	6	9	2	9	4	5	13
Totaal	51	98	3	71	79	14	177

Zoals u kunt zien is de dekking van het aantal indicatoren hoog. Slechts 3 doelen hebben geen effectindicator omdat deze niet of niet goed meetbaar zijn. Een soortgelijk beeld ontstaat bij de 14 prestaties zonder prestatie-indicator. In de volgende tabel wordt aangegeven waarom er bij deze doelen en prestaties (nog) geen indicator is opgenomen.

Progr	Beleids-veld	Doel of prestatie	Toelichting waarom geen indicator is opgenomen
1	1.2	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door openstelling van buurt- en wijkcentra en ontmoetingsactiviteiten (p)	In verband met het ontbreken van een eenduidige wijze van rapporteren van vóór 2021 en een aankomend aanpassingsvoorstel van de doelen, prestaties en bijbehorende indicatoren van het sociaal domein, om deze vanaf de PB 24 beter aan te laten sluiten op de beleidsdoelen van de afdeling Maatschappelijke Ondersteuning, heeft deze prestatie momenteel nog geen indicator.

Progr	Beleids- veld	Doel of prestatie	Toelichting waarom geen indicator is opgenomen
1	1.2	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door middel van voorlichting op scholen en sport- en beweegactiviteiten (p)	In verband met het ontbreken van een eenduidige wijze van rapporteren van vóór 2021 en een aankomend aanpassingsvoorstel van de doelen, prestaties en bijbehorende indicatoren van het sociaal domein, om deze vanaf de PB 24 beter aan te laten sluiten op de beleidsdoelen van de afdeling Maatschappelijke Ondersteuning, heeft deze prestatie momenteel nog geen indicator.
1	1.2	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners door middel van arbeidsmatige dagbesteding (p)	In verband met het ontbreken van een eenduidige wijze van rapporteren van vóór 2021 en een aankomend aanpassingsvoorstel van de doelen, prestaties en bijbehorende indicatoren van het sociaal domein, om deze vanaf de PB 24 beter aan te laten sluiten op de beleidsdoelen van de afdeling Maatschappelijke Ondersteuning, heeft deze prestatie momenteel nog geen indicator.
3	3.1	Het ondersteunen en bemiddelen van uitkeringsgerechtigden naar participeren in de samenleving door onder andere onze re-integratiepartner Pasmatch, onderdeel van de Werkpas Holding BV (p)	Deze prestatie is alleen narratief meetbaar.
3	3.1	Het behouden van bestaande werkplekken voor de medewerkers in de sociale werkvoorziening bij werkvoorzieningsschap ZuidKennemerland (Paswerk) (p)	Het betreft hier een sterfhuisconstructie waarbij de aantallen jaarlijks minder worden. Het aantal subsidie-eenheden is eerder in de tekst onder effectindicator genoemd.
3	3.1	Voldoen aan de regionale opgave voor de invulling van garantiebanen in de arbeidsmarktregio mensen die opgenomen zijn in het doelgroepenregister (p)	Het betreft hier uitvoering door het Werkgeversservicepunt op grond van een wettelijke plicht. Het aantal mensen met een garantiebaan is eerder onder effectindicator opgenomen

Progr	Beleids- veld	Doel of prestatie	Toelichting waarom geen indicator is opgenomen
4	4.3	Risico's bij grondverkoop behoudbaar (d)	De gemeente verkoopt bouwrijpe grond ten behoeve van woningbouw projecten. Deze projecten worden apart geadmineistreerd via een grondexploitatie; deze omvat de kosten en opbrengsten per project. Het doel van de grondexploitatie is om per project de financiële risico's te kunnen beheersen. Haarlem heeft thans 16 projecten met een grondexploitatie. Deze worden toegelicht in paragraaf 3.7 van deze begroting (Grondbeleid). Omdat de grondtransacties binnen deze projecten gebaseerd zijn op specifieke contracten die onvergelykbaar zijn, zijn er geen indicatoren voor dit beleidsveld opgenomen.
4	4.3	Verstrekken van financiële stand van zaken bij grondverkoop (p)	De gemeente verkoopt bouwrijpe grond ten behoeve van woningbouw projecten. Deze projecten worden apart geadmineistreerd via een grondexploitatie; deze omvat de kosten en opbrengsten per project. Het doel van de grondexploitatie is om per project de financiële risico's te kunnen beheersen. Haarlem heeft thans 16 projecten met een grondexploitatie. Deze worden toegelicht in paragraaf 3.7 van deze begroting (Grondbeleid). Omdat de grondtransacties binnen deze projecten gebaseerd zijn op specifieke contracten die onvergelykbaar zijn, zijn er geen indicatoren voor dit beleidsveld opgenomen.
5	5.3	Uitvoeren van gedeeltes van Ambitiekaart Haarlemse wateren (2017/408688) (p)	Het programma uitvoeren van Haarlemse waterkaart loopt nog één jaar en daarom is het niet zinvol hier een indicator samen te stellen die slechts incidenteel toegepast kan worden.
6	6.3	De gemeente werkt samen met andere partners in de aanpak tegen overlast. De Haarlemse taken voor milieutoezicht, inclusief de horeca, niet zijnde acties vanuit de Drank- en horecawet, zijn ondergebracht bij de Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) (p)	De kern van het veiligheids- en handhavingsbeleid is samenwerking. Een indicator zou het aantal partijen zijn waar de gemeente mee samenwerkt. Dat geeft geen toegevoegde waarde.
7	7.1	Een (meerjaren-)begroting aanbieden ter vaststelling waarin de belastingtarieven niet meer dan met de inflatie zijn verhoogd (p)	Een prestatie-indicator zou enkel de vaststelling van de voorstellen weergeven (ja/nee). Het heeft geen toegevoegde waarde om dat in de vorm van een indicator in de programmabegroting op te nemen.
7	7.1	De gemeente stelt de rioolheffing kostendekkend vast (p)	Een prestatie-indicator zou enkel de vaststelling van de voorstellen weergeven (ja/nee). Het heeft geen toegevoegde waarde om dat in de vorm van een indicator in de programmabegroting op te nemen.
7	7.1	De gemeente stelt de afvalstoffenheffing kostendekkend vast (p)	Een prestatie-indicator zou enkel de vaststelling van de voorstellen weergeven (ja/nee). Het heeft geen toegevoegde waarde om dat in de vorm van een indicator in de programmabegroting op te nemen.

Progr	Beleids- veld	Doel of prestatie	Toelichting waarom geen indicator is opgenomen
7	7.1	De gemeente stelt tarieven tijdig vast (p)	Een prestatie-indicator zou enkel de vaststelling van de tarieven weergeven (ja/nee). Het heeft geen toegevoegde waarde om dat in de vorm van een indicator in de programmabegroting op te nemen.
7	7.2	Een duurzaam financieel gezonde stad (d)	De financiële gezondheid van de stad wordt beoordeeld door te kijken naar de begroting van de gemeente in combinatie met de verschillende kengetallen. Dit leidt tot een kwalitatief oordeel waardoor het hanteren van een indicator niet mogelijk is.
7	7.3	De gemeente geeft de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie transparant weer. Vanaf 2018 is een ambtelijke samenwerking met Zandvoort aangegaan (p)	De kosten die de gemeente maakt voor het uitvoeren van haar taken (overhead) zijn transparant. Bij de begroting komt een overzicht waarmee in één oogopslag voor de Haarlemmer duidelijk is wat de inkomsten van de gemeente zijn en waar dit geld aan uitgegeven wordt. De tabel met meerjarige inzicht in de ontwikkeling van de overhead is standaard onderdeel van de begroting en de jaarrekening (zie programma 7 bij context en achtergronden).
7	7.3	Een bijdrage leveren aan een duurzaam, circulair en inclusief Haarlem met behulp van inkoop en aanbesteding (d)	Per aanbesteding wordt een keuze gemaakt uit de set van strategische inkoopdoelstellingen passend bij de dienst, levering of werk. Deze zijn per aanbesteding verschillend.

Op verzoek van de commissie Duisenberg Light is in de volgende tabel een overzicht van de totale dekking van indicatoren in de Programmabegroting 2022-2026 (inclusief de verplichte indicatoren), zodat een vergelijking met de huidige begroting mogelijk is:

Programma	Aantal doelen	Aantal effect-indicatoren	Aantal doelen zonder effectindicator	Aantal prestaties	Aantal prestatie-indicatoren	Aantal prestaties zonder prestatie indicator	Totaal aantal indicatoren per programma
1	10	18	0	11	12	3	30
2	7	9	0	9	16	0	25
3	9	18	0	13	15	3	33
4	7	18	1	10	9	1	27
5	8	13	0	13	17	1	30
6	4	13	0	6	6	1	19
7	6	9	2	9	4	5	13
Totaal	50	98	3	71	79	14	177

Ten opzichte van de Programmabegroting 2022-2026 zijn er geen wijzigingen in de indicatoren doorgevoerd, het totaal beeld blijft daarmee gelijk.

In de volgende tabel is een overzicht van de totale dekking van indicatoren in de Programmabegroting 2021-2025 (inclusief de verplichte indicatoren) weergegeven:

Programma	Aantal doelen	Aantal effect-indicatoren	Aantal doelen zonder effectindicator	Aantal prestaties	Aantal prestatie-indicatoren	Aantal prestaties zonder prestatie indicator	Totaal aantal indicatoren per programma
1	9	18	0	11	10	3	28
2	7	9	0	9	14	0	23
3	8	17	1	15	13	5	30
4	7	19	1	10	9	1	28
5	8	11	0	13	18	1	29
6	4	15	0	6	9	1	24
7	5	9	1	8	3	5	12
Totaal	48	98	3	72	79	16	174

5.6 Overzicht personeel

Begroting personele lasten

	Aantal / FTE formatie in 2023	Salaris en sociale lasten	Overige salaris kosten	Totaal
Bestuur	Aantal	€	€	€
Raad	39,0	1.070	248	1.318
College van Burgemeester en Wethouders	6,0	887	30	917
Voormalig College	0,0	258	0	258
Totaal bestuur	45,0	2.216	278	2.494
Afdelingen	FTE	€	€	€
Bedrijven	50,9	3.274	124	3.399
Beheer en Beleid Openbare Ruimte	52,2	5.039	80	5.119
Bestuur en Communicatie	51,2	4.369	94	4.463
Concerncontrol	25,9	2.857	60	2.918
Data, Informatie en Analyse	34,1	2.986	51	3.036
Directie	4,5	763	21	784
Economie, Cultuur, Duurzaamheid en Wonen	36,3	3.414	76	3.490
Facilitaire Zaken	42,6	2.925	198	3.123
Financien	35,1	2.915	56	2.970
Griffie	7,6	746	15	761
HRM	36,2	3.141	220	3.361
Informatievoorziening	70,4	6.031	99	6.130
Interne Dienstverlening	69,7	6.490	110	6.600
Jeugd, Onderwijs en Sport	48,0	4.224	98	4.322
Juridische Zaken	30,5	2.889	51	2.941
Klantcontactcentrum	63,0	4.572	86	4.659
Maatschappelijke Ondersteuning	96,6	7.915	147	8.063
Omgevingsbeleid	47,8	4.483	72	4.555
Programma- en Gebiedsmanagement	49,3	5.169	82	5.251
Project- en Contractmanagement	68,3	6.788	122	6.910
Schulden Minima en Sociale Recherche	81,5	6.222	107	6.330
Vastgoed	23,4	2.143	45	2.187
Veiligheid en Handhaving	98,4	6.785	399	7.184
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	72,6	6.083	121	6.204
Werk en Inkomen	103,9	8.250	138	8.388
Totaal huidig personeel	1.299,9	110.475	2.672	113.148
Totaal		112.691	2.950	115.641

1) De bestuurders zijn niet in fte maar in absolute aantallen

Leeftijdsopbouw medewerkers gemeente Haarlem	Aantal	Percentage
> 60 jaar	278	18%
50-59 jaar	479	31%
40-49 jaar	357	23%
30-39 jaar	291	19%
< 30 jaar	133	9%
Totaal	1.544	100%

Gemiddelde leeftijd	Aantal	Leeftijd
Vrouw	944	46,8
Man	600	48,5
Man/vrouw	1.544	47,5

5.7 Productenraming

11.1101 Onderwijsbeleid	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	9.302	12.201	10.760	10.821	10.112	9.649	9.649
Baten	-5.945	-8.687	-7.071	-7.071	-6.534	-6.071	-6.071
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.357	3.514	3.689	3.750	3.579	3.579	3.579
11.1102 Leerplicht regionaal	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.446	2.802	2.816	2.816	2.816	2.816	2.816
Baten	-1.820	-2.008	-1.954	-1.954	-1.954	-1.954	-1.954
Saldo (excl. mutaties reserves)	626	794	862	862	862	862	862
11.1103 Onderwijshuisvesting	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	13.568	13.129	13.024	13.708	14.133	13.502	13.605
Baten	-980	-325	-339	-339	-339	-339	-339
Saldo (excl. mutaties reserves)	12.587	12.804	12.685	13.369	13.794	13.163	13.265
12.1201 Sportbeleid	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	10.972	11.395	11.427	11.411	11.402	11.402	11.402
Baten	-254	-101	-22	-22	-22	-22	-22
Saldo (excl. mutaties reserves)	10.718	11.295	11.406	11.389	11.380	11.380	11.380
12.1202 Sportaccommodaties	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.456	2.526	2.771	3.021	3.106	3.229	3.348
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.456	2.526	2.771	3.021	3.106	3.229	3.348
13.1301 Publieke gezondheidszorg	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	4.222	4.527	4.470	4.471	4.471	4.471	4.471
Baten	-45	-100					
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.177	4.427	4.470	4.471	4.471	4.471	4.471
13.1302 Sociale basis	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	15.443	15.346	13.982	13.567	13.573	13.639	13.638
Baten	-106	-150	-63				
Saldo (excl. mutaties reserves)	15.336	15.196	13.920	13.567	13.573	13.639	13.638
13.1303 Sociale wijkteams	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	4.226	5.001	4.981	4.969	4.969	4.969	4.969
Baten	-108	-109	-114	-114	-114	-114	-114
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.118	4.892	4.867	4.855	4.855	4.855	4.855
13.1304 CJG	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	9.149	9.426	9.628	9.628	9.629	9.629	9.629
Baten	-94		-90	-90	-90	-90	-90
Saldo (excl. mutaties reserves)	9.054	9.426	9.538	9.538	9.539	9.539	9.539
21.2101 Vervoersvoorzieningen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	5.316	5.920	6.536	6.535	6.535	6.534	6.534
Baten	-328	-254	-263	-263	-263	-263	-263
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.989	5.666	6.273	6.272	6.272	6.271	6.271
21.2102 Woonvoorzieningen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.278	3.116	3.433	3.395	3.395	3.387	3.381
Baten	-6						
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.272	3.116	3.433	3.395	3.395	3.387	3.381

21.2103 Huishoudelijke ondersteuning	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	14.100	16.400	16.675	16.567	16.567	16.567	16.567
Baten	-18						
Saldo (excl. mutaties reserves)	14.082	16.400	16.675	16.567	16.567	16.567	16.567
21.2104 Begeleiding en dagbesteding	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	14.258	16.072	17.518	17.518	17.518	17.518	17.518
Baten	-7						
Saldo (excl. mutaties reserves)	14.251	16.072	17.518	17.518	17.518	17.518	17.518
21.2105 Gezinsbegeleiden jongvolwassenen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.244	2.515	2.261	2.261	2.261	2.261	2.261
Baten	-1						
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.243	2.515	2.261	2.261	2.261	2.261	2.261
21.2106 Ovrge voorzieningen volwassenen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.283	1.223	-3.751	-3.931	-3.929	-3.925	-3.925
Baten	-1.019	-852	-882	-882	-1.556	-1.563	-1.560
Saldo (excl. mutaties reserves)	264	372	-4.633	-4.813	-5.485	-5.488	-5.485
22.2104 Begeleiding en dagbesteding	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	949	960	993	993	993	993	993
Saldo (excl. mutaties reserves)	949	960	993	993	993	993	993
22.2201 Ambulante jeugdhulp	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	22.212	26.263	25.541	25.344	25.344	25.344	25.344
Saldo (excl. mutaties reserves)	22.212	26.263	25.541	25.344	25.344	25.344	25.344
22.2202 Jeugdhulp met verblijf	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	9.947	12.660	12.586	12.588	12.592	12.592	12.592
Baten	-233						
Saldo (excl. mutaties reserves)	9.714	12.660	12.586	12.588	12.592	12.592	12.592
22.2203 Hoogspecialistische jeugdhulp	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.343	2.981	3.096	3.094	3.091	3.091	3.091
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.343	2.981	3.096	3.094	3.091	3.091	3.091
22.2204 Overige voorzieningen jeugd	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.308	-976	-826	-827	-824	-820	-820
Baten	-127	-90					
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.180	-1.066	-826	-827	-824	-820	-820
23.2301 Maatschappelijke opvang	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	24.061	23.875	21.226	21.487	21.483	21.001	21.013
Baten	-328	-311	-47	-47	-47	-47	-47
Saldo (excl. mutaties reserves)	23.733	23.564	21.179	21.440	21.436	20.954	20.966
23.2302 Beschermd wonen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	31.277	36.450	37.817	37.831	37.849	37.866	37.866
Baten	-1.438	-3.050	-1.050	-1.050	-1.050	-1.050	-1.050
Saldo (excl. mutaties reserves)	29.839	33.401	36.768	36.782	36.800	36.817	36.817

31.3101 Re-integratie	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	7.064	11.292	7.692	7.677	7.776	7.885	7.885
Baten	-195	-1.180					
Saldo (excl. mutaties reserves)	6.869	10.112	7.692	7.677	7.776	7.885	7.885
31.3102 Participatie	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	322	219	228	224	224	224	224
Baten	-15						
Saldo (excl. mutaties reserves)	308	219	228	224	224	224	224
31.3103 Sociale werkvoorziening	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	15.172	14.716	14.231	13.836	13.294	12.791	12.107
Saldo (excl. mutaties reserves)	15.172	14.716	14.231	13.836	13.294	12.791	12.107
32.3201 Inkomen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	69.317	59.109	59.252	63.600	63.381	63.381	63.381
Baten	-72.011	-60.424	-60.919	-58.942	-58.942	-58.942	-58.942
Saldo (excl. mutaties reserves)	-2.694	-1.315	-1.667	4.658	4.440	4.440	4.440
32.3202 Inkomensondersteuning	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	11.288	13.824	11.581	11.210	10.897	10.897	10.897
Baten	-686	-665	-665	-665	-665	-665	-665
Saldo (excl. mutaties reserves)	10.603	13.159	10.916	10.545	10.232	10.232	10.232
33.3203 Fraudebestrijding	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	821	1.068	1.091	1.091	1.091	1.091	1.091
Baten	-59	-60	-60	-60	-60	-60	-60
Saldo (excl. mutaties reserves)	761	1.009	1.031	1.031	1.031	1.031	1.031
33.3301 Schulddienstverlening	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.883	2.619	2.459	2.432	2.190	2.190	2.190
Baten	-721	-225	-416	-396	-230	-230	-230
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.162	2.394	2.042	2.036	1.960	1.960	1.960
33.3302 Budgetondersteuning	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	355	505	603	603	603	603	603
Baten	-7						
Saldo (excl. mutaties reserves)	349	505	603	603	603	603	603
41.4101 Wonen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.481	2.975	1.706	1.465	1.494	1.415	1.414
Baten	-101	-23	-24	-24	-24	-24	-24
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.381	2.953	1.683	1.442	1.471	1.391	1.391
41.4102 Ruimtelijke ontwikkeling	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	6.500	10.087	7.612	5.358	5.081	5.379	4.608
Baten	-2.657	-3.104	-2.569	-2.370	-2.223	-2.156	-1.556
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.844	6.982	5.042	2.989	2.858	3.223	3.052
41.4103 Omgevingskwaliteit	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	5.260	6.294	6.447	3.610	3.710	3.467	3.610
Baten	-1.448	-1.069	-3.047	-118	-418	-118	-118
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.812	5.225	3.400	3.492	3.292	3.349	3.492

41.4104 Erfgoed	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.039	1.407	1.185	1.207	1.207	1.252	1.251
Baten	-3						
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.036	1.407	1.185	1.207	1.207	1.252	1.251
41.4105 Gebied Noord	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	499	568	661	661	714	661	461
Saldo (excl. mutaties reserves)	499	568	661	661	714	661	461
41.4106 Gebied Schalkwijk	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	671	611	487	487	487	487	487
Saldo (excl. mutaties reserves)	671	611	487	487	487	487	487
41.4107 Gebied Oost	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	524	455	474	474	474	474	474
Baten	-2.500						
Saldo (excl. mutaties reserves)	-1.976	455	474	474	474	474	474
41.4108 Gebied Centrum	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	323	387	395	395	395	395	395
Saldo (excl. mutaties reserves)	323	387	395	395	395	395	395
41.4109 Gebied Zuid West	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	424	468	372	372	372	372	372
Baten	-157						
Saldo (excl. mutaties reserves)	267	468	372	372	372	372	372
42.4201 Economie	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.951	2.299	2.065	2.014	2.014	2.014	2.014
Baten	-977	-850	-939	-921	-921	-921	-921
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.974	1.448	1.126	1.093	1.093	1.093	1.093
42.4202 Toerisme	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.275	1.886	1.880	1.775	1.775	1.775	1.771
Baten	-164	-139	-139	-139	-139	-139	-139
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.111	1.747	1.742	1.636	1.636	1.636	1.632
42.4203 Cultuur	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	27.371	30.846	29.439	29.133	27.848	27.937	28.039
Baten	42	-20	-21	-21	-21	-21	-21
Saldo (excl. mutaties reserves)	27.413	30.826	29.419	29.112	27.827	27.917	28.019
43.4301 Grondexploitaties algemeen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	6.930	8.017	12.706	3.877	2.465	2.462	2.459
Baten	-10.154	-11.323	-18.230	-9.438	-4.795	-4.795	-4.795
Saldo (excl. mutaties reserves)	-3.224	-3.307	-5.524	-5.562	-2.331	-2.333	-2.336
51.5101 Afvalinzameling en reiniging	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	25.803	26.560	26.916	26.920	26.921	26.921	26.907
Baten	-26.562	-26.402	-27.572	-27.582	-27.582	-27.582	-27.568
Saldo (excl. mutaties reserves)	-759	157	-656	-662	-661	-661	-661

51.5102 Openbare ruimte ondergronds	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	10.109	9.887	10.253	10.420	10.683	10.840	11.084
Baten	-12.947	-12.830	-13.167	-13.333	-13.597	-13.754	-13.998
Saldo (excl. mutaties reserves)	-2.839	-2.944	-2.914	-2.914	-2.914	-2.914	-2.914
51.5103 Beleid mobiliteit&openb.ruimte	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	32.955	38.134	34.086	33.470	34.747	35.594	36.335
Baten	-1.086	-610	-637	-637	-637	-637	-637
Saldo (excl. mutaties reserves)	31.869	37.524	33.449	32.833	34.110	34.956	35.697
51.5104 Haarlem:Wegen,straten,pleinen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	171	404	385	385	282	282	282
Baten	-793	-617	-645	-576	-473	-473	-473
Saldo (excl. mutaties reserves)	-622	-213	-260	-191	-191	-191	-191
51.5105 Haarlem: Groen & overige	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	3.785	3.510	3.502	3.650	3.688	3.652	3.625
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.785	3.510	3.502	3.650	3.688	3.652	3.625
52.5201 Fietsparkeren	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.306	1.441	1.603	2.025	2.241	2.275	2.309
Baten	-97	-192	-201	-201	-201	-201	-201
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.209	1.249	1.402	1.824	2.040	2.074	2.108
52.5202 Parkeren algemeen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	5.435	5.534	5.361	5.702	5.666	5.411	5.405
Saldo (excl. mutaties reserves)	5.435	5.534	5.361	5.702	5.666	5.411	5.405
52.5203 Straatparkeren	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	401	373	390	390	390	390	390
Baten	-9.767	-11.725	-12.764	-12.764	-12.764	-12.764	-12.764
Saldo (excl. mutaties reserves)	-9.366	-11.352	-12.374	-12.374	-12.374	-12.374	-12.374
52.5204 Parkeergarages	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	4.309	4.286	4.204	4.219	4.205	4.190	4.128
Baten	-10.092	-9.945	-10.923	-10.923	-10.923	-10.923	-10.923
Saldo (excl. mutaties reserves)	-5.783	-5.658	-6.718	-6.703	-6.718	-6.732	-6.794
52.5205 Parkeren Handhaving	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.550	2.991	2.565	2.492	2.550	2.550	2.550
Baten	-1.614	-1.550	-1.683	-1.683	-1.683	-1.683	-1.683
Saldo (excl. mutaties reserves)	936	1.441	881	809	867	867	867
53.5301 Havendienst	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.347	2.241	2.006	1.893	2.037	2.035	2.033
Baten	-1.299	-1.130	-1.181	-1.181	-1.181	-1.181	-1.181
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.048	1.111	825	712	857	855	852
53.5302 Begraafplaatsen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.816	1.545	1.581	1.578	1.567	1.567	1.561
Baten	-1.375	-1.301	-1.346	-1.346	-1.346	-1.346	-1.346
Saldo (excl. mutaties reserves)	441	244	236	233	221	221	215

53.5303 NME/Kinderboerderij	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.031	1.261	1.007	1.007	1.006	1.006	1.006
Baten	-6	-19	-19	-19	-19	-19	-19
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.025	1.243	987	987	987	987	987
53.5305 Vastgoedbeheer	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	21.357	20.791	19.149	18.699	20.115	18.525	18.359
Baten	-27.422	-27.343	-23.636	-26.653	-25.885	-21.834	-21.620
Saldo (excl. mutaties reserves)	-6.065	-6.552	-4.487	-7.953	-5.769	-3.309	-3.262
61.6101 Dienstverlening	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	5.953	6.429	6.083	6.099	6.049	5.990	5.989
Baten	-2.442	-2.489	-2.604	-2.604	-2.604	-2.604	-2.604
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.511	3.940	3.479	3.494	3.445	3.385	3.385
61.6102 Basisregistraties	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.225	2.915	2.610	2.610	2.609	2.582	2.582
Baten	-167						
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.058	2.915	2.610	2.610	2.609	2.582	2.582
62.6201 Gemeenteraad	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.232	2.594	2.538	2.538	2.538	2.611	2.538
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.232	2.594	2.538	2.538	2.538	2.611	2.538
62.6202 College van B&W	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	4.139	4.088	4.593	4.432	4.432	4.432	4.432
Baten	-924						
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.215	4.088	4.593	4.432	4.432	4.432	4.432
63.6301 Openbare orde en veiligheid	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	12.372	7.129	6.671	6.358	6.470	6.470	6.470
Baten	-7.401	-838	-838	-838	-838	-838	-838
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.971	6.291	5.833	5.520	5.632	5.632	5.632
63.6302 WABO	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	5.241	4.655	5.181	5.144	5.144	5.139	5.139
Baten	-6.797	-5.662	-5.760	-5.724	-5.724	-5.724	-5.724
Saldo (excl. mutaties reserves)	-1.556	-1.008	-579	-579	-579	-584	-584
63.6303 Handhaving & overig	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	5.074	5.536	5.551	5.503	5.489	5.474	5.474
Baten	-1.456	-1.374	-1.436	-1.436	-1.436	-1.436	-1.436
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.618	4.162	4.115	4.067	4.053	4.038	4.038
63.6304 Branden en crisis	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	14.858	14.083	14.653	14.653	14.653	14.653	14.653
Saldo (excl. mutaties reserves)	14.858	14.083	14.653	14.653	14.653	14.653	14.653
71.7101 Belastingen	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	5.253	5.416	5.547	5.546	5.546	5.546	5.546
Baten	-674	-469	-490	-490	-490	-490	-490
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.579	4.948	5.057	5.056	5.056	5.056	5.056

71.7102 OZB	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	-45.019	-45.703	-47.760	-47.760	-47.760	-47.760	-47.760
Saldo (excl. mutaties reserves)	-45.019	-45.703	-47.760	-47.760	-47.760	-47.760	-47.760
71.7103 Precariobelasting	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	-6.348	-540	-773	-773	-773	-773	-773
Saldo (excl. mutaties reserves)	-6.348	-540	-773	-773	-773	-773	-773
71.7104 Overige belastinginkomsten	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	-2.617	-3.298	-3.464	-3.464	-3.464	-3.464	-3.464
Saldo (excl. mutaties reserves)	-2.617	-3.298	-3.464	-3.464	-3.464	-3.464	-3.464
72.7201 Algemene uitkering	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	-363.898	-364.124	-394.370	-402.102	-407.133	-382.011	-381.116
Saldo (excl. mutaties reserves)	-363.898	-364.124	-394.370	-402.102	-407.133	-382.011	-381.116
72.7202 Financiering	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	-101	579	579	-13	-656	-915	-195
Baten	-288	-269	-33	-39	-20	-19	-17
Saldo (excl. mutaties reserves)	-389	311	546	-52	-676	-933	-212
72.7203 Dividend	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	187	130	130	130	130	130	130
Baten	-784	-764	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Saldo (excl. mutaties reserves)	-597	-634	-870	-870	-870	-870	-870
72.7204 Algemene baten en lasten	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	659	4.344	6.880	3.967	3.081	3.073	-168
Baten	-5						
Saldo (excl. mutaties reserves)	654	4.344	6.880	3.967	3.081	3.073	-168
72.7206 Onvoorzien	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	445	584	426	426	426	426	426
Saldo (excl. mutaties reserves)	445	584	426	426	426	426	426
72.7207 Vennootschapsbelasting	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten		700	700	700	700	700	700
Saldo (excl. mutaties reserves)		700	700	700	700	700	700
73.7301 Facilitair huisvest. materieel	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.248	2.349	2.496	2.495	2.475	2.461	2.460
Baten	-4						
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.245	2.349	2.496	2.495	2.475	2.461	2.460
73.7302 ICT materieel	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.601	2.898	2.783	2.993	2.992	2.992	2.992
Baten	-30						
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.571	2.898	2.783	2.993	2.992	2.992	2.992
73.7303 Overige materiele overhead	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.713	2.839	2.803	2.885	2.937	3.051	3.143
Baten	-25	-16	-17	-17	-17	-17	-17
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.688	2.823	2.786	2.868	2.920	3.034	3.126

73.7304 Pers.cent.r.besturend proces	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	13.300	13.265	14.116	14.447	14.473	14.518	14.409
Baten	-203		-115	-115	-115	-115	-115
Saldo (excl. mutaties reserves)	13.098	13.265	14.001	14.332	14.358	14.403	14.294
73.7305 Pers.cent.r.ondersteund.proces	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	43.021	42.216	43.569	42.841	42.039	42.729	43.221
Baten	-11.885	-12.157	-12.664	-12.776	-12.887	-12.887	-12.887
Saldo (excl. mutaties reserves)	31.135	30.059	30.905	30.065	29.151	29.842	30.334
73.7306 Personeel decentrale overhead	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	8.073	9.139	10.024	10.024	10.024	10.024	9.910
Saldo (excl. mutaties reserves)	8.073	9.139	10.024	10.024	10.024	10.024	9.910
73.7307 Stelposten & doorbel.overhead	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	-1.244	-1.422	-782	-791	-785	-770	-787
Baten	-80						
Saldo (excl. mutaties reserves)	-1.324	-1.422	-782	-791	-785	-770	-787

5.8 Overzicht taakvelden

Met ingang van begroting 2023 zijn de taakvelden op het gebied van individuele voorzieningen WMO en Jeugdzorg conform de Iv3-voorschriften 2023 opgedeeld.

De bedragen voor de rekening 2021 en begroting 2022 zijn nog opgenomen onder de oude taakvelden 6.71, 6.72, 6.81 en 6.82.

Nr.	Taakveld	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten (inclusief mutaties reserves)								
0.1	Bestuur	5.895	5.989	6.555	6.394	6.394	6.468	6.394
0.10	Mutaties reserves	43.275	26.894	12.185	15.677	11.869	6.499	6.499
0.2	Burgerzaken	5.953	6.429	6.083	6.099	6.049	5.990	5.989
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	3.053	7.184	5.518	5.667	6.411	5.317	5.457
0.4	Overhead	70.817	71.257	74.977	74.862	74.123	74.974	75.318
0.5	Treasury	86	710	710	117	-526	-785	-65
0.64	Belastingen Overig	3.808	3.929	3.993	3.992	3.992	3.992	3.992
0.8	Overige baten en lasten	1.141	5.313	7.682	4.769	3.883	3.875	634
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	700	700	700	700	700	700
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	14.858	14.083	14.653	14.653	14.653	14.653	14.653
1.2	Openbare orde en Veiligheid	18.119	13.504	12.593	12.160	12.331	12.316	12.316
2.1	Verkeer en vervoer	33.744	36.450	34.371	34.403	35.668	36.350	36.849
2.2	Parkeren	11.451	11.635	11.558	12.336	12.502	12.266	12.232
2.4	Economische Havens/waterweg en	4.574	4.049	3.852	3.756	3.868	3.856	3.851
3.1	Economische ontwikkeling	2.951	2.299	2.065	2.014	2.014	2.014	2.014
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	543	0	0	0	0	0	0
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	402	378	361	361	361	361	361
3.4	Economische promotie	856	1.222	1.018	918	918	918	918
4.2	Onderwijshuisvesting	14.762	14.075	13.968	14.639	15.020	14.386	14.485
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	11.540	14.787	13.353	13.414	12.706	12.243	12.243
5.1	Sportbeleid en activering	2.135	2.188	1.935	1.934	1.934	1.934	1.934
5.2	Sportaccommodaties	15.467	15.432	16.167	16.377	16.512	16.604	16.523
5.3	Cultuurpres., -prod. en -part.	20.017	23.050	21.449	21.108	19.910	20.154	20.205
5.4	Musea	7.777	7.562	7.486	7.498	7.470	7.509	7.505
5.5	Cultureel erfgoed	962	1.172	965	963	946	944	943
5.6	Media	5.080	5.271	5.376	5.388	5.689	5.685	5.637

Nr.	Taakveld	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
5.7	Openb. groen en (ol) recreatie	11.809	15.127	12.869	12.345	12.376	12.462	12.471
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	18.989	19.711	17.815	17.396	17.377	17.441	17.440
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	4.226	5.001	14.590	14.578	14.579	14.579	14.579
6.3	Inkomensregelingen	82.946	75.531	76.584	80.534	79.762	79.762	79.762
6.4	WSW en beschut werk	20.111	20.291	14.953	14.471	14.036	13.634	12.950
6.5	Arbeidsparticipatie	7.291	11.427	7.111	7.178	7.169	7.178	7.178
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	5.802	6.709	2.867	2.648	2.650	2.645	2.639
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	28.274	32.924	0	0	0	0	0
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	16.675	16.567	16.567	16.567	16.567
6.71b	Begeleiding (WMO)	0	0	12.045	12.045	12.045	12.045	12.045
6.71c	Dagbesteding (WMO)	0	0	7.555	7.555	7.555	7.555	7.555
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	238	238	238	238	238
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	34.917	38.454	0	0	0	0	0
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	0	0	7.918	7.879	7.880	7.880	7.880
6.72b	Jeugdhulp behandeling	0	0	5.268	5.242	5.243	5.243	5.243
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	0	0	2.683	2.670	2.670	2.670	2.670
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	119	119	119	119	119
6.73a	Pleegzorg	0	0	1.936	1.926	1.926	1.926	1.926
6.73b	Gezinsgericht	0	0	1.911	1.901	1.901	1.901	1.901
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	1.148	1.143	1.088	1.088	1.088
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	14.593	14.522	14.522	14.524	14.523
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	2.757	2.746	2.747	2.747	2.747
6.74c	Gesloten plaatsing	0	0	363	361	361	361	361
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	56.029	61.481	0	0	0	0	0
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	0	0	38.810	38.824	38.842	38.859	38.859
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	20.456	20.715	20.657	20.174	20.187
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	4.095	4.298	0	0	0	0	0
6.82a	Jeugdbescherming	0	0	3.748	3.736	3.736	3.736	3.736
6.82b	Jeugdreclassering	0	0	423	421	421	421	421
7.1	Volksgezondheid	13.370	13.953	4.503	4.504	4.504	4.504	4.504
7.2	Riolering	9.951	9.726	10.087	10.254	10.517	10.674	10.918

Nr.	Taakveld	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
7.3	Afval	20.412	21.157	21.331	21.335	21.336	21.336	21.326
7.4	Milieubeheer	5.641	6.576	5.090	5.061	5.146	4.903	5.046
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	2.643	2.001	1.997	1.990	1.978	1.978	1.972
8.1	Ruimtelijke ordening	5.189	6.033	4.564	4.563	4.778	5.183	5.612
8.2	Grondexploitatie(n t bedrijftr)	6.387	8.017	12.706	3.877	2.465	2.462	2.459
8.3	Wonen en bouwen	15.382	15.803	16.587	10.737	10.720	9.900	8.701
	Totaal lasten	652.729	669.780	641.872	630.282	623.312	615.921	613.217

Nr.	Taakveld	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten (inclusief mutaties reserves)								
0.1	Bestuur	-	-	-	-	-	-	-
		924	-	-	-	-	-	-
0.10	Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-3.487
		36.047	46.324	14.696	7.607	7.086	4.782	
0.2	Burgerzaken	-	-	-	-	-	-	-2.604
		2.442	2.489	2.604	2.604	2.604	2.604	
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	-	-	-	-	-	-	-4.236
		4.073	4.074	4.272	4.259	4.236	4.236	
0.4	Overhead	-	-	-	-	-	-	-13.020
		12.227	12.173	12.796	12.908	13.020	13.020	
0.5	Treasury	-	-	-	-	-	-	-1.017
		1.072	1.033	1.033	1.039	1.020	1.019	
0.61	OZB woningen	-	-	-	-	-	-	-26.665
		25.205	25.517	26.665	26.665	26.665	26.665	
0.62	OZB niet woningen	-	-	-	-	-	-	-21.095
		19.814	20.186	21.095	21.095	21.095	21.095	
0.63	Parkeerbelasting	-	-	-	-	-	-	-1.683
		1.544	1.425	1.683	1.683	1.683	1.683	
0.64	Belastingen Overig	-	-	-	-	-	-	-2.369
		8.290	2.050	2.369	2.369	2.369	2.369	
0.7	Alg. en ov. uitk.Gemeentefonds	-	-	-	-	-	-	-381.116
		363.898	364.124	394.370	402.102	407.133	382.011	
0.8	Overige baten en lasten	-	-	-	-	-	-	-
		-5	-	-	-	-	-	
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-	-	-	-	-	-	-1.279
		8.050	1.385	1.279	1.279	1.279	1.279	
2.1	Verkeer en vervoer	-	-	-	-	-	-	-2.667
		6.639	2.783	2.838	2.769	2.667	2.667	
2.2	Parkeren	-	-	-	-	-	-	-23.888
		19.956	21.862	23.888	23.888	23.888	23.888	
2.3	Recreatieve Havens	-	-	-	-	-	-	-709
		785	679	709	709	709	709	
2.4	Economische Havens/waterwegen	-	-	-	-	-	-	-471
		515	451	471	471	471	471	
3.1	Economische ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-49
		150	-47	-49	-49	-49	-49	

Nr.	Taakveld	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 543	-	-	-	-	-	-
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	- 1.124	- 1.251	- 1.357	- 1.340	- 1.340	- 1.340	-1.340
3.4	Economische promotie	- 1.901	- 2.760	- 2.885	- 2.885	- 2.885	- 2.885	-2.885
4.2	Onderwijshuisvesting	- 1.631	- 982	- 1.024	- 1.024	- 1.024	- 1.024	-1.024
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	- 7.765	- 10.695	- 9.025	- 9.025	- 8.488	- 8.025	-8.025
5.1	Sportbeleid en activering	- 254	-81	-1	-1	-1	-1	-1
5.2	Sportaccommodaties	- 6.094	- 6.185	- 6.479	- 6.479	- 6.479	- 6.479	-6.479
5.3	Cultuurpres., -prod. en -part.	- 6.181	- 6.380	- 6.991	- 6.991	- 6.991	- 6.991	-6.991
5.4	Musea	- 549	- 661	- 691	- 691	- 691	- 691	-691
5.5	Cultureel erfgoed	- 48	- 246	- 247	- 247	- 247	- 247	-33
5.6	Media	- 353	- 358	- 374	- 374	- 374	- 374	-374
5.7	Openb. groen en (ol) recreatie	- 231	- 217	- 220	- 220	- 220	- 220	-220
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	- 1.177	- 1.257	- 1.217	- 1.154	- 1.154	- 1.154	-1.154
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	- 108	- 109	- 204	- 204	- 204	- 204	-204
6.3	Inkomensregelingen	- 72.784	- 61.149	- 62.060	- 60.062	- 59.896	- 59.896	-59.896
6.5	Arbeidsparticipatie	- 210	- 1.180	-	-	-	-	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 190	-46	- 882	- 882	- 1.556	- 1.563	-1.560
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	- 1.686	- 1.031	- 0	- 0	-0	-0	-0
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	-	-	-	-	-	-	-
6.71b	Begeleiding (WMO)	-	-	-	-	-	-	-
6.71c	Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-	-	-	-
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-	-	-	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	- 356	-90	-	-	-	-	-
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	-	-	-	-	-	-	-
6.72b	Jeugdhulp behandeling	-	-	-	-	-	-	-
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	-	-	-	-	-	-	-
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	-	-	-	-	-	-
6.73a	Pleegzorg	-	-	-	-	-	-	-

Nr.	Taakveld	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
6.73b	Gezinsgericht	-	-	-	-	-	-	-
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	-	-	605	605	597	597	-597
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	-	-	-	-	-	-
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-	-	-	-	-	-
6.74c	Gesloten plaatsing	-	-	-	-	-	-	-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	2.853	4.518	-0	-0	0	0	0
6.81a	Beschermde wonen (WMO)	-	-	1.050	1.050	1.050	1.050	-1.050
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	652	652	644	644	-644
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-	-	-	-
6.82a	Jeugdbescherming	-	-	-	-	-	-	-
6.82b	Jeugdreclassering	-	-	-	-	-	-	-
7.1	Volksgesondheid	139	100	-	-	-	-	-
7.2	Riolering	12.947	12.830	13.167	13.333	13.597	13.754	-13.998
7.3	Afval	26.429	26.402	27.572	27.582	27.582	27.582	-27.568
7.4	Milieubeheer	639	-84	118	118	418	118	-118
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	1.385	1.301	1.346	1.346	1.346	1.346	-1.346
8.1	Ruimtelijke ordening	247	-	-	-	-	-	-
8.2	Grondexploitatie(n t bedrijftr)	9.610	11.323	18.230	9.438	4.795	4.795	-4.795
8.3	Wonen en bouwen	15.750	14.969	11.501	11.366	10.490	6.372	-5.773
Totaal baten		-684.822	-672.808	-678.715	-668.567	-668.043	-635.899	-633.122

Nr.	Taakveld	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo (inclusief mutaties reserves)								
0.1	Bestuur	4.971	5.989	6.555	6.394	6.394	6.468	6.394
0.10	Mutaties reserves	7.228	-19.430	-2.511	8.070	4.782	1.716	3.012
0.2	Burgerzaken	3.511	3.940	3.479	3.494	3.445	3.385	3.385
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	-1.020	3.110	1.246	1.409	2.176	1.081	1.222
0.4	Overhead	58.590	59.084	62.181	61.954	61.104	61.954	62.298
0.5	Treasury	-986	-323	-323	-922	-1.546	-1.803	-1.082
0.61	OZB woningen	-25.205	-25.517	-26.665	-26.665	-26.665	-26.665	-26.665

Nr.	Taakveld	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0.62	OZB niet woningen	-19.814	-20.186	-21.095	-21.095	-21.095	-21.095	-21.095
0.63	Parkeerbelasting	-1.544	-1.425	-1.683	-1.683	-1.683	-1.683	-1.683
0.64	Belastingen Overig	-4.482	1.879	1.624	1.623	1.623	1.623	1.623
0.7	Alg. en ov. uitk.Gemeentefonds	-363.898	-364.124	-394.370	-402.102	-407.133	-382.011	-381.116
0.8	Overige baten en lasten	1.136	5.313	7.682	4.769	3.883	3.875	634
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	700	700	700	700	700	700
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	14.858	14.083	14.653	14.653	14.653	14.653	14.653
1.2	Openbare orde en Veiligheid	10.069	12.119	11.314	10.881	11.052	11.037	11.037
2.1	Verkeer en vervoer	27.105	33.667	31.533	31.634	33.001	33.683	34.182
2.2	Parkeren	-8.505	-10.227	-12.330	-11.551	-11.386	-11.621	-11.655
2.3	Recreatieve Havens	-785	-679	-709	-709	-709	-709	-709
2.4	Economische Havens/waterwegen	4.059	3.598	3.381	3.284	3.397	3.385	3.380
3.1	Economische ontwikkeling	2.801	2.252	2.016	1.965	1.965	1.965	1.965
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	-722	-874	-996	-979	-979	-979	-979
3.4	Economische promotie	-1.045	-1.539	-1.867	-1.967	-1.967	-1.967	-1.967
4.2	Onderwijshuisvesting	13.131	13.093	12.944	13.615	13.996	13.362	13.462
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	3.775	4.092	4.328	4.390	4.218	4.218	4.218
5.1	Sportbeleid en activering	1.881	2.107	1.934	1.933	1.933	1.933	1.933
5.2	Sportaccommodaties	9.373	9.247	9.688	9.898	10.033	10.125	10.044
5.3	Cultuurpres., -prod. en -part.	13.836	16.670	14.458	14.117	12.920	13.163	13.215
5.4	Musea	7.228	6.902	6.796	6.807	6.780	6.818	6.815
5.5	Cultureel erfgoed	914	926	718	716	699	697	910
5.6	Media	4.727	4.913	5.001	5.014	5.315	5.311	5.263
5.7	Openb. groen en (ol) recreatie	11.578	14.910	12.648	12.124	12.156	12.242	12.251
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	17.813	18.454	16.598	16.242	16.222	16.287	16.285
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	4.118	4.892	14.386	14.374	14.375	14.375	14.375
6.3	Inkomensregelingen	10.162	14.382	14.525	20.472	19.865	19.865	19.865
6.4	WSW en beschut werk	20.111	20.291	14.953	14.471	14.036	13.634	12.950
6.5	Arbeidsparticipatie	7.082	10.247	7.111	7.178	7.169	7.178	7.178
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	5.611	6.663	1.985	1.767	1.095	1.083	1.080
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	26.588	31.894	0	0	0	0	0
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	16.675	16.567	16.567	16.567	16.567

Nr.	Taakveld	Rek 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
6.71b	Begeleiding (WMO)	0	0	12.045	12.045	12.045	12.045	12.045
6.71c	Dagbesteding (WMO)	0	0	7.555	7.555	7.555	7.555	7.555
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	238	238	238	238	238
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-Jeugdhulp	34.561	38.364	0	0	0	0	0
6.72a	begeleiding	0	0	7.918	7.879	7.880	7.880	7.880
6.72b	Jeugdhulp behandeling	0	0	5.268	5.242	5.243	5.243	5.243
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	0	0	2.683	2.670	2.670	2.670	2.670
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	119	119	119	119	119
6.73a	Pleegzorg	0	0	1.936	1.926	1.926	1.926	1.926
6.73b	Gezinsgericht	0	0	1.911	1.901	1.901	1.901	1.901
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	543	538	491	491	491
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	14.593	14.522	14.522	14.524	14.523
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	2.757	2.746	2.747	2.747	2.747
6.74c	Gesloten plaatsing	0	0	363	361	361	361	361
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	53.175	56.963	0	0	0	0	0
6.81a	Beschermde wonen (WMO)	0	0	37.761	37.775	37.793	37.810	37.810
6.81b	Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)	0	0	19.804	20.063	20.013	19.530	19.542
6.82	Geëscaleerde zorg 18-Jeugdbescherming	4.095	4.298	0	0	0	0	0
6.82a		0	0	3.748	3.736	3.736	3.736	3.736
6.82b	Jeugdreclassering	0	0	423	421	421	421	421
7.1	Volksgezondheid	13.232	13.853	4.503	4.504	4.504	4.504	4.504
7.2	Riolering	-2.996	-3.104	-3.080	-3.080	-3.080	-3.080	-3.080
7.3	Afval	-6.018	-5.245	-6.241	-6.246	-6.246	-6.246	-6.242
7.4	Milieubeheer	5.003	6.493	4.972	4.943	4.727	4.784	4.927
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	1.258	700	651	644	632	632	626
8.1	Ruimtelijke ordening	4.942	6.033	4.564	4.563	4.778	5.183	5.612
8.2	Grondexploitatie(n t bedrijftr)	-3.224	-3.307	-5.524	-5.562	-2.331	-2.333	-2.336
8.3	Wonen en bouwen	-368	834	5.086	-630	230	3.528	2.928
	Totaal saldo	-32.094	-3.028	-36.843	-38.285	-44.731	-19.978	-19.905

5.9 Incidentele baten en lasten

Structurele baten en lasten	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027
Lasten					
1. Maatschappelijke participatie	72.602	73.372	73.699	73.257	73.478
2. Ondersteuning en zorg	143.105	142.856	142.875	142.409	142.415
3. Werk en Inkomen	96.670	100.212	99.457	99.062	98.378
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	51.102	45.661	44.281	44.337	43.607
5. Beheer en onderhoud	113.795	115.632	119.097	117.803	118.714
6. Burger, bestuur en veiligheid	47.880	47.337	47.385	47.352	47.278
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	88.995	85.373	83.107	83.690	81.513
Totaal structurele lasten	614.148	610.444	609.900	607.909	605.383
Baten					
1. Maatschappelijke participatie	-8.652	-8.590	-8.590	-8.590	-8.590
2. Ondersteuning en zorg	-2.242	-2.242	-2.916	-2.923	-2.920
3. Werk en Inkomen	-61.873	-59.896	-59.896	-59.896	-59.896
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	-5.181	-2.036	-1.889	-1.822	-1.222
5. Beheer en onderhoud	-93.872	-93.296	-93.562	-93.816	-94.156
6. Burger, bestuur en veiligheid	-10.639	-10.602	-10.602	-10.602	-10.602
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-460.685	-468.535	-473.659	-448.535	-447.640
Totaal structurele baten	-643.145	-645.197	-651.114	-626.184	-625.026
Saldo					
1. Maatschappelijke participatie	63.949	64.782	65.109	64.667	64.888
2. Ondersteuning en zorg	140.863	140.614	139.959	139.486	139.495
3. Werk en Inkomen	34.797	40.316	39.561	39.166	38.482
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	45.921	43.625	42.392	42.515	42.384
5. Beheer en onderhoud	19.923	22.336	25.536	23.987	24.558
6. Burger, bestuur en veiligheid	37.241	36.735	36.782	36.749	36.676
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-371.690	-383.162	-390.552	-364.845	-366.126
Saldo structurele baten en lasten	-28.996	-34.753	-41.214	-18.274	-19.643

Programma 1	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2023	2023	2024	2024	2025	2025	2026	2026	2027	2027
Totaal programma inclusief reserves	73.910	-10.141	74.463	-9.640	74.262	-9.103	73.357	-8.640	73.578	-8.640
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves	100	-489	100	-50	100	-50	100	-50	100	-50
Nationaal programma onderwijs subsidie baten en de daarbij behorende lasten eindigen per 2025.	945	-1.000	991	-1.000	463	-463				
Statushouders sociaal programma	263									
Overige incidentele posten < € 0,25 mln										
Structurele lasten en baten programma 1	72.602	-8.652	73.372	-8.590	73.699	-8.590	73.257	-8.590	73.478	-8.590
Programma 2	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2023	2023	2024	2024	2025	2025	2026	2026	2027	2027
Totaal programma inclusief reserves	143.105	-2.392	142.856	-2.635	142.875	-3.309	142.409	-3.316	142.415	-3.313
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves		-150		-393		-393		-393		-393
Overige incidentele posten < € 0,25 mln										
Structurele lasten en baten programma 2	143.105	-2.242	142.856	-2.242	142.875	-2.916	142.409	-2.923	142.415	-2.920

Programma 3	Lasten 2023	Baten 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Lasten 2025	Baten 2025	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027
Totaal programma inclusief reserves	97.136	-62.340	100.673	-60.357	99.457	-59.896	99.062	-59.896	98.378	-59.896
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves		-279.727		-294.191						
BBZ Corona afloop eindigd in 2024.	218.319		218.319							
De kinderopvangtoeslagenaffaire is een tijdelijk maatregel eindig begroot in 2024	248	-187	242	-167						
Overige incidentele posten < € 0,25 mln										
Structurele lasten en baten programma 3	96.670	-61.873	100.212	-59.896	99.457	-59.896	99.062	-59.896	98.378	-59.896

Programma 4	Lasten 2023	Baten 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Lasten 2025	Baten 2025	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027
Totaal programma inclusief reserves	72.399	-29.824	57.207	-15.217	51.637	-10.389	50.837	-8.973	50.104	-7.574
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves (incl. Grex)	6.971	-4.857	6.378	-2.187	3.601	-1.849	2.748	-800	2.748	0
Anterieure overeenkomsten, zijn incidenteel van aard elke overeenkomst is uniek.	1.190	-1.556	1.190	-1.556	1.190	-1.556	1.190	-1.556	1.190	-1.556
Transformatieplan Koepelgevangenis incidentele subsidie provincie						-300				

Voor 2023 wordt een bedrag van € 100.000 geraamd als extra subsidie voor Haarlem Marketing. Genoemde extra subsidie wordt alleen uitbetaald indien en tot het bedrag dat nodig is om tekorten bij Haarlem Marketing op te vangen. Voorgesteld wordt om dit bedrag te onttrekken aan de reserve steunmaatregelen corona.

Mutatie Grex (excl. Reserve)	12.706	-18.230	3.877	-9.438	2.465	-4.795	2.462	-4.795	2.459	-4.795
Implementatie omgevingswet, eindigd na invoering van de omgevingswet	101		101		101		101		101	
Uitvoeringsagenda woonvisie uitvoeren	230									
incidenteel geraamd met versnellers begroting 2022										
Overige incidentele posten < € 0,25 mln										
Structurele lasten en baten programma 4	51.102	-5.181	45.661	-2.036	44.281	-1.889	44.337	-1.822	43.607	-1.222

Programma 5	Lasten 2023	Baten 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Lasten 2025	Baten 2025	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027
Totaal programma inclusief reserves	116.434	-99.618	121.256	-101.210	123.815	-100.717	118.939	-95.118	119.675	-95.458
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutaties reserves(excl IP maatsch. nut) en egalisereseves geslotenbudgetten	935	-4.533	4.383	-2.920	3.164	-2.924	0	-1.088	0	-1.302
Incidenteel onderhoud calamiteiten vastgoed.	1.136		1.136		1.136		1.136		962	
Vastgoed verkopen belast.	434									
Vastgoed verkopen onbelast	134	-1.000	105	-4.780	418	-4.017				
Vastgoed erfgoed provinciale subsidie SIM- subsidie.		-214		-214		-214		-214		
Overige incidentele posten < € 0,25 mln										
Structurele lasten en baten programma 5 (inc. dotatie en onttrekking ip maatsch. nut)	113.795	-93.872	115.632	-93.296	119.097	-93.562	117.803	-93.816	118.714	-94.156

Programma 6	Lasten 2023	Baten 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Lasten 2025	Baten 2025	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027
Totaal programma inclusief reserves	47.880	-10.639	47.337	-10.602	47.385	-10.602	47.352	-10.602	47.278	-10.602
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutaties reserves										
Overige incidentele posten < € 0,25 mln										
Structurele lasten en baten programma 6	47.880	-10.639	47.337	-10.602	47.385	-10.602	47.352	-10.602	47.278	-10.602

Programma 7	Lasten 2023	Baten 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Lasten 2025	Baten 2025	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027
Totaal programma inclusief reserves	91.008	-463.761	86.491	-468.907	83.882	-474.027	83.965	-449.355	81.788	-447.640
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves	1.738	-3.076	843	-372	500	-368	0	-819	0	0
Vergoedingen en schadeloosstellingen	275		275		275		275		275	
Overige incidentele posten < € 0,25 mln										
Structurele lasten en baten programma 7	88.995	-460.685	85.373	-468.535	83.107	-473.659	83.690	-448.535	81.513	-447.640

5.10 Reserves en voorzieningen

Reserves

Naam	1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	31/12/2023
Algemene reserves				
Algemene reserve	53.515	1.146	-876	53.785
Subtotaal	53.515	1.146	-876	53.785
Bestemmingsreserves				
Baggeren	2.253	219	0	2.472
Beheer en onderhoud openbare ruimte	7.071	250	-1.048	6.273
Bodemprogramma	8.911	0	0	8.911
Budgetoverheveling	3.574	3	-3.044	533
Duurzame sportvoorzieningen	144	50	-194	0
Energiebesparing	546	182	0	728
Energietransitie	887	0	0	887
Groei van de stad	1.278	342	-575	1.045
Grondexploitatie	19.853	6.156	-1.675	24.335
Kapitaallasten economisch nut	4.090	0	0	4.090
Kapitaallasten maatschappelijk nut	29.183	2.090	-1.312	29.961
KOT Kinderopvangtoeslag affaire	467	0	-61	406
Leefomgeving	6.577	0	-1.065	5.512
Minimagelden	1.113	0	0	1.113
Ongedeelde stad	8.961	0	-496	8.465
Opvang, wonen en herstel	20.949	0	-332	20.618
Parkeren Schalkstad	31	0	0	31
Participatie en leefbaarheid	1.648	0	-326	1.322
Reg. middelen arbeidsmarktbeleid	1.590	0	0	1.590
Regionaal IEC NH	450	0	0	450
Rekenkamercommissie	20	0	0	20
Risico Corona	1.500	0	0	1.500
Schuldbeheersing	500	0	-500	0
Steunmaatregelen corona	3.281	0	-988	2.293
Vastgoed	6.808	1.750	-4.053	4.504
Waterberging	1.029	0	0	1.029
Wonen	300	0	0	300
Subtotaal	133.014	11.042	-15.669	128.387
Totaal reserves	186.530	12.188	-16.545	182.173

Voorzieningen

Naam	1/1/2023	Toevoeging	Onttrekking	31/12/2023
Voorzieningen bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen				
Parkstad - VVE Schalkwijk	480	480	0	960
Subtotaal	480	480	0	960
Voorzieningen niet bestede middelen derden				
Afkoopsommen Leerplein/RBL	23	0	0	23
Egalisatie Afvalstoffenheffing	390	0	0	390
Fietsknooppunt	13	0	0	13
GR Reg Bereikbaarheid ZdkrInd	9.159	1.562	0	10.721
Middengebied Schalkwijk	410	0	0	410
Monitoring Rookmakerterrein	2	0	0	2
Parkeren Schalkstad	163	0	0	163
Tariefsegalisatie riolering	506	0	0	506
Waterbergingen	27	0	0	27
Subtotaal	10.693	1.562	0	12.255
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's				
Grafleges	2.912	305	-305	2.912
Liquidatie Land in Zicht HJC	22	0	0	22
Wachtgeld en boventalligen	9	0	0	9
Wachtgeld wethouders	300	0	0	300
Wethouderspensioenen	8.940	60	0	9.000
Subtotaal	12.182	365	-305	12.242
Totaal voorzieningen	23.355	2.407	-305	25.457

Meerjarenoverzicht reserves

Naam	1/1/2024	Mutatie	1/1/2025	Mutatie	1/1/2026	Mutatie	1/1/2027	Mutatie	1/1/2028
	2024		2025		2026		2027		
Algemene reserves									
Algemene reserve	53.785	-122	53.663	0	53.663	0	53.663	0	53.663
Subtotaal	53.785	-122	53.663	0	53.663	0	53.663	0	53.663
Bestemmingsreserves									
Baggeren	2.472	219	2.691	219	2.910	219	3.129	219	3.348
Beheer en onderhoud openbare ruimte	6.273	500	6.773	500	7.273	0	7.273	0	7.273
Bodemprogramma	8.911	0	8.911	0	8.911	0	8.911	0	8.911
Budgetoverheveling	533	-233	300	-300	0	0	0	0	0

Naam	1/1/2024 Mutatie		1/1/2025 Mutatie		1/1/2026 Mutatie		1/1/2027 Mutatie		1/1/2028
	2024		2025		2026		2027		
Duurzame sportvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Energiebesparing	728	182	910	182	1.092	182	1.274	182	1.456
Energietransitie	887	0	887	0	887	0	887	0	887
Groei van de stad	1.045	143	1.188	-368	820	-819	0	0	0
Grondexploitatie	24.335	5.605	29.940	2.511	32.451	2.569	35.020	2.748	37.768
Kapitaallasten economisch nut	4.090	-13	4.077	-13	4.063	-13	4.050	-13	4.036
Kapitaallasten maatschappelijk nut	29.961	2.243	32.205	2.664	34.869	1.681	36.551	1.571	38.122
KOT Kinderopvangtoeslag affaire	406	-76	330	0	330	0	330	0	330
Leefomgeving	5.512	-597	4.915	-706	4.209	-200	4.009	0	4.009
Minimagelden	1.113	0	1.113	0	1.113	0	1.113	0	1.113
Ongedeelde stad	8.465	-438	8.028	-430	7.598	-421	7.177	0	7.177
Opvang, wonen en herstel	20.618	-574	20.043	-393	19.650	-393	19.258	-393	18.865
Parkeren Schalkstad	31	0	31	0	31	0	31	0	31
Participatie en leefbaarheid	1.322	-76	1.246	-76	1.170	0	1.170	0	1.170
Reg. middelen arbeidsmarktbeleid	1.590	0	1.590	0	1.590	0	1.590	0	1.590
Regionaal IEC NH	450	0	450	0	450	0	450	0	450
Rekenkamercommissie	20	0	20	0	20	0	20	0	20
Risico Corona	1.500	0	1.500	0	1.500	0	1.500	0	1.500
Steunmaatregelen corona	2.293	-718	1.574	0	1.574	0	1.574	0	1.574
Vastgoed	4.504	1.792	6.296	1.093	7.389	-1.088	6.300	-1.302	4.998
Waterberging	1.029	0	1.029	0	1.029	0	1.029	0	1.029
Wonen	300	0	300	0	300	0	300	0	300
Subtotaal	128.387	7.959	136.346	4.882	141.228	1.716	142.945	3.012	145.957
Totaal reserves	182.173	7.837	190.009	4.882	194.892	1.716	196.608	3.012	199.620

NB: In tegenstelling tot andere financiële overzichten in deze begroting is in bovenstaande overzichten van reserves en voorzieningen rekening gehouden met de voorstellen in de Bestuursrapportage 2022. Deze voorstellen hebben een effect op de beginstand per 01-01-2023. Amendementen op reservemutaties in de Bestuursrapportage 2022 kunnen leiden tot wijziging van de beginstand.

De aanvullende voorstellen uit [paragraaf 1.2 Ontwikkeling financieel kader](#) zijn niet verwerkt in de bovenstaande overzichten van reserves en voorzieningen.

Reservemutaties in de primaire Begroting 2023

In deze Programmabegroting 2023-2027 zijn enkele wijzigingen in de reserves verwerkt. Deze worden hieronder toegelicht.

Pr.	Omschrijving reservemutaties	2023	2024	2025	2026	2027
1	Bijstellen reserve duurzame sport voorziening	-34 v				
	Reserve duurz.sportvoorzieningen: <i>lagere onttrekking</i>	34 n				
2	Mutatie 2023 Domus Plus Nieuweweg 2	80 n				
	Reserve Opvang, wonen en herstel: <i>onttrekking</i>	-80 v				
3	Begroting kinderopvangtoeslag 2022 2023	61 n	76 n			
	Reserve Kinderopvangtoeslag: <i>onttrekking</i>	-61 v	-76 v			
4	Aart van der Leeuwstraat, aanpassing:					
	Reserve Leefomgeving: <i>lagere onttrekking</i>	4 n	1 n	190 n		
	Reserve Kapitaallst maatschap.nut: <i>lagere dotatie</i>	-4 v	-1 v	-190 v		
4	Mutaties Meerjaren Grond Perspectief (MPG)	-1.995 v	-5.043 v	-1.258 v	-1.258 v	-1.258 v
	Reserve Grondexploitaties: <i>dotatie</i>	2.089 n	5.043 n	1.258 n	1.258 n	1.258 n
	Reserve Grondexploitaties: <i>onttrekking</i>	-94 v				
4	Gebiedsontwikkeling Ontwikkelzone Zuidwest	496 n	438 n	430 n	421 n	
	Reserve Ongedeelde stad: <i>onttrekking</i>	-496 v	-438 v	-430 v	-421 v	
4	Ontwikkelzone Oostpoort	517 n	376 n	237 n	179 n	
	Reserve Grondexploitaties: <i>onttrekking</i>	-517 v	-376 v	-237 v	-179 v	
4	Wijkaanpak Transvaalbuurt en Delftwijk	200 n	200 n	200 n	200 n	
	Reserve Leefomgeving: <i>onttrekking</i>	-200 v	-200 v	-200 v	-200 v	
5	Mutaties onttrekking reserve vastgoed	-1.225 v	-74 v	272 n	-574 v	-84 v
	Reserve Vastgoed: <i>lagere onttrekking</i>	475 n	574 n	478 n	574 n	84 n
	Reserve Vastgoed: <i>(deels lagere) dotatie</i>	750 n	-500 v	-750 v		
5	Slachthuisbuurt Zuidstrook	434 n				
	Reserve Vastgoed: <i>onttrekking</i>	-434 v				
Totaal budgettair effect reservemutaties		0	0	0	0	0

Toelichtingen

Bijstellen reserve duurzame sport voorziening

De geplande onttrekking in 2023 is te groot voor de huidige stand van de reserve Duurzame Sport Voorziening. Dit is de reden dat de onttrekking aan de reserve met € 34.000 naar beneden wordt bijgesteld.

Mutatie 2023 Domus Plus Nieuweweg 2

Conform raadsbesluit 2021/630224 is er een budget van € 160.000 voor het uitvoeren van het participatieplan en de voorbereiding van de noodzakelijke bestemmingsplanwijziging voor de bouw van woonvoorziening Domus Plus aan de Nieuweweg 2 in Haarlem. Dit budget is met de voortgangsrapportage 2022 grotendeels in de Begroting 2022 verwerkt. Aangezien het project volgens de laatste planning doorloopt in 2023 wordt voorgesteld om de oorspronkelijke onttrekking

uit 2022 uit de reserve Opvang, Wonen en Herstel met € 80.000 te verlagen en de onttrekking in 2023 met dit bedrag te verhogen.

Begroting kinderopvangtoeslag (KOT) 2022 2023

In de KOT-regeling ontvangt de gemeente middelen voor de uitvoering van begeleiding van KOT gedupeerden en het regelen van vrijstellingen van schulden. Daarnaast worden alle ingekochte trajectkosten en verleende vrijstellingen voor deze doelgroep vergoed. De looptijd van het project is van 2021 tot en met maximaal 2025. In 2023 en 2024 wordt in totaal een onttrekking van € 137.280 vanuit de reserve verwacht.

Aart van der Leeuwstraat: Aanpassing Onttrekking Reserve Leefomgeving

Vanuit het investeringsprogramma wordt er voor het project: "Aart van der Leeuwstraat" een onttrekking gedaan aan de reserve leefomgeving.

Voor project Aart van der Leeuw betekent dit wijziging in de allocatie voor de reserve:

2023 was 338.000 wordt 334.000

2024 was 259.000 wordt 258.000

2025 was 543.000 wordt 353.000

Totaal was 1.241.000 wordt 1.241.000

Mutaties Meerjaren Grond Perspectief (MPG)

Uit het Meerjaren Grond Perspectief (MPG) volgen enkele mutaties in de reserve Grondexploitatie. Deze worden nu in de Programmabegroting verwerkt.

Gebiedsontwikkeling Ontwikkelzone Zuidwest

Op 21 november 2019 stelde de raad de ontwikkelvisie met spelregelkaart voor de ontwikkelzone Zuidwest vast. In de visie staan acht ambities voor de zone waaronder het toevoegen van circa 1.400 woningen (exclusief Plaza West), waarvan 50% sociale huur, maatschappelijke voorzieningen, groen, en aandacht voor bereikbaarheid, werkgelegenheid en duurzaamheid. Nadrukkelijke wens van de gemeente is om in deze zone versneld woningaantallen te realiseren.

Voor de jaren 2023 tot en met 2026 is op basis van de geactualiseerde businesscase respectievelijk € 992.000, € 875.000, € 860.000 en € 842.000 benodigd om de beoogde gebiedsontwikkeling te realiseren. De kosten worden gedekt uit de reserve Ongedeelde Stad (50%) en de WBI-subsidie van het Rijk (50%).

Ontwikkelzone Oostpoort

In december 2019 is door de Raad de ontwikkelvisie Oostpoort vastgesteld. De visie schetst het toekomstperspectief voor de duurzame gebiedsontwikkeling van Haarlem Oostpoort. Het is de ambitie om van het stationsgebied Haarlem Spaarnwoude een aantrekkelijke nieuwe entree van de stad te maken. Een intensief en compact bebouwd gebied met een rijke menging van woon- en werkfuncties met diverse voorzieningen. Dit samen met een bijzonder goede bereikbaarheid met diverse modaliteiten en in een groen landschap. Nadrukkelijke wens van de gemeente is om in deze zone versneld woningaantallen te realiseren.

Voor de ontwikkelzone Oostpoort is op basis van de geactualiseerde businesscase, de verwachte proceskosten zonebreed, de proefverkaveling en plot 1F voor de jaren 2023 tot en met 2026 respectievelijk € 1.034.000, € 752.000, € 473.000 en € 357.000 benodigd om de beoogde gebiedsontwikkeling in die jaren te realiseren. De kosten worden gedekt uit de reserve Grondexploitatie (50%) en subsidie (50%).

Wijkaanpak Transvaalbuurt en Delftwijk

In de Transvaalbuurt en Delftwijk zijn integrale wijkaanpakken gestart. De wijkaanpak versterkt de sociale samenhang, reageert op sociale problematiek, bestrijdt ondermijning en verbetert de fysieke leefomgeving.

In de wijken Transvaalbuurt en Delftwijk zijn aantoonbare risico's die de leefbaarheid negatief beïnvloeden. De intensieve samenwerking met externe partners en het betrekken van bewoners zorgt voor een stevige basis en borgt de resultaten. Een wijkaanpak heeft succes wanneer daar meerjarig in wordt geïnvesteerd. De jaarlijkse kosten van de wijkaanpak (€ 200.000) worden gedekt uit de reserve leefomgeving.

Mutaties onttrekking reserve vastgoed

Elk jaar wordt de Reserve Vastgoed gebruikt om het tekort aan exploitatiemiddelen ten behoeve van het door Vastgoed gepleegde onderhoud te dekken, dit is nodig omdat er structureel te weinig onderhoudsmiddelen in de begroting zitten. Daarnaast worden uit de Reserve Vastgoed kosten gedekt om de verkopen mogelijk te maken. Via deze mutatie worden de onttrekkingen uit de Reserve Vastgoed meerjarig geraamd.

Slachthuisbuurt Zuidstrook blok 6 t/m 8: Verkoop- en aankoop grond

De locatie Slachthuisbuurt Zuidstrook is een voormalige transformatielocatie, waarbij sloop/nieuwbouw en herinrichting van de openbare ruimte plaatsvindt. De gemeente en corporaties hebben met elkaar voor de ontwikkeling een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Door de crisis is alleen het oostelijk deel gerealiseerd en het westelijk deel uitgesteld.

Elan Wonen heeft eind 2017 de planvorming voor de Slachthuisbuurt Zuidstrook blokken 6 t/m 8 opnieuw opgestart. Op 25 juni 2020 heeft de raad de starnotitie 'Doorstart herstructurering J.J. Hamelinkstraat Slachthuisbuurt Zuidstrook blok 6 t/m 8' vastgesteld. Het project behelst de sloop van de bestaande 148 sociale woningen en de realisatie van 297 woningen (sociale huur, vrije sector huur en koopwoningen), inclusief de herinrichting van de openbare ruimte. Het Stedenbouwkundig Plan wijkt gedeeltelijk af van het vigerende bestemmingsplan. Om het plan te kunnen realiseren moet er aan- en verkopen van gronden plaatsvinden.

In 2022 zal 2.380 m² aan grond aan Elan Wonen worden verkocht tegen een prijs van € 1.130.199. Waarvan € 434.200 wordt gedoteerd aan de reserve Vastgoed (zie Bestuursrapportage 2022). In 2023 zal 4.346 m² aan grond van Elan Wonen worden aangekocht tegen een prijs van € 434.200. Deze aankoop wordt gedekt middels een onttrekking aan de reserve Vastgoed.

Besluitpunten:

Met betrekking tot de **reserves**

- a. de *toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves* voor 2023-2027 conform bijlage 5.10 vast te stellen;
- b. € 10,9 miljoen te onttrekken aan de reserve Grondexploitatie en € 10,9 miljoen toe te voegen aan de reserve Ongedeelde Stad ([paragraaf 1.2](#)).

5.11 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG

Afvalstoffenheffing

Activiteiten	Begroot bedrag 2023	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten (5101)</i>				0
Kapitaallasten van eerdere investeringen	0	NEE	100%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) activiteit huishoudelijk afval</i>				627.805
Technisch uitbesteed werk	438.550	NEE	100%	438.550
Doorbelaste goederen	1.474	NEE	100%	1.474
Doorbelaste lonen	187.781	NEE	100%	187.781
doorberekende overhead 2853 uur x € 53	151.198	NEE	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) activiteit huishoudelijk afval</i>				0
Uitbesteed werk		NEE	100%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) activiteit wegafval</i>				0
Uitbesteed werk		JA	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) openbare hygiene</i>				0
Uitbesteed werk		JA	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) afval en reiniging</i>				19.283.536
Afval en reiniging DDO	18.975.280	NEE	100%	19.258.280
Doorbelaste goederen	306	NEE	100%	306
Doorbelaste lonen	24.950	NEE	100%	24.950
Doorberekende overhead 326 uur x € 53	17.278	NEE	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) duurzaam afvalbeheer</i>				1.582.319
Uitvoering SPA	1.452.168	NEE	100%	1.452.168
Doorbelaste lonen	129.092	NEE	100%	129.092
Doorbelaste inhuur	290	?	100%	290
Doorbelaste goederen	769	NEE	100%	769
Doorberekende overhead 2.768 uur x € 53	146.704	NEE	0%	0
<i>Meerjarig perspectief (5101)</i>				0
Onttrekking/toevoeging voorziening		NEE	100%	0
Bijdrage algemene middelen		NEE	100%	
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) baten afvalstoffenheffing</i>				27.601.053
Afvalstoffenheffing	27.530.321	NEE	100%	27.518.851
Overige opbrengsten	82.202	NEE	100%	82.202
<i>Toe te rekenen kosten</i>				7.020.393
Toerekenbare BTW	4.481.072	NEE	100%	4.479.602
Programmabegroting 2023-2027				295

Activiteiten	Begroot bedrag 2023	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
Perceptiekosten heffingen (Product 7101)	564.600	NEE	100%	564.600
Kwijtschelding (Product 7101)	1.661.000	NEE	100%	1.661.000
Totaal toegerekend 5.947 uur x € 53	315.191	Nee	100%	315.191
Totaal baten				27.601.053
Totaal lasten				28.514.053
Toerekenbare BTW				4.560.452
Kostendekkendheid				97%

Rioolheffing

Activiteiten	begroot bedrag 2023	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten riolering (5012)</i>				<i>5.222.683</i>
Kapitaallasten van eerdere investeringen	5.230.867	NEE	100%	5.222.683
<i>Onderhoudskosten riolering (5012)</i>				<i>1.476.761</i>
Doorbelaste lonen en inhuur	362.922	NEE	100%	362.922
Onderzoeken	423.733	NEE	100%	423.733
Elektriciteit, water, publiekrechtelijke heffingen	146.983	NEE	100%	146.983
Overige onderhoudskosten	69.880	NEE	100%	69.880
Budget niet activeerbare GO rioolkosten	473.243	NEE	100%	473.243
<i>Riolering en grondwater DDO (5012)</i>				<i>3.387.426</i>
Uitbesteed werk	3.311.660	NEE	100%	3.311.660
Doorbelaste lonen	74.849	NEE	100%	74.849
Doorbelaste goederen en inhuur	917	NEE	100%	917
		NEE	0%	0
<i>Dividend afval (5012)</i>				<i>166.007</i>
Uitbesteed werk	166.007	NEE	100%	166.007
<i>Meerjarig perspectief (5012)</i>				<i>219.000</i>
Dotatie reserve baggeren	219.000	NEE	100%	219.000
Onttrekking / toevoeging voorzieningen (saldo)		Ja	100%	
Overige opbrengsten		NEE	100%	0
<i>Baten riolering (5012)</i>				<i>13.255.650</i>
Rioolrechten woningen	12.319.895	NEE	100%	12.312.294
Rioolrechten niet-woningen	943.940	NEE	100%	943.356
<i>Toe te rekenen kosten</i>				<i>2.783.774</i>
Wegafval	5.546.393	JA	18%	998.351
Toerekenbare BTW	1.173.079	NEE	100%	1.173.079
Perceptiekosten heffingen (Product 7101)	275.200	NEE	100%	275.200
Toe te rekenen overhead 6361 uur x € 53	337.144	NEE	100%	337.144
Totaal kosten				13.255.651
Toerekenbare BTW:				1.097.419
Totaal baten				13.255.650
Kostendekkendheid				100%

Leges

Leges burgerzaken	Uren	uurtarief, incl. overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten-dekkendheid
Burgerlijke stand						363.962	356.649	98%
Huwelijken en burgerlijke stand		99,17	Nee	100%	Uren x tarief	164.869		
Trouwboekjes e.a.			Nee	100%	Materiële kosten	47.479		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	151.613		
Reisdocumenten						768.409	753.521	98,1%
Klant Contact Centrum		99,17	Nee	100%	Uren x tarief	515.035		
Rijksleges en software			Nee	100%	Materiële kosten	60.424		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	192.950		
Rijbewijzen						622.500	603.200	96,9%
Klant Contact Centrum		99,17	Nee	100%	Uren x tarief	336.302		
Rijksleges			Nee	100%	Materiële kosten	68.252		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	217.947		
Verstrekingen GBA						74.745	40.204	53,8%
Klant Contact Centrum		99,17	Nee	100%	Uren x tarief	31.594		
Software onderhoud en betalingsverkeer			Nee	100%	Materiële kosten	10.290		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	32.860		
Naturalisatie en Verklaring omtrent gedrag						507.134	498.395	98,3%
Klant Contact Centrum		99,17	Nee	100%	Uren x tarief	391.862		
Rijksleges			Nee	100%	Materiële kosten	26.099		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	89.173		
Totalen Burgerzaken						2.336.749	2.251.969	96,4%
Omgevingsvergunning (WABO)	Uren	Uurtarief, incl. overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten-dekkendheid
Beschikkingen	37.476	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	3.716.495		
Omgevingsbeleid	11.850	101	Nee	100%	Uren x tarief	1.196.850		
Data informatie en Analyse	1.980	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	196.357		
Klantcontactcentrum	4.830	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	478.991		
Inhuur			Nee	100%	Uren x tarief	1.146.453		
Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit			Nee	100%	materiële kosten	111.260		
Software e.a.			Nee	100%	materiële kosten	97.226		
Adviezen VRK brandveilig bouwen			Ja	50%	materiële kosten	380.000		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	materiële kosten	83.507		
Totalen WABO	56.136					7.407.139	5.760.402	78%

Vergunningen titel 1	Uren	Uurtarief, incl. overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten-dekkendheid
Bodemrapporten						101.436	117.377	116%
Ambtelijke uren	900	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	89.253		
Materiaalkosten en software			Nee	100%	Materieel	12.183		
Huisvesting						141.958	79.650	56%
Ambtelijke uren	1.350	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	133.880		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	5.044		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	3.034		
Leegstand						8.001	6.216	78%
Ambtelijke uren	75	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	7.438		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	394		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	169		
Standplaatsen						6.985	4.204	60%
Ambtelijke uren	66,25	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	6.570		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	266		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	149		
Kansspel						3.846	680	18%
Ambtelijke uren	37,5	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	3.719		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	43		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	84		
Hinder en graven						148.916	134.168	90%
Ambtelijke uren	1.385	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	137.309		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	8.496		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	3.111		
Gehandicaptenparkeerplaats en kaart						46.615	47.715	102%
	353,7							
Ambtelijke uren	5	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	35.081		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	10.739		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	795		
Overige vergunningen titel 1						202		0%
Ambtelijke uren	2	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	198		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	0		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	4		
Totalen Vergunningen titel 1						457.959	390.010	85%

De legesbaten voor de parkeervergunningen worden niet apart in rekening gebracht, maar zijn in de belastingtarieven verwerkt. De baten worden geboekt bij afdelingen Vergunningen, Toezicht en Handhaving en Maatschappelijke ontwikkeling. De werkzaamheden vinden plaats bij afdelingen Klantcontactcentrum en Vergunningen, Toezicht en Handhaving. Dit heeft als consequentie dat de kostendekkendheid van de leges Vergunningen overig laag is. De leges vergunningen titel 1 en de leges burgerzaken omvatten de leges algemene dienstverlening.

Vergunningen titel 3	Uren	Uurtarief, incl. overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten-dekkendheid
Horeca						105.981	73.273	69%
Ambtelijke uren	1.045	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	103.633		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	2.348		
Evenementen						108.719	54.696	50%
Ambtelijke uren	1.072	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	106.310		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	2.409		
Escort						0		0%
Ambtelijke uren	0	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	0		
Huisvesting						19.127	11.535	0%
Ambtelijke uren	90	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	8.925		
Materiele kosten			Nee	100%	Materieel	10.000		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	202		
Speelgelegenheden						405	0	0%
Ambtelijke uren	4	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	397		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	8		
Overigen						42.453	31.640	75%
Ambtelijke uren	320	99,17	Nee	100%	Uren x tarief	31.734		
Materiele kosten			Nee	100%	Materieel	10.000		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	719		
Totaal Vergunningen titel 3						276.685	171.144	62%

Lijkbezorgingsrechten

Activiteiten	begroot bedrag 2023	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten (5302)</i>				26.212
Kapitaallasten van eerdere investeringen	26.212	NEE	100%	26.212
<i>Onderhoud en het verlenen van rechten (5302)</i>				1.250.270
Salarissen en sociale lasten	690.712	NEE	100%	690.712
Externe onderhoudskosten	470.558	NEE	100%	470.558
Doorbelaste goederen	89.000	NEE	100%	89.000
<i>Meerjarig perspectief (5302)</i>				0
Onttrekking/toevoeging voorziening (saldo)	0	NEE	100%	
<i>Opbrengsten (5302)</i>				-1.040.695
Begrafnisrechten	-1.040.695	NEE	100%	-1.040.695
Subsidies	0	NEE	100%	0
<i>Toe te rekenen kosten</i>				846.463
Doorberekende overhead: 15.971 uur x € 53,00	846.463	NEE	100%	846.463
Toerekenbare BTW (over externe kosten)	470.558	NEE	0%	0
Totaal baten				-1.040.695
Totaal lasten				2.122.945
Toerekenbare BTW				0
Kostendekkendheid				49%

Havengelden

Activiteiten	bedrag begroot 2023	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten (5301)</i>				81.937
Kapitaallasten van eerdere investeringen	81.937	NEE	100%	81.937
<i>Onderhoud en het verlenen van rechten (5301)</i>				2.034.239
Salarissen en sociale lasten		NEE	100%	1.464.511
Externe onderhoudskosten		NEE	100%	297.413
Water, electra en overige kosten		NEE	100%	159.315
Doorbelaste goederen		NEE	100%	113.000
<i>Meerjarig perspectief (5301)</i>				-110.000
Onttrekking/toevoeging voorziening		NEE	100%	-110.000
<i>Opbrengsten (5301)</i>				-1.180.691
Opbrengsten doorvaart		NEE	100%	-125.429
Overige opbrengsten		NEE	100%	-1.055.262
<i>Toe te rekenen kosten</i>				1.460.415
Doorberekende overhead 27555 uur x € 53,00		NEE	100%	1.460.415
Toerekenbare BTW		NEE	0%	0
Totaal lasten				3.466.591
Toerekenbare BTW				
Totaal baten				-1.180.691
Kostendekkendheid				34%

Marktgelden

Markten	Uren	Uur- tarief	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Electra			Nee	100%	Materiële kosten	45.645
Doorbelaste lonen en inhuur	3.848	99,17	Nee	100%	Materiële kosten	381.606
Overige diensten			Nee	100%	Materiële kosten	159.980
software incl. kapitaallasten			Nee	100%	Materiële kosten	
Doorberekende overhead € 53,00			Nee	100%	Uren x tarief	
Totale lasten Markten						587.231
Totale baten Markten						447.894
Kostendekkendheid						76%

5.12 Overzicht risico's

Programma 2: Ondersteuning en zorg

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.56	Jeugdzorg: Open einde karakter ten aanzien van de financiering jeugdzorg	10%	€ 500.000	Jeugdzorg	Financieel/Economisch
Opmerking	Ten aanzien van jeugdzorg is sprake van een open-einde-regeling. Daarnaast kan er beperkt gestuurd worden op de toegang, omdat deze deels wettelijk is belegd bij huisarts of rechtelijke macht. Omdat er sprake is van budget-financiering, zal pas na het einde van het jaar blijken of budget en feitelijke realisatie met elkaar in de pas lopen. Bij de jeugdzorg worden meer inwoners bereikt: die toename van cliënten in zorg, leidt bij onvoldoende financiële compensatie door het Rijk, tot tekorten. Landelijk is er sprake van dezelfde ontwikkeling. Bij de Kadernota 2023 is aangegeven dat de trendanalyse Jeugd aangeeft dat in 2023 en 2024 € 3,4 miljoen en vanaf 2025 3,2 miljoen structureel benodigd is. De hoogte van de bedragen worden -zoals altijd- bepaald door verschillende factoren: Volume effecten van de jaarrekening, nieuw beleid, prijseffecten, groei en maatregelen & taakstellingen. Ten aanzien van de beheersmaatregelen: Er wordt gewerkt met een budgetplafond: een maximale omzet voor een groot aantal instellingen in de jeugdzorg. Ook is er een afwegingskader voor de meest noodzakelijke zorg vastgesteld.					
Maatregel	Versterken van het actueel beschikbaar stellen van de juiste stuurinformatie. Versterken van de programmering op de verschillende vormen van jeugdhulp op het gebied van aantallen, zorgduur en intensiteit. Een model van shared savings, waarbij aanbieders die het goed doen ook beloond worden voor hun inspanning, wordt onderzocht. Verlaging van de kosten voor buitencontractueel maatwerk wordt in afstemming met het CJG en de Geocertificeerde Instellingen ingezet door beter inzicht in verbruik en onderliggende oorzaken. Door de zorg rondom de kinderen met een intensieve zorgvraag beter te organiseren kan de effectiviteit worden vergroot en potentieel kosten worden bespaard. Door meer passende woonvoorzieningen voor jongeren tussen 16-27 kan er een betere doorstroming plaatsvinden waardoor jongeren minder lang in zorg blijven. Door het instellen van budgetplafonds binnen de huidige contracten wordt een prikkel tot kostenbewustzijn neergelegd bij de aanbieder, welke tot een kostenverlaging zou kunnen leiden, maar het risico op wachtlijsten vergroot.					

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.105	Aanvragen schulddienstverlening komen in een boeg golf waardoor er niet genoeg capaciteit schulddienstverlening is om aan vraag aan te kunnen voldoen	10%	€ 300.000	Sociale uitkeringen	Financieel/Economisch
Opmerking	Door de coronacrisis, stijgende energiekosten en de inflatie mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne is het de verwachting dat meer inwoners en ondernemers te maken krijgen met financiële problemen. Dit kan leiden tot meer aanvragen schulddienstverlening. Het risico is dat deze aanvragen in een boeg golf komen, waardoor de uitvoerorganisatie overbelast raakt is. Daarnaast is het lastig gebleken (inhuur-) personeel te werven in de overspannen arbeidsmarkt. Mogelijke maatregelen bij voordoen van dit risico zijn een deel van de schulddienstverlening uit te besteden aan de Kredietbank Nederland of een claim tot extra (tijdelijke) formatie.					
Maatregel						

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.33	Open einde regeling WMO: jaarlijks toegekende WMO-budget is ontoereikend om de kosten van de voorzieningen en de uitvoeringskosten te financieren.	50%	€ 1.600.000	WMO	Financieel/economisch
Opmerking	Bij de WMO is sprake van een open-einde regeling. We hebben de afgelopen jaren een toename gezien in de vraag naar ondersteuning vanuit de Wet Maatschappelijke ondersteuning (WMO) en de verwachting is dat dit verder zal blijven toenemen. De kans dat het risico zich voordoet is groot. De toename heeft een aantal oorzaken: 1) vergrijzing, extramuralisering en langer zelfstandig thuiswonen; 2) invoering van het abonnementstarief Wmo; 3) onze dienstverlening is beter te vinden. De risico's zijn bepaald als: - Hogere groei in het aantal cliënten (bijvoorbeeld als gevolg van een post-Corona inhaalslag) en/of de gemiddelde kosten per cliënt die hoger liggen dan de analyse die ten grondslag ligt aan de Begroting 2022. Een onvoorziene groei van 1% in het aantal cliënten (boven de demografische ontwikkelingen) of gemiddelde kosten per cliënt die niet vanuit het Rijk gecompenseerd worden, betekent een extra risico van ca. € 375 duizend. - De resterende opbrengst van de maatregelen van ca. € 350 duizend in 2022 t.o.v. 2021 en de invulling van de taakstelling van ca. € 500 duizend in 2022 en € 5,5 miljoen structureel vanaf 2023 worden niet of slechts deels gerealiseerd. Er is sprake van een open-einde regeling en het is daarmee dus onzeker of de opbrengst van de maatregelen en de invulling van de taakstelling te realiseren zijn. - De huidige ontwikkelingen, zoals de hoge inflatie, krapte op de arbeidsmarkt, CAO ontwikkelingen in het brede zorgdomein, de stijgende energieprijzen en prijzen voor diverse materialen (los van de inflatie) vormen een fors risico, voornamelijk vanaf 2023. In een aantal gevallen is de gemeente verplicht deze te compenseren of is contractueel vastgelegd hogere tarieven te bieden conform de Algemene Maatregel van Bestuur reële prijs Wmo (AmvB). Een groot deel van de ondersteuning wordt afgerekend op daadwerkelijk geleverde ondersteuning. Het gaat daarbij om grote cliëntaantallen die op jaarbasis een significant aantal uren aan zorg ontvangen. Dat maakt dat het ook bij een relatief beperkte toename van de prijs uiteindelijk om grote financiële effecten gaat. Op basis van bovenstaande informatie, schatten we het risico voor 2022 in op ca. € 850 duizend (extra opbrengst van de maatregelen en 2022 taakstelling samen) en 2% extra groei in de kosten van ca. € 750 duizend. Deze extra kosten kunnen worden veroorzaakt door een hogere groei in het aantal cliënten en/of gemiddelde kosten per cliënt. In totaal wordt het risico geschat op ca. € 1,6 miljoen.					
Maatregel	Periodiek monitoren en signaleren van de ontwikkeling van de uitgaven, waarover eens per week wordt overlegd in de stuurgroep Kostenbeheersing Jeugd en Wmo. Daarnaast wordt ingezet om ondersteuning toe te leiden naar de sociale basis en in gesprek gegaan met de aanbieders over inzet zorg vanuit andere wettelijke kaders en zijn er voorstellen gedaan voor maatregelen om de oplopende kosten te beperken.					

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.101	Extra Corona-gerelateerde kosten Maatschappelijke Opvang	80%	€ 1.000.000	Zorg & Welzijn	Financieel/Economisch
Opmerking	Door de coronacrisis nam de druk op de maatschappelijke opvang in Haarlem toe. De gemeente heeft een eenmalige bijdrage ontvangen van € 1,9 miljoen in 2020 en € 1,7 miljoen in 2021 ter dekking van de meerkosten rondom de corona-gerelateerde opvang en maatregelen. Van de € 1,9 miljoen in 2020 is ca. € 1,0 miljoen besteed in 2020. De resterende circa € 900 duizend is besteed in 2021. In totaal waren de extra corona-gerelateerde kosten in 2021 ca. € 3,6 miljoen en lagen daarmee hoger dan de bijdrage van het rijk van € 1,7 miljoen plus de resterende bijdrage uit 2020 van € 900 duizend. Het rijk heeft aangegeven de kosten voor de opvang van niet rechthebbende daklozen ook in 2022 te compenseren. Het is nog onzeker hoe hoog de extra bijdrage is in 2022. Maar het risico is dat ook in 2022 de kosten hoger zullen zijn dan de compensatie vanuit het rijk. Het risico voor 2022 wordt op basis van de uitgaven in 2021 en een verwachte rijksbijdrage geschat op € 1 miljoen netto (€ 3,6 miljoen kosten minus € 2,6 miljoen rijkscompensatie).					
Maatregel	Periodiek monitoren en signaleren van de ontwikkelingen rondom de uitstroom en kosten.					

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.25	Opvang, wonen en herstel: Budgetten Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen niet toereikend	70%	€ 1.000.000	WMO	Financieel/Economisch
Opmerking	Onder Opvang, Wonen en Herstel vallen zowel Beschermd wonen (BW) als de Maatschappelijke opvang (MO) (dak- en thuislozenopvang). In onze regio is sprake van zwaardere en complexe problematiek. Hiernaast is er in onze regio een tekort aan passende voorzieningen en doorstrommogelijkheden waardoor sommige mensen langer in de Maatschappelijk opvang verblijven dan wenselijk. De druk op de opvangvoorzieningen neemt hierdoor toe. Dit brengt politieke en imago risico's met zich mee. Bij de MO was er de afgelopen jaren sprake van een financieel tekort van ca. € 3,5 miljoen. Daar komen de exploitatiekosten voor Perron 18 en het Anton Pieckhof van in totaal ca. € 700 duizend nog bovenop. Inmiddels is via het coalitie akkoord van het nieuwe kabinet bekendgemaakt dat de decentralisatie uitkering van de MO structureel wordt verhoogd. Vanuit de meicirculaire 2022 wordt de decentralisatie-uitkering vooralsnog maar voor 1 jaar opgehoogd, voor Haarlem gaat het om een incidenteel bedrag van circa € 1,2 miljoen. De verwachting is dat het tekort daarom vanaf 2022 afneemt naar ca. € 3,2 miljoen. Met betrekking tot BW is er, net als in voorgaande jaren, sprake van een financieel overschot. Tegelijkertijd is er ook sprake van een wachtlijst voor BW, dat wordt veroorzaakt onder andere door een tekort aan beschermd of beschut wonen plekken en sociale huurwoningen. In 2021 zijn er in de regio afspraken gemaakt bij de doordecentralisatie van BW voor de komende 3 jaar het tekort aan middelen jaarlijks te dekken uit de reserve Opvang, Wonen en Herstel. Daarnaast wordt er ook ingezet op uitbreiding van de (BW-)voorzieningen. Indien uitbreiding van de (BW-) voorzieningen kan worden gerealiseerd, heeft dit mogelijk als consequentie dat de omvang van de overtollige middelen op het BW budget zal afnemen. De verwachting is wel dat het tekort van de MO de komende drie jaar gedekt kan worden uit de reserve. Na deze 3 jaar zijn er nog geen afspraken gemaakt, dus dan is er een groot risico dat het tekort met lokale middelen gedekt zal moeten worden. Het Rijk wil de taken beschermd wonen aan de afzonderlijke gemeenten toekennen in plaats van aan Haarlem als centrumgemeente (doordecentraliseren). In 2022 start de (inhoudelijke) doordecentralisatie. De eerste stap met betrekking tot de financiële doordecentralisatie zouden regio's gezet hebben per 1 januari 2023, maar op 28 februari 2022 maakte het Rijk bekend dat het nieuwe woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen (opnieuw) met een jaar is uitgesteld naar 1 januari 2024. Over de doordecentralisatie van de taken rondom Maatschappelijke Opvang wordt in 2026 besloten. Momenteel loopt er een tarievenonderzoek rondom de producten Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Grote kans dat de tarieven omhoog gaan, waardoor het tekort op MO verder toeneemt met de nieuwe contracten per 1 juli 2023.					
Maatregel	Monitoren en sturen op nieuwe contracten. Monitoren en sturen op de instroom en uitstroom. Monitoring en sturen in gebruik name van starten van nieuwe initiatieven door aanbieders en het realiseren van beschikbare sociale huurwoningen. Nadelig resultaat wordt voor zover het budget het toelaat ten laste gebracht van de regionale reserve Opvang, Wonen en Herstel (beschermd wonen, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang).					

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.100	Medisch Noodzakelijk Verblijf in GGZ-instellingen	30%	€ 240.000	WMO	Financieel/Economisch

Opmerking	In 2018 is de 'Werkwijzer Medisch Noodzakelijk Verblijf in GGZ instellingen' opgesteld en ondertekend door de VNG, MIND, GGZ Nederland en Zorgverzekeraars Nederland. Deze werkwijzer heeft als doel ervoor te zorgen dat cliënten niet langer dan nodig in GGZ instellingen verblijven en tijdig kunnen doorstromen naar de passende vervolgzorg onder de Wlz, Zvw of de Wmo. Hiertoe moeten een aantal zaken geregeld worden als het om vervolgzorg vanuit de Wmo gaat: - Het realiseren van een warme overdracht van cliënten in GGZ instellingen - Bevorderen doorstroom van cliënten met het Verblijf met Rechtvaardigingsgrond (VMR) (een financiële prikkel om doorstroom tijdig te realiseren) naar vervolgondersteuning (zoals BW). Indien doorstroom naar vervolgplek niet tijdig is gerealiseerd, wordt een factuur van het verblijf naar de gemeente gestuurd. Kosten zullen ten laste komen van het BW budget en kunnen aanzienlijk zijn. Een verblijf van een jaar kost per patiënt (ca. 120.000,- pp). Het risico is bepaald op 2 cliënten (tot op heden is het nog niet voorgekomen). Om het risico te beperken zijn werkafspraken gemaakt met GGZ inGeest en daarnaast is er een kwartaaloverleg ingericht om de praktijk te bespreken.					
Maatregel	Kwartaaloverleg					

Programma 3: Werk en inkomen

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.32	Toename van het aantal burgers dat een beroep doet op de open einde regelingen Minima/Bijzondere bijstand	25%	€ 200.000	Sociale uitkeringen	Financieel/Economisch
Opmerking	Als gevolg van open einde regelingen voor bijvoorbeeld minimabeleid en bijzondere bijstand, loopt de gemeente een financieel risico omdat de vraag van tevoren niet precies is in te schatten.					
Maatregel	Budget ondersteuning op Maat (BooM) is een structureel onderdeel van schuldienstverlening geworden. Over en onderbestedingen minima/bijzondere bijstand rekenen in eerste instantie af met de reserve minimagelden					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.106	Niet genoeg capaciteit Minima om aan vraag aan te kunnen voldoen	10%	€ 100.000	Sociale uitkeringen	Financieel/Economisch
Opmerking	Door de coronacrisis, stijgende energiekosten en de inflatie mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne is de verwachting dat meer inwoners te maken krijgen met terugval in inkomen en daarmee recht hebben op de Haarlempas en aanspraak doen op de minimavoorzieningen Bovendien heeft de gemeente vanuit het rijk de taak erbij gekregen om de minima een eenmalige energietoeslag te verstrekken.					
Maatregel	Een mogelijke maatregel bij voordoen van dit risico is een claim tot extra (tijdelijke) formatie, maar het is lastig gebleken (inhuur-) personeel te werven in de overspannen arbeidsmarkt.					
	-					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.109	Een verdere stijging van het huidige bestand - boven een bepaalde omvang - zal een uitbreiding van de personeelsformatie tot gevolg hebben	10%	€ 200.000	Sociale uitkeringen	Financieel/Economisch
Opmerking	"In de Kadernota 2014 is informatie opgenomen over de relatie tussen enerzijds het bestand uitkeringsgerechtigden en anderzijds de omvang van de personeelsformatie van WI. Deze methodiek is in de voorgaansrapportage 2021 herijkt. Een verdere stijging van het huidige bestand - boven een bepaalde marge - zal een uitbreiding van de personeelsformatie tot gevolg hebben. De impact van dit risico wordt gesteld op de inhuurkosten aan extra fte indien de stijging van minimaal 5% groei in de grootte van het bestand zich voordoet. Op dat moment zal er een claim volgen ter vergroting van de flexibele schil.					
Maatregel	De kans op voordoen dit jaar is zeer klein, aangezien het uitkeringsbestand sinds de herikking in 2021 gedaald is. Twee keer per jaar wordt getoetst of uitbreiding van de personeelsformatie nodig is. De focus is gericht op cliënten aan het werk te krijgen en zodoende uit de bijstand te houden.					

Programma 4: Duurzame stedelijke vernieuwing

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.10	Garantstelling van een lening van oorspronkelijk € 1,3 aangegaan aan de culturele instelling Hart	25%	€ 260.000	Cultuur	Financieel/Economisch
Opmerking	De Culturele instelling Hart is ten behoeve van het nieuwe organisatiemodel een lening van oorspronkelijk € 1,3 aangegaan. Hiervoor staat de gemeente garant. De garantstelling vormt een zeker risico. De lening wordt in 10 termijnen van € 130.000 afgelost. De stand van deze lening bedraagt per ultimo 2021 € 260.000					
Maatregel	Conform de nota verbonden partijen en de subsidieverordening (het stellen van randvoorwaarden en monitoring door middel van gesprekken en toetsing p&c- documenten) wordt dit risico beheerst. Vanwege de lening met garantstelling van de gemeente staat Hart sinds 2014 onder verhoogd toezicht, ook nu de risicoclassificatie van Hart onder de norm van 25 uitkomt. Het jaar 2020 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 265.000. (2019: € 266.000 positief). Er was sprake van personeelsverloop en minder inhuur waardoor de loonkosten incidenteel iets lager uitvallen. De inkomsten uit verhuur en horeca zijn als gevolg van de Coronamaatregelen veel lager dan vorig jaar maar er zijn ook minder kosten. Met het positieve resultaat kan Hart niet alleen voldoen aan de aflossing van lening waarvoor de gemeente garant staat, maar ook verder inlopen op het negatieve eigen vermogen. Hart verwacht vanaf 2022 een financiële buffer op te kunnen bouwen wat nodig is om tegenvallers op te kunnen vallen. Alhoewel de financiële positie van Hart steeds minder kwetsbaar wordt, kan het risico op 25% worden gehandhaafd.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.24	Onzekerheid over werkend stelsel omgevingswet	25%	€ 300.000	Ruimtelijk beleid/Planologie	Processen
Opmerking	De datum voor inwerkingtreding van de Omgevingswet is vastgesteld op 1 januari 2023. Minister De Jonge voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, IPO, UVW en de VNG hebben in gezamenlijkheid voor deze datum gekozen. Het ontwerp-Koninklijk Besluit (KB) met de nieuwe inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet is inmiddels door de minister aangeboden aan de Eerste en Tweede Kamer. Als het parlement akkoord gaat, wordt het KB aangeboden aan de Koning. Na ondertekening zal de Omgevingswet definitief op 1 januari 2023 ingaan. Nog onzeker is of alle voorbereidingen (met name op het gebied van het DSO) zijn getroffen en er sprake is van een werkend stelsel. de verwachting is dat tijdelijk met twee systemen (oud en nieuw) gewerkt moet worden om de dienstverlening aan burgers te garanderen. Het is nog niet bekend of de 150 miljoen die landelijk beschikbaar is ter compensatie van de door gemeenten gemaakte kosten voldoende is.					
Maatregel	In de programmabegroting is een eerste inzicht gegeven in de kosten voor implementatie. Op landelijk niveau wordt al enige tijd gewerkt aan een effecten model, dat bij de keuzes die gemaakt worden in Omgevingsvisie en vooral Omgevingsplan, kan worden ingezet. Dit model moet helpen om ook de financiële effecten van de omgevingswet inzichtelijk te krijgen. De gemeente Haarlem draait inmiddels mee in de pilot van de VNG om te werken met dit effectenmodel. De keuzes die gemaakt gaan worden bij het vaststellen van het Omgevingsplan bepalen voor een groot deel de toekomstige financiële effecten. Vaststelling van het Omgevingsplan staat gepland voor 2023.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.51	Lingotto gaat niet over tot koop van de gemeentelijke kavels omdat zij de grondwaarde die volgt uit de taxatie te hoog vindt.	50%	€ 1.000.000	Grondzaken	Financieel/Economisch
Opmerking	De gemeente voert conform de Overeenkomst op Hoofdpijnen uit 2018 een taxatie uit om tot een marktconforme prijs te komen voor de kavels.					
Maatregel						
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.55	Burger en/of ondernemer starten een beroepsprocedure op woningbouw programma en andere projecten	20%	€ 500.000	Juridisch	Juridisch/Regelgeving
Opmerking	Als burger(s) en/of ondernemer(s) het niet eens zijn met de ontwikkelplannen van de gemeente kunnen zij beroepsprocedures opstarten n.a.v. te realiseren woningbouwprogramma's en andere projecten en zal het risico niet alleen financieel-juridische gevolgen hebben, maar kan dit ook zorgen voor vertraging van ontwikkelprogramma's en -projecten met negatieve pers en imago schade tot gevolg.					
Maatregel	Juridisch risico aanvaarden, geen beheersmaatregel.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.113	Registratie toekomstige besluiten met publiekrechtelijke beperkingen (WKPB)	30%	€ 1.000.000	Ruimtelijk beleid/Planologie	Financieel/Economisch
Opmerking	Sinds 1 januari 2021 is de gemeente verplicht om brondocument van een publiekrechtelijk opgelegde beperking op een kadastraal perceel op te nemen in het daarvoor bestemde landelijke BRK-register. Nieuwe besluiten waarop deze beperking van toepassing zijn dienen opgenomen te worden in het BRK-register. Het risico is dat dat de gemeenten aansprakelijk kunnen worden gesteld, als iemand bv. een pand/perceel koopt, waarvan de publiekrechtelijke beperkingen (bv. een monumentstatus) niet goed is geregistreerd bij de gemeente.					
Maatregel	Niet juiste registratie publiekrechtelijke beperkingen					

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.50	De grondopbrengst valt lager uit door onrendabele top van het parkeren	20%	€ 250.000	Grondzaken	Financieel/Economisch
Opmerking	Betreft Haarlemmer Stroom (Dekking uit Grex Minckelersweg e.o.) is nog een kavel door de gemeente uit te geven. De parkeerbehoefte van deze kavel is nog onbekend. De parkeeroplossing kan onrendabel zijn en daarmee een drukkend effect hebben op de verkoopwaarde van de kavel. Een eventueel onrendabele parkeerbehoefte van Lingotto, is niet voor rekening van de gemeente (en dus ook geen risico voor de gemeente).					
Maatregel	Parkeerregime starten in directe omgeving. Verbeterd onrendabele top gebouwd parkeren					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.39	Saneringskosten als gevolg van verontreinigingen op het Haarlemmer Stroom terrein	20%	€ 250.000	Grondzaken	Financieel/Economisch
Opmerking	In geval er bij de herontwikkeling verontreinigingen worden aangetroffen die conform de afspraken voor rekening van de gemeente gesaneerd dienen te worden, dan kost dit de gemeente geld.					
Maatregel	In gesprek blijven met de beoogde nieuwe ontwikkelaar om te sturen op zo min mogelijk roering van de grond.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.102	Risico's ten aanzien van een vergroot aandeel onrendabele top van de gemeente in de WBI zone-ontwikkeling	20%	€ 2.230.000	Ruimtelijk beleid/Planologie	Financieel/Economisch
Opmerking	De Onrendabele Top voor de gemeente kan ook toenemen als de bijdrage van het Rijk wordt verlaagd, bijvoorbeeld minder WBI subsidie omdat er minder betaalbare woningen worden gerealiseerd dan afgesproken of de planning wordt niet gehaald (start bouw binnen 3 jaar of laatste oplevering binnen 10 jaar).					
Maatregel	Sturen op de realisatie van de ingediende businesscase. Adequate bestuurlijke informatievoorziening over ambities in relatie tot kosten					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.123	Marktrisico grondexploitaties	10%	€ 1.425.000	Grondzaken	Financieel/Economisch
Opmerking	De grondexploitaties kunnen als geheel getroffen worden door verslechterende marktomstandigheden als gevolg van bijvoorbeeld een recessie. Dit uit zich in dalende grondopbrengsten, een hogere rentevoet, vertraging en eventueel toenemende kosten. Dat leidt weer tot een nadelig effect op het resultaat van de grondexploitaties. In het grondexploitatiemodel worden diverse scenario's van verslechterende marktomstandigheden doorgerekend en het effect daarvan op de resultaten van de grondexploitaties. In de reserve grondexploitaties dient voldoende weerstandsvermogen te zitten om deze risico's op te kunnen vangen. In de paragraaf grondbeleid wordt dit nader toegelicht.					
Maatregel						
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.129	Effect van prijsstijgingen en hogere rente op de businesscases van de zones	25%	€ 5.400.000	Grondzaken	Financieel/Economisch
Opmerking	De hoge inflatie en stijgende rente hebben effect op de businesscases; dit in combinatie met lagere opbrengstenstijging. Het genoemde bedrag is een worst-case scenario waarin alle parameters negatief uitvallen					
Maatregel						

Programma 5: Beheer en onderhoud

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.61	Stack: aansluiting riool niet conform gemeentelijke norm	90%	€ 120.000	Ruimtelijk beleid/Planologie	Juridisch/Regelgeving
Opmerking	Betreft rioolstelsel alsmede de aansluiting op het gemeentelijk rioolstelsel. Over de aanleg en oplevering bestaat verschil van inzicht, wat inmiddels heeft geleid tot een juridisch traject. Inmiddels is er een rechtszaak gestart over de aansluiting en oplevering riool Stack. Er is een tussenstep gemaakt om tot middeling van de kosten te komen. Kans op voortzetting juridische procedure is reel.					
Maatregel						
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.119	Hittestress	10%	€ 580.000	Financieel	Beheer Openbare Ruimte
Opmerking	Door de groei van de stad, verstenen van de openbare ruimte en beperkt aanwezige koele plekken is er een steeds grotere kans op hittestress. Dit geeft een risico op o.a. verlies in arbeidsproductiviteit (in de warmte wordt minder hard gewerkt), toename in sterft (sterfte neemt toe in warme periodes), toename in ziekenhuisopnames (ziekenhuisopnames nemen toe tijdens een hittegolf) en extra inzet om insecten als de eikenprocessierups te bestrijden (bepaalde soorten gedijen goed in de warmte en kunnen daardoor extra overlast geven).					
Maatregel	Klimaatadaptatie					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.118	Droogte	10%	€ 550.000	Financieel	Beheer Openbare Ruimte
Opmerking	Door de groei van de stad, verstenen van de openbare ruimte en demping van watergangen neemt de kans op droogte toe. Dit geeft een risico op o.a. schade aan funderingen (door schommelingen in de grondwaterstand wordt de kwaliteit van houten palen aangetast, door zetting ontstaan er scheuren), schade aan wegen en riolering (door zetting ontstaan er scheuren), schade aan groen/landbouw/natuur (door droogte vallen bladeren uit en kunnen takken scheuren) en een grotere kans op natuurbranden.					
Maatregel	Klimaatadaptatie					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.117	Wateroverlast	30%	€ 1.400.000	Financieel	Beheer Openbare Ruimte
Opmerking	Door groei van de stad, verstenen van de openbare ruimte en ontwerpkeuzes uit het verleden (bijvoorbeeld onvoldoende hoogteverschil) is er in het stedelijk gebied steeds minder ruimte om de neerslag te verwerken. Dit geeft een risico op o.a. overstromde/ontoegekankelijke straten, water dat in panden stroomt, hagelschade (tijdens hevige buien) en schade aan netwerken (bijvoorbeeld door overstromde elektrakasten, waardoor kortsluiting ontstaat). Hieruit komen kosten, zoals het afzetten van straten, schoonmaakkosten en extra aanpassingen die nodig zijn om de kans op schade te verkleinen.					
Maatregel	Klimaatadaptatie					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.115	Continuïteitsrisico operationele processen	30%	€ 200.000	Financieel	Bedrijfsvoering
Opmerking	Door de krapte op de arbeidsmarkt is de afdeling voor een groot deel afhankelijk van (de relatieve dure) inzet van externen voor de continuïteit van de processen. De parate kennis over genomen besluiten en achtergrond is steeds minder aanwezig waardoor mogelijk suboptimale nieuwe besluiten worden voorbereid.					
Maatregel	Werving en prioriteren					

Programma 6: Burger, bestuur en veiligheid

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.18	Tussentijds aftreden van een wethouder, waardoor recht op wachtgeld ontstaat	20%	€ 300.000	Bestuur & management	Reputatie/Imago
Opmerking	De gemeente is risicodragend voor het betalen van wachtgelden in geval een wethouder voortijdig vertrekt. Dat is een permanent risico dat niet beheerst kan worden.					
Maatregel	Het betreft een extern risico waarvoor geen beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.21	Verlaging rekenrente voor pensioenen (oud)wethouders waardoor dotatie aan de voorziening pensioenverplichtingen nodig is	25%	€ 800.000	Bestuur & management	Financieel/Economisch

Opmerking	Kosten pensioenen wethouders: Verlaging van de te hanteren rekenrente voor Appa-pensioenen. (Appa = Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers). Wethouders bouwen pensioen op, gemeenten zijn verantwoordelijk voor de toekomstige pensioenverplichtingen. Voor (een deel van) de toekomstige pensioenverplichtingen is een voorziening gevormd. Jaarlijks wordt een actuariële berekening gemaakt van de benodigde voorziening. Hierbij moet de rekenrente in lijn zijn met de rekenrente die wordt gehanteerd voor waardeoverdrachten. Er bestaat een kans dat deze rekenrente wordt verlaagd door de huidige lage markrente. Een lagere rekenrente kan ertoe leiden dat bijgestort moet worden in de voorziening voor pensioenverplichtingen. De rekenrente per 1 januari 2020 bedroeg 0,24% en is in per 1 januari 2021 gedaald naar 0,082%. Inmiddels laat de rekenrente weer een stijgende lijn zien. Bij de jaarrekening 2021 werd geconcludeerd dat de voorziening meer dan toereikend was hetgeen resulteerde in een vrijval van de pensioenvoorziening wethouders. Per 1 januari 2022 bedraagt de rekenrente 0,528%. De kans dat de rekenrente daalt bestaat nog steeds maar neemt als gevolg van de huidige trend verder af (max 20%). De impact wordt ingeschat op maximaal € 800.000					
Maatregel	Het betreft een extern risico waarvoor geen beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.38	De gemeente Haarlem is wettelijk aansprakelijk ingeval een wethouder overlijdt, om levenslang nabestaanden en/of wezenpensioen te betalen.	5%	€ 1.000.000	Bestuur & management	Financieel/Economisch
Opmerking	Het kortleven-risico treedt op wanneer een wethouder overlijdt wanneer hij in functie is, of wachtgeld geniet. De gemeente moet dan levenslang nabestaanden en/of wezenpensioen betalen. Bij een actieve wethouder en de voormalige wethouder met wachtgeld wordt altijd het grootste risico gelopen bij overlijden, aangezien er bij overlijden (fictieve) doortelling van de pensioenopbouw tot de AOW-leeftijd plaatsvindt. Mocht het risico zich voordoen, dan zal de gemeente de totale verplichting in één keer moeten doteren aan de voorziening. De gemeente is niet wettelijk verplicht dit risico af te dekken. De gemeente Haarlem heeft er voor gekozen dit risico niet te verzekeren.					
Maatregel	Dit is een extern risico waar geen beheersmaatregelen tegen te treffen zijn					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.45	Kwaliteit van informatie voldoet niet aan de (wettelijke) eisen	50%	€ 1.000.000	Archief	Processen
Opmerking	De juiste kwaliteit van informatie is de verantwoordelijkheid van de eigenaren van de informatie; te kort komende kwaliteit kan leiden tot risico's in de uitvoering van de taken van de gemeente, van inefficiënte in de uitvoering van taken tot juridische en financiële risico's i.v.m. het gebruiken en/of verstrekken van onjuiste informatie of het ontbreken van informatie. De inschatting van het financiële risico is gebaseerd op juridische kosten van bijv. schadeclaims als gevolg van de verstrekking van incorrecte informatie, imago schade en kosten ten gevolge van transacties die gebaseerd zijn op incorrecte data (denk aan: vastgoedtransacties). Voorbeelden zijn het niet of niet tijdig digitaal archiveren van informatie.					
Maatregel	Voor het toetsen van de kwaliteit van informatie worden monitoringsinstrumenten opgezet in het kader van de uitvoering van het programma Gegevensmanagement; dit betreft het al opgezette kwaliteitssysteem voor informatiebeheer en de geplande uitbreidingen en aanvullingen daarop om daarmee het gehele informatiedomein te kunnen gaan bestrijken.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.46	Duurzame toegankelijkheid van informatie voldoet niet aan de wettelijke eisen	20%	€ 1.000.000	Archief	Processen
Opmerking	Informatie is niet meer toegankelijk doordat het onrecht is vernietigd of niet leesbaar meer is; dit kan leiden tot inefficiënte in de uitvoering van taken of tot juridische en financiële risico's i.v.m. het niet meer kunnen gebruiken en/of verstrekken van informatie of het ontbreken van informatie. De inschatting van het financiële risico is gebaseerd op juridische kosten van bijv. schadeclaims als gevolg van de verstrekking van incorrecte informatie en imago schade. Daarnaast kan de toezichthouder (gemeentearchivaris) een dwangsom opleggen mocht de gemeente zich niet aan de Archiefwet houden. Een voorbeeld hiervan is het niet of niet tijdig ontwikkelen van een e-Depot.					
Maatregel	Voor duurzame toegankelijkheid van informatie vindt continue toezicht plaats door de Gemeentearchivaris; dit toezicht is gebaseerd op de rapportage van het kwaliteitssysteem informatiebeheer, aangevuld met steekproeven en interviews; daarnaast zorgt de stuurgroep Informatiebeheer voor continue toezicht op de uitvoering en verbetering van de duurzame toegankelijkheid; de stuurgroep bestaat uit de CIO, de strategisch adviseur Informatiebeheer van de gemeente Haarlem en de gemeentearchivaris van het Noord-Hollands Archief.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.11	Calamiteiten: onverwachte gebeurtenissen kunnen leiden tot hoge, niet begrote kosten	5%	€ 10.000.000	Calamiteiten/Brand weer	Financieel/Economisch
Opmerking	Verzamelisico van alle grootschalige calamiteiten die de gemeente kunnen overkomen en een lage kans van voordoen hebben. Hieronder vallen alle grotere rampen, zoals trein- en vliegtuigongelukken of andere grootschalige incidenten.					
Maatregel	Voor algemene rampen e.d. mogen geen voorzieningen worden getroffen. Derhalve is geen voorziening opgenomen. Intern worden medewerkers opgeleid en op piketfuncties ingezet in de (regionale) crisisorganisatie.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.14	Claims inzake uitvoering functioneel leeftijdsontslag veiligheidsregio Kennemerland	50%	€ 500.000	Personeel & organisatie	Financieel/Economisch
Opmerking	Personeel dat voor de gemeente werkte is overgegaan naar de VRK. Voor hen bestaan nog wel een risicogarantie inzake functioneel leeftijdsontslag (FLO). De berekening en consequenties hiervan zijn onvoorspelbaar.					
Maatregel	Monitoring op de individuele dossiers en de prognose door deskundige arbeidsrecht.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.20	Lagere inkomsten bouwleges	50%	€ 1.000.000	Omgevingswet	Financieel/Economisch
Opmerking	Het risico is permanent aanwezig dat de geraamde begroting niet behaald wordt. Immers het is voorshands nooit exact te voorspellen welke of wanneer bouwactiviteiten plaatsvinden.					
Maatregel	Maandelijks wordt een prognose gemaakt door de accounthouders naar aanleiding van de contactmomenten met de (toekomstige) vergunning afnemers van grote projecten (> ca 1 mln bouwsom).					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.15	Planschade: Claims inzake foutieve planadviezen bij bouwvergunningen	30%	€ 200.000	Vergunningen	Financieel/Economisch
Opmerking	Als er een vergunning voor de bouw van een object of gebouw wordt afgegeven, kan dat inhouden dat er als gevolg hiervan schade door derden wordt ervaren. Dat kan ook als een bouwadvies ondeugdelijk blijkt te zijn. De schade als gevolg hiervan wordt gedragen door de gemeente.					
Maatregel	Planschade wordt niet specifiek als voorziening opgenomen. Indien deze zich wel voordoet zal deze gefinancierd worden uit de alg. middelen.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.22	Effecten legesinkomsten door landelijke wetgeving	50%	€ 100.000	Omgevingswet	Financieel/Economisch
Opmerking	Bij de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging verandert er veel. Echter het principe van legesheffing verandert niet. Ook zal de wettelijke grondslag dezelfde blijven. Wel zal de totale opbrengst van de leges kunnen wijzigingen. De mogelijkheid bestaat dat er in de toekomst minder vergunningplichten zijn, waardoor er minder leges zal binnenkomen. Dit heeft verstrekende gevolgen voor de organisatie. De financiële impact op termijn is naar verwachting groot. Zo vervalt, afhankelijk van de keuzes die de gemeenteraad maakt bij het Omgevingsplan, mogelijk een deel van de legesinkomsten en worden op rijksniveau al besparingen ingeboekt. De huidige omgevingsvergunning zal worden gesplitst in een vergunning voor een omgevingsactiviteit en een bouwactiviteit. In de toekomst zal er waarschijnlijk geen leges meer geheven worden over deze laatste bouwactiviteit. Vermoedelijk zal dit in 2023 nog niet leiden tot al een forse daling van de leges, echter in de periode na 4 of vijf jaar kan dit wel het geval zijn.					
Maatregel	Planning: invoeringsdatum 1-1-2023					
Maatregel	De implementatie van de Omgevingswet is een domein overstijgend programma. Door adequaat programmamanagement worden de risico's zoveel mogelijk beheerst. Door de hoeveelheid aan aspecten is er voor gekozen het ambtelijk opdrachtgeverschap binnen de directie te leggen. Hierdoor is er ook een goede verbinding met het gemeentelijk CIO team. Omdat de risico's hier voor een groot deel buiten de directe invloedssfeer van de gemeente liggen wordt de problematiek vooral ook via G32 en VNG ingestoken. Haarlem heeft hierin een actieve rol.					

Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.78	Bezwaarschrift tegen opgelegde VPB aanslag 2016 wordt ongegrond verklaard	10%	€ 2.900.000	Belasting &	Financieel/Economisch
Opmerking	De gemeente is momenteel in discussie/gesprek met de belastingdienst over de vennootschapsbelasting. Standpunten over de grondexploitatie en de reclamebelasting liggen op dit moment nog niet op een lijn. Hieruit volgt een verhoogd risico. De gemeente is in bezwaar gegaan tegen de opgelegde aanslag Haarlem 2016. De bezwaarprocedure loopt nog, uitkomsten zijn nog onzeker. Fiscaal risico grex (circa 2 miljoen) op te vangen binnen reserve grondexploitatie en risico reclamebelasting jaarlijks circa € 150.000 aan te betalen vennootschapsbelasting. Daarnaast is sprake van belastingrente.					
Maatregel	In 2020 heeft Haarlem formeel bezwaar ingediend en is het dossier door een andere inspecteur beoordeeld. Er zijn inhoudelijk standpunten en argumenten voor het bezwaarschrift uitgewisseld. Huidige stand van zaken is dat partijen het oneens zijn met elkaars argumenten en standpunten. De gemeente heeft om dossierinzage en een hoorgesprek verzocht, nadere afspraken hiervoor zullen worden gemaakt.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.131	Hogere rentetarieven bij nieuw aan te trekken leningen	70%	€ 135.000	Economische situatie	Financieel/Economisch
Opmerking	Wanneer de rentetarieven bij het aantrekken van nieuwe leningen hoger zijn dan dat begroot is leidt dit tot een nadeel. Door de stijgende rentetarieven sinds december 2021 is het risico verhoogt. Een renteverhoging van 1% kan al leiden tot een nadeel van ongeveer € 135.000.					
Maatregel	De gemeente heeft geen invloed op de renteontwikkeling. Wel wordt bij elke Programmabegroting een (nieuwe) conservatieve inschatting gemaakt van de te verwachten rentetarieven.					

	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.110	Geaggregeerd Frauderisico	10%	€ 250.000	Fraude	Financieel/Economisch
Opmerking	De organisatie heeft een frauderisicoscan opgesteld welke gedeeld is met de auditcommissie. Op basis van de in de frauderisicoscan opgenomen risico's is besloten om één geaggregeerd risico op te nemen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Dit betekent dat de inschatting voor zowel kans als impact betrekking hebben op meerdere risico's uit de frauderisicoscan. Hierbij is voor de inschatting van de impact uitgegaan van de risico's die binnen de frauderisicoscan een verhoogde inschatting kennen. De kans is gebaseerd op resultaten in het verleden en de beoordeling van de toekomstige kans van voordoen van de risico's met verhoogde inschatting.					
Maatregel	Het betreft een extern risico en het risico kan niet worden vermeden. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn: Alert zijn op ontwikkelingen op rijksniveau en deze ontwikkelingen z.s.m. vertalen naar gevolgen voor Haarlem en de begroting daarop bijstellen.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.8	Daadwerkelijke Algemene Uitkering wijkt af van de raming	10%	€ 14.000.000	Economische situatie	Financieel/Economisch
Opmerking	Algemene uitkering: De algemene uitkering uit het gemeentefonds bedraagt ongeveer € 285 miljoen. Een afwijking van 5% leidt tot een begrotingsrisico van ruim €14 miljoen.					
Maatregel	Het betreft een extern risico en het risico kan niet worden vermeden. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn: Alert zijn op ontwikkelingen op rijksniveau en deze ontwikkelingen z.s.m. vertalen naar gevolgen voor Haarlem en de begroting daarop bijstellen.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.13	Kosten (realisatie) van investeringen zijn hoger dan geraamd	10%	€ 650.000	Financiële administratie	Financieel/Economisch
Opmerking	Op basis van het verleden wordt er begrotingstechnisch uitgegaan dat niet alle geplande investeringen in een jaar worden uitgevoerd. Indien de realisatie hoger uitvalt kan dit leiden tot een financieel nadeel.					
Maatregel	Bij de 2e Bestuursrapportage van elk jaar worden afwijkingen t.o.v. verwachting t.l.v. de begroting gebracht.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.16	Het niet volledig realiseren van de te ontvangen belastingen en rechten	10%	€ 1.000.000	Belasting &	Financieel/Economisch
Opmerking	De gemeente heft jaarlijks voor een bedrag van bijna € 100 miljoen aan belastingen en rechten. Er bestaat een risico van het niet-realiseren van een gedeelte van deze opbrengst. Indien tarieven onjuist in de tarieventabel zijn opgenomen of een verordening wordt onverbindend verklaard op basis van een beroepschrift, wordt een gedeelte van de geraamde opbrengst niet gerealiseerd. De verordeningen worden opgesteld door Juridische Zaken en getoetst door Cocensus. De tarieven worden voorbereid door Concerncontrol en ter toetsing voorgelegd aan de specifieke budgethouder (vier ogen principe). Op deze manier wordt dit risico beheerst. Hiernaast kan het werkelijk aantal kwijtscheldingsverzoeken en bezwaar- en beroepschriften ten opzichte van de raming kan een negatief effect hebben op de inkomsten.					
Maatregel	De verordeningen worden opgesteld door JZ en getoetst door Cocensus. De tarieven worden voorbereid door concerncontrol en ter toetsing voorgelegd aan de specifieke budgethouder (vier ogen principe).					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.29	Dividenduitkeringen van verbonden partijen zijn lager dan geraamd	50%	€ 450.000	Deelnemingen/Samenwerkingen	Financieel/Economisch
Opmerking	Wanneer er minder dividend wordt uitgekeerd dan begroot leidt dit tot een financieel nadeel voor de gemeente.					
Maatregel	Dit is een extern risico waar geen beheersmaatregelen tegen te treffen zijn					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.79	Effecten pandemie op kwijtschelding oninbaarheid van belastingen	20%	€ 400.000	Belasting &	Financieel/Economisch
Opmerking	De budgetten voor kwijtschelding en de voorziening dubieuze debiteuren worden jaarlijks bijgesteld aan de hand van de ontwikkelingen. In verband met corona is de voorziening voor dubieuze debiteuren per 31 december 2021 extra verhoogd.					
Maatregel	De budgetten voor kwijtschelding en de voorziening voor dubieuze debiteuren jaarlijks bijstellen aan de hand van recente ontwikkelingen.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.31	Er is een dubbele betaling van inkoopfacturen door de gemeente	5%	€ 200.000	Financiële administratie	Financieel/Economisch
Opmerking	Het risico bestaat dat een factuur ten onrechte dubbel in de administratie (s) terecht komt of dubbel betaald wordt. In de reguliere processen zijn verschillende maatregelen opgenomen om het risico op dubbele betalingen van inkoopfacturen te mitigeren. In Qlickview is een functionaliteit ontwikkeld waarmee data-analyses en visuele controles kunnen worden uitgevoerd om na te gaan of er zich ook werkelijk geen dubbele betalingen hebben voorgedaan.					
Maatregel	In de reguliere processen zijn verschillende maatregelen opgenomen om het risico op dubbele betalingen van inkoopfacturen te mitigeren. In Qlickview is een functionaliteit ontwikkeld waarmee data-analyses en visuele controles kunnen worden uitgevoerd om na te gaan of er zich ook werkelijk geen dubbele betalingen hebben voorgedaan.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.42	Frictie bij grote organisatieveranderingen	50%	€ 1.000.000	Personeel & organisatie	Financieel/Economisch
Opmerking	Wanneer de economische situatie verslechtert kan dat leiden tot verlaging van de formatie en frictielasten.					
Maatregel	De ontwikkeling tot een flexibele netwerkorganisatie en versterking van de vaardigheden en competenties van medewerkers maken dat medewerkers een sterkere positie op de arbeidsmarkt krijgen. Hierdoor maken zij een grotere kans op nieuw werk en betekent dit lagere frictielasten voor de gemeente.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.30	Naheffing voor niet afgedragen belastingen en premies voor ingehuurd medewerkers (Inlenersaansprakelijkheid, Wet Waadi en Wet DBA).	30%	€ 400.000	Contractbeheer	Financieel/Economisch
Opmerking	Op grond van de wet op de inlenersaansprakelijkheid kan de gemeente een naheffing krijgen voor niet afgedragen belastingen en premies van ingehuurd medewerkers waarvan de werkgever inmiddels failliet is. Op grond van de Wet WAADI kan de gemeente een boete krijgen voor het inlenen van arbeidskrachten bij bureaus die zich niet hebben geregistreerd in het Handelsregister. De handhaving omtrent de Wet DBA is opgeschort tot 2021 indien niet kwaadwillend gehandeld wordt. De voortgang omtrent de invoering en naleving van de wetgeving met betrekking tot DBA wordt gevolgd en zo nodig worden acties ondernomen.					
Maatregel	WAADI: bij de invoering van de wet Waadi is een gemeentebrede controle gedaan of bureaus Waadi gecertificeerd zijn, ook bij aanbesteding wordt deze controlevraag gesteld. Inlenersaansprakelijkheid: Bij "inlenen" worden liquiditeitseisen vooraf getoetst door Inkoop. Bij gunningen in de lijn - zonder tussenkomst van inkoop- zal door middel van analyse en voorlichting worden voorkomen.					
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.134	De daadwerkelijke inflatie valt hoger uit dan geïndexeerd	70%	€ 2.500.000	Economische situatie	Financieel/Economisch
Opmerking	Bij de kadernota wordt de begroting naar het prijspeil van het komende jaar gebracht. Dit wordt gedaan doormiddel van indexering op basis van de het Centraal Economisch Plan en opgenomen in de richtlijn van de begroting. Gezien de huidige ontwikkelingen met betrekking tot de inflatie is in de Kadernota 2023 in afwijking van de richtlijn van de begroting een hogere indexatie toegepast. Door de onzekerheid over de duur en hoogte van de inflatie is het mogelijk dat einde van het jaar blijkt dat de prijsstijging hoger is dan de indexatie. .					
Maatregel						
	Nieuw nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	HM1.RIS.23	Uitval van kritische applicaties/systemen in verband met een cyberaanval	35%	€ 12.000.000	ICT	Reputatie/Imago
Opmerking	Het risico op schade door een cyberaanval neemt toe. Jaarlijks brengt het Nationaal Cyber Security Centrum een 'Cyber Security Beeld Nederland' uit, waarin o.a. voor alle sectoren wordt aangegeven waar de risico's zitten. Voor overheden is de laatste jaren een trend zichtbaar: Het risico op verstoring van de ICT door 'cybervandalen en scriptkiddies' was al hoog en neemt toe, het risico van verstoring van de ICT door beroepscriminelen is ongewijzigd hoog. Een grote verstoring van de ICT door een cyberaanval is van een andere aard dan het risico 'uitval van ICT systemen'. Bij een Cyberaanval is sprake van ICT voorzieningen die normaliter afdoende zijn maar kortdurend en herstelbaar worden verstoord. Een dergelijke verstoring kan bijvoorbeeld bestaan uit een gijzeling van data (ransomware), wijziging of vernietiging ervan, of diefstal (en evt. publicatie) van privacygevoelige informatie. Een incident van enige omvang brengt direct hoge schade met zich mee. Die te maken heeft met (1) Opzetten van een tijdelijke organisatie waarin veel aandacht is voor externe en interne communicatie, (2) Mogelijk betalen van losgeld, (3) Herstelacties die langdurig kunnen zijn en waarvoor moet worden ingehuurd, (4) Treffen van voorzieningen om bedrijfsprocessen te kunnen continueren ook als de ICT er niet is, (5) Na herstel alle informatie uit de tijdelijk ingerichte processen met terugwerkende kracht invoeren in de herstelde systemen, (6) Actieve nacontroles en herstellen van bevindingen, (7) Evalueren en investeren in maatregelen om herhaling te voorkomen. Afhankelijk van de omvang van de hack zijn schadebedragen van meerdere miljoenen denkbaar. Het bedrag van 12 miljoen is gebaseerd op gepubliceerde schattingen van de kosten die bij Amerikaanse steden bij dit soort incidenten zijn gemaakt.					

Maatregel	De gemeente geeft uitvoering aan het Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid, en heeft maatregelen genomen om digitale aanvallen te weren. Denk hierbij aan het aanstellen van een Chief Information security officer, security officer, toegangsbeveiliging en inhuren van professionele hackers.					
Risico	Nieuw nr. HM1.RIS.27	Risico Grote/langdurige uitval van ICT-systemen (als gevolg van problemen in de interne infrastructuur)	Kans 50%	Maximaal € € 250.000	Risicogebied ICT	Risicocategorie Processen
Opmerking	Doordat Haarlem er naar streeft 100% digitaal te werken wordt de infrastructuur steeds belangrijker. Eén van de kritische factoren is de uitwijk (kan de gemeente Haarlem – indien zich storing intern voordoet – andere infrastructuur benutten om de continuïteit van ICT-bedrijfsvoering te waarborgen), deze is beperkt georganiseerd. Er wordt gerekend met maximaal 5 incidenten die ieder kunnen leiden tot extra uitgaven ter grootte van 50.000 Euro.					
Maatregel	Binnen de huidige infrastructuur zijn diverse componenten (fysieke servers, netwerkcomponenten, firewalls en verbindingen) dubbel uitgevoerd, om zo het risico op uitval te reduceren. Het datacenter van de Gemeente Haarlem voldoet aan de hoogste standaarden voor uptime, beveiliging en brandveiligheid. In geval van grote calamiteiten kan er beperkt uitgeweken worden naar de interne infrastructuur. Hiervoor is een continuïteitsplan opgesteld dat periodiek verder wordt aangescherpt en up-to-date blijft.					
Risico	Nieuw nr. HM1.RIS.26	Risico Voordoen van een substantieel datalek	Kans 50%	Maximaal € € 250.000	Risicogebied Data	Risicocategorie Reputatie/Imago
Opmerking	Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Op grond van de AVG wordt de boetebevoegdheid van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) verder uitgebreid. De boetes kunnen dan maximaal €20.000.000 of 4% van de wereldwijde jaaromzet bedragen. Afhankelijk van de omstandigheden van het geval (in hoeverre valt de organisatie iets te verwijten, heeft de organisatie aan haar zorgplicht voldaan etc.) kan die schade oplopen. De maximale impact bestaat uit een wettelijke boete, onderzoekskosten en herstel en juridische kosten. Voor het jaar 2021 geeft de AP aan dat ze waarschijnlijk géén of een lage boete zullen opleggen, tenzij gemeentes niet de intentie hebben om het te verbeteren. De inschatting van het risico is daarom gebaseerd op een gematigde boete, onderzoekskosten en herstel, juridische kosten en kosten door imagoschade.					
Maatregel	Functionaris Gegevensbescherming is aangesteld in 2018. Verwerkingsregister wordt bijgehouden. DPIA's worden uitgevoerd (in kader van privacy by design). Bewustwordingscampagnes Informatiebeveiligingsmaatregelen worden getroffen die voortvloeien uit het beleid zoals, autorisatiebeheer, fysieke beveiliging etc.					
Risico	Nieuw nr. HM1.RIS.62	Risico Als gevolg van Cyberdreigingen en adviezen van NCSC en IBD uitschakelen van diensten	Kans 30%	Maximaal € € 100.000	Risicogebied ICT	Risicocategorie Processen
Opmerking	Door het uitschakelen van de diensten worden: (1) diensten aan burgers verstoord en/of (2) de interne processen van de gemeente verstoord. Dit is een intrinsiek risico doordat (1) connectiviteit via Internet het uitgangspunt is, (2) software altijd kwetsbaarheden zal bevatten en (3) er een kat-en-muis-spel is tussen aanvallers en verdedigers waarbij ook statelijke actoren betrokken zijn.					
Maatregel	Voor verkleinen van het risico zorgen dat de eigen software goed wordt bijgehouden. Voor kwetsbaarheid van leveranciers (1) contracten goed managen en (2) voor grote partijen zoals bv Centric en Microsoft het onderwerp agenderen op VNG niveau.					
Risico	Nieuw nr. HM1.RIS.9	Risico Brandschade: Eigen risico bij verzekering tegen brandschade aan eigendommen van de Gemeente	Kans 50%	Maximaal € € 300.000	Risicogebied Huisvesting	Risicocategorie Financieel/Economisch
Opmerking	De gemeente heeft haar eigendommen verzekerd via de beurs met een relatief lage premie en eigen (rest)risico van maximaal € 300.000 per jaar. De polis loopt sinds 1 januari 2021 gelijk met het kalender jaar.					
Maatregel	Geen voorzieningen getroffen, situatie doet zich thans nog niet voor en assurantie eigen risico is niet gebruikelijk binnen gemeenten.					
Risico	Nieuw nr. HM1.RIS.17	Risico Bezwaarprocedures	Kans 25%	Maximaal € € 150.000	Risicogebied Juridisch	Risicocategorie Juridisch
Opmerking	Het aantal bezwaren en vovo's is structureel hoger geworden met name in het sociaal domein en daarom is de kans 25% . Inschatting is op dit moment lastig te geven, uitgangspunt is € 150.000 gebaseerd op ervaringscijfers.					
Maatregel	De getroffen beheersmaatregelen zijn onvoldoende om de verwachte stijging van het aantal bezwaar- en beroepschriften te kunnen beheersen. Tijdelijke beheersmaatregel is de extra inhuur.					
Risico	Nieuw nr. HM1.RIS.111	Risico Friciekosten extern	Kans 30%	Maximaal € € 300.000	Risicogebied Personeel & organisatie	Risicocategorie Financieel/Economisch
Opmerking	Optreden van frictiekosten bij derde partijen waarbij de gemeente maatschappelijk belang heeft. Om beleidsdoelen te realiseren en verdere financiële en maatschappelijke gevolgen te beperken kan het voorkomen dat bijdrage noodzakelijk is.					
Maatregel	Monitoring					
Risico	Nieuw nr. HM1.RIS.130	Risico Afwaardering participatie ROMinWest	Kans 30%	Maximaal € € 300.000	Risicogebied Deelnemingen / San	Risicocategorie Financieel/Economisch
Opmerking	De participatie in ROMinWest kan in waarde dalen omdat geïnvesteerd wordt in proposities met een verhoogd risico. De gehanteerde kans is dezelfde die andere deelnemers hanteren.					
Maatregel						

5.13 Uitwerking coalitieakkoord

Verwerking Actie!	2023	2024	2025	2026	2027
Sociaal					
Verhogen minimaregelingen naar 130% bijstandsnorm	1.655 n	1.655 n	1.655 n	1.655 n	1.655 n
Scenarioanalyse Jeugd	3.385 n	3.385 n	3.120 n	3.115 n	3.115 n
Scenarioanalyse Wmo	3.884 n	3.851 n	3.851 n	3.852 n	3.852 n
Extra inzet preventie Jeugdhulp	300 n	300 n	300 n	300 n	
Inzet op Housing first (uitstroom opvang)	100 n	100 n	100 n	100 n	
Garantiebanen en extra inzet op uitstroom bijstand	575 n	575 n	575 n	575 n	
Aanpak personeelstekorten in onderwijs en kinderopvang	250 n	250 n	250 n	250 n	
Continueren verruimen Jeugdsport en – cultuurfonds		250 n	250 n	250 n	
Bijdrage stichting leergeld		100 n	100 n	100 n	
Aanpak energiearmoede (preventieve maatregelen en energietoeslag)	6.000 n				
Continueren Zomerschool	85 n	85 n	85 n	85 n	
<i>Dekking NPO budget</i>	-85 v	-85 v	-85 v	-85 v	
Toevoegen Havo bij Haarlem college		1.000 n	500 n		
Totaal sociaal	16.149	11.466	10.701	10.197	8.622
Fysiek					
Nul emissie-zone vracht per 2025	140 n	665 n	280 n	280 n	280 n
Milieuzone Brom en Snorfietsen per 2025 (incl. opkoop subsidie)	65 n	100 n	1.070 n	280 n	280 n
Capaciteit sport en bewegen in de openbare ruimte en urban sport (1,5 fte)	190 n	190 n	190 n	190 n	190 n
Indexeren subsidies <45k	15 n	15 n	15 n	15 n	15 n
Reservering Frans Halsmuseum	800 n	800 n	800 n	800 n	800 n
<i>Overlap tussen verhogen onderhoudsbudget en eerdere exploitatietekorten FHM</i>	-175 v	-175 v	-175 v	-175 v	-175 v
Exploitatielasten elektrische boot Spaarnelanden		20 n	20 n	20 n	20 n
Parkeren: uitbreiding gereguleerd	400 n	700 n	1.300 n	1.850 n	1.850 n
Parkeren: Stimuleren deelmobiliteit		250 n	250 n	250 n	
Parkeren: aanleggen kleine fietsparkeergelegenheden		250 n	250 n	250 n	
<i>Parkeren: baten uitbreiding gereguleerd parkeren</i>		-710 v	-1.425 v	-2.135 v	-2.135 v
Voorzetten campagnes verkeersveiligheid	200 n	200 n	200 n	200 n	
Extra Nachttrein	30 n	30 n	30 n	30 n	
Laadinfrastructuur	100 n	100 n	100 n	100 n	
Mobiliteitstransitie ambassadeur	100 n	100 n	100 n	100 n	
Logistieke hub fietskoeriers			250 n		
Uitvoeringsagenda Woonvisie 2022	320 n	320 n	320 n	320 n	
Continuering ondersteuning huurderssteunpunt !Woon	100 n	100 n	100 n	100 n	
Handhaving leegstandsverordening (2fte)	250 n	250 n			
Wonen boven winkels	50 n	50 n	50 n	50 n	
Aterlier stad	115 n	40 n	40 n	40 n	
Budget extra vergroening	1.250 n	1.250 n	1.250 n	1.250 n	
Aanpak invasieve exoten	240 n	240 n	240 n	240 n	
Advieskosten/aanschaf materiaal luchtmetingen	50 n	50 n	50 n	50 n	
Extra plantenbakken met bankjes (o.a. Grote Houtstraat)	30 n				
Onderzoek naar mogelijkheden zwemmen in open water (afzetting stuk rivier)	50 n				
Extra inzet klimaatadaptatie	250 n	250 n	250 n	250 n	

Verwerking Actie!	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Overlap SOR Water Groen klimaatadaptatie</i>			-500 v	-500 v	
Verlengen intensivering wijkaanpak			250 n	250 n	
Energietransitie					
Capaciteit energietransitie en circulaire economie	350 n	350 n	350 n	350 n	
Reservering energieopwekproject(ten) (o.a. zonnepanelen WP)	250 n	250 n	250 n	250 n	
Reservering isolatieoffensief (o.a. straat voor straat aanpak)	250 n	250 n	250 n	250 n	
Vergroenen bouwleges	0	0	0	0	
Nota Dierenwelzijn (incl. uitvoering)	0	50 n	75 n	75 n	
Continuering afvalscheiding	420 n	420 n	420 n	420 n	
Extra inzet scheiding GFT	350 n	350 n	350 n	350 n	
<i>Dekking Egalisatievoorziening of ASH</i>	-770 v	-770 v	-770 v	-770 v	
Impuls afvalscheiding (Bijv. Pilot voedselrestenvermalers)	250 n	250 n	250 n	250 n	
Reservering knelpunten gebiedsontwikkeling	150 n	150 n	150 n	150 n	
Vorbereidingskosten gebiedsontwikkeling	385 n	460 n	460 n	460 n	
Subsidieregeling herstel historische winkelpuien	100 n	100 n	100 n	100 n	
Impact ondernemen	120 n	120 n	120 n	120 n	
Uitbreiding accountmanagement afdeling economie (2fte)	300 n	300 n	300 n	300 n	
Stelpost economische doorontwikkeling	100 n	100 n	100 n	100 n	
Adviseur cultuur en vastgoed (gemeente)	105 n	105 n	105 n	105 n	
Verhogen budget amateurkunst	250 n	250 n	250 n	250 n	
Visie en programmageld nachtcultuur	150 n	150 n	150 n	150 n	
Herstel evenementen na corona (incl. verduurzaming)	250 n				
Continueren programmasubsidies cultuurmakers			500 n	500 n	
Inzet clubkadercoaches (3 FTE)	210 n	210 n	210 n	210 n	
Groot onderhoud basis	5.000 n	5.000 n	5.000 n	5.000 n	5.000 n
Toename groot onderhoud	1.000 n	1.000 n	1.000 n	1.000 n	1.000 n
Herziene Onderhoud en capaciteit	2.900 n	2.900 n	2.900 n	2.900 n	2.900 n
Toename capaciteit beheerorganisatie	803 n	803 n	803 n	803 n	803 n
Kapitaallasten MN ten laste van onderhoudsbudget	160 n	319 n	479 n	776 n	1.211 n
Beschikbaar onderhoudsbudget	-8.300 v	-8.300 v	-8.300 v	-8.300 v	-8.300 v
Onttrekking reserve OOR	-1.563 n	-1.722 n	-1.882 n	-2.179 n	-2.614 n
Kapitaallasten ten laste van algemene middelen				1.315 n	1.315 n
Dotatie aan reserve Ongedeelde stad t.b.v. onrendabele top ontwikkelzones	10.940 n				
Dekking Reserve Grex	-10.940 v				
Totaal fysiek	7.790 n	8.180 n	8.925 n	9.040 n	2.440 n
Burger en bestuur					
Terugdraaien bezuiniging functie CJG	100 n	100 n	100 n	100 n	100 n
Privacy en security	200 n	200 n	200 n	200 n	200 n
<i>Ten laste van vaste deel overhead</i>	-200 v	-200 v	-200 v	-200 v	-200 v
Overhead	555 n	555 n	555 n	555 n	555 n
Stelpost informatievoorziening beheer en onderhoud	500 n	500 n	500 n	500 n	
Traineeships	670 n	870 n	225 n		
<i>Ten laste van vaste deel overhead</i>	-210 v	-435 v	-225 v		
Beheer ICT netwerken apparaten openbare ruimte	200 n	200 n			
Datagedreven werken	972 n	972 n			
Digitale participatie en inspraak	145 n	95 n			
Openbaarheid	118 n	118 n			
Reservering versterken griffie	120 n	120 n	120 n	120 n	
Belangenbehartiging en lobby	130 n	400 n	665 n	665 n	

Verwerking Actie!	2023		2024		2025		2026		2027	
Continuëren programma dienstverlening	100	n	100	n	100	n	100	n		
Diversiteit en inclusie	100	n	100	n	100	n	100	n		
Verlengen Nieuwe democratie naar Versterken lokale democratie	750	n	750	n	750	n	750	n		
Terugdraaien bezuiniging handhaving (PB 21)			250	n	50	n				
Verlengen handhaving versnellers (Reinalda, domus+, SH)			165	n	165	n	165	n		
Wijkaanpak Rozenprieel	120	n	120	n	120	n	120	n		
<i>Dekking uit reserve leefomgeving</i>	-120	v	-120	v	-120	v	-120	v		
Extra wijkaanpak (wijk n.t.b.)	120	n	120	n	120	n	120	n		
<i>Dekking uit reserve leefomgeving of reserve leefbaarheid en initiatieven</i>	-120	v	-120	v	-120	v	-120	v		
Totaal Burger en bestuur	4.250	n	4.860	n	3.105	n	3.055	n	655	n
Baten/dekking										
Verhogen parkeertarieven bezoekers in zone B (incl. Appelaar)	-750	v	-750	v	-750	v	-750	v	-750	v
Totaal	27.439	n	23.756	n	21.981	n	21.542	n	10.967	n

Gemeente
Haarlem

Adres:
Postbus 511
2003 PB Haarlem

T 14 023

Foto omslag:
Jurriaan Hoefsmit

Oplage:
90 exemplaren

Reageren
info@haarlem.nl

Vragen
14 023

Meer informatie
www.haarlem.nl